

METİN ÜSTÜNDAĞ

1961 yılında Arapgir-Malatya’da doğdu. İlk ve orta tahsilini Arapgir’de tamamlayıp 1978 yılında İTÜ’ye girdi. Sırasıyla İTÜ, YTÜ, BÜ ve İstanbul Üniversitesinde okudu. İşletme İktisat ve mühendislik mastırları olan mak. yük. mühendisi Metin ÜSTÜNDAĞ, değişik sektörlerin çeşitli kademelerinde çalıştı.

Sosyal ve kültürel faaliyetleri de olan Metin ÜSTÜNDAĞ’ın yayımlanmış “Üniversitenin ÇIRPINIŞI” adlı romanı ve yayıma hazırlanan birçok eseri mevcuttur.

Evli ve iki çocuk babası olup, hâlen İstanbul’da ikamet etmektedir.

Bir öğretmen dramı

Roman; Anadolu’nun ücra bir köşesinde göreve başlayıp, tatlı bir sürgün sonucu İstanbul’da yaşam savaşı vermeye çalışan çilekeş öğretmenlerden birinin dramını içermektedir.

Veli çok küçükken annesini, diplomasını ona uzatacakken babasını kaybeder...

Ülkesinin, insanların sevdası yüzünden, bilinçaltına ötelediği kendi sevdasına bir türlü gerekli itina gösteremez. Ancak, yanlışını anladığı zaman artık çok geçtir. Her teşebbüsünde sanki birtakım sihirli güçler, ondan bu önemsemeyişinin intikamını alırlar! Ona her kıl payı yaklaştığında; bir terslik onu, ondan çok ötelere fırlatır.

Veli Öğretmen art arda sevdiklerini kaybeder. Gönülünde olanla olmasa da bir, bir daha evlilik yapar. Çocuğu ölür, sonra öldürülür... Çırpınır, horlanır, yıldırılmaya çalışılır, ama...

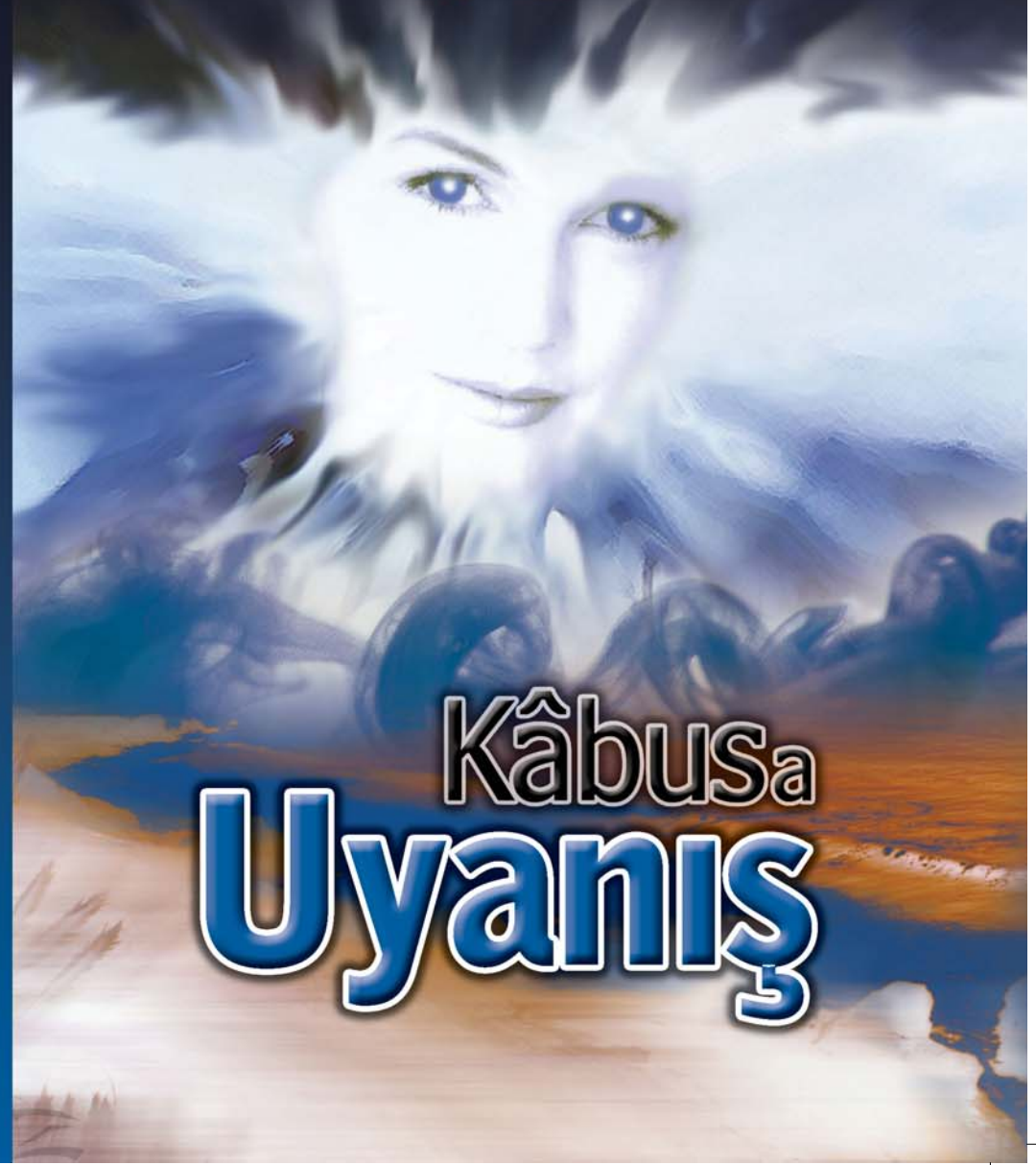
Metin Üstündağ

Kâbusa Uyanış

Roman

Metin Üstündağ

Roman

Öğretmelere ve sevelmelere...

KÂBUSa

Uyanış

(Bir öğretmenin dramı)

Metin ÜSTÜNDAĞ

Kasım 2008-İstanbul

Kapak: Ramazan TÜRKMEN
rturkmen@gmail.com

Baskı-Cilt:
Bayrak
Davutpaşa Cad. No: 14/2 Topkapı/İst.
Tel: 0212 4931106
www.bayrakyayincilik.com

Basıldığı yer ve yıl:
Kasım 2008-İstanbul

Baskı sayısı
BİRİNCİ BASKI

ISBN: 978-975-97966-1-7

İrtibat:
e-mail: metin.ustundag@hotmail.com
GSM: 0542 387 8415

ÖN SÖZ

Sayın okuyucu,

Kâbusa **Uyanış**'la tekrar sizlerle beraber olmaktan dolayı kıvançlıyız. İlginize teşekkür eder, eserimizin en fazla faydayı sağlaması dileğiyle saygılarımızı sunarız.

Kâbusa Uyanış, kendini bu ülkeye ve insanlığa adanmış nice öğretmenlerimizden birinin dramıdır. Kitabımızın adında kâbus gibi iç karartıcı bir kelimenin olmasını elbette biz de istemezdik. Fakat ne yazık ki, kâbuslar da hayatımızın gerçekleri! Umarız ve dileriz ki, çaba ve gayretlerimiz kâbuslarımızın en aza inmesine neden olur.

Sevgili dostlar,

Ülkeler, insanlar yaşamlarını büyük ölçüde; kendi nefislerini hiç mesabesinde görüp, hayatlarını sadece ülkelerine, insanlarına, insanlığa adayan az sayıda da olsa vefakâr ve cefakâr şahsiyetlere borçludurlar. Her nefes alışımızda, her lokmayı yutuşumuzda, her gülümseyişimizde onların payları vardır. Daima olmasa bile, en azından ara sıra onları hatırlamalı, saygı ve takdirle anmalıyız kanaatindeyiz.

Bu insanlar bazen bir asker veya polis olarak can ve kanlarıyla, bazen bir işçi olup ter ve ürünleriyle, bazen ilim adamı olup fikir ve kalemleriyle, bazen bir öğretmen, öğreten olup her şeyleriyle, bazen de candan bir seven olup tüm hücreleriyle yaşamımıza hayat verirler.

Bu yaşamda kimilerinin derin sevgisi, kimilerinin çaresiz serzenişi, kimilerinin gözyaşı gizlidir. Roman kahramanımız Veli'de ise, hepsinin fazlasıyla var olduğu kanaatindeyiz. Ne kadar onu yansıtabildik, ne kadar onu anlayıp yürekten hissedebildik? Takdir sizlerin...

İşte romanınız Kâbusa Uyanış, her şeyiyle bizlere hayat sunmaya çalışırken örselenen, tokatlanan, horlanan; acılar içerisinde kıvranan, dertten derde gark olan; sevgisinden, sevgilisinden uzaklaştırılan binlerce öğretmenden, öğretilenden, insanlık sevdalılarından birinin acıklı hikâyesidir. Önemli olan Veliler gibi olmak; en azından onlara yaklaşmak, onlara yardımcı olmak veya hiç değilse onları sevmek, anlamak ve sempati duymak değil midir? Bu en azlar ise, insan olma iddiasının asgarî mecburiyetleri sayılmalıdır! Selâm ona ve onun gibilere...

Değerli okuyucularım,

Sizlerden aldığımız güçle yazmaya devam ediyoruz. Umut ve temennimiz çabamızın sürmesi yönündedir. Daha önce sizlere ulaştırmaya çalıştığımız Üniversitemizin **ÇIRPINIŞI** adlı eserimize göstermiş olduğunuz ilgi, alâka, destek ve eleştirilerinizden dolayı teşekkürlerimizi sunarız. Ayrıca elinizdeki kitabın sizlere ulaşmasında katkıları bulunan değerli dostlarımıza da sonsuz teşekkür ederiz.

Daha güzel günlerde ve eserlerle buluşmak dileğiyle...

Metin ÜSTÜNDAĞ

BİRİNCİ BÖLÜM

UYANIŞ

1- SON HAYKIRIŞ

Yeşilvadi yazla kucaklaşma hasretiyle coşarken, Garip Ali belki de tüm ümitlerine, hayallerine, sevdiklerine elveda demenin son çılgınlıklarına yaklaşıyordu!

Rengârenk çiçekler, doyulmaz kokular, fişkırان kaynaklar, uçuşan kuşlar, yeşilin her tonuyla cömertliğinin zirvesine ulaşmış doğa, Yeşilvadi'yi kusursuz bir gelin kız gibi süslemişti. Öylesine ki, meyvesi ağarmaya yüz tutmuş dut ağaçları bile bu bonkörlüğünü; Garip Ali'nin yatmakta olduğu odanın penceresine kadar dal ve yapraklarını uzatarak sunmaktaydılar. Ama onun bu güzellikleri hissedecek ne gücü takati, ne faydalanacak sıhhati, belki ne de ömrü kalmıştı! O sadece; kapının önünden akan çeşmenin çıkardığı sonsuzluğa uzanış melodisiyle, dayanılması imkânsız acılarını uyutmaya, kendisini avutmaya çabalıyordu.

Nice medeniyetlere bağrını açmış, birçokları gibi sahipsiz kalmış bir Anadolu yöresiydi Yeşilvadi. Kaza merkezine epeyce uzak olan bu etrafı dağlarla çevrili vadi; havasının harikalığı, can alıcı, göz kamaştırıcı yeşilliği, kıt arazisinin çalışkan ahalisi tarafından enfes bağ ve bahçelerle donatılmış olması ve buz gibi, gürül gürül akan sularıyla insanı kendine çekip, hayran bırakıyordu. Vadinin dibinden akan ve güneş görülmeyecek şekilde ağaçlarla kaplı, el dondurucu suyuyla kıvrım kıvrım dans eden dere ise bir başka hayat idi.

***

Garip Ali gerçekten de lâkabına yaraşır şekilde garip gelmişti bu dünyaya! Ana karnında iken babasını, henüz kokusuna doymadan anasını kaybetmişti. Sonra ne arazi, ne iş, ne...

miş, diplomayı kapmıştı. Fakat o hâlâ kitapları karıştırmaya, bir şeyler öğrenmeye, kendini geliştirmeye var gücüyle devam ediyordu.

"Artık çıkmalıyım" deyip, kafasını kitaptan kaldırdı, katlayıp çantasına indirdi. Sonra arkadaşlarıyla vedalaşıp, kırk kilometre ilerideki şehir merkezine gitmek için yola koyuldu. Daha minibüsün kalkmasına bir saat kadar vardı. Biraz da kasabada oyalanır, belki de hatıra olacak bir şeyler alırım, gibi düşünceler rehberliğinde ilerledi.

Şehir merkezine kadar olan yolculuk önemli değildi, ama oradan kendi memleketi olan kazaya yolculuk onu epeyce tedirgin ediyordu. Toprak yol bakımsız ve uzun, arabalar eski püskü; toz duman, ter, bunaltıcı hava...

Veli minibüse atlayıp şehrin yolunu tutmuştu ki, epeyce uzakta kalan öğretmen okulunun civarından, bu mesafeye rağmen hatırı sayılır bir gürültü duyuldu! Evet bu, Veli gerçeği bilemese de; aynı sınıftan ve kendisiyle beraber diplomalarını almış olan iki arkadaşının bedenlerini paramparça edip tavana, duvarlara yapıştıran zalim bir bombanın acımasız inleyişiydi!

***

Veli'nin öğrencilik yılları kavga dövüşün bol olduğu bir dönemdi. O hiçbir zaman böyle bir kör dövüşe bulaşmamış, arkadaşları arasında, insanlar arasında ayırım yapmamıştı. Kurtuluşun kavgada değil çalışmakta, üretmekte, öğrenip öğretmekte ve birlik beraberlikte olduğuna inanmıştı. Bu tutumu bazen sorun çıkarırsa da, genel olarak her düşüncedeki insanın takdirini topluyordu.

Veli şehre varınca hemen, kazalarına gidecek minibüsten bir bilet ayırttı. Sonra yazıhanenin yan tarafında bulunan kahvehaneye geçip çay içip, memleketinden gelmiş tanıdıklarla sohbet daldı. Görüştüğü kişiler Yeşilvadi'ye uzak yörelerden olduğu için, maalesef babası hakkında bir bilgi alamıyordu.

Artık hareket vakti gelmişti. Eşyaları minibüsün üzerinde yellenmeye başlarken, yönlerini kuzeye doğru çevirerek yola koyuldular. Yüz küsur kilometrelik bu zor yolculuk, Veli'ye gör ne hayaller kurduracaktı!

Veli'nin şehir merkezini çevreleyen yeşil, ağaçlık yol boyunca ilerleyen güzergâhtaki sevinç ve mutluluğu; çok geçmeden kırsallıktaki toz toprak, sıcak, çorak mecburiyete terfi düşürünce, birden toz duman oluverdi! Uzaklara dalıp gitti... Sonra yine sağ tarafından, uzaklardan akan ırmağa doğru dönünce hayıflandı: "Neden şu koca nehir buradan avare bir şekilde akarken bu dağlar böylesine çorak?" dedi. Minibüsün içerisinde sıcaklığı, toz toprak, ter kokuları düşüncelerine tuz biber ekliyordu! "Neden çorak topraklarda, duvar diplerine miskin miskin yaslanıp sinek kovalıyoruz da, şu nehrin suyuyla bozkırları mümbit arazilere dönüştürüp ülkemize, çoluğumuza çocuğumuza bereketler fişkırtmıyoruz?" diye kendi kendine söylenmeye devam etti.

Öylesine dalıp gitmişti ki; minibüsün sarsıntısı, ter kokusu, toprak yoldan içeriye dolan dayanılmaz toz sağanağı bile, onu derin hayalinden uyandıramıyordu! "Artık ben bir öğretmenim. Yüzlerce arkadaşım gibi ben de bu ülkenin her alandaki çoraklığını medeniyete, verime, ilime, bilgiye, üretime dönüştürmek için çalışacağım" diyordu. "Ey ülkem, gözün aydın olsun, kurtuluşun yakındır! Ey çorak düşman, sonunu görür gibiyim! Yakında ne bozkır bir toprağımız, ne okumamış bir insanımız, ne yoksulluk, cahillik, kan, gözyaşı, ne... kalacak" dedi. Bu yüce düşünceler onu öylesine kendine çekmişti ki; belki de babasının ona rüyasında seslenişine bir cevap verdiği farkına bile varmadan aniden: "babaaa, babaaa!" diye haykırdı. Kendine geldiğinde, minibüstekilerin şaşkın bakışlarının üzerine yönelmiş olduğunu fark etti. Tanıdıkların; "ne oldu Veli?" benzeri sözlerini geçiştirerekten, kafasını ellerinin arasına alıp: "Babam... Babama bir şeyler mi oldu?" diye derin düşüncelere dalıp gitti.

Veli birkaç aydır babasıyla görüşmemiş, bir haber de alamamıştı. Son görüşmelerinde ağrılarının bir hayli arttığını biliyordu, ancak yatalak hâle düştüğünden habersizdi. Babası Veli için çok anlam ifade ediyordu! Onu ne zor şartlarda okutabilmişti. Ona hep: "Diplomanla geldiğin gün, evin önünde bir koç keseceğim. Sonra seni, güzel bir kız bulup verecek, torunlarımı boy boy büyüteceğim" derdi. Gerçekten de Garip Ali kurbanlık koçu almış, Veli'nin bir an önce gelmesini bekliyordu ki; o amansız has-

talık da sanki onu, "hiç boşuna umutlanma, ben senden daha üstün çıkacağım" der gibi, içten içe kemiriyor, her geçen dakika biraz daha tüketiyordu!

Üç saate varan zorlu yolculuk sonrası, kaza merkezini uzaktan gören İkinci Tepesi'ni aşmışlardı. Veli kaza merkezini, Munzur dağı, Maymun Dağı'nı görünce duygulandı. İçine sevinç, ürperme, kavuşma, ayrılık, hasret... karışımının oluşturduğu garip hisler dolmuştu! Maymun Dağı'na bir, bir daha baktı. Arkasındaki, görünmeyen, anneannesinin köyü Bozkır'ı düşündü. Annesini hatırlamaya çalıştı. Gözlerinin sağanağına engel olamadı!

2- DOYULAMAYAN KOKU

Veli, başına gelecek acı sürprizlerden habersiz bir şekilde etrafını seyrediyordu. Munzur dağına bakıp derin hayallere dalıyor, uzaktan görülen yeşil kasabalarını heyecan ve sevgiyle süzüyordu. Özellikle de Maymun Dağı'na bakıp onun arkasını görmeye; eteklerini aşarak annesiyle beraber neşeyle dedesine vardığı ve hazin bir şekilde döndükleri çocukluk günlerine inmeye, o kara sis perdesini aralayarak annesini gözünün önünde canlandırmaya çabalıyordu.

Ah şu Maymun Dağı! Bir arkasını, arkasında onlara neler neler yaşatan, dedesinin köyü Bozkır'ı görebilseydi! Ah bir geçen zamanı yirmi sene kadar kendine doğru çekebilseydi!...

Munzur dağından kopup gelen temiz hava minibüsün içerisinde tozlu dumanlı, ter kokulu havasını bir nebze olsun dindirmişti. Veli birkaç kez, sanki görebilecekmiş gibi kafasını uzatıp, bazen de ayağa kalkarmış gibi yaparak Maymun Dağı'nın arkasını, Bozkır Köyü'nü görmek için çabaladı, fakat başaramayınca Munzur'a doğru yöneltti bakışlarını...

Munzur henüz kışlık giysilerini çıkarmamıştı. Zaten pek de çıkarmazdı. Sadece yazın birkaç haftasında sıyrırırdı abasını. O güzelim, kara değmemiş, akların akları misali manzaraları seyrettikçe hüznünlendi. Gözleri doldu! Ağlamamak için kendini sıkmaya, dilini ve yanaklarını dişlemeye başladı!

Veli gerilerde bıraktığı ve ülkesinin, insanların meselelerinden dolayı bir türlü öne çıkaramadığı, hayatında kendisine nelere mal olacağını henüz takdir edemediği yüce aşk ve sevgisini uyandırmamaya çalışarak; karın hep bolluk, bereket, su, aklık, temizlik demek olduğu güzel duyguları ile oynayıyordu. Ama kar aynı zamanda kimileri için, belki de en çok da kendisi için acı demek, ölüm demek; ayrılık, kavuşamamak demek; sevgilerin, aşkların ölümü demek olduğunu bilemeden, düşünmeden aklı tekrar Bozkır'a, yani annesine yöneldi. Onu hatırlamaya çalıştı; kendini zorladı zorladı, ancak enfes bir ana kokusundan, eller üzerinde taşınan bir hayalden başka da bir şey elde edemedi!...

*****

Veli yatağında mışıl mışıl uyurken, Fatoş gelin sabahın erken saatlerinde yatağından usulca süzölmüştü. Henüz daha şafağın atma belirtisi yoktu. Akşamdan mayaladığı hamurun üstünü açtı, "tamam, olmuş" dedi. Hemen ocağa biraz çırpı, tezek parçası atıp tutuşturdu. Sac ocakta kızmaya başlarken, o da hamuru açmaya koyuldu. Bu esnada ahırdan Kar Beyaz, "ü ürü üüüüü" demeye başladı. Ötme zamanı mıydı, yoksa sızan ışıklardan ilham mı almıştı bilinmez, ama Fatoş gelin; "seni gidi kerata, ben senden erken davrandım" dedi.

Fatoş gelin o gün annesini babasını ziyarete gidecek, birkaç gün de orada kalacaktı. Kocasını Garip Ali ona müsaade etmiş, o da sevincinden dört köşe olmuştu. Bu sevinç Fatoş geline öylesine bir güç vermiş, gayretini öylesine artırmıştı ki; gecenin sessizliğinde uyanıp işe koyulmak ona zevk-ü safa olmuştu. Zaten birkaç günden beri işleri yoluna koymuş, bir önceki gün de eltili Gara Gelin'le beraber kocasına epeyce bir yemek hazırlamışlardı.

Gara Gelin'le Fatoş birbirlerini deliler gibi severler, kardeşleri bile kıskandırmışlardı. Acı tatlı her zaman birbirlerine koşarlar, bir araya gelip iki lâkırdı etmek için dünyaları bağışlarlardı. Eltilerin bu dostluğu ne yazık ki iki kardeşe pek bulaşmamıştı. Garip Ali'yi yörede herkes severdi, fakat Bekir pek sevilecek cinsten biri değildi. Ancak şerrine bulaşmamak isteyenler ondan çekinirler, sayarmış gibi görünürlerdi.

Bekir şirretin tekiydi! Kasabada bir iş bulmuş olması da onu epeyce şımartmıştı. Bu şımarıklığı sonucu çok çirkin şeyler de yapıyordu. Uçkurunu pek sağlam bağlamıyordu yani...

Son zamanlarda kasabada bir dula dadanmıştı! Kadının iki tane de küçük çocuğı vardı! Gara Gelin gibi çoğı kimse de olayı biliyor, fakat bir şey yapamıyorlardı. Yaşının mislicesine olgun olan Gara Gelin olayı sineye çekiyor; belki uslanır diye ara sıra öğüt veriyor, diğerleri ise bir belâyaya bulaşmamak için ses çıkarmıyorlardı!

Yine bir keresinde kadının kapısına dayanır. Gece geç saatlerdir. Kadın eve girmemesi için yalvarır: "Çocukları uyutuyorum, ne olur geç git" dese de Bekir dinlemez. Çocukların olmadığı

odanın bacasından aşığı, toz duman, kara kurum banyosu pahasına dalar!

Gara Gelin'le Fatoş gelin bir yıl kadar arayla evlenmişlerdi. Fatoş gelin daha kıdemliydi. İkisinin de birer oğlu vardı. Veli, Fikri'den birkaç ay daha büyüktü.

*****

Fatoş gelin ekmeği pişirirken hep anne babasını düşünüyordu. Birkaç gün de olsa hasret giderecek, onlara yardımcı olacaktı. Anne babası pek ihtiyar sayılmazlardı, ancak bakımsızlık, yoksulluk, hastalık düşürmüştü onları.

Ekmeği bitirince gün ışımaya başlıyordu. İnip ahırdaki iki inek ile birkaç davarı da sağdı. Sütü getirip ocağa koyuyordu ki, Garip Ali uyandı. Fatoş'un bu heyecanını görünce çaktırmadan bir tebessüm attı ve kendi duyacağı kadarıyla: "Ah şu kadınlar! Gönder anasıgile, dile ne dilersen" diye mırıldandı.

Garip Ali çobanı katarken, Fatoş gelin sütü ısıtıp mayaladı. Kahvaltılık bir şeyler hazırlayıp, Veli'nin başına gitti:

_ Kalk bakayım güzelim. Kahvaltımızı yapalım da anneanneye, dedeye gideceğiz.

Veli gözlerini ovuşturup bir yandan öbür yana döndü:

_ Ya anne yaaa, çok uykum var...

_ Kalk bakayım seni gidi kerata, deyip, Veli'nin yanını yöresini mınıckladı. Veli kıkırdayarak yatağında debelenmeye başladı:

_ Ya anne yaaa, ben gitmek istemiyorum. Gitmesek olmaz mı?

_ Haydi bakayım, doğru çeşmeye. Yüzünü elini bir güzel yıka. Şimdi baban gelir, kahvaltı edeceğiz.

_ Anne yaaa, babam niye bizimle gelmiyooor?

_ Oğlum, evimiz barkımız, hayvanımız ne olacak?

_ Anne yaaa, onları da götürelim...

_ Sen hâlâ burada mısın, deyip, arkasına düşermiş gibi yapınca, Veli bir solukta kendisini çeşmenin önüne attı.

Garip Ali biraz sonra dönünce, kahvaltılarını yapıp yola koyuldular. Babaları onları yolcu etmeye çıktı. Veli'yi öptü, öptü... Karısını öpmeyi, sarılmayı. Gören mören olur da ne derler diye düşündü, ama içi de cız etti! Fatoş gelin kocasına sevgiyle baktı, "bey, Allaha ısmarladık" dedi. Her ikisi de birbirine, sanki son

bakışlarıymış gibi baktılar! Garip Ali evinin, işlerinin yolunu tutarken, Fatoş gelinle üç yaşlarındaki Veli de; sıcaklığı daha şimdiden bastıran bu yaz gününde, yaklaşık on kilometrelik yolu arşınlamak üzere Bozkır'a doğru yollandılar.

*****

Veli kâh yürüyor, kâh annesinin sırtına atlıyordu. Fatoş gelin çok istemesine rağmen; yolun uzak olması ve Veli'nin sürekli yürüyemeyeceğini düşünerek, anne babası için fazla bir şeyler götürmeyi göze alamamıştı. Çıkınında, Veli'nin birkaç parça eşyası ve "çam sakızı çoban armağanı" cinsinden ufak tefek hediyeler vardı. Bu yüzden Veli'yi sırtlanmak ona fazla zor geliyordu.

Yolu yarılarmış gibiydiler. Güzergâhları üzerindeki bir çeşmenin başında biraz dinlenip, ellerini yüzlerini yıkayarak serinlediler. Çıkınlarından biraz azık çıkarıp atıştırdılar. Veli'nin çişini yaptırıp, fazla teri soğutmaya gelmez misali tekrar yola koyuldular. Artık öğlen sıcaklığı; "savulun, ben geliyorum" diyordu!

Maymun Dağı'nın yanı başını aşınca, ta ötelerden Bozkır Köyü görüldü. Veli annesinin sırtında, belki de onu; ömür boyu kendisine yetsin diye farkında olmadan kokluyor, için için soluyordu. Bazen uyuyor, bazen yaramazlıklar yaparak annesini rahatsız ediyor, bazen de annesinin isteği üzerine zoraki de olsa yürüyordu.

Fatoş gelinin içini sevinç ve tarifini yapamadığı, şimdiye kadar hiç yaşamadığı garip bir his doldurmaya başlamıştı. Sevinmesini anlıyordu da, acaba bu korku, endişe ve iç burkan his karışımının nedeni neydi? Neden anne babasına varmanın hasret giderici sevincinin yanında, bir daha sevdiklerini hiç göremeyecekmiş gibi garip hisler doluyordu içine?...

İniş aşağı yönelen yol Fatoş gelinin işini epeyce kolaylaştırmıştı. Yine bir çeşmeyi geçerken su içip, kısa bir soluklanma yaptılar. Artık Veli uyumuştü. Kerata yürümek için mi, yoksa gerçekten yorulduğu için mi uyumuştü bilinmez; ancak anne kucağının doyumsuz sıcaklığında kebablardan kebab yapıyordu.

Fatoş gelin yorgunluğunun zirvesindeyken, baba yurdunda ana ocağının kapısına vardı. Şöyle yana yöreye bir bakınıp, usulca kapıyı tıklattı. İçeriden gelen annesinin sesini tanıdı:

_ HUUU. Kimdir gelen?

_ Ana benim, aç kapıyı. Fatma...

Annesi kapıyı açınca Veli'yi ona uzattı. Anneanne torununu biraz öpüp, sonra götürüp içerideki sedirin üzerine itina ile yerleştirip, üzerini temiz bir örtüyle örttü. Fatoş gelin annesinin elini öpüp doyunca sarıldıktan sonra, bahçedeki babasına koştu. Babası kızını görünce, hâlsiz ve zayıf bedeniyle ona doğru yürüdü. Baba kız birbirleriyle uzun süre sarılıp ağlaştılar!

Fatma kız babasını aşırı derecede severdi. Son zamanlarda bu sevgi biraz daha artmıştı. Babaları üç kız kardeşi bin bir zorluk ve fedakârlıkla büyütmişti. Fatma en büyükleriydi ve diğer iki kız kardeşi de köy dışında başka yerlere birer sene arayla gelin gitmişlerdi. Fatma kız babasını; evde yalnız kalmalarından, kendisinin uzak bir yere gitmesinden ve gittikçe zayıf düşüp sık sık hastalanmasından dolayı mı her geçen gün biraz daha çok seviyor yahut ona acıyordu?...

*****

Anne babasıyla doyasıya hasret gideren Fatoş kız kolları sıvamaya başladı: "Böyle kös kös oturmayayım. Yanı yöreyi toplayıp, bir şeyler yapayım" dedi. Annesinin tüm ısrarlarına rağmen işe koyulmaktan vazgeçmedi.

Bozkır, adından da anlaşılacağı üzere suya bozkır bir köydü! Fatoş kız en fazla çamaşırları yıkamayı ve evi silip süpürmeyi istiyordu. Evin silinme işini yukarıdaki çeşmeden su taşıyarak halledebilirdi, ancak çamaşırlar için taşıma suyla değirmen döndürmeyi aklına yediremedi: "Ne temiz olur, ne de su yetiştirebilirim! Öyleyse alıp çaya indireyim" dedi. Anne babasının tüm aksi ısrarına rağmen, evi silip süpürdüktan sonra, yıkanacak eşya ve çamaşırları sırtlanarak çaya indirmeye koyuldu. Kim bilir, belki de; köye varırken hissettiği garipliklerin gerçekleşmesi için, karşı konulmaz bir güç onu çaya aşağı sinsi bir sempatiyle çekiyordu!...

*****

Fatma geline kocası bir hafta kadar izin vermişti. Ama henüz daha köye gelişinin üçüncü günüydü ki, geri dönmek zorundaydı. O istese de, istemese de!...

Çılgınlık Bozkır'ı inletiyordu! Acı haber hemen Garip Ali'ye,

Fatma'nın kız kardeşlerine, dost ve tanıdıklara ulaşmış, baba evi mahşer yerini andırmıştı! Teyzeleri meşum olaydan etkilenmemesi için Veli'yi oradan uzaklaştırmaya, dikkatini başka şeylere çekmeye uğraşıyorlardı, ama nereye kadar?...

Çılgınlık, ağıtlar eşliğinde yola çıkmıştı! Artık Fatoş gelin isteyerek, yürüyerek geldiği baba yurdundan; istemeyerek de olsa, isteyemese de eller üzerinde geri götürülüyordu. Garip Ali çaresizdi. Gözyaşlarını yüreğine akıtıyor, ama büyük bir olgunluk göstererek; kayın valide ve kayın babasına en ufak bir serzenişte bulunmuyordu. Fakat şimdi işi iyiden iyiye zorlaşmıştı. Veli ne olacaktı? Kendisi ne yapacaktı Fatoş'suz?

Yol boyunca da yine Veli'yle teyzeleri ilgilendi. Artık ne kucağında oynayacağı, ne de sırtında yaramazlık yapacağı annesi vardı! Yoktu işte onun doyumsuz kokusu artık! Ama o henüz bunun pek farkında değildi. Her ne kadar "ben annemi istiyorum, annem nerede?" dese de; belki de bir ömür boyu unutamayacağı, ona, doyamadığı kokusundan başka annesinden geriye ne bir hayali, ne bir resmi, ne de onu benzetebileceği biri kalıyordu!...

Fatoş gelinin acısı Bozkır gibi Yeşilvadi'yi de sarsmıştı! Garip Ali'nin evi mahşeri aratmıyordu! En fazla Gara Gelin'i, Garip Ali'yi; şimdi farkında olmasa da Küçük Veli'yi üzecekti bu son yolculuk şüphesiz. Akmasına dirense de, bazen başaramadığı, çoğu kez de içine akıttığı, kocası Garip Ali'nin gözyaşları arasında ve masum nemli gözler eşliğinde; Fatma gelinin cansız bedeni, kara toprağın acımasız bağrına derin bir yeis içerisinde bırakıldı!...

Artık Garip Ali ile Veli için çok daha zor günler başlıyordu. Evet, ne yazık ki bu çileli yürüyüşten aynı zamanda Gara Gelin de nasiplenecekti. Bundan böyle Veli için annelik yapmak ona düşecekti. En çok sevdiği insanın, eltsinin çocuğuna bakmak belki ona zor gelmeyecekti, ama ya onun annesizliğini düşündükçe! Ya ikide bir Fatma gelinin hayali gözünün önünde canlanınca! Ya, ya, ya...

***

Veli yorgun argın, üzeri başı toz toprak içerisinde kaza merkezinde arabadan indiğinde, ikinci yaklaşmak üzereydi. Kafasını

ilerideki Merkez Cami'ye doğru çevirdiğinde, alışılmışın dışında bir kalabalığın olduğunu gördü. Her hâlde bir cenaze olmalıydı! Tanıdık birine sorduğunda, aldığı yanıt onu bir süreliğine yerinde donduracaktı! Evet, bu kalabalık bir cenaze için toplanmıştı. Ancak bu cenaze; Veli'nin en çok sevip saydığı, ona çok şeylerini borçlu olduğu, herkesin de onu çok sevip takdir ettiği, ilkokul öğretmeni Hilmi Hocanın cenazesiydi!...

Veli cenazeyi takip ederken hep hocasını hayal ediyor, daha henüz çok genç yaşta kara toprağa vermenin ıstırabını yaşıyor, değerli bir insanı kaybetmenin acısıyla hayıflanıyor, belki de onun yalnızlığını duyacağı derin üzüntüyle kendini yiyip bitiriyordu. Sonra aklı; öğretmeniyle karşılaştığı o hıçkırıklar, gözyaşları, üzüntüler, çırpınışlar, umut dolu günün tatlı tesadüfüne takılıp gitti. Ta ki, mezarlıktan içeri girip; asla kıyamayacağı sevgili öğretmenin bedenini kabule hazırlanan acımasız, hiç kimseye de ayrıcalık tanımayan gaddar çukuru görünceye kadar...

*****

Veli ilkokulu bitirmişti, hem de birincilikle. Okul boyunca pekiyi dışında başka bir not almamıştı öğretmeni Hilmi Hocadan. O onu, öğretmeni de Veli'yi öylesine severdi ki...

Hilmi Hoca Veli'den çok ümitliydi. O okuyup büyük bir adam olacaktı. Ona yeterli bilgi, disiplin ve ideali verdiği inancındaydı. Beşinci sınıftan mezun ettiği zaman gururluydu. Yetiştirdiği yüzlerce öğrencisi gibi, belki de içlerinden en iyisi ve en fazla umutlu olduğu üzere, onun da mürüvvetini görecekti.

*****

Veli birkaç adet kuzuyla oğlağı otlatmaktan dönüyordu. Vakit akşam olmak üzereydi. Bir dönemeci döndüğünde, karşısında Hilmi Öğretmenini görünce şaşırdı. Hemen koşup kollarına atılmak geldi içinden. Fakat utandı, çekindi. Hilmi Hoca Veli'ye yaklaşınca tatlı bir tebessüm edip:

_ Ne haber Veli, nasılsın?

_ Sağ olun öğretmenim.

_ Gel seni bir öpeyim, deyip, belki de ona verdiği emeklerin hissiyatıyla Veli'nin içinden geçenleri fark etmiş, onun cesaret edemediği boynuna atılmayı kendi elleriyle gerçekleştirmişti. Ya-

naklarından öpüp, doyunca kucakladıktan sonra yere indirdi. Çömelip, kollarından tutarak, Veli'yi bir süre sevgiyle süzdü.

Acaba Veli'yi bu kadar fazla sevmesinin nedeni onun çok çalışkan, çok terbiyeli olması mıydı, yoksa Veli'nin öksüz olması da bir etken miydi? Aslında bunların hepsiydi, ama doğrusunu söylemek gerekirse Hilmi Hoca tüm çocukları, tüm insanları öylesine severdi ki...

Bu düşünceleri kafasında biraz yuvarlandıktan sonra gözlerini Veli'ninkine odaklayıp:

_ Bayağı boy atmışsın be Veli...

_ ...

_ Baban nasıl?

_ İyi öğretmenim.

_ Ortaokula gideceksin değil mi?

_ ...

_ Gitmek istemiyor musun yoksa?...

_ ...

Veli bir süre yardım diler gibi öğretmenine baktı, gözleri doldu, dudakları titredi, yaşlara engel olamadı! Tam kaçacaktı ki, Hilmi Hoca kollarından yakaladı:

_ Niçin ağlıyorsun Veli?

_ Babam ortaokula göndermiyor, deyip, öğretmeninın ellerinden kurtulup; ağlayarak, uzaklaşan kuzularının peşi sıra koştu.

Hilmi Hoca çok kötü olmuştu! Hemen yere oturdu, başını ellerinin arasına alıp bir süre düşündü. Sonra süzülen yaşları silip, kendi kendine konuşmaya başladı:

_ Veliler de okuyamazsa bu ülke...

_ Neden göndermiyor acaba babası?

_ Acaba ne yapmalıyım, ne yapılabilir, diye bir süre düşünüp taşındıktan, saçlarını yolar gibi yaptıktan sonra:

_ Burada böyle biçare bir vaziyette oturacağıma, gidip Garip Ali'yle konuşayım. Çaresizlik, miskinlik öğretmene yakışmaz. Çözmeliyim, çözmeliyiz...

Veli, öğretmeninın arkasından geleceğini bilmiyordu. Babası bahçeden eve dönmüş, kendisi de kuzuları ahıra koyup yukarı

çıkıyordu ki, karşısında; umutsuzlukları umuda, cehaleti uyanışa, üzüntüyü sevince dönüştüren sihirli gücü; öğretmeni, öğretmenini, Hilmi Öğretmeni gördü! Bu bir müjde, bu bir kurtuluş, bu bir; binleri, on binleri kurtarabilmenin şafak ışıltılarıydı. Anlamıştı, bu geliş ona; ana kokusu gibi doyamadığı, seher yelleri gibi hasretini çektiği okuma arzu ve umuduna paha biçilemez bir müjdeydi...

_ Veli bak yine seni yakaladım...

_ Hoş geldiniz öğretmenim...

_ Baban evde mi?

_ İçeride, çağırayım öğretmenim.

Veli sevinçle içeri girip, babasına Hilmi Öğretmenin kendisini dışarıda beklediğini söyleyip; kapının arkasından, kimselere çaktırmadan konuşulanları dinlemeye başladı.

Garip Ali Hilmi Hocayı, Hilmi Hoca da onu çok severdi. Hilmi Hoca hep ismi gibi garip olan; terin karşılığında fazlasını asla vermeyen birkaç parça bahçe ile bağından başka bir şeyi bulunmayan bu adama gıpta eder, sevgi, saygı ve hayranlık duyardı. Şimdiye kadar onun hakkında hiç kimseden en ufak bir kem söz işitmemişti. Ne gözünü, ne de elini; o kadar mağdur olmasına rağmen harama yöneltmemişti. Veli'yi de çok seviyor olması, ona olan sevgisini daha da artırıyordu. Garip Ali Hilmi Hocayı görünce:

_ Ooo Hilmi Hoca, bu ne şeref! Hoş geldün, safalar getürdün. İçerye buyursan...

_ Yok Ali Efendi, gel şurada iki lâkırdı edelim de gideceğim.

_ Hiç degülse bi çay gaynadah. Veliii, oğluuum, bir çay goy da demlene.

_ Hayır, hayır Ali Efendi, fazla kalamayacağım. Oğlum Veli, çay istemez.

_ Olmadı amma böyle muallim beg.

_ Olur, olur Ali Efendi. Söyle bakalım nasılsın, iyi misin?

_ Nasıl olah Hilmi Hoca, sürünüp gidiyoz işte. Sağ ola Veli, biraz büyüdü de ba el uzatıy.

_ Evet, maşallah epey boy atmış. Kerata ilkokulu da bitirdi... Şimdiye kadar okuttuğum öğrencilerimin içinde en çalışkanıydı

diyebilirim. Böyle giderse okuyup büyük bir adam olur. Onu büyük bir doktor, mühendis, hatta profesör gibi görüyorum...

_ Ne gezer muallim beg, hangi parayınan ohutah? Hem ben yapayalnızum. Elimin deynegi. O olmazsa ben ne yaparum?

_ Öyle deme Ali Efendi, çocuğun hayatıyla oynama! O yine sana okul dönüşlerinde, tatillerde yardım eder. Tutumlu da bir çocuk, sana fazla masraf çıkarmaz. Biz de elimizden geleni yaparız. Gel şu çocuğu ziyan etme!

Garip Ali Hilmi Hocadan müsaade isteyip bir sigara sarmıştı. Tüm ısrarına rağmen Hilmi Hoca sigara teklifini kabul etmemişti. Garip Ali elleri titreye titreye sigarayı öylesine çekiyordu ki!

Veli gizlendiği kapının arkasında soğuk terler döküyordu! Bazen kara yaşlara batıyor, bazen de işler iyiye doğru yönelince; kendini frenleyemese çıkıp: "yaşasın, okuyacağım, yihuuu!" diyecek gibi oluyordu.

Hilmi Hoca Garip Ali'nin her türlü tereddüdünü dinliyor, ona çözüm önerileri sunuyor; bazen güzellikle, bazen de üstü kapalı: "Çocuğu okutmazsan seni kaymakamlığa şikâyet ederim. Böylesine zeki çocukların okutulmamasının cezası ...dan başlar" gibi sözlerle, tatlı sert tehdit ediyordu, ama Garip Ali'yi ikna etmek bir türlü mümkün olmuyordu.

Hilmi Hoca pes etmesini hiç sevmeyen bir karakter yapısına sahipti. Yatsı ezanı çoktan okunmuştu ki, Garip Ali'yi; Veli'nin velisi olacağına ve her konuda gerek Veli'ye, gerekse kendisine destek olacağına dair söz vererek, güç belâ ve yarım yamalak da olsa ikna etmeyi başarmıştı.

O gece Veli, aslında çok rahat bir uyku çekebileceksen, aksine hiç de uyuyamadı. Sabaha kadar yatakta dönüp durdu. Kâh sevindi, kâh annesini düşünüp üzüldü. Ama en çok da öğretmeni gözlerinin önünde canlandı. Bu insanlık iftiharının hakkını nasıl ödeyecekti? "Her hâlde çok iyi okursam o zaman hakkını ödeyebilirim" dedi. "Hayır, hayır bu yetmez. Ben de birilerini, çocuklarını okutmalıyım" dedi. Hayalinde onu öptü, kucağına atladı, annesini hatırlamaya çalıştı. Diplomasıyla, diplomalarıyla onlara doğru koşmayı hayal etti. Daha neler neler düşünüp hayal ederken, uzaklardan gelen bir horoz sesiyle tatlı bir uykuya daldı.

Veli, kıyamasa da, öğretmeninin cesedi kara toprağa verilince, bir köşeye çekilip onun için bir süre dua etti. Sonra gözyaşlarını kurulayıp baba yurdu, doğup büyüdüğü Yeşilvadi'ye doğru yola koyuldu.

Yol epeyce uzaktı; ancak yavaş yavaş yürür, eski günlerimi anımsarım, diye yollandı. Evet, bu güzergâh; Veli'nin ortaokul yılları boyunca arşınladığı hatıralarla dolu, Anadolu'nun engebeli, mahzun, yalnız yollarından biriydi. Henüz akşam olmamıştı. Hava kararana kadar babama kavuşurum, diye hayallere dalıp yürüdü.

Birden ortaokula başladığı günlere ışınlandı. Ne kadar da sevinmişti okuyabileceğine. Fakat yeni ortama pek alışmamıştı ilk günler. Ne de olsa o, kasaba merkezilere göre bir köylüydü! Dillerinde, tenlerinde, örf ve âdetlerinde, özellikle de giyim kuşamlarında farklılıklar vardı. Ayağında lâstik bir ayakkabı, yıllanmış çantasında yenisini alamadığı eski, öncekilerden kalma kitapları... Yüzü gözü, elleri; yaz boyunca dağda taşa çalışmanın ıstırap yanıklarıyla soyulmuştu! Elbiseleri de eskiydi. Ama temiz ve tertipliydiler.

İlkokula olduğu gibi, ortaokula da kuzeni, amcasının oğlu Fikri ile birlikte gidiyorlardı. Aynı sınıftaydılar. Ama Fikri çoğu kez babasıyla, arabaya binerek gidip geliyordu. Hiçbir zorluk Veli'yi yıldıracak gibi değildi, ta ki ilk imtihan sonuçları açıklanmaya kadar!

Evet, ilk imtihan fen bilgisinden olmuştu. Aldığı not onu derin bir üzüntüye sokmuştu. Fikri bile ondan daha iyi bir not almıştı! O Fikri ki, ne derste gözü vardı, ne de okumakta. İş gücü haylazlık; küçük yaşına rağmen karı kız ayakları! Fakat sonuç da ortadaydı! Birden onunla ilgili bir anısı gözünün önünde canlandı:

İlkokulu bitirme sınavları yapılmış, Fikri başarısız olmuştu. Öğretmen bırakmak istemiyordu. Zaten Fikri'nin okumayacağını o da çok iyi biliyordu. Bir sene daha niye sürünsün diye düşünmüş olacak ki:

— Fikri, sana bir soru soracağım. Eğer bilersen geçireceğim seni. Söyle bakalım, köprü niçin yapılır evlâdım?

Altından su geçsin diye öğretmenim!...

Veli bu cevabı hatırlayınca, o zaman üzülmesine rağmen şimdi gülmüştü! Okulun bahçesinde, insanlardan uzak bir köşede bunları düşünürken birden ciddileşti ve kendi kendine:

"Ne gülüyorsun be! O güldüğün adam altı alırken, sen beş bile alamadın! Dört, döört!" dedi. Sonra derin bir iç çekti; annesini, babasını, Hilmi Hocayı düşündü. "Her hâlde bu gidişle ben okuyamayacağım. Hilmi Öğretmene karşı rezil olacağım! Annemin ruhu sızlayacak, babama karşı mahcup olacağım" dedi. Bir süre ağladıktan sonra ders ziliyle kendine geldi. "Yılmak yok. Çalışmalıyım. Çalışırsam başarırım. Benim başarımlardan ne eksikim var?" diye sınıfına doğru, masum düşünceleriyle adımlarını birleştirerek koşmaya başladı.

Gerçekten de Veli iyi bir çalışmayla ilk yarı sonunda takdimname, dönem sonunda da sınıf birinciliğini kapmıştı!

Tatlı bir tebessümle gülümserken, aştığı tepeden Yeşilvadi'yi gördü! O yeşilim vadi içine ne güzel hisler dolduruyordu! Biraz daha ilerleyince evlerinin bulunduğu mahalleyi, evlerini gördü. Babasına, yengesine, annesinin mezarına kavuşuyordu! Annesini hatırlaması onu derinden burktu. O da sağ olsaydı da diplomasını, oğlunun öğretmen olduğunu görseydi! Ama olsun, babasını sevindirmesi de az bir şey değildi! Artık babası kurtuluyordu. Onu alıp beraber yanında götürcek; artık dağda, bayırda didinmesine son verecek, onun bunun yanında ırgatlık yapmasına müsaade etmeyecekti.

Birden Veli'nin içi burkuldu! Sanki evlerinin bulunduğu yerin üzerini, kara bir sis kâbus gibi kaplamıştı! "Acaba babama bir şey mi oldu?" diye geçirdi içinden. Yanından geçtiği çeşmede elini yüzünü yıkayıp biraz ferahladı. Sonra aşağı doğru bakarak yürümeye devam etti. Bu bakış ilkokulunu görme, özlem duyduğu o küçük Veli'yi hayalinde canlandırma bakışıydı. Hem mahallesini, hem de okulunu görmesi onu hatıralarına öteledi.

Evet, ilkokulunu görmüş, küçüklüğünü hatırlamıştı. Fakat artık Hilmi Öğretmen yoktu! Neler borçluydu ona... Okumasını, disiplinini; pek yumuşak huylu biri olsa da zorluklara karşı direnme gücünü...

Beş sene boyunca Fikri'yle beraber olmuşlardı. Genelde öğleyin öğleliklerini beraber yerlerdi. Yengesi Fikri'ye sıkı sıkıya tembih ederdi: "Öğleliğinizi Veli'yle beraber yiyin, he mi?" derdi. Bu tembihte çok şey gizliydi. Veli yalnızlık, kimsesizlik hissi çekmeyecekti. Fikri'nin öğleliğine koyduğu yiyeceklerden o da faydalanacak, genellikle peynir ekmekten ibaret olan öğleliği onun üzülmesine neden olmayacaktı! Bir de; kardeşi kadar sevdiği Fatma'nın, eltisinin oğlu sahipsizlik, annesizlik duygusuna kapılmayacak, daha doğrusu az hissedecekti.

Gerçekten de şu Gara Gelin ne vefalı bir dost, ne candan bir yengeydi! Veli'nin ağlamasına hiç dayanamaz, Fikri ağlasa o kadar kederlenmezdi. İşi gücü ne olursa olsun, mümkün olduğunca Veli'yi gözünden ırak tutmamaya, onunla ilgilenmeye çalışırdı.

Veli yengesi Zeynep'i, onun onu sevdiğinden belki de çok daha fazla seviyordu. Hiç unuttur muydu yumurta haşlayıp da ona yedirdiğini. Hiç unutulabilir miydi, kaç defa; "anne anne" diye, bahçenin ıssız köşelerine çekilip ağladığında, yengesinin yetişip onu kucağına alıp bağrına bastığını? Ağlamasını dindirmek için neler neler yaptığını, ona çaktırmamaya çalışarak için için kahrolduğunu...

Yine duygulanmıştı, ama bu sefer ağlamıyordu Veli. Artık yengesine de kavuşuyordu. Kim bilir yengesi ne kadar sevinecekti onu görünce! O da yalnız kalmıştı. Fikri'den başka çocukları olmamıştı. Fikri ortaokul ikide belgelenince, dayısıyla beraber kasabayı terk etmiş; değişik şehirlere halıcılık, kilimcilik işleri yapmaya gitmişlerdi. Duyduğuna göre kısa sürede bayağı da palazlanmıştı!

Evlerine yaklaşırken hava neredeyse kararmak üzereydi. Komşu çocuklarından görenler olup hemen: "Zeynep yenge, Zeynep yenge müjdeee! Veli abey geliyyy..." diye koşuşmaya başladılar.

Gara Gelin sevinçle dışarı çıkıp, nasırlaşmış yalın ayaklarına bir şeylerin batacağına aldırmandan ona doğru koşuşturdu. Veli ile yengesi uzun süre kucaklaştılar. Yenge hem eltisini hatırlamanın, hem de Garip Ali'nin durumunu düşünerek, Veli'ye çaktırmadan bir sağanak döktü! Kucaklaşma sona erince Veli yengesinin ağladığını fark etti. Yengesi Veli'yi şüphelendirmemek için:

_ Seni ne kadar özlemişim. Fikri'yi de hatırladım da... Ama Veli'nin içine şüpheler üşüşmüştü! Bu pek hasretlik gözyaşlarına benzemiyordu!

_ Nasılsın yenge?

_ Sağ olasın yavrum. Sen nasılsın? Hoş geldin.

_ Hoş bulduk, iyiyim. Babam nasıl yenge?

_ İyi iyi... Hele gel şöyle biraz dinlen de beraber ineriz babana, dedi Zeynep yenge. İçeriden bir tas soğuk ayran getirip Veli'ye uzattı. Biriken çocuklara da biraz şeker verip uğurladı. Veli ayrılanını, boğazına sanki bir şeyler tıkanıyormuş gibi zoraki yudumlayarak yengesine:

_ Babam gerçekten iyi, değil mi yenge?

_ İyi, iyi... Hele biraz daha soluklan da inelim.

_ Amcam nerede, o nasıl?

_ Daha çarşıdan gelmedi, neredeyse gelir.

Veli, "ben eve ineyim, babamı göreyim" deyince, yengesi de onunla beraber kalktı. Artık Zeynep yengenin yavaş yavaş Veli'yi hazırlaması gerekiyordu:

_ Baban bir iki gündür biraz rahatsızsınız...

_ Kötü bir şey yok ya?...

_ Yok, yok. Biraz hâlsizliği var da...

Aslında Veli bu hâlsizliğe pek de inanmamıştı. Yüreğini burkan o sıkıntı, "babaaa" diye bağırtan o haykırış, kâbus gibi çökmüş görünen kara sis perdeleri bir şeyler anlatıyor olmalıydı...

Kapıyı hafif aralı olarak buldular. Önden yengesi girip, babasının yattığı odanın kapısını aralayıp, kendisi kenara çekildi. Veli heyecanla babasının yanına vardı. Babası yarı uykulu, yarı baygın; inlemeyle sayıklama arasında didiniyordu. Yüreği sendelemiş, hücreleri örselenmiş olarak babasının yatağının kenarına oturdu. Onu uyandırır mıydı, karar veremedi. Yengesi de yaklaşmıştı ve biraz durduktan sonra alçak sesle:

_ Biraz dinlenince iyileşir. Sen gel bize çıkalım. Birazdan amcam da gelir. Yoldan geldin, acıkmışsındır da...

_ Sağ ol yenge. Ben babamın uyanmasını bekleyeceğim. Yenge biraz daha durup:

_ Öyleyse sen kal. Ben yemeği hazırlayınca çağırırım, deyip ayrıldı.

İnleyişinden babasının hiç de öyle iyileşir gibi bir hâlinin olmadığını anlamıştı Veli! Bir süre yanına yöresine döndükten sonra gözlerini açar gibi oldu. Biraz baktı, gözlerini kapatıp açıp bir daha baktı:

_ Veliii! Sen müsün oğluuum, diyerek, ona doğru sarılmak için hamle yaptı. Baba oğul bir süre kucaklaştılar. Yengesi gibi bu sefer de Veli gözyaşlarını babasına göstermemeye çabalıyordu! Sarılmaları bitince Veli:

_ Yarın seni şehre götüreyim. Hastahaneye yatırırılar, kısa zamanda iyileşirsin. Ondan sonra da seni benimle beraber, tayin olacağım yere götüreceğim. Okulu bitirdim. Öğretmen oldum. Artık seni hiç çalıştırmayacağım. En iyi hastahanelere, doktorlara götüreceğim baba.

_ Sen beni merag etme oğlum. Bir iki gün dinlenünce eyüleşürüm. Başuna da yük olmam. Amma önce senün gurbanını kesüp, sonra da bi münasibünü bulup everecem. Goç ahurda. Yarın galham da kesüp dağıtah. Seni gördüğüme öyle sevindüm kü oğlum! O Hilmi Hocanın ceddine irehmet ki, sebep oldu da canı gurtardın.

Anlaşılan Garip Ali Hilmi Hocanın öldüğünden habersizdi. Veli de üzülmesin diye bir şey söylemedi. Babasının yüzünden biraz daha öpüp:

_ Hadi sen yorma kendini. Yat ki dinlene de iyileşesin.

Garip Ali acısını bir nebze dindiren sevinçle yatağına doğru eğilirken, bir hıçkırıkla!...

Gara Gelin, elinde bir tepsi içinde Garip Ali'ye yiyecek bir şeylerle odadan içeri girerken, Veli tüm umutlarını kara kışa çeviren son hıçkırık üzerine başını ellerinin arasına almış, "baba, baba" diye ağlıyordu!...

3- AYRILIŞ

Bu zor günlerinde de Veli'nin en büyük yardımcısı, şüphesiz ki yengesi Gara Gelin olacaktı. Gara Gelin lâkabı Garip Ali'den miras kalmıştı! Ama o buna hiçbir zaman üzülmemiş, sıkılmamış, hatta hoşuna gittiği zamanlar bile olmuştu...

Veli'nin, bir ölünün arkasından yapılması gerekli olanlarla ilgili acemiliğini, yengesi gayet vakur ve becerikli bir şekilde izale ediyordu. Yengesinin bu tutumu karşısında gözleri yaşarıyor, ona teşekkür ediyor; bazen de sarılıp, annem annem diye hıçkırıyordu!

Yengesi bu anne sözünün ne demek olduğunu gayet iyi anlıyordu. Her ne kadar Veli onu annesi gibi gördüğünü anlatmak, hissettirmek istese de, Gara Gelin çok iyi biliyordu ki; hiç kimse bir ananın yerini tutamazdı. Hele; doyulmamış bir ananın yerini tutmak, doymamış birine ana olabilmek!...

Garip Ali öleli üç aya yakın bir zaman olmuştu. Veli tayin haberini sabırsızlıkla bekliyordu. Bundan sonra onu teselli edebilecek, acılarını unutturabilecek tek şey ülkesine hizmet etmek, bozkırları yeşertmek; binleri, on binleri okutmak, okutturabilmektir. Artık Yeşilvadi'de ne anası, ne babası...

Beklediği müjdeli haber eylül ayına doğru eline ulaşmıştı Veli'nin. Evet bu bir tayin haberi idi, hem de kendi kazasının bir köyüne. Her ne kadar Yeşilvadi'ye yirmi kilometre kadar uzakta olsa, doğru dürüst bir yolu olmasa da, bu habere oldukça sevinmişti. Ah bir de bu müjde, babası ölmeden eline ulaşmış olsaydı!

Veli artık, görev yerine gitmeden; babasının vasiyeti hâline gelen koçu kurban edip dağıtmalıydı. Bir kasap bulup kestirdi ve yengesiyle beraber konu komşuya, fukaralara dağıttı. Sonra gidip anne babasının mezarını ziyaret etti. Her birinin mezarı başında durup düşündükçe değişik duygulara kapılıyordu: Bir yanda doyamadığı, kokusundan başka hayalinde hiçbir şeyini canlandıramadığı annesi. Öte yanda; tam ona kol kanat gereceği, onu okutmaya razı olduğu için minnet borcunu ödeyecekken uçup giden babası!...

Perişanköy... Adını yengesinden, Fikri'den duyduğu bu köyü daha önce ne görmüştüğü, ne de gitmişliği vardı Veli'nin. Yeşilvadi'nin kuzeybatısına düşen bu yüksek rakımlı köy, yengesinin anne ve babasının köyüydü. Neredeyse bir kasaba kadar büyük olan bu köye, ancak şimdi öğretmen olarak gidiyordu.

Bir sabah erkenden yola koyuldu. "Önce gidip bir bakayım, daha sonra da gelip ihtiyaç duyacağım eşyalarımı götürürüm" diye söyleniyordu. Bir süre kestirme yollardan yürüdükten sonra, insanları gibi perişanlıktan inleyen toprak araba yoluna düştü. Olabilir miydi, bir araç gelip de Veli'nin daha şimdiden için için hıçkırmaya başlayan tabanlarına sus şekeri uzatır mıydı?

İyi olan şu idi ki; Veli yol boyunca değişik düşüncelere dalıyor, bu sayede yorgunluğunu, ayaklarının isyanını pek hissetmiyordu. Acaba yeni yörede, yeni görevde başına neler gelecekti? Güçlüklerin üstesinden gelebilecek miydi? Her ne kadar kendine güveniyor, inanıyorsa da; yeni bir iş, tecrübesizlik, değişik âdetler, değişik insanlar...

Karababa... Veli'nin ter içinde aşmaya çalıştığı; nice hikâyelere, ıstıraplara konu olmuş burası, yörenin en yüksek rakımlarından biriydi. Yazın havası hoştu, ancak kışın Allah kimseyi gazabına uğratmasın!

Evet, Veli Karababa'yı dönmüştü. Artık önü bir müddetliğine de olsa inişti. Tahminine göre de yolun üçte birini götürmüştü. Bu esnada arkadan; insana yalnızlık, kimsesizlik, gariplik içerisinde yüzdüğünü ihtar eden bir ses işitmeye başladı. İlk irkilme geçince iyice kulak kabarttı ki, evet, bu bir araba sesiydi. Dönüp dikkatlice bakınca; arkadan, birkaç kilometre gerideki bir dönemeçten bir kamyonun gelmekte olduğunu gördü. Sevinmişti... Eğer arabacı alırsa, muhtemelen Perişanköy'e kadar gidebilecekti. Yolun kenarına çekilip kamyonun gelmesini bekledi. Yaklaşınca el hareketiyle durmasını işaret etti. Kamyon durdu, ama şoför mahalli doluydu. Arkada da yük vardı. Şoför kafayı camdan uzatınca Veli:

_ Perişanköy'e gidiyorum. Yolunuz üzeri ise beni de alır mısınız?

_ Volla gardaş gidiyoh amma, göriysin işte, araba dolu...

- _ Üstüne çıkıp idare ederim.
- _ Yük doludur, düşüp müşmiyesin...
- _ Merak etme gardaş, dikkat ederim.
- _ Peki, eyleyse atla da gidek.

Veli'nin ayakları yerden kesilmiş, neşesi de yerine gelmişti. Yüklerin arasında bir yer bulmuş, rüzgârdan kendini koruyacak bir siper edinmiş, hopluya zıplaya gidiyordu işte! Bu kimsesizler, sahipsizler yolunda "tükürsen yalanır" asfalt yolculuğu sefası yapacak değildi ya.

Neşesi, bir süre sonra yerini hüzne kiraya verdi! Gidiyordu... Baba yurdunu terk ediyordu. Daha doğrusu öyle yapmaya mecburdu. Bu aslında karmaşık bir duyguydu: Bir yanda kavuşmak istedikleri, öte yanda arkada bıraktıkları. İşte arkalarda bırakma hissi düşüncelerine girince, yıllarca unutmaya, uyutmaya, bastırmaya çalıştığı; anne babasının dışında bir başka sevdiğini daha geride bıraktığı hüznü, belki de bundan sonra bir daha zihninden asla söküp atamayacağı şekilde beyninde zonkladı! Evet, o bir başka sevdiğini daha geride bırakıyordu! Bazı geride bıraktıklarını bir daha görmesi imkânsızdı. Ama onu bulması, görmesi mümkün iken; geride bırakması, gerilerde bırakılmaya yol açacak teşebbüssüzlükle ilerlemesi ne kadar acıydı!...

4- UMUDA HAYKIRIŞ

"Ben de seni seviyorum..."

Veli kendini yalnızlık gemisinde, bilinmeyen bir diyara doğru füzelenmiş gibi hissediyordu. Bu sonsuz kimsesizlik okyanusunda ona en sadık arkadaş, şüphesiz ki yine hayalleri olacaktı.

Ne kadar da yufka kalpli olduğunu düşünmeye başladı. Öyle miydi, yoksa sevgi mi doluydu? Acaba şimdiye kadar kaç tane sevgiyle, aşkla kucaklaşmıştı? Daha küçücük bir ilkokul talebesi iken tanışmıştı ne olduğunu tarif edemediği duygularla, tatlılıklarla şu körpe sevgi dünyası! Sonra ortaokul, öğretmen okulu... Birer birer gözünün önünde canlandırmaya çalıştı ve en son aşkında takıldı kaldı! Bu öyle bir takılıştı ki, onu; hayal âleminde alıp, rüya âlemiyle kucaklaştıracak ve inletinceye kadar da yakasını rahat bırakmayacaktı!...

Evet, belki diğerleri gelip geçici, çocukluk aşklarıydı, ama sonuncusu öyle değildi galiba. Düşündükçe bir tuhaf oluyor, ondan uzaklaşmanın, onu bir daha bulup bulamayacağını endişesiyle perişan oluyordu. Neden şimdiye kadar onu bulmaya çalışmamıştı? Neden onun ilgisine gereği gibi yanıt vermemiş veya verememişti? Tamamen kaybediyor muydu onu? Ah şu kötü talih! Belki babası ölmemiş olsaydı bir yolunu bulup ona ulaşabilirdi. Sonra tayin işi... Şimdi artık büyük bir sorumluluğun altına giriyordu. Kendisine emanet edilecek minileri yalnız bırakıp, onu aramaya nasıl yollanabilirdi?

Öğretmen okulunda tanışmıştı son aşkını. Yıllar boyunca beraber, aynı sınıfta okumuşlardı. Her geçen gün Veli'ye olan ilgisi artmıştı Milliyet'in. Veli de ondan hoşlanıyordu. Aynı ilin bir başka ilçesinden gelmişti. Hemşehrisiydi. Çalışkan, ahlaklı, idealist...

Çok kereler beraber ders çalışmışlardı. Beraber dolaştıkları, gezdikleri, tozdukları olmuştu. Ama her ikisi de hiçbir zaman kendilerinden, müstakbel bir öğretmenden beklenen seviyenin altına inmemişlerdi. Sulandırmamışlar, bulandırmamışlardı yüce

sevgilerini, aşklarını. Onlar arkadaş, dost ve birbirlerini derinden seven sevgililerdi. Milliyet ilişkilerini daha da ileri ve ciddî boyuta taşımayı düşünmüştü. Ama Veli belki korkudan, belki çekindiğinden, belki de üzerinde hissettiği ağır sorumluluktan dolayı kaçınmıştı. Bir babası vardı onun... Kendisinden neler neler bekleyen binlerce çocuk, köylü, şehirlî... Bütün bunların üzerine bir de evlilik, aşk olur muydu hiç? Hem de en çok sevdiği biriyle! Ya onu mutlu edemezse? Ya hayallerini zemheriye çevirirse? Bu nasıl bir sevmek olurdu? Ya da kendisine muhtaç olanları mutsuz, umutsuz bırakırsa? Yahut da hepsini berbat ederse!

Bu duygularla ayrılmıştı ondan. Ne bir adres almış, ne bir telefon, ne de bir umut ışıltısı vererekten! Ama ayrılırlarken Milliyet'in gözleri dolu dolu olmuştu! Belki de sadece iki kelime duy-mak istemişti: "Seni seviyorum..."

Milliyet zeki, saygın bir kız olduğu kadar, tuttuğunu da koparan birisiydi. Veli'ye biraz kırılmıştı ayrılırlarken. Onun kafasındaki tereddütleri söker atar, arar bulurdu. Ama hiç değilse o iki kelimeyi de mi söyleyemezdi insan? "Seni seviyorum"

"Ben de seni seviyorum..." diyebildi sadece Veli. "Ama ben ülkeme, insanlarıma da âşığım; onları da çok seviyorum. Seni ihmal ederim, mutlu edemem. Eğer seni çok seviyorsam, senin mutsuz olmana sebep olmamalıyım. Lütfen beni anla..." da diye ilave edecekti ki, aşığın şoförün: "Perişanköy'de incek gardaş, geldük köye" seslenmesiyle, arabanın fren yaparak silkelemesi birleşince, ancak o birkaç kelimeyi söyleyerek mutlu rüyasından uyanmak zorunda kaldı.

Veli arabadan inince şoföre:

- _ Borcum nedir arkadaş?
- _ Bi şey istemez gardaş. Gal sağlıcahla...
- _ Teşekkür ederim. Ben bundan böyle bu köyün öğretmeniyim. Yolunuz düşerse uğrayın da bi çayımı için.

Veli, araba gidince yolun bir kenarına çömelip köyü inceden inceye süzmeye başladı. Kör topal da olsa şu yolun köyün içinden geçmesi ne bulunmaz bir nimetti. Gün olur o da yapılır, düzeltilirdi. Ama köyün kıraçlığı onu bayağı üzümüştü. Nerede o Yeşilvadi!...

Vay be, bayağı da büyük bir yere benziyordu! Bu dağ başında böylesine bir köy! Fakat biraz dikkatlice bakılınca, ismiyle ne kadar da barışık olduğu belli oluyordu: Perişanköy, perişanlık!...

Kalkmaya cesaret edemiyordu Veli. Ne yapacağını bilememesi onu, üzerine binlerce ton yük yüklenilmiş gibi ağırlaştırmıştı. "Vay canına! Öğretmen olmakla kendimi bir şey olmuş sanıyordum. Bak ne yapacağımı bile bilemiyorum" dedi kendi kendine. Biraz ileride, sekiz on yaşlarında birkaç çocuk oyun oynuyorlardı. Bir süre de onları izledi. Çocuklar da onu fark etmişlerdi. Köye bir yabancıнын geldiği muhakkaktı. Bir süre sonra içlerinden biri Veli'ye doğru yaklaşmaya başladı. Eee, bu kadarını da anlardı artık. Bu çocuk büyük ihtimalle ilkokul öğrencilerinden biriydi. Kara kuru, kafası makasla tıraş edilmiş, üstü başı perişan çocuk, Veli'nin içine güven ve sevgi ışınlamaya başlamıştı. Yanına yaklaşınca:

_ Abey, burda ne yapıysin? Yabancısın degül mü? Kimi arıysin?

_ Evet, yabancıyım şimdilik. Ama bundan böyle değil...

_ Nası yani?

_ Bundan sonra köyünüzün öğretmeni olacağım. Adın ne senin bakayım arkadaş?

_ Benim adım Veli abey.

_ Güzel! Benimki de Veli. Demek seninle adaşız.

Küçük Veli sevinç çığlıklarıyla arkadaşlarına doğru koşuşturdu: "Heyyy, yaşasın! Arhadaşlar müjde! Öğretmen geldi, öğretmenimiz geldi." Sonra iki arkadaşıyla beraber heyecanla tekrar Veli'nin yanına döndü:

_ Öğretmenim, eyleyse sizi muhtar emmiye götürek. Nah şuradaki ev onundur.

Veli adaşını sevmiş; onun kendisine yol göstermesinden hem memnun olmuş, hem de hayret etmişti. Bir küçük, cahil köylü çocuğu ha! "Ey Veli, şu körpe çocuktan iyi bir ders aldın, sen de onlara hayatını vermelisin" diye geçirdi içinden. Küçük Veli ve arkadaşları önde, o arkada yürüyorlardı. Çocukların oyun oynadıkları yerden geçerken Küçük Veli yine haykırdı: "Heyyy! Öğretmenimiz geldiii. Gelin de elini öpün." Çekingen diğer çocuk-

lar da Velilere takıldılar. Bir, beş on dakika kadar yürüyerek muhtar emminin evine vardılar. Küçük Veli kapıya vurdu:

_ Muhtar emmmi, muhtar emmmiii. Öğretmenimiz geldi. Bir süre sonra kapıyı açan yaşlıca bir kadın:

_ Ne var Veli, ne bağıriysin?

_ Memnune yenge, Haydar emmi yoh mu? Öğretmenimiz geldi.

_ Oğlum tarlıya endiydü, birazdan gelür. Geç içerüye baham evlâdım. Şöyle otur da birazcuh dinlen. Muhtar emmin nerdiyse gelür.

_ Sağ olasın Memnune ana...

Memnune ana biraz sonra mutfaktan bir tas soğuk ayranla döndü:

_ İç evlâdım, yorğunluğu giderür. Pek de gence benziysin.

_ Evet ana, yeni okulu bitirdim.

_ Nerelüsün sen baham?

_ Yeşilvadi'den.

_ Haaa, şherden... Bizim torpah. Evlü müsün?

_ Yok ana.

_ Merahlanma evlâdım, o da olur bi gün.

Memnune yengeyle Veli'nin muhabbeti bir süre daha devam etti. Çok hoşuna gitmişti Memnune ana Veli'nin. Görünüşte temiz, akli başında, sözü sohbeti yerinde biriydi. Kanı kaynamıştı ona. Sanki yeni bir anaya kavuşmuştu! Yavaş yavaş endişesi dinliyor, kendine güven geliyordu. Evet, bunlar da kendisinden birer parçaydı işte. Küçük Veli, Memnune ana, belki muhtar emmi... İşte bu duygular içerisinde dalmışken, kapının dışından:

“Gız Memnuneeee. HUUU” diye, sırtında bir yük otlar muhtar emmi sesleniverdi. Memnune ana hemen kapıya koşup muhtar emmiyi karşıladı:

_ Hoş geldün herif. Bi misafirümüz var.

_ Kimdür? Hoş gelmişler ola...

_ Köyümüze yeni bi mallim gelmiş. Şherden, Yeşilvadi'den.

Muhtar emmi sırtındaki yükü indirip kapıdan kafasını uzattı:

_ Selâmünaleyküm muallim beg. Hoş gelmişsen... Gusuruma

galma da şu üzerümü başumu bi degüştürem.

_ Aleykümselâm muhtar emmi. Rahatsız ettik sizi.

_ Rahatsızlık da ne demek be evlâdım, estafurullah. Ben hemen gelecek gelürüm.

Muhtar emmi bir süre sonra yeni misafirinin karşısına; bir muallime ayıp olmayacak şekilde giyinerek, tıraş olarak dönmüştü:

_ Gız Memnune, misafirümüz acdur, bi şeyler hazurlasan...

_ Muhtar emmi aç değilim. Zahmet etmeyin lütfen.

_ Sus be evlâdım. Sen garişma. Uzun yoldan gelmişsen. Allah ne vermişse beraber yiyelüm. Memnune, gııız, bi de çay goy hele. Sana evlâdım deyünce darulmassun degül mü muallim beg?

_ O nasıl söz muhtar emmi! Ben zaten sizin bi evlâdınızım. Nasıl istersen öyle söyle.

Bir süre sonra Memnune ana çayı demleyip, yanında da peynir, çökelek, yoğurt, bal, tereyağı... döşeli siniyle geldi. Kendisi içeriye çekilince, muhtar emmiyle Veli baş başa kalmışlardı. Bir yandan atıştırırlarken, bir yandan da muhtar emmi durmadan sual ediyordu:

_ Söyle baham muallim beg, Yeşilvadi'de kimlerdensün?

_ Bize Garipler derler Haydar emmi.

_ Haaa, o zaman sen Memmet emminün nesisün?

_ Torunu olurum, tanıyor musunuz dedemi?

_ Ne demek be evlâdım! Onu bu ahalide tanımayan, ekmegünü, aşunu yemiyen mü var? Baba dostuydu... Çoh genç getti! Bekir'in mi, yohsa Ali'nin mi oğlusun?

_ Ali'nin oğluyum.

_ Babanı da bu diyarlarda çoh iyi tanurlar. Az mı tutunu, üzümünü yemişüzdür. Yıllarca çerçülük etti. Son zamanlarda gelmez oldu. Nassı, eyü mü?

_ Babam, sizlere ömür!... Üç ay kadar önce öldü muhtar emmi.

_ Vah, vah, vaaah! Allah irehmet etsün. Çoh üzöldüm vallah. Garibim az çile çekmemüştür gayrı. Ufah yaşta öksüz yetim kaldı. Sonra anan... Neyse canım... Üzme gendi. İnsanoğlunun başına her şey gelir. Sabır lâzım, gayret lâzım, itikat lâzım...

Hakikaten de bu çay ve kahvaltılık iyi gelmişti Veli'ye. Çok mu

acıkmıştı, yoksa dağ havası mı iştahını açmıştı. Ohhh, şu serin havada da çay ne güzel gidiyordu! Belki de suyundandı. Ya şu çökeleğe, peynire, tereyağına ne demeli. Yoğurtla bal da bir güzel oluyor canım... Enfes kara kovan balından atıştırırlarken, Veli ile muhtar emminin sohbeti iyice koyulaşmıştı:

_ Muhtar emmi, arı da var galiba?

_ Var evlâdım. Birkaç govan gara petek var. Daha çohtu amma hastalılı geçürdü. Gala gala bu galdı. Beş on kilo çıhiy. Birazını biz yeyük, birazını konu gomşuya veriyoz. Biraz da uşahlara gönderük.

_ Uşahlar nerede Haydar emmi?

_ İstanbul'dalar. İki oğlan, altı torun... Burada geçinemedüler, çekip gettiler gurbete. Eyi de ettiler. Galsalar perişanlıh... Arazi yetersüz, susuz. Bi şey vermiy. İş yoh, ohuma yoh. Birbirini çekemezlük, gavga, gürlütü...

Anlaşılan bu muhtar emmi oldukça iyi birine benziyordu. Aklı başında, sözü sohbeti yerindeydi. Veli'nin içine bir sevinç, bir güven dalgası sökün etti. Köye indiğindeki endişe ve şaşkınlığı kaybolmuştu. Muhtar emmi ile el ele verilerse gör ne işler yaparlardı. Sonra sözü dönüp dolaştırıp köye getirdi Veli:

_ Muhtar emmi köy galiba bayağı büyük?

_ Öyle sayulur evlâdım. Beş yüze yahın hane, ama çoğu boş. Bin küsur nufus. Fagat ismü gibün perüşan!

_ Neden perişan?

_ Arazi verümsüz, susuz, kıraç. İnsanlar garnını doyuramiy. Şehir uzak. Göriysin işte, dağın başında yalunuz bi köy. Doğru dürüst muallim bulunmaz. Ebe yoh, yolu doğru dürüst degül. Gışın beş altı ay gapalı galur bu yollar. Hasta olan, yolda galan... Her sene bir iki gişi hastalanarah ya köyde, ya da yolda ölür. Gaç tane olmuştur bülmem kü; doğururkene ya bebegi, ya da gendüsü ölüp giden!

_ Anlaşılan çok çalışmamız lâzım muhtar emmi. Uğraşıp burayı bir nahiye yapmamız gerek. O zaman ebe de verirler, belki de sağlık ocağı bile açılır. Köyün başka öğretmeni var mı muhtar emmi?

_ Ne gezer be evlâdım! Bi tene gız öğretmen vardı, o da mayıs

ayında tayinünü aldurup getti.

_ Kaç tane talebesi var okulun?

_ Yüzü aşgun.

_ Çocukların hepsi okula gidiyor mu?

_ Yoh be, nerdeeee! Belkü yarusu...

_ Yaaa! Bu çok kötü işte... Öyleyse ikimize de çok iş düşecek muhtar emmi.

_ Ne yapabülürük muallim beg biz?

_ Çocukların hepsini okula göndermek için çalışacağız.

_ Bu heç te o gadar golay degül be evlâdım. Çoğu perişanlıhtan gönderemiy. Bi de cahalet var. Gız çocukların çoğu ohula getmiy. Uğraşsah da pek bi şey çihacağımı sanmim. Sonra bizim ağa da pek dellenür!...

_ Neee! Köyde ağa da mı var muhtar emmi?

_ İşte eylesüne bir ağa canım... Senün anlayacağın; dışı senü, içi benü yahar" cinsten. Belâ bir adamdur Seydo Ağa suyundan huyundan getmezsen. Köyün çoğunu maraba olarak çalışturur. Birçoh iti köpegi vardır. Vurdu gırdı, gan, gözyaşı... Amma bi var ki mert, deliganlı adamdur doğrusu damaruna basmazsan.

_ Kan davası da var mı yoksa köyde?

_ Perişan dediydüm ya... Perişanlıh sade parayınan, pulunan olmiy ki. Cahalet en böyük perişanlıh. Nice babayıgitler bu gan davası yüzünden boşu boşuna devröldü getti!...

***

Akşam yaklaşıyordu. Veli köy hakkında epey bilgi edinmişti. Hem karamsarlık, hem de başarabileceği ümidiyle kafası epeyce karışmıştı. Muhtar emmi ona bayağı destek olacağı benziyordu. Zaten dedesini, babasını tanıdıklarına göre; bir dost, bir tanıdık gibi yardımcı olmaları da gerekirdi doğrusu. Köyde gör daha kimler babasını, dedesini tanıyıp ahbap çıkacaklardı? Ama problemler de oldukça çok ve büyük görünüyordu: Koca bir köy; neredeyse yarısı okula gitmeyen, ya da gönderilmeyen, gönderilemeyen çocuklar. Kan davası, ağalık, obesizlik, kapanan yollar... Biraz daha muhabbet ettikten sonra muhtar emmi:

_ Veli, evlâdım, sen şu içerükü odaya geçüp birazcuh uzan. Yol

yorğunsundur, dinlenürsün. Biz de yengenle ahurun işlerini yapıp dönelüm. Şimdi çoban gelür. İrahatına bah. Yabancı gibün davranma gayrı.

_ Peki muhtar emmi. Siz işinize bakın.

Gerçekten de kısa bir şekerleme Veli'ye iyi gelmişti. Muhtar emmi ahırın işini bitirip büyük odaya geçmiş, misafirlere has lüks lâmbasını yakmıştı. Muallim beyin geldiği köyün her tarafında fısıltı hızıyla duyulmuştu! Duymayanlar da; “muhtar emmüde löküs yandığuna görem bi gelen olmuşdur” deyip, birazdan sökün ederlerdi. Muhtar emmi Veli'yi çağırılmaya geldiğinde, Memnune yenge sofrayı; güzelim bir bulgur pilâvı, ayran, sebze ve yoğurtla donatmıştı.

_ Veli, evlâdım. Hadi gayrı, bi şeyler atuşturah. Birazdan köyün ahalüsü ahun eder.

Evet, gerçekten de bulgur pilâvı ve ayran bir harikaydı. Karınlarını doyurduklarında köylüler de yavaş yavaş yeni muallimlerini görmeye sökün ediyorlardı...

***

Kısa sürede muhtar emminin evi köylülerle dolmaya başlamıştı. Muhtar gelenleri teker teker yeni muallime tanıtıyor; köylüler de Yeşilvadi'den, kendilerinden biri olan muallimlerini sevgiyle, sempatiyle bağrına basıyorlardı. Yaşlıların hemen hepsi Veli'nin dedesini ve babasını tanıyorlardı. Babasının öldüğünü duyunca içten üzüntülerini belirtip, teselli ediyorlardı.

Muhtar emmi gelen misafirlere de çay demletti. Uzun süre muhabbet ettiler. Gecenin ilerleyen saatlerinde misafirler evlerine çekilince, yine muhtar emmi, Memnune yenge ve Veli baş başa kalmışlardı. Muhtar emmi:

_ Veli, evlâdım, isterüsen yatağünü serelüm de yat. Vahit epey oldu. Yorğunsundur. Yarın götürüp ohulu gösterürüm. Anahtar bende.

_ Muhtar emmi, okulu gördükten sonra Yeşilvadi'ye varayım. Birkaç parça eşya getireyim. Bana kalacak bir de yer bulursun her hâlde o zamana kadar.

_ Evlâdım, işte galacah yer. Gosgoca ev... Zaten yengenle yapayalnız. Neydeceksün başka yerü?

_ Olmaz muhtar emmi. Size yük olmak istemem. Allah razı olsun. Siz bana destek olun yeter. Yapacağımız çok şey olacak köyde. Lütfen bana ufak tefek bir yer ayarlayın. Ben yine sık sık gelir, sizi yalnız bırakmam.

_ Merah etme muallim beg. Köyde boş ev çoh. Bırakıp gettiler büyük memleketlere.

_ Teşekkür ederim. Umarım yüzünüzü kara çıkarmam.

_ Çıharmazsun, çıharmazsun evlâdım. Ohumuş adamsun. Hem senün soyun sopun da temüzdür. Gız Memnune, Veli'nin yatağını hazurla da yatsun.

Bir süre sonra Memnune yenge yatağı hazırladığını söyleyerek içeri girince muhtar emmi:

_ Veli evlâdım, galh gayrı... Gendi evün gibün rahat ol, he mi?

_ Sağ olasın muhtar emmi.

_ Ben sabahtan erkence galhar ahurun işini halleder, sonra da beraber ohula giderük. Haydi, şimdi Allah irahatlık vere.

_ Size de Allah rahatlık vere muhtar emmi. İyi geceler...

Veli bu dağ köyünün enfes havasında, gecenin ilerleyen saatlerinde yalnızlık melodileri eşliğinde yatağa girerken değişik duygular ve hayaller içerisindeydi. Ona umut veren şeyler yok değildi: Muhtar emmi, akşamki misafirlerin candan tavırları, dedesinin babasının tanınıyor olması... Ama ya ağalık, kan davası, perişanlık, verimsiz arazi, okula gitmeyen çocuklar... Bunları da düşündükçe derin bir ümitsizliğe kapılıyordu. Tek başına bir muallim bu kadar sorunla nasıl başa çıkabilirdi? Gerçi bu problemlerin ekserisi çoğu yerde vardı. Fakat ya ağalık, Seydo Ağa! Düşündükçe içini bir korku sardı. Sanki kâbusa uyanıyormuş gibi gözlerini kapadı ama...

Bir türlü gözünü uyku tutmuyordu. Genç, tecrübesiz bir öğretmen ne yapabilirdi? Ama daha önceleri o kendine ne kadar da güveniyordu! İş başa düşünce başka mı oluyordu ne? Ya bir de Miliyet?...

Geçmişini düşündü, gelecekle ilgili hayaller kurdu. Kâh pes etti, kâh üstesinden geldi. O yandan o yana döndü durdu. Bunlar her neyse de, bir süre sonra tahta kuruları vücudunu istilâ etmeye başlayınca!...

Evet evet, gidip Milliyet'i bulmalıydı. Ona en azından hissettiklerini anlatmalıydı. O da burada olsa ne iyi olurdu! İki iradesi sarsılmaz neler yapmazlardı ki... Ya işi aşka meşke döküp de, yapmak istediklerini tamamen perişan, kendi kaderine bırakırsa! Olur mu canım; ne o, ne de Milliyet böyle bir şeye asla izin verirler miydi hiç! Peki onu nerede bulacaktı? Şurada okulların açılmasına kısa bir süre kalmıştı. Belki de bir başka diyara çoktan tayin olmuştu bile! "Ah akılsız başım! Neden daha önce onunla güzelce konuşmadım ki?" diye, kendi kendine çatıştı durdu. Bir yandan da canını acıtan tahtakurularına veryansın etti. Didinmekten bitap düşmüş olarak sabaha doğru tatlı bir uykuya daldı. Artık tahtakuruları bile yorgun düşen bedenini ve beynini uyarabilecek güçte değillerdi!...

Güneş epey yükselmişti. Muhtar emmi birkaç kez Veli'yi uyardırmaya gelmiş, tatlı uykusunu görünce kıyamamıştı. Sonunda kapıdan kafasını uzatıp:

“Veliii, evlâdım, galh gayrı. Vahit epey... Köyümüze irehmet getürdün. Sabaha garşu gözel bi yağmur yağdı. Hadi, gendine gel de gahvaltı edek.”

Veli pencereden mahmur gözleriyle bir süre etrafı seyretti. Gerçekten de güzel bir yağmur yağmış, hava açmış, güneş ortalığa gülücükler dağıtıyordu. Enfes bir toprak ve ot kokusu...

Yüzünü elini yıkayınca sofraya oturdular. Memnune yenge taze süt kaynatmış, yufkadan sac böreği yapıp tereyağı ile yağlamıştı. Karınlarını bir güzel doyurunca muhtar emmi:

“Hadi Veli Öğretmen, galh bi mektebe gidek” deyip Veli'nin önüne düştü.

Yol boyunca selâmlaşarak, dün gecedен Veli'yi tanıyanların tatlı tebessümleri eşliğinde yürüyüp, köyün ortalarına doğru vardılar. Muhtar emmi:

— Aha burası ohulumuz, deyince, Velinin yüreği cızzz etti. Dışı böylesine perişansa içi nasıldır, diye düşündü. Muhtar biraz zorlanarak kapıyı açıp Veli'yi buyur etti. Evet, içerisi daha içler acıydı. İki sınıflı bu garip okul bakımsızlıktan ağlıyordu! Yerler toz toprak, pencereler desen hak getire... Sandalyeler, sıralar savaş yemiş gibiydi!

_ Burada nasıl ders yapılmış?

_ Gız muallim tek başuna yetmeyünce çocukların hepisinü bu büyük sınıfta toplardı muallim beg. Amma çoh sıhışh oluydu. Bülmem sen nası edecen gayrı?

_ İşimiz zor muhtar emmi. Okulun açılmasına da pek bir şey kalmadı. Hemen gidip eşyalarımı getireyim de kolları sıvayalım. Bu şartlar altında çok zor öğretim yapılır burada. Şimdilik gidelim. Ben bir de Musa emmilere uğrayayım. Beni oraya götürebilir misin? Yengemin babası olurlar. Gelirken bir çıkın da vermişti yengem...

_ Ha şu bizim Musa dayı! Doğru ya, Zeynep senün emminle evlüydü gerçekten. Aha şurası, gel beraber gidek. Eyi insanlardur Musa emmiler.

Musa emmiyle karısı, kızlarından selâm getirildiğini duyunca öylesine sevindiler ki! Yaşlı teyze hanım hemen muhtarla Veli'ye birer tas soğuk ayran getirdi. Biraz muhabbetten sonra Veli:

_ Musa emmi, kusura bakmayın, Yeşilvadi'ye gitmem gerek. Yengeme bir diyeceğiniz var mı? Birkaç güne kadar dönerim. Artık köyünüzün muallimiyim.

_ Sağ olasan evlâdım. Bizden de selâm götür. Eyi olduğumuzu söyle. Merah etmesünler.

Allaha ismarladık deyip ayrıldılar. Muhtar emmiyle beraber yürüyorlardı. Bir an önce gitmeliydi. Yapacak çok şey vardı. Dalgındı. Muhtar emmi Veli'nin dalgınlığını fark edince takıldı:

_ Ne o Veli Öğretmen, temüz havadan ayrılmah senü üziy gali-ba?

_ Hayır muhtar emmi. Yapacak çok işim var. Bir an evvel gitmeliyim. Kasabaya da ineceğim. Resmî dairelerde de işlerim var.

_ Şimdük sen gel bizüm evün önünde bekle. Baharsın bi araba ya da motor gelür. Atlar gidersün.

_ Gelip gelmeyeceği belli olmaz muhtar emmi. Ben en iyisi yavaş yavaş yürüyeyim. Gelirse ne âlâ... Gelmezse, hiç değilse çok gecikmeden varırım.

_ Peki Veli evlâdım, sen daha eyisünü bülürsün. Yolun açık ola. Dönünceye gadar uyğun bi yer ayarlarum sa. Ama ben gene söyylim. Bizimle beraber gal. Biz de yalnuzuh. Yengene de, bana

da can yoldaşı olursun.

_ Sağ ol muhtar emmi. Ben her zaman yine size can yoldaşı olurum. Ama kusura kalmayın da, bana bir yer ayarlayın lütfen.

_ Pekeyi, öyle olsun bahalım. Gal sağlıcahla. Gecigmiyesün, ösketmiyesün gendinü...

***

Kararsızlığa doğru yürüyordu Veli! Kafasındakileri netleştirmek için bir hafta kadar bir zamanı vardı. Yeşilvadi'ye inecek, ertesi günü kazaya inip millî eğitimle görüşecek, eşyalarını alıp köye dönecek, okulu şöyle bir elden geçirecek... Böyle toz toprak içinde, yıkık dökük bir yerde eğitim öğretim olur muydu hiç! Pek de kolay olmayacaktı okulu adam etmek. Önü kış... Kırık camlar, dökülmüş sıvalar, sıralar, masalar... Ya Milliyet?...

Yürüdükçe kafası karışıyor, bir türlü zihnini netleştiremiyordu. Gitse miydi Milliyet'i aramaya? Nereye gidecekti? Bildiği tek şey, hangi kazadan olduğuydu. Koca bir kaza... Ne köyü, ne de mahallesi belli. Samanlıkta iğne aramaktan farkı neydi? Daha önce de ne gitmişliği, ne de görmüşlüğü vardı o kazaya. Yolu da tersti. İnecekti şehir merkezine, oradan da oraya... Sabah erkenden yola çıksa, belki de ancak akşamüstü varabilecekti. Garip bir memlekette nerede kalacak, kime soracaktı? Yoksa gitmese miydi? Bu sefer de tamamen kaybetmiş olmaz mıydı? Ah bir görebilseydi! Görüp de; "ben de seni seviyorum, ama..." diyebilseydi!...

Kâh araba yolundan, kâh kestirmeden ilerliyordu. Ne meret ıssız bir dağ başıydı. Hiç mi bir Allah'ın kulu olmaz, hiç mi bir araba gelmezdi! Yavaş yavaş yorulmaya başlamıştı, ama daha yolun da başında sayılırdı! Tek desteği, tek dostu düşünceleriydi! Daldıkça, ona yorgunluğunu unutturuyorlardı...

Öğle sığağı vurmaya başlamıştı, ancak artık sıcakların hızı epeyce kesilmişti. Ara sıra da bu yalnız dağların serin rüzgârları nemlenen sırtını yalayıp geçiyordu. Acaba bir karara varabilecek miydi? Nasıl bir karar vermeliydi? Doğrusu neydi? Ben ülkeme, insanlarıma âşığım, deyip unutmalı mıydı? Yoksa bir arama denemesine çıkmalı mıydı? Ah keşke bunu bir netleştirebilseydi!

Yine araba yoluna çıkmıştı. Uzaktan bir ses onu alıp çocukluğuna götürdü. Arkasına döndü, baktı, baktı... Ses yabancı değil-

di, ama görünürlerde de bir şeyler yoktu. Bu ses; bazı yörelerde olduğu gibi, o yörenin insanların da motor dediği, bir traktörün yalnız dağlarda yankılanan hüzün cümbüşüydü. Yolun kenarına çömelip, arkaya doğru ince eleyip sık dokur cinsinden dikizlemeye başladı. Ses bir azalıyor, bir çoğalıyordu. Anlaşılan Perişanköy civarlarından geliyordu. Bir dönemece girince sesi azalıyor, çıkınca da çoğalıyor olmalıydı. Hemen muhtar emmi geldi aklına. Onu dinleseydi, belki de gereksiz yere bu kadar yorulmayacaktı.

Evet, evet görmüştü onu. Köyü geçmiş, ağır ağır geliyordu. Böylesi yolda başka nasıl gelecekti? Ralli yapacak değildi ya.

Oturup beklemeye koyuldu. On beş yirmi dakikada varırdı her hâlde. Ya başka bir yere saparsa? Olsun, tekrar tabanvay derdi. Ah şu yalnızlığa sonsuzluk hüznü veren ses! Onu bu karmaşıklıktan alıp sadeliğe, çocukluğuna götüren ses! Yıllar öncesini ona yaşattığı için ne kadar da memnun olmuştu:

İlkokul, ortaokul yıllarında bu yalnızlığı doyusuya yaşamıştı Veli. Bazen üç beş tane kuzusunu, bazen sığır nöbetini, bazen de babasıyla dağa ot biçmeye gittiklerinde arkadaş olurdu ona! Karşı dağların yamacındaki yoldan geçen arabaların, motorların hüzün şarkılarıydı bunlar! Onlar kaybolunca yerini sinek vızıltıları, yaz melodileri alırdı. İliklerine kadar hisseder, içine çekerdi yalnızlığı, annesizliği, sevgilisizliği...

Fena olmamıştı Veli'nin çocukluğuna dalması! Beklediğine değmiş, motor kendisine doğru yaklaşmıştı. Ayağa kalkıp bekledi ve bir el işaretiyle durdurdu:

_ Yeşilvadi'ye kadar beni de alır mısınız?

_ Elbette, ne demek gardaş... Atla.

Veli birkaç parça eşya bulunan römorka atladı. Ön tarafta şoförle beraber bir kişi daha vardı. Onlar aralarında muhabbet ederken, Veli de amansız dağları seyredip, düşüncelerine kaldığı yerden devam etmeye başladı.

Karababa'nın zirvesindeyken gözü Munzur'a doğru kaydı. Kafasına beyaz kukuletalar geçirmişti. Bunlar da, baharı müjdeleyen kar çiçekleri, yazı müjdeleyen badem çiçekleri gibi kışın müjdecileriydi. İyi bilirdi Veli buraların kışını! Ama Karababa'nın

amansız hışmına hiç uğramamıştı şimdiye kadar. Umulur ki, hiç de uğramak zorunda kalmazdı!...

Evet, bir an önce dönmeli, okulu hal yoluna koymalıydı. Ne zaman baskın yapacağı belli olmazdı bu zalim kara kışın. Sobası var mıydı acaba okulun? Ya odun kömür?... Kömür diye aklından geçirince gülmeye başladı. Bu dağ başında kömürü kim bulacaktı? Hayvanî kömürü, tezeği bir bulup da bin şükretseydi! Sahi okulun yakacak işini millî eğitim karşılamaz mıydı? Var mıydı acaba imkânı? Varsa da bu dağ başına kim, nasıl getirecekti? Gerçekten bütün bunları o mu düşünmeliydi? Kim düşünecekti peki?...

"Tabi ki ben düşüneceğim" dedi yüksek sesle. Neyse ki traktörün gürültüsünden öndekiler duymamıştı. "Tırlatık galiba" diyebilirdi. Peki kendisi nereden bulacaktı odunu, tezeği? Köyün uzaklarında koruluklar görmüştü. Köyden birilerinin eline üç beş kuruş tutuşturup, oradan biraz odun getirtebilirdi. Her hâlde kazaya vardığında bir miktar para vereceklerdi. O da bu işlere yetmeliydi...

Odun kömür olayını çözmüş gibiydi... Okulu da ne edip eder, kısa zamanda bir hal yoluna koyardı. Gece gündüz uyumadan çalışırdı. Başka ne işi vardı sanki? Bakarsın köylülerden de yardım eden olabilirdi. Derin bir "ohhh" çekti ki, traktörün zalim bir sallamasıyla bütün "oh"larını midesine "ahh" olarak gömmek zorunda kaldı!

Artık Yeşilvadi'nin meralarındaydı. Çocukluğunda dolaştığı yerleri seyrediyordu. Nah şurada keven kesmiş, nah şurada kes dikenini toplamış, nah şurada ot biçmişti. Geçmişe mi geri dönsedydi? Bu mümkün değildi, ama insan özlüyordu işte. O zaman daha mı mutluydu? Pek de sayılmaz. Yorucu çalışma koşulları, anasızlık, parasızlık, umutsuzluk... Ama her şeye rağmen özlüyor, arıyordu işte o günleri. Ah bir anası, babası sağ olsalardı!...

"Bunları geç Veli, artık sen büyüdün. Belli bir sorumluluğun var. Ülke, insanlar senden hizmet bekliyor. Bu insanları, bu ülkeyi sizler yücelteceksiniz, sorunları sizler çözeceksiniz. Geçmişte kalmaya, orada yaşamaya hakkınız yok." dedi sanki gizli bir fısıltı. "Evet, haklısın" dedi gayriihtiyarî olarak. Sonra Yeşilvadi

uzaktan görülünce, çocukluğundan şimdiye süzüldü...

Öğle geçmiş, gölgeler hızla yürüyordu. Uzaklardaki mezarlığı görünce: "Akşam olmadan anamı babamı bir ziyaret edeyim" dedi kendi kendine. Sonra aklına dedesi geldi. Ne kadar da seviyorlardı şu Perişanköylülere dedesini. Hiç görmemişti onu, ama şimdi daha çok sever olmuştu. Elbette ki onun da mezarını ziyaret edecekti oraya kadar gitmişken.

Yengesinin kapısını tıkladı. Gara Gelin kapıyı açınca Veli'nin boynuna atıldı. Hâl hatır ettiler. Anasının babasının selâmlarını, sağlık haberlerini alınca devam etti:

_ Nasıl buldun köyümüzü Veli?

_ İyi iyi yenge... Ama henüz fazla tanıyamadım.

_ Gine gedecek misin?

_ Evet yenge. Artık işim bu... Bu gece burada kalacağım. Yarın çarşıya inip evrakları, resmî işleri yapayım. Belki bir iki günlüğüne de şehre inerim. Sonra gelip bir yatak, bir iki parça eşya alıp dönerim. Okullar yakında açılacak.

_ Şehre niye ineceksin?

_ ...

Veli gözlerini yengesinden yere doğru çevirip, başını da bukererek sessizliğe gömüldü. Anlamıştı yengesi... Bu kor gibi bir sevdada olmalıydı! Derin bir iç geçirdi. Sonra eltisi gözlerinin önüne geldi, başladı ağlamaya:

_ Git Veli, giiit... Ananın yerini tutacah birini getir. Onu öyle öskim ki... Bazen Allah'a dua edim ölüp de ona gavuşam diye. Hiç hatırımdan, düşümden çıhmiy...

Yengesinin hüznü Veli'yi de derinden sarsmıştı. O da başladı ağlamaya. Sonra yenge içeri girip bir tas ayran getirdi. Veli içerken o da sordu:

_ Neler götüreceksen söyle de ben yarın hazırlayam. Sen de git çarşıdaki işlerini hallet. Sonra da şeh...

Şehre diyemeden boğazında düğümlendi. Daha fazla Veli'yi üzmemek için kendini frenleyip moral vermeye çalıştı:

_ Eyi olur oğlum. İnşallah her şey galbine göre olur. Birazdan emin gelür. Sen şöyle biraz dinlen, ben de yemeği hazırlayam.

Yemeği yiyip biraz emmisiyle, yengesiyle muhabbetten sonra; tüm ısrarlara rağmen orada kalmayıp baba evine indi Veli. Gece sabaha kadar bu özlem, hasret yuvasında yine debelendi durdu. Tatlı bir uykudaydı ki, yengesinin sabah kahvaltısı için kapıyı tıkladmasına uyandı...

5- SERİN OOOH!

Kahvaltı sonrası çarşıya indi Veli. Önce millî eğitime uğrayıp gerekli yazışma ve evrak işlerini halletti. Sonra bir miktar yolluk ve maaş aldı. Artık cebinde epeyce bir parası olmuş, kendine güven gelmişti. Yengesine, muhtar emmiyle Memnune yengeye, küçük Veli ile arkadaşlarına ufak tefek bir şeyler aldı. Köy yerinde ne olur ne olmaz diye kafasına göre uygun gördüğü birtakım şeyler daha aldı. Kalem, defter, silgi... Kim bilir nice minilerin bunlara ne kadar da ihtiyacı olacaktı.

Bu işler tamamdı. Şimdi sıra şu şehre inme olayına gelmişti. Tanıdık bildiklere Milliyet'in kazasına kaç saatte, nasıl, nereden gidileceğini sorup öğrendi. Hesap kitap etti, o gün varamazdı. Yarın yine mi deneyeyim, diye düşünüp taşındı. Bir süre çarşıda oyalanıp, tanıdıklarla sohbet etti. Yeşilvadi'ye doğru bir arabanın gitmek üzere olduğunu görünce, eşyalarını alıp atladı.

Aslında emminin yanına gidip, akşam da beraberce dönebilirlerdi. Fakat Veli bir türlü şu; babasının ağabeyi, yaşını tartamayan emmisine ısınamamıştı. Belki yengesi olmasa o diyalara bile pek seyrek uğrardı. Ama ya yengesi... Onu hiç anasından ayırt etmemişti. O da onu oğlundan. Belki de oğlundan bile fazla seviyordu. Zaten Fikri ayrılalı yıllar geçmiş, pek seyrek gelir gider olmuştu. Gara Gelin de Veli'yi oğlu yerine çoktan...

Yengesi Veli'yi karşısında görünce şaşırıldı. Hani şehre gidecekti ya! Gitse dönmüş olamazdı. Veli hediyesini uzatınca bir ağlama kasırgasına tutuldu. Neyse ki bu sefer kısa atlatmıştı. Şehir işini de üstelemedi. Üzülmesine sebep olmamalıydı. O Veli'ye, Veli de ona bir süre baktılar. Kısa bir sessizlikten sonra:

_ Dedigün eşyaları hazırladım Veli.

_ Sağ olasın yenge. Emeklerini nasıl öderim senin?

_ Öyle şeyler düşünme evlâdım. Ben seni oğlundan hiç ayırmadım. Güle güle gidesin. Ara sıra da anamgile uğrayasın. Umaram kısa zamanda muradına erersün. Dügününü yaparız. Çoluğa çocuğa garışursun da ananın ruhu şad olur. İşte o zaman muradım

yerine gelmiş olur. Bu gece buradasın değil mü? Artık bu saatten sonra gidilmez...

_ Öyle yapayım yenge. Bir gece daha baba evinde kalıp, şu akan suyun sesini gece boyunca bir güzel dinleyip içime çekeyim. Çok hasret kalacağım.

Ertesi sabah eşyalarını yol kenarına çıkarıp araba beklemeye koyuldu. Onu yine yengesi yalnız bırakmamıştı. Komşulardan da Veli'yi yolcu etmeye gelenler olmuştu. Bir süre bekledikten sonra onlar dağıldılar. Tüm ısrarlarına rağmen, yengesi onu yolcu etmeden dönmüyordu. Uzun bekleyiştikten sonra uzaktan bir kamyon görüldü. O taraflara gider umuduyla beklediler.

Umdukları çıkmıştı. Kamyon Perişanköy'ün ilerilerine doğru gidiyordu. Üzerinde epey yük vardı, ama Veli'ninkiler için de bir yer ayarladılar. Veli kamyonun üzerinde; yengesiyle vedalaşmış, göz yaşlarını ensesinde hissederek, hayalleriyle uzaklaşıyordu!

Karababa'nın tepesine çıkıncaya kadar yine kendisiyle cebelleşip durdu. Neden gitmemişti sanki Milliyet'e? Okul daha mı önemliydi? Bir denese fena mı olurdu? Belki de bir tanıyan çıkar, onu bulabilirdi. Bütün bunlar kafasını zonklatıp durdu. Ta ki Karababa'nın tepesinde, serin havayla beraber derin bir "oh" çekinceye kadar!

Evet, "oh"la beraber kafası netleşmişti. Bir macera olurdu yabancı ellerde birini aramak. Hem okulun açılmasına ne kalmıştı... Yapılacak o kadar çok iş vardı ki. Ne derlerdi duyan muyan olursa! Koca öğretmen bir kızın arkası sıra dönüp dolanıyor, demezler miydi? Bakalım o ne diyecekti? Aynı şeyleri mi düşünüyorlardı?

Bütün bunlar, yükselen dağların serinleyen havasıyla beraber Veli'nin zihnini epey rahatlatmıştı. "Önce okulum, çocuklarım, sonra kendimi düşünmeliyim. Kısmetse o da olur. Zorlamakla bir yere varılmaz. İşleri hal yoluna koyunca çeker giderim. Şurada şubat tatiline ne var ki... Koca bir tatil" dedi. Ve kafasına çöreklenmiş tonlarca ağırlığı bir misket topu gibi Karababa'dan aşağılara doğru fırlatırken; esen serin rüzgârlarla beraber, belki haklı olarak, belki de kendisini avutma cinsinden derin bir rahatlama "oh"u çekti. Artık Perişanköy'e daha rahat dönüyordu!...

6- SIVANAN KOLLAR

Eşyalarını muhtar emminin evinin önünde indiren Veli Memnune yengeyle karşılaştı. Memnune yenge sanki kaybetmiş olduğu bir yakınını karşısında bulmuş gibi sevindi:

_ Geldin mi Veli oğluum? Hoş gelmişsen...

_ Hoş gördük ana, muhtar emmi nerede?

_ Mektebin yanında sa bi ev tertipliyler. Bir iki gündür uğraşıyler.

Veli hemen okula doğru yöneldi. Gerçekten de muhtar emmi okula yakın küçük bir evde, köyden ayarladığı birkaç kadın ve erkekle beraber temizlik ve onarım yapıyorlardı. Veli bayağı duygulanmıştı. Şimdi çok daha haklı olduğunu düşünerek: "Bu insanlara hayatımı adamalıyım. Önce insanlarım, sonra kendim" dedi ve sevinçle:

_ Selâmünaleyküm. Bakıyorum da işiniz pek yoğun...

_ Aleykümesselâm muallim beg oğlum. Bi ev ayarla dediydün ya... Burası Ali Rızaların evi. Çohtandur İstanbul'a göçtüler. Ba amanet ettiydüler anahtar. "Sen nası bülürsen öyle yap" dediydüler. Birazcuh temizlük yapah; goca muallim beg de öyle ulu orta yerlerde birahılmaz ki, değel mi canım?

_ Estağfurullah muhtar emmi. Koca olan sizler, köylülerimiz, tüm milletimizdir. Ben sadece ülkemin garip bir hizmetkârıyım. Umarım yüzünüzü kara çıkartmam.

_ Çıharmazsun, çıharmazsuuun. Ben adamın yüzünden, sufatundan anlarım. Golay mı muhtar olmah? İnsan sarrafi olduh âlimallah... Ne yaptun, ne ettün, eşyalarını getürebüldün mü bari?

_ Evet muhtar emmi, sizin kapının önünde. Birkaç parça bir şey işte... Gidip de yavaş yavaş taşıyayım.

Veli daha eşyalarının yanına yeni varmıştı ki, muhtar emmi köy çocuklarından epeyce bir kalabalığı Veli'nin arkasından yetiştirdi. Çocuklar neşe ve çığlıklar içerisinde eşyaları birer ikişer tutarak, yıldırım hızıyla Veli'nin yeni hayalhanesinin önüne uçurdular. İşte o an Veli, çarşıdan almış olduğu ufak tefek hediyelerin ne ka-

dar da işe yarar şeyler olduğunu çok daha iyi anlamıştı...

***

Veli küçük "Perişan Şato"da kısa bir tur attı. "Fazlasıyla yeter" dedi. Sonra muhtar emmiye:

— Muhtar emmi ellerinize, kollarınıza sağlık. Şimdilik yeterli. Gerisini ben hallederim.

— Sen garişma baham. Biz yapacağımızı bilürük. Geç bi şöyle köşye de dinlen hele. Yol yorğunusundur.

Veli muhtar emmiyle, vefakârlıklarına peşinen soyunmuş köylülere söz anlatamayacağını anlamıştı. Muhtar emmiden anahtarı isteyip okula gitti. İnceden inceye düşünüyordu neler yapması, yapılması gerektiğini: Kırık camlar soğuklar bastırmadan değiştirilmeliydi. Ölçülerini alıp bir şehre inenle getirtmeliydi. Fazla bir şey de tutmazdı her hâlde. Nasıl olsa cebinde biraz parası vardı. Bu dağ başında bundan daha lüzumlu nereye harcayacaktı ki? Biraz temizlik, sıva, tamirat...

Aslında devlet baba vaktiyle hiç de fena sayılmayacak bir okul yaptırmıştı. Ama bakımsızlık perişan etmişti niceleri gibi onu da! Yetmiyor muydu gücü, yettirilmiyor muydu? Aslında bunları düşünmenin pek de anlamı yoktu. Önemli olan 'ben ne yapabilirim, yapmalıyım' değil miydi? Yol uzak, imkân kıt, ilgisi az olabilirdi devletin. Ama ya bizler?... Neden çocuklarımızın geleceğine böylesine lâkayt kalıyorduk? Yüzlerce hane... Onların da mı ellerine, gönüllerine prangalar, zincirler vurulmuştu? Ya öğretmenlerimizin?

Önce güzel bir temizlik yapmayı düşündü cedit muallim. Sonra sıraları, masaları onarmayı... Tek öğretmen olduğuna göre büyük sınıftan başlamalıydı. Eğer yetiştiremezse, başlangıçta bütün öğrencileri burada toplamayı düşünüyordu. Acaba hepsi bu sınıfa sığabilecek miydi?

Ölçtü, biçti... Kafasına yatmıştı: Araları biraz sıkıştırıp, sıralara da üçer, dörder çocuk yerleştirirse bu iş tamamdı. Şimdi temizlik için su, kova, paspas; tamir için çivi, keser, testere... Muhtar emmisinden başka kime derdini yanabilirdi ki?...

Biraz çekinerek muhtar emmisine isteklerini sıralarken, yüzü de hafiften kızarmaya başlamıştı. Muhtar emmi sabırla Veli'yi

dinledikten sonra:

“Muallim beg oğlum, gel biraz beni dinle hele. O dedüklerinin hepisünü de sa bulurum. Emme sen yorgunsundur. Gel hele gedip bi şeyler yiyek. Sonra beraber gelür ne yapılacahsa yaparuh.”

Veli Öğretmen muhtar emminin tüm ısrarlarına rağmen okulun lojmanında kalmayı kabul etmemişti. O, böylesine büyük bir köy için bir öğretmenin yetmeyeceğini; ileride gelmesini umduğu ve beklediği diğer öğretmen için lojmanın boş kalmasını düşünüyordu. Bir de gelecek ikinci öğretmen bayan olursa... Ama bu düşüncesini kimseye söylememişti. Köyün bir de ebeye ihtiyacı vardı. Öğretmen yollamasalar bile, olur da ebe gelirse o kalmalıydı lojmanda. Gariban bir ebe de öyle ulu orta bir yerde kalmazdı ya.

Küçük şato epey hal yoluna konulmuştu. Muhtar emmiyle Veli yemeğe gittiler. Vakit akşam olmak üzereydi. Yemekten sonra okulda bir şeyler yapmak için ne kadar uğraştıysa da, muhtar emmi; "yorgunsundur, yarın ola hayrola" deyip bırakmadı. Yine, Veli'nin geceyi yeni yuvasında geçirmeye yönelik ısrarını da kabul etmedi ve o gece de; Veli'yle tahtakuruları arasındaki muharebe, gün ışması ateşkesine kadar sürüp gitti!...

***

Muhtar emmiyle bazı köylülerin yardımı sonucu okul epeyce adam edilmişti. Veli Öğretmen biraz rahatlamıştı. Aslında daha yapılacak çok iş vardı, ama bunlar çok elzem şeyler değildi. Yavaş yavaş yapılırdı. Zaten işlerin tamamen bittiği nerede görül-müştü ki?

Bu duygular içerisinde, okulda yalnız başına çalışıyordu Veli. Okullar iki gün sonra açılıyordu. Çocuklarına kavuşacaktı! Acaba kaç öğrencisi olacaktı? Onları sevebilecek, onlara gereği gibi öğretmen olabilecek, onlar da onu gereği gibi sevebilecekler miydi? Okula gönderilmeyenleri nasıl getirebilecekti? İşte esas şimdi öğretmen olabilmek ya da olamamak başlıyordu! "Haydi bakalım Veli Öğretmen, göster kendini! Ol bakalım bir Hilmi Hoca" dedi kendi kendine. Bazen umutlanıyor, bazen de karamsarlığa düşüyordu. İyi olan bir şey vardı ki, bu yoğun düşünceler onu ondan uzaklaştırıyordu. Ya bir de şimdi Milliyet işin içine girseydi, gör

Veli bu “perişan köy”de ne perişan hâle düşerdi! "Başaracağım, başarmalıyım. Ben bir öğretmenim; Hilmi Öğretmenlerin talebesi... Yılmak yok, korkmak yok; asla ve asla..." diye söyleniyordu ki, okulun dışından bir sesin yaklaşmakta olduğunu hissederek kendine geldi. Kulak kabarttı. Evet, bu bir atlının gelmekte olduğunu esinletiyordu ona.

Hemen kapının önüne çıktığında, gerçekten de yanılmadığını anladı. Yularını bir başkasının çekmekte olduğu beyaz bir atın üstünde, yarım ihtişamlı biri yaklaşıyordu! Sekiz köşeli şapkası, atın karnına doğru sarkmış uzun şalvarı, sivri burnu, güneş ve serin dağ havasının kavurduğu meşinleşmiş çehresiyle, sanki bir kumandan edası vererekten Veli'ye birkaç adım mesafe kala durdu. Sesinde; muzaffer bir kumandanın, mağlubuna karşı küçümseme terennümü verme çabaları sezinleniyordu:

_ Hoş gelmişsen muallim beeg! Veli Öğretmen olmalısın...?

_ Evet, ben köyün yeni öğretmeniyim de...

_ Çoh gırılmışam doğrusu maallim beeg! İnsan heç şu haneyü fagirimüzü ziyaret etmez mü?

_ Kusura kalmayın da, ben kiminle tanışıyorum?

_ Aooo!... Çoh ayıb ettün şimdü ha... İnsan heç gettigi köyün sahibünü tanımaz, merak etmez mü?

Veli'nin jeton düşmüştü! Bu olsa olsa Seydo Ağa olmalıydı. Ama şimdi ona nasıl; "Siz Seydo Ağa mısınız" diyecekti? Hiç de tasvip etmediği ağalığı, paşalığı, bilmem neciliği kendi diliyle nasıl meşrulaştıracak, kabullenecekti? Kendini birden; köşeye sıkıştırılmış, can havliyle düşmanın üzerine atılma provaları yapan bir kedi gibi hissetti. Sonra hastasını yumuşatmaya, sakinleştirmeye çalışan bir ruh doktoru gibi davranıp, düşmanını öylece alt etmeye yöneldi:

_ Kusura kalmayın. Daha köye geleli birkaç gün oldu. Köyü pek tanımıyorum. İşler de çok. Hemen gelir gelmez işe koyulduk. Umarım kısa zamanda tüm köyle tanışırız.

_ Köyün canı cehenneme yooo! Önce ben... Ben ne derisem o olur. Her bi şey benden sorulur.

_ Kusura bakma da beyim, köyün muhtarını tanıyorum...

_ Pehhh! Muhtarımış! Köyün her şeyi benim!

Ağa böylece ağalığını ilân etmişti bu yeni toy muallime. Artık ayağını denk almalı, köyün sahibine danışmadan hiçbir işe burununu sokmamalıydı! Anlayana yeterli sinyal verilmiş olmalıydı. Bir süre ağayla Veli Öğretmen; birbirinin iradesini çözmeye çalışan iki düşman kumandan gibi sert ve haşın bir vaziyette bakıştılar. Sonra ağa tekrar lâkırdaya başladı:

_ Neyimüş bu gadar çoh olan işün bahayım?

_ Okulu temizledik, yanı yöreyi elden geçirdik...

_ Eee. Ne için bu gadar uğraş?

_ İki gün sonra açılıyor mektep Seydo Ağa...

Veli bu; dikenlere bürünmüş, bakir bırakılmış tarlaya benzettiği, ancak ruh derinliklerinde birtakım insanî ve işlenmeye hazır malzemeler kalmış hissettiği adamlarla, daha fazla dikleşmenin hiç kimseye fayda vermeyeceğini pratik zekâsıyla kavramıştı. Ona ağa demesinin altındaki gaye de buydu. Onu onurlandıracak, yumuşatacak, yavaş yavaş işleme yoluna gidecekti! Zaten Seydo Ağanın hücreleri de; Veli Öğretmenin dilinden şanını duyunca, tatlı bir esinti yemiş gibi gevşemeye başlamıştı bile!

_ Şu ...ötü pohlular ohuyup da ne olacahlarmış yov? İşte köy, işte tarla... Çalışsunlar, doyursunlar garınlarını. Ohuyup da padişah olacahlar sangi peze...

Veli bu cahil adamlarla şimdilik daha fazla uğraşmamak için karşılık vermedi. Ağa da şöyle yana yöreye bir iki bakındı, bir şeyler daha söylemek ister gibi hareketler yaptı, sonra da; "hadi bahalım, fagiraneyi unutma" alaycı üslûbu ve perişan bir saltanat edasıyla çekip gitti. Veli Öğretmen arkasından: "Yapacak çok işimiz var. Bakalım ağalar mı güçlü, Veliler mi?" diye mırıldanıyordu.

***

Okul şöyle böyle hazır! Ama Veli'yi ilk buluşmanın heyecanı ve tedirginliği sarmıştı! Evet, esas mesele şimdi başlıyordu. Onlarca minik... Onlarla nasıl diyalog kuracak, onları nasıl eğitecek, kendinden bekleneni nasıl verebilecekti?

Pazartesi erkenden kalktı. Uyuyamamıştı ki zaten. Kimseler gelmeden varmalıydı okula. Bakarsın yapılacak bir şeyler çıkar, erkenden gelen melen olursa da dışarıda kalmazdı. Çantasını hazırlayıp, okulunun yolunu tuttu.

Okulun kapısına vardığında heyecanı had safhaya çıkmıştı. Ne yani, şimdi bu okulu dolduracak onlarca masum çocuğun sorumluluğu tamamen onun omuzlarına mı yıkılmıştı? Öğretmen olmak öyle kolay mıydı? Ya başaramazsa?...

Bir o sınıfa, bir diğerine turladı. Yana baktı, yöreye baktı, yapacak bir şey bulamadı. Aslında bulabilirdi, fakat heyecan ona hiçbir şey yaptırarak gibi değildi. Küçücük öğretmenler odasına girdi, masayla sandalyeyle oynadı. Eline bir bez alıp sileyim dedi. Sonra vazgeçip dışarı çıktı. Bahçenin kenarındaki tuvaletlere gitti. Aman Allah'ım ne rezalet! Bunu daha önce neden akıl edememişti. Biraz temizlemeyi düşündü, sonra çocuklar gelir diye vazgeçti. Su ibrikleri kafasına takıldı. Birkaç yüz metre ilerideki çeşmeden su getirilip onunla temizlik yapılacak, kullanılacaktı. Kim getirecek, nasıl getirilecekti? Kafası karıştı, kalbi sıkıştı, kendini zor dışarı attı.

Güneş epey yükselmişti. Daha yazın bereketinden kalanlarla hava hoştu. Derin derin nefes alırken, uzaktan duyulmaya başlayan minilerin cıvıltılarıyla yüreği hopladı! Evet, öğretmenlik, "Veli öğretmenlik" işte şimdi başlıyordu!

Yarım saat içinde okul dolup taşmıştı. Gelen bir iki veli de gidince, okul minilerle Veli Öğretmene kalmıştı...

***

İlk saatler etrafındaki gerçekleri pek görememişti Veli. Birkaç saat boyunca çocukların yerleştirilmesiyle uğraştı. Gerçekten de bir sınıfa bu kadar çocuğu yerleştirmek oldukça zor işti. Sonra bir ara diğer sınıfa da bölmeyi düşündü, fakat her ikisine birden koşturamayacağını anlayıp vazgeçti. Sınıf tıka basa dolmuştu. Neredeyse yürüyecek yer kalmamış; her sırada üçer, dörder öğrenci oturur olmuştu.

Düzeni sağlayınca derin bir "oh" çekti, ama bu "oh" kursağında kaldı. Daha "oh" ağzından havayla kucaklaşmamıştı ki, gözünün gördükleri ona "oh"unu ahu vaha çevirtti! Evet bu ahu vah, öğrencilerinin ne perişanlık içinde olduklarını haykıran giyim kuşamlarına bir inlemeydi!...

Minik cıvıltı orkestrası içinde, beyninde kısa bir sürede çeşitli çözümler uçuştı! Ne yapabilirdi tek başına bir Veli? Tüm maaşı-

nı harcasa başa çıkamazdı. Şehre inip millî eğitime, kaymakama durumu arz etmeyi düşündü, ama bu düşünce şimdilik pek pratik değildi. Hem ne kadar başarılı olabilirdi ki? Hafta içi gitse okul var, hafta sonu gitse daireler kapalı. Sonra; "şimdilik çok zor durumda olan birkaç öğrenciye kendi imkânlarımla bir şeyler yapar, diğerlerinin ise derli toplu olmalarına çalışırım" diye, bu can sıkıcı manzarayı da derin dondurucuya havale etti!

Artık çocuklarıyla kaynaşma, tanışma zamanı gelmişti. Önce teker teker isimlerini söyledi. Beşinci sınıftan bir öğrenciye sınıfı saydırttı: "Yüz on sekiz öğretmenim" cevabını aldı. Evet, muhtar emmi iyi tahmin etmişti...

O gün akşama kadar Veli Öğretmen çocuklarıyla oynadı, güldü, şakalaştı. Daha ne kadar çocuğun okula gelmediğini, gelemediğini öğrenmeye çalıştı. Onları kendisine alıştırılmaya, sevdirmeye, saydırmaya uğraştı. Bazı eksikleri beraberce tamamladılar. Köy hakkında bilgiler aldı, düşüncelerini, niyetlerini öğrenmeye çalıştı ve biraz erkenden onları evlerine uğurladı.

Evet, çok korkmasına, çekinmesine rağmen ilk gün hiç de fena geçmemişti Veli Öğretmen için. Problem çoktu, ama başarmaya çalışacaktı. Şimdi kulaklarındaki o ilk günün uğultusunu bir din direbilirse!...

***

Veli okulun açılışını takip eden birkaç haftayı; mesai bitiminden gece yarısına kadar, muhtar emmiyle beraber köyü ev ev dolaşmaya ayırdı. Her gittiği evin dertlerini dinliyor, çocuklarına göz kulak olmalarını istiyor, gönderilmeyen çocukların okula gönderilmesini rica ediyordu.

Bu ziyaretler Veli Öğretmene çok şeyler kazandırmıştı. Köylülerin misafirperverliği, ona karşı saygı ve sevgileri, perişanlıkları, Seydo Ağadan yakınmalar, çaresizlik, cahillik... Ama bunlar Veli için ileride çok yararlı olacak bilgilerdi. Nasıl davranacak, nasıl metot geliştirecek, ne gibi çözümler üretecekse; bu veriler onun için bulunmaz bir bilgi bankası oluşturacaktı.

Gerek ikna ederek, gerekse muhtar emminin tatlı sert; "çocukları okula göndermezseniz Veli Öğretmen sizi hükümete şikâyet edecek" korkutmasıyla, bu ziyaretler sonucu okula gönderilen

çocukların sayısı yüz on sekizden yüz elli bire yükselmişti. Yeni katılanların içerisinde yaşı oldukça ilerlemiş olanlar da vardı, ancak daha elliye yakın çocuk okula gönderilmeyordu. Onlarca can kurtarılmıştı! Ama ya gönderilmeyenler? Feryat eden her bir can için de kurtuluş, tüm insanlığın kurtuluşu kadar değerli ve önemli değil miydi?

Okula gönderilmeyişin asıl sebepleri başta cehalet, sonra yoksulluk ve Seydo Ağanın baskı ve yönlendirmeleriydi. Zaten ağa son ziyaretlerden dolayı bayağı öfkelenmiş; muhtara bir gözdağı vermiş, Veli Öğretmene de yolda bir karşılaşmaları esnasında manalı manalı bakıp, imalı imalı konuşmuştu: "Öğretmen Beeeg, tapulu mülke gecegondu gondurmah suçtur, degül mü? Henüz şu fagiranjemüze bi teşrûf etmedün. Bülmem kü niyedür?"

Aslında muhtar emminin de canını epey sıkıkmıştı, ama o Veli Öğretmene inanmış, güvenmiş; ona yardım etmeyi boynuna borç bilip, her şeyi göze almıştı. Daha önceleri de araları çok iyi sayılmazdı Seydo Ağa ile. Ama muhtar emmi köyde sevilen sayılan, uzaktan da olsa ağayla hısımlık ve de dalı budağı, soyu soppu bayağı iyi biri olduğundan ona fazla dış geçiremezdi. Zaten Seydo Ağa; "içi beni, dışı seni yakar" cinsten ağalardan biri değil miydi? Fakat her şeye rağmen belâya karşı dikkatli olunmalı, tedbir alınmalıydı. Akıl ve tedbir her zaman işe yarardı. Ne olursa olsun, kof da olsa, onlarca kişi emrinde, ona muhtaç; arkasında kurbanlar bırakıp bıraktırmış, kendisine istemeyerek de olsa tetikçilik yapacak çok sayıda adamı olan bir ağaydı işte Seydo Ağa. Bir kör kurşun çok şeyi alıp götürebilirdi! Bu ülkede insan olduğunu idrak edemeyen, bu yüzden de karşısındakinin değerini takdir edemeyen o kadar çok tetik çekecek kul vardı ki maalesef!...

***

Veli Öğretmen bir akşam muhtar emmiyi de yanına alıp Seydo Ağanın "fakirhanesini" ziyarete gitti. Seydo Ağa izzeti ikramı bol etti. Fakat lâf çakmayı, aba altından sopa göstermeyi, kendisine danışılmadan(!), onayı alınmadan başlarına buyruk işler yapmalarından dolayı kızgın ve intikam içinde olduğunu da çeşitli şekillerde ima etmeyi, hissettirmeyi ihmal etmedi. Veli Öğretmen ağayla dikleşmeye, onunla tartışmaya girmeyip, yaptığı şeylerin

köy için, kendileri için olduğunu; bunları yapması gerektiğini, eğitim öğretimin faydalarını anlatıp, bu çalışmalara karşı çıkanların devleti, milleti karşılarında bulacaklarını bir öğretmene yakışır şekilde nazikâne ve ilmî bir şekilde izaha çalıştı.

Şüphesiz Seyda Ağanın okumaktan, okuldan çok şey anladığı söylenemezdi. O, insanlar okursa saltanatının bozulacağından korkuyor; okumanın, uyanmanın kendi zararına olacağı yanlış inanç fasit dairesinden kurtulamıyordu. Anlaşılan Veli'nin daha çok işi vardı. Ancak bütün bunları başına büyük gailerle açmadan nasıl başaracaktı? İşte asıl mesele buydu: Kırıp dökmeden, yıkmadan, yıkılmadan iyiyi, güzeli kötünün yerine ikame etmeyi başarmak.

Artık bundan böyle yeni bir dönem başlıyordu. Veli Öğretmen bir yandan yüz elliyi aşkın çocukla boğuşurken; öte yandan cahillikle, baskıyla, yoksullukla, ağalarla, korkuyla, tehditle, alıcengiz oyunlarıyla, tuzaklarla... da boğuşacaktı. Bir yanda dev problemler, güç ve kudret, cehalet... Öte yanda kendini bu işe adanmış garip bir öğretmen, yanında hissettiği devleti ve milleti ve de açıktan açığa onu seven ve sayan muhtar emmi, sevgisini açığa vurmaya korkan köylüler... Ve işte feleğin çemberinden bilmem kaç defa atlamış, aslında onun için de ne güzel şeyler düşündüğünü henüz anlayamayan bir ağa ve Veli Öğretmen... Kim daha güçlü çıkacak, kim daha önce pes edecek; kimin gücü, kuvveti, akli galip gelecekti?...

***

Veli köyü için, çocukları için, Seydo Ağa için güzel şeyler yapma aşkıyla geceleri uyuyamama pahasına plânlar üretiyor, düşünceler geliştiriyorken, ağa da onun için bir ders, bir gözdağı vermek; yavaş yavaş hissetmeye başladığı, kendine mahkûm saydığı insanların uyanmasına, ağalığının sona ermesi endişesine karşı plânlar, çareler düşünüyordu. Toy bir öğretmen koca bir ağa ile başa çıkabilir miydi? İki tane kör kurşun belki de “öğretmen begi” geldiği gibi götürebilirdi!...

Veli Öğretmen ağa olayını çözmek için kendisiyle günlerce, geceleri gözüne uyku girmemesi pahasına tartıştı durdu:

_ Bu ağaya da okumayı; okumanın, öğrenmenin gereğini, fay-

dasını öğretmeliyim. O zaman o da benimle beraber olur.

_ Hiç sanmam. O bu cehaletten cesaret ve güç alıyor.

_ Ama o bilmenin gücünün, kıymetinin idrakinde değil ki...

_ Bilmenin, öğrenmenin ona ne faydası olur? Bunu ona nasıl anlatacaksın?

_ Öğrendikçe daha çok kazanır, daha çok sevilir sayılır.

_ Nasıl?

_ Baksanıza şu arazilere... Nerede traktör, hani sulu tarım? Ya gübreleme?...

_ Ağanın buna çok mu ihtiyacı var? O bir ağa! Birileri çalışır... Az ya da çok, o da ağalık yapar.

_ Ama iyi anlatılırsa o da buna inanır. Bir yerine iki üç almanın bir zevkini tadarsa...

_ Peki ya, okuma yazmayı herkese ulaştırırsan ağanın saltanatı sarsılmaz mı?

_ Ne biçim bir saltanat böyle! Belki de "adamım" dediklerinin hiçbirisi onu gönülden sevmiyor. Eminim ki, insanları kendi isteğiyle serbest bırakıp, onlara toprağı bölüştürse, o zaman onu daha çok ve kalpten severler.

_ Peki o zaman ağalık kaybolmaz mı? Onun yerine onu tatmin edebilecek ne koyabileceksin?

_ Demokrasi...

_ Yapma be kardeşim! Demokrasinin burada ne işi olur; ağanın karnını, gururunu nasıl doyurur?

_ Olur, olurrr. Koca bir köy. Koysun adaylığını muhtar olsun. Sevilen, sayılan bir muhtar; içi boş, zoraki sevilip sayılan bir ağadan daha iyi değil mi? Uğraşırız, didiniriz, burasını bir nahiye yaparız. Olsun belediye reisi... El ele verip çözelim köyümüzün dertlerini. Kan davası, yoksulluk, eğitimsizlik... Yetmez mi bunları çözenin onuru, hazzı?...

***

Yine o gece de bunun gibi düşüncelerle geç saatlere kadar uyuyamamıştı Veli Öğretmen. Ağa da uyuyamamıştı, ama onunki zıt düşünceler yüzündendi. Bu mel'un muallim ya çekip gitmeli, ya da kuzu gibi gelip ağaya teslim olmalıydı. Düşündü, taşındı; şim-

dilik ufak bir uyarı ateşi yeterliydi! Veli Öğretmen beyin yorgunluğuyla uykuya dalmıştı ki, ağa iki adamını gönderip önce okulun camını çerçevesini indirtti, sonra da “muallim beg”in camlarını kurşun yağmurundan geçirdi.

Veli Öğretmen kâbustan uyanıyormuş gibi kurşun sesleriyle sendeledi. Bayağı korkmuştu. Kafasını yataktan çıkaramadı. Gün ışmasına kadar da yatağın içerisinde kâbuslarla boğuşup durdu...

Gün ağarınca biraz sakinleşmiş olarak kalkıp etrafa bir göz attı. Evet, bunlar kurşun izleriydi. Biraz düşününce hangi mevziden geldiğini zorlanmadan anladı. Kendini iyice sakinleştirmek için hemen bir çay demlenmeye koydu. Sofrayı hazırlayıp, aheste bir şekilde karnını doyurmaya çalışırken yeni stratejisini düşünmeye başladı: Okuluna gidecek, dersini verecek, akşamleyin de ağaya uğrayıp konuyu görürecekti.

Bu duygular içerisinde okulun yolunu tuttu. Okula varınca, sakinleşmiş sınırları galeyana geldi: "Bre namussuzlar! Okuldan ne istediniz?" diye bağırdı. Ama yapacak bir şey yoktu şimdilik. Yanı yöreyi düzeltmeli, çocuklara mümkün merteye bir şey çaktırmamalıydı.

Veli Öğretmen okulu kapayınca, her türlü riski göze alarak; askerî olmayan bir kumandan cesaretiyle ağanın kapısına dayandı. Ağa Veli Öğretmenin teşrif edeceğini, bıyığının altından kıs kıs gülerekten bekliyordu. Onu kapıda görünce hiçbir şey olmamış gibi, riyakâr bir saygı muhabbetiyle karşıladı.

Veli hemen konuya girip yaptığının yanlış olduğunu anlatmaya koyuldu. Ama ağa olayı inkâr ediyor, sözü dönüp dolaştırıp ağalığına, köyün sahibinin kendisi olduğuna; kendisinin bilgisi ve izni olmadığı şeylere burnunu karıştırmamasına getiriyordu.

Veli Öğretmen dili döndüğünce, günlerce ağa hakkında düşündüğü güzel şeyleri anlatmaya, gece yapılan şeyin yanlışlığını izahe çalıştı. Ama ağa bunları pek dinlemiyor, hatta alay edici tavırlar takınıyordu. Bütün bunlara rağmen Veli Öğretmen yılmadan, usanmadan saatlerce anlattı. Şimdilik karşı çıksa, alay etse de; kafasının bir köşesinde bir şeyler kalır, bir iz bırakır diye düşünüyordu. Zaten anlatmaktan, izah etmekten gayri, cahillikle mücadele için elinde başka ne vardı ki?...

Gece geç saatlere doğru eve dönüyordu. Ağaya bir şeyler anlatmanın az ad olsa mutluluğu vardı içinde. Nasıl olsa bunları bir gün ağaya anlatmalıydı. Her hâlde ağa da kafasını yastığa koyduğunda bunların bazıları zihninde canlanacak, kafasında evirip çevirecekti. Bugün için hiç de yabana atılacak bir iş yapılmamıştı Veli Öğretmen açısından. Tek başına ağanın evine gitmek, ağaya yaptığının yanlış olduğunu söylemek, ona akıl ve nasihatte bulunmak!...

Yarı mutluluğunu muhtar emminin evinin önünden geçmesi soldurdu! Muhtar emmi daha yatmamıştı. Oradan geçerken bir "muhtar emmi" deyip, selâm vermek istemişti. Muhtar emmi Veli Öğretmenin sesini işitince, pencereden kafasını uzatıp onu eve çağırırdı. Kırdan bayırdan derken, günün olayına girdi Veli Öğretmen. Muhtar emminin hâl ve hareketlerinde bir başkalık, bir tuhaflik sezinledi. Biraz sıkıştırınca, muhtar emmi, ağanın kendisini de tehdit ettiğini söylemek zorunda kaldı.

O gece uzun süre muhtar emmiyle konuşup dertleştiler. Pes etmemeye, akıllı davranmaya; şu ağa bozuntusunu tamamen karşılarına almamaya itina göstermelerine karar verdiler. Bir de kurşunlanma olayı mümkün olduğunca gizli tutulmalı, köylünün iyice korkmasına, sinmesine meydan verilmemeliydi. Her hâlde muhtar emminin: "O bi devlet memuru... Ya senü hökümete şikâyet ederüse?..." şeklindeki uyarı ve gözdağı da, ağayı şimdilik biraz olsun dizginlerdi.

***

Perişanköy'e geleli epey olmuştu. Öğretmenliğin acemiliğini büyük ölçüde atlatmış sayılırdı. Aslında o öğretmenlikten çok, onun dışındaki şeylerle yoruluyordu. Sadece öğretmenlik olsa başı hiç de bu kadar ağrımayacaktı. Ama o öyle düşünmüyor; yaptıklarının, yapması gerekenlerin de öğretmenliğin ta kendisi olduğuna inanıyordu. Öğretmen demek ülkeyi kalkındırmak, insanları uyandırmak, sorunları çözmek için canla, başla çalışmak demekti. Günün belli saatlerinde okula gidip gelerek öğretmenliğin tam manasıyla yerine getirilemeyeceğine inanıyordu. Düşünecek taşınacak, projeler üretecek; koşacak, yorulacak, çare bulacak... Yok, yoktu işte öğretmene dinlenmek...

İşte bu duygu ve düşüncelerle bu işe soyunmuştu. Küçücük bir çocukken kafaya koymuştu öğretmen olmayı. Ülkeye, insanlarına, insanlığa hizmet etmenin bundan daha iyi bir yolu olamazdı. Bu inanç onu öğretmen olmaya kamçılıyordu. Eğer öyle düşünmese belki o da çok iyi bir doktor, mühendis... olur veya müstakbel ünlü bir profesör, bilim adamı yahut politikacı yolunda yürürdü. Bunları gerçekleştirmeye hem azmi, hem de fazlasıyla yeteneği vardı. Ama o, kendisine göre olması gerekeni yapmıştı. Zaten gereği gibi mesleğini yerine getirirse, o doktorların da, mühendislerin de, profesörlerin de yetiştiricisi o olacaktı. Kim bilir belki de ileride bir başbakanın, bakanın, ünlü bir bilim adamı, politikacı, sanatçı, iş adamı, hatta ve hatta bir cumhurbaşkanının bile öğretmeni, hamurunun mayası o olacaktı.

***

Havalar soğumuştu Perişanköy'de. Hatta yüksek tepelere kar bile serpiştirip, "tedbirinizi alın ey ahali" demişti anlayanlara! Veli Öğretmen öğrencileriyle iyiden iyiye kaynaşmıştı. İlk günlerdeki tek sınıflı ortam onu iyice sıkıştıracak ki, dördüncü ve beşinci sınıfları okulun diğer sınıfına taşımıştı. Bir o sınıfa, bir bu sınıfa koşuşturuyordu. Çoğu zaman birinci, ikinci, üçüncü sınıflara beşinci sınıftan çalışkan bir öğrenciyi bırakıyor, kendisi diğer sınıfa gidiyordu. Bu sınıflara geldiği zaman da, diğer sınıflara içlerinden birini vekil öğretmen gibi atıyordu.

Perişanköy'e de alışmıştı Veli Öğretmen. Artık yavaş yavaş kendini buralı gibi hissetmeye başlamıştı. Alışık olmadığı birçok âdet ve alışkanlıkları vardı kuşkusuz. Ama bunların bazılarını hoş bulup seviyor, bazılarını da zararlı görüp tavır takınıyor, değiştirilmesi için çareler düşünüyordu. Saf ve temiz kalpli oluşlarına bayılıyordu köylülerin. Ama ya kan davası, ağalık...

Evet, bu gibi meretler nasıl sökülüp atılacaktı Perişanköy'ün perişan yakasından? Veli Öğretmen boyundan büyük, güç yetiremeyeceği bir işe mi soyunmuştu?

Bütün bu konularda şüphesiz en büyük yardımcısı muhtar emmi ve köylülerin ezilen, sömürülen, acı çekenleri olacaktı. Seydo Ağanın zulmü altında inleyen köylüler için Veli Öğretmen, açığa vurmasalar da büyük bir kurtarıcı gibi görünüyordu! Kısa zaman-

da nasıl ki çok sayıda çocuğu okula kaydettirdiyse, onlar için de bir şeyler yapabiliirdi. Peki ya Seydo Ağa bütün bu olup bitenlere seyirci mi kalacaktı?

Seydo Ağa, bu cahil fakat feleğin çemberinden atlayarak tecrübe zirvesine ulaşmış züğürt de olaylardan, gelişmelerden muzdaripti. Her ne kadar Veli Öğretmen ara sıra ziyaret etse, fazla hırçınlaştırmayayım diye gönlünü almaya çalışsa da, Seydo Ağa çanların kendisi için çalmakta olduğu vehmine kapılıyor, çoğu gecelerini uykusuz geçiriyordu. O, Veli Öğretmenin ya kendisine boyun eğerek, ya da kaçıp giderek veya gebertilip temizlenerek kurtulmayı(!) düşünürken, Veli Öğretmen de onun; cahilliğinin aşılarak, insanları hürriyetine kavuşturup gerçek manada saygıya, sevgiye lâıyk olup temizlenebileceğinin, kurtulabileceğinin plân ve düşünce alt yapısının zihinsel jimnastiklerini yapıyordu.

***

Kasım ayı sonlarına doğru Perişanköy'ü tamamen beyaz bir mahrumiyet kaplamıştı. Evet, bu yörelerin akı hem masumiyeti, hem de mahrumiyeti ifade ediyordu!

Beyaz mahrumiyet Veli Öğretmeni çok derinden etkilemişti. Ardi ardına yağan, bu amansız dağların bereketi onun uzaklara, hasretlerine, belki de Milliyet'ine ulaşabilme umudunun üzerinden kara kış gibi geçiyordu! şimdi artık bunları hayal etmek, ulaşılamayacağının verdiği kederle onulmaz bir yara sızıntısı veriyordu! Beğenilmeyen o kör total yol bile artık kalmamıştı. Hele Karababa'yı aşmak!...

Neden beyaz örtü bütün hüznü, kederi, hasreti, arzuyu toplamış Perişanköy'e getirmişti? Daha önce Veli Öğretmen hiç böyle olmamıştı! şimdi çok daha büyük bir şevkle ve tutkuyla uzaklara, Yeşilvadi'ye, yengesine, Milliyet'e ulaşmayı arzuluyordu. Okul saatlerinde unutuluyordu, fakat yalnız kaldığında sıkıntıdan yüreği depremler gibi çatırdıyordu! Boşlukta, havasız kalmış gibi nefesinin kesildiğini, karanlık bir mezarda eli kolu bağlı kilitlenmiş gibi hissediyordu kendisini.

İyi ki şu muhtar emmiyle Memnune yenge vardı. Çoğu kere sıkıntıdan canını onların yanına atıyordu. Ne de olsa en fazla nazını onlar çekiyordu. Muhtar emmiyle Memnune yenge de Veli

Öğretmeni gördüklerinde seviniyorlar, muhtar emmi hemen; "gız Memnuneee, hele bi çay go heleee" diyordu.

Bazı kereler de evde kalıp bir şeylerle oyalanıyor, yemek pişiriyor, hatta ekmek bile yapıyordu. Şu Perişanköy de Veli Öğretmene bayağı bir öğretmenlik yapıyordu hani! Yemek pişirmeyi, ev işlerini gün geçtikçe ilerletiyordu.

Küçük evini de pek şirin hâle getirmişti. Duvarlarını toprakla badana etmiş, sıvaların bir kısmını yenilemiş, kırık dökük kısımları elden geçirmişti. İki göz odası, bir aşhanesi, bitişiğinde helâsı vardı. Alt katı ahır olan bu gariphanenin ahır girişinde; altı kiler gibi kullanılan oda büyüklüğünde bir dam vardı. Bu dam Veli'nin kaldığı odanın ön tarafına düşer, damın üstüne taştan iki basamakla çıkıldığında odanın içi rahatlıkla görülürdü. Odanın üstündeki dama ise hem evin içinden, hem de küçük damdan tahta merdivenle çıkılabiliyordu. Fazla yüksek olmayan bu damın arka tarafı korkuluk gibi yapılmış; ön tarafı açık, üç tarafı kapalı eşya ve hayvan yemi barınağıydı. Barınağın da üstü yine toprak damla kaplıydı. Veli Öğretmen sıcak günlerde bazen küçük dama, bazen de korkuluğun önündeki dama çıkar; genellikle yemeğini burada yer, çayını burada yudumlardı. Ancak şimdi hizmet sırası değişmişti. Sık sık metrelerce yağın beyaz örtüyü kürüyerek bedelini ödüyordu. Sadece bu kadar mı? Akmasın diye de loğ çekmesi gerekiyordu.

Küçük yuvasını elden geçirdiği zamanlar babasının hayali hiç gözünün önünden gitmezdi. Yaptıklarının çoğunu hep ondan öğrenmişti. Hele şu killi topraktan harç yaparken öylesine uygulanmıştı ki. Yeşilvadi'deki evlerini sıva yaparken babasının söylediği sözler kulaklarında çınlamış; derin bir iç geçirip ah etmiş, ruhuna dualar okuyup, bir miktar teselli gözyaşı dökmüştü: "Oğlum Veli! Goş birazcuh saman getür de harcun içüne gatah. Sıva çatlamasun güzel yavrum benim."

***

Kara kış amansız bir şekilde bastırmıştı. Arkasından zemheri... Hiç de birbirlerini aratmıyorlardı mübarekler. Sanki Veli'yi karamsarlığa düşürmek için gizliden gizliye anlaşmışlardı!

Veli Öğretmen, yalnız kaldığında depresen ıstırabını azaltacak

bir teselli geliştirmişti son zamanlarda. Ne kalmıştı ki şurada şubat tatiline... Karneleri verdikten sonra iner giderdi Yeşilvadi'ye. Birkaç gün yengesini gördükten sonra, ver elini Milliyet...

Ah bir ulaşabilseydi Milliyet'e! Ulaşıp da şöyle doğru dürüst bir konuşabilirse, derdini anlatabilseydi! O zaman gör ne kadar rahatlayacaktı. Belki de Milliyet onu anlayışla karşılayacak, birtakım yanlış anlaşılmaların da önüne geçilmiş olacaktı.

Bu umut Veli'yi epey teselli ediyordu, fakat amansız kışın karanlık gecelerindeki tipi ışlıkları cılız avuntuyu öksüz ve yetim bırakıyordu. Kaç gece doğru dürüst uyuyabilmişti acaba? Kaç gece kalkıp gaz lâmbasını yakıp, bir an önce sabah olması için Allah'a yalvarmıştı? Ne bitemez tükenmez şeylerdi şu meret kış geceleri! Bir an önce bitse de okuluna, çocuklarına kavuşsaydı. Neden bütün gün okul olmuyordu sanki? Daha kaç gece vardı şubat ayına, iini burkan hüznü bertaraf etmeye? Kaç gece vardı bahara, yaza? Evet, daha kaç gece sabaha kadar; kaçan uykusuzluğına arkadaşlık eden, arkadaş oldukça da onu büsbütün çıldırtan şu ayı demleyecekti? Daha kaç gece küçücük sobasının ısısını, ana sevgisi yerine bağrına basmak zorunda kalacaktı?...

***

Plân, program, ders, yaklaşan karne endişe ve heyecanı... Bu yoğunluk epey süredir Veli Öğretmenin; ne zaman geleceği belli olmayan derin, yürek acısı cinsinden dertlerinin acısını azaltıyor gibiydi. Bazen hava açılıyor ii ferahlıyor, bazen kış acımasızlığında bonkörleşip zifirî karanlık çökünce, neşesi cin çarpmışa dönüyordu! Ancak anlaşılan bir şey vardı ki; artık o fukara dağ yolu şubata kadar değil, belki de baharın yaza göz kırpmasına kadar bile açılmayacaktı! Olsun... Her hâlde düşe kalka, saatlerce sürece de olsa, ya Allah tabana kuvvet dediğinde; şu akalların, kaçakların ana kucağı dağlar ona bir insafta bulunacaktı!

Vay anasına be, ne zor bir şeymiş insanın sevdiklerine ulaşamaması, ulaşacağı yolların kapalı olması! Bu bir kara sevdanın mı, yoksa varamamanın verdiği bir ıştırabın mı sancılarıydı? şimdiye kadar hiç Milliyet'i bu kadar görmek, ona bu kadar ulaşmak istememişti! Ne oluyordu ona? Gerçekten âşık mı oluyordu, yoksa karşılaştığı zorluklar, mahrumiyetler, endişeler ona böyle

mi hissettiriyordu?

***

Artık karneler için son haftaya girilmişti. Veli Öğretmen bu ilk dönem için hiç de ummadığı kadar başarılı olduğu kanısındaydı. Öğrencileri mi çok zekiymi, yoksa kendisi mi başarılıydı? Aslında bunu kendisi de pek net bilemiyordu. Ama her ne olursa olsun, kimden ve nasıl gelirse gelsin, ortada hiç de fena sayılmayacak bir başarı vardı. Bundan oldukça memnundu. Bu başarı belki de diğer başarıların akıncıları olabilirdi. Ah bir de şu kar ve okula getirmediği, çoğu kız olan çocuklar!...

***

Karne günü Veli Öğretmen başarısının, başarının, ortaya çıkan güzel sonucun neşesini çıkaramıyordu! Bir yanda iki hafta kadar süreyle çocuklarından ayrı kalacak olmanın üzüntüsü, öte yanda; bir haftadır sürekli yağmakta olan karın ona kötü bir sürpriz yapabileceği endişesi! Ne olurdu sanki birkaç gün ona fırsat tanısaydı! Hasret çekenleri birbirine kavuşturmaya bir el de o atsa fena mı olurdu? Yağacak daha Allah'ın günü mü kalmamıştı?

Anlatamıyordu, anlatamadı da bunları zalim kışa Veli Öğretmen. Tatil için için eriyor, kar kabardıkça kabarıyor, kış hırçınlaştıkça hırçınlaşıyordu! Bir, iki, üç... Tam bir hafta boyu daha aralıklarla da olsa yağmış, kurdu kuşu acından inletir hâle getirmişti! Olsun, daha koca bir hafta tatil vardı. Bu fırsattan yararlanmalı; kendisini şehre, sevdiklerine doğru adresleyecek bir yolculuğa ötelemeliydi.

Tecrübeli muhtar emmisinin yanına varıp niyetini açıkladı. Muhtar emmi bu amansız dağların, hele Karababa'nın böylesi günlerde yalnız başına aşılmasının denenmesinin, hatta düşünülmesinin bile delilikten öte, intihar olacağını söyledi. Ama Veli Öğretmen pireleniyor, geçen her an onu cızır cızır eritiyordu. Ancak iyi olan bir şey vardı ki, Veli Öğretmenin tüm sızlanmalarına rağmen, muhtar emmi güvenilir birkaç kişi daha bulmadan yola çıkmasına müsaade etmiyordu.

Böylece iki gün daha geçmişti. Müjdeli haberi bir öğrencisi, Veli Öğretmen evinde, kara düşlerle boğuşurken getirdi! Küçük Veli heyecanla kapıya dayanmıştı:

“Öğretmenim, muhtar emmi acele gelsün dedi. Yukarı köylerden birkaç kişi şehre iniyorlarmış...”

Veli Öğretmen sevinçle valizini alıp koşuşturdu. Evet, gerçekten de birkaç köylü muhtar emmilerde onu bekliyorlardı. Muhtar emmi:

“Gayrı şimdük gidebülürsün Veli beg oğlum. Artuh gözüm yollarda galmaz. Ama gine de dikkatlü olun ha... Bu zalim dağlar acımasuzdur. Şahasu olmaz. Her ne kadar köylülerümüz gün görmüş, tecrübelü olsalar da...”

Veli Öğretmen vedalaşıp çıktılar yola... Aman dağlar oyyy. Zalim dağlar oyyy. Bu türküler buralardan çıkmış olmalıydı her hâlde. Göbekte kar, dala çıka, düşe kalka... Karababa'ya dayandıklarında yorgun ve bitkinlerdi. Her şey neyse de, şu zirvenin tipisi olmasaydı bari. Veli Öğretmen tipiği görünce karamsarlığa kapılmıştı. Ama güngörmüş köylüler, bu zalim tepenin en masum günlerinden biri olduğunu söyleyerek, ona güç ve moral vermeye çalışıyorlardı.

Evet, moral işe yaramış, Karababa'nın zirvesi dönülüp, şehrin sevda dalgalarına anten açan yamaca aşağı yönelmişlerdi. Diğer köylüler de yorulmuşlardı, ama Veli... Bir süre daha yürüdüktan sonra, yol kenarındaki bir çeşmenin kollayıcı kanatları altına girdiler. Üstlerinin başlarının karını silkeleyip, acıkan karınlarına bir şeyler yuvarladılar. O anda Veli Öğretmenin gözlerinin önüne Memnune yengesi gelmişti. Bir an için duygulanıp içini çekti. Gözleri yaşardı. Ona ne oluyordu? Bu sefer de Memnune yengesi, muhtar emmiyi, çocuklarını mı özlüyordu? Sanki bir daha geri dönemeyecekti! Neden birden bire böyle olmuştu? Neden olmasın ki? Bir şeyler atıştırmaya koyulduklarında hemen aklına Memnune yengenin: "Yolda acuhursuz yavrum" deyip, valizine indirdiği öğlelik gelmişti. Gerçekten de ne kadar haklıymış. Bunlar da bir başka tür öğretmenlikti işte...

Şimdi artık önleri iniş, karınları tok idi. Kara kışı, Karababa'yı, kara talihi yenmenin, yenebilecek olmanın cesaretiyle ilerliyorlardı. Daha güçlü, daha umutluydular. Veli'nin dilinden mısralar dökülüyordu:

**Hey dostum buralar yüksek rakımlıdır!...
Buralarda yaz başka, kış, bahar başkadır.
Mevsimler düzene uymaz, düzen aynen kıstır!
Bahar geç doğar, yaz gençliğinin tazeliğiyle göçer.
Yaz, kış, bahar fark etmez; hep hüzün doludur,
Buraların engini de, derini de serindir serin!
Sahipsizlik, kimsesizlik, çaresizlik dosttur, rızaktır!
Yaşamın tek kanunu vardır, o da savaşmaktır.
Ama ne hazindir ki düşman, dost bildiği doğadır!
Kazansan da kaybetsen de kış hep kârlıdır,
Mevsimler her zaman ondan alacaklıdır.**

Akşamın karanlığıyla yorgun, bitkin bir vaziyette ve ayakları yarı donmuş hâlde Yeşilvadi'ye ulaştılar. Yengesi Veli'nin vaziyetini görünce panikledi. Sonra emmisiyle beraber bildikleri kadarıyla Veli'yi tedavi ettiler. Kendine gelen, acıları hafifleyen, karnı doyan Veli, büyük bir engeli aşmanın rahatlığıyla o gece güzel bir uyku çekti. Ama sabahleyin yengesi kahvaltı için uyardığında gördüğü manzara, bütün sevincinin ve tatlı uykusunun içine; "bir çuval incirin içine..." edilmiş gibi onu üzecekti! Evet, kar yine inadına devam ediyordu!...

Aslında oradan çarşıya inmek o kadar sorun değildi, ama ya ilerisi? O gün de Yeşilvadi'de kaldı Veli. Ertesi günü her şeyi göze alıp çıktı yola. Yağarsa yağsındı... O inat ederse Veli de...

Çarşıya varıp, iki aydır alamadığı maaşını alıp, cebini bir güzel sevindirdi. Sonra şehir merkezine gidecek arabaları soruşturdu. Hiç giden yoktu! Şehir yolu kapalıydı!...

Yol açılana kadar çarşıyla yengesi arasında gidip geldi Veli Öğretmen. Okulların açılmasına üç gün kalmıştı ki, yolun açıldığı haberini aldı. Hemen ilk vasıtayla çıktı yola. Karababa yolculuğu gibi olmasa da, yorucu ve perişan bir yolculuktan sonra vardı şehir merkezine. Artık son raunt, Milliyet'in kazasına varmaktı. Vay be kötü talih! Sen de mi kapalısın?...

***

Perişanköy'e yalnız başına dönmeye şaşırmıştı Veli! Belki de

yarım kalmış teşebbüsü, hayalleri; çılgınlığa sürüklendiğini göremez, bilemez etmişti onu! Kış ona hiç muhabbet etmemişti. Öylesine morali bozulmuş, öylesine dalgınlaşmıştı ki; yalnız başına bu acımasız dağların aşılamayacağını ona ikaz edecek bir beyin hücresi bile uyanık durumda kalmamıştı! Ama öyle veya böyle, Karababa'nın zirvesine kadar da varmıştı. Hep akli gerilerde kalmıştı. Ne yapsaydı? Şehirde birkaç gün daha kalıp yolun açılmasını mı bekleyseydi? Açılır mıydı acaba? Ama tatil bitiyordu...

Bütün bunlar kafasında oynatarak Karababa'nın tipisinde yuvarlanıp gidiyordu. Bu gidiş hiç de hayra alâmet değildi! Bir yanda insafsız kara tipi, öte yanda ona rahmet okutan beynindeki tipi! Biri dışarıdan, öbürü içeriden...

Tipi git gide şiddetleniyordu! Veli Öğretmenin içine korkular, kuşku sular seller gibi doluyordu. Öğle çoktan geçmişti. Şurada havanın kararmasına ne kalmıştı ki! Zaten tipi önünü göremez hâlde getirmiş, etrafı şimdiden zifiri karanlığa çevirmeye başlamıştı!

Birden muhtar emmi geldi aklına. Dönüşünde de bir muhtar emmisi olsaydı, göndermezdi onu yapayalnız tipilerin, çakalların, insafsız yalnızlıkların içerisine. Düşüp kalktıkça, tipiden yolunu kaybedip yuvarlandıkça muhtar emmiye daha çok hak veriyordu, fakat bu ona ne fayda sağlayacaktı? O şimdi ne yapıp, ne edip bu zalim dağı aşmalıydı. Bir aşıp aşağıya inse, Perişanköy'e varamasa da, en azından canını kurtarmak için yolunun üzerindeki köye atacaktı postu. Ama olmuyordu işte! Bir türlü yolu bulup gidemiyor, tipiden önünü göremiyor, düşüp kalkıyor, çırpınıp duruyordu.

Her geçen süre onu, zamanın karesiyle tüketiyordu. Akşamın yaklaşmakta olmasının verdiği endişe bir yanda, tipinin artması diğer yanda, gittikçe gücünü kaybetmesi öte yanda... Elleri, kafası, kulakları donmuş gibiydi. Neredeyse bacakları uyuşmak üzere ve tatlı bir uyku da yavaş yavaş merhaba demekteydi! Veli bu aldatma rüşvetini çok iyi biliyordu! Bu tatlı olta, donmaya sinsisi bir davetiye demektir. Onun için bir an önce tüm gücünü toparlayıp kendine gelmeli, aşağı köye canını atmalıydı. Bir, yolu doğru dürüst bulabilseydi!...

Artık gerileri unutmuştu... Kafası tamamen bu zalim dağdan kurtulmak, çocuklarına bir an evvel kavuşmakla meşguldü. Karamsarlık ve moral beyninde, yeni bir dünya savaşının pes etmez tarafları gibi vuruşuyorlardı. Moral sanki galibiyet sinyalleri verir gibi olmuştu ki, ayağının kayarak bir bayırdan aşağı yuvarlanmasıyla karamsarlık, bütün bu umut kırıntılarının üzerine; canlı cansız, suçlu suçsuz ayırımı yapmayan, yapamayacak kadar da insanlıktan uzaklaşmışların fırlattığı tonlarca ağırlığındaki bombalar gibi güreledi. Artık karamsarlık keyifle, umutsuzluk ve feryat zakkumları açıyordu! Veli Öğretmen; "çocuklarım, öğrencilerim, Ayşe, Fatma, Veli, Ali..." diye bağıyor, hiçkırıklarla ağlıyordu! Bu hiçkırıklar sanki sonun başlangıç sinyalleri; çocuklarına bir daha ulaşamayacağını, muhtar emmiyi, Memnune yengeyi bir daha göremeyeceğinin; hüsrana olmuş bir teşebbüsün, ulaşılammış ve barışılammış bir aşkın, Milliyet aşkının defin çığıllarıydı! Bu bayırdan nasıl çıkacak, çıksa bile tipiden yolunu nasıl bulacak, bulsa bile mecali daha ne kadar yetecek, yetse bile zifirî karanlık çökmeden aşağı köye nasıl ulaşabilecek, ulaşsa bile...?

***

Veli şimdiye kadar çok ağlamıştı, ancak bu seferki gerçekten çok acıklıydı! Bu gözyaşları yüzlerce çocuğun, binlerce insanın umutlarının tükeniş yaşıydı. Bu yaşlar, birbirlerini en büyük saygıya lâyık şekilde sevdikleri hâlde, sevgilerini; kendi öz nefislerini düşünmeyi ikinci plâna attıkları için veya sevgiye duydukları yüce saygıdan dolayı söyleyememelerinin yaşıydı. Bu yaş, kendinden çok şeyler beklenen öğretmenin, acımasız bir dağ başında, uluyan çakallara yem olarak veya kar altında kalan cesedinin aylarca bulunamayarak; ülkesine bir şeyler veremediğinden göçüp gitmesinin, mezara konmadan önceki, dünyadaki son yıkışının sularıydı!...

Veli Öğretmen umutsuzluklara mecburî ak bayrak çekmeye hazırlana dursun, Perişanköy onun dönmesini olanlardan bi haber, kundaktaki bebeğin meme isteme hissiyatıyla bekliyordu. Ancak biri vardı, hatta birileri vardı ki, onlar öğretmenlerini ölesiye bekliyorlardı. Onlar için Veli Öğretmen her şey demektir. Belki de

varlık veya yokluk demektir! O olmazsa onların birçoğu ilkokulu bile okuyamayacaklar, birçoğu da daha ilerisine gidemeyeceklerdi. O zaman bu zalim Karababa'da: Bir yanda acımasız tipi, çakallar, umutsuzluk, yorgunluk, bitkinlik, cehalet... Öte yanda umut, kurtuluş, direniş, çaba, dua, aydınlık... Kısaca: Veli Öğretmenler ve onun, onların çocukları, öğrencileri, öğrencisi olmak isteyenler ile onların düşmanları çarpışıyorlardı. Kim kazanacaktı?...

Veli Öğretmen öğrencilerini sayıklamaya, adlarını söylemeye dursun; beşinci sınıf öğrencisi Nazlı ise ateşli bir hastalıktan yatağında kâbuslarla boğuşup duruyordu! Babası Cemalettin kızının başında, elinde ıslak bir bezle ateşini almaya, onu teselli etmeye çabalıyordu. Küçük kardeş Aslı ise, ablasına çorba pişirirken, bir yandan da iyileşmesi için dua ediyordu. Şu anda küçük Aslı öğretmenin, Veli Öğretmenin ne kadar da yanlarında olmasını istiyordu. O şimdi burada olsa ablasını ne edip, ne yapıp iyileştirirdi. Ne olurdu sanki öğretmeni bir an önce dönseydi! Annesizliğe, perişan ve ömrünün son nefeslerini tüketmekte olan babasının acınacak hâline, bir de abla acısı eklenirse!...

Küçük Aslı çorbayı karıştırıp, "Allah'ım ablamı iyileştir, Veli Öğretmeni bize yetiştir" diye içinden dualar ederken, ateşler içinde kıvranan Nazlı; öğretmenini çakalların parçalamakta olduğu kâbusuyla, "öğretmeniiim, öğretmeniiim" diye yataktan fırladı!...

Veli Öğretmen çocuklarının isimlerini geveleyerek, yolu bulma beyhude umuduyla yarı tırmanmak üzereyken, tekrar ayağı kayıp aşağıya kadar yuvarlanmıştı. Artık bir kere daha bu uçurumu tırmanıp, yaşamaya çabalamak imkânsız gibiydi. İşte tam uçurumun dibinde debelenmeye, ayağa kalkmaya, son bir umutsuzluk denemesine hazırlanıyordu ki; Nazlı'nın haykırışı sanki bu korkunç dağ başında yankılanır gibi Veli Öğretmenin kulaklarında çınladı. Veli Öğretmen bu çığlığa; "yavruuum, yavrularıuum" diye bilinçsizce bağırarak karşılık verdi!...

Bu karşılıklı çığlıklar aslında bir değil, milyonlarca hayat sedalarıydı. Hepsi de zamanı ve yeri geldiğinde, yaşamayı umutsuzluğun pençesinden çekip alacaklardı. Bu sefer de Veli Öğretmeni mi umutsuzluğun, tükenişin girdabından yaşamaya merhabaya

çekiyordu acaba?...

***

Veli Öğretmenen bir süre sonra yola çıkan birkaç köylü, Veli Öğretmenin güzergâhında ilerliyorlardı. Onlar, muhtar emminin dediği gibi, bu dağlara yalnız başlarına çıkma deliliğini gösterenlerden değillerdi. Onlar da yorulmuşlar, onlar da tipiye tutulmuşlardı. Fakat hem tecrübeleri, hem de moralleri Veli Öğretmenen fazlaydı. Bir de yolu daha iyi biliyorlar ve birbirlerine destek olarak bu zalim dağları aşmaya, yenmeye çalışıyorlardı.

İşte bu kabile, tam Veli Öğretmenin Azraillerinin son vuruşa hazırlandıkları sırada, "yavrularımmm" çılgınlıklarıyla birden irkildiler. Aşağıda çaresiz birisi olmalıydı! "Heyyy, kim var oradaaa?" hayat, hayatlar seslenişi!...

***

Veli Öğretmen o geceyi aşağıdaki köyde geçirdi. Ertesi gün Perişanköylüler gelip götürdüler. Birkaç gün muhtar emmilerde kaldı. Bir süre belden aşağı bedeni muhtar emminin ahırındaki yanmış hayvan gübresinin içinde durdu. İyice iyileşememişti, fakat kimse onu çocuklarına varmasından alıkoyamadı. Öğrencilerine kavuşması görülmeye değerdi! Gözyaşları içinde hepsini teker teker öptü. Nazlı'yı öpüşü ise bir başkaydı! O da iyileşmişti...

***

Veli Öğretmen artık Karababa tarafını unutmuş, hatta küsmüş gibiydi! Tüm enerjisini çocuklarına, köyüne ayırmıştı. Başka ne yapacaktı ki? Bir daha, hele kış günü Karababa'yı aşmak mı?...

Ancak karlar erimeye, şehir, kaza, Yeşilvadi tarafından hasret yelleri esmeye başlayınca, küskünlük de bu yellerle birlikte esip savrulacaktı. Zaten bahar demek yeni umutlar, yeni aşklar, yeni canlanmalar demek değil miydi?

***

Veli Öğretmenin dalgınlığı güngörmüş muhtar emmiyle Memnune yengeyi kuşkulandırmıştı. Bu oğlarda bir şeyler var ama... diyorlardı. Sık sık da, muallim begi everelim, diye aralarında konuşuyorlardı. Evermek, çoluk çocuğa karıştırmak belki Veli'yi kendine getirebilirdi. Fakat onun esas derdini bilmiyorlar, sorduklarında da doğru dürüst bir cevap alamıyorlardı.

Muhtar emmiyle Memnune yengenin evlendirme teklifini, Veli Öğretmen her defasında nazikçe geri çeviriyordu: "Ben çocuklarımla, köyümle, ülkemle evliyim!" diyordu. Ancak bu sözlerin onları endişe ve kuşklarını gidermeye yetmiyordu.

Perişanköy'ü yeşillere bürüyen mayıs ayı ile birlikte Veli'nin hücreleri de gıdıklanmaya başlamıştı. Tatile az bir zaman kalmıştı. Okullar tatil olunca yola koyulacak; yarım kalmış aramasını, aşkını bulma macerasını tamamlayacaktı. Artık onu engelleyen zalim kış da son nefeslerini tükettiğine göre...

Yine karmaşık duygularla cebelleşiyordu! Sahi ne yapmaya çalışıyordu? Perişanköy'ü perişan hâliyle yüz yüze bırakıp kendisini düşünmeye mi yollanıyordu? Köyde yapılacak o kadar çok iş vardı ki. Beşinci sınıfı bitirecek onlarca öğrenci ne olacaktı? Bunları ne edip, ne yapıp kazadaki ortaokula yazdırmanın yolunu bulmalıydı. Okulun suyu yoktu. Köy içindeki çeşmeden okula su getirilmeli, tuvaletler elden geçirilmeli, köyün zaman birikimli birçok temel sorununa çözüm üretilmeliydi. Fakat kafasındaki sorunlar da çözülmeliydi. Peki tekrar yollara düşerse bir daha geri dönebilir miydi?...

Öte yandan muhtar emmilerin evlilik konusundaki sıkıştırmaları da devam ediyordu. Muhtar emmi imâlî bir şekilde sık sık: "Veli Beg oğlum, erkek guşun yuvasını dişi guş yapar. Köy yeründe uzun zaman böyle begâr galunmaz" diyordu. Anlaşılan muhtar emmi bir şeyler demeye, Veli'yi uyarmaya çalışıyordu, ama o öylesine kendinden geçmişti ki; onu tuzağa düşürmeye, aleyhinde pis dedikodular çıkarmaya çabalayanların tertiplerini fark edebilecek durumda değildi.

***

Mayıs ayının son günlerinin; doğanın canlandığı, ağaçların çiçeklerle, etrafın yeşilliklerle bayram ettiği bu günlerin Veli Öğretmen için bir cenaze, bir tükeniş günü olacağını kim bilebilirdi ki?...

Bir cuma günüydü. Hava nefis mi nefisti! Ertesi hafta karneleri verecek, belki de yine bir arayış turuna çıkacaktı. Kafası pek net değildi, fakat büyük ihtimalle yine Milliyet'ini aramaya sevdalanacaktı. Artık doğayla, Karababa'yla barışmıştı. Ona sulh tezke-

resi göndermişlerdi! Veli Öğretmen çoğu kereler yaptığı gibi korkuluğun önündeki damda, bir başka deyişle çekme katın önündeki damda çayını yudumlariken uzaklara gitmeyi, okula su getirmeyi, çocuklarının geleceğini projelendiriyordu. Küçük Veli heyecanla koşarak geldi: "Öğretmenim, bu mektubu muhtar emmi yolladı. Şeherden dönenler getirmiş" dedi.

Veli Öğretmen zarfın içinden çıkan vicdansız mektubu gözyaşlarıyla yoğurmuştu! Sanki kan ağlıyordu. Bir defa, bir defa daha okuyor; ağlıyor, ağlıyor, ağlıyordu!...

***

Mektup, öğretmen okulundaki sınıf arkadaşı Mahir'den gelmişti. Okul boyunca hiç de yıldızları barışmamıştı Mahir'le. Pek güvenilir, sağlam birine benzemiyordu. İnsanları dillerine, dinlerine, ırklarına göre bölmeye çalışıyor; dövüşten, kavgadan yana tavır takınmıyor, medet umuyordu. İşin ilginç tarafı da; ortalığı karıştırdıktan sonra toz duman olup, sırta kadem basıyordu! Sağlam bir bilgisi de yoktu. Birkaç kez Veli onunla tartışmış, Mahir olayı kavgaya ve çirkeflige dönüştürmeye çalışınca da vazgeçmiş, bir daha da bu adamla muhatap olmamaya özen göstermişti. Bir keresinde Mahir'in: "Annemle babam kavga ettiklerinde zevkten dört köşe oluyorum." dediğini duymuş, hayretler içinde kalmıştı. Bu cahilce yaklaşımın çınlayışı hâlâ kulaklarından silinmemişti!

Veli mektubun Mahir'den geldiğini görünce şaşırmıştı. "Vay be! Ne kadar da yanılmışım. Bu dağ başında, o kadar arkadaş içinden bir tek ondan mektup alıyorum! Cahil, güvenilmez, çirkef biriydi, ama demek vefa kırıntıları da varmış!" dedi. Mektubun ilk satırları da pişmanlığını, ona karşı tavır takınmasının üzüntüsünü bir hayli artırmıştı.

Son satırları okumadan sırtını duvara dayayıp derin derin pişmanlık iç geçirmelerine tutuldu. Artık şimdi görmesi, bulması, özür dilemesi gereken biri daha vardı. Ne edip, ne yapıp yeni bir yolculuğa daha çıkmalıydı. Fakat gerçekten bu Mahir nereliydi? Neden adresini yazmamıştı ki?

Son satırları okurken, bu duygu ve düşüncelerinin üzerine sanki kıyametler kopuyordu! Mahir şöyle bitiriyordu: "Kardeşim Veli! Sana üzüleceğin bir haberi yazıyorum. Sen okuldan ayrıldıktan

kısa bir süre sonra kafede bir bomba patladı. Patlamada arkadaşlardan Mustafa ile Milliyet feci şekilde parçalanarak can verdi!..."

***

Hayat böylesine mi acımasızdı? Veli ağlamayacaktı da kim ağlayacaktı? Bu, kötü talihin yahut da talihsizliğin ilk cilveleri miydi?

O gece Veli, mektup bağırında olmak üzere, kendini kaybetmiş bir vaziyette damda uyuyakaldı. Sabahın ilk ışıklarıyla, sanki üzerine zemheri çökmüş bir yılan gibi uyuşmuş olarak gözlerini açtı. Nerede olduğunu, ne olduğunu, kim olduğunu bilemiyordu! Köy imamı Muhsin Hoca sabah ezanını okumaya koyuldu. Sanki Veli Öğretmen değil de, o ölüm ilmühaberini yemiş gibiydi! Neden böylesine dertli okuyordu ki?...

***

Veli, kahvehanede yarı mutlu bir hâlde çayını yudumluyordu! Tatil başlayalı epey olmuştu. Okula su götürme projesine başlamıştı, ama daha elzem meseleler onu buralara kadar zorunlu inişe geçirmişti.

Bu kahvehane ona çok şeyler anımsatıyordu. Ne hayallerle, ne heyecanlarla, ne umut ve umutsuzluklarla gelmiş geçmişti buradan. Şehirdeydi bu kahvehane. Öğretmen okuluna her geliş gidişinde uğradığı, kazalarına giden arabaların kalktığı garajdaki kahvehane. Daha bir sene kadar evvel bu kahvehane okuluna, daha doğrusu sevgilisine bir yarım saatlik mesafedeydi. Ya şimdi?... Asla ulaşılamayacak bir ücrada!...

Okullar tatil olalı şehre bu üçüncü geliyordu. Fakat bu sefer işlerini bitirmiş, yarı mutluydu. Ah bir de o aynı dünyada olsa ne iyi olurdu ki! Ama hayır, o yoktu artık. Doğrusu bundan sonra her mutluluk onun için yarım yamalak kalacaktı!

Üçüncü gelişinde tüm bürokratik işlemleri bitirip Nazlı-Aslı kardeşlerle, öksüz yetim olan ikisi kız beş öğrencisini daha devlet parasız yatılı ortaokula yerleştirmeyi başarmıştı. Artık yaklaşık bir saat sonra kalkacak arabayı beklerken bir yorgunluk çayı hakkı olmalıydı. Kaza ilköğretim müdürlüğüyle görüşüp, okulun su projesi için boru sözü almayı da başarmıştı. Hendeğin epey bir kısmını da, yanına birkaç ırgat alarak açmıştı. Diğer beşinci sınıf

mezunlarını kazadaki ortaokula yerleştirmek için ise, daha önünde epey bir süre vardı. Problemler çorap söküğü gibi çözülyordu, çözülecekti. Yeter ki çalışılsın; yeter ki akıl gücü, dayanışma gücü, geri kalmışlığı yenme azmi deprem yemesin!...

Çayını yudumlarken kahvenin önünden bir bayan geçiyordu. Kafası dalgın olan Veli onu gayriihtiyarî olarak izliyordu. Bayan epey uzaklaşmıştı ki, kahvehaneyi deprem gibi sallayan, insanları hayretlere düşüren bir haykırış: "Milliyeet..."

Bu, Veli Öğretmenin, sanki dünyalar arası iletişim sağlayacak türden haykırışıydı! Bayan gözden kaybolmak üzereydi ki, bakıp da göremedikleri zihninde şimşekler çaktırır olmuştu! Gerçekten gördüğü o muydu? Yoksa öyle mi görür, görmek ister olmuştu?

Kahvehanedekiler arkasından hayretle baka dursun, Veli Öğretmen zindandan fırlamışlar gibi sokağa atıldı. Bayan köşeyi çoktan dönmüştü. Veli o istikamette bir süre koşarak; yanından yöresinden, önünden arkasından geçenlere "Milliyet" diye seslenip, bakarak şaşırtdı. Hiçbirisinin, belki de gördüğünün bile Milliyet olmadığını anlayınca çaresizce bir kenara çömeldi. Koynundan mektubu çıkarıp son satırlarını, 'gerçeği' tekrar gözyaşları içerisinde okumaya koyuldu: "... Milliyet feci şekilde..."

***

O yaz boyu Veli Öğretmen köylülerle daha fazla haşır neşir oluyordu. Her gün sabah erkenden kalkıyor, tuttuğu ırgatlarla su kanalı kazmaya koyuluyorlardı. Muhtar emmi sık sık onları ziyaret ediyor, onlara yardımcı olmaya çabalıyordu, fakat Veli Öğretmen; "sen yaşlısın, dayanamazsın" diye bırakmıyordu. Buna rağmen, muhtar emminin yanlarında bulunması doğrusu onlara büyük cesaret ve şevk veriyordu.

Kanal kazma süresi, Seydo Ağanın zulmünden inleyenlerin kurtuluş umutlarının yeşerdiği bir kuluçka dönemi gibi geçiyordu! Belki de gizli bir kurultayın hazırlık safhasıydı! Çok sayıda inleyen oradan geçtikçe Veli Öğretmene selâm veriyor ve sanki: "Biz de sana yardım ederiz, ama anlıyorsun ya..." der gibi tavır takınıyorlardı. İçlerinden biri biraz daha cesaretli çıkmış olacak ki, Veli Öğretmenin yalnız kaldığı bir anda ona iyice yaklaşmış, hâl hatırdan sonra:

- _ Veli Hoca bizi de gurtar...
- _ Hayrola Ellaz Efendi, neyiniz var?
- _ Bütüyon ya muallim beg, şu Seydo Ağa...
- _ Ben ne yapabilirim ki? Kurtuluşunuz sizin elinizde... Birlikte hazırlayacaksınız. Başkasının lütfuyla bu iş olmaz.
- _ Muallim beg, bizler cahal, güçsüz adamlaruh. Nası ağayunan baş edebülürük? Bize de bi el uzatsan...
- _ Tamam. Ben elimden geleni yapayım da, esas mesele sizde biter. Direnmelisiniz.
- _ Nası direnek? Hemen kelleümüzü goparur.
- _ Öyle değil Ellaz Efendi. İş o kadar da kolay değil... Siz gücünüzün farkında değilsiniz. Kaç kişi bu zulüm altında?
- _ Köyün çoğu böyle. Biliyon ya...
- _ Hah! Gördün mü?... Bu kadar insan el ele verirse...
- _ Ne yapah, öldürek mi?
- _ Yo, hayır. Öldürmekle, vurup kırmakla bir yere varamazsınız. Hem devlet var... Kimsenin yanına bırakmaz.
- _ Neydek ya?
- _ Bütün ezilenler birlik, dirlik olun. Birbirinizi sevip destekleyin. Toplu hareket ederseniz ağanın gücü zayıflar. Her dediğini, her buyurduğunu yaptıramayınca otoritesi sarsılır. O zayıfladıkça siz güçlenirsiniz. Bu birlik beraberlik sürdükçe, bir noktadan sonra ağılık paşalık çözülüp tarih olur.
- _ Bi şeyler anladım gibi. Amma gine de sizün yardımımıza ihtiyaç duyacoh. Bizi yalnız bırakma Veli Öğretmen.
- _ Söz size Ellaz Efendi. Hep yanınızda olacağım sağ kaldıkça. Merak etmeyin. Sen şimdi git ve en sevdiklerinden, en güvendiklerinden teşkilâtlanmayı, birlikteliği başlat. Göreceksin ki arkası çorap söküşü gibi gelecek.
- _ Sağ ol muallim beg. Haydı şimdü sa golay gele. Şunu eyi bilesün: Ne gadar da yanında olmah isiyoh amma...
- _ Var olun, sağ olun, eksik olmayın... Zaten hep beraber, hep birbirimiz içiniz.
- Bu görüşmeler Perişanköylüler için belki bir uyanış, kurtuluş konferansı, Veli Öğretmen için ise belki de sona yaklaşma eceli-

ne susamasıydı!

Ellaz Efendi gerçekten de yavaş yavaş arkadaşları arasında teşkilatlanmaya başlamıştı. Bu halka her geçen gün genişliyor; ezilenler, inleyenler Veli Öğretmenin desteğiyle özgürlüklerine kavuşacaklarına gün geçtikçe daha çok inanıyorlardı. Seydo Ağa da bir şeylerin, bir dümenlerin döndüğünü fark etmişti. Bu işin içinde muhakkak Veli Öğretmen vardır diye tahmin etmişti tecrübeli çakal. Birkaç defa, en zayıflarından sessiz direnişçiyi falakaya yatırıp ahalinin gözü önünde benzetmişti! Fakat bu operasyon ezilenlerin iradesini çözememişti. Bu iş ancak Veli Öğretmenin dize getirilmesiyle temizlenebilirdi.

***

Veli Öğretmen kanal açma işini bitirmişti. Kaza merkezine inip, millî eğitimin söz verdiği borularla, gerek duyulan diğer malzemeleri aldı. Sonra bir usta bulup, o tarafa gitmekte olan bir arabaya atlayıp yola koyuldular. Büyük bir iş başardığı inancındaydı. Artık okulun her zaman akan suyu olacak, tuvaletleri pislik götürmeyecekti. Bir de, havalar soğumadan çatıyı aktarıp, tuvaletleri elden geçirirse...

Hava nefisti. Kışın can pazarlığı yaptığı o yerleri görünce değişik duygulara kapıldı. O günlerde olmadığı için hem sevindi, hem de üzüldü. Nasıl da kıl payı ölümden dönmüştü. Onu çocuklarının, yavrularının, ezilenlerin imdat çığlıkları kurtarmıştı! O da onlar için yaşamalı, onlar için çabalamalıydı. Fakat eksik olan bir şey vardı ki, o zaman sevdiği; onu sevdiğini ona söylemek için çırpındığı yaşıyordu! En azından o öyle sanıyordu. Ona ulaşma, ona; “seni seviyorum” deme şansı vardı. Ya şimdi?

Ara sıra ustayla konuşuyor, ara sıra da bu duygulara dalıp iç geçiriyordu. Kıvrım kıvrım yollarda sallana sallana köye vardılar. Heyecan ve sevinç içerisinde malzemeleri kanala doğru götürmeye başlamışlardı ki, o da ne! Kanal boydan boya taş, toprak, pislikle...

Gerçeği çakmıştı Veli Öğretmen. Bunu Seydo Ağadan başkası yapmış yahut yaptırmış olamazdı. Fakat şimdi onunla uğraşmanın zamanı değildi. Hemen koşup birkaç ırgat ayarladı. Usta hazırlıklarını yaparken, onlar da var güçleriyle pislikleri temizle-

meye koyuldular.

Birkaç günlük sıkı bir çalışma ve geceleri kanal boyunca nöbet tutma sonucunda, su hasretle okuluna kavuşmuştu! Artık çocuklar susuz kalmayacak, tuvaletler tertemiz olacaktı. Bu ufak bir silkinişti. Bunu şüphesiz çok daha büyük devrimler, devasa inkı-lâplar izleyecekti. Ama ya şu ağa?... Onu da bir hal yoluna koy-sa; bir safına çekebilse, bir zihin devrimine uğratabilseydi! Kim, kimi?...

İş bitmişti artık. Bundan böyle Seydo Ağa kanalı açıp boruları kıracak değildi ya! Kırıp da eline ne geçecekti? O da bunu çok iyi biliyordu. Ancak Veli Öğretmenin de bir şekilde yıldırılıp yola getirilmesi, hizaya sokulması gerekiyordu!

Veli Öğretmen rahatlayınca hemen Seydo Ağaya gitti. Uzun bir süre anlattı da anlattı. Güzel projeler sunup ağayı yumuşatmak istiyordu. Yine belediye başkanlığından, okuma yazma öğrenme-sinden, traktörden... bahsetti durdu. Ancak bunlar ağanın kulak mekânına hiç uğramıyor gibiydi. Olsun... O yılmadan, usanma-dan anlatmalıydı. Sonunda şüphesiz meyvesini görecekti. En azından o öyle inanıyordu...

***

Artık yaz bitmek üzereydi. Okulların açılmasına az bir süre kal-mıştı. Veli Öğretmen bu kısa süreyi çok iyi değerlendirmeliydi. Beşinci sınıftan mezun olan çocukları bir yolunu bulup ortaokula kaydettirmeliydi. Gerçi bir kısmını şehre götürüp yerleştirmişti, fakat çoğu henüz boştaydı. Böyle bırakılırsa yazık olmaz mıydı? Perişanköy'ün geleceği değil miydi bunlar? Bir de geçen sene tamamen başaramadığı, ilkokula gönderilmeyen çocuklar mesele-si vardı.

Evet, yorucu bir uğraştan sonra epey bir yol katetmişti Veli Öğretmen. Okullar açılmıştı. Tam olmasa da, gönül rahatlığı içe-risinde, yine çoğu zaman olduğu gibi damında çayını yudumlu-yordu. Bu kısa sürede kaç kez kazaya gitmiş, kaç evi defalarca ziyaret edip, velileri ikna etmeye çalışmıştı. Ama değmişti işte. İlkokulu bitiren öğrencilerin neredeyse hepsini ortaokula kaydet-tirmişti. Bu Perişanköy tarihinde bir devrimdi. Zaten onun da esas gayesi bu değil miydi?

Kimini kaza merkezindeki bir akrabasının yanına yerleştirdi. Kimini, birkaç öğrenciye bir ev tutup, annelerinden, ninelerinden birilerini başlarına koyarak, kimilerini...

Elbette ki Veli Öğretmen için iş bitmiş sayılmazdı. Sadece onları okula kaydettirmek yetmezdi. Sık sık kazaya gidecek, öğretmenleriyle görüşecek, derslerini kontrol edecek, morallerini düzeltecek... Yok, yoktu işte Veli Öğretmen için, Veli Öğretmenler için dinlenmek, boş durmak, rahat etmek. Duramazlardı, durmamalıydılar zaten. Oturarak kendilerine verilen emekleri, bu yurdu kendilerine bırakanların hakkını ödeyemezlerdi. Asıl rahatlık çalışmak, didinmek...

***

Veli Öğretmen Perişanköy için didine dursun; köyün sahibi olduğunu iddia eden Seydo Ağa ise ne yaptığının, ne için yaptığının farkında bile olmadan, köyünü bu mel'un adamdan kurtarmanın çarelerini düşünüp duruyordu! Nereden çıkmıştı bu cins adam? Ne güzel işler tıklarında gidiyordu! Nasıl gözünü korkutup da pes ettirebilirdi? Pek pes edeçeğe de benzemiyordu! İnat mı inattı. Ne sanıyordu bu adam kendini? Kendini devlet mi sanıyordu yoksa?

Evet, bu ve bunun gibi düşünceler, bir de her geçen gün sarsıldığını hissettiği otoritesi Seydo Ağayı çileden çıkarıyordu. Şu yeni yetme bir şekilde hizaya getirilmeliydi. Ağzı süt kokan birine yem olur muydu koca ağa! Mahvolurdu, kimselerin yüzüne bakamazdı! Ağalık elden giderse ne yapardı? Beş paralık olmaz mıydı?...

Aslında bu huzursuzluğu biraz da, ne yapacağını bilememenin verdiği çaresizlik ve Veli Öğretmenin ona tavsiye ettiği bazı fikirler tetikleyip bulandırıyordu: belediye reisliği, okuma yazma, traktör... Gerçekten bunlar olabilir miydi? Daha köy nahiye olacakmış da... Seydo Ağa okuma yazma öğrenecekmiş de... Kim öğretecekti sahi? Hem de Veli Öğretmen! Azılı düşmanı, hasmı! Dalga mı geçiliyordu koca ağayla?

Gerçi şu reislik pek de fena bir şeye benzemiyordu doğrusu! Kulağa da bayağı hoş geliyordu! Ağalıktan daha mı iyi bir şeydi acaba? Hani öyle demişti Veli Öğretmen: "Herkes seni isteyerek,

inanarak, kalpten seçecek. Sayılacak, sevineceksin..." Gerçekten de sayarlar, severler miydi? Seçerler miydi? Olur muydu? Dimyat'a pirince giderken...

Seydo Ağanın akli yatmıyordu Veli Öğretmenin anlattıklarına. Fakat bunları düşünmesi bile büyük bir ilerleme sayılmaz mıydı? Kısa bir süre önce Seydo Ağa bunların varlığından bile habersizdi. Şimdi en azından düşünce ufkuna giriyorlardı.

***

Veli Öğretmen çocuklarıyla, köyüyle uğraşa dursun, Seydo Ağa kararını vermişti: Veli Öğretmenin evi... Plân uygulamaya konuyordu. Bir gece birkaç adamını çağırıp emrini buyurdu: "Veli Öğretmenin evini yakın. Baksın bakalım el mi yaman, Seydo Ağa mı?..."

Kundaklama ekibinin teşebbüsü başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Veli Öğretmenin evinde yanacak fazla bir şey olmadığı için; yakma girişimi işe yaramamış, kısa zamanda söndürülmüştü. Seydo Ağa kızgınlıktan deliye dönüp, vazifesini başarıyla tamamlayamayan adamlarını falakaya yatırıp bir güzel ıslatmıştı.

Olmuyordu... Beceremiyorlardı "...ötü pohlular" bu işi. Kaç deneme yapılmış, sonuç alınamamıştı! Bu körpe ağzı süt kokan susturulmalı, Perişanköy'ün eski huzuru yeniden sağlanmalıydı! Ama nasıl?...

Seydo Ağa günlerce bunu düşündü durdu. Acaba Veli Öğretmenle gizli bir anlaşma mı yapsaydı? Dedikodu mu çıkarsaydı? Daha önce bu dedikodu olayını bir denemişti, fakat pek başarılı olamamıştı. Evlendirilse durulur muydu?

Evet, evet... Evlilik fikri hiç de fena değildi. Muhtarın da bu konuda gayret içinde olduğunu duymuştu. Bir fırsatını bulup muhtarla görüşmeliydi. Bir başını bağlarsalarsa...

Muhtarı makamına(!) çağırın Seydo Ağa bu konuyu onunla uzun uzadıya konuştu. Muhtar, Seydo Ağanın bu tavrına bir anlam verememişti. Her ne kadar Seydo Ağadan, Veli öğretmenin iyiliği yönünde sözler işitse de, bu işte bir "çapanoğlu" vardı! Fakat yine de olayı detaylıca konuşmaktan vazgeçmedi. Ve hatta ağanın akrabalarından birinin, gizliden gizliye Veli Öğretmeni sevdiğini bile ağzından kaçırdı!

Seydo Ağa bu görüşmeden memnun kalmış, kullanabileceği bir de malzeme yakalamıştı! Bir başını bağlayabilseydi... Hem de kendi akrabalarından biriyle! Kim bilir belki de onunla dost bile olabilirlerdi. Belki de ağalığı kurtulabilir, Veli Öğretmen onun safına, hatta kontrolü altına bile girebilirdi! Oh be!...

***

O sene önceki seneden daha fazla öğrencisi vardı, fakat daha az zorluk çekiyordu. Bu, öğretmenlikte epey tecrübe kazandığı anlamına geliyordu şüphesiz. Köye, insanlara, çocuklarına da alışmış; acemilik atlatılmıştı.

Her şey iyiydi, yolundaydı. Ama ya arkasından yapılan plânlar... O bunların farkında bile olmadan tüm gücüyle çocuklarına, köyüne, işine eğilmişti. Çocukları onu, o da çocuklarını öylesine seviyorlardı ki, gerisi vız gelir... Ancak üzücü olan bir şey vardı ki; muhtar emminin, Veli Öğretmenin iyiliği yönündeki evlilik düşüncesiyle, ağanın, onun kuyusunu kazma gayretindeki cin fikirliliği aynı kavşakta buluşmuştu!

***

Veli Öğretmen o gün de, yorucu bir eğitim öğretim gününün dalgınlığıyla evine dönüyordu. Dokuz on yaşlarındaki, başında beyaz bir eşarbi olan Küçük Zeynep yine kapının önünde, Veli Öğretmenin; uyanışının, kurtuluşunun, geleceğinin ayak seslerini umut, endişe, üzüntü... karışımı duygular içerisinde bekliyordu!

Küçük Zeynep, Veli Öğretmen köye gelip okula başladığından beri, neredeyse her gün; sabah akşam yolunun üzerine çıkar, ona masum bir şekilde bakar, sonra da koşarak evine girerdi. Son zamanlardaki bakışları daha değişik olmuş gibiydi! Neredeyse; "beni neden kurtarmıyorsun?" diye haykırıyordu. Veli Öğretmen ise; yorgunluktan, dalgınlıktan olacak ki, bu anlamlı bakışları, feryatları fark edemiyordu. O da çok üzülüyordu Küçük Zeynep'in okula gidememesinden. Fakat okula göndertmeyi başaramadığı birkaç çocuktan biri de Zeynep olmuştu. Olmazsa olmu-yordu işte. Veli Öğretmenlerin de gücünün bir sınırı vardı. Üzgüdü, yaralıydı, ama gerçek de buydu işte!...

Veli Öğretmen dalgınlığından; Zeynep'i gözleri yaşlı bir şekilde yine karşısında bulunca, irkilerek kendine geldi! Bir süre göz

göze bakiştılar. Denizde, gücü tükenerek boğulmak üzere olan birinin, yardım istercesine haykırması gibiydi minik Zeynep'in bakışları. Zeynep, "öğ..., öğret..." diye, ağzında bir şeyler geveleyerek, gerisin geri dönüp ağlayarak kaçmaya başladı. Veli Öğretmenin tüm hücreleri sanki derin bir sızlayışla galeyana gelmişti! Bu küçük dev cevher bir şeyler demek istiyor, ama ne yazık ki o anlayamıyordu işte! Artık zavallılığın yanmanın zamanı değildi. Küçük Zeynep eve dalmadan önce davranmalıydı:

_ Durrr. Zeynep gitme, dur. Gel şöyle... Nedir söylemek isteyip de söyleyemediğin yavrum?

_ ...

_ Hadi kızım, söyle bakayım. Ben senin ağabeyin sayılırım. Nedir seni böyle perişan eden, günlerce yoluma çıkarana? Lütfen!

_ ...

_ Söylemeyecek misin? Öyleyse beni sevmiyorsun. Hâlbuki ben seni ne kadar da çok seviyordum...

_ Ben de si...

_ Hadi, hadi... Söyle de sana yardımcı olayım.

_ Öğret... Öğretmen...

_ Evet. Evet, devam et.

_ Beni de gurtar öğretmenim!

_ Nereden, neden kurtarayım Zeynepçik?

_ Ben de ohumak istiyom.

_ Ah canıım!... Neden bu kadar okumayı çok istiyorsun?

_ Ohumazsam yoh olurum öğretmenim.

_ Okumak çok güzel bir şey de, "okumayınca yok olurum" demek niye?

_ Ama benim için öyle...

_ Neden?

_ Ben birini seviyom...

_ İyi, güzel...

_ Ama o ohuyor. Ben ohumazsam ona ulaşamam, yoh olurum. Canıma kıya...

_ Madem sen bu kadar okumayı çok seviyorsun, söz sana; babanla konuşup, seni okula almak için elimden geleni yapacağım.

Fazla geç de sayılmaz. Akıllı birine benziyorsun, kısa zamanda arkadaşlarına yetişirsin. Hadi şimdi sen git bakalım evine.

Küçük Zeynep'in sözleri yağlı kurşunlar gibi yüreğini ve beynini delik deşik etmişti Veli Öğretmenin! Vay be! Ne lâflar da varmış şu küçük bücürde: "okumazsam yok olurum, sevdiğim var, canıma kıyarım..." Ama haksız mıydı yani küçük cevher? Arkadaşları, hatta sevgilisi okurken o...

Öyle bir hâlsizlik, öylesine bir sorumluluk ağırlığı çöktü ki Veli Öğretmenin üzerine, hemen bir kenara çekilip çömeldi. Bu işi nasıl çözecekti? Daha önceki çabalarından sonuç alamamıştı. Şimdi ne yapacaktı? Nasıl bir yol izlemeliydi?

Biraz dinlenen Veli Öğretmen kalkıp yavaş yavaş evinin yolunu tuttu. Bir çay demleyip yudumlamaya koyulurken, beyninin analitik hücreleri hemen imdada yetişti: Zeynep'in babasını çağırıp, çayını onunla beraber yudumlamalıydı. Bir çocuk gönderip Küçük Zeynep'in babasını çağırttı. Bir süre sonra Seyyit çıkageldi:

_ Muallim beg, beni istemüssün...

_ He Seyyit Efendi. Bi çay demledim, beraber içelim dedim. Gel hele şöyle.

_ Rahatsız ederük Muallim beg, siz için. Afüyet olsun.

_ Ne rahatsızlığı Seyyit Efendi. Lütfen buyurun.

_ Bülmemki, nasıl olur?...

_ Olur olur... Neden olmasın? Hadi çekinme Allah aşkına. Geç bakalım şöyle... Ben de hemen dökeyim çayları.

_ Ben goysaydım barü muallim beg...

_ Yo yo... Sen misafirsin. Rahat et şöyle. Ne yapıyorsun, nasılsın?

_ Nası olah muallim beg... Büldüğün gibü işte... Sürünüp geğüyük. Bizüm için eyelük var mı ki gayrı?

_ Olur olur Seyyit Efendi, umudunuzu yitirmeyin. Tüm perişanlığın sebebi cahilliktir. Bilinçleştikçe daha iyi olacaksınız.

_ Sağ olasın muallim beg. Siz gelelü epeyce değışti köy. Fakat bizüm perişanlığumuz hâlâ...

_ O da düzelir, ama bana yardım etmeniz lâzım.

_ Nası yani muallim beg? Ne yapmamuzu istiyisin bu perişan, ezülen hâlimizla? Nefesümüz goharcasına kime hizmet ettigümüzü biliyün gayrı...

_ Hepsini düzelecek Seyyit Efendi. Biraz daha yardımcı olun...

_ Ne yapah deyysin?

_ Önce senden ricam şu ki, Zeynep kızı hemen okula göndereceksin. Sonrası kolay.

_ Nası gönderem muallim beg, o benim elimin deynegi.

_ Ama elimin, belimin değneği dersiniz bu kötü durumdan kurtulamazsınız. Ben bugün Zeynep'le konuştum. Cin gibi bir çocuk. Okumayı da çok istiyor. Yazık olur. Sonra size beddua eder. Gel bi olur de Seyyit Efendi.

_ Bülmem ki muallim beg, buna ağa ne der? Zaten heç de böyle şeyler hoşuna gitmiy. "Gettiz Veli Öğretmenin sözünü dinlediz" deyüp, bi araba da sopa atarsa?...

_ Orasını bana bırak. Veli Öğretmen geldi, zorla alıp götürdü dersin. Biraz direndim, ama "seni kaymakama şikâyet eder, içeri tıktırırım" dedi, dersin.

_ Öğretmen beg, ohul açulalı epey oldu. Bu nası yetüşecek öbürükülere? Gelecek sene versek?

_ Yo, olmaz. Sen kafana takma. O tarafını bana bırak.

_ Göriyin hâlimizi muallim beg, ben onun masırafını nası garşularım? Sonra beşi bitürünce ortaohula da getmek isterse?...

_ İsteyecek, okuyacak elbette. Senin kızının okuyanlardan nesi eksik? Masrafa gelince de, fazla dert etme. Ne masrafı olacak ki körpenin. Ben de sana yardımcı olurum. Sonra beşi bitirince de, bakarsın şehirde ona da yatılı bir okul ayarlarız.

_ Yoooh muallim beg. O gadar da uzun boylu degül. Ortaohul mortaohul, şehir meher olmaz. Ben ne oralara gönderebülür, ne de razı olurum. Gız kısmını fazla ohutmaya gelmez. Ahlâhsuz olur!

_ Amma da yaptın şimdi Seyyit Efendi! Kim demiş kız kısmı fazla okutulmaz diye? Neden ahlâksız olacakmış ki? Sen hiç kazadaki hastahaneye gitmedin mi?

_ Gettim. Getmez olur muyum muallim beg...

- _ Kim muayene etti seni?
_ Sevgü Hanım dohtor.
_ Nasıl birisi şu Sevgi Hanım?
_ Çoh eyüdüür valla. Anam, bacım olsun...
_ Gördün mü ya! Sen ağzınla diyorsun anam, bacım olsun diye.
Zeynep de neden bir Sevgi Hanım olmasın ki?
_ Ne deyüysün muallim beg! Biz kim, dohtorluh kim!...
_ Olur, olurrr. Neden olmasın? Söyle bakayım, nereden çıktı bu kızı kısmı fazla okutulmaz lâkırdısı? Asıl onların daha çok okumaya ihtiyaçları var. Onlar geleceğimiz...
_ Kitap öyle der muallim beg, ben uydurmuyom ki.
_ Hangi kitap?
_ Kitabımız...
_ Sen hiç okudun mu kitabımızı Seyit Efendi?
_ Yoh muallim beg. Ben ohuma yazma bülmem ki...
_ O zaman nereden biliyorsun öyle dediğini? Bu açıkça kuru bir iftira değil mi?
_ Amma hocalar öyle söylemiy mi?
_ Hangi hoca? Öyle cahil bir hoca olur muymuş hiç? Bak işte bütün mesele burada. Eğer sen okuma yazma bilseydin bu yalanları yutmazdın. Açar bakardın kitabına. Velev ki birisi yanlış bir şey söylemiş olsun; aç bak, gerçekten öyle mi? Böylece kimse sizi aldatamaz, sömüremez, yanlış yollara yönlendiremez. Bir başka kötü tarafı daha var bu cehaletin. Cahil olunca insan kaynağını sorup sual etmeden ne duyarsa inanıyor. Sonra insanların dillerini, dinlerini, mezheplerini istismar edip, onları birbirine düşman etmek isteyenlerin tuzağına düşüyor. Zaten etimiz ne, kemiğimiz ne? Bir de böyle gereksiz şekilde birbirimizi yiyince...
_ Haklusun da, bizüm gabahatımız ne muallim beg cahal galmuşşah?
_ Kabahatiniz bu kötü gidişe dur dememeniz. Göndereceksin Zeynep'i, göndereceksiniz Zeynep'leri okula. Bugünden tezi yok, öğreneceksiniz. Okumanın, öğrenmenin yaşı olmaz. Öğreteceğim sizlere. Ben ne için varım? Tamam mı?
_ Ee, ee...

- _ Geveleme Seyyit Efendi. Tamam de şuna.
- _ Tamam, tamam muallim beg. Sen daha eyisünü bülürsün.
- _ Öyleyse anlaştık. Şimdi birer çay daha içmeyi hak ettik...

7- UYANIŞA KURŞUN!...

Veli Öğretmen bir zoru daha başarmıştı. Başarırdı, başarmak da zorundaydı. O ki, Hilmi Hocaların nesli, ülkenin geleceğiydi. Başarısızlık ona ve onun gibi kendisini ülkesine adayanlara yakışmazdı. Söküp atmalıydılar cehaleti, geri kalmışlığı, zulmü...

Artık Veli Öğretmen Perişanköy'ün sembolü, değişen kaderiydi! Derdi olan ona koşuyor, o da muhtar emmiyle, köylülerle el ele vererek çözüm üretiyordu. Ancak bu gidişat Seydo Ağanın gün geçtikçe hiddetini artırıyor, onu yeni arayışlara, yeni çözümlere(!) doğru itekliyordu.

Veli Öğretmen evlilik konusundaki girişimleri ise hep karşılıksız bırakıyordu. Evlense evlense Milliyet ile evlenebilirdi. O da şimdi olmadığına göre...

Fakat bu iş Seydo Ağanın canını iyice sıkmaya başlamıştı. Evlilik işi belki plânının işlemesine yarayacaktı. Ama Veli Öğretmen onun düşüncelerini bilmeden onu kızdırmaya; geri dönüşü olmayan, her ikisinin de geleceğini karartabilecek mecralara doğru sürüklenilmeye neden oluyordu. Ne inat, ne bildiğinden şaşmayan birisiydi şu Veli Öğretmen! Bi he dese ne olurdu sanki.

Günler günleri kovaladı. Şubat tatili gelip çattı. Veli Öğretmen öğrencilerinden dolayı çok memnundu. Karlar yine her yeri kaplamıştı. Önceki sene başına gelenleri düşünmeye başladı. Artık bir daha böylesi günlerde Karababa'yı aşmayı düşünemiyordu. Aslında bir gidebilse, yengesi Gara Gelin'i bir görebilse ne de iyi olurdu ama...

Çok iyi olurdu, ancak bir daha macera denemeyi göze alamıyordu Veli Öğretmen. Öyleyse bu tatil fırsatını iyi bir şekilde değerlendirmeliydi. Okulda birkaç öğrencinin dersleri iyi değildi. Onlar için kurs düzenleyecekti. Bir de, geçenlerde doğum yaparken ölen Elif Gelin onu çok silkelediğinden; bir daha böyle trajediler yaşanmaması için, muhtar emmiyle beraber köyden imza toplayıp, ilgili makamlara yazı yazıp, köye bir ebe verilmesine çalışacaktı.

Baharın kokusu, sonra yazın... Güneş, temiz hava, yeşillik, çiçekler... Bunlar insanı duygulandıran, içinde yeni sevdalar, yeni umutlar uyandıran gizli kıskırtıcıları! İşte böylesi günlerde ve sıkıcı kış günlerinde Veli Öğretmen hep derin duygulara dalıyordu. Yine öyleydi... Ah ne olsaydı! Milliyet de yaşıyor olsaydı. Ona ulaşmamak zordu, ama ya hiç ulaşmamak duygusu!...

Mayıs ayı her tarafı cennete çevirmişti. Yine okullar tatil olacaktı. Veli Öğretmen için yine şehre inmek, çocukları okula kaydetmek... Ama olsun, o bunlardan sıkılmıyor, hatta zevk duyuyordu. Bir çocuğun istikbalini kurtarmak... Daha büyük zevk ne olabilirdi ki?

Seydo Ağa ise artık çıldıracak hâle gelmişti. Kendine tâbi olanlar, ona mahkûm olduklarını sandıkları yavaş yavaş baş kaldırıyorlar, sözünü dinlemez oluyorlardı. Bu çıbanın başı Veli Öğretmendi şüphesiz. Ne edip, ne yapıp bu yılanın başı ezilmeliydi. Ama nasıl?...

Günlerce düşündü, taşındı... Geceler boyu uykuları kaçtı, ama sonunda da çözümü(!) buldu. Öldürülecekti mel'un! Başka türlü kurtulmak mümkün değildi. Ama nasıl, kim yapacaktı bu işi?

Artık hiçbir adamına güvenemiyordu Seydo Ağa. Öyleyse bu işi kendisinden başkası yapamazdı. Becerebilecek miydi? Sonu ne olacaktı? Ya kendisinin öldürdüğü anlaşılırsa? Adam sen de, kim bilecekmış... Atar, yıkar zavallı birinin üstüne! Bakarsın gönüllü birini de bulur, "ben öldürdüm, ben vurdum" dedirtir. "Sana bakarım, hemencecik de çıkarırım" der. Tıktırır kodese... Ondan sonra da pehhh. Çürüsün delikte akılsız!

Okulların kapanmasına birkaç gün kalmıştı. Seydo Ağa kararını vermişti. Artık infaz vaktiydi! Fazla gecikmek işi iyice çığırından çıkarabilirdi! O gece geç saatlere kadar bekledi. Tabancasını çekmesinden çıkarp temizledi, öptü, şarjörünü yerleştirdi. Köy derin bir uykuya çekilmiş, ortalık iyice sakinleşmişti. Geceye baykuşların ötüşünden ve karanlığın ürkütücülüğünden başka kimse hâkim değildi. Emektarını beline sokup, usulca evden çıktı! Hayatını, saltanatını kurtaracağını sanarak, geleceği; köyünün, çocuklarının, ülkesinin, kendisinin geleceğini karartmaya doğru sa-

kin adımlarla yollandı!

Aslında Seydo Ağanın bu ilk can alma yolculuğu değildi. Ama hepsinden bir şekilde yırtmıştı. Bundan da yırtabilecek miydi? Bu seferki bir başkaydı. En azından bir devlet memuruna kurşun gönderecekti. Bunu yanına bırakırlar mıydı? Eğer bir başarısız olursa, sonu ne olurdu?

Bu duygularla sessiz sakin, yanı yöreyi dikizleyerek yürüdü Seydo Ağa. Aslında başka bir çözüm olsaydı ne de iyi olacaktı! Korkuyor muydu ne!... Elleri mi titriyordu? Sonra kendine moral vermeye çalıştı. Fakat morali de ağalığı gibi yapmacık çıktı!

Veli Öğretmenin evine yaklaşınca içeride ışık yandığını fark etti. Anlaşılan uyumamıştı. İyi ya işte... Daha rahat avlayacaktı! Sinsi bir kedi gibi tıkırdamadan ilerledi. Evin önündeki dama çıkıp, pencereden çaktırmadan baktı. Evet, Veli Öğretmen yatmamıştı.

Veli Öğretmen uyumamıştı. Aslında uyuyamamıştı. Kafasında bin bir türlü şeyler dolaşmış; yatakta bir o yana, bir bu yana dolanıp durmuştu. Sonra uyuyamayacağını anlayınca kalkıp bir çay demlemiş, günü geçmiş olarak ulaşan gazetelerini eline alıp, gaz lâmbası ışığında karıştırmaya koyulmuştu.

Seydo Ağa dikkatlice baktı. Evet, bu bir gazeteydi. Gazetenin ön sayfası kendisine dönük, kocaman harflerle bir şeyler yazılıydı. Ne yazıyordu acaba? Ah bir okuma yazma bilseydi! Ne kadar da söylemişti Veli Öğretmen okuma yazma öğretem diye. Ne gereği vardı sanki böyle gurur, kibir etmenin. Koca ağaymış! Bir gazeteyi bile okuyamayandan ağa mı olurmuş!...

Bu düşünceler bir süre Seydo Ağayı sarstı. Acaba ne yapmaya çalışıyordu? Pek de bildiği, anladığı bir şey yoktu. Sonra kendi kendine metanet verdi. Bu vesveseler saçma sapandı! Koca ağa bir sübyana pabuç mu bırakacak, ona teslim mi olacaktı yani? Emniyeti açtı. Veli Öğretmenin yüzü ondan yanaydı. Araları da birkaç metre. Tetiğe bir dokunuş bütün dertlerini bitirecekti! Bir el ateş... Sadece bir el, hatta bir parmak hareketi! Tam alının ortası... Zaten bu diyarlarda nişancılıkta Seydo Ağanın eline su dökebilecek biri mi vardı?

Ve elini tetiğe götürüp yavaşça çekmeye başladı: Bir pat ve pat

pat pat sesleri!...

Evet bunlar "pat, pat pat" sesleriydi! Fakat bu bir insanın, bir insanlık iftiharının maalesef kendi türünden olanlar tarafından yok edilmesinin mi sesleriydi? Yoksa insanın, insanlığın, insan olduğunu anlayamayanlar tarafından yok edilirken; bu değerlerin, bizi insanlığımızdan utandıracak şekilde eşyalar, hayvanlar tarafından kurtarılmasının beyinleri zonklatan anlamlı "pat" sesi miydi? Yahut da her ikisi mi?...

*****

Aylar öncesiydi. Veli Öğretmen okuldan dönmüş, yemeğini hazırlayıp damına çıkmıştı. Bu dam da ona neler yaşatmıştı ki: Bir bakmışsın şaşkınlıkla açılan sonu hüsrana dolu bir mektup, bir bakmışsın bir küçüğün geleceğini aydınlatan buluşma...

Yemeğini yarılamıştı ki, kara kuru, gözleri cam gibi parlayan bir kedi atlayıp dama çıktı. Daha önceleri hiç görmemişti. Kedi Veli Öğretmeni görünce fazla yaklaşmayıp, damın kenarında dikilip onu seyretmeye koyuldu. Karnı ölesiye acıkmıştı. Veli'nin lokmaları ağzına götürüşünü bir süre izleyip, birkaç kez miyavladı. Veli Öğretmen çok duygulanmıştı. Lokmalar boğazında düğümlendi. Daha karnı iyice doymamıştı ki; "ben yine bir şeyler bulup yerim, gel pisi pisi" deyip, yemeği kediye yakın bir yere götürüp bıraktı.

Kedi hasretle ve iştahla yemeğe dayandı. Ne güzel bir ziyafetti bu böyle! Veli Öğretmen zevkle ve acıma hisleriyle onu izliyordu. O yedikçe, sanki kendisi ziyafet çekiyormuş gibi keyifleniyordu. Kısa zamanda bütün yemeği bitirdi Kara Boncuk. Sonra, "çok şükür" dercesine, elini yüzünü tetikleriyle bir güzel temizledi. Veli Öğretmene "miyav, miyav" diye teşekkür edip, yavaşça yürüdü ve damdan atlayıp...

Veli Öğretmen değişik duygulara dalmıştı. Damın kenarına doğru yaklaşıp Kara Boncuk'u izledi. Sanki çok şeyler borçlu olduğu bir yakını, bir dostunu kaybediyormuş gibi içine ayrılık hüznü doldu! Kara Boncuk biraz daha yürüdükten sonra kafasını çevirip Veli Öğretmene baktı, "daha sonra görüşürüz" der gibi "miyav" dedi. Veli Öğretmenle Kara Boncuk göz göze gelip bir süre birbirlerini dikkatlice dikizlediler. Aslında Veli Öğretmen

onun karnını doyurmuştu, ama sanki o ona çok şeyler borçluymuş gibi minnet hislerine boğuldu! "Gitme gel, benimle kal" dedi Veli Öğretmen. "Gerektiği zaman gelirim" der gibi miyavladı. Sonra yıldırım gibi koşarak, arkasına bakmadan gözlerden kaybolup gitti.

Veli Öğretmen çok kederlenmişti. Bu çelimsiz kediyle aralarında aniden gelişen his bağının nedeni neydi? Neden öyle manalı manalı bakmıştı kendisine? Neden ona karşı kendisini böylesine borçlu gibi hissediyordu? Neden öylesine yıldırım gibi koşup kaçmıştı?...

Ve işte zamanı gelmiş, Kara Boncuk borcunu ödemeye yollanmıştı!... Yine o gün de karnı ölesiye acıkmış, hiçbir yerde bir şey bulamamıştı. Dolaşa dolaşa sonunda bir şeyler bulurum umuduyla, aylar öncesinde karnını doyurduğu bu dama ulaşmıştı. Bulmuştu da gerçekten. Veli Öğretmen yine o akşam yemeğini damda yemiş, artan kısmını da kuşlar yesin diye bir kenara bırakmıştı. Hava karardığı için kuşlar yuvasına çekildiğinden, kısmet Kara Boncuk'a kalmıştı. Karnını bir güzel doyurup, biraz şükür merasimi yaptıktan sonra damdan atlayarak geldiği yere, yuvasına dönüyordu ki; damın kenarındaki bir taş ayağı takılmış, kendisiyle beraber yere düşen taş: "Pat!..."

***

Korku ve telâşla koşmaya başladı Seydo Ağa. Hem koşuyor, hem de kendi kendine söyleniyordu: "Vay başuma gelenler!... Kimidi o? Ya beni gördiyse! Ya dövlete şikâyet ederlerse? Ya godesse tıharlarsa? Ağalılı ha!... Daha bi gazeteyü büle ohuyamayan ağa!..."

Saydo Ağa bu duygularla boğuşarak, kan ter içerisinde eve ulaştı. Hemen yatağa attı kendini. Fakat yatak da onun korkudan titremesine çare olamıyordu. Gözüne uyku girmiyordu bir türlü. Kalkıp iki rekât namaza durdu. Aslında ne okuduğunu, nasıl okuduğunu o da bilmiyordu. Doğru dürüst bir duayı bildiği de söyle-nemezdi. Ama olsun... Bu aslında bir pişmanlığın, belki de bir değişimin ifadesiydi. Tövbe etmiş, bu belâdan kurtulmak için yalvarmıştı Allah'a. Eğer bir gören mören olmadıysa ve hasmı da kurtulursa, bu şeytanî gururdan vazgeçecek, Veli Öğretmenle

düşmanlığı bitirecekti. Okumayı yazmayı öğrenecek; gerçekten kendini sevdirecek, onlar için çabalayacaktı. Fakat çok geç kal...

Odanın içinde bir süre kendi kendine söylenerek dolandı. Birden aklına bir kurtuluş yolu “pat” diye düştü! Evet evet, kaçıp gitmeliydi buralardan. Gidip dağlara sığınmalı; bir süreliğine de olsa oralarda gizlenmeli, gözlerden irak durmalıydı. Kimselere çaktırmadan beyaz atına atlayıp, barınabileceğini umduğu dağların sakinliğine doğru yollandı.

Bir yarım saat kadar gitmişti ki, daha şafak yeni söküyordu. Kafası karma karışık. Dağlar onu ne denli koruyabilecek, ne kadar süre oralarda barınabilecekti? Ömür boyu da “dövletten” kaçamazdı ki. Af çıkar mıydı? Öğretmen beg ölmemiş olabilir miydi?...

Gün ışımak üzereydi. Seydo Ağa, epeyce bir mesafeli yokuşu tırmanmak üzereyken atından inmişti. Bu engebe aşılsa, Şatağın Başı'na varmak için epey bir süreliğine yolu düzelecekti. Ata da yazıktı!...

Tam yokuşu bitiriyordu ki, gediğin az ötesinden iki tane jandarmanın aniden karşısına çıkmasıyla alı al, moru mor olmuştu! Yerine mihlanmış gibi çakıldı. İçinden: “...ohu yedün Seydo Ağa, cendermeler şimdük senü enselüyecekler” diye geçirdi. İç dünyasının depremlerini, dış dünyaya sükûnet hâlinde sunmaya, tüm tecrübelerini ve iradesini kullanarak aktarmaya çalıştı. Başarılı da olmuş sayılırdı. Pek heyecan telâş aksettirmede yeni uyanan sakin doğayla cendermelere. Jandarmalar tam Seydo Ağanın yanından geçerlerken refleks hâlinde; “selâmünaleyküm cendermeler” dedi. Jandarmalar da, “aleyküm selâm” deyip, Seydo Ağayı geçince, iniş aşağı topuklayıp toz duman olup gittiler.

Seydo Ağa derin bir nefes aldı. İlk raunt atlatılmıştı! Artık bundan sonra daha dikkatli olurdu. Hemen yere çömelip iç ve dış dünyasının dengelenmesini, sakinleşmesini sağlamaya çalıştı. Tabakasından bir sigara çıkarıp yaktı. Sonra da atına atlayıp vira bismillâh...

Birkaç saat daha yolculuktan sonra Şatağın Başı'na varmıştı Seydo Ağa. Sakinlik, sükûnet, temiz hava... Fakat iç dünyası hiç de bu sade duygularla barışık görünmüyordu. Sigaranın birini

söndürüp diğerini yakıyordu. Yine de, her şeye rağmen gündüzün ceddine rahmetmiş. Gece olunca dertler, kâbuslar, sürüsüne bereket misali dolmuşlardı!...

Seydo Ağa telaş ve ne yapacağını bilememe yüzünden yanına yiyecek bir şeyler almamıştı. Karnı guruldadıkça gurulduyordu. Gündüzün o güzel havasının yerini dondurucu soğuk almıştı. Her ne kadar kendini bir mağaraya atmış, ateş yakmışsa da, üzerindeki elbise ona yetmiyordu. Uyumaya çalışıyor, taşlar, çöpler yanını yöresini gıdıklıyordu. Kurt ulumaları, baykuş inlemeleri...

Ne içindi bütün bunlar? Rahat yatak mı batmıştı? Hani, nerede kalmıştı ağalık? Bir lokma ekmeğe bile muhtaç düşmüştü. Üşüyordu, titriyordu; her dalışında kâbuslara uyanıyordu. Yoktu işte o gençliğinin dayanıklılığı...

Bütün bu duygu, düşünce, mahrumiyet ve ıstıraplar onu sabaha kadar perişan ve yaptığına bin pişman etmişti. Sabahın ışıkları bir kurtuluş müjdelemişti! Aldatıcı, geçici de olsa; bu dağ başının ıstıraplı kurtuluşundan, konukluğundan daha iyi olmalıydı: Varıp gidecekti dostu Rıza Ağaya.

Rıza Ağa onu ne derece koruyabilecekti? Olayı ona anlatmalı mıydı? Gerçi Rıza Ağa ile araları çok iyiydi, fakat bu olayı ne derece sahiplenebilirdi ki? Hiç bahsetmese, misafirliğe geldiğini mi deseydi bir süreliğine? Bütün bunları düşünüp taşınabileceği önünde uzun bir yolculuk vardı.

Rıza Ağa Seydo Ağayı karşısında görünce şaşırılmıştı. Böyle vaktisiz ve habersiz olarak neden gelmiş olabilirdi ki Seydo Ağa? Hoş beş derken, sebebi ziyareti sormuşsa da, Seydo Ağa ser verip sır vermemişti. “Çohtandur ösgemişdüm, varıp bi ziyaret edem dediydüm”den başka bir şey demedi.

Rıza Ağa bu diyarların sahibi sayılırdı. Kendisine bağlı onlarca köyü, yüzlerce adamı vardı. Dağlarda kim bilir kaç eli silâhlı adamı vardı. Zorda kalırsa durumu Rıza Ağaya anlatır, çeker giderdi dağlardaki adamlarının yanına. Ama ya köyü, ağalığı...

Sanki Seydo Ağanın ağzını bıçak açmıyordu! Rıza Ağa iyice kuşkulanmıştı, fakat Seydo Ağa ketumluğundan ödün vermiyordu. Böylece birkaç gün daha geçmişti ki, Rıza Ağa Seydo Ağanın ağzından baklayı çıkarmayı başardı:

- ...
- Bi ...oh yedük Rıza Ağa...
- Estafirullah, o ne biçüm söz öyle Seydo Ağa! N’oldu?
- Bi adam vurdum Rıza Ağa...
- Hey Allah müstağı vere! Bunun için mü bu gadar üzülüysin?
- Amma bu sefer başka Rıza Ağa...
- Nası başga Seydo Ağa?
- Öğretmeni vurdum Rıza Ağa...
- Ne!... Öğretmeni mi vurdun Seydo Ağa?
- Ya ya... Öyle oldu.
- Bu heç eyi olmamış Seydo Ağa. Dövletün muallimü ...ötü pohlu köyliye benzemez. Kötü olmuş. Amma dur bahalım, bu gadar garalanma. Bi çaresüne baharuh...
- Nası çaresüne bahacahsın Rıza Ağa? Çoh çoh yanluş oldu. Artuh dövlet yahamı bırakmaz.
- Dur hele. Bahalım ne ses sada çihacah. Bi adam yollıyam baham ne haber getürecek köyden. Sonrasını o zaman düşünürük.
- Sen bi dur hele Rıza Ağa. Göndereceğün adamı çağır ba bi.
- N’oldu ki Seydo Ağa?
- Adamın gedüp benim uşağı buraya getürsün. Heç bi şey de demesün. Benim burada olduğumu da söylemesün. “Seydo Ağa senün Rıza Ağaya getmenü istemiş” desün.
- Pegâlâ Seydo Ağa, sen nası isterüsen öyle olsun.
- Ertesi günü Seydo Ağanın uşağı Rıza Ağalara getirilmişti. Uşak karşısında Seydo Ağayı görünce şaşırdı:
- Ağa!... Sen buralarda mısın? Gaç gündür ağa gayıp diye köy garıştı. İnsan bi haber vermez mü?
- Heyicanlanma lan. Dur baham hele, köyde ne var ne yoh?
- Herkes seni merak ediy ağa...
- Başga bi şey yoh mu?
- Yoooh...
- Nassı yanü?
- Başga ne olsun kü ağa?
- Cenderme falan gelmedü mü deyiysün?
- Yoh ağa, ne cendermesi?...

- _ Ölen galan yoh mu?
- _ Ne öleni galanı ağa?...
- _ Yanü her şey yerinde mü deyisün? Muhtar eyi, köylü eyi...
- _ Heee...
- _ Öğretmen eyi?...
- _ Her hâlde eyüdür ağa. Zaten mektepler tatil oldu...
- _ Heç görmedün mü muallim begi?
- _ Görmemişim ağa kaç gündür...

Seydo Ağanın kafası karışmıştı. Anlaşılan bazı şeyler kendi bildiğinden farklıydı. En büyük olay ağanın kayıp olmasıysa...?

Peki uşak neden öğretmeni görmemişti. Hâlâ cesedi evde miydi? Kaç gündür koca öğretmenin cesedi evde kalır mıydı? Mektepler tatil oldu dediği sahi uşak, değil mi? Ya jandarmalar?...

Seydo Ağayla Rıza Ağa uşağın anlattıklarını uzun süre aralarında müzakere ettiler. Ortada anlaşılamayan bir durum vardı. Seydo Ağa öğretmeni vurdu diyordu, uşaktan ise bu yönde herhangi bir bilgi alamamışlardı.

Sonunda uşağı tekrar köye göndermeye karar verdiler. Seydo Ağa; “ben birgâç gün daha Rıza Ağalarda galıp döneceğim” deyip uşağı uğurladı.

Birkaç gün daha Rıza Ağalarda kalan Seydo Ağa, Perişanköy’den yine habersiz, günlerini sıkıcı bir şekilde geçirmeye devam etti. Bu böyle olamazdı. Doğru dürüst bir haber alınmalıydı. Rıza Ağa Seydo Ağaya bir teklifte bulundu:

- _ Seydo Ağa, ahlıma bi şey geliy...
- _ Söyle Rıza Ağa...
- _ Benim uşağı gönderüp, köyden etraflu bi haber alduram...
- _ Doğru söyliysin galiba Rıza Ağa...

***

Pat sesiyle beraber Seydo Ağanın, attığını şaşırmayan bu keskin nişancının elleri iyice paniklemişti! Tetiklediği kurşunlar hedefi şaşırmış; “pat pat pat” diye, Veli’nin okumakta olduğu gazeteyi delerek, duvarda küçük bir yay oluşturmuştu.

Veli neye uğradığını şaşırmış, duvardaki ecel izlerini görünce de hemen lâmbayı söndürüp, titreyerek yatağa gömülmüştü...

8- ZOR KARAR

Veli o yarım geceyi bir ömür kadar uzun geçirmişti! Sabahın ışımasıyla kafasını yorgandan çıkarıp kendine itidal vermeye çalıştı. Sonra kalkıp bir çay koydu. Kırılan camı ve duvardaki kurşun izlerini inceledi. Nereden geldiğini adı gibi biliyordu. Bu Seydo Ağanın işiydi, ama ihaleyi direkt kendisinin üstlenmiş olduğunu tahmin edememişti.

Veli Öğretmen kurşunlama olayı ile ilgili kimseye bir şeycikler söylemedi. Yaşamakla yaşamamak arasındaki ince çizgiyi düşünüp durdu. Fazla da ölümü dert etmemeliydi. Önemli olan, yaşadığı sürece faydalı olmasıydı. Eğer yaşayacaksa bir neden ortaya çıkardı. Fakat şu Seydo Ağa da gittikçe işi azıtıyordu...

Birkaç gün içerisinde kurşunun izlerini epeyce silmişti ki, tatil gelip çattı. Daha akşama epey vardı, ama karneleri dağıtıp kazaya doğru yollanmaya karar verdi. Veli Öğretmen için yine yolculuk görünüyordu. Tekrar şehre yollanacak, birkaç öğrencinin yatılı yerleştirilmesi için uğraşacaktı. Valizini toplayıp muhtar emmiye Allaha ısmarladığa gitti.

Muhtar emmi o gün Veli'yi bırakmadı. Gece geç saatlere kadar Memnune yengeyle birlikte Veli'nin evliliği üzerine konuştular. Veli bir türlü karar veremiyordu. Muhtar emmi daha fazla köy yerinde bekâr kalamayacağını usta bir şekilde izaha çalıştı. O da: "Gidip bir dolanıp geleyim, ondan sonra düşünürüz" deyip, sabahleyin yola koyuldu. Veli Perişanköy'ü terk ettikten sonra Seydo Ağa, belki bilinçsizce kıldığı ve arkasından ettiği dua yüzünden, belki ileride yapacağı hizmetler yüzünden, belki de binlerce kurtuluş bekleyen masum imdat çığıllıklarının sessiz yakarışları sayesinde; büyük bir badireden kurtulmuş olarak, onun boş bıraktığı yeri doldurmaya doğru büyük bir sevinç ve değişim dalgalarını tüm yönlerinden hissederek yollanıyordu!...

***

Uzun süredir görmediği teyzelerini, kuzenlerini de ziyaret edecekti Veli. Yengesini özlemişti. Yeşilvadi buram buram burnunda

tütüyordu...

Bir şehir merkezi, bir kaza merkezi, Perişanköy, teyzeleri... O yaz mekik dokuyup durdu. Yolculuğu boyunca değişik duygulara daldı gitti. Evet, galiba muhtar emmiyle Memnune yenge haklıydılar! Böyle bekâr bekâr olmuyordu. Evlenip çoluk çocuğa karışmalı, kucağına alıp seveceği kendinden bir parça olan çocukları olmalıydı. Aslında bütün çocuklar onun çocuğuydu, ama kendi kanından, kendi canından çocuklarının olması da daha değişik bir duygu olmalıydı.

Karar vermişti. Köye dönünce muhtar emmiye "evet" diyecekti. Artık Milliyet yoktu. Bu acı gerçeği kabul etmeliydi.

Okullar açılmak üzereydi. Bu yıl da geçen yıl kadar başarılı olmuş, hatta daha da fazlasını yapmıştı. Ortaokulda okuyan, okuyacak onlarca talebesi vardı. Yavaş yavaş Perişanköy'ün talihi değişiyor muydu ne?...

Fakat köye son dönüşünde aldığı bir haber onu can evinden vurmuştu! Kan davası yüzünden bir ocak daha sönmüştü! Perişan olmuş, kahrolmuştu. O zaman çok daha iyi anlamıştı ki, henüz yapılacak işlerin başındaydı. Daha fazla çalışmaktan, daha fazla çabalamaktan başka çare yoktu.

Bir Veli'yle olmuyordu işte... Yılların biriktirdiği sorunlar bir garip öğretmenle çözülebilir miydi? Kafası Muhsin Hocaya takıldı. Evet evet, o da ona yardımcı olmalıydı. O da bu ülkenin bir okumuşu, bu devletin bir memuruydu. Herkes üzerine düşeni yapmazsa; bu vatan, bu köyler yükselmez, düzelemezdi.

***

Veli Öğretmen okulların açılmasına iki gün kala Satı kızla nişanlanıyordu. O bilmese de Satı kız onu uzun süredir gizliden gizliye seviyordu. Veli bu gerçeği günler sonra öğrenecekti. O zaman değişik duygulara kapılacaktı: İnsan kendisini seven biriyle mi, yoksa kendisinin sevdiği biriyle mi evlenmeliydi? Günlerce bu soru kafasını kurcalayıp durmuştu. Aslında en iyisi; hem kendisinin onu, hem de onun kendisini sevmesiydi. Milliyet işte öyle biriydi, ama o artık yoktu. Yoksa gerçek sevgi, aşk; asla ulaşmadan sevmek miydi?...

Seydo Ağa da bu nişan olayına sevinmişti. Satı kız akrabasıydı.

Aslında Seydo Ağanın Veli Öğretmene karşı olan duyguları, yarım kalmış faciadan sonra bayağı değişmişti. Onunla dost olmak, beraber olmak, barışmak istiyordu. Ama ne fırsatını bulabilmiş, ne de ruhunun derinliklerinde izleri kalan gururunu tamamen söküp atabilmişti.

***

Okullar açılalı birkaç hafta olmuştu. Bu sene durumda bir hayli değişiklik görüyor, fakat nedenini bir türlü anlayamıyordu Veli Öğretmen. Okul çağındaki çocuklar bir yana, yaşı bir hayli geçmiş olanların bile okula gelmesinde herhangi bir zorlukla karşılaşmamıştı. Ancak işi oldukça zorlaşmıştı. Kalabalık sınıflar bir yanda, yaşı ilerlemiş çocukların adaptasyonu öte yanda...

***

Bu dam var ya bu dam... Veli'ye gör daha neler yaşatacaktı! O biliyordu hayatının dönüm maceralarının orada şekillendiğini! Bir parça yemek yiyen kedinin nasıl hayatını kurtardığını nereden bilecekti ki? Kimse de bilmiyordu. Hayatına kasteden Seydo Ağa bile olayın gerçek yüzünü anlayamamıştı. Kara Boncuk bile ne büyük bir iş yaptığını bilmiyordu. Bir parça yemek... Hepsi bu. Ama sonuç öylesine büyüktü ki!...

O yine bir akşamüstü damında çayını yudumlamaya; Satı kızı, Milliyet'i, çocuklarını, köyünü, ülkesini... düşünmeye dursun, öğrencilerinden biri telâş içinde, koşarak "Perişan Şato"ya doğru yaklaştı:

_ Öğretmenim, muhtar emmi sizi çağırıyor. Köye bi misafir gelmiş. Hemen gelsin, dedi.

_ Kimmiş Mustafa, nereden geliyormuş?

_ Bilmiyom öğretmenim. Muhtar emmi öyle dedi.

_ Peki Mustafa. Birazdan giderim.

Veli Öğretmen çayını içtikten sonra muhtar emmiye doğru yollandı. Muhtar emminin evine yaklaşırken, kapının önündeki gıcır gıcır bir Mercedes hayretini iyice artırdı. Kim ola ki bu adam? Böylesine yollara bu arabayı vuran adamda akıl olur muydu hiç? Ne için, kimin için gelmiş olabilirdi ki?

Akşam olmuş, muhtar emminin ağır misafirler için yaktığı lüks lambası köye: "Buyurun, bizde misafir var" ziyasını saçıyordu.

İçeri girer girmez, yıllarca görüşmedikleri Fikri'nin gelmiş olduğunu hayretle gördü. Vay be! Demek Fikri işleri ilerletmiş, bu keçi yollarına Mercedes'i sürebilecek hâle gelmişti!...

Hoş beşten sonra Fikri'nin köydeki ninesiyle dedesini ziyarete gelmiş olduğunu öğrendi. Acaba öyle miydi? Bu yorucu yolculuğu, böylesine pahalı bir arabayı sırf onları ziyaret için mi bu dağlara vurmuştu? Yoksa arkadaşına, köylülere kur yapmak; "gördünüz mü beni, bak okumadım amma altımdaki arabaya bakın!" demeye mi gelmiş, getirmişti?

Her neyse... Veli Öğretmenin öyle ne gıcır arabalardan, ne paradan puldan, ne de şan şöhretten sarsılacak iradesi vardı. Onun yetiştirdiği her bir öğrenci, düzelttiği her bir yanlış, yoğurduğu her bir harç binlerce arabaya, milyarlarca paraya, sonu gelecek binlerce şan ve şöhrete defalarca değer de artardı bile.

Gerçekten de muhtar emminin lüksünün davet ziyasını gören köylüler, kısa zamanda koca odayı ziyadesiyle doldurmuşlardı. Memnune yengeyle köyün genç kız ve kadınları misafirlere çay yetiştiremiyorlardı. Bir aralık Veli'nin gözü Satı'ya ilişti. O da gelmişti. Ayrı mekânlarda oturuyorlardı, ama girip çıkma esnasında görülüyordu kapı aralığından. Daha taze nişanlılardı. Çok değil, birkaç kez görüşebilmişlerdi. Acaba onu mutlu edebilecek, anlaşabilecekler miydi? Ne de olsa aralarında epey bir eğitim ve yaş farkı vardı. Satı kız ancak ilkokulu bitirmişti. Veli bunları dert etmezdi, öyle bir ortama müsaade de etmezdi; fakat bilmeyerek, istemeyerek de olsa bir huzursuzluk olur muydu? Bir de; unutmaya çalışsa da, yok olduğunu bilse de, o bir zamanlar birini sevmişti. Gitmemişti, gitmiyordu işte hayali, hatıraları aklından! Silinmiyordu, silemiyordu bir türlü! Ama Satı kız, sanki dünyalar onun olmuş gibi mutluydu.

Fikri Veli'nin nişanlandığını duyunca onu tebrik etti. Kendisi evleneli beş yıl kadar olmuş, bir oğluyla bir kızı dünyaya gelmişti. Veli de onu tebrik etti. Getirmemişti onları. Zaten fazla da kalmayacak, yarın dönecekti.

Şu muhtar emmi de ne bonkör bir adamdı... O kadar ahaliye çay ikram etti. Her zaman da misafiri eksik olmaz, her birine muhakkak bir şeyler yedirip içirirdi. Fazla bir geliri yoktu. Az bir

arazi, İstanbul'dan çocuklarından gelen üç beş kuruşla bu kadar misafiri nasıl ağırlardı? Bu ne sabır, bu ne misafirperverlik, bu ne bereketti!...

Muhabet koyulaşıyordu. Koyulaştıkça da Veli Öğretmenin morali bozuluyordu! Odayı dolduran herkes, "Fikri Bey" diyor da başka bir şey demiyordu. Onlar öyle dedikçe de Fikri coştukça coşuyor; zenginliğini, ticaretini, paralarını; şehirdeki en üst düzey bürokratlarla arkadaşlığını, ticaretini İstanbul'a kadar uzattığını, şirketlerini her geçen gün çoğalttığını, yakında koca bir holdingi olacağını böbürlenerek anlattıkça anlatıyordu.

Herkes ağızını açmış, pür dikkat; Fikri Beyin ağızının içine bakıyor, dudaklarından dökülenleri dinliyordu! Kimse Veli Öğretmenin varlığından bile haberdar değildi! Aşağı Fikri Bey, yukarı Fikri Bey...

Toplantıyı yarıda bırakıp kalkmak Veli Öğretmenin şanına yakışmazdı. Çaresiz bu ıstırabı bir süre daha çekecekti! "Vah benim zavallı halkım, vaaah!" diye sızlanıyordu içinden. Bu ne teslimiyetti. Bu ne güce karşı zaafı! O ki kendi çocuklarının, köylerinin, geleceklerinin teminatıydı; ancak hiç esamisi bile okunmuyor, hatırı bile sorulmuyordu!...

Geç vakit toplantı dağıldığında Veli Öğretmen belki de hayatının en kötü, en mutsuz, en karamsar günlerinden, gecelerinden birini yaşıyordu ve yaşayacaktı. Fikri dedesine doğru yol alırken, Veli de vedalaşıp evinin yolunu tutuyordu. Ama kafası karma-karışık, perişan, mutsuz ve umutsuzdu!...

9- ANLAYARAK İNANMAK...

Veli eve vardığında morali, Karababa'da tipi yemiştten bin be-terdi! Acaba o umutsuzluk günü bugünkünden daha az mı üzül-müş, tükenmişti!...

O gece uyuyamayacağını çok iyi biliyordu. Hemen bir çay demledi. İçtikçe düşünüyor, düşündükçe içiyordu. Bu işler nasıl düzelecekti? Neden köylüler, köylülerimiz, insanlarımız bu kadar maddî şeylere değer verir hâle gelmişlerdi? Bu kadar da paranın, gücün, şan ve şöhretin karşısında eziklik duyulur muydu? Neden sanki bu kadar Fikri'nin ağzına girmişler, 'bey de bey'den başka bir şey dememişlerdi? Fikirler mi bu ülkeyi kurtaracaktı, yoksa Veliler mi?...

Düşündü, düşündü, yine düşündü. Can sıkıntısından patlayacak gibiydi! Hiç yakıştıramamıştı köylülerine! O ki, şu kısa süre için-de onlara neler vermiş, onlar için ne fedakârlıklara katlanmıştı. Hiç değilse; Fikri kadar değer vermeseler bile, en azından orada olduğunu hatırlasalar, bir hatırını sorsalardı ya!...

Fakat olmamıştı, olmuyordu işte. Her ne kadar Veli Öğretmen-ler haklı olsalar da gerçek buydu! Öylesine örselenmiş, öylesine kendimizden, insanlığımızdan arındırılmıştık ki; her şeye, her olaya güç gözlüklerinden bakar olmuştuk! Keşke bu yalnız bize ait bir hastalık olsaydı... Ama ne yazık ki, tüm insanlık aynı mar-ka gözlüğü kullanır olmuştu! İşte bu yüzden inliyor, ağlıyor, sö-mürülüyor; kafamıza tonlarca ağırlığında bombalar yağıdırıyor değil miydik?...

İçtikçe içti, odanın içinde döndü durdu. Yok, hayır, bir türlü ka-fasını toparlayamıyordu. Bu işler nasıl çözülecekti? Kabahat ki-mindi? Elbette ki kabahat böyle davranarlarda, böyle inananlar-da, böyle inandıranlardaydı.

Gecenin çoğu bitmişti. Belki uyurum diye kafasını yorgana gömdü. Ne alâkası var, bir gram bile gözüne uyku girmiyordu. Kim kaybetmişti ki o bulsun? Dakikalarca, saatlerce düşündü, evirdi çevirdi ve: "Buldum... Suçluyu buldum!..." diye inleyerek

yataktan fırladı. Evet bulmuştu... Suçluyu bulmuştu. Suçlu kendisi, kendisi gibi olanlardı. Yani bu ülkenin önderleri, onları uykusundan uyandırmayanlar; bunca cehalet, bunca çelişki, bunca çirkinlik varken yatağında mışıl mışıl uyuyanlardı. Ne bilirdi, ne anlardı işin aslını gariban Mehmet Ağa, Musa Efendi, Ahmetler, Mehmetler... Zulüm altında inleyen, bir boğaz tokluğuna esir edilmiş; umutsuzluktan gününden, geleceğinden endişesi bile kalmamış modern(!) dünyanın modern kölelerinden bu ince çizgiyi ayırt etmelerini beklemek ne kadar doğru, ne kadar haklı olurdu?...

Kabahatin kendisinde olduğunu kavrayınca, çözümü de kendisi bulacaktı şüphesiz! Şimdi iş daha netti, fakat oldukça da zordu. Bir garip Veli bütün bu işlerin üstesinden nasıl gelecekti? Hayal hızıyla diyardan diyara; köyden köye, ilden ile, ülkeden ülkeye koşuşturdu durdu! Koşuşturdukça da yoruldu, umutsuzluğa gark oldu. Olayın ciddiyeti ve dehşeti onu hüngür hüngür ağlatmaya başladı. Olmuyordu işte... Hepsinin üstesinden bir türlü gelemiyordu.

İyi ki de ağlamıştı. Bu sefer gözyaşları ona gerçeği göstermişti! Bileklerine doğru süzülen damlalar, serinlikleriyle ona gücünün gerçek yüzünü hissettirmişti. Ve o zaman çok iyi anlamıştı ki; herkes, her sorumlu gücünün yettiği kadar iş yapmalıydı, yapabiliirdi ve ancak o kadardan sorumlu olabilirdi. Her işe yetişeyim demek yanlışığın, çılgınlığın ta kendisiydi. Herkes üzerine düşeni yaparsa iş tamamdı. "Sana da Perişanköy düşer" dedi kendi kendine. Diğer köylerin, diğer kentlerin de Veli Öğretmenleri vardır, olmalıdır, olacaktır elbette. Onları da onlar düşünmeliydi, düşünüyor olmalıydılar. Doğru olanı buydu.

Ne yapacaktı Veli Öğretmen şimdi? Aslında yapacağı şimdiye kadar yapmakta olduğundan farklı değildi. Önce eğitim... Herkese okuma yazma öğretmek. Cehaletle, sömürüyle, zulümle, hırsıyla, fakirlikle... mücadele. Evet, öyle yapmalıydı. Zaten öyle de yapıyordu, ama çok mu aceleliydi? Daha yolun başındaydı. İnsanların, toplumların değişmesi, uyanması öyle hemen birden olmazdı ki.

Tekrar sorunları kafasında evirdi çevirdi. Canı sıkıldı, patlaya-

çakmış gibi oldu! Hayır, hayır... Bu kadar problemin altından tek başına kalkamazdı. Kim ona yardımcı olabilirdi? Neden köye bir öğretmen daha göndermiyorlardı? Nerede ebe? Neden devlet şu ağalık olayını çözmüyordu? Kan davası da neyin nesiydi?...

Veli Öğretmenin akli bir gelip bir gidiyordu! Neredeyse sabah olacaktı. Horozlar birer birer ötmeye başlamışlardı. Sıkıntıdan patlamak üzereydi. Yorganı bir tarafa fırlatıp attı. Sonra üzerine bir şeyler giyinip dışarı fırladı.

Biraz yana yöreye pusulasını şaşırılmışlar gibi yürüyüp, rotasını camiye doğru çevirdi. Daha henüz cami açılmamıştı. Bir süre kapının önünde oturdu. İyi ki havalar soğuk değildi. İlerilerden bir karartı belirdi. Evet, bu Muhsin Hoca olmalıydı. Başka kim olabilirdi ki? Camiye uğrayan cemaat mi vardı! Hele sabah namazına...

Muhsin Hoca biraz daha yaklaşınca Veli'nin karartısını fark etti. Çekindi, irkildi. Allah Allah!... Bu saatte de kim ola ki. Daha ezan bile okunmadı... Biraz daha yaklaşınca:

- _ Selâmünaleyküm...
- _ Aleyküselâm Muhsin Hoca. Benim. Veli Öğretmen...
- _ Hay sen var olasınl... Korktum vallahi. Bu saatte pek alışık değilim de...
- _ Kusura kalma Muhsin Hoca. Uyku tutmadı...
- _ Hayrola Veli Öğretmen?
- _ Gel hele, otur da anlatayım. Daha namaza çok var, değil mi?
- _ Var var. Hayırdır! Anlat bakalım, nedir olay Veli Öğretmen?
- _ Köyün meseleleri, ülkenin, insanlığın dertleri uyutmadı beni sabaha kadar. Gözüme bir gram uyku girmeden kalktım geldim.
- _ Nedir seni bu kadar rahatsız eden şey Veli Öğretmen?
- _ Siz de çok iyi biliyorsunuz Muhsin Hoca: fakirlik, ezilmişlik, cehalet, kan davası, hurafeler... Söyler misiniz Muhsin Hoca; hani, nerede cemaat? Cumayı bile kılmak için yeterli sayıyı zor bulmuyor musun çoğu zaman? Hiç yokladın mı, doğru dürüst bir duayı tam manasıyla okuyabilen var mı? Anlamını kavrayanı boş ver de... Doğru dürüst taharet yapan kaç kişi vardır dersin? İnsanlar birbirini, "kan davası" denen yerin dibine giresi bir töre yüzünden boğazlayıp duruyorlar. Var mı dinimizde bunlar? Ağalık

da ne demek oluyor?...

_ Haklısın da ben ne yapayım? Bana öğret diyorlar da öğretmiyor muyum? Ben bir devlet memuruyum. Görevimi yaparım. Bolumdan büyük işlere burnumu...

_ Ne demek yani görevimi yaparım? Kan davasını kaldırmak, ağalığı paşalığı kaldırmak senin görevin değil mi?

_ Hayır...

_ Olmadı şimdi!... Peki ya kimin?

_ Devletin.

_ Peki sen devleti temsil etmiyor musun, nedir senin görevin?

_ Ben bu camiyle sorumluyum. Müftülük bana nasıl bir görev verdiyse onu yaparım. Fazla da ileri gidemem.

_ Öyle değil işte Muhsin Hoca... Saydıklarımın hepsi sizin de, benim de, başka devlet memurlarının da, birbirinden ayrılmaz görevlerimiz. Devlet bize bu paraları boşuna vermiyor. Dar bir çerçeveye sıkıştırılmış görev anlayışıyla kendimizi, ülkemizi kandıramayız. Onlar gelmiyorlarsa siz ayaklarına gideceksiniz. Zaten gelmiyorlar, işin önemini de bilmiyorlar. Bilseler gelirler, sorarlar. Ev ev dolaşacağız. Uyaracağız, uyarmalıyız. Başka da çaresi yok bu işlerin Muhsin Hoca.

_ Veli Öğretmen erken öten horozun kafasını koparırlar!

_ Ne demek istedin şimdi Muhsin Hoca?

_ Benimkini daha önce koparmışlardı da. Şimdi de sizinkini...

_ Hiç yakıştıramadım doğrusu bu tavrı size hocam... Siz ki ulvî bir mesleğin mensubusunuz. Oldu mu yani bu şimdi! Korkarak nereye varacağız? Bilmiyor musun benim evi ateşe vermek istediklerini, kurşun yağmuruna tuttuklarını? Ne oldu? Ben yine buradayım. Onlar yılsın. Hele anlat bakayım şu baş koparma meselesini.

_ Canını sıkımayayım?...

_ Yo yo, sen anlat...

_ Buraya gelmeden önce bir başka köyde imamlık yapıyordum. Ben de sizin gibi mesleğe yeni atılmış, çok heyecanlı biriydim. Aynen şimdi sizin düşündükleriniz gibi düşünüyor, gecemi gündüzüme katarak çalışıyordum. Epey de yol almıştım. Yandan yö-

reden gözdağları sıralanmaya başladı. Pek aldırış etmiyor, işime var gücümle devam ediyordum. Çok badireler atlatmışım, ama sonuncusunu atlatamadım...

_ Nedir o sonuncusu?

_ Köyün küçük çocuklarını toplayıp eğitiyor; onlara dua, sure, temel din bilgilerini öğretiyordum. Öğrencilerimden Ayşe isminde, dokuz on yaşlarında bir kız çocuğu vardı. Ayşe'nin dersleri biraz kötüydü. O gün diğer öğrencileri göndermiş, ona ilâve ders veriyordum. Birden basıldık: "Vay namussuz! Küçük bir sübyana tecavüz ha!..." deyip giriştiler. Sekiz on kişi, pestilimi çıkarıncaya kadar dövdüler. Sonra dedikodu tüm köye yıldırım hızıyla yayıldı. Daha ne berbat iftiralar! Ünüm kazaya kadar ulaştı! Müftülük, iş daha da çığırından çıkmasın diye beni buraya şutladı. O günden beri üç çocuğumun yüzüne bakamıyorum. Düşündükçe iliklerim titriyor. Sekiz dokuz yaşındaki bir sübyana tecavüz ha! İftiranın da bir haysiyeti olmalı, değil mi?

_ Çok üzüldüm Muhsin Hoca inanın. Ancak takdir edersiniz ki, bütün bunlar cehalet yüzünden. Eğer biz pes edersek meydan bu cahillere, çıkarı zedelenenlere, iktidarı sallananlara kalır. El ele, omuz omuza vermeliyiz. O gün senin başına gelenler, bugün benim başıma neden gelmesin? Birbirimize destek olursak ancak bu zorlukların üstesinden gelebiliriz. Sinemeyiz, korkamayız, kaçamayız. Bu ülke, bu dünya hepimizin... Bakın hep beraber yanıyoruz. Uçsuz bucaksız evrende yapayalnızız. Nereye, nasıl kaçacağız?

_ Ben bir ezanı okuyayım da Veli Öğretmen. Cesaretiniz, sözleriniz beni çok duygulandırdı doğrusu, ama...

_ Bana bir söz verin de...

_ Ne sözü?

_ Beraber olacağımız hakkında.

_ Dur hele Veli Öğretmen... Ezanı kaçırmayalım.

_ Fakat bu söz ezanı kaçırmamaktan daha az değerli olmasa gerek. O zaman daha iyi okursunuz.

_ Çok hoşsun Veli Öğretmen... Neredeyse gün doğacak...

Evet, Veli Öğretmen söz alamadan ezana gitmişti Muhsin Hoca. Ama bu sefer bir başka okuyordu! Hiç bu kadar dertli okudu-

ğunu duymamıştı şimdiye kadar. Ağlıyor muydu yoksa ne! Kendisi ağlamıyor muydu sanki? Her kelimesini; anlamı iliklerine işlercesine, tüm hücreleri titrercesine dinliyordu. Muhsin Hoca da öylesine okuyor olmalıydı. Okudukça sanki dağlar taşlar ona eşlik ediyor, Tanrı'lar, putlar patır patır yıkılıyordu!...

Camiden çıkmış yürüyorlardı. İkisi de suskundu. Her ikisinin kulaklarında da ezanın sorumluluğu çınılıyordu! Ayrılacakları yere geldiklerinde Muhsin Hoca:

_ Biliyor musun Veli Öğretmen, bugün hayatımın en iyi ezanını okudum...

_ Ben de en iyi ezanını dinledim Muhsin Hoca. Sanırım ikimiz de anlayarak... Ama bana henüz söz vermediniz.

_ Verdim ya...

Muhsin Hoca evine doğru yürürken, Veli Öğretmen bir süre olduğu yerde çakılıp kaldı. Anlayamamıştı. Ne zaman, ne sözü vermişti sahi? "Bugün hayatımın en iyi ezanını okudum" cümlesini hatırlayınca, gülümseyerek yoluna koyuldu.

Artık Veli Öğretmen daha mutlu, daha güçlüydü. Bir insanı daha küllerinden silmişti. Hem de işten anlayan, işe yarayacak birini. El ele, omuz omuz... Yenilemeyecek, çözülemeyecek sorun var mıydı?

***

Zaten sabah olmuştu. Bu saatten sonra da yatılmazdı ki. Yatsa da sanki uyku mu tutacaktı! Biraz sonra okula gidecekti. Kafası hep Muhsin Hocanın uğradığı iftiraya takıldı. Gerçekten de ne iğrençti. Muhsin Hocanın dediği gibi, iftiranın da bir haysiyeti olmalı değil miydi?

Kahvaltısını yapıp erkenden okula indi. Hem mutlu, hem düşünceliydi. Bir sübyana tecavüz!... Ya böyle bir iftira kendisine de atılırsa?

Öğrencileri okulu doldurunca da Veli Öğretmenin dehşeti dinmemişti. Çocukları öğretmenlerinin üzgün, bitkin, neşesiz olduğunu çakmışlardı. Serbest çalışmalarını istedi. Kendisi de bir gazete bulup okuyormuş gibi yaptı. Hep akli tecavüzde, sübyan Ayşelerdeydi.

Gazeteye bir delik açmış, çaktırmadan öğrencilerini dikizliyor-

du. Ayşe, Fatma, Zeynep... “Düşünebiliyor musunuz böylesine mini minilerle adımın çıkmasını? Dehşet!...” diye içinden geçiriyordu. Onun da Muhsin Hoca gibi ilikleri titredi. "Olamaaz!" diye haykırdı.

Her gün cıvıl cıvıl eden çocuklar; öğretmenlerinin bugünkü garip hâlini anlayamamış, çıt çıkarmadan onu seyrederken, “olamaaz” haykırışıyla irkildiler. Acaba öğretmenleri hasta mıydı? Onları terk mi edecekti? Acaba kötü bir şey mi olmuştu? Acaba, acaba...

Çocuklarının korktuğunu gören Veli Öğretmen: "Bir şey yok çocuklar. Korkmayın. Biraz rahatsızım da... Hadi teneffüs yapın da oynayın" deyip, odasına çekildi...

10- BURUK KAVUŞMA

Kış geliyorum derken, belki de sonbahar son cömertliğini sunuyordu. Veli Öğretmen ise yine damında annem annem, babam babam diye için için ağlıyordu. Neden ağlamasın ki? Onun yerinde kim olsa ağlamazdı? İyi ki dönecek yaşı vardı! Ya ondanda da mahrum olanlar?...

Ekim ayı bitmek üzereydi. Aslında onu mutlu edecek az olay da olmamıştı: Muhsin Hocayı küllerinden silkmiş, Seydo Ağa inanılmaz sürprizler yapmış; köyüyle, çocuklarıyla arası oldukça iyiydi. Fakat bir gelişme onu, gözyaşlarına boğulmakta yerden göğe kadar haklı çıkarmıştı!...

*****

Bir iki hafta öncesiydi. Veli Öğretmen yine okulundan dönmüş, damında çayını yudumluyordu. Kafası artık tamamen okulunda, köyünde, nişanlısındaydı. Daha çok da nişan olayındaydı? Acaba doğru mu yapmıştı? Acaba bu işi yürütebilecek miydi? Acaba, acaba... O çayını yudumlaya dursun, öğrencisinin biri koşarak geldi:

- _ Öğretmenim, öğretmeniiiiim... Muhtar emmi sizi çağırıyyy.
- _ Ne oldu, ne bu telâş Ali?
- _ Bilmiyom öğretmenim. Muhtar emmi hemen gelsün dedi.
- _ Tamam Ali, birazdan gelirim.

Veli Öğretmen son bardak çayını da yudumlayıp söylenerek yola çıktı: “Allah Allaaah... Muhtar emmi niye çağırılmış olacak ki acaba? Çocuğu bu kadar telâşla gönderdiğine göre...” Muhtar emminin kapıyı tıklattı. Kapıyı Memnune yenge açtı:

- _ Hayrola Memnune yenge, muhtar emmi beni niye çağırıldı?
- _ Yeni bi muallim geldi köyümüze oğlum.

Veli Öğretmen birden çok sevinmişti. O da çok istemiş, hatta çok defalar başvuruda bile bulunmuştu. Bu kadar öğrenciyle bir tek öğretmen başa çıkamıyordu. Şimdi işi daha kolay olacaktı. Bir yardımcı gelmişti. Sevinmekte haklıydı. Acaba sevinci kursa-

ğında mı kalacaktı; hem de uğrunda ölümlerden döndüğü, bir türlü kaderin onaylamadığı, yüce duygularla bezeli, tehir edilmiş, mümkün görünmeyen bir buluşma gerçekleşirken?...

İçeri odaya geçtiğinde gördükleri karşısında donup kalmıştı. Yeni muallim Milliyet'in ta kendisiydi! Hareket edemiyordu. Dili tutulmuştu! Muhtar emmi de, Milliyet Öğretmen de şaşırmışlardı Veli'nin bu hâline. Muhtar emmi:

_ Veli beg oğlum, misafirümüz yenü muallimimiz. Ben sizlerü tanuşturam: Hanum gızımız Milliyet Öğretmen, bu da Veli Öğretmen.

_ Hoş geldiniz öğretmen hanım.

_ Hoş bulduk.

Veli elini Milliyet Öğretmene uzattığında, bu sefer de Milliyet şaşırıp kalmıştı. Evet, Veli Öğretmenin parmağındaki bir nişan yüzüğüydü! Demek sevdiği, uğrunda ne mücadeleler verip tayinini bu altı ayı beyaz mahrumiyet ücrasına çıkardığı sevgilisi onu unutup, başka biriyle nişanlanmıştı! İki el de, sanki Karababa'da tipi yemiş gibi birbirine ulaştı! Ancak Milliyet Öğretmen şaşkınlığını kısa sürede atlatmayı başarmıştı. Böylesine onurlu, gururlu; ülkesinin, insanların sevdalısı bir öğretmen düşünüp taşınmadan, soruşturmadan kırılıp dökülemez, her şey bir çırpıda silinip atılamazdı. Hemen kendine gelip, muhtar emmilere bir şey çaktırmamaya gayret etti.

O gün Milliyet'i muhtar emmilerde misafir ettiler. Veli Öğretmen biraz muhabbet ettikten sonra, birkaç öğrencisini ve köylüyü yanına alarak okulun lojmanını sabaha kadar uğraşarak temizleyip, hal yoluna koymaya çalıştı. Ertesi sabah gidip muhtar emmilerden Milliyet Öğretmeni alıp okula götürdü. Sınıfları gezdirip çocuklarla tanıştırdı. Ama akli karmakarışıkta. Şimdi ne olacaktı? Vay namussuz Mahir! Bu terbiyesizliği niye yapmıştı ki? Nişanlısı ne olacaktı? Bu badireden nasıl kurtulacaktı?

Öğle paydosunda öğretmenler odasında oturuyorlardı. Milliyet, Veli Öğretmeni nişanlanmasından dolayı kutladı. Veli Öğretmen öylesine zor durumda kalmıştı ki! Bunu anlayan Milliyet, bir daha bu konuya girmemek niyetindeydi. Fakat olmuyordu işte, her defasında gözü yüzüğe takılıyordu.

Veli Öğretmen de bu durumu sezmişti. Yine Milliyet'in dalgın dalgın parmağındaki yüzüğe baktığını görünce, cebinden çıkardığı, Mahir'den gelen mektubu ona doğru uzattı. Milliyet bu; gözyaşı ve kan karışımıyla yoğrulup kırıılmış mektuba tereddütler içerisinde elini uzattı! Gerçekten hayret uyandırıcı, kalp ürpertici, gam ve kasvet verici bir hâli vardı! Mektubu alıp sakin sakin okudu. Okuyup bitirince de tekrar hayretler içerisinde katlayarak, hiçbir şey söylemeden Veli'ye iade etti. Olay anlaşılmıştı...

Anlaşılmıştı da ne olacaktı? Milliyet gibi seviyeli; ülkesine, insanlarına, çocuklarına örnek bir öğretmen ne diyecekti? “Bırak bu nişanı; sen beni seviyorsun, ben de seni” mi diyecekti? Bunu kimse Milliyet'ten bekleyemezdi. Peki Veli ne yapacaktı? O da Milliyet'ten farklı davranabilir miydi? Öyleyse bu yüce sevda bir yanlışlık, bir sahtekârlık yüzünden yok oluşa mı terk edilecekti?...

Milliyet Mahir hakkında hiçbir şey söylemedi. Evet, bombanın patlaması sonucu iki arkadaşları ölmüştü, fakat kendisine bir şey olmamıştı. Mahir bunu kasıtlı yapmıştı. Daha önce arkası sıra ne kadar dolanmıştı, ama yüz bulamamıştı. Veli gibi o da Mahir'den hoşlanmamıştı. Aslında bu çok çirkin; insanlığa, özellikle de öğretmene hiç yakışmayacak bir davranıştı. Fakat oluyordu işte. Olmuştu da. Şimdi bunları Veli'ye söylemenin, yaralarını deşmenin ne faydası olabilirdi ki?

Aslında esas zor günler bundan sonra başlıyordu. Bu duygular içerisinde, aynı ortamda birlikte nasıl öğretmenlik yapacaklardı? Gerçekten Milliyet de, Veli Öğretmen de öylesine olgun, öylesine seviyeli kimselerdi ki; her ikisi de bağrılarına taş basarak, sevgilerini kalplerine gömerek, kendi nefislerini bir tarafa iterek çocuklarına, köylerine, insanlarına hizmete devam ederlerdi. Fakat ya aksilikler?...

Milliyet Öğretmenin gelişi köyde hemen duyulmuştu. Okulun lojmanı da kör topal hazır hâle getirilmişti. Veli Öğretmen biraz kendisinden, biraz da köyden ayarlayarak epeyce de bir eşya hazırlamıştı. O gece artık Milliyet yeni evinde, lojmanda kalacaktı. Korkmasın diye de yanına yetişkin bir kız bulmuşlardı.

Veli Öğretmen talihsiz başına yanıyordu! Şurada iki ay kadar

olmuştu nişanlanalı. İki ay daha nişanlanmasa... Bak sen şu kadere! Ne olacaktı şimdi?...

Uyuyamadı. Uyuyamıyordu... Geç saatlere kadar yatakta döndü durdu. Sonra bir ara dalar gibi olmuştu ki, bağırtılarla, çağırtilarla irkildi. Dışarıda bir şeyler oluyordu! Evet, evet bu sesler okul tarafından geliyordu. Giyinip hemen çıktı. Okula yaklaştığında kalabalığı görünce şaşırıldı. Muhtar emmi, köylüler...

O gece geç vakitlerde birkaç çakal lojmana dayanmışlar, kapı içeriden açılmayınca, kırıp içeri girmeye çalışmışlardı. Zil zurna sarhoş olan bu çakallar, Milliyet'le Altun kızın bağrısmalarıyla kaçmışlardı. Veli Öğretmen oraya vardığında Milliyet'le Altun kız tir tir titiyorlardı. Alıp Milliyet Öğretmeni muhtar emmilere götürdüler.

Ertesi sabah Veli Öğretmen okula indi. Milliyet Öğretmen gelmedi. Gayet normaldi gelmemesi böylesi bir vukuattan sonra. Biraz kendine gelsin, öğleden sonra gelirdi. Öğlen oldu yine gelmedi. Bir gidip bakmalıydı. Bugün gelme, dinlen, kendine gel demeliydi. Öyle demek için muhtar emminin yolunu tuttu. Fakat Milliyet yoktu. Gitmişti! Ama neden? Saldırı olayından mı, yoksa paraktaki yüzükten mi?...

***

Veli Öğretmen yine yalnız, kaderiyle baş başa kalmıştı! Kafasına takılan olayları çözmeye çalışıyordu. Acaba gitmesi mi, yoksa kalması mı iyi olurdu? Bu işin bir çıkar yolu yok muydu? Geri dönüşü var mıydı? Kısmet ta ayağına gelmişti, ancak o ona içindeki duyguları, ona karşı olan hislerini anlatamamıştı yine! Hâlbuki bu uğurda ölümlerden dönmüştü. Yine dost, arkadaş kalabilirler miydi? Bari hiç değilse ona karşı olan hislerini, düşüncelerini bir söyleyebilseydi.

O bunları düşünse dursun, Seydo Ağa cephesinde derin değişimler yaşanıyor! Veli Öğretmen için yeni senaryolar mı hazırlanıyordu, yoksa ektiği tohumlar ürün vermeye mi başlamıştı?

Dersten çıkıp öğretmenler odasına dalgın dalgın girdiğinde gözlerine inanamamıştı Veli Öğretmen. Evet, bu Seydo Ağanın ta kendisiydi! Sekiz köşe şapkasını çıkarıp, sol eliyle göğüs hizasında tutuyor, ayağa kalkarak onu başıyla selâmlıyordu. Veli Öğ-

retmen hayretle:

_ O, ooo, Seydo Ağa bu ne şeref!... Sizi buralarda görmek ne mutluluk. Lütfen kalkmayın, rahatsız olmayın.

_ Estafirullah muallim beg. Burası bi dövlet gapısı. Sayguda gusur etmeyek.

_ Estağfurullah, estağfurullah... Sizler bizim büyüğümüzsünüz. Hayrola!... Bir emrin, bir isteğın mi var Seydo Ağa?

_ Amman efendüm, ne emrümüz olabülür kü... Essas sizün bi emrüz var mu diye bi soram dedüm. Beni baişla muallim beg. Size garşu biraz kötü davrandum...

_ Hiç kırgın falan değılim Seydo Ağa. Bunlar benim vazifem. Vazifemin de ne kadar zor, tehlikeli, fakat o kadar da şerefli olduğunu biliyorum. Ancak bana yardımcı olur, bana destek olursanız sevinirim. Sizin için de ne güzel düşüncelerimin olduğunu biliyorsunuz. İçinizdeki cevherin bir gün uyanacağından hiç kuş-kum olmamıştı.

_ Şu cahal gafama ver muallim beg. Söyledüklerü şimdük biraz anlayabülüyom. Bundan sonra senünle birlük olacam. Ben de ohuma yazma öğrenmek istiyom. Fagat çocuklarla beraber olmaz muallim beg.

_ Sen hiç merak etme Seydo Ağa. Ben sizin eve gelir, dersini orada veririm.

_ Gelmişken dediydüm, ohula biraz para biraHAM. Eksüklerü, gedüklerü vardır.

_ Sağ ol Seydo Ağa. Çok makbule geçti doğrusu. Gerçekten de eksik çok. Ama el ele, gönül gönüle verirseK hepsini çözeriz. Ha, unuttum sanma, reislik olayına uğraşacağım. Traktör alacağız, toprağı gübreleyeceğiz. Bu topraklara en iyi hangi ürün gider öğreneceğiz. Belki Kaçağın Çayı'nın suyunu bir yolunu bulup köye getirir, meyve bahçeleri, sebze bahçeleri yapabiliriz. Sana çok iş düşecek Seydo Ağa. Şu kan davasını bir çözelim. Köylüye yeterli toprak ayarlayalım. Gereğı gibi işleyemediğın toprağı ne yapacaksın? Dağıtalım köylüye. Köyümüz kasaba olunca işler daha da değışir. Dükkânlar yapılır, ticaret artar. Belki ortaokul bile açılır. Fakat bunlar zamanla olur. Sonunda kalpten seven birilerin olursa; işte o zaman gerçek sevginin, saygının tadına varır-

sın.

_ İnşallah muallim beg. Ha sa şunu da deyecehtim. Gecüğmeden sizün şu düğünü bi yapah. Şöyle davullu zurnalı, köyümüze lâylıh bi düğün olsun. Sen işleri ba biraah. Bah gör Seydo Ağa nası bi düğün yaparmış.

_ Sağ ol Seydo Ağa. Ama acele etmeyelim. Hele bir yaza çıkalım, düşünürüz.

_ Bu işler fazla gecüktürmeye gelmez muallim beg...

_ Hayırlısı...

_ Ba eyüvallah Muallim beg.

_ Güle güle Seydo Ağa. Yine beklerim...

***

Aslında gerek Seydo Ağanın tavrındaki değişim, gerekse Muh-sin Hocanın durumu Veli Öğretmeni yeterince mutlu etmeliydi. Ancak şu Milliyet olayı durumu darmadağın etmişti. O şimdi garip bir ikilem içindeydi! Bir yanda sağ olduğunu öğrenip ona kavuşma, duygularını anlatabilme imkânı, öte yanda nişanlılığı. Kötü bir buluşma olmuştu. Ancak sağ olduğunu öğrenmiş olması yine de mutluluk vericiydi. Her ne kadar onunla evlenme umudu kalmamış olsa da, yaşıyor olması çok şey demekti.

Bir yandan bu duygu ve düşünceler içerisinde debelenirken, bir yandan da annem annem, babam babam diye ağlıyordu. Annesi, babası sağ olsa acaba bunlar başına gelir miydi? Öksüz yetimlerin kaderi hep böyle mi olurdu? Büyük aşklar, sevgiler, idealler hep mi böyle büyük acılarla yoğrulurdu?...

11- AĞLAYAN DAMAT

Yine karlar ve yine karlı günler!... Veli Öğretmen için yazı boş verelim de, ne zaman bahar olacaktı? Nasıl bir bahar? Karababa ne zaman aşılabilecek, kör talih ne zaman gülecekti?...

Kışla beraber Veli Öğretmenin dertleri de azmaya başlamıştı. Bu unutulmuş ücretlerde kış bir başka oluyordu... Yaza, insanlara ulaşmak için altı ay mahkûmiyet ve mahrumiyet çekmek! Sonra tekrar... Hele umutlar, sevgiler, aşklar da zincir vurursa!...

Bir yanda muhtar emmi, Seydo Ağa, köylüler ve nişanlısı. Öte yanda ölmemiş, ancak Veli'nin parmağındaki yüzüğün öldürmüş olabileceği Milliyet! Veli yerinde bir başkası olsa ne yapabilirdi? Acaba çoğumuzun yapacağı gibi, bir umut denemesi daha yapmalı mıydı?

Evet o da baharı, yeni umutların yeşermesini bekliyordu. Bu sefer onu mutlaka bulacaktı. Bulup da ne yapacaktı? En azından içini bir güzelce dökecek, kendisine kırgın olup olmadığını öğrenecekti. O da çok iyi biliyordu ki, Milliyet pişmiş aşa su katacak kadar basit birisi değildi! Kabul edecekti nişanlılığını, belki de sevinecekti! Ama en azından içi rahatlayacak, ona demek istediklerini söyleyebilecekti. Hesap kitap böyleydi, fakat evdeki hesap çarşıya uyacak mıydı?

Bir an önce şu okullar tatil olsaydı! Çıkıp şöyle bir tur atsaydı. Bu sefer kesin bulacaktı onu. Şükürler olsun ki ölmemişti, yaşıyordu. Seviyordu onu, yine sevecekti! Belki de sevmek, aşk buydu işte! Onu yaşarken öldüremezdi. Kendisi de her gün ölüp ölüp dirilemezdi! Mutlaka bulmalıydı onu. Gel yaz geel...

***

Bu bahar bir başkaydı! Umut fişkirir gibiydi. Çiçekler bir başka mı açıyordu ne!... Karababa da ona cilve yapmayacaktı galiba...

Veli Öğretmen valizini hazırlamıştı bile. Şurada okulların tatil olmasına ne kalmıştı ki... Âşıklar gibi sevinçliydi! Kuşlar gibi uçacak, kavuşacaktı sevgilisine. Gidecekti, bulacaktı, anlatacaktı ve gelip evlenecekti!...

Güzel duygular, güzel düşünceler böyle oynasa dursun; tersi de kendi ahenginde boş durmuyordu! Hiç de boş durmamıştı, durmayacaktı da galiba.

Veli Öğretmen hasretle günlerini sayarken, onu yine bir sürpriz bekliyordu. Muhtar emmi çağırtmıştı yine. Hayırdır deyip çıktı yola. Bu sefer de yeni bir öğretmen gelmiş olmaya!...

Oraya vardığında eline bir zarf tutuşturdu muhtar emmi. Zarfı açıp baktığında birden heyecanlandı! Bu bir mektuptu ve Milliyet'ten geliyordu. Acaba bu da bir Mahir oyunu muydu? Mektubu katlayıp, okumadan cebine koyup eve döndü. Çıktı damına...

Hemen okumaya koyuldu. Acaba ne yazıyordu Milliyet? Sevgi, saygı, başarı dilekleri ve tebrikler. Nişanlandığından dolayı hiç kızgınlık, kırgınlık emaresi yoktu. Hatta kutluyordu bile! Gizli bir ima olabilir miydi? Neden kaçtığından, niye hiç haber vermediğinden bahsetmiyordu. Ama bütün mektubun özeti; duygularının, düşüncelerinin yoğunlaşmış ifadesi, son cümlede saklı gibiydi: "Veli, düşüncelerine ve kararlarına saygı duyar, seni tebrik ederim. Ben de iki hafta kadar önce nişanlandım!..."

Bu son cümle Veli'nin beynini zonklattı, gözyaşlarını uyaran burun sızlamasını çoşturdu! Ne demek, ne yapmak istiyordu? Milliyet'ten bunu hiç beklemezdi doğrusu! Ona nispet için, ona inat olsun diye mi nişanlanmıştı? Neydi bu acele sanki? Kendisi nişanlanmışsa, onun öldüğünü sanarak nişanlanmıştı. Yoksa o mel'un Mahir'le mi nişanlanmıştı?...

Bu ve bunun gibi yüzlerce vesvese Veli'nin beynini güveler gibi kemirip durdu. Biraz sakinleşmeye başlayınca, Milliyet'e hak vermeye başladı: Ne yapsaydı yani, nişanlanmış birini mi bekleyseydi? "Nişanını boz da benimle evlen" mi dese-ydi? Onun evlenme, bir yuva kurma hakkı yok muydu? Belki de sevdiği biri vardı! Aradan yıllar geçmişti... Neden olmasın ki?...

Birden yüksek voltajlı şok yemiş gibi hissetti Veli kendini. Koşup eşyalarını karıştırmaya başladı. Evet, bu namussuz Mahir yine bir oyun oynamış olabilirdi! İki mektuptaki yazıları kontrol edecekti. Hayır... Hayır, yazılar aynı değildi. Önceki Mahir'den geldiğine göre, bu ondan olamazdı. Veli Öğretmenden bu şartlar altında: "Minareyi çalan, kılıfını da hazırlar." sözünü idrak etme-

sini beklemek ne kadar doğru olurdu ki?...

***

Veli Öğretmen tatille birlikte yine görevine devam etti. Onun aslî görevi hiç tatile çıkmıyordu! Çocukları her şey demektir. Onların okulları, kayıtları, barınmaları, derslerini takip... Köyü, köylüleri...

Boş zamanı da oluyordu ara sıra. O zaman da düşünceler rahat bırakmıyordu! Onlardan fırsat çaldıkça da kazaya iniyordu. Her şey neyse de, şu ebe olayı için kazaya gidip gelmeleri bir netice vermemişti. Muhtar emmiyle Seydo Ağa ise düğün hakkında sıkıştırıp duruyorlardı. Yaz sonuna doğru deyiş geçiştiriyordu. Ancak, daha fazla atlatamayacağı açıktı.

Yine inecekti aşığılara... Yeşilvadi'ye varacak, yengesini görecekti, sonra da kazaya yerleşen teyzesine gidecekti.

Muhtar emmiyle Seydo Ağa buluşmuşlardı Seydo Ağalarda. Konu Veli Öğretmenin düğünüydü. Şöyle, “muallim begin şanuna yahuşur” bi düğün olmalıydı! Nasıl olsa Seydo Ağa da dünür sayılırdı. Hiçbir masraftan kaçınılmayacak, Veli Öğretmen gereği gibi evlendirilecekti.

Veli Öğretmen yola çıkmak üzereydi. Bir haber geldi. Kendisini muhtar emmi Seydo Ağalarda bekliyordu. Merak içerisinde vardı:

_ Hayrola muhtar emmi, Seydo Ağa! Beni çağırılmışsınız...

_ He ya muallim beg... Muhtarınan senün düğünü konuşuyduh. Bi an evvel şu düğünü yapah, degül mü?

_ Ben şehre ineceğim Seydo Ağa. Sanırım bir aya kalmaz dönerim. O zaman düşünürüz.

_ Düşünürük olmaz Veli oğlum. Biz Seydo Ağayınan her bi şeyü düşündük. Tez gelesün hele...

_ Niye bu kadar acele muhtar emmi? Kaçmıyorum ya!

_ Olmaz evlâdim. Hayır işlerü fazla geciktürülmez. Bah Seydo Ağa da elini cebine atiy ha. Bi daha böyle bongörlüğüne raslıyaman...

_ Sağ olun, var olun. Ben kendi yağım la kavrulurum. Öyle fazla ahım şahım bir şey de istemez.

_ Olmaz muallim beg. Köyümüze, şanumuza yahuşur bi düğün

olacah. Davullar, zurnalar; yeme, içme; dabançalar...

_ Anlaşılan sizden kurtulamayacağım. Ama sizinle bir anlaşma yaparsak he derim.

_ Söyle baham muallim beg, nedür bu anlaşma?

_ Bu düğün bir hayra vesile olsun derim ben.

_ Ne gibi bi hayır Veli evlâdım? Sır gibün konuşma...

_ Muhtar emmi, biliyorsunuz ki köyümüzde kötü bir âdet var. Onu kaldıracamız yardımlarınızla. Yoksa bu düğün işi yatar!

_ Neyimüş bu kötü âdet muallim beg?...

_ Şu kan davasını kaldıralım derim bu düğünle Seydo Ağa...

_ Bunun düğünle ne alâhası var muallim beg?

_ Mademki iyi bir düğün olsun diyorsunuz; iyi ya, işte tam fırsat... Köyün tümünü düğüne davet edelim. Kan davalı olanları da çağıralım. Ben de elimden geleni yapıp iyi bir ziyafet verelim. Muhsin Hocayı da çağırıp bu âdetin ne kadar yersiz, temelsiz; dine, insanlığa aykırı olduğunu anlatalım. Barıştıralım tüm kan davalı olanları. Kardeş yapalım hepsini. Zorda kalanlara, düşkünlere bir şeyler verelim. Ne olur sanki bu insanlara birkaç dönüm toprak verip, işi tatlıya bağlasak?...

_ Yahu muallim beg, işi yohuşa sürme hele...

_ Yoksa bu anlı şanlı düğün yatar Seydo Ağa.

_ Ne dersün muhtar, olur mu böyle bi şey?

_ Olur, olur... Neden olmasun? Hemi de öylesine eyi bi iş olur ki. Şanuna da bu yahışur senün Seydo Ağa. Birkaç dönüm arazüden ne çihar? Daha çoh sevülürsün. Hem Veli beg oğlumuzun düğünü de bi hayıra vesüle olmuş olur. Zaten onun her bi uğraşusu hayır. Hep bizi düşündü şimdüye gadar. Şimdü de biz onu düşünek...

_ Anlaşılan süz ağızubirlük etmişsüz. Gurtuluş yoh galiba.

_ Eee, sen bülürsün Seydo Ağa. Ağa sensün...

_ Tamam be muhtar... Gurban olsun birkaç dönüm arazü Veli Öğretmene. Anlaştuh. Sen de çabuh gelesün muallim beg. Yolları gözletmeyesün...

_ Gelirim gelirim Seydo Ağa. Hiç merak etmeyin. Fakat bir şey daha diyecektim...

_ Gene nedür Veli evlâdım?

_ Muhtar emmi, şu düğünlerdeki içki masaları kafamı kurcalar durur. İnsanlar içer içer, olur zil zurna sarhoş. Sonra kavga dövüş... Silâhlar patlar; yaralananlar, ölenler...

_ Köy yerünün âdetlerüdür bunlar muallim beg. Hepiden de...

_ Kaldıralım böyle berbat âdetleri. Yenelim geri kalmışlığı, cehaleti. Perişanköy'ün perişanlığı bitsin. Müracaat edip ismini de değıştirelim. Bebe yaşındaki çocuklara içki sofrası kurup zehirlemenin âdeti mi olurmuş! Körpe beyinleri uyuşturmayalım. Onları bilgiyle, ilimle, irfanla dolduralım...

_ Ne dersün muhtar? Bu muallim beg de işi yohuşa sürmüy mü?

_ Amma doğru söyler Seydo Ağa. Onun bize her şeyinü, hayatını bilem adadüğünü bilmük mü? Öyle düşüniyse mutlaha eylügümüz içündür. Gurmayah şu meret içkü sofralarını gayrı. Gözel bi eğlence olsun. Herkes yesün, içsün, neşelensün...

_ Haydün bahalum, sizün dedügüz gibün olsun. Sizden gurtuluş yoh anlıyacağum! Bu işler nası yapulur ben bülmem. Orasını da siz düşünün. Ben elümden gelenü yaparum. Amma tez elden gelsün derüm gene ben muallim beg...

_ Merak etme Seydo ağa. Fazla kalmam...

***

Veli Yeşilvadi'ye indi. Birkaç gün yengesi Gara Gelin'de kaldı. Yengesi, Veli'nin evleneceği haberine çok sevindi. Yine eltisi geldi aklına. Bir süre iç geçirip inci gibi gözyaşları döktü. Veli'nin mürüvvetini görmek onu çok sevindirmişti. Belki eltisi şimdi mezarında daha rahat edecekti.

Veli daha sonra kaza merkezindeki teyzesine gitti. Enişte kazada bir iş bulmuş, köyden taşınmışlardı. Veli'yi çok seviyordu. Onun kafasının karışık olduğunu anlayıp, rahatlasın diye gezdirip toz duruyor, komik fıkralar, hikâyeler anlatıyordu.

Daha sonra diğer teyzesine gitti. Birkaç gün de orada kaldı. Kafası yine bozuldu! Çekip gitse miydi? Gidip de şu Milliyet'i bulsa mıydı? Nerede bulabilirdi? Ne konuşabilirdi? Pişmiş aş su katmanın anlamı var mıydı? Bir çuval incirin içine eder miydi?...

***

Ve vazgeçti Veli Öğretmen Milliyet’i aramaktan! Demek kadere buydu! Ona varmak, ona anlatmak, onu anlamak nasip değildi işte. Dönmeliydi köyüne. Onu artık bir bekleyeni, Satı’sı vardı. Gark olmalıydı çoluğa çocuğa. Kendi çocuklarını büyütmeli, onları yetiştirmeliydi. Bu aşk da böylece öksüz ve yetim kalmalıydı! Unutmalıydı artık bu sevdayı. Bir evlilik iki aşk kaldırmazdı! Hiç bahsetmemeli, hiç fark ettirmemeliydi Satı kıza. Hayallerini, ümitlerini yıkamalıydı. İş işten çoktan geçmişti!...

Traktörün üstünde, Karababa’nın serin rüzgârını alnında ve bağrında hissederek hüznüle ilerliyordu. Fakat bir an evvel kendine gelmeli; köyüne, düğünle beraber gerçekleştireceği devrimlerinin plânlarını yapmaya yönelmeliydi.

***

Davul ve klarnetin sesi, bu sakın dağ başı köyünün sessizliğini yırtarcasına dağlarda, taşlarda inliyordu. Karababa da duyuyor muydu acaba bu buruk inleyişi? O ki bu hüznünde çok rol oynamıştı! Veli Öğretmene çok kereler geçit vermemiş, sevgilisine ulaşmasına fırsat tanımamıştı! Hep kötü haberler onu aşarak gelmişti! Şimdi Veli Öğretmen; bir eli kına sarılı, kurban edilmeye götürülen koç misali damatlık elbisesini giyiniyordu! Evleniyordu, ancak sevinemiyor, için için ağlıyordu! Duyan, anlayan olacak mıydı onun hüznünü, acısını, aşkını? Müsaade edecek miydi Karababa bu hiçkırığın ulaşması gereken yerlere varmasına?... Yoksa Veli Öğretmene daha ne engeller çıkaracak, daha ne sürprizler mi yaşatacaktı?...

12- KATİL KAR!...

Veli Öğretmeni daha zor günler bekliyordu. Yeni bir evlilik, ortaokulu bitirecek öğrencileri, ebe sorunu, köyün problemleri, tek öğretmenli koca bir okul, Seydo Ağaya verdiği sözler...

Evet, kaza merkezinde lise yoktu. Ortaokulu bitiren çocuklar ne olacaktı? Buraya kadarmış demek bir anlam ifade eder miydi? Veli Öğretmenin gücü lise açtırmaya yeter miydi? Bunca emek boşa mı gidecekti?

Kafaya koymuştu, bu sefer de lise için uğraşacaktı. Zaten bir süreden beri kaza merkezinde bu iş için girişimde bulunanların olduğunu biliyordu. Daha yeni döneme epey bir süre vardı. O ekiple beraber uğraşmalı, elinden geleni yapmalıydı. Yoksa o kadar emek heba olacaktı! Okumalıydılar; liseyi, üniversiteyi... Çok ama çok okumalıydılar. Başka da bu ülkenin kötü talihini değiştirmenin yolu yoktu.

Veli Öğretmen ilk günlerde yeni hayatına alışmakta epey zorlanmıştı. O şimdi evli, sorumluluğu daha da artmış birisiydi. Eskiden bir başınaydı. İsteddiği zaman istediği yere gider, istediğini yapar, istediği şekilde parasını harcaıyabilirdi. Ya şimdi?

Satı gelin çok uyumlu biriydi. Ne de olsa sevdiğine, muradına ermişti. Peki ya Veli Öğretmen muradına erebilmiş miydi? Erme-se bile artık yapacak fazla bir şey yoktu. Ne yapıp, ne edip bu evliliği gereği gibi yürütecekti. Satı gelinle iyi bir diyalog için elinden geleni yapmalıydı. Belki de bu, bir başka tür öğretmenlik demekti.

Veli Öğretmen evlenince köydeki gücü iyice pekişmişti. Ne de olsa köyün damadı olmuştu! Seydo Ağa da uzaktan akrabasıydı. Son zamanlarda araları da iyice düzelmişti. Kim bilir, belki de Veli Öğretmenin anlattıkları kafasına yatmış, onlara inanmıştı. Belki de okumanın, öğrenmenin gizli gizli zevkine varıyordu! Veli Öğretmen sık sık Seydo Ağanın konağına varıyor, ona okuma yazma öğretiyordu. Zor oluyordu belli bir yaştan sonra, ama başarmaktan başka çareleri yoktu. Muhsin Hoca da yine belli ara-

lıklarla Seydo Ağaya uğruyor, ona temel birtakım dinî konuları öğretiyordu.

Veli Öğretmen Muhsin Hoca konusunda bayağı şaşırmişti. O geceki konuşmadan sonra Muhsin Hocaya bir gayret gelmişti ki... Fakat ne kadar da iyi olmuştu. O da kâbusa uyanmıştı: ne hurafeler, ne cahillikler, ne batıl inanışlar... İp bağlayanlar, muska yapanlar, su varken taşla, toprakla taharet yapanlar; dedikodu, gıybet... Doğru dürüst bir dua veya sureyi okuyabilen, anlamını bilen kaç kişi vardı acaba?... Tüm bunlarla uğraşırken, kendisini küllerinden silkeleyen Veli Öğretmene sık sık teşekkür ediyordu.

Veli Öğretmen bir yandan okuluyla, bir yandan köyüyle, bir yandan yeni evliliğiyle uğraşırken, bir yandan da sık sık kaza merkezine inerek lise için uğraşan gruba destek vermeye, girişimlerde bulunmaya çalışıyordu. Günler su gibi akıyordu. Yine şubat tatili, yine karlar, kapanan yollar, Karababa... Ve arkasından hü-zün sağanağı bahar!

Şu baharlar Veli Öğretmene hiç yaramamıştı. Hep hasretini, umudunu bağına tıkamıştı. Ne istiyordu ki garip bir çile adamından? Ama bu sefer işler tersine mi dönüyordu ne!...

Satı gelinin büyük bir hasretle beklediği, Veli Öğretmenin ise tereddütlerle karşılayacağı o haberi bu sefer bahar müjdeliyordu! Evet, Satı gelin hamileydi! O anne adayı olurken, Veli Öğretmen de; baba sorumluluğunun tedirginliğiyle sarsılsa da, baba adayı oluyordu...

Günler geçtikçe Veli Öğretmenin tedirginliği yerini sakinliğe, baba olabilmenin gururuna, çocuk sevgisine ve meraka bırakıyordu. Acaba nasıl bir çocuğu olacaktı? Acaba kız mı, yoksa erkek mi olacaktı? Hangisi olsaydı? Ona iyi bir baba olabilecek miydi? Onu gereği gibi sevecek, gereği gibi yetiştirebilecek miydi? Sağlıklı mı, yoksa sakat mı olacaktı?...

Okullar tatil olunca, Veli Öğretmen günlerinin çoğunu kaza merkezinde geçirmeye başlamıştı. Bazı kerelerinde de Satı gelini götürüp gezdiriyordu. Lisenin açılması konusunda epey mesafe almışlardı. Bir aksilik çıkmazsa bu öğretim yılında açılacaktı. Veli Öğretmenin keyfine diyecek yoktu! Çocukları ortalıkta kalmayacaktı. Devam edeceklerdi. Sonuna kadar. Heyyy!...

O günlerde Veli Öğretmeni sevindiren, Perişanköy'ün talihinin değişmesine katkıda bulunacak iyi bir haber daha ulaştı. Köye bir ebe tayin edilmişti. Oh be! Artık analar, bebeler ölmeyecekti. Sahi ya, kendi eşi de hamileydi...

Yeni dönem, yeni çocuklar... Ortaokula, şehre götürülüp yerleştirilen öğrenciler. Ama belki de bunların içerisinde Veli Öğretmene en fazla mutluluk veren, ortaokulu bitirip de liseye kayıt yaptıran öğrencileri olmuştu. Lise tam zamanında açılmıştı. Ne güzel bir iş olmuştu ki. İşte bütün bu hay huyların arasında, Satı gelinin karnı da büyüdükçe büyüyordu...

Kasım, aralık, ocak... Artık Satı gelinin karnı burnundaydı! Hem Veli Öğretmenin, hem de onun heyecanı doruğa çıkmıştı. Perişanköy yine en kalın kışlık beyaz abasını giyinmişti. Kar yağdıkça yağıyor, kış inatlaştıkça inatlaşıyor; sanki birilerinden, bir şeylerden intikam almak istercesine kükredikçe kükrüyordu! Ne olacaktı şimdi? Bu dağ başında ölen analara, bebeler birileri; Satı gelin ve adını eğer kız olursa Milliyet koymayı düşündüğü, Veli Öğretmenin büyük bir heyecanla beklediği hasreti de mi eklenecekti? Niye böyle evhamlanıyordu Veli Öğretmen? Yağarsa yağsın kar, yaparsa yapsın kış. Artık Perişanköy'ün bir ebesi yok muydu? O kadar güngörmüş, tecrübe sahibi nineleri vardı. Hem daha doğumun ne zaman olacağı bile belli değildi. Bakarsın o zamana kadar kış sakinleşir, yollar açılırdı(!). İçine üşüşen kaygılar biraz fazla abartılı değil miydi?

Köy de Satı gelinin doğumunu heyecanla bekliyordu. Acaba kızlarının, damatlarının neyi olacaktı? Onlar sanki Veli Öğretmeninden daha fazla meraklı gibiydiler! Nüfusları, nüfuzları artıyordu. Artık Veli Öğretmenleri ayrılamaz bir parçaları oluyordu. Veli Öğretmen onlara çok şey vermiş, vermeye de devam ediyordu, fakat onlar da Veli Öğretmene bir evlât veriyorlardı işte...

***

O gün Veli Öğretmen ilk dönem karnelerini verecekti. Kar; sanki bir şeylere engel olmak için, adeta kalburdan boşalırcasına yağıyordu! Veli Öğretmenin içi burkuluyor, nefesi daralıyor, kendini çok kötü hissediyordu. Bu karne olayı; onun çocuklarından, kısa bir süreliğine de olsa ilk ayrılığı değildi. Kar, tipi de çok

yabancıyı sayılmazdı. Görünürde pek bir şeyler de yoktu canını sıkacak, ama o bir tuhaftı. Hâlbuki kendisini iyi hissetmesi gereken nedenler çoktu: Kazada lise açılmış, ortaokulu bitiren çocuklarının hemen hepsi liseye kaydolmuştu. Yine mezun ettiği öğrencilerinin ekserisi ortaokula başlamış, köye ebe gelmiş, Seydo Ağayla, Muhsin Hocayla işler yoluna girmişti. Perişanköy hiç ilk geldiği günlerin Perişanköy'ü müydü? Belki yakında nahiye yapmak için başvuruda bile bulunacaklar, o emelleri bile gerçekleştirecekti. Hepsinin de ötesinde, Veli Öğretmen yakında baba olacaktı. Belki de kızı olacak ve Milliyet'ine kavuşacaktı!...

Peki, bütün bu olumlu şeylere rağmen, Veli Öğretmenin yüreğini için için burkan neydi? O da bilmiyordu, bilemiyordu; ancak kendisini öylesine kötü hissediyordu ki... Son günlerde Milliyet'i de pek aklına getirmemişti. O mesele artık mazide kalmış, fazla kaşınması hiç kimseye yarar sağlamayacak tatlı bir nostalji olmuştu! Öyleyse?...

Eve döndüğünden birkaç saat sonra, ruh dünyasının kendisine saatler önce sinyal verdiği; fakat nedenini anlayamadığı iç karartan huzursuzluğunun sebebini, karısının ani haykırışlarla doğum sancısına yakalanmasıyla anlayacaktı!

Veli Öğretmen şaşırılmıştı. Daha önce böyle bir konuda hiç tecrübe yaşamamıştı. Ne yapacaktı şimdi? Hemen aklına muhtar emmi geldi. Ne alâkası vardı bu olayın muhtar emmiyle? Ama o şaşırılmıştı bir kere ve her sıkıştığında da o gelirdi ilk önce aklına. Sonra birden, o kadar uğraşısının bu günler için olduğunu hatırlayıp, rotayı ebe hanıma doğru çevirdi.

Kendisi o kadar zorlanmıyordu, fakat ebe hanımın karı yararak yürümesi pek de kolay olmuyordu. Neyse ki fazla uzak değildi. Ebe hanımı Satı kıza ulaştırınca biraz ferahladığını hissetti. Ebe hanım hemen komşulardan birkaç kadının çağrılmasını istedi. Veli Öğretmen aceleyle yetişti komşulara. Artık köyün çoğu olayı duymuş; Veli Öğretmenlerinin bu mutlu gününde, onun yanında olma düşüncesiyle yavaş yavaş akın ediyorlardı.

Gece yarısı çoktan geçmişti. Ebe hanım içeride, kendisine yardım eden kadınlarla beraber uğraşıp duruyordu. Dakikalar geçtikçe Veli Öğretmenin tedirginliği artıyor, gündüz misafir olan can

sıkıntısının baykuş inlemesi mi olup olmadığını düşünmeye başlıyordu! Köylüler de tedirgin olmaya başlamıştı. Bir terslik vardı galiba. Koskoca ebe, köyün yaşlı başlı, güngörmüş kadınları saatlerce uğraşıp, mutlu bir haber veremediklerine göre...

Satı gelinin inlemeleri dışarıyı bile inletiyordu. Aman Allah'ım bu kâbus ne zaman bitecekti! Veli Öğretmen dokuz doğuruyordu! Bu kış kıyamette, bu dağ başında, şu aksiliğe bakın ki... Bir süre daha cehennemi azap çekildikten sonra ebe hanım odadan dışarı çıkıp:

“Veli Bey, bebek ters. Maalesef bir türlü doğrultamadık. Tüm müdahaleleri yaptık ama... Hastanın bir an önce hastahaneye yetiştirilmesi lâzım. Kanama başlayabilir!...”

Bu cümleler, fokur fokur kaynayan kazandan, bakraç bakraç doldurulan yağın; elleri, ayakları prangaya vurulmuş birinin üzerine, yavaş yavaş dökülürcesine Veli Öğretmenin tüm varlığını cızlatmıştı!

“Bebek ters, düzeltemedik. Kanama başlayabilir! Bir an evvel hastahaneye yetiştirilmesi gerek...” Bu lâfların yenilir yutulur bir tarafı var mıydı?

Veli Öğretmen, kafası koparılmış tavuklar gibi sersemlemişti! Ne diyeceğini bile bilemedi. Şokundan bir teşekkür bile edemedi. İyi ki muhtar emmi oradaydı. Hemen ortamı yatıştırdı:

_ Sakiün olun baham. Panüklemeyün. Seydo Ağa, hemen beş on adam ayarla. Bi sediyeye yaptır. Herkes üstünü başunu eyü ge-yünsün. Ellerüze birer sopa alun. N’olur n’olmaz, övlelügü bolca goyun. Şimdük garanluh. Bir iki saata gadar hava ağarunca yola çıharuh. Ebe hanım, siz de o zamana gadar hastanun başunda galursuz, degül mü?

_ Elbette muhtar emmi. Siz hiç merak etmeyin. Gerekeni yaparım. Ağrısını azaltmak için iğne de yaptım. İnşallah o zamana kadar bir mucize...

***

Şafak sökerken yola çıkılıyordu. Onlarca kilometre yol, göbekte kar tepelenerek kazaya ulaşılacaktı! Muhtar emmi tüm karşı konmalara rağmen, bu ihtiyar hâliyle “muallim begini” yalnız bırakmamaya kararlıydı. Hey gidi Seydo Ağa!... Yıllar önce birisi:

“Bir gün gelecek, bir öğretmen için kışta kıyamette yollara düşeceksin. Hem de bir zamanlar ortadan kaldırılmayı en çok düşündüğün, en azılı hasmın saydığın biri için!” dese, ne derdi acaba? Belki de gülüp geçmezdi bile.

Kayın peder, yetişkin iki kayınço, Seydo Ağanın adamları... On beş yirmi kişilik bir kafiye. Bir de Satı gelinle, belki de ‘Küçük Milliyet...’ Yorucu, ürkütücü ve belki de sonu hüsrana olacak, fakat zorunlu bir yolculuk!...

Tecrübe, tecrübe, tecrübe... Belki de bu dağ başlarında yaşamda kalabilmenin temeli. İşte dev bir tecrübe: muhtar emmi. İyi ki o da katılmıştı kafiyele. İyi giyinin, erzak alın, battaniye, giysi, hatta ateş alın yanınıza demişti. Bu karda kışta ateşin ne işi olurdu? Ama o tecrübeydi işte. Olur ki ona da ihtiyaç duyulabilirdi.

Kar duraksamış, tipi dinmiş gibiydi. Ne yani, Veli Öğretmene iyilikte bulunmak için sözleşmişler miydi? Ya bu işe Karababa ne diyecekti? O pek gülmemiş, hata bir tebessüm bile etmemişti şimdiye kadar Veli Öğretmene. Bu sefer dost elini uzatacak mıydı?

Karababa'nın eteklerine ulaştıklarında gün artık iyice aydınlanmıştı. Zirveye tırmanmak, onu aşmak babayığitliklerini tüketecek miydi? Daha yolun neresindeydiler ki? Genç kayınçolar, Seydo Ağanın adamları önden karı yarararak ilerliyorlardı. Veli Öğretmen de onlara moral verircesine peşlerinden ayrılmıyordu. Satı gelin sedyesinde inliyor, muhtar emmiyle Seydo Ağa onları gerilerden takip edebiliyorlardı. Seydo Ağa belki de şimdiye kadar hiç kimse için ağzına bu kadar dua almamıştı! Ne kadar da iyi olmuştu şu Muhsin Hocanın ona dua öğretmesi. Biraz ilerisinden gitmekte olan hocasına arkadan bakıp, için için ona da dua ediyordu. Olaylar ve zaman Seydo Ağayı ne kadar da değiştirmişti!...

Karababa'nın zirvesi, bu kış gününün pek de alışılmamış misafirlerini hafif bir hoş geldin ve güle güle ile uğurladı. Zirve aşılmış, artık önleri inişe dönmüştü. Soğuk kış gününde de insanlar terler miydi? Fakat hepsi de yaz terinin kuzeniyle iç çamaşırlarını ıslatmışlardı! Yorulmuşlar, acıkmışlar, dermanları azalmıştı. Yol kenarındaki çeşmenin yanından geçerlerken muhtar emmi arkadan seslendi:

“Duruuun. Çeşmiye girüün...”

Yorgun kabile erleri sıkışarak, çeşmenin kollayıcı kanatları altına giriştiler. Muhtar emmi pek kıyamasa da, çeşme başındaki dut ağacının dallarından bir miktar kırdırıp ateş yaktırdı. Ellerini ateşte ısıtan kabile erlerinin “ohhh” sesleri, sanki muhtar emminin ne kadar haklı olduğunu haykırıyordu. Sonra erzaklarını çıkarıp karınlarının gurultusunu susturdular. Artık biraz dinlenmiş ve güç toplamışlardı. Teri fazla soğutmaya gelmezdi.

Bir süre daha doğayla boğuştuktan sonra bir yol ayırmasına geldiler. Öncü kuvvetten seslenildi:

_ Hey! Keseden mi inelim, yoksa şose yolunu mu takip edelim?
Muhtar emmi arkadan:

_ Sosadan gedün. Kесе yol başumuza belâ çıharur. Cığ gelür, aşığı derede suya gapuluruh.

Şose yol kese yola rağmen bayağı uzundu, ama muhtar emmi de oldukça haklıydı. Her an tepelerden düşen bir tutam kar, üzerlerine doğru felâket gibi yuvarlandıkça bir aslan kükremesine dönüşebilirdi. Ya bir de o kıvrım kıvrım dolanan dere boyunca sulara dala çıka gör ne...

Yeşilvadi görünmüştü. Artık yolun çoğu bitmişti, fakat onlar da neredeyse bitmek üzereydiler! Bu Yeşilvadi'nin engebeleri, yalçın tepeleri acaba Perişanköylülere bir sürpriz hazırlayacak mıydı? Yenge Kara Gelin şimdi ne yapıyordu acaba? Veli'sinin böylesine perişan olduğunu bilse gör ne kadar üzüldü, ne kadar ağladı.

Yer yer çığlar düşmüş, yolun geçilmesini iyice zorlaştırmıştı. Zaten güç belâ yürüyorlardı. Öyle yerler vardı ki, bir ayak kayması uçurumun dibini öptürürdü. Muhtar emmi kabileye yine seslendi:

“Hey çocuklar! Buralarda sahun bağurup çağurmuyasız. Gürültü paturtu yapmuyasız. Ses gayalara çarpup cığ düşer, hepümüzü alup dereye basar.”

Veli Öğretmen bir yandan bütün gücüyle yol açmaya çalışırken, bir yandan da değişik duygu ve düşüncelere dalmış gitmişti. Acaba Satı kız kurtulacak mıydı? Acaba hastahaneye yetiştirebilecekler miydi? Bu acabalar uzadıkça Milliyet de gelip girdi

düşüncelerinin arasına. Sırası mıydı şimdi, ama elinden bir şey gelmiyordu. Düşünceye nasıl engel olabilirdi ki? Başladı kendi kendisiyle konuşmaya, kendi kendisiyle hesaplaşmaya:

_ Kız olursa... Evet evet, adını Milliyet koyacağım.

_ Doğru mu bu yaptığım şimdi? Ya sonradan bu adın nereden geldiği anlaşılırsa?...

_ Ya oğlan olursa? Doğrusu hiç de bir ad düşünmemiştim. Ne yani, kız olmasını mı istiyorum sahi? Aslında oğlan olmasını daha çok isterdim ama... O mu bana böyle düşündürüyor? Hiç aklımdan çıkmayacak mı? Ben ne yapmaya çalışıyorum? Artık evli barklı biriyim. Kendime gelmeliyim. Unutmalıyım...

_ Adam sen de... Ne var yani bunda?... Kızıma istediğim adı koyamaz mıyım? Hem ben Milliyet'i yine de seviyorum. Bizim sevgimiz bir başka. İyi duyguların, yüce hislerin eseri. Aramızda da şimdiye kadar kötü bir şey geçmedi. Ne karımı, ne de kendimi aldattım. Hesabını veremeyeceğim hiçbir şey yapmadım. Biz onunla hâlâ dostuz. Gerçek bir dostluk. Gerçek bir aşk...

_ Ya çocuk ölürse? Ya annesi ölürse? Ya her ikisi birden ölürse?...

_ Yok canım! Bu kadar da kötümser olma. İşte neredeyse kazaya varıyoruz. Birkaç saat sonra hastahanedeyiz.

_ Hangisi ölürse daha çok üzülürüm acaba?

_ Karım tabî ki. Bu genç yaşta kara topırağa...

_ Öbürü de evlâdım. Kendi kanımdan, kendi canımdan bir parça. Daha dünyadan hiçbir nasip alamamış. Ne güneş yüzü, ne hava, ne de...

_ Ben neler saçmalıyorum! Hâşâ! Allah bana mı soracak? Tövbe, tövbe...

Veli Öğretmen bu düşüncelerle cebelleşe dursun, yol da yavaş yavaş eriyordu. Biraz daha umuda, biraz daha iki canın kurtuluşuna yaklaşıyorlardı. Yeşilvadi'nin dönemeçlerinde umut ve heyecanla ilerleyip, güçlerini tüketmeden kazaya varabilmenin sıvaşını veriyorlardı.

Veli Öğretmen yine öncü gurupta, ortalarda elden ele dolaşan Satı gelinin sedyesi, arkada da muhtar emmi, Seydo Ağa... Arka gurup neredeyse tükenişin eşliğindeydi!...

Her geçen süre biraz daha güçlerini tüketirken, onları biraz daha umuda yaklaşıtıyordu. Şu Yeşilvadi'nin de hiç yamaçları bitmiyordu ki. Ama orası Veli Öğretmenin yurduydı. Ona hiç kötülük düşünebilir, engel çıkarabilir miydi?...

Ha bi gayret, ha biraz daha... Kala kala birkaç kilometrelik yol kaldı. Kar da yağmıyor, tipi de yok. Yoruldunuz, tükendiniz, ağustos terine rahmet terlediniz ama...

Veli Öğretmen garip düşüncelerinden bir an sıyrılinca, önceki günün o can sıkan, iç burkan davetsiz misafirleri yine hemen ziyaretine üşüştiler! Ne alâkası vardı şimdi? Neredeyse yüzüp yüzüp kuyruğuna gelmişlerdi. İnsanın şevkini, enerjisini, moralini alıp götürmenin ne gereği vardı ki?...

***

Yine bir yamacın bağrından geçiyorlardı. Hafif bir çığ gelmiş, yolu iyice bayırlaştırmıştı. Altı dere! Bir, ayaklar kaymaya görsün!...

Ön cephede savaşanlardan birinin ayağı kaymıştı maalesef! Bir çığlık... Muhtar emmi ne kadar da haklıymış!...

Onlarca metre yukarıda, bir kayanın tepesinde yumruk kadar bir baykuş... Bu çığılıktan ürküyor. Hayır, hayır... Ürken baykuş değil, yumruk kadar; fakat aşağı doğru celâllendikçe kükreyen, devleşen bir parça kar!... İşte kimileri için bereket, kimileri için bir rahmet, kimileri için ise bir baykuş iniltisi! Kar!...

Kükreyen çığ Perişanköylüleri çil yavrusu gibi dağıtmıştı! Satı gelin, sedyeyi taşıyanlarla beraber dereye uçmuştu. Veli Öğretmen gürültüyle kafasını arkaya doğru çevirdiğinde, sanki kıyamet yerine bakar gibi olmuştu! İyi ki muhtar emmi gibi bir tecrübe gerilerde kalmıştı. Yetişti imdada:

“Panüklemeyün hele. Cığ altında galan var mu? Sakiün oluun.

Muhtar emminin soğukkanlılığı olayın dehşetini bir nebze olsun dizginlemişti. Satı gelin sedyeyle beraber dereye uçmuştu, ancak çığ altında kalmamıştı. Görünürde iki kişi kayıptı! Bir süre sonra da bir “viyaaak” sesi!... Muhtar emmi:

“Seydo Ağa, sen birkaç adam al, cığ altında galanlarla ilgülen. Yeşilvadu'den de yardım iste. Ben çocuklarla devam edem...”

“Tamam muhtar.”

Veli Öğretmen çığ altında kalanları kurtarmak için her ne kadar orada kalmak istediye de, muhtar emmi engel oldu. Orada yeterli elaman bırakılmıştı. Veli Öğretmeni ileride çok iş bekleyebilirdi. Satı gelin kan kaybediyordu. Bir an evvel yetiştirilmeliydi.

“Viyak” sesi hâlâ devam ediyordu... Yaşıyordu işte. Muhtar dedesi onu sarıp sarmalatmıştı. Üşümezdi her hâlde. Muhsin Hoca onu sıkı sıkıya bağrına basmıştı. Veli Öğretmen çok merak ediyordu; fakat kimseye kız mı, erkek mi diye soramıyordu.

***

Kaza merkezi neredeyse görünmek üzereydi. Çok az bir mesafe kalmıştı umuda! Arkalarında iki tane kayıp bıraktıklarını kimse bilmiyordu! Üçüncü kaybın ise sadece Muhsin Hoca farkındaydı! “Küçük Viyak”ın sesi kesilince, kimseye çaktırmadan dua okumaya başlamıştı! ‘Uyudu’ diye onları, özellikle de Veli Öğretmeni, moralleri bozulmasın diye akıllıca uyutmuştu! Başka da ne yapabilirdi ki?...

Hastahane bir umuttu onlar için. Merdivenleri arşınlarlarken, yorgunluğu unutup, umudu yakalamanın haklı sevinç ve gururu içindeydiler. Gerçekten de öyle miydi?... Satı gelini gören doktor:

“Kanaması ciddi, çok kan kaybetmiş. Bunun hemen şehre götürülmesi gerek” dedi. Bu sözler sanki bu kadar çabanın bir anda boşa gittiğinin ilânı, tüm umutların öldürücü tipi yemesi gibiydi! Belki de çığ bile bu kadar acımasız olmamıştı!...

Ambülâns... Ne gezer! Araba... Yok! Ya yollar?... Her kafadan bir ses çıkar... Kimi açık, kimi kapalı der...

Veli Öğretmeni doktorun sözleri bitirmişti! Kımıldayamıyordu bile. Hemen oradan tanıdık biri koşup araba bulmaya gitti. Ekip tamamen tükenmiş vaziyetteydi. Her şey neyse de, şu son aksilikler olmasaydı. Daha henüz Veli Öğretmen küçük sürprizin farkında değildi! Ya arkasından gelecek...

Bir süre sonra adam arabayı bulup getirmişti: “Doktor bey araba hazır” dedi. Doktorun hareketleri ve bakışlarından, “gerek kalmadı” ifadesini ilk çakan o olmuştu!...

***

İki can, kaza merkezinin mezarlığında aynı acımasız çukura

konuldu! Veli Öğretmen belki de yanlış yapmıştı, fakat anneyle yavruyu ayırmadı. Ortam sakinleşince kafasını ellerinin arasına alıp, bunca yıllık acılarını silip süpürsün diye bir güzel ağladı. Daha ne olduğunu bile bilmiyordu çocuğunun! Milliyet miydi, yoksa...?

Bir dost, bir tecrübe eli omuzlarında:

_ Hadi gayrı Veli evlâdım, galh gidek. Hayat bu işte! Degüş-türmek için çabana var gücünle devam etmelüsün. Bugün ağla-yabülürsün; amma gün, ağlama zamanı degüldür!...

_ Haklısın muhtar emmi: Gün, ağlama zamanı değildir.

Perişanköy, üç artı bir nüfusunu kaybetmiş olarak, ne umutlarla gönderdiği kafilesini bekliyordu!...

13- ZOR GEÇİT

Perişanköy perişanlığının, acımasızca perişan bırakılışının ıstı-
rabını doyasıya yaşıyordu! Bir anda tam dört kayıp, hem de ce-
setlerini bile kendi bağına alamadan!...

Köy vurgun yemiş gibiydi. Kimsenin ağzını bıçak açmıyordu.
Veli Öğretmen bitkindi. Sanki şimdiye kadar bu zavallı köye ver-
diklerini, bir kalemde ondan fazlasıyla geri almış gibi hissediy-
yordu kendini! Bu zor günlerinde ona muhtar emmi, Muhsin Ho-
ca, Seydo Ağa, köylüler, çocukları destek olmaya çalışıyorlardı,
fakat o bir türlü kendine gelemiyordu. Nasıl gelsin ki? Bomboş,
hüzün dolu bir ev... Her köşesinde Satı'sını, belki de Milliyet'ini
arıyor, bazen de sesleniyordu! Rüyaları, kâbusları onu rahat bı-
rakmıyordu. Kaç defa yataktan inleyerek fırlamıştı! Kaç defa so-
kaklara, yollara, yana yöreye şuarsuzca daldırmıştı! Kimdi bunla-
rın sorumlusu? Kendisi miydi? Evlenmemeli miydi? Çocuk sahi-
bi olmamalı mıydı? Böylesi bir dağ başına gelmemeli miydi? Do-
ğum için köylüleri böyle bir maceraya çıkarmamalı mıydı?...

Bütün bunlar Veli Öğretmenin beynini kemirdikçe kemiriyor-
du. Derslere pek kendini veremiyordu. Perişanköy için düşündü-
ğü güzel şeyler kesintiye uğramış gibiydi. Çocukları öğretmenle-
rinin bu hâlden çok müteessir oluyorlardı. Köylü perişan, Veli
Öğretmen perişan; muhtar emmi, Muhsin Hoca, Seydo Ağa...

***

Bu mesele nasıl çözülecek, Veli Öğretmen nasıl eski Veli Öğ-
retmen olacaktı? Muhtar emmi, Seydo Ağa, köylüler hep bunu
düşünüyordu. En fazla da Seydo Ağa kafa patlatıyordu!

Ve sonunda güngörmüş, tecrübeli kurt Seydo Ağanın beynine
çözüm ışınlanmıştı. Veli Öğretmeni hassas olduğu noktasından
vuracak, onu mecburî silkinişe uyaracaktı!...

Yaşlı kurt Veli Öğretmeden habersiz bir traktör alıp, bunu
köylünün emrine sunduğunu ilân etti. Ayrıca arazisinin bir kısmı-
nı da bazı köylülere karşılıksız olarak dağıtıp, onları bir nevi azat
etti. Bu haber Veli Öğretmeni; çanların kendisi için çalmakta ol-

duğu, ataletinden sıyrılmak, sıkıştırıldığı köşeden bir an önce kurtulmak için harekete geçmek zorunda olduğu esintileriyle, tatlı bir bahar serinliğiyle yalıyordu!...

Neden Veli Öğretmen için çanlar çalmaya başlıyordu? Ne ilgisi vardı bu işlerle Veli Öğretmenin? Neden ve nasıl bu haber Veli Öğretmeni karamsarlığından silkeleyip eski hâline döndürecekti?

Neden olmasın ki? O Veli Öğretmen ki Seydo Ağaya: “Köye traktör alıruz, toprağı iyi işleyip verimini artırırız. Hangi ürünü yetiştireceğimizi öğreniriz. Başa çıkacağın kadar toprağı elinde tutar, gerisini köylüye dağıtırsın. Köylü sana içten sevgi ve saygı duyar. Köyü nahiye yaparız, seçimle belediye reisi olursun.” dememiş miydi? Evet... Buyursun bakalım o zaman. Seydo Ağa ilk hamleyi yapmıştı. Veli Öğretmen sözünde durmayacak mıydı?

Yine karlar eriyor, yine çiçekler... Fakat Veli Öğretmenin eski neşesinden... Hep aklında Satı gelin, küçük ve büyük Milliyetler. Seydo Ağaya verdiği sözler... Karababa’dan esen serin rüzgârları derin derin içine çekip düşündükçe düşünüyor, kederlendikçe kederleniyordu.

Doğanın canlanması Veli Öğretmeni de mi canlandırıyordu ne! Yavaş yavaş köyün problemleri ve Seydo Ağa’ya verdiği sözler zihninde daha çok dans etmeye başlamıştı.

Ziraî konuları pek dert etmiyordu. Nasıl olsa kaza merkezinde ziraî donatım vardı. Yetkilileriyle de muhabbeti iyiydi. Gidip derdini anlatır, köye kadar getirip inceletirdi. Fakat köyün nahiye olma işi...

Esas mesele buydu ve sürekli uykularını kaçıruyordu. Meret şey de hemen ol demekle olmazdı ki. Yazışması vardı, bürokrasisi vardı... Belki de köy nahiye olma şartlarına uygun bile değildi. İkna edici nedenler öne sürmeliydiler. Ne yapıp ne edip, bir yolunu bulup işin altından kalkmalıydı. Seydo Ağa karşısında böyle boynu bükük, mahcup kalamazdı.

Aslında Seydo Ağa emeline ulaşmış, eski hasmını ateşlemişti. Bundan sonra artık rahat edemeyecek, önceki hâline adım adım yürüyecekti.

Okulların tatile girmesi Veli Öğretmene ilâç gibi gelmişti! Sık sık kaza merkezine iniyor, ziraî donatımdaki arkadaşlarıyla görü-

şüyor, bu sayede de kafasını yavaş yavaş toparlama fırsatı buluyordu.

Her şey iyi güzel gidiyordu da, köyün nahiye olma konusu sarpa sarıyor gibiydi. Bir kere nüfus, nahiye olmak için yeterli değildi. Hem böylesine bir dağ başı köyünü devlet neden nahiye yapacaktı ki? Bunu nasıl, hangi mantikî gerekçelerle anlatacaklardı? Akli erenlerden edindiği bilgiler iç açıcı değildi. Bu durum Veli Öğretmenin umutlarını, hayallerini hüsrana hisleriyle terletiyordu!

Günlerce düşündükten sonra bir fikir geldi Veli Öğretmenin aklına. En azından bu fikir bir süreliğine de olsa nahiye olma işini geciktirir, yeni fırsatlar bulması için ona olanak sağlardı. Önce Perişanköy'ün ismi değiştirilmesiydi.

Veli Öğretmen köye dönünce hemen muhtar emmi, Muhsin Hoca ve Seydo Ağayı toplayıp, köyün isminin değiştirilmesi fikrini anlattı. İlk başta, “ne gerek var?” gibi karşı çıkışlar olmuşsa da, onları ikna etmeyi başarmıştı. Sonunda muhtar emmi konuyu ihtiyar heyetine götürüp onaylattı. Evet, Perişanköy'ün isminin Uyanış olarak değiştirilmesi için düğmeye basılmıştı. Bu iş başarıldıktan sonra nahiye olmak için başvuruda bulunulacaktı.

Titiz bir çalışmadan sonra usturuşlu bir dilekçe yazılıp, muhtar emmi ve ihtiyar heyetinin onayıyla ilgili mercilere yollandı. Veli Öğretmen rahatlamıştı. Artık önünde, ismin değiştirilmesine kadar geçecek epey bir süre vardı. Ülkede de bürokrasi hızlı(!) yürüdüğüne göre...

***

Günler ayları, aylar yılları kovalayıp gidiyordu. Veli, aşağı yukarı eski Veli Öğretmen olmuş gibiydi. İsim değiştirme girişiminin vermiş olduğu kısa süreli bir rahatlamadan sonra yine dertleri depreşti! Ne olacaktı bu nahiye olma işi? Köyün nüfusu yeterli değildi. Bir başka önemli neden de bulamıyordu. Dalıp dalıp gidiyordu verdiği sözleri düşündükçe. Bir çözüm yolu bulunmalıydı, bulmalıydı. Ama nasıl?...

Yine bir gün bu konuları düşünerek dalmış bir vaziyette giderken Muhsin Hoca çıktı karşısına. Öylesine dalgındı ki, pas geçip gidiyordu. Muhsin Hoca seslendi:

_ Hayrola Veli Öğretmen! Bakıyorum da çok dalgınsınız. Bir

selâm bile vermiyorsunuz...

_ Çok özür dilerim Muhsin Hoca. Gerçekten de öyle...

_ Hayırdır inşallah! Nedir sizi böylesine düşündüren şey?

_ Aramızda kalacaksa söyleyeyim Muhsin Hoca...

_ Hiç kuşkunuz olmasın Veli Öğretmen. Sır saklamak insanlık özelliklerinden, insanî özelliklerdendir. Yani emanet demektir.

_ Öyleyse buyurun bizim fakirhaneye gidelim. Orada uzun uza-
diya konuşuruz bir de çay demleyip.

_ Neden olmasın. Haydi gidelim.

İki solukta varmışlardı olayhaneye! Veli Öğretmen büyük bir saygıyla yol gösterdi:

_ Eveet. Buyurun fakirhanemize hocam. Şöyle geçin lütfen.

_ Teşekkür ederim. Şimdi sizi dinliyorum Veli Öğretmen.

_ Köye gelişimin ilk günleriydi. Ağayla aramız pek iyi değildi. Birtakım olaylar geçti aramızda. Onu yola getirmek için bazı söz-
ler verdim. Bunların arasında köyün nahiye olması da vardı...

_ Peki köyün nahiye olmasıyla Seydo Ağanın ne alâkası var ki?

_ Köylüyü ezmezse, toprağı olmayanlara toprak dağıtırsa; oku-
la, okumaya karışmazsa, köyün nahiye olmasına çalışacağıma söz
vermiştim.

_ İyi de, hâlâ bir şey anlayamadım. Konuyla Seydo Ağanın iliş-
kisini kuramadım.

_ Nahiyeye olursa siz de reis olursunuz demiştim. İnsanlar sizi
zorla değil; isteyerek severler, candan saygı duyarlar, seçerler de-
miştim...

_ Eee...

_ 'E'si, bildiğin gibi Seydo Ağa traktör alıp köylünün emrine
sundu. Arazisinin bir kısmını da olmayanlara dağıttı ve dağıtma-
ya da devam ediyor. Bu artık anlayana davul zurna, sivrisinek...

_ Niye dert ediyorsun ki öyleyse? Biz de başvururuz nahiye ol-
mak için. Yaparız köyü nahiye. Böylece boynu bükük kalmazsın
ağanın karşısında.

_ İş görüldüğü kadar kolay değil hocam.

_ Nasıl yani?

_ Ben kazada epeyce temasta bulundum. Köyün nüfusu nahiye

olmak için yeterli değil. Hem de bayağı az. Başka önemli bir nedenden de bulamıyorum başvuru konusu için.

_ Düşündüğün şeye de bak Veli Öğretmen. Nüfus meselesini hiç dert etme sen...

_ Haydaaa!... Nasıl yani?...

_ Buralardan o kadar çok göç oluyor ki... Her evden en az birkaç kişi gurbettedir. Çoğu hanelerde ise hiç kimseler yok...

_ Eee, bunun bize ne faydası var ki?

_ Olmaz olur mu?... Kütükleri burada. Seneeye, büyük ihtimalle de güzün yeni nüfus sayımı olacak.

_ Bize ne bundan Muhsin Hoca? Yeni nüfus sayımında köyün nüfusu doğuracak mı?

_ İlâhî Veli Öğretmen!... Çok hoşsun. Yazarız göçüp gidenlere, gelirler sayımda köylerine...

_ Haaa!... Şimdi anladım. Hey sen sağ olasıñ Muhsin Hoca. Olur mu dersin gerçekten? Gelirler mi? Ne kadar gelen olur?

_ Gelirler, gelirler... Gelenler de bize yeter. Hem böyle yapan nice kasabalar, kazalar var...

_ Nasıl yapacağız bu işi Muhsin Hoca?

_ Önümüzde uzun bir süre var. Toplanırsınız muhtar emmilerde. Bir karar alırız: Herkes tanıdığına, bildiğine, eşine dostuna mektup yazıp, sayımlarda köylerinde olmasını ister. Biz de güzel bir yazı döşer, içine koyup beraber postalarız.

_ Hay aklınla bin yaşa Muhsin Hoca he mi!... Beni büyük bir yükten kurtaracaksın. Aklıma da yattı gibi doğrusu. Allah senden razı olsun. Öylesine hafifledim ki! Sana çok şey borçluyum Muhsin Hoca...

_ Asıl ben sana çok şey borçluyum Veli Öğretmen. Beni derin uykuğmdan uyandırdın.

_ Rica ederim...

_ Ama doğru. Şimdi bana müsaade. Yapacak biraz işim var da.

_ Bi çay daha içseydin...

_ Teşekkür ederim. Sonra yine içeriz.

_ Güle güle Muhsin Hoca. Görüşmek üzere...

Muhsin Hoca Veli Öğretmenden ayrıldıktan sonra, bu yalnız

adamin arkasından büyük bir saygı, sevgi, gıpta ve minnetle söylendi. Gözleri yaşardı. Bir ülkenin, hele böylesine sahipsiz bir dağ başı köyünün Veli Öğretmen gibi birilerine sahip olması ne büyük bir şanstı. Sonra; “sağ ol Muhsin Hoca, sana çok şey borçluyum.” sözü kulaklarında çınladı! Kendi kendine mırıldandı: “Asıl ben sana çok şeyler borçluyum Veli Öğretmen. Sen ki beni bana döndürdün. Küllenmiş gitmişim! Bu ülke, bu köy, bu insanlar asıl sana çok şeyler borçlular. Asla ve asla seni yalnız bırakmayacağız.”

***

Seydo Ağa Veli Öğretmeni hayretler içerisinde bırakacak şekilde ilerliyordu. Gerek okuma yazmada, gerekse gönüllü toprak reformunda harikalar yaratıyordu. Bu tutum ve davranışındaki değişiklik, Veli Öğretmenin dediği gibi köylüler tarafından minnet ve şükranla karşılanıyordu.

Veli Öğretmen ise ilk günlerinin hızına dev adımlarla koşuyordu. Yine kendini çocuklarına, köyüne, köylülerine vermişti. Köylülerde öylesine bir öz güven geliyordu ki, buna Veli Öğretmen bile hayret ediyordu. Artık öyle eskisi gibi çocuklarını; “attım bayıra, Mevlâ’m kayıra.” demiyorlardı. Sık sık okula gelip derslerini, durumlarını soruyorlar, gerekirse Veli Öğretmeninden hesap soruyorlardı! Bu durum ise Veli Öğretmenin hoşuna gidiyor, onu kıkır kıkır güldürüyordu. Madem köylü yurdun efendisi ise, öyle olmalıydı. Sorumlulardan, yetkililerden hesap sormalı, hakkını aramalıydı. İsteyecek, hesap soracak, eleştirecek. Fakat asla hakaret etmeden, haddini aşmadan; medenîce, efendice...

Geçen günler, yoğun ders ve köyün sorunları Veli Öğretmenin yaralarının üzerini bir kabuk gibi örtmüştü. O şimdi artık geçmişin acılarına bakarak hayıflanmıyor; geleceğe, güzel günlere ulaşmak için dört elle çabalıyordu. Muhtar emminin mezar başında söyledikleri kulaklarında çınıyordu: “Gün, ağlama zamanı değildir.”

Zaman geçip gidiyordu. Artık kimse Veli Öğretmene yeniden evlenmesini söyleyemiyordu. Ne kimse söylemeye cesaret edebilirdi bunu, ne de Veli Öğretmen böyle bir şeye tekrar teşebbüs edebilirdi! Milliyet de büyük bir ihtimalle evlenmiş olduğuna gö-

re...

Günler ilerledikçe Veli Öğretmenin Karababa'ya olan küskünlüğü de azalıyordu. Karababa ne yapsın ki; insan, insanlar kötü talihlerini değiştirmek için çabalamazlar, el ele vermezlerse? Çok çalışmaktan, birbirlerini çok sevmekten, yardımlaşmaktan başka çare var mıydı? Veli Öğretmen bir örnek sayılmaz mıydı? Zaten Karababa son vuruşa pek ortak da olmamıştı!...

***

Veli Öğretmen, o mühim haberleri aldığı damında yine çayını yudumlararken, Seydo Ağanın kimseye çaktırmadan harıl harıl bir kutlamanın hazırlığında olduğunu, bunu; “Suda yürür, izini belli etmez.” misali yürüttüğünü bilemezdi. Muhtar emmiden köyün isminin “Uyanış” olarak değiştirildiği haberini alınca, bunu kimseye söylememesini; büyük bir hazırlık yapıp, köylülerle beraber kutlayacaklarını söylemişti.

Bütün bunlar olup biterken, Veli Öğretmen yine damında çayını yudumluyordu. Bir öğrencisi gelip, Seydo Ağanın kendisini çağırdığını söyledi. Veli Öğretmen Seydo Ağalara vardığında, ağanın yüzü gülüyor, gözleri ışıltıyor, sivri burnu uzuyordu:

_ Muallim bey, sa mühüm bi haberim var. Yarın büyük bi gutlama yapacağız.

_ Hayırdır Seydo Ağa, ne kutlamasıymış?

_ Köyümüzün adı değişmiş, şanı böyümüştür muallim bey.

_ Öyle mi! Bu habere çok sevindim inanım. Ne yapılacaksa biz de bir ucundan tutalım Seydo Ağa.

_ Ben her bi şeyi ayarladım muallim bey. Ama sen gutlamada bi güzel konuşma yaparsun her hâlde?...

_ Olur tabî Seydo Ağa. Elimizden geleni yaparız. Şimdi ben gideyim de konuşmanın metni üzerinde biraz çalışayım.

_ Hadi güle güle...

Veli Öğretmen bu habere hem sevinmiş, hem de tedirgin olmuştu. Evet, artık köyün ismi değişmiş, sıra nahiye olmaya gelmişti. Daha sayımın tarihi bile belli olmamıştı! Hem bunları düşünüp kafası karışıyor, hem de eğitim öğretimin az da olsa Seydo Ağanın konuşması ve tavırları üzerindeki gelişme etkisini hatırlayıp gülümsüyordu.

Seydo Ağanın dediği gibi Perişanköy büyük bir kutlamayla ismini Uyanış olarak değiştirmişti. Bu gerçek bir uyanış mı olacaktı acaba? Veli Öğretmen de güzel bir konuşma yapmıştı. Problemlerin çözümlerinde kendisine verdikleri desteklerden dolayı teşekkür etmiş, Uyanış'ın nahiye olması için elinden geleni yapacağına dair de söz vermişti.

Günler sonra Muhsin Hoca sayım tarihinin radyodan ilân edildiği müjdesini Veli Öğretmene getirdi. Artık sıkı bir çalışma yapılmalı; adresler, isimler köylülerden toplanmalı, birer mektupla sayımda köylerine gelmeleri istenmeliydi.

***

Gerçekten de Muhsin Hoca'nın dediği gibi o kadar çok isim belirlenmişti ki...

Yine okulların tatile girmesi Veli Öğretmene yaramıştı. Listeleri ve köylülerin mektuplarını çantalara yerleştirip kazaya indirdi. Aylığını da çekip, paket paket zarflarla; dostu Suat ağabeyinin dükkânının arkasında kendine bir yer ayarlayıp işe koyuldu. Hazırladıkları dilekçeyi çoğaltıp, listeye göre mektuplarla beraber zarflara yerleştirip, günlerce süren uğraştan sonra hepsini postalamadı.

Aylık bitmişti. Olsun; birkaç gün teyzesinde kalıp oyalanırsa, öteki aylığını alırdı. Bu ülke için, bu insanlar için helâl olsun. Zaten onların sayesinde almıyor muydu bu paraları?

Günlerce postahaneye gidip gelmesi, paket paket mektupları postalaması nedeniyle posta müdürü ve memurları Veli Öğretmene takılır olmuşlardı. Ama o yılmamış, usanmamış; haklı olduğunu, bu işi de başaracağı kararlılığını herkese göstermişti.

***

Artık sayım gününü, gurbetteki Perişanköylülerin ne kadar davete icabet edeceklerini beklemekten başka yapacak bir şey yoktu. Belki köylerinin isminin "Uyanış" olarak değiştirilmesi ve nahiye olma hevesi onları kamçılıyabilirdi!

Günler günleri kovaladı ve sayım günü yaklaştııkça yaklaştı. Yaklaştııkça da köye yavaş yavaş akın başladı. Bu akınlar Veli Öğretmeni sevindirdikçe sevindiriyordu. Bu iş olacaktı galiba. Muhsin Hoca haklı çikacak gibiydi...

Havaların da iyi gitmesi işi kolaylaştırmıştı. Ve sayım günü öncesi köy tam bir şenlik yerine dönmüştü. Ne kadar da çok göç olmuş!... Köylüler bu davete ne kadar da candan icabet etmişlerdi! Kendileri gelmekle kalmamış, bazıları misafir bile getirmişti. Kaza merkezinden, civar köylerden de; Uyanış'ın nahiye olmasını isteyenler, arzulayanlar gelmişlerdi. Ve anlaşılın bu iş olacaktı. Bu sefer Uyanış tam uyanacak, perişanlık mazide kalacaktı.

Sayım akşamı herkesin yüzü gülüyor, gözleri parlıyordu. Uyanış'ta nüfus patlaması olmuş, köy nüfusu neredeyse üçe katlamıştı. Artık Veli Öğretmene köy aklı erenlerini ve ihtiyar heyetini toplayıp; durumu tartışıp, köylerinin nahiye olmasını isteyen güzel bir dilekçeyi hazırlamak düşünüyordu. Hele birkaç tane de; köyün ulaşım problemi, okul, sağlık sorunları, civar köylerin bu işe olan ihtiyacı gibi ciddi neden serpiştirilirse...

***

Günler, haftalar; karlar, kışlar, maziyle yaşanan aşklar... Aylar, yıllar...

Ve Veli yine ağlıyor! Niçin, kime ağlıyor? Kaybettiği Satı'sına mı, Milliyetlerine mi, annesine babasına mı? Kendisine mi? İnsanlığa mı? Ülkesine mi?...

Nerede ağlıyor? Damında mı? Hani onu çok ağlatan damı!... Okulda mı? Karababa'da mı? Yeşilvadi'de mi? Gara Gelin'de mi?

Hayır, hayır; hiçbirine, hiçbirinde değil. Bir garip mezar başında, bir garip köylünün vermiş olduğu insaniyet dersini düşünerek ağlıyor! Ne annesinin, ne babasının, ne eşinin, ne çocuğunun... Bu mezar garip ve sahipsiz birinin; Nazlı ile Aslı'nın babası Cemalettin'in mezarı. Veli Öğretmen öylesine içten, öylesine tatlı gözyaşı döküyor ki, sanki çok yakın birini; belki de Milliyet'ini kaybetmişçesine! Neden? Çünkü yıllar öncesini; bu garip ama ibret dolu köylünün kendisine gelişini, bir öğretmen olmasına rağmen ona ne büyük dersler verişini hatırlayıp ağlıyor. İnsanlığa ağlıyor! İnsanlığın nerelerde, kimlerde yaşatıldığını, ne demek olduğunu; bu bir şey bilmez sanılan köylüden tekrar tekrar hatırlayarak ağlıyor!

*****

Veli Öğretmenin Perişanköy'e geldiği ilk yıldır. Beşinci sınıfta okuyan, aralarında bir iki yaş bulunan Nazlı ve Aslı diye iki kız kardeş vardı. Hani şu Karababa'ya kurtuluş çığlıkları ulaştıran kardeşler var ya! Nazlı ile Aslı'nın anneleri ölmüş; ince hastalığa yakalanmış, tam anlamıyla perişan ve düşkün durumdaki babaları onlara hem analık, hem de babalık yapmak zorunda kalmıştı.

Cemalettin Bey gerçekten bitkin bir vaziyetteydi. Hastalık onu gün geçtikçe kemiriyordu. Ne ona, ne de annelerini yitirmiş bu küçük bîçarelere acıyordu meret dert. Sanki yoksullukla, fakirlikle, çaresizlikle el ele, gönül gönüle vermiş; zavallıyı gün be gün tüketmeye büyük bir şevkle gayret ediyorlardı.

Veli Öğretmenin çok dikkatini çekmişti Cemalettin Bey. Bu hasta, yoksul ve tükenmişlik içerisinde iki minik kızını okula gönderiyor; onları, bir kadını kışkandıracak şekilde temiz ve tertipli tutabiliyordu! Ne varlıklılar, ne sağlıklılar, ne analı babalıları okumadan, okutmadan bi haber iken; Cemalettin Beyin bu davranışı hayret ve takdir uyandırmayıp da ne yapacaktı?

Veli Öğretmen birkaç kez Cemalettin Beyi tebrik etmiş, yardıma ihtiyacı olduğunda hiç çekinmeden başvurabileceğini belirtmişti.

İşte bu söz belki de Cemalettin Beyi cesaretlendirmişti. Zaten Veli Öğretmenin kapısını çalmaktan, verdiği sözü tutmasını beklemekten de başka çaresi yoktu!

O öğretim yılının sonlarına doğruydur. Cemalettin Bey çekine çekine, sıkıla sıkıla Veli Öğretmenin evinin yolunu tuttu. Ah bir Veli Öğretmen derdine çare olsaydı! İçinden dualar okuyarak yürüyordu: "Eğer Veli Öğretmen şu yavrularımı kurtarırsa, Allah bilir Kâbe'yi tavaf etmiş gibi olur" diye söylenerek, bir yandan da gözlerinden yaşlar boşaltarak "Perişan Şato"ya yaklaştı. Eski ama temiz gömleğinin kollarıyla yüzünü gözünü kurularak; zalim hastalığın derman bırakmadığı nefesiyle: "Veli Öğretmen" diye iki ağız seslendi.

Veli Öğretmen okuldan dönmüş, damında bir yandan çayını yudumlarken, bir yandan da karnelerin son rötuşlarını yapıyordu. Bu ses hiç de yabancı gelmedi. Evet evet, bu Cemalettin Beyin sesiydi... Hemen damın ucuna doğru yaklaştı. Gerçekten de kar-

şısındaki o idi:

_ Ooo! Buyurun buyurun Cemalettin Bey...

_ Veli Öğretmen, diyebilirdi sadece! Arkasını ne nefesi, ne de cesareti getirebilirdi! Titriyordu!... Ağlamaklıydı! Sadece Veli Öğretmenin gözlerinin içine; yakarırcasına, yalvarırcasına, dermansız derdine bir deva bulmasını istercesine bakıyordu. Veli Öğretmen sarsılan ve titreyen bacaklarıyla hemen merdivenlerden inip, Cemalettin Beyin koluna girip dama çıkardı. Üzerinde oturduğu minderi altına verip, koşup bir bardak getirip çay döktü. Yemesi için bir şeyler hazırlamasını söylediye de, Cemalettin Bey yeminler ederek engel oldu.

Veli Öğretmen herkesin illetli diye köşe bucak kaçtığı bu adama yardım edebilmek için neredeyse seferber olmuştu. Merak etmişti! Acaba Cemalettin Bey ne isteyecekti kendisinden? Bir derdi olduğu kesindi. Doktor olsa amenna! Cemalettin Bey bardağı bitirdiğinde Veli Öğretmen hemen ikincisini dökmeye koyuldu. Bir yandan çayı dökerken, bir yandan da:

_ Ne iyi ettiniz, şeref verdiniz Cemalettin Bey! Sizi buralarda görmekten çok memnun oldum. Siz ki, iki minik kız çocuğunu şu zor durumunuza rağmen okutuyorsunuz. İnanın bu davranışınız takdire şayandır. Buyurun, emredin. Bir derdiniz mi var?

_ Aman öğretmen bey, ne buyurması, ne emretmesi! Sadece yardımınıza ihtiyacım var. O da kendim için değil; kızlarım, evlâtların için. Benim bir ayağım çukurda Veli Bey. Ortada kalırlar ölürsem. Kimimiz kimsemiz yok. Tarlamız, bağımız yok. Tek çareleri okuyup hayatlarını kurtarmaları. Bunu da ancak siz yapabilirsiniz. Ne olur, bir yolunu bulup da yavrularımı devletin kucağına atar mısınız?

_ Cemalettin Bey bu davranışınız beni çok duygulandırdı. Sizi bir kere daha tebrik ederim. Hiç şüphenez olmasın ki, elimden ne gelirse yapacağım. Allah size de uzun ömürler verir inşallah.

_ Benimkisi zor be öğretmen bey... Artık içim çürümüş. Bedenim de, gönlüm de çürüdü! Çürüttüler beni!...

Anlaşılan bu, “çürüttüler” lâfının altında çok şeyler gizliydi! Kimdi, kimlerdi Cemalettin Beyi böylesine çürütenler? Sanki derdini paylaşacak, içini dökecek birilerini arar gibiydi; fakat de-

dikodu olur, ele âleme rezil olurum diye de tedirginlik içerisindeydi. Veli Öğretmene doğru; “sırrımı saklar mısınız?” gibi bir bakış attı. Veli Öğretmen anlamıştı olayı:

_ Anlatmak, benimle derdinizi paylaşmak ister misiniz? Aramızda kalacağından emin olabilirsiniz. Bana güvenin.

_ Beni karım çürüttü öğretmen bey!

_ Nasıl olur Cemalettin Bey, o zaten ölmüş değil mi?

_ Evet, öyle de muallim bey; önce beni ölüme yürümeye mahkûm etti, sonra da kendisi...

_ Biraz anlatır mısınız, nasıl oldu?

_ Gençliğimde İstanbul'daydım öğretmen bey. Bir süre orada çalıştım. Sonra babamın ölümü dolayısıyla köye döndüm. Sonra tekrar gittim, bu sefer de anamın hastalanması dolayısıyla geri geldim. Annem uzun süren hastalıktan sonra öldü. Birkaç kuruş param vardı. Bir yaşlı teyzeyi yollatıp eşimi istettim. Evlendik. Her şey iyi gibiydi. Nazlı kıza hamile kaldı eşim. Doğumdan bir süre sonra yanlış işler yaptığı yolunda şüphelenmeye başladım. Uzun ve sabırlı bir takipten sonra şüphemin doğru olduğunu gördüm. Karımı köyün ileri gelenlerinden biri kandırmıştı. Ben de güçsüz, kudretsizdim. Defalarca karımı uyarmama rağmen bir sonuca varamadım.

_ Sonra?

_ Sonrası, kötü gidişine devam etti. Korkmuyordu benden. Çok iyi kandırılmışlardı onu. Hiçbir nasihatime, uyarıma aldırış etmiyordu. Yavaş yavaş rahatsızlanmaya başladığımı anladım. İşin daha kötüsü arkadan geldi!

_ Neydi o?

_ Karım hamileydi!

_ Neden kötüydü?

_ Çocuğun benim olmadığından adım gibi emindim. Çünkü aylardır beraber olmamıştık. Kafaya koymuştum: vuracaktım!...

_ Vurdunuz mu?

_ Plânımı yapmıştım: Vurup İstanbul'a kaçacaktım. Bir gece Nazlı ile beraber uyurlarken, tabancamı doldurup odanın kapısını usulca araladım. Her ikisi de derin bir uyku içerisindeydiler. Emniyeti indirdim, bir Nazlı'ya, bir ona baktım. Sonra karnındaki

bebeyi düşündüm. Tekrar karımın yüzüne baktım. Yüzüne baktıkça öylesine celâlleniyordum ki! Tam tetiği çekiyordum ki, sanki bir ses: “Ne yapıyorsun Cemalettin? O yavruların ne kabahati var?” der gibi kulaklarımda çınladı! Hak vermemek elde değildi bu sese. Evet, şu minicik kızımın, gün yüzü bile görmemiş şu sübyanlar sübyanının ne günahı vardı? Ne olursa olsun, birilerini; hem de ona en çok ihtiyaçları olanları annesiz bırakmanın ne haklı gerekçesi olabilirdi ki? Tekrar karımın yüzüne baktım, sonra körpenin. Gün yüzü görmemiş günahsız düşündüm. “Sizi annesiz bırakmayacağım yavrum, yavrular” dedim. Ve Allah’ınızdan bulasınız deyip, tövbeler ederek oradan uzaklaştım.

_ Sonra ne oldu?

_ Karımın aklına giren o zalim bir arabanın altında kalıp ezildi.

_ Ya karınız?

_ O da iki sene sonra; bir kış günü çeşmeden bakraçla su doldurup dönerken, ayağı buzda kayıp düştü. Beli kırılmış olacak ki, bir süre yatak döşek yatıp...

_ Çok üzüldüm. Ama onu vurmamakla çok iyi etmişsiniz. Kızların konudan haberleri var mı?

_ Hayır, yok. Sizden başka bilen de yok. Allah aşkına kimseye, hele kızlarıma asla olayı anlatmuyasınız. Kızlarım annelerinin böyle biri olduğunu bilmesinler. Kardeşler üvey olduklarını da asla öğrenmesinler. Çok rica edeceğim öğretmen bey.

_ Bu konuda hiç kuşkunuz olmasın Cemalettin Bey. Diğer konu hakkında da müsterih olun. Elimizden geleni yaparız inşallah.

Cemalettin Bey epey rahatlamış gibiydi. Hem derdini paylaşan birini bulmuş, hem de yavruları için bir umut ışığı doğmuştu. Elleri titreye titreye son bardağını da yudumlayarak vedalaştı.

***

Cemalettin Beyin hayali gözlerinin önünden gidince kendine geldi Veli. Gözyaşları yüzünde kurumuştur. Sonra bir süre mezarı, korkunç çukuru düşündü. Orada kendini sıkıştırılmış gibi hissetti. Nefesi daraldı. Başladı onunla cebelleşmeye:

_ Ey mezar! Sen hem çok zalim, hem de çok korkunçsun.

_ Neden?

_ Hiç kimseye acıman yok. Ne istersin şu garibanlardan?

_ Anlaşılan sen korkuyorsun?..
_ Niye yalan söyleyeyim, öyle..
_ Bak dostum, ben görevimi yaparım. Kimseye de zulmetmem.
_ Nasıl yani? Sen şimdi rahat mı bırakıyorsun acımasızca koy-nuna aldıklarını?

_ Ben iyi insanlara, faydalı iş yapanlara bir şey yapmam, yapmam. Neden korkuyorsun, sen insanlara faydalı olmuyor musun?

_ Olmaya çalışıyorum ama...

_ Eee o zaman?... Niye dert ediyorsun ki? Zalimler, hainler, insanlara faydalı olmayanlar; yalancılar, soyguncular, katiller, iftiracılar; ihaneti yüzünden göz kapakları kalkamayanlar... korksun benden. Sahibimiz zalim değildir...

_ Ama ben yine de senden ürküyorum...

_ Ürkmene gerek yok. Bendendin, yine bana döneceksin. Sen şimdi git, faydalı şeyler yapmaya, insanlık rüzgârına bir esinti katmaya çabala. Şunu da hiç unutma: Nefsini putlaştırma, hayatı onun etrafında döndürme ve insanlığa ulaşmaya gayret et...

Veli, özellikle son cümleler kulaklarında çınlayarak usulca ayağa kalkıp, dermansız adımlarla evinin yolunu tuttu. Beyni alabora olmuştu ki, imdadına Cemalettin Beyle yaşamış olduğu bir anısı yetiştirdi:

*****

Veli Öğretmen Cemalettin Beylerin evlerine doğru yürüyordu. Uzaktan fark ettiği kadarıyla Cemalettin Bey, evin kapısının yan tarafındaki kurnaya büyükçe bir tencereden süt boşaltıyordu. Şaşırmıştı! Yaklaşınca:

_ Hayrola Cemalettin Bey! Süt bol galiba?...

_ Ne gezer muallim bey! Günlerce toplamıştım...

_ Ama...

_ Peynir mayalayayım da, çarşıda sattırıp çocuklara bir şeyler aldırayım demiştim...

_ Sonra fikrinizden vazgeçip, kediler köpekler yesin dediniz...?

_ Kaynatmıştım, biraz ılısın dediydim. Dalmış gitmişim. Bir de baktım ki bizim kedi yalıyor. Kimselere yediremezdim...

_ Ee...

14- VEDALAŞMA

Seydo Ağa sürprizlerine devam ediyordu! Bu sivri burunlu adam ne yapmak istiyordu gerçekten? Veli Öğretmeni yıldırırmaya mı çalışıyordu; yoksa gerçekten ona, onun söylediklerine inanmış mıydı? Veli Öğretmen onunla ilk karşılaştığı zaman: “Bu saf adamın ruh derinliklerinde işlemeye değer cevher var gibi” demekle, haklı mı çıkacaktı?

“Muallim beg”e vefa borcunu ödemek için bir traktörü, sonra bir yenisini daha köylünün emrine amade etmişti ağa. Bununla da kalmayıp peyderpey toprağı köylüye dağıtıyor, köydeki itibarı giderek artıyordu. Veli Öğretmen ise bu hıza ayak uydurabilmek için bir ayağı köyde, bir ayağı kazada olmak üzere debelenip duruyordu.

Seydo Ağa esas sürprizini sona mı saklamıştı ne! Bir gün yine Veli Öğretmeni evine davet etmiş, o çayını yudumlaya dursun; koynundan çıkardığı bir evrakı, yüzünde ömre değer bir gülümsemeyle öğretmenine doğru uzatmıştı. Veli Öğretmen merakla bakınca ne görsün! Bir ilkokul diploması. Hem de Seydo Ağaya ait!...

Aslında Seydo Ağa bu diplomayı fazlasıyla hak etmişti. Günlere, aylarca Veli Öğretmen bir yandan, Muhsin Hoca bir yandan çabalayıp durmuşlardı. Seydo Ağa da giderek artan bir şevkle okumaya, öğrenmeye hız vermişti. Okuma yazmayı söktükten sonra bırakmamış; Veli Öğretmenle Muhsin Hocanın başının etini yercesine kitap istemiş, gazete istemiş, çocukların derslerini takip etmişti. Fakat kazaya inip diploma için başvurduğunu ve almak için uğraştığını ise kimseciklere ışılatmamıştı.

***

Gün geçtikçe Uyanış’ın uyanışı bir başka oluyordu... Nerede o perişanlık günleri! Şimdi köyde okumayan çocuk yok. Onlarca, yüzlerce ortaokul lise talebesi var. Üniversiteye de gidenler olmaya başladı. Çocuklar şöyle dursun, ihtiyaçlardan bile okuma yazmaya merak salanlar var artık.

Seydo Ağa da eski Seydo Ağa değil. Gerçek bir ağa, dost, büyük olma yolunda dev adımlarla ilerleyen müstakbel bir reis! Eğer bu hızla giderse yakında köyde kendi toprağı olmayan kalmayacak gibi. Köyün ürünü gün geçtikçe artıyor. Veli Öğretmen kazayla köy arasında mekik dokuyor. Şimdi en büyük emelleri; çaydan köye su getirip arazileri sulamak, sulu tarım ve meyve, sebze bahçeleri kurmak.

Çok şükür ki kan davası olayı bitti. Tek tük başlık parası olayı var ama... Ah bir de şu Uyanış nahiye olsaydı! Fakat bu iş görüldüğü kadarıyla pek kolay olmayacağına benziyordu. Uzakıkça da Veli Öğretmenin daha çok huzursuz olmasına neden oluyordu.

Bu iş için gör kaç kere kaza yollarını arşınlamıştı. Kaç hatırı sayılır kişiyi araya sokmaya çalışmıştı. Ankara'da, İstanbul'da, şehir merkezinde olan ne kadar hemşehrisi üst düzey bürokrat ve siyasiyi araya sokmuştu. Fakat olmuyordu işte. Geciktikçe gecikiyordu. Durumu onur meselesi yapınca da, huzuru kaçtıkça kaçıyordu.

***

O gün yine köyün birtakım işleri dolayısıyla kazaya inmişti. En çok da nahiye olup olmayacağına dair gelecek haberleri merak ediyor, oradan buradan tüyo almaya çalışıyordu. Havalar nefisti. Yaz bitmek üzereydi. İşlerini hal yoluna koyup biraz muhabbet, biraz sohbet etti. O gece orada kaldı. Ertesi günü yine biraz yanda yörede oyalanıp, Perişanköy taraflarına doğru giden bir traktörü yakalayınca atlayıp...

Römork boş olduğu için Veli Öğretmen zıpladıkça zıplıyordu. Olsun, zararı yoktu. Hava güzel, keyfi de fena sayılmazdı. Kâh römorkun ön tarafından tutunarak ayağa kalkıyor, kâh çömeliyordu. Yol güzergâhı hep anılarıyla doluydu. Yeniden bir tazelemek hiç de fena olmazdı.

Yeşilvadi'yi seyrede seyrede ilerlediler. Onu iki candan; yeni Uyanış, eski Perişanköy'ü de dört candan eden dik yamaçların eteğindeki kıvrımlı yollardan geçerken; "sana biraz buruğum" diye mırıldandı. Arkasından da ekledi: "Ama asla düşman değilim. Ben düşmanlık nedir bilmem. Bir var ki, cahillige, sömürüye, zulme... düşmanım."

Yeşilvadi gözden kaybolunca gözünün önüne babası Garip Ali geldi. Onunla bu dağlarda ne kadar sürünmüşlerdi! O dağ senin, bu dağ benim... Sanki tane tane topluyorlardı otu, dikenini bu kıraç, taş kaya bonkörü yalnızlıklardan. Zavallı babası! Bir gün görmeden, oğlunun bir lokma ekmeğini yiyip, şöyle sırtını bir güzel dinlendirmeden göçüp gitmişti. Sonra bir dönemce ten geçerken dedesinin köyünün üzerindeki Maymun Dağı gözüne ilişti. Başladı ağlamaya. Annesini hatırlamıştı. Bir türlü hayalinde canlandıramadığı annesini! Şu kara toprak da ne zalimdi! Bu kadar genç yaşta birileri hiç çekilip alınır mıydı sevenlerinden; onlara hava kadar, su kadar muhtaç olanlardan?...

Traktör inleye inleye Karababa'ya tırmanıyordu. Şu Karababa da Veli Öğretmene az etmemişti hani! Zirveyi dönünce hem Veli Öğretmen, hem de traktör derin birer nefes alarak rahatlamışlardı. Çakalların sabırsızlıkla dişlerini gıcırdatarak fırsat kolladıkları, Veli Öğretmenin o kar ve tipi ortamında can çektiği yere gelince tatlı bir tebessüm etti: "Seni affettim ey Karababa!" dedi. Gözünün önünde o günkü çaresizliği, ecelle merhabalaşması, Nazlı kızın kulaklarında çınlayan ses yankılanması canlandı. Hemen aklı Nazlı ile Aslı'ya takıldı. Neredeydiler acaba? Epey olmuştu ki görmüyordu. Belki de şimdi yüksek okulda bile olabilirlerdi. Cemalettin Bey... Nazlı ile Aslı'nın öz kardeş olmadıkları... Kendisine emanet edilen sırlar...

Karababa'nın zirvesinden aşağılara inilince hava iyice ısınmıştı. Veli Öğretmen ceketini çıkarıp omzuna atmıştı. Çaya yaklaşıyordu. Şu kıvrım kıvrım, sanki sonsuzluk yolculuğu yapar gibi akan çayı iyice bir seyretmeliydi. Sonra tekrar Uyanış'a doğru yavaş yavaş tırmanış...

Gözükün çayın büyümesine kendini iyice kaptırmıştı Veli! Yine dertleri depreşti! Milliyet, Milliyetçik, Satı kız, anası, babası... "Acaba bütün bunlar başıma Aygül'ün ahı yüzünden mi geldi?" diye dalmıştı ki; tam çayın üzerindeki köprüden geçerken, traktörün sallaması ve aniden esen rüzgârın etkisiyle ceketini elinden uçup çaya fırladı. Veli Öğretmen deliler gibi bağırarak traktörü durdurdu.

Çaya aşağı öylesine koşuyordu ki!... Şoförle yanındaki adam

hayretler içerisinde onu seyrediyorlardı. Bu kadar heyecan ve panikle Veli Öğretmeni koşturan ne idi acaba? Cüzdanı para mı doluydu? Ne gezer!... Veli Öğretmenin bunca yıldır hiç öyle bir parası olmamıştı. Aybaşı da değildi ki aylığını almış ola. Peki onu böylesine çılgınlar gibi koşturan neydi? Pek de kaliteli ve yeni olmayan ceketini alamazdı her hâlde...

Sulara dala çıka ceketini yakalamıştı. Hemen çayın kenarına geçip ceplerini karıştırdı. Cebin birinden cüzdanını çıkarıp, içindekileri heyecan ve aceleyle dışarı döktü. Zavallı cüzdan para yönünden oldukça fukaraydı! İçindeki birkaç kuruşa da aldırış etmeden, gayet itina ile katlanmış olduğu belli olan iki adet beyaz kâğıdı heyecanla ellerinde evirdi çevirdi: “Oh be! Çok şükür sana Allah’ım, fazla ıslanmamışlar” dedi. Dikkatlice kurulayıp, gömleğinin cebine usulca yerleştirdi. Sonra traktör şoförüyle yanındaki hayretli bakışları arasında koşarak traktöre atladı. Bu iki beyaz kâğıt; biri Mahir’den, diğeri Milliyet’ten gelen(!) iki mektuptu. Mektuplarına sarılarak, onlarla konuşarak Uyanış’a doğru yollanırken, tekrar kafası Aygül’e takıldı:

*****

Aygül, Veli’nin akranı komşu kızı, Veli de onun gıyabında sevgilisiydi! İlkokula beraber gider gelirlerdi. Çok şirin ve akli başında bir kızdı minik Aygül. Çoğu zaman da derslerini beraber yaparlardı.

Derslerinde oldukça başarılı olan Aygül de okumak istiyordu. Zaten hayatta en çok istediği iki şey vardı: okumak ve Veli. Fakat ilkokuldan sonra babası ortaokula göndermeyince, Aygül’ün dünyası yıkılmıştı! Şimdi onu hayata bağlayacak tek bir şey kalmıştı: Veli.

Ancak Veli’nin bu yüce aşktan hiçbir zaman gerçek anlamda haberi olmayacaktı! Olsa ne yazardı ki?... Eli ekmek tutmayan, okumaktan başka da çare ve gayesi olmayan biri için bu sadece tatlı bir serüvenden başka ne olabilirdi? Hayatını kazanmaya ise daha yıllar ve yorucu bir maraton vardı.

*****

Aygül, iki köy ötede, kendisinden on dört yaş büyük birisiyle nişanlandırılmıştı! Ne tanır; ne huyunu, ne de suyunu bilirdi. To-

pu topu üç kere de görmüşlüğü vardı adamı. Nasıl anlaşacaklar, nasıl geçinecekler, ortak ne üreteceklerdi? Sevmeden evlilik olur muydu hiç? Olsa bile ne işe yarardı?

Ya Veli'ye olan aşkı ne olacaktı? Sevmediği birinden, hem de ölüncesine sevdiğinden olmaksızın doğuracağı çocukları nasıl büyütecek; onlar onu nasıl hayata bağlayacaklardı? Ah şu babası! Neden kızının o kadar karşı çıkmasına aldırış etmemişti ki?

*****

O gün Veli, kazanmış olduğu öğretmen okuluna gitmek için yolculuğa çıkacaktı. Aygül de bundan haberdardı. Zaten sık sık Gara Gelin'in yanına gider, fazla sır vermese de dert yanar ve gelişmelerden haberdar olurdu. Gara Gelin Aygül'ün evliliği pek istemediğini biliyordu. Veli'yi ise içten içe sevdiğini seziyor; ancak içindeki depremlerin, volkanların şuurunda değildi!...

Aygül gece boyunca uyuyamadı. Erkenden kalkıp davarları sağıp, çobana katmak için günün ağarmasını bekledi. Gün ışıırken de, heyecan ve son bir umutla önüne kattı davarları.

Çobanı kattıktan sonra bir süre yollarda oyalandı. Veli neredeyse yola çıkmak üzere olmalıydı. Bir o yana, bir bu yana turlarken, Veli; elinde bir valizle, yengesi Gara Gelin ile birlikte gözüktü!

Onlar araba beklemeye koyulunca, Aygül de yanlarına yaklaştı. Gara Gelin'le muhabbet ederken gözü hep kaçamak olarak Veli'ye takılıyordu. Gara Gelin, bir kadın hissiyatıyla Aygül'ün imdadını anlamıştı, fakat ne yapabiliirdi ki?...

Bir ara Aygül ile Veli göz göze gelmişlerdi. Veli; Aygül'ün gözünden boşanan imdat ve aşk şimşeklerini yemişti, ama çaresiz bir şekilde gözlerini kaçırdı.

Başka ne yapabiliirdi? Bitirmesi gereken okulu bir yanda, nişanlanmış ve on beş gün sonra evlenecek, kendisine sevdalı biri öte yanda!...

Araba gelmişti. Veli ile Gara gelin vedalaşırken; son bir umut sessiz haykırışının da duyulmadığını gören Aygül, oradan usulca ayrılarak tükeniş yolculuğuna şuursuz adımlarla yollandı!...

Artık Aygül için sonun başlangıcı sirenlerini çalıyordu! Hayal âlemindeymiş gibi eve döndü. Vücudunun bütün uzuvları değişik tellerden, değişik tonlardan çalıyordu. Biraz kapıya çıktı, sonra

bahçeye... Dolanıp dururken öğleyi bu ruh hâliyle etti. Annesi seslenerek, karşı bahçede çalışmakta olan babasının öğleliğini götürmesini istedi. Belki Aygül için biraz değişiklik, hayalî de olsa son bir umut olabilirdi!...

Aygül öğleliği götürünce, bir süre çalışmakta olan babasına bakıp bakıp iç geçirdi. Artık dönmeliydi, ama nereye?...

Dönüş yolu ev güzergâhından farklıydı! Yürüye yürüye gitmiş, sonra da tırmanarak yüz metre yüksekliğindeki yalçın Sal Kaya'ya çıkmıştı! Bir süre etrafı anlamsız bir şekilde seyrettikten sonra, "okul ve Veli" iki sözcüğü söyleyerek; kendini umutsuzluğun kucağına, tükenmiş kanatlarla, teselli bulurum hülyasıyla bıraktı!

Veli olaydan bi haber; öğretmen okulunun kalabalık, gürültülü ortamında, kulaklarında çınlayan bu iki kelimenin nerden ve kimden geldiğini anlayamayarak yürüyecekti!...

***

Veli Öğretmen başardıklarıyla mutlu oluyor; başarmakta zorlandıkları ve maziye bakıp hatırladıklarıyla da keyfî kaçıyor. Başarmak istediklerinin başında ise, Seydo Ağaya karşı mahcup olmamak için Uyanış'ın nahiye olması geliyordu. Ama bu iş pek çoğu gibi kendi elinde değildi. Ya bir de reddedilirse!...

Gerçekten de Veli Öğretmen Uyanış'ın nahiye olmasını görebilecek miydi? Seydo Ağa gerçekten reis olabilecek miydi? Ne kadar da iyi olacaktı şu nahiye işi... Köyün çehresi değişecek, belki de civar köylerin bile kötü talihi kırılacaktı. Nahiye demek yeni hizmetler, yeni memurluklar; belki de yeni okullar, yol, su, elektrik...

Günler, aylar birbirini kovalayıp gidiyordu. Muhtar emmi iyice yaşlanmış, Memnune yenge hastalıklardan kıvranıp duruyordu. Veli Öğretmen ise yine bir yandan çocukları için, bir yandan da köyü için çırpınıp duruyordu. Vay vicdansızlar! Neden o kadar uğraşmasına rağmen şu köye bir öğretmen daha vermemişlerdi?

Veli Öğretmenin saçları da hatırı sayılır derecede ağarmıştı! Kolay mıydı bu kadar kedere göğüs germek? Ana acısı, baba acısı! Sonra, izi belki de ömür boyu silinmeyecek sevgili acısı. Arkasından eşi ve yavrusu... Köyün derdi, okul, insanlar... Çok şu-

kür ki ağalık derdi fazla uzun sürmemişti. Geriye doğru şöyle dönüp baktığında, şimdiki günlerinin daha rahat olduğunu hissediyordu.

Acaba bu yarı huzurlu ortam uzun sürecek miydi? O köyü için, insanları için, çocukları için çalışa dursun, birileri de onun için(!) çalışıyor muydu? Hiç öksüze çörek yedirildiği görülmüş müydü?

Çanlar Uyanış için, Veli Öğretmen için çalışıyordu, ancak onlar daha bunu duyacak mesafede değillerdi. Uyanış'ın uyanışı yarım mı kalıyordu? Uyanış Veli Öğretmensiz, kendini uyandıransız mı kalıyordu?...

***

Veli Öğretmen o yaz tatilinde de köy ile kaza arasını mekik dokuyup durdu. Gerek köyün işi için, gerekse kendi özel işleri için gidip geldi. Teyzelerine, yengesine uğradı, misafirleri oldu. Artık yaz bitiyor, yeni eğitim öğretim dönemi başlıyordu. Veli Öğretmen de yine hasretle çocuklarına kavuşmanın hayallerini kuruyordu.

Ancak bu hayaller, bu sevinç millî eğitime uğrayınca kursağında kalacaktı! Millî eğitim müdürü Veli Öğretmene, İstanbul'a tayini çıktığı acı haberini veriyordu! Veli Öğretmen yıkılmıştı! İstanbul neresi, Perişanköy neresiydi!... Hayatında hiç gitmemişti bu şehre. Kendi şehir merkezini bile pek fazla bilmiyordu. Kısa dönem askerliği dolayısıyla gittiği komşu il hariç, başka bir şehirde de gitmişliği, görmüşlüğü yoktu. O şimdi ülkenin, hatta dünyanın en büyük kentlerinden birine nasıl gidecek, oralarda ne yapacak, nasıl yaşayacaktı?

Kim yapmıştı, kimler oynamıştı onunla? Kimler rahatsız olmuştu Veli Öğretmenin varlığından; insanları, hatta köylerin isimlerini bile uyandırmasından? Hiç aklının ucundan bile geçmezdi İstanbul! O köyüyle, köylülerle kaynaşmış, onlardan bir parça olmuştu. Ne yapardı tanımadığı, bilmediği; huyu, suyu, havası yabancı koca bir şehirde? Her ne kadar millî eğitim müdürüne ısrar ettiyse de, bu mel'un işi tezgâhlayanlar hakkında bir bilgi kırıntısı alamamış, tayininin durdurulması yönündeki başvurusu da ilgisiz ve sonuçsuz kalmıştı.

Kara yaşlara batmış gibi köyün yolunu tuttu Veli Öğretmen.

Daha çok işi vardı yapacak. Hele şu nahiye olma meselesi... Seydo Ağaya karşı boynu bükük mü kalacaktı? Belki de son kez yürüyerek arşınıyordu bu ince uzun yolları. Kafası öylesine dalgındı ki, bir araba ya da traktör beklemeyi bile düşünememişti. Yürüyor, yürüyor, yürüyor; düşünüyor, düşünüyor, düşünüyor; savaşıyor, savaşıyor, savaşıyordu.

Köye vardığında haber bomba gibi patlamıştı. Sanki Uyanış'ın üzerine perişanlık kara bulutları kâbus gibi çökmüştü! Kimsenin ağzını bıçak açmıyor; yaşlılar gizliden gizliye, çocuklar aşikâre ağlıyorlardı. Herkes uyanışın yarım kalacağı endişesi içerisindeydi! Belki de yeni bir Veli Öğretmen daha gelmeyecekti!

Yapacak bir şey yoktu. O artık gitmek zorundaydı! Ülkenin her köşesini perişanlıktan uyanışa dönüştürmek onun, onların işi olmalıydı. Hazırlıklarını yapıp, ertesi günü yola çıkacaktı.

Ayrılış zamanı köy meydanı ana baba günü gibiydi. Yediden yetmişe toplanmıştı sanki. Seydo Ağa yine ağalığını yapıp, Veli Öğretmeni kazaya kadar götürsün diye bir araba ayarlamıştı. Teker teker vedalaştılar. En son Seydo Ağa ile vedalaşıyordu Veli Öğretmen. Seydo Ağa belki de hayatında ilk defa ağlıyordu. Fakat bunu Veli Öğretmene çaktırmamaya, sarıldıkları anda damlaları ensesine bırakmamaya özen gösteriyordu. Veli Öğretmen:

_ Seydo Ağa, her şey için teşekkür ederim. Sana borçlu kaldım. Uyanış'ı nahiye yapamadık.

_ Asıl biz sana çok şeyler borçluyuz. Hem de öylesine ki... O nahiye olayını da fazla dert etme. Kısmetse olur. Davanı devam ettirmeye söz veriyoruz. Yolun açık olsun. Burada her zaman eserlerinin, dostlarının olduğunu unutma! Sen bizleri uyandırdın ya, gerisi...

Veli Öğretmen Allaha ısmarladık deyince köyden bir figan koptu. Hıçkırıklar, gözyaşları, el sallamalarla gözden kayboldu!...

***

Şimdi Veli Öğretmen millî eğitim müdürlüğüne gidip hem yolunu almalı, hem de müdür beye veda etmeliydi. İyi ki şu yoluk olayı vardı. Veli Öğretmenin cebi boştu! Hiç para biriktirememişti. Nasıl biriktirebilirdi ki böylesine fakir, yoksul, düşkün, çaresiz insanların arasında?

Yolluğu alıp millî eğitim m¼d¼r¼ M¼nir Hocanın odasına geçti:

_ Buyur Veli Hoca. Yolculuk mu var yoksa?

_ öyle m¼d¼r bey. Sylemediniz Şu ayağımızı kaydıranı. Buralarda daha çok yapacağımız, yarım kalmış işler vardı.

_ Veli ğretmenlerin her yerde yapacağı çok iş vardır. Fazla da karıştırma. Bu işler böyledir... Ancak sana Şunu söyleyeyim ki, herkes Veli ğretmen olamaz!

M¼nir Bey bunları söylerken gözleri yaşarmış, bastırmaya çalıştığı hıçkırıkının arkası m¼mbit bulutlar gibi dolmuştu! Veli öğretmenle kucaklaŐıyorlardı. Gözlerinin dolduğunu ona gösterip moralini bozamaz, iradesini sarsamazdı. Moral vermeye çalışıyordu: “Her zaman yanında olacağız. Dualarımız seninledir Veli Bey.”

Veli ğretmen M¼nir Beyin odasından çıktığında, M¼nir Beyin nmlenen gözleri sağanağa çevirmişti!... Veli, daha nice yılan ve akreplerle bođuŐacađının farkında olmaksızın: “Yılan sokanı akrep de sokar.” hâliyle y¼r¼yordu!...

15- TAŞI TOPRAĞI...

Veli'nin, valizinden başka götüreceği bir şeyi yoktu. Evindeki birkaç parça eşyayı da ihtiyaç sahiplerine dağıtmıştı. Bir iki parça giysi, bazı özel eşyaları...

Şehir merkezine varıp oradan trenle gitmeyi düşünüyordu. Biraz uzun sürecekti ama olsun... Acelesi yoktu. Hem de yolculuk boyunca kendini dinleyecek, uzun uzun maziyi irdeleyecekti.

Eski model bir minibüsle şehrin yollarını arşınıyorlardı. Hey gidi günler hey! Daha henüz on yıl kadar bir zaman önce, bu yollardan memleketine öğretmen olarak döndüğü zaman ne heyecan, hayal ve umutlar içerisindeydi. Babasına dönüyordu. Onu artık rahat ettirecek, memleketine ne yararlı işler yapacaktı. Doğrusu memleketine az hizmet yapmış sayılmazdı, fakat kader babasını ve sevdiklerini elinden alıp uçurmuştu! Şimdi onlardan, sevgilisinden, sevdiklerinden ayrı olarak hiç bilmediği, hiç görmediği; huyu, suyu çok farklı bir medeniyet(!) şehrine yahut çokları gibi, belki de kendisi için de kâbusa sürükleniyordu.

***

Şehre varınca gidip o, ahalisini haykırarak dehşete düşürdüğü kahvehaneye oturdu. Çayını yudumlararken daldı gitti. İçini bir sızı kapladı. O gün belki de gerçekten Milliyet'i görmüştü. Ama ulaşmamış, ulaşıp da ona derdini anlatamamıştı! Ah bir ulaşabilseydi işler gör nasıl da farklı olacaktı!...

Tek sevinci vardı ki, her ne kadar bir başkasıyla muhtemelen evlenmiş olsa da, en azından o sağdı. Yine seviyordu onu. Sevmek illâ da sahip olmak değildi ya. Belki de sevmek, aşk; ulaşmasak da onu en yakınımızda hissetmek, kalbimizde yaşatmak demektir.

O seviyordu Milliyet'i. Onun düşüncelerini, insanlığını, ideallerini... Kader onları bir araya getirmemişti, ama varsın olsun. Önemli olan gönüllerin bir olmasıydı. Belki epey kabahatliydi, fakat tamamen de suç onun sayılmazdı. Her şeye rağmen, yüce bir sevda gibi yaşatacaktı sevgisini kalbinde.

***

Tren düdüğünü öttürerek kıvrım kıvrım süzülüyordu. Her kıvrımında, her düdüğünde Veli'yi toprağının kokusundan, insanların, çocuklarından, sevdiklerinden uzaklaştırıyordu! Ne yapacaktı Veli bu bilinmezliklerle dolu koca şehirde? Cebindeki, muhtar emminin oğlunun adresinden başka bir bildiği, bir bilgisi yoktu. Şüphesiz çok insan vardı memleketlisi, ama hiçbirinin ne yolunu, ne yurdunu bilirdi. Amcası oğlu Fikri de epey süredir İstanbul'a yerleşmişti, fakat bir türlü şu çocukla yıldızları barışmamıştı! Dağlar, tepeler, bozkırlar, ağaçlıklar...

Gündüzün ışıkları evine çekiliyordu ki, kendi şehirlerinin bir kazasında tren mola verdi. Evet evet, burası o kadar gelmeye çalışıp da gelemediği sevgilisinin memleketiydi. Ancak Veli öylesine dalmıştı ki; nerede olduğunun, hatta ne ve kim olduğunun bile şuurunda değildi!

Karanlık çökünce Veli Öğretmenin hüznü de zifîrî karanlık yemişçesine katmerleşti! Sanki ışsız bir tünelde, bilinmeyenler ülkesine doğru zorunlu yolculuk yapıyormuş gibi hissediyordu kendini. Öylesine daldırmıştı ki; uzun süredir, mola verilen kaza merkezinden binen yaşlı bir teyzenin yanında yolculuk yaptığının farkında bile olamamıştı.

Güngörmüş yaşlı teyze bu genç ve dertli adamın durumundan oldukça mustarip olmuştu. Dakikalarca fırsat kollayıp, yaralı gençi konuşturup açmak veya rahatsız etmemek arasında bocalayıp durdu. Sonunda dayanamayıp, belki bir derman olurum umut seslenişi denedi:

_ Çok dalmışsın be evlâdım, rahatsız mısın?

_ Ha, şeyyy... Çok özür dilerim teyze hanım. Hiç geldiğinizin farkında değilim.

_ Biliyorum. Nedir sizi bu kadar üzen? Hasta mısınız, hastanız mı var, yoksa bir yakınınızı mı kaybettiniz? Nedir derdiniz?

_ Yo, yo... Allah'a şükür hasta falan değilim. Hastam da yok, ama...

_ Anlaşıldı. Birini kaybettiniz sanırım?

_ Ee. İşte öyle gibi bir şey...

_ Nasıl öyle gibi?

— ...
_ Çok özür dilerim. Yaranızı deştim galiba.
_ Rica ederim teyze hanım. Siz annem yerindesiniz. Ama çare-siz dert...
_ Nereye gidiyorsun evlâdım?
_ İstanbul'a teyze.
_ Hayırdır inşallah?
_ Tayinim çıktı. Öğretmenim de...
_ Haaa. Güzel, güzel... Öyleyse sevdiğini buralarda, yalnız ba-şına bırakıyorsun?

— ...
_ Peki. Söylemek, paylaşmak istemeyebilirsin...
Yaşlı teyze Veli'nin duyamayacağı bir şekilde ağzının içerisin-de: "Benim de bir torunum var. O da öğretmen. O da âşık... Ah bu gençler!" diye mırıldandı. Genç adamın yaralarını iyice dep-reştirmemek için de daha fazla üstelemedi. Sonra onu ferahlatma-nın yollarını aramaya koyuldu:

— Zaman her şeyin ilâcıdır evlâdım. Sabırlı olmalısın. Hiçbir şey umutlarını tüketmemeli. Senin için hayırlar dilerim.
_ Teşekkür ederim teyze hanım. Siz nereye gidiyorsunuz?
_ Ankara'ya evlâdım. Oğlumun yanına. Kısmet olursa bahara kadar orada kalacağım.
_ Amca bey de mi orada?
_ Hayır evlâdım. O her zaman yanımda ama...
_ Yaaa! Çok üzüldüm. Allah rahmet eylesin. Anlaşılan onu çok seviyordunuz?
_ Hem de nasıl!... Hâlâ da öyle... Keşke şimdi o da yaşıyor ol-saydı. Ona neler borçluyum...
_ İyi bir evlilik yapmışsınız sanırım. Şanslı birisiniz teyze ha-nım anlaşılan...
_ Öyle denebilir. Size de şans dilerim. Gerçekten iyi bir evlilik çok önemli... Anlaşabilmek, anlayabilmek... Ama bunu sağla-mak için de karşılıklı saygı gerek. Bence insanın karşındakine duyacağı saygı, kendisine olan saygısından kaynaklanır. Bu dü-rürlüktür. Eğer siz insan olmanın değerini takdir edebilirsiniz,

karşınızdakine de insanca davranırsınız. O zaman yaşam bir anlam ifade eder.

_ Doğru söylüyorsunuz. Çok duygulandım inanın. Anlaşılan siz bir bilgi hazinesisiniz. Sizden öğreneceğim çok şey olmalı.

_ Estağfurullah be evlâdım. Biraz tecrübemiz olabilir. Bilgi siz öğretmenlerimizde.

_ Rica ederim. Bizim biraz bilgimiz olabilir, ama siz de yılların tecrübesine sahipsiniz. Lütfen bana adresinizi verir misiniz? Belki Ankara'ya yolum düşer, belki mektup yazar sizden sıkıştığımda yardım isterim.

_ Elbette evlâdım. Adres çantamdaydı. İnmeden önce hatırlat da vereyim.

_ Çok memnun olurum.

_ Peki anneniz, babanız...

_ ...

_ Ah yavruuum!

_ Bana kocanızı anlatır mısınız, nasıl biriydi?

_ Sevmeye, yanımda yaşatmaya, her zaman onunla beraber olmaya değer. Hayatımı, çocuklarımı, torunlarımı borçluyum ona.

_ Nasıl yani, biraz açar mısınız?

_ Beni ölümden kurtardı...

_ Haaa!... Kaza falan?...

_ Hayır. İntihar.

_ Neden?

_ Anlatayım bari... Madem merak ediyorsun. Belki sana yaşamında faydalı da olur hiç değilse.

_ İnşallah.

_ Daha birkaç aylık gelin idim. Serserinin biri, sırtımda ot yüküyle, ıssız bir dereден geçip eve gelirken yakalayıp... Öyle perişan hâle gelmiştim ki... Tek kurtuluş çaresi vardı kafamda: intihar! Çıktım bir kayanın tepesine, kendimi bırakmanın provalarını yaparken yetiştirdi.

_ Kocanız?

_ Evet. Yalvardı, yakardı... Ben atlarsam kendisinin de beraber atlayacağını söyledi. Çok ciddi idi. Ve gerçekten de kayaya tır-

manmaya başladı. Kıyamazdım ona! İkna edip indirdi.

_ Kim olduğunu söylediniz mi kendisine?

_ Hayır. Çok uğraştıysa da söylemedim. O zaman başı belâyâ girerdi. O hem çok sakın, hem de gözünü daldan budaktan esirgemeyen biriydi. Muhakkak onu enseler, benim yüzümden başı derde girerdi. Yapamazdım...

_ Peki bu olayı hiç sorun etti mi?

_ Hayır. O etmedi fakat ben ettim. Birkaç kere ayrılmayı teklif ettim, ama: “Asla bu konuyu bir daha ağzından duymayacağım. Ben o kadar zayıf biri miyim? Önemli olan insanın kendi isteğiyle yaptığıdır” dedi ve bir daha da konuşturmadı.

_ Saldırkanı hiç söylemediniz mi?

_ Onunla; eğer fazla zorlarsa ayrılırım, deyip, anlaşmaya vardık. Ben ayrılmadan, o da onu sormaktan vazgeçti. Zaten fazla da uzun sürmedi...

_ Nedir o fazla uzun sürmeyen?

_ Terbiyesizi, kaderin cilvesine bakın ki; bir süre sonra, tam intihar edeceğim kayanın altından geçerken, tepeden düşen bir parça taş gebertti. Artık söylememde bir mahzur kalmamıştı...

_ Çok etkilendim. Gerçekten iyi bir çiftmişsiniz. Bu kadar çok sevmenizi şimdi daha iyi anlıyorum.

_ İnşallah sizin de böyle bir sevginiz, sevgiliniz olur evlâdım.

_ Teşekkür ederim.

_ Ama şunu unutma ki; bir yürek çok sevda kaldırır, fakat bir evlilik birden fazla...

Yol sular seller gibi altlarından akıp gidiyordu. Veli yolculuğun bitmesini hiç istemiyordu. Şu yaşlı teyzeden gör daha neler öğrenecekti. Ama ne gariptir ki, aklına hiç teyzenin memleketiyle, Milliyet’in memleketinin aynı olduğu gelmiyordu. Bir hatırlasa, bir arkadaşı Milliyet’ten bahsetse!...

Teyze hanım tecrübesini, çantasından çıkardığı bir öğleliği açarak bir daha sergilemiş oldu. Hiç öğleliksiz yola çıkılır mıydı? Hani, Veli’nin öğleliği neredeydi? Hâlbuki karnı da zil çalıyordu. Gerçi teyzenin anlattıkları ona açıklığını unutturmuştu ama...

Muhabetlerinin koyulaşmasına yanlarında başka yolcunun

olmayışı da yardımcı oluyordu. Veli biraz yok mok dediyse de, yaşlı teyze kolundan tutup yemeğe çekti. Bir güzel karınlarını doyurunca tekrar muhabbete koyuldular. Veli teyze hanımı susturmamaya kararlıydı:

_ Sizi çok etkileyen bir anınızı anlatır mısınız teyze hanım?

_ Hangi birini anlatsam evlâdım... Belki hâlinize şükredersiniz diye size çocukluğumda geçen bir anımı anlatayim.

_ Çok sevinirim.

_ Babam seferberlikte ölmüştü. Ben yedi sekiz yaşlarında, kız kardeşim beş yaşlarında, erkek kardeşim de üç yaşlarındaydı. Bir akşamüstü kapı çalındı. Açtığımızda, karşımızda zebellâ gibi bir adam dikiliydi: “Mustafa’nın bana ... lira borcu var” deyip bir kâğıt uzattı. Hepimiz korkmuş ve ürkmüştük. Evde un uçup kepek kaçmıyordu. Annem erkek kardeşimi bağrına bastı. O fazla bir şey anlamıyordu, fakat kız kardeşim korkmuş, boncuk boncuk ağlıyordu. Hemen onu da ben bağrıma bastım. Annem, yaz boyunca yarıya toplamış olduğumuz bir çuval dutu gösterip: “Bundan başka bir şeyimiz yok. İşte, üç tane yetimle bizi yalnız başımıza bıraktı. Senin vicdanına... Götürürsen, ondan başka da bir şeyimiz kalmıyor” dedi. Yüreğim parçalanacak gibiydi. Kardeşlerimi korkutmamak için içime ağlıyordum. Dutumuzu da alıp götürürse biz ne yapacaktık! Adam bir süre bakındıktan sonra gözleri yaşarmış olarak: “O da benden yetimlere olsun” deyip, başımızı okşayıp, arkasına bakmadan çekip gitti. O gün bir şey diyememiştim. Ama inşallah onu cennette görebilirim, öyle bir öpeceğim ki!

Veli hüngür hüngür ağlıyordu. Pembe teyze de ağlamaya başlamıştı. Bir süre hıçkırıktan başka kimseden çit çıkmayacaktı...

***

Bu hâl üzere geçilen kasabaların, köylerin uyumamış ışıklarıyla bir müddet daha hüzne yolculuk ettikten sonra, Veli’nin akli başına gelmişti! Bu hazineyi böyle, gözleri açık uyuyarak boşa harcamazdı! Uyuyacak çok zaman bulabilirdi, ama ya böylesi bir gün görmüşü?...

Kanı kaynamıştı şu yaşlı teyzeye. Onda anne kokusu, kendini ona çeken bir şeyler hissediyordu. Anlattırdı, dinledi... Sonunda

can alıcı soruyu sordu:

“Teyze hanım, anlaşılan çok dolusunuz ve bir hayli de tecrübe edinmişsiniz. Peki, hayatta en çok ne isterdiniz?” diye sorunca, yaşlı teyze bir iç çekip başladı söylenmeye. Veli onu dinledikçe kendinden geçiyor, âlemler arasında ışık hızıyla yolculuk yapıyordu:

SENİ İSTERİM

**Yavruya kucak, civcive kanat, mazluma imdat
Bozkıra rahmet, düşküne aş, yolcuya yoldaş
Kimsesizliklerde dökülen yaş olmak isterim.**

**Kavrulan bağırlara su, goncaya koku
Arıya bal, güle bülbül, sevdaya hasret
Son nefese can katacak sıhhat olmak isterim.**

**Göze yaş, kirpiğe kaş, yalnızca arkadaş
Bedene can, yürekte kan, derde derman
Dünyayı cennet yapacak ferman olmak isterim**

**Hastaya ilâç, boğulana kulaç, zalime kırbaç
Tomurcuğa ışık, boşlukta soluk, yıldızlara konuk
Ağustos sıcağında yel, pislikleri temizleyecek sel
Gündüze hasret geceye, seher olmak isterim.**

**Sevgisi tüm gönülleri dolduracak yürek olmak isterim
En ücretteki iniltiyi duyacak kulak olmak isterim
Tüm dertleri sinesinde tüketecek kucak olmak isterim
Çaresizin son duasını fısıldayan dudak olmak isterim
Yaşamaya değerler uğruna binlerce defa ölmek isterim
Kapılarını açmamaya yeminli cehennem olmak isterim!
Hepsi boş, *her şey yalan!* **Seni isterim...****

“Hepsi boş, her şey...” derken, Pembe teyze gözlerini yumdu. Artık bu kadar yorgunluk ve gecenin bir hayli ilerlemesinden sonra da bir iki soluk uyku...

Veli bir süre yaşlı teyzenin son mısrasını geveleyip durdu. Sonra “zonk!” diye beynine şimşekler çakıldı. Hani teyzeden adres alacaktı!

Acaba Ankara’ya ne kadar kalmıştı? O zamana kadar uyanacak mıydı? Ya...

Çıkıp birilerinden Ankara’ya ne kadar kaldığını öğrendi. İyi... Daha birkaç saat kadar vardı. Şimdi ne yapıp ne edip teyzenin uyanmasını beklemeliydi.

Teyze hanım öylesine güzel uyuyordu ki, ona bakıp bakıp tebessüm etti. Ne kadar da güzel bir yüzü vardı! Ona doğru sanki nur ışınıyordu. Neden daha önce hiç tanımadığı bu yaşlı teyze ruhunun derinliklerine kadar işlemişti? Sanki yıllardır tanıdığı bir dostu, akrabası, ya da çok sevdiği biri gibiydi. Yoksa onun bilgisi, tecrübesi, hayata bakışı mı onu böylesine derinden sarsmıştı? Yoksa...?

İşin kötü tarafı o ki, Veli’yi; hayatında hiç bu kadar tadına doyumaz hissetmediği, garip bir uyku isteği karabasanlar gibi sarmıştı. Yanaklarını ısırды, biraz kültüf fizik yaptı, dışarı çıktı, içeri girdi... Ne yaptıysa başaramayıp; “her hâlde en iyisi şöyle beş on dakika kestirmekten başka çare yok” deyip; bazen bir ömre bedel, bazen de bir ömrü yerle bir eden uykuya kendini teslim etti!...

***

Trenin sabaha merhaba, Ankara’ya elveda diyen düdüğü Veli’yi uyandırmıştı! Gözlerini açmadan bir an nerede, ne âlemde olduğunu düşündü. Birden aklına Milliyet düştü! Sonra yaşlı teyze... Sahi ya, bu teyze Milliyetlerin kazasında binmişti. Belki de tanıyor, belki de...

Ama gözlerini açtığı anda tren; sanki bu düşündüklerinin cevabını buldurmamak, kaderinin kötü cilvelerini değiştirmeye bir katkı sunmamak üzere hızlanıyordu!

Kaçırmıştı onu, hem de adresini bile alamadan! Beyninde son anda kıvılcımlar çaktıran, belki de kaderini şekillendirebilecek

merakı gideremedi kaybetmişti. Pencereden dışarıya baktı. Yok, yoktu işte. Atlamayı düşündü birden! Tırmanır gibi bile oldu, fakat ne cesaret edebildi, ne de kafasını geçirebildi pencereden. Yüzünü ellerinin arasına alıp koltuğa yığıldı.

Kendine geldiğinde Ankara'dan arta kalanlar gözüne ilişti. İyi iyi... Modern bir yere benziyordu şu Ankara. Ankara böyleyse İstanbul...

Biraz morali düzeler gibi olmuştu. En azından, yabancı bir şehre gidiyorsa da, medenî bir yere gidiyordu. Yolsuzluk, susuzluk, okulsuzluk, öğretmensizlik; açlık, fakirlik; ağalık, kan davası, başlık parası... olmazdı ya! Etrafı seyrediyor; Uyanış'ı, muhtar emmiyi, Seydo Ağayı, yengesini, Satı gelini, mini Milliyet'i, anasını, babasını, Milliyet'i düşünüyordu.

İKİNCİ BÖLÜM

KÂBUS

16- BOZULAN MORALLER

Artık yavaş yavaş İstanbul'un kokusu gelmeye başlamıştı. İzmit demek İstanbul'a gelmek demektir. Fakat pek hoşuna gitmedi İzmit Veli Öğretmenin. Ne kötü kokuydu bu böyle. İstanbul'da böyle kötü kokular, böyle düzensiz yapılanmalar olamazdı!...

Öyle sanmakla pek de haksız olmadığını anlamıştı fazla uzun sürmeden! İstanbul sınırlarından içeri girdikten sonra iş değişmişti. Masmavi deniz, düzenli yerleşim, temiz hava... Bir var ki, Veli Öğretmen hep sol tarafına bakabilmiş; arkaları, uzaklarda kalkanları, yürek burkan manzaraları pek görememişti.

Haydarpaşa'da trenden indiğinde kafasındaki güzel imaj biraz daha kuvvetlenmişti: sol tarafında Kadıköy, karşı kıyıya geçti Karaköy, muhtar emminin oğlu Musalara giderken geçtiği Bakırköy... Sonra aklına Kırşehirinin: "Adamların köyüne bak, bizim şehrimize bak!" sözü gelip güldü. Ve: "Taşı toprağı altın' diyen haklıymış galiba" diye söylenerek, uzun soluklu olmayacak, geçici sevinciyle akıp gitti!

Akşamüstüne doğru Musalara vardı. Musa işten yeni gelmişti. Veli'yi karşısında görünce şaşırıldı:

_ Ooo, Veli Hoca! Hoş gelmişsin. Hangi rüzgâr attı seni böyle buralara? Geç hele, geç içeriye...

_ Tayinim çıktı İstanbul'a Musa.

_ İyi, iyi... Büyük yerdin İstanbul. Nasıl geçti yolculuk?

_ Fena sayılmaz. Trenle geldim. Biraz uzun oldu ama...

_ Rahat bulabildin mi bari burayı? Keşke bir yerlerden telefon etseydin...

_ Sora sora geldim. Mahalleye gelene kadar fazla zorlanmadım,

ama burada adresi bulana kadar...

_ Köyde ne var ne yok? Sayım günü ne muhteşem manzaraydı öyle! Ne oldu, köyü nahiye yapıyorlar mı?

_ Henüz bir haber çıkmamıştı. Bilemiyorum ne olacak. Size babanızdan bir mektup getirdim.

Musa babasından gelen mektubu alıp dikkatli dikkatli okumaya başladı. Ara sıra da gülümsüyordu. Mektupta muhtar emmi Veli Öğretmen'den övgüyle bahsediyordu. Bir gülümseme daha atıp okumayı bitirdi:

_ İlahî baba! Biz sanki Veli Öğretmeni tanımıyoruz da...

_ N'oldu Musa, bir şey mi var?

_ Babam mektupta; "Veli Öğretmene iyi bakasınız, iyi misafir edesiniz. Bizler, köyümüz ona çok şey borçluyuz" diye yazmış. Biz sanki sizin iyiliklerinizi, yaptıklarınızı bilmiyoruz da...

_ Aman estağfurullah... Ben ne yaptım ki?

_ Biz biliriz, biliriz Veli Öğretmen... Köylü deyip geçmeyin. O yapılan iyilikleri asla unutmaz. Burasını evin gibi bilesin. İstediğin kadar, istediğin rahatlıkta kalabilirsin. Yerimiz geniş sayılır. Hiç yabancılık çekmeyesin. Sahi ya, hangi okula verdiler?

_ Onu yarın Millî Eğitim Müdürlüğüne gidince öğreneceğim. Umarım yakın bir yerlerde olur da ara sıra görüşürüz.

_ İnşallah. Ama hiç dert etme. Nerede olursan ol, biz seni gelip buluruz.

_ Sağ olun, var olun. Eksik olmayın. Bana bir ev bulmamda da yardımcı olursunuz her hâlde?

_ Sen şimdi evi mevi dert etme Veli Hoca. İşte ev... Gerektiği zaman hallederiz.

***

Yediler, içtiler, muhabbet ettiler. Elektrik, televizyon... Fakat hemen olmayan bir şeyleri fark etmişti ki, köyünün ne suyu, ne de havası vardı burada! Nefes alamıyor, sanki boğuluyor gibiydi. Suları ise kokuyordu! Şimdi az da olsa, köyün buz gibi akan çeşmesinden bir testi... Nelere değmezdi ki!

Sabahleyin Musa'yla beraber çıktılar. Musa Veli'yi Millî Eğitimde bırakıp, telefonunu da vererek işine gitti. Veli Millî Eğitim

Müdürlüğünde bir süre yetkilileri bekledikten sonra, bir başka köye tayininin yapıldığı yazısını eline tutuşturdular. Olsun... Buranın köyleri bir başkaydı! Kadıköy, Karaköy, Bakırköy... Bu da onlar gibi, bir başka köy olmalıydı her hâlde!

Veli atandığı okula varabilmek için bir otobüsten diğerine... Adresi kaçırmamak için her birkaç dakikada bir biletçiye; “geldik mi?” diye soruyordu. Sonunda biletçi yarı azarlar gibi: “Merak etme be kardeşim, vardığımızda haber veririz” dedi.

Acayip yollardan, gittikçe viraneleşen; hayalindeki İstanbul köylerinden çıkıp, geldiği köye, köylere rahmet okutturacak varoşlara daldıkça, Veli Öğretmenin morali bozuldukça bozuluyordu! Vay be! İstanbul’da da mı böyle berbat yerler vardı. Hani, nerede kaldı o şehirlere galebe çalan köyler? Gittikçe daha da mı berbatlaşıyordu! Böyle başka yerler de var mıydı acaba? İki günde gördükleri arasındaki bu kadar çelişkiye ne demeliydi?

Sonunda Veli Öğretmen elindeki adreste indi. Hayalleri vurgun yemiş gibiydi: “Buranın nesi köy be? Olsa olsa harabeler, çelişkiler, umutsuzluklar kalıntısı! Ben yeni bir kâbusa mı uyanıyorum? Ama ne berbat bir kâbus! Yollar rezalet, evler rezalet; havası berbat, suyu gör ne berbat!...”

Aslında Veli Öğretmen, berbat olması bir tarafa; bu garibanlar istismar potansiyelinin suyunun akmadığı gerçeğini henüz bilmiyordu! Burası İstanbul’du işte! Hani şu taşı toprağı altın(!) olan İstanbul. Daha neler vardı neler ki, Veli Öğretmenin gördüklerine bin rahmet okuturdu! Buralar, “dışı seni, içi beni yakar” cinsten yerlerdi!...

Veli Öğretmen yeni okulunu ararken kafası darmadağındı! Ne yapacaktı şimdi buralarda? Etrafına bakınıp yürüdükçe içi burkuluyordu. İnsanlar oluk oluk akıyorlardı, ancak yabancı bir ülkedeymiş gibi bir tanıdığa rastlayıp da selâm veremiyor, hâl hatır edemiyordu. Kimse kimsenin yüzüne bakmıyordu! Suratlar asık, sınırlar gergindi! Her biri ayrı telden çalar; diller, örfler, âdetler ayrı ayrı gibi görünüyordu! Bu hayattan bezmişler global köyünde ne yapabilecek, hangi problemi çözebilecekti? Muhtar emmi yok, Seydo Ağa yok, Muhsin Hoca... Kan davasını mı, başlık parasını mı çözecekti? Bu köylerin nahiye olma gibi bir sorunları da

olamazdı. Buranın adı köydü: ...köy. Her ne kadar bir gün önce gördüğü köyler gibi olmasa da, bir metropol köydü(!) işte...

***

Sora sora bulmuştu okulunu. Orta yaşın üzerinde, tombul müdür Ali Bey iyi karşılamıştı onu:

_ Hoş gelmişsiniz Veli Bey. Nerelerden böyle?

_ ...

_ Haaa, iyi... Hemşehri sayılırız. Ben de ...lıyım.

_ İlk defa mı geliyorsunuz İstanbul'a?

_ Evet müdür bey.

_ Biraz zor olacak, ama alışsınız. Ev bark var mı?

_ Hayır. Daha dün indim İstanbul'a.

_ Biz de yardımcı oluruz ev bulmanıza. Şimdilik kalacak yeriniz var mı?

_ Var müdür bey.

_ O zaman siz şimdi gidin. Okulların açılmasına daha birkaç gün var. Bu arada hem dinlenir, hem de işlerinizi yoluna koyarsınız.

_ Teşekkür ederim efendim. Hoşça kalın.

_ Güle güle.

Veli dışarı çıkınca, bu hastahane gibi büyük, belki de uzun yıllar mesaisini geçireceği okula baktı, baktı... Sonra karışık duygularla kâbusunda yürüdü...

***

Veli Öğretmen kısa sürede, okuluna yakın sayılabilecek bir yerden bir gecekondu kiralamıştı. Artık okullar açılıyordu...

Asıl kâbusu okul açılınca görecekti! Burası, Perişanköy'e bin rahmet okutacak derecede perişandı! Seksen küsur kişilik birinci sınıf! Hem de her biri ayrı bir kültürün ürünü; değişik tenlerden, değişik yörelerden, değişik...

Çocuklar neredeyse birbirlerinin üzerinde oturuyorlardı. Okul bakımsızdı. Sınıf Perişanköy'deki kadar büyük değildi. Üstlerine başlarına baktıkça içi sızlıyordu! "Vay başıma gelenler!" diye, dertli dertli iç çekiyordu.

Günler geçtikçe derdi katmerleşiyordu Veli Öğretmenin. Onu

üzen sadece okul ve öğrencileri değildi. Dışarı çıktığında da gördükleri onu perişan ediyordu. Üzülüyordu, sıkılıyordu, kahroluyordu. Ne yapacağını, ne edeceğini bilemiyordu. Kendisini hiç bu kadar yalnız, hiç bu kadar çaresiz hissetmemişti. Ne yapacaktı, ne yapmalıydı?

Köyü burnunda tütmeye başlamıştı! Karababa, Yeşilvadi, Uyanış, Perişanköy... Öylesine, ölesiye özlüyordu! Bu özlem aklına bir fikir getirdi: Muhtar emmiye bir mektup yazacaktı.

Günler günleri kovaladıkça Veli Öğretmenin karamsarlığı da yavaş yavaş çözülmeye başlamıştı. Muhtar emmiye gönderdiği mektuba bir karşılık gelmemişti. Zaten o da bir karşılık vermeleri için yazmamış; onları, köyünü ne kadar özlediğini dile getirmişti. Bu arada muhtar emmiye teşekkür etmiş, Musa'nın kendisine ne kadar yardımcı olduğunu belirtmişti.

Evet, Veli Öğretmen eski Veli Öğretmen olmaya doğru yavaş da olsa yürüyordu. Acaba kâbuslar onu rahat bırakacaklar mıydı? Yoksa her geçen gün eritip tüketecekler miydi? Bulunduğu köyün, İstanbul'un varoşlarının yürekler acısı durumu, tezatlar...

Evet bunlar gerçektir, fakat ahu vah etmekle de bir yere varılmazdı ki. Çalışmalıydı, hem de Perişanköy'ü Uyanış'a taşıdığı gibi. O kendisine düşeni yapmalıydı. Bütün sorunları bir arada düşünüp moral bozmanın anlamı yoktu. Tek başına bütün İstanbul'u, tüm ülkeyi kurtarması imkânsızdı. Herkes üzerine düşeni yaparsa mesele çözüldü, diye başlamıştı uyanmaya ve silkinmeye daha önce olduğu gibi.

O hâlde ne yapacaktı? Kendine düşen neydi? Burayı da uyandırabilir miydi?

Uyanır veya uyanmaz... Perişanköy'e uyguladığı metodu buraya da uygulamalıydı. Önce okulu, çocukları. Sonra yavaş yavaş gecekonduların sakinleri. Gör ne kadar okumayan, okuyamayan vardı. Ne yoksullar, ne düşkünler vardı. Bulmalıydı muhtar emmileri, Muhsin Hocaları. Dönüştürmeliydi cehaletten medeniyete Seydo Ağaları...

***

Veli o gün biraz geç dönüyordu evine. Yatsı okunalı epey olmuştu. Eve yaklaştığında kapının önünde gıcır gıcır bir arabanın

durduğunu gördü! Evet evet, bu son model bir Mercedes'ti. Allah Allah, kim olabilirdi ki! Yaklaşıp camından baktı. Evet, bu amca-oğlu Fikri'nin ta kendisiydi. Direksiyona kafasını dayamış kesti-riyordu. Camı tıklatınca fırladı, kapıyı açıp:

_ Ooo Veli, sen de buralara gelir miydin?

_ Geldik işte ya Fikri...

_ Ama çok ayıp ettin. İnsan bi haber vermez mi? Hasretinden prangalar eskittik...

_ Yapma be emmoğlu. Gelip düştük okula, derslere... Kusura kalma.

_ Hadi atla da gidelim.

_ Nereye?

_ Bize gideceğiz, bırakmam seni. Yengen de seni bekliyor.

_ Yengem sizde mi! Ne zaman geldi?

_ Yani bizim hanım canım.

_ Olmaz olmaz. Bu saatten sonra rahatsız etmeyeyim.

_ Ya ne rahatsızlığı... Hadi atla, atla da gidelim.

_ Bugün olmasın be Fikri. Ben hafta sonu gelirim. Bana adresi ver. Nerede yeriniz?

_ Cumartesi iş yerine gel öyleyse. İş yeri merkezi Aksaray'da. İşte kartım. Bak gelmezsen külâhları değişiriz ha...

_ Tamam tamam, geleceğim. Söz veriyorum. Hadi güle güle.

_ Görüşürüz...

Aslında hiç de hoşuna gitmemişti bu karşılaşma Veli'nin. Fikri'yle yıldızları bir türlü barışmamıştı. Şimdi gittiğinde o atıp tutacak, Veli'nin de canı sıkılacaktı. Ortak noktaları pek yoktu. Hele arada yengesi olmasa, hiç de yanına yöresine yaklaşmazdı! Fakat başka ne yapacaktı? Gidecek, görüşecek; belki üzülecek, kızacak, sinirlenecek...

***

Ve Veli Öğretmenin muhtar emmiye gönderdiği mektuba karşılık gelmişti! Selâm, muhabbet gönderiyordu köylüler. "Hep seni iyilikle yâd ediyoruz" diye yazıp devam ediyordu muhtar emmi: "Seydo Ağa açtığın çığırda bütün hızıyla devam ediyor. Her geçen gün köylünün biraz daha takdirini, sevgisini kazanıyor. Ya-

kında köyde toprağı olmayan kalmayacak gibi. Yeni tarlalıklar açıldı. Bir traktör daha alındı. Köyün nahiye olacağı konuşuluyor artık yanda yörede. Hani şu çayın suyu var ya... Baraj yapmaya çalışıyoruz. Seydo Ağa sık sık kazaya iniyor, uğraşıp duruyor. Ha, okulumuza bir de kız öğretmen gönderdiler. Sizi tanıyormuş. İyi birine benziyor...”

Muhtar emminin uzayan mektubu Veli Öğretmene öylesine bir moral vermişti ki! Fakat hasretini de kudurttu! Ah Karababa, köyüm, yurdum! diye içini çekti durdu. Sonra Seydo Ağayı takdirle andı. İyi ki şu adamla savaşa tutuşmamıştı. Ne kadar da iyi olmuştu. Ancak ona borçlu kalmıştı. Şu reislik işi...

Sonra Veli Öğretmenin aklı kız öğretmene takıldı. Acaba kendisini tanıyan kız öğretmen kimdi? Milliyet olamazdı. Onu muhtar emmi daha önce görmüştü. O olsa tanır, söylerdi. Sınıf arkadaşlarından, arka sınıflardan biri miydi? Tekrar bir mektup yazıp sorsa mıydı? Yoksa kazadan, köylerden tanıyan biri, birilerinin çocuğı muydu?

Öğretim yılı sonuna doğru Veli Öğretmen geldiğı günlerden epey uzaklara yürümüştü. Artık o karamsarlıkların yerini inanç, çalışma, umut, projeler almıştı. Burada da bir şeyleri başarabilmenin hazzını tatmaya başlamıştı. Koca bir sınıfı başarıyla eğitip öğretmişti. Tıpkı köydeki gibi, çocukları ona öylesine alışmışlardı ki... Köy kadar olmasa da, birkaç öğrencinin okula başlamasına neden olmuştu. Yine elinden gelen yardımı yapmaya devam etmiş, öğretmen arkadaşlarıyla iyi bir diyalog kurmuştu. Müdür beyle de arası oldukça iyiydi. Çevredekilerle tanışmaya başlamıştı. Bakkal, manav, kasap; polis, memur, belediyecei... Artık kendisini yalnız hissetmiyordu. Yaz tatili için ise başka projeleri vardı. Kazadan İstanbul'a gelip yerleşenleri toparlama, bir dernek kurma girişiminde bulunacaktı. Belki bu birliktelikle memleketlerinin, memleketlilerinin bazı sorunlarını çözüme kavuşturabileceklerdi.

***

O yaz Veli Öğretmen açısından çok verimli geçiyordu. Başlangıçta pek isteksizdi, ama şimdi sık sık Fikri'nin ofisine takılıyor. Eğer biraz arayı açarsa; ya telefon ediyor, ya da gelip alıyor-

du kendisini Fikri. Aslında Fikri'yle bölüşemeyecekleri bir şeyleri yoktu. Biraz havalı ve ahlâkı bozuktu. Fakat ne de olsa amcası oğluydu. Ve arada dünyada en çok sevdiği insanlardan biri olan yengesi, Gara Gelin vardı.

Acaba Fikri bir Seydo Ağa olabilir miydi? Günlerce bu soru Veli'nin kafasına takılıp durdu. Ancak her defasında, "hayır" diyordu. Seydo Ağa saf ve temiz birisiydi. Fikri ise çocukluğunda bile haşarı ve düşük ahlâklıydı. Fakat yine de ondan ülkesi, insanları ve memleketi için faydalanmanın yollarını aramalıydı.

Veli Öğretmen Fikri'nin yardımlarıyla çok sayıda memleketlisi iş adamı tanımıştı. Çoğundan derneğin kurulması için maddî ve manevî destek sözü de almıştı. Artık harekete geçme zamanıydı.

Fikri her ne kadar karşı çıksa da, derneğin yönetim kuruluna onu da aldirtmişti. İş adamlarının desteğiyle de dernek için bir yer kiralanmıştı. Şimdi sırada çeşitli etkinlikler yaparak birlik ve beraberliği pekiştirme, sorunları yavaş yavaş çözme vardı.

İlerleyen zamanlarda birçok gece, eğlence, piknik düzenlediler. Tanıştılar, kaynaştılar. Sonra sorun çözmeye doğru yöneldiler...

Veli Öğretmenin uzun süredir kafasında hep, dedesinin köyüne su götürme plânı yatıyordu. Biraz daha çabalayarak, bu köyden İstanbul'da bulunan çok sayıda kişiyle dirsek temasına geçti. Yavaş yavaş projeyi kafalarına sokmaya, onları ikna etmeye başladı.

Günler artık Veli'yi sıkıyordu. Öylesine kendini kaptırmıştı ki! Öğrencileri onu çok seviyor, o da öğrencilerini çok seviyordu. Alışmıştı İstanbul'un havasına, suyuna... Artık kokusunu hissetmiyordu suyunun, Haliç'inin. Kirli havası, gürültüsü ayrılmaz bir parçası gibi olmaya başlamıştı. Ama yine de Uyanış'ı, muhtar emmiyi, Memnune yengeyi, orada bıraktıklarını öylesine özlüyordu ki.

Bu özleme belki de bir nebze merhem olur kabilinden bir mektup ulaşmıştı eline. Hem de Seydo Ağadan! Selâm ve muhabbetle başlıyordu mektup. Ne de güzel Türkçe kullanıyordu. Ah şu eğitim öğretimi! Mektubun bir kısmını bir, bir daha okudu:

"Dostum Veli Öğretmen,

Sana neler borçlu olduğumu, olduğumuzu şimdi çok daha iyi anlıyorum. Allah her köye, her yöreye bir Veli Öğretmen nasip

etsin.”

“Bana insanlığımı, insanlığı bağışladın. Şimdi ben de köylüler de, yokluğun hariç, öylesine mutluyuz ki! Açtığın çığırda var gücümüzle devam ediyoruz. Köyde topraksız, okula gitmeyen çocuklu ev kalmadı. Köylüler bana öylesine sevgi ve saygı gösteriyorlar ki, bunu anlatacak kelime bulamıyorum.”

“Ha, size bir de müjdeli haberim var. Uyanış’ın nahiye olacağı artık kesin gibi. Ankara’dan bazı dostlar vasıtasıyla aldım bu haberi. Arkasından da seçim olur her hâlde...”

Okudukça gözleri yaşardı Veli Öğretmenin. Doğru yazdığından emindi Seydo Ağanın nahiye hakkında. Muhtar emmi de bu sözleri doğrulayacak şekilde yazmıştı daha önce. Zaten Seydo Ağanın son zamanlardaki tavrı, onun yalan yanlış şeyler yazacağına asla ihtimal verdimiyordu. Veli Öğretmen bu mektuba öylesine sevinmişti ki. Hele nahiye olma haberi...

***

Fikri evli ve epeyce yetişkin bir oğluyla bir kızı vardı. Her ikisini de özel okullarda okutuyordu. Kendisi pek okumaya merak sarmamıştı ama...

Eşi Sulhiye Hanım sükseyi çok seven, gösteriş budalası bir kadındı. Hiç ısınmamıştı içi şu kadına Veli Öğretmenin. Sık sık Fikri’nin ofisine; koltuğunun altında, “yavrum, hayatım” deyip de başka bir şey demediği küçücük bir köpekle gelirdi. Veli ise oldu bitti kedi, köpek gibi hayvanlara mesafeli dururdu. Onun varı yoğu insandı. Elbette hayvanlar da önemliydi, ancak bu küçük köpek kadar değeri, şansı olmayan o kadar çok insan vardı ki!...

Fikri işleri büyüttükçe büyütmişti. Bu kadar serveti bu kısa sürede nasıl elde etmişti? Çok değişik alanlarda faaliyet yürütüyordu. Veli’nin kafası sık sık buna takılır, bir izahını bulamazdı. Sonra da kendi kendine: “Sen galiba çekemiyorsun, gözün götürmüyor!” der, başka şeyler düşünmeye çabalar. Fakat son günlerde burnuna kötü kokular geliyor gibiydi! Hele o gün karşılaştığı durumlar, şüphesini daha da artırır olmuştü:

Veli yine Fikri’nin ofisindeydi. Çay, kahve, muhabbet... Bir ara sekreteri gelip bir şeyler fısıldadı kulağına. Fikri kapının ağzına kadar gidip, ara yerde duran, yüzlerinde meymenet olmayan

iki kişiyi karşıladı. Sonra onları oturtup bir süre konuştular. Anlayabildiği kadarıyla, Fikri cebinden bir çek çıkarıp yazdı!

Veli bir yandan olayı dikizlerken, bir yandan da yeni fark ettiği veya yeni asılmış olan duvardaki bir belgeye gözü ilişti. Bu belge bir diplomaydı ve ne gariptir ki Fikri'ye aitti. Hem de bir mimarlık diploması!...

Vay be! Fikri daha sonra okumaya devam etmiş ve mimarlık diploması bile almıştı. Hayret!... Onda ne okuyacak göz, ne de merak vardı ama...

Fikri yerine gelince Veli dayanamadı:

_ Kimdi onlar Fikri?

_ Müşterilerdendi...

_ Bana hiç de öyle gelmedi. Doğruyu söyle... Suratları iş yapar cinsten değildi.

_ Karıştırma Veli...

_ Ulan yoksa kirli, tehlikeli işler mi?

_ Her işin bir raconu vardır. Yaşamak için, kazanmak için birilerini, bir yerleri göreceksin.

_ Umarım bu işler ileride başına büyük belâlar açmaz. Sahi ya, hayırlı olsun. Ne zaman, nereden aldın bu diplomayı.

_ Hah, hah, haaa. Yaaa, benim de artık bir üniversite diplomam var.

_ Allah Allah!... Senin pek bu taraklarda bezin yoktu ama...

_ Olur olurrr. Azmedersen her şey olur.

_ Hadi canım, yeme beni! Söyle gerçeği, nasıl oldu?

_ Oğlum para, para, parraaaa. Her kapıyı açıyor. Buraya gelmeden, ...'da aldım o diplomayı.

_ Nasıl becerdin?

_ Oğlum orada bütün üst düzey bürokratla yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmiyordu. Para öyle kapılar açıyordu ki! Önce ortaokul, sonra lise, ardından da üniversite diploması... Hem de kapısına bile uğramadan!...

Veli Öğretmenin öylesine kafası bozulmuş, öylesine canı sıkılmıştı ki! Zihninde olayları evirdi çevirdi. Kalkıp ofisin içerisinde bir iki tur attı. Fikri Veli'nin üzgün olduğunu görünce:

- _ Veli gel bu akşam felekten bir gün çalalım.
_ Ne yapacağız?
_ Gidelim bir yere, çekelim kafaları. Patlatalım muhabbeti.
_ Biliyorsun ben pek içki içmem.
_ Ya sen de mezelerden nasıplıyorsun. Sonra da iki hatun atarız.
_ O iş de beni sarmaz arkadaş. Hem sen evli barklı bir adamsın. Nasıl olur?...
- _ Seni düşünüyorum. Böyle bekâr dolaşman bana dokunuyor.
_ İstemem! Hem karına karşı göstermiş olduğun bu tutumu hiç de beğenmedim doğrusu.
_ Adam sen de... Ne varmış yani? Otursun evinde. Ne zararı var ki ona?
_ Sen nasıl, aldatmayı uygun gördüğün birini karı olarak kabul edebiliyorsun?
_ Ya sana da bir şey söylemeye gelmiyor ki...

***

Veli Öğretmen yorgun argın öğretmenler odasına girdiğinde, bir bayan öğretmen arkadaş: “Veli Bey, misafiriniz var” dedi.

Veli Öğretmenin gözü, cam kenarında oturan ve öğretmen arkadaşlarından olmayan iki cici bayana ilişti. Gözünün ilişmesiyle de içinde bir şeyler kıpırdadı. Sanki bu güzel bayanlarla aniden duygusal bir bağ kurulmuştu! Misafirler Veli Öğretmene doğru yaklaş: “Merhaba öğretmenim, nasılsınız?” deyip, elini öpmeye başladılar.

Veli bir anda çıkaramamıştı. Öğrencilerinden olmalıydılar. Büyük ihtimalle de Perişanköy’den ama... Öğretmenin bu kararsız tavrını gören abla: “Öğretmenim biz Perişanköy’den Nazlı ile Aslı. Sizin burada olduğunuzu öğrenip ziyaretinize geldik. Biz de İstanbul’a öğretmen olarak tayin olduk.”

Bir anda Veli Öğretmenin bütün tüyleri diken diken olmuştu. Minik Nazlı ile Aslı... Okumuşlar, hem de kendi mesleği olan öğretmenliği seçmişlerdi. Sonra da arayıp bulup öğretmenlerini ziyarete gelmişlerdi. Aman Allah’ım bu ne güzel şeydi! Veli Öğretmen hemen bu cici kızları birer evlâdı gibi bağrına bastı. Hıçkırığını tutamamıştı. O kadar öğretmen arkadaşının içinde, herke-

sin hayretli bakışları arasında hüngür hüngür ağlıyordu. Kimse Veli öğretmeninin bu kadar duygulanmasına bir anlam verememişti.

Veli Öğretmen hemen onları oturtup bir süre hâl hatır etti. Hep aklına babaları Cemalettin Bey takılıyordu. Nazlı ile Aslı'nın gerçek hikâyelerini artık dünyada ondan başka bilen kalmamıştı. Arkadaşlarından biri:

_ Veli Bey, anlaşılan bu güzel ablaları çok seviyorsunuz. Bu kadar duygulandığınıza göre...

_ Evet, öyle... Sanki yıllardır kaybetmiş olduğum evlâtlarımı bulmuş gibiyim. Onları da çok seviyorum, ama bir babaları vardı ki, aklıma o gelince ağladım. Çok takdir ettiğim, saygı duyduğum biriydi. Bu cici ablaların öğretmen olmasının en büyük şeref payı ona aittir.

_ Neden hatırlayınca ağladınız?

_ Zavallı öldü!

_ Çok üzüldüm.

_ Fakat öyle inanıyorum ki, ruhu şimdi huzur içindedir. Bu arada Nazlı söze girdi:

_ Öğretmenim, asıl okuyabilmemizin en büyük şeref payı size aittir. Biz size neler neler, hatta can borçluyuz!

_ Asıl ben sizlere can borçluyum!

Bu sözler Veli Öğretmenin arkadaşlarının ilgisini çekmişti. Bir başka öğretmen arkadaşı:

_ Veli Bey çok manidar konuştunuz. Sanırım çok önemli anılarınız olmuş. Bize anlatabilir misiniz?

Bunun üzerine Veli Öğretmen Karababa'da ölümle boğuşmasını anlatmaya koyuldu. Kulağında çınlayan Nazlı'nın çığlıklarıyla nasıl hayata döndüğünü anlatırken, bazı arkadaşlarının gözleri dolmuş, bazı bayan arkadaşlarıyla, genç ve cici bu yeni öğretmenler de ağlamaya başlamışlardı. Fakat Veli Öğretmenin ağlaması bundan değil, Cemalettin Beyin ona emanet ettiği sırrı hatırlamış olmasındandı. O sırrı ölünceye kadar da saklayacaktı. Zaten iyi insan, adam gibi adam da, kendisine emanet edilene azamî itinayı gösteren insan demek değil miydi?...

***

Günler su gibi akıyordu. Artık Veli İstanbullu olmuş gibiydi. Hey gidi o ilk geldiği günler! Ne kadar da tedirgin olmuştu. Hiçbir şeyine alışamayacağını sanmıştı. Çok da faydalı olmaya başladığını sanıyordu bu koca kente şimdi. Ancak memleketini hep özlüyordu. Orada çok şeyi kalmıştı. Anıları, kendinden parçalar, kendisinin parçası olduğu kimseler, eserleri, havası, suyu...

Öyle veya böyle... Artık bu şehirde düzenini, yuvasını kuracaktı. Bu işi amcası oğlu Fikri de fark etmiş, ara sıra ona; “artık seni everelim Veli” diye takılır olmuştu.

Yeni bir evlilik... Veli Öğretmenin bir daha denemeyi düşünmediği, düşünmeye de cesaret edemediği şeylerden biriydi. Bir evlilik yapmıştı da ne olmuştu ki? Yapmasa daha iyi olmayacak mıydı? Ya Milliyet? Tekrar karşılaşmaları mümkün olabilir miydi?

Fakat Fikri, amcaoğlunun tedirginliklerinin çoğunu bilmiyor, bildiklerini de onun gibi hissedemiyordu şüphesiz. O yine Veli Öğretmeni iğneleyip duruyordu: “Oğlum! Böyle kadınsız, yuvasız, yurtsuz olunmaz. Zaten elin başka hatuna da değmiyor! Gel bi he de, ayarlayalım bi tane...”

***

O akşam okul çıkışında yanı yöreyi epey dolaşmıştı Veli Öğretmen. Evine döndüğünde, muhtar emmiden gelmiş bir mektup onu oldukça memnun etmişti. Mektupta Uyanış’ın nahiye olduğu müjdesini veriyordu muhtar emmi: “Üç ay sonra seçim olacak, Seydo Ağayı aday göstereceğiz. Ricamız, seçimde gelip bize destek olmanız yönündedir” diye bitiriyordu muhtar emmi.

Veli Öğretmeni bir heyecan ve düşünce sardı. Uyanış’ın nahiye olmasına sevinmişti, fakat açıktan açığa gidip Seydo Ağayı desteklemesi ne derece doğru olurdu? Ne yapmalıydı, ne yapacaktı?

Aslında seçim yaz ayına rastlıyordu. Okul derdi olmayacaktı. Zaten yazın memlekete gitmeyi de plânlıyordu. Dedesinin köyüne su getirme projesi epey süredir devam ediyordu. Gidip işin üzerinde durmalı, toplayacağı biraz daha parayla işi neticelendirmeliydi. Bir taşla iki kuş vurmak hiç de fena sayılmazdı! Ancak açıktan açığa bir adayı desteklemeyi bir türlü izah edemiyordu kendine.

Ve Veli Öğretmen yardım toplama turlarını hızlandırdı. Bu konuda Fikri'yi hiç rahat bırakmıyordu. Daha önce toplanılanlarla epey iş yapılmıştı. Devlet baba da bazı yardımlarda bulunuyordu. Ama sadece devlete bırakılırlarsa, iş yılan hikâyesine dönebilirdi. Zaten her şeyi devletten beklemenin de pek mantıklı bir tarafı yoktu.

Özellikle başta dedesinin köyü Bozkırlılar olmak üzere, memleketlileri Veli'yi mahcup bırakmayacak şekilde yardımda bulunuyorlardı. Veli de biriktirmiş olduğu üç beş kuruşu katarak mutluluk ve heyecan içerisinde memleketinin yolunu tutuyordu.

Yol boyunca anılarını tazeledi Veli Öğretmen. Yıllar nasıl da su gibi akıp gidiyordu! Artık saçları ak ağırlıklı koca bir mualimdi. Yüzlerce öğrenci yetiştirmişti. Gör ne kadar öğretmen, mühendis, doktor çıkmıştı. Her biri memleketin bir köşesinde hizmet veriyorlardı. Onların ülkeye yapmış olduğu her bir hizmette, şüphesiz Veli Öğretmenin de bir payı vardı. Daha gör ne büyük mevkilere gelecek öğrencileri olacaktı. Sevinçliydi, gururluydu; onur duyuyordu mesleğinden, hizmetlerinden...

Bu güzel duygular onun; memleketinin şehir merkezini gördüğünde değişik duygulara ve içini kanatan mазisini hatırlamasına yolculuk etmesine mani olamadı. Keşke yıllar öncesine dönebilseydi! Dönebilse acaba durum farklı olabilir miydi? Kaderi bu sefer farklı mı olurdu? Kim ona kaybettiklerini geri verebilirdi?...

Maymun Dağı'nı gördüğünde ise, düşünceleri şüphesiz epey farklıydı. Evet, yine annesini hatırlamıştı, ancak bu sefer bir ilâve vardı. Bu dağ artık Bozkır'a hayat akıtacaktı. Ondandır incek su belki birilerinin hayatını kurtaracak; insanlara, hayvanlara can katacaktı. Bu yüzden bir başka gözle bakıyordu Veli Öğretmen artık Maymun Dağı'na...

Kaza merkezine iner inmez hemen Bozkır'a yollandı. Gidip muhtar ve yetkililerle görüşüp, faaliyetler hakkında bilgi aldı. Yanında götürdüğü parayı komisyona teslim etti. Muhtar Veli Öğretmene öylesine minnettardı ki:

_ Veli Hoca, Allah sizden razı olsun. Sayenizde köyümüz canlanacak. Sanırım bu parayla da işler tamamlanır.

_ Rica ederim muhtar. Siz gayret gösterdiniz, biz de elimizden

geleni yapmaya çalıştık. Hemşehrilerimiz, köylüleriniz sağ olsun. Hepsi ellerinden gelen gayreti gösterdiler. İyi bir iş birliği oldu. Ben de bu köyün torunuyum. Evlâdınızım. Bu kadar da vefa borcum olsun. Vaziyet ne hâlde?

_ Kanal açma işinin çoğu bitti hocam. Borular için de devlet söz verdi. Sanıyorum sıkı bir çalışmayla birkaç hafta içerisinde suyu akıtırız.

_ İnşallah. Ben de sizlerle beraber çalışacağım. Bir iki gün bana müsaade edin. Şöyle bir mahalleme, görev yaptığım köye uğrayıp geleyim.

_ Aman hocam! Siz zaten yeterince yardım ettiniz. Bir de kanal mı açacaksınız yani?...

_ Eee, sizin kadar olmasa da... Ham sayılıırım, fakat tecrübem vardır yani. Görev yaptığım köyün okuluna su götürmüştüm de...

_ Sizin varlığınız bile yeter hocam...

_ Tamam tamam... Siz hiç merak etmeyin. Gücümün yettiği kadar çalışırım. Bana şimdilik eyvallah.

_ Güle güle Veli Hoca...

Veli'nin anneanesi iyice ihtiyarlamış, dedesi de yıllar önce... Çoğu zaman teyzeleri gelip anneannenin işlerini görüyor, bazen de alıp yanlarına götürüyorlardı. Veli'yi görünce öylesine sevinmişti ki...

Veli birkaç günlük turunda yengesini, amcasını, Uyanış'ı görüp, epey bir moral depolayarak Bozkır'a döndü. Daha seçimlere epey vardı. Şimdiden Uyanış'ta kalmanın bir mantığı yoktu. Hâl-buki Bozkır'da yapılacak çok iş vardı.

17- ÇİFTE MUTLULUK!

Veli öylesine heyecanlıydı ki; sabah henüz ışıklarını sunmadan, köylüler, ırgatlar varmadan işe başlıyor, bir an evvel “hayat”ın akması için yanıp tutuşuyordu! Bozkırlılar Veli’ye hayret ve gıpta ediyorlardı. Bu adam nasıl bir adamdı? Bu ne heyecan, bu ne şevkti? Kendileri bile bu kadar gayretle çalışmıyorlardı. Onu böyle heyecanlandıran neydi acaba?...

Veli Öğretmenin hamlığı gitmişti. Artık değme ırgatlara bile parmak ısirtacak kadar iyi çalışabiliyordu. Öylesine kazma sallıyordu ki; sanki her vuruşunda, her küreği atışında bir sevgiliyi görüyor, ona bir adım daha yaklaşıyor gibiydi!

Evet, görüyor ve yaklaşıyordu. Fakat kimse onun neler görüp hissettiğini ne görebiliyor, ne de anlayabiliyordu. O insanlarına hizmet etmeye, başka anaların bir daha ölmemesine, başka çocukların anasız kalmamasına çapa sallıyor; onu her an yaşıyor ve ona bir adım daha yaklaşmanın verdiği heyecanla sarhoş oluyordu!...

Günler geçtikçe Bozkır hayata biraz daha yaklaşıyordu. Uyanış’ın seçimleri de eli kulağındaydı. Oraya gitmeli, Seydo Ağaya vefa borcunu ödemeli, onu yalnız bırakmamalıydı. Bu iş önemliydi şüphesiz, ama o da önemliydi ve zaman iyice daralmıştı. Bozkırlılardan birkaç günlüğüne müsaade alıp gitmeliydi.

Bunları kafasında tasarlarken, karşısında Seydo Ağayla muhtar emmiyi görünce şaşırды. Seydo Ağa:

_ Vay Veli Öğretmen! İnşaatçılıkta işi bayağı ilerletmişsin...

_ Hah haaa. Öyle oldu Seydo Ağa. Ne yapalım, burası da dede toprağı. Hem Uyanış tecrübemiz de var biraz...

_ İyi iyi... Ama bizim seçimler de geldi çattı Veli Öğretmen. Senin yardımına ihtiyacımız var.

_ Ben de bunu düşünüyör, yola çıkmaya hazırlanıyordum inanın.

_ Hadi öyleyse beraberce dönelim.

Veli Öğretmen Bozkırlılardan izin alıp yola koyuldular. Yol

boyunca muhabbet iyiydi:

_ Ne dersin Veli Öğretmen, kazanabilecek miyiz reisliği?

_ Valla ne bileyim, sizin çok iyiliğiniz dokundu Uyanışlılara. Bu iyiliğinizin altında kalacaklarını hiç sanmam. Hem nahiyeye sizden daha iyi hizmet edebilecek birinin olacağını da düşünmüyorum. Diğer aday kim?

_ Ankara'dan geldi. Soyu soppu bizim köylü. İyi tanırım sülâlesini. Uzun süre devlet memurluğu yapıp emekli olmuş.

_ Hadi hayırlısı. Ama ben size daha fazla şans tanıyorum. Bir de şunu söyleyeyim Seydo Ağa...

_ Buyur Veli Öğretmen.

_ Bildiğiniz gibi ben bir devlet memuruyum. Öyle açıktan açığa propaganda yapmam uygun olmaz. Ama destimin geçeceğine sizi tavsiye ederim.

_ Sizin, bizim yanımızda görünmeniz bile yeter muallim bey...

_ Estağfurullah... Seydo Ağa, dikkatimi çeken bir şey var...

_ Nedir o Veli Öğretmen?

_ Konuşmanızı, beni kışkıracak kadar düzeltmişsiniz!... Hoş ya, eski şiveniz de çok güzeldi ama...

_ Sayenizde... Eğitim öğretim sayesinde. Ah ne güzel şeymiş şu öğrenmek! Ceddinize rahmet.

_ Aman efendim estağfurullah...

***

Medenî bir seçim süreci geçip gitmiş, oy verme günü gelip çatmıştı. Köy halkı reisini seçmek için sandık başına koşuştular. Hemen hemen herkes oyunu kullanmıştı. Artık Uyanış heyecanla sandıkların açılmasını bekliyordu.

Veli Öğretmenin tahmin ettiği gibi Uyanışlılar vefa borçlarını ödemişler, Seydo Ağayı açık farkla Seydo reisliğe taşımışlardı. Herkes sevinç içerisindeydi. Artık Veli'nin Bozkır'a, yarım bıraktığı işinin başına dönmesi gerekiyordu. Seydo Reisi kutlamalı, yola koyulmalıydı. Muhtar emmiyle Seydo Reisi birlikte buldu:

_ Tebrik ederim Seydo Reis. Bana müsaade. Bozkır'a dönmem gerek.

_ Bir fikrim, bir teklifim var size Veli Öğretmen.

_ Buyur Seydo Reisim.

_ Estağfurullah Veli Bey. Beni bu günlere siz taşıdınız... Peri-şanköy'ü Uyanış, nahiye siz yaptınız. Ancak daha yapılacak çok işimiz var. Buyurun yine beraber çalışalım.

_ Fakat biliyorsunuz ben...

_ Yanlış anlamayın da, gelin burada, bizimle kalın. Benim yardımcım olun. Size maaşınızın iki mislini kendim karşılarım. Sizin yardımınıza, aklınıza, gayretinize, şevkinize o kadar ihtiyacımız var ki... Uyanış'ı mahzun bırakmayın.

_ Teklifinize çok teşekkür ederim. Fakat ben bir öğretmenim. Bir öğretmene İstanbul'da da, Ankara'da da, ülkenin her bir yerinde de öylesine çok ihtiyaç var ki! Nice Ayşeler, Fatmalar, Ahmetler, Mehmetler öğretmen yolu gözlüyor. Beni affedin. Artık Uyanış uyanmıştır. Benim yapabileceğim işleri yapacak o kadar insan var ki Uyanış'ta...

_ Peki Veli Öğretmen. Anlaşılan sizi alıkoyamayacağız. Var git sağlıklıkla. Yolun açık olsun. Bizi unutma. Her zaman kapımız sonuna kadar size açıktır.

_ Sağ olun. Allaha ısmarladık...

***

Veli inşaat işlerinin başında var gücüyle çalışıyordu. Okullar da açılmaya yaklaşıyordu. Şu işi de güzelce bir bitirseydi! O zaman daha huzurlu bir şekilde dönecekti İstanbul'a, çocuklarına...

Sona yaklaştıkça işler iyice hızlanmıştı. Bir yandan kanal kazılıyor, bir yandan da borular döşenip üzeri kapatılıyordu. Köy merkezine güzel bir çeşme yapılmıştı. Su akıtıldığında tören düzenlenecekti. Önce köyün çeşitli yerlerine çeşmeler yapılacak, daha sonra da evlere alınacaktı. Artık yolun sonu görünüyordu.

Veli Bozkır'da kaldığı müddetçe bol bol ninesiyle hasret gidermiş, köylülerle kaynaşmış, can ciğer olmuştu. Ninesinin köyde iyice itibarı artmıştı. Her kim görse, böyle bir torunun olması dolayısıyla onu kutluyor, hayırla yâd ediyor, dedesine rahmetler gönderiyordu.

Sonunda tören günü gelip çatmıştı. Çeşme başına kurdeleler, tören yeri süslemeleri, mikrofonlar...

Bozkır'ın talihi değişiyordu o gün! Köye hayat gelmişti. Artık

resmen de akacaktı! Su demek hayat demek, can demektir. Herkesin yüzü gülüyor, birlik ve beraberliğin ne güzel eserler meydana getirebileceğinin umudunu, gururunu, hazzını yaşıyorlar, ürünü-nü devşiriyorlardı. Bozkır, kendisi gibi nice bozkırlara örnek olacaktı şüphesiz. Bu; kim bilir belki de ülkenin yolsuz, okulsuz, susuzluğunun tarihe karışacağından müjdelilerinden biriydi.

Sabahın erken saatlerinde davullar, zurnalar öttürülmeye başlamıştı. Saatler ilerledikçe köy meydanı kalabalıklaşıyordu. Anlaşılan bugün Bozkır bir bayram yerine dönecekti.

Öğleye doğru köy mahşer yerini andırıyordu. Belki de Bozkır Bozkır olalı böylesine bir kalabalık görmemişti. Kaymakamın arabasını gören kalabalık bir alkış tufanına başladı...

Kaymakam bey arabasından inip köylüleri selâmladı. Çeşme başına geçip bir iki söz edip, hayırlı olsun diyerek, flâşlar eşliğinde kurdeleyi kesti. Sonra kalabalıkla beraber biraz ilerideki tören yerine yürüdüler. Tören yerine gitmeyip, çeşme başında kalan tek kişi Veli Öğretmen olmuştu!

Veli çeşmenin başına oturup, onu bir süre okşayıp sevdi. Birkaç kez musluğunu açıp suyunun akışını seyretti. Tekrar açtı ve yavaş yavaş kıstı. Su damla damla akarken, onun da gözlerinden boncuk boncuk yaşlar dökülüyordu! Başladı onunla konuşmaya. Sanki onun da kendisine cevap verdiğini duyar gibiydi:

_ Ey çeşme! Senin şu damlaların bir hayat sunuyor. Ya benim gözümde akanlar?...

_ Onlar da başka hayatlar sunuyor Veli Öğretmen. O damlalar olmasa, benim damlalarım olur muydu?

_ Nasıl yani?...

_ O damlalar her gözden akmaz. İnsanı, insanlığı sevmeyenlerin gözünde yaş mı olurmuş! O yaşlar seni, benim yaşlarımı akıtmaya sevdalandırmadı mı?...

_ Vay, vay, vayyy!... Sen de neler biliyormuşsun böyle...

Veli Öğretmen çeşmeyle konuşmaya, ağlamaya devam ederken, onu birisi, yalnız başına çeşme başında kaldığı için fark etmişti. Bu, yerel gazeteci, arkadaşı Kâmuran Beydi. Ona doğru yaklaşıp omzuna elini koydu:

_ Veli Bey hayrola! Bu mutlu günde neden yalnız başınıza bu-

radasınız?

_ Çeşmeyi seviyordum...

_ Fakat siz ağlıyorsunuz!...

_ Evet, öyle...

_ Neden?

_ Bu çeşmeler bir otuz-kırk sene kadar önce olsaydı, belki de ben anasız kalmayacaktım!

_ Nasıl yani?...

_ Bu çeşmenin, çeşmelerin yokluğundan, annem şu aşağıdaki çay...

_ Çok üzüldüm inanın! Bunu bilmiyordum. Hikâyenizi haberiyle beraber yayımlayabilir miyim?

_ Yaz Kâmuran Bey yaz... Yaz da başka Veliler anasız kalmasın. Yaz... Belki yolsuz, susuz, okulsuz köylerimize, şehirlerimize bir faydası olur diye yaz. Yaz Kâmuran Bey yaz... Yaz ki, belki acıların, ıstırapların bitmesi için el ele, omuz omuza vermeye bir faydası dokunur...

***

Veli Öğretmen mutluydu. Seydo Ağa reis olmuş, Bozkır suya kavuşmuştu. Artık taşı tarağı toplayıp yola çıkmalıydı. Mezarı başında dedesiyle, ninesiyle, Bozkırlılarla vedalaşıp Yeşilvadi'ye yollandı. O gece yengesinde kalıp ertesi günü yola çıktı. Kaza merkezine varınca çok üzücü bir haber aldı. Minibüsün biri şehre giderken keskin bir dönemeçten uçmuş; iki ölü, çok sayıda yaralı vardı. Dahası, ağır yaralananlardan birisi de Seydo Ağaydı!

Veli hemen Seydo Ağanın kaldırıldığı şehirdeki hastahaneye yollandı. Gerçekten de Seydo Reis çok ağır durumdaydı. Ertesi günü akşama kadar kendisine gelememi. Gözlerini açtığı anda karşısında Veli Öğretmeni görünce, öylesine duygulanmıştı ki!...

Veli Öğretmen iki gün daha şehir merkezinde kaldı. Artık Seydo Reisin şuurunu iyice yerine gelmiş, konuşur olmuştu. Müsaade isteyip, değişik duygular içerisinde İstanbul'a yollandı. Bütün bu olup bitenler bile onun; öğretmen okulunun civarlarından geçerken, Milliyet'i hatırlamasına engel olamamıştı!...

18- İKİNCİ SIÇRAYIŞ!

Veli kendisini okuluna vermişti iyiden iyiye. Memleketine yapmış olduğu seyahat epey yararlı olmuştu. Ara sıra anımsayıp, oraları gözünün önünde canlandırıyordu. Seydo Reis de iyileşmişti. Kim bilir şimdi Uyanışlılarla Bozkırlılar ne kadar mutluydular.

Fikri birkaç kez Veli'yi okuldan telefonla aramış, bulamamıştı. Epey süredir o da uğramamıştı yanına. Yine bir akşam karşısında buldu amcaoğlunu Veli:

- _ Yaaa nerelerdesin be sen Veli?
- _ Buralardayız emmioğlu. Mekânım burası, biliyorsun...
- _ Hadi atla arabaya, gidiyoruz.
- _ Nereye böyle akşam akşam?
- _ Bize gidiyoruz. Yengen al da gel bir akşam dedi.
- _ Ya şimdi zahmet vermeyelim...
- _ Hadi hadi, konuşma da atla.

Aslında hiç de hoşuna gitmemişti bu iş Veli'nin. Pek tutmamıştı şu Sulhiye denen kadını. İçi ısınmamıştı bir türlü. Fakat yapacak da fazla bir şey yoktu.

Kapıyı açtığında yine 'Hayatım'ı kollarındaydı Sulhiye'nin. Bu görüntü Veli'nin hiç hoşuna gitmezdi. İçeri buyur etti onları ve sonra da karşılarına köpeğiyle birlikte oturdu:

- _ Fikri bizi bu akşam bir yerlere götürürsün her hâlde?
- _ Evde kalsak...? Konuşacağımız önemli bir şey vardı ya...
- _ Canım gideceğimiz yerde konuşma yasağı mı var!
- _ Sen ne dersin Veli?
- _ Valla ben ne diyeyim... Evde kalıp muhabbet etmeyi isterdim. Çocuklar neredeler sahi?
- _ İçerideler. Boş ver sen onları, bizi rahatsız ederler.
- _ Yapmayın be yenge hanım! Çocukları kendinizden, çevrenizden koparmayın. İlgisizlik ileride büyük problemler doğurabilir. Diyaloğunuz kopar. Çevreleri genişlemez. Yazık etmeyin...
- _ Bi şey olmaz, olmaaaz... Her istedikleri var. Bir dedikleri iki

edilmiyor. Daha ne yapacağız? Onlar da kendi çevreleriyle ilgilensinler. Eee Fikri, çıkıyor muyuz?

_ Çıkalım bari...

_ Yahu konuşacağınız konu neydi sahi Fikri?

_ Gittiğimiz yerde konuşuruz Veli. Kalkın gidelim.

Sulhiye yenge beraberinde köpeğini de götürünce Veli'nin sınırları atmıştı! İçinden kızılıyordu şu cahil ve gösteriş budalası kadına: "Çocukları evde bırakıp, köpeği yanında götürüyor!..." diye, köpürüp duruyordu. Yol boyunca da köpek muhabbeti başlayınca:

_ Fikri biliyor musun bugün "Hayatım" rahatsızlandı.

_ Doktora götürseydin ya...

_ Götürdüm. Götürmez olur muyum hiç.

_ Ne dedi peki?

_ Alerjikmiş... Biraz ilâç yazdı. Ne yedireyim diye sordum...

_ Ne dedi?

_ Tavuk eti alerjikmiş, hindi eti yedirmeliymişiz.

_ Eyi...

Yenge hanım ara sıra yavrum yavrum deyip köpeğin ağzını burnunu öpüyordu. Sanki Veli'ye nispet ediyordu! Veli hâlâ kafasını toparlayamamıştı. Evde çocukları yapayalnız bırakıyorlar, köpeklerini ise yanlarından ayırt etmiyorlardı! Ha bir de konuşacakları konu...

Gidecekleri yere kadar kafasında evirdi çevirdi. Konu neydi acaba? Önemli olduğuna göre...

Lüks bir lokantaya vardılar. Ismarlanan yemekler birer ikişer gelmeye başladı. Sulhiye yenge yavrusuyla oynaşp duruyordu. Fikri karısına seslenip:

_ Sulhiye artık şu Veli'yi bi baş göz edelim derim, ne dersin?

_ Eee, doğru dersin. Bu yaşta bekâr bekâr...

_ Sen ne dersin Veli?

_ Valla ne diyeyim, kendimi hiç de hazır hissetmiyorum. Daha önce de bir evlilik geçirdik biliyorsunuz. Başımıza gelenler...

_ Olur canım böyle şeyler. Her zaman kaderin ters gidecek değil ya.

_ Bir bildiğın var mı Fikri?

_ Valla benim sekreter uygun olur gibi geliyor bana karıcığım. Sızler ne dersınız?

_ Haaa. İyі iyі... Nihal çok iyі bir kızdır. Eli ayağı yerinde; konuşmasını, oturmasını, kalkmasını bilir. Hem de hemşehrimiz. Suyu suyumuza, huyu huyumuza uyar. Veli de he derse, neden olmasın ki?

Veli yenge hanımın ‘huyu suyu’ lâkırdılarını dinlerken içinden bir kızgınlık karışımı gülümseme geçirmişti. Hemşehri olmak tek başına ne ifade ederdi ki? İşte kendisi de hemşehrisiydi, fakat ne huyu, ne de suyu...

_ Evet Veli, seni hemen sık boğaz etmeyelim de, ne dersin bu işe?

_ Valla Fikri, Nihal Hanımı ofisine geldikçe görüyorum. Evet, gayet nazik ve akli başında birine benziyor. Ama dedim ya, ben yeni bir evliliğe hazır değilim. Şimdi ne desem boş... Zaman da neyi gösterir, bilemem.

Veli'nin kafası şimdi iyiden iyiye karışmıştı. Bir yanda Sulhiye yenge; öte yanda köpek, çocuklar ve üstüne üstlük bir de evlilik! Fikri'nin tüm ısrarlarına rağmen onlarda kalmamış; yuvasına, gecekonduşuna dönüp, sabaha kadar uyuyamama pahasına kafasında evirip çevirmişti. Sanki düşünecek başka meselesi yoktu! Bir bu eksikti şimdi, diyordu. Fakat ara sıra da onlara hak vermiyor değildi.

Yeni bir evliliği kaldırabilir miydi Veli? Daha ilk evliliğinin yaralarını saramamıştı bile. Bir yandan da akli hep Milliyet'teydi! Ama ne olursa olsun, böyle bekâr bekâr da ömür boyu yaşanmazdı ki. Bir yuvası olsa, bir çocuğı olsa fena mı olurdu? Aslında bir çocuğunun, özellikle de bir oğlunun olmasını öylesine istiyordu ki.

Veli ilk çocuğunun kız olmasını daha çok istemişti. Kız olsun da adını Milliyet koyayım diye düşünmüştü. Ama kız mı, oğlan mı olduğunu dahi bilemeden, kader onu elinden alıp uçurmuştu! Şimdi artık Milliyet sevdası küllenmiş miydi? Neden kız olmasını istemiyordu? Aslında hepten de aklından çıkarmış değildi onu ama... Acaba evlenmiş olma ihtimali umutlarını soldurmuş

muydu?

Düşünceler Veli'nin beynini güveler gibi kemiriyordu. Fikri her buluşmalarında onu sıkıştırıyor, o da kaçacak yer bulamıyordu. Her geçen gün biraz daha evlilik cephesi güç topluyor gibiydi.

Acaba gelin adayı Nihal'ın olaydan haberi var mıydı? Fikri'yi son ziyaretinde, Veli'ye karşı daha bir içten davranmıştı sanki. Fikri çıtlatmış mıydı, yoksa kadın hissiyatı mıydı?

Fikri de bu sefer biraz fazla yüklenmişti. Israrlara dayanamayan Veli 'olur' demişti. Şimdi sıra, olayı Nihal'a aktarıp görüşmelerini temin etmektir.

Aslında Veli için zor bir sınav olacaktı. Yarım kalmış evliliği bir yanda, küllenmiş ancak asla sönmemişe benzer bir aşk öte yanda! Nasıl bu işlerin içinden çıkacaktı? Mecburen ilk evliliğini söyleyecekti. Bunu gizlemesinin hiçbir mantığı olamazdı. Ne yapabilirdi Veli kaderin cilvesine? Ölmüştü ve bitmişti işte olay. Ama ya Milliyet olayı?...

Günlerce düşündükten sonra Milliyet'ten hiç bahsetmemeye karar verdi. Ne gereği vardı böyle bir olaydan bahsetmenin? O artık muhtemelen evlenmiş, Veli ile bir araya gelmelerinin imkânı kalmamıştı. Zaten aralarında bir şey de geçmemiş, kader bir türlü onları bir araya getirmemişti. Belki de hayatta bir daha karşı karşıya bile gelemeyeceklerdi. Köylü köyüne, yolcu yoluna...

Hem insan hayatta bir kişiyi sever, bir kişiyle evlenir diye bir kural mı vardı? İnsanlar birbirleriyle evlenmeden de dost olmazlar, birbirlerini sevemezler miydi? Artık Milliyet, Veli için iyi bir dost ve arkadaştan başka bir şey değildi. Eskiden yaşadıklarını da evliliğine taşımazsa, mesele kalmaz demektir. Öyleyse o olayı mazide bırakmalı, yaşadıklarını yeni kuracağı yuvasına taşımamalı, gereksiz yere de olanları Nihal'a anlatıp ortalığı bulandırmamalıydı.

Bütün bunlar hoş, güzel düşüncelerdi; fakat zihinde yuvarlandığı gibi, dudaklardan döküldüğü gibi, normal hayatta da sorunsuz olarak pas geçilebilecek miydi? İşte asıl mesele buydu. Veli gerçekten geçmişine bir sünger çekebilecek miydi? Kendisi istese bile olaylar öyle gelişecek, kader onunla oyun oynamayı bıraka-

cak mıydı?

***

Sonunda Fikri, Veli'nin oluruyla konuyu Nihal'a söylemişti. Nihal görüşmeyi kabul etmiş ve Fikri ikiliyi bir restorana bırakıp gitmişti.

Veli Öğretmen yılların tecrübesiyle görüşmeyi iyi götürüyordu. Nihal kız muhabbetten hoşlanmış olacak ki, ara sıra kafasını yan taraflara çevirip, çaktırmamaya çalışarak gülümsüyordu.

İlk görüşme olumlu geçmişti. Veli telefon edip fikrini sorduğunda, Nihal da olumlu görüş belirtmişti. Yine buluşmak istedi Veli. Nihal'ın bir kız arkadaşı misafirlğe gelmişti. Nihal ya onu da getireceğim, ya da bir başka gün görüşebiliriz, dedi. Veli arkadaşını da getirmesini söyledi. Bir deniz kenarındaki çay bahçesinde buluştular. Sohbet iyiydi. Ama açıkğöz arkadaş ile Nihal Veli'yi sıkıştırmaya başlamışlardı. Konu dönüp dolaşp namus meselesine gelmişti. Onlar Veli'yi sıkıştıınca, Veli de okkalı cevaplar yapıştırıyordu:

- _ ...
- _ Ben kimsenin uçkurunun bekçiliğini yapamam!...
- _ Peki, eşin böyle bir şey yapsa ne yaparsın? Öldürür müsün?
- _ Niye öldüreceğim ki?...
- _ Kabul mü edersin?
- _ Hayır, kabul edemem. Fakat birlikteliğimiz sona erer.
- _ Üzülmez misiniz?
- _ Üzülmez olur muyum? Üzülürüm elbette. Fakat en çok o ananın çocuğuna üzülürüm. Onun yerinde olmayı hiç istemem.
- _ Neden?
- _ Düşünsenize, birilerinin ona; "o... çocuğu" demesi durumundaki çocuğun içine düşeceği haletiruhiyeyi!...

***

Veli çok sosyal birisiydi. Şimdi bunun üzerine bir de evlilik biniyordu. İkiisi ile başa çıkabilecek miydi? Acaba evliliğini ikinci plâna atar mıydı? Bu iş başına ileride problem çıkarır mıydı?

Veli, kafasını kurcaladıkça kurcalayan bu meseleyi bir görüşmelerinde Nihal'a aktardı. Nihal kız, evliliği aksatmayacak dere-

cedeki faaliyetlerine iyi gözle bakacağını belirtti. Veli epey rahatlamıştı. Teşekkür etti Nihal'a. Ancak gerçekten dengeyi iyi sağlayabilecek miydi?

Veli Öğretmen bu işte... Kafası hiç meselesiz kalmıyor ki. Belki bir kısmını kendisi ürettiyordu, fakat gerçeği teslim etmek gerekirse, çoğu da dönüp dolaşıp onun başına musallat oluyordu! Ne yani, şimdi Veli Öğretmeden; Nihal kızla Milliyet'in aynı kazadan oluşları tesadüfü karşısında ne yapması, nasıl davranması beklenebilirdi ki?...

İlk görüşmeleri esnasında öğrenmişti Nihal ile Milliyet'in aynı kazadan olduklarını. Hiç bahsetmemişti Milliyet'ten ona. Okuldan bir arkadaşım vardı Milliyet adında, dese ne olurdu sanki? Kadınlar çok mu alıngan olurlardı? Hiç ortalığı karıştırmamak en iyisi miydi? Bir gün bir yerlerden duyar, öğrenirse ne yapacaktı? Kendisinden gizlendiği için ortalığı toz duman eder miydi Nihal?

***

Veli'nin hayatı yoğun geçmeye devam ediyordu. Okul, dernek, İstanbul köyü(!) ve tabii şimdi bunlara bir ilâve de Nihal... Sık sık varıp gidiyordu Fikri'nin ofisine. Fikri de ara sıra takılıyordu Veli'ye:

- _ Bakıyorum da fazla sık uğrar oldun!... Haaa, seni gidi seniii. Evliliğin kokusunu almaya başladın, değil mi?
- _ Ne yaparsın Fikri, kadın kısmı ilgisizliğe gelmez.
- _ Hadi hadiii. Sen desene şuna; “karı köylü oldum” diye!
- _ Öyle olsun be Fikri...

Yoğun geçiyordu günleri, ancak memleketindeki lezzeti pek bulamıyordu Veli. Orada kendisini daha başarılı ve mutlu sanıyordu. Bir tek köy, bir tek öğretmen... Hepsini, hepsinin huyunu suyunu kısa zamanda öğrenmişti. Buranın köyü(!) bir başkaydı. Her birinin huyu suyu farklıydı. Koca bir okulda onlarca öğretmen. Onların da her biri değişik tellerden, değişik havalardan çalıyordu!

İlk geldiği günlerde bayağı yadırgamıştı çelişkileri, tavırları, gördüklerini. Bazı öğretmenlerin öğrencilerine karşı tutumları, olaylar karşısındaki tepkileri acayibine gitmişti. Bayan öğretmen arkadaşından birinin bir gün öğretmenler odasına ağlayarak gel-

diğini görmüştü:

_ Ne oldu Serap Hanım, neyiniz var?

_ Ne olsun Veli Bey... Bu kadar emek verdiğim öğrencilerimin bana yaptıklarına bakın!

_ Ne yaptılar, hayrola?...

_ Bugün benim doğum günümdü. Getire getire bir küçük kolye getirmişler!

Veli Öğretmen donup kalmıştı! Serap Öğretmen daha büyük bir hediye beklediği için ağlıyordu! Olamazdı böyle bir şey! Bir öğretmen böylesine düşemezdi! Ne diyeceğini, ne söyleyeceğini şaşırmıştı. Ne dese, ne işe yarardı ki?...

Sonra gördü ki, bu tür olaylar sadece Serap Öğretmenle ve de hediye olayıyla sınırlı değil. Kimisi kurs vermek için çocukları zorda bırakıyor, kimisi çeşit çeşit numaralar çeviriyor, kimisi... Sonra bir bakıyor lüks otomobillerle dolaşanlar...

Bu yüzden birkaç öğretmenle ilişkisini neredeyse kesmişti. O, onun gibi düşünenlerle birlikte oluyor, ara sıra kendisine; “akılsız, beyinsiz, idealist...” deyip takılanlara, alay edenlere de kulak asmıyordu. Çocuklarını da alıştırmış, getirecekleri hediyeyi kabul etmeyeceğini belirtmişti. Sadece, gönülleri kırılmasın diye bir dal gül almayı kabul ediyordu.

Veli, okulunda Uyanış'taki ölçüde başarılı olmadığını sanınca, dernek çalışmalarına hız vererek tatmin oluyordu. Fırsat buldukça derneğe gidiyor; toplantılar yapıyor, plânlar üretiyordu. Memleketten gelen çok sayıda üniversite öğrencisine kalacak yer, burs temin etmişlerdi. Geceler, piknikler tertip ediyorlar, memleketteki nüfusun iş bulup göç etmemesi için projeler üretmeye çalışıyorlardı.

Aslında şu ülkenin kaynağı hiç de yabana atılacak kadar az değildi. İyi kullanılsa, kafalar iyi şeylere çalıştırılsa çok daha güzel günlere ulaşmamız işten bile değildi. Fakat niyeti kötü olan insanımız da az değildi hani!...

İşte böylesine cingöz biri de Velileri oyuna getirmişti. Onların ne kadar halis, ne denli memleket sevdası içeren iyi niyetlerini istismar etmiş, kalplerini burkmuş, zor durumda bırakmıştı:

Dernek vasıtasıyla memketlileri bir iş adamını, kazalarına ya-

tırım yapması için ikna etmişlerdi. Bürokrasiden de yardım temin ederek, epey bir miktar kredi çıkarmışlardı. Memlekete yatırım yapılıyor diye herkes sevinç içerisindeydi. Kaza belediyesi de fabrika için bir yer tahsis etmişti. İş adamı belediyeye yeri düzeltirdi. Kredileri çektir. Aradan bir süre geçti, yeri beğenmeyip başka bir yer düzeltirdi. Sonra ucuz kredileri başka yerlerde değerlendirip, yatırımdan da vazgeçti!...

Bu olay Veli'yi çok üzmüştü. Memleketlilerine karşı mahcup duruma düşmüştü. Artık ayrıntı üfleyerek içmeyi öğrenmişti! Ama pes etmek de doğru değildi. Kötü niyetlilerin yanında, iyi niyetliler de vardı elbette.

***

Artık yavaş yavaş nişan hazırlıklarına başlamak gerekiyordu. Burası Perişanköy'e benzemezdi. Her ne kadar kendisi bir köyde(!) öğretmenlik yapıyorsa da, burası İstanbul köyüydü! Nişanlıklar alınacak, eşyalar alınacak; o yapılacak, bu yapılacak... Sonra evlilik hazırlıkları... Şimdi her ne kadar kimseye hesap vermiyor, kimsenin ne dediğine aldırmıyorsa da, evlenip de Nihal kızı bu gecekonduya getirecek hâli yoktu ya. Evet, yeni bir ev kiralanacak, yeni eşyalar, yeni masraflar... Veli'nin işi...

19- YİNE Mİ VURGUN?...

Veli bir haftadır evine kapanmıştı. Okuldan çıkar çıkmaz soluğu hayalhanesinde alıyordu. Hâlbuki onun en hareketli günlerini yaşaması gerekiyordu. Nişan hazırlıkları çoktan başlamıştı.

Eve kapanması sözlüsü Nihal'ı çileden çıkarıyordu! Ama ne onu, ne Fikri'yi, ne de bir başkasını görmek istemiyordu. Ellerini şakaklarına dayayıp uzun uzun düşünüyor; ne uyku uyuyabiliyor, ne bir şey yiyebiliyor, ne de kendine gelebiliyordu.

Neydi Veli'yi bu hâle getiren sebep? Yine eski dertleri mi depreşmişti? Hâlbuki o, eski günlerin üzerine bir sünger çekmeyi düşünerek bu evlilik olayına olur demişti. Hem eskiyi unutmamakla ne yapacaktı ki? Neyi değiştirecek, neyi geri getirebilecekti?

Şüphesiz ki Veli de öyle düşünmüştü ve öyle de sürdürüyordu. Fakat gel gör ki aksilikler onun yakasını bırakmaya bir türlü niyetli değillerdi. Ya canlı yaşam bir yerlerden ona ulaşıyor, ya da rüyalar âlemi yakasına yapışyordu. Bu seferki de bir rüya idi:

Veli uykusunda bir süre ağladıktan sonra haykırarak uyandı. Kendine iyice gelinceye kadar da yatağın içerisinde tatlı tatlı ağlamasına devam etti. Onu, Milliyet'i görmüştü rüyasında! Uzaklardaydı. Ağlıyordu! Veli'ye sitem ediyor ve haykırıyordu: “Veli, Veliii. Neden benden kaçırıyorsun? Ben hep sana yaklaşmaya çalışıyorum, sen benden uzaklaşıyorsun. Beni sevmiyor musun?” Veli ona doğru koşmaya çalışıyor, ancak bir türlü koşamıyor, ayakları ona izin vermiyordu. “Seni seviyorum” diye bağıyor, fakat sesi bir türlü çıkmıyordu.

İşte bir süredir bu rüyanın etkisine girmişti Veli. Acaba bu rüya neye işaretli? Gerçekten Milliyet hâlâ onu düşünüyor ve seviyor muydu? Fakat nasıl olurdu?... Birisiyle nişanlandığını, kendisine de mutluluklar dileyen mektup ondan gelmemiş miydi? Hem ne yapabilirdi ki? Daha nerede olduğunu bile bilmiyordu. Bilse bile, muhtemelen evlenmiş birine varıp ilâmi aşk mı edecekti?

Evet, Veli'nin bu rüyanın etkisinden kurtulması kolay olmamıştı. Sonunda; “Bu bir rüya, kendimi fazla kaptırmamalıyım.”

deyip, sözlüsünden epey azar ıştırması pahasına da olsa varıp gitti yanına. Artık, bir sözlü bayan için yıllar kadar uzun sayılabilecek ilgisizliği affettirmesi için de, elinde kırmızı bir gül olmalıydı, değil mi?

***

Günler günleri kovalamış, nişan töreni yaklaşmıştı. Nihal'in ağabeylerine yakın yerden bir salon tutulmuştu. Hazırlıklar tamamlanmış, görünürlerde aksi bir şey yoktu. Herkes mutluydu. Veli Öğretmen de mutlu sayılırdı. Her ne kadar ara sıra akli maziye, gördüğü rüyaya takılsa da, onu derinden üzecek ufukta bir yaramazlık yoktu.

Veli'yi, Nihal'la beraber salona yaklaştığında birden, sanki ters bir şeylerin olacağı kokusu ve korkusu sarıp sarmalamıştı! Allah Allah, içimi böylesine sıkın da nedir, diye söyleniyordu kendi kendine. Tören başladı, ortalıkta aksiliğe işaret edecek herhangi bir şey görünmüyordu. Sonra takı ve tebrik merasimi. Ancak Veli'nin içindeki huzursuzluk giderek artıyordu!

Ve Veli görmüştü!... Nihal'in anne babası, ağabeyi, yengesi ve yengesinin arkasından da o geliyordu! Milliyet geliyordu!... Nereden çıkmıştı şimdi bu kız! Hani neredeydi eşi, çocukları? Nereden duymuş, kimden ıştırmişti? Şimdi bu dramatik karşılaşma esnasında ne yapacak, nasıl davranacaktı? Tanımazlıktan gelmesi mümkün müydü? Ya sonrası?...

Diğerleri gibi o da takısını takıp hem Veli'yi, hem de Nihal'i tebrik etti. Veli'nin hiç tanımazlıktan gelmesi doğru olamazdı. Yapamadı da ve hâl hatır sordu. Nihal şaşırılmıştı. Bunun hesabını gör Veli'ye nasıl ödetecekti! Burnundan fitil fitil getirmeyecek miydi? İlk raunt, uygun fırsatta merasim esnasında başlamalıydı:

- _ Sen Milliyet'i tanıyor muydun?
- _ Evet, aynı okuldan. Peki sen nereden tanıyorsun?
- _ Bizim kazalı. Hem de ağabeyimin baldızı.
- _ Yani yengenin kardeşi mi?
- _ Evet. Yengemin ablası. Ne oldu ki?
- _ Yok bir şey. Öylesine sordum işte. Eşi neden gelmemiş?
- _ Milliyet hiç evlenmedi ki. Hem evli olup olmadığını nereden biliyorsun sen?

_ Şeyyy... Yani kardeşi evli olduğuna göre, onun da evlenmiş olabileceğini düşünmüştüm de...

_ Yok canım. Onun hiç öyle bir denemesi olmadı. Yengemden duyduğum kadarıyla bir sevdiği varmış. O da ona bir türlü yaklaşmayınca, evlenmeye hiç kalkışmamış.

Veli hamama girmişten beter gibi terliyordu. Sildikçe terler kuduruyordu! Nihal şaşırmişti. Bu kadar sıcak değildi içerisi, fakat bu adama ne oluyordu böyle? Birkaç kere sormuştu, ancak mantıklı bir yanıt alamamıştı. Böylece Nihal'in içindeki kuşkular da azgınlaşıp, kudurmaya başlamıştı!...

Veli'nin kafası karman çorman olmuştu. Milliyet evlenmemişti ha! Peki ya hâlâ sakladığı o mektuba ne demeliydi. Ulan yoksa o mektup da mı bir düzmeceydi! Bunu da mı o namussuz Mahir uydurmuştu? Demek bir sevgilisi varmış, o da ona yüz vermeyince...

Onun yerinde başka birisi olsa ne yapar, soğuk soğuk terler yerine ne akıttırdı? Dalıp dalıp gidiyor; Nihal'ı kızdırıyor, şüphelendiriyor, sinirlendiriyor, köpürtüyordu. Demek o rüya bir şeyler ışınlamıştı ona. Fakat nasıl anlayacak, nasıl yorumlayacak; bir rüya ile nasıl hareket edecekti?

Şükür ki nişan merasimi büyük bir olaya meydan vermeden atlatılmıştı. Atlatılmıştı, ancak Veli için zor günler; zihin karışıklığının, kafa ütüleninin sıtma nöbetleri gibi sıklaşacağı günler de geliyor diye haykırıyordu! Ne yapacak, bu badireden nasıl kurtulacaktı? Olayı olduğu gibi Nihal'a anlatmalı mıydı, yoksa ortalığı bulandırmamalı mıydı? Milliyet'i bir daha nerede bulabilir, nerede görebilirdi? Bir görse de şu mektubu bir gösterse, içindekileri ona bir anlatabilseydi. Fakat bu ne kadar tehlikeli bir şeydi. Kazasız belâsız şu işi bir becerebilseydi.

***

Nihal'in şüpheleri, Veli'nin dalgınlığına paralel olarak kuduruyordu. Çaktırmamaya çalışsa da, ona karşı sessiz bir sinir harbini sürdürüyordu. Neydi Veli Öğretmenin başına gelenler? Bu bahtsız adamın talihi onunla hiç sulh yapmayacak mıydı?...

Veli'nin günleri oldukça sıkıntılı geçiyordu. O sene dördüncü sınıfları okutuyordu. Sınıf da, Perişanköy'ün perişanlığını hiç

aratmıyordu doğrusu! Tam altmış küsur öğrenci! Hey benim bir numaralı şehrimin okulu! Sen de böyle isen...?

Fakat iyi olan bir şey vardı ki, öğrencileriyle baş başa kaldığında tüm dertlerini unutabiliyordu. Onlardan daha büyük ne meselesi olabilirdi ki? Asıl hayat, onların geleceği için çabaladığında bir anlam ifade ediyordu onun için. Onlar iyi olursa, geleceğimiz daha iyi olacaktı şüphesiz.

Bununla birlikte aksilikler okulda da yakasını bırakmaya niyetli değillerdi! O gün duyacağı bir haber Veli'yi perişan edecek, onu yıllar ötesinin olaylarının içine sürükleyip atacaktı:

Veli sınıfa girdiğinde yine küçük Fatma'nın gelmediğini fark etti. Bu onun okula gelmeyişinin beşinci günüydü. Bir aksilik olduğu belliydi. Sorup soruşturdu, Fatmaları tanıyan bir öğrenci buldu. Fatma'nın gelmeyişinin nedenini öğrenirken, aldığı cevap karşısında beyninden vurulmuşu döndü: "Öğretmenim, Fatma'nın babası artık onu okula göndermeyecekmiş!"

Veli Öğretmenin elleri ayakları titremeye başlamıştı. Demek minik Fatma artık okula gönderilmiyordu. Demek hayat ağacından bir dal daha koparılıyordu. Böylesine çalışkan, böylesine terbiyeli bir çocuk da okuldan alınırca, kuşkusuz Veli Öğretmenlerin çabaları boşa çıkacak demektir. Ne yapıp, ne edip bu işe bir çare bulunmalıydı. Ama nasıl?...

***

Minik Fatma okula gönderilmeyeceğinin derin üzüntüsü ve ateşli bir hastalığın öldürücü ıstırapı içerisinde baygın bir vaziyette kıvranıyordu. Hep, "okulum, okulum; öğretmenim, Veli Öğretmen" diye sayıklıyordu. Annesi yanı başında, elinde ıslak bir mendille ateşini düşürmeye çalışıyordu. Maalesef ne doktora götürebilecek, ne de bir şişe ateş düşürücü şurup alacak paraları vardı!

***

Hastahanenin acil kısmı bir anda ambulans inlemeleri, kargaşa, koşuşturma ve bağırmalarla ana baba gününe dönmüştü! Bir trafik kazasında ağır yaralanmış ve kan kaybetmekte olan hasta, sedye içerisinde koşuşturulardan ameliyathaneye yetiştirilmeye çalışılıyordu. Bayan doktor ameliyat için hastanın başına indiğin-

de ise, maalesef gerekli olan kan bir türlü bulunamamıştı. Kan merkezinde o guruptan kan olmadığı gibi, yapılan anonsların, ulaşılan yerlerin hiçbirinden de bir netice alınamamıştı. Hasta, bir an evvel kan bulunmazsa kaybedilecekti!

Doktor hanım şimdiye kadar çok sayıda ameliyat yapmış, fakat kim olduğunu bilmediği, yüzünü bile görmediği bu hastaya karşı nedense derin bir üzüntü ve tedirginlik içerisinde girmişti. Kan bulunması için deliler gibi koşuşturuyordu. Ama olmuyordu işte. Bulunamıyordu maalesef. Her geçen süre de hastayı ve sinirleri yiyip bitiriyordu.

Bayan doktorun kafasında bir anda şimşekler çaktı! Evet evet, kendi kanı aranan kanın ta kendisiydi. Her ne kadar kan verebilmek için oldukça cılız ise de, hemen gerekli kanın kendisinden alınmasını emretti. Tüm uyarıları dinlemeyip, kanı aldırtıp ameliyatı başlattı.

Ameliyat başarı ile sonuçlanınca derin bir “oh!” çekti. Biraz bir yerlerde dinlendi, fakat içindeki merak bir türlü dinmemişti. Neden bu hastaya karşı bu kadar hissi davranmıştı? Kimdi, kimin nesiydi? Gidip yüzüne dikkatlice bakacak, bir yerlerden tanıyıp tanımadığını anımsamaya çalışacaktı. Yavaş ve tedirgin adımlarla hastanın yanı başına vardı. Kırışmış saçlarına, çile kaplı çehresine; kendisini insanlığa adadığını haykıran yüz ifadelerine bir süre baktı, sonra: “Öğretmenim, öğretmenim” diye ağlayarak üzerine kapandı. Bayan doktor: “Hey Allah’ım! Sen ne büyüksün ki, benim kanımı öğretmenime; her şeyini bizlere adanmış insanlık aşığı bu yüce kişiye nasip ettin. Kanımı, canımı, malımı ömrüm boyunca böyle insanlara hizmet için nasip edersen, sana ne kadar şükrederim ki...” diye ağlıyordu.

***

Veli Öğretmen kafaya koymuştu; gidip küçük Fatma’nın ailesiyle görüşecek, yavrusunun okula gönderilmesi için ne gerekiyorsa yapacaktı. Bu onun için bir onur, bir varlık kavgasıydı. Bir talebesinin okuldan alınmasına bile engel olamayacaksa, ne işe yarayacaktı sahi?

Akşam dersten çıkınca, Fatmaları tanıyan öğrenciyle vardı gitti. Gerçekten de Fatma ateşler içerisinde yanıyordu. Babası evdeydi.

Veli Öğretmen onu alıp çıktı. Yol boyunca konuşuyorlardı:

_ Seyfi Efendi, Fatma beş gündür okula gelmiyor. Hasta olduğu için mi gelemedi?

_ Doğrusu öğretmen bey, öyle değil...

_ Peki neden?

_ Maalesef gönderemiyoruz öğretmen bey.

_ Neden gönderemiyorsunuz, sorun nedir?

_ Yoksulluk işte öğretmen bey, başka ne olsun ki...

_ Yahu Seyfi Efendi! Küçük bir kız çocuğunun okula gönderilmeyişinin yoksullukla ne alakası olabilir? Ne masrafı oluyor bu körpenin?

_ Mesele masraf meselesi değil öğretmen bey...

_ Peki ya nedir mesele?

_ Doğru dürüst bir işim, gelirim yok beyim. Günlerce amelelik yapmak için iş arıyorum; ya çıkıyor, ya çıkmıyor.

_ Peki, Fatma'yı okula göndermezsen iş mi çıkacak?

_ Annesi de çalışacak öğretmen bey. Bir iki tane apartman merdiveni bulduk, onları silecek.

_ İyi işte, silsin... Fatma'ya ne bundan?

_ Öğretmen bey, bizim minik iki çocuğumuz daha var. Onlara Fatma bakacak ki, annesi de işe gidebilsin.

_ Yahu Seyfi Efendi! Bu işin bir çözümünü bulalım. Böylesine çalışkan bir yavruya yazık olur. Sonunda pişman olursun. Söz veriyorum sana, düzenli bir iş bulman için uğraşacağım. Biraz çevrem vardır. Şimdilik üç beş kuruş da yardım ayarlayayım. Fakat bana söz verecek, Fatma'yı okuluna göndereceksin.

_ Eğer bir iş bulabilirseniz, söz size öğretmen bey...

_ Neden bir ateş düşürücü şurup veya ilaç almadınız? Bir doktora götürseydiniz...

_ ...

_ Anlıyorum... Nerede para ki diyorsun. Yanımda da fazla bir şey yok ama şunu... Yarın yine biraz ayarlarım. Hadi şimdi hemen koş...

_ Sağ olasın öğretmen bey...

***

Fatma rüyasındaki rüyadan uyanmıştı. Öğretmeninin yara bere içerisinde olmadığını anlayıp sevinmişti, fakat hiçbir zaman bir doktor olamayacağını gerçeğini anlayınca da ağlamaya başlamıştı. Ne okuyabilecek öğretmen, doktor, mühendis olabilecek, ne de rüyasındaki gibi insanlara faydalı olabilecekti! Artık gerçeği görmüş, hıçkırma hıçkırma ağlıyordu.

Annesi elindeki bezi yeniden yıkayıp serinletmek için gittiği çeşmeden döndüğünde, Fatma'nın hıçkırarak ağladığını gördü. Bir an uyanık sanıp: "Kızım ağlama, neden ağlıyorsun?" dedi. Sonra rüyada ağladığını anlayınca didikleterek: "Uyan kızım uyan. Hadi hadi, geçti artık" deyip, ıslak bezi Fatma'nın alınına tuttu. Uyanan Fatma:

- _ Anne, babam nerede?
- _ Veli Öğretmen geldi, babanı alıp götürdü.
- _ Acaba beni okula gönderecek mi babam anne?
- _ Sanırım Veli Öğretmen bunun için geldi. Bir çaresini bulur her hâlde. Herkes ondan çok iyi bahsediyor kızım.
- _ Anne biliyor musun rüyamda ne gördüm?
- _ Ne gördün kızım?
- _ Ben doktor olmuşum. Bir tane kanamalı, ağır yaralı hasta getirmişler. Kan bir türlü bulunamıyor. Hemen kendi kanımı verip ameliyat ediyorum. Hasta kimmiş biliyor musun?
- _ Kimmiş kızım?
- _ Sonradan öğreniyorum ki Veli Öğretmenmiş.
- _ Kızım inşallah doktor olursun, fakat inşallah Veli Öğretmen o hâle hiçbir zaman düşmez.

Anne ile kız konuşurlarken baba elinde bir şişe ateş düşürücü şurupla içeri girdi:

- _ Nasıl oldun kızım? Sana şurup aldım.
- _ Parayı nereden buldun herif?
- _ Veli Öğretmen verdi. Size iki tane de güzel haberim var: Veli Öğretmen bana bir iş bulmak için uğraşacak. Şimdilik size biraz da para ayarlarım dedi. Bundan böyle Fatma kız da okuluna gidebilecek.

Fatma kız bu habere öylesine sevinmişti ki, başladı hüngür

hüngür ağlamaya:

_ Görmüştüm... Evet görmüştüm. Rüyamda doktor olduğumu görmüştüm. Okuyacağım, doktor olacağım. Ben de Veli Öğretmenleri kurtaracağım. Onlar bana can veriyor, ben de onlara kanımı vereceğim...

***

Günler Veli'yi evliliğe doğru sürükleyip götürüyordu. Fakat Veli'nin kafası bir türlü netleşmiyor, sis perdesini aralamak mümkün olmuyordu. Ne yapıp, ne edip Milliyet'i bir yerlerde bulmalı, mektubu göstermeli, enine boyuna güzelce bir konuşmalıydı. Ama bu nasıl mümkün olacak, onu nerede bulacak; bulsa bile bu tehlikeli bir oyun olmayacak mıydı?

Başka türlü de olmuyordu işte... Onu aklından bir türlü çıkarıyor, kafasındaki sorunlar onu günden güne daha da perişan ediyordu. Evet, kesinlikle onu bulacak, görüşecek, konuşacaktı. Her ne pahasına olursa olsun bunu yapacaktı. Başka da çaresi yoktu.

Peki ya Milliyet neredeydi? Nerede olduğunu, onu nasıl bulacağını kimden öğrenecekti? Nihal'a soracak değildi ya! Ne yaparsın, ne işin var onunla, derse ne derdi? Öyleyse gerçeği bir güzel anlatmalı mıydı? Sonuç ne olurdu? Nişan atılır, her şey allak bullak olur muydu? Olursa olsun camım, nasıl olsa Milliyet evlenmemiş değil miydi? Yo yooo. Böyle bir şeye Milliyet'in evet demesi... Kardeşinin görünmesiyle nişan atmış birisiyle... Asla ve asla...

Veli Öğretmen bütün bunları kafasında evirip çevirdi, sonunda Nihal'a çaktırmadan bir yolunu bulup Milliyet'in nerede olduğunu öğrenmeye karar verdi. Eğer İstanbul'da ise mesele yoktu. Ya bir de Anadolu'nun ücra bir köşesinde ise? Nasıl gidecek, nasıl gözlerden kaybolacaktı? Hele bir de Nihal olayı duyarsa!...

Evet, Veli öğretmenliğinin tecrübe ve ustalığını konuşurmuş; kayınçolarıyla bir muhabbet esnasında, Milliyet'in İstanbul'da öğretmenlik yaptığını okuluyla beraber öğrenmişti. Şimdi artık bir fırsatını bulup yanına gitmeye kalıyordu iş.

Onunla nasıl buluşacaklar, Milliyet onu nasıl karşılayacaktı? Onu suçlayacak; kırıcı, hakaret edici sözler söyleyecek miydi?

Böyle bir şey olursa işler iyice berbat olmaz mıydı? Acaba hiç gitmese miydi? Bir öksüz yetim sevda kimsesizliğine, talihsizliğine, masumluluğuna terk mi edilmeliydi? Bu sefer de bu duygular Veli'nin beynini kemirmeye başlamıştı.

Artık çıldıracak gibiydi! Ne olursa olsun bu işe bir son vermeliydi. Beynini durdurup, gemi uzuvlarından salınca, kendini Milliyet'in okulunun kapısında buldu! Şans bu sefer Veli'den yanaydı. Belki bir iki defa teşebbüs edecek, cesaret edemeyince de geri dönüp çekip gidecekti. Fakat öyle olmamış; okulun kapısında yana yöreye bakınırken Milliyet onu görmüş, hızlı adımlarla ve sevinç içerisinde ona doğru yönlenmişti:

_ Aaa Veli, hoş geldin! Ne güzel sürpriz böyle... Hangi rüzgâr attı seni buralara?

_ Ee... Hoş bulduk. Geçiyordum da...

_ Hadi gel, gel. Sana bir çay ısmarlayayım.

_ Teşekkür ederim Milliyet. Neşenden hiçbir şey kaybetmemişsin. Buna çok sevindim.

_ Ne yapalım Veli, neşeyi kaçırırsak da bazı şeyleri değiştirmek elimizde olmuyor...

_ Bizim tersliklerimiz gibi mi?...

_ Hayır hayır, asla sana sitem ettiğimi falan sanma. Ama hayat bu işte... Seni candan tebrik ediyorum. Böylece akraba da oluyoruz, değil mi?

_ Yarama basma Milliyet. Çok acı çektiğimi bilmen gerek. Ben senin evli olduğumu sanıyordum.

_ Bunu da nereden çıkardın?

_ Al sana... Şu mektubu bi okur musun?

Milliyet mektubu okuyup bitirince gözlerini bir süre mektuptan ayıramadı. Sonra birkaç damla yaş döktü. Veli'ye dönüp:

_ Dedim ya Veli, bazı şeyleri değiştirmek elimizde değil, diye. Bu mektup bana ait değil. Her ne kadar altında ismim varsa da... Bu yine o alçak Mahir'in işi olmalı. Ahlâk fukarası. Peşim sıra çok dolandı ama...

_ Fakat Milliyet, bu yazıyla ilk gelen mektubun yazıları birbirini tutmuyor. O mektuptaki Mahir'in ise, bu yazı onun olamaz.

_ Ah zavallı Veli! Saflığından ve temiz kalpliliğinden hiçbir şey kaybetmemişsin. Minareyi çalan kılıfını hazırlar. Yazdırmıştır birine alçak!...

_ Çok üzgünüm Milliyet. Ne yapacağımı bilemiyorum. Aslında sana olan hislerimi anlatmak için ne çabalar verdiğimi bilemezsin. Neler çektim, bir bilebilseydin! Seni sevdiğimi söyleyebilmek için ölümlerden döndüm. Bilseydim evli olmadığımı...

_ Veli bunları konuşmak için çok geç. Sen artık nişanlısın. Şu anda benim bir kardeşim ve iyi bir dostumsun. Dostluk, sevgi sadece evlenmekle olmaz. Biz yine birbirimizi deliler gibi sevelim. Fakat şu da bir gerçek ki, artık senin bir eşin olacak. Buradan geri dönülemez. Bu ne sana, ne de bana yakışır. Ben seni çok seviyorum, senin de beni çok sevdiğini biliyorum. Ancak kader bir türlü birlikteliğimizi onaylamadı! Ne yapabiliriz ki? Hatalarımız olmuş olabilir, fakat bunları dillendirmek kime ne yarar sağlayacak? Var git nişanına. Ancak şunu unutma ki, sonuna kadar dostun ve dava arkadaşın kalacak, her zaman yanında olacağım. Bizim insanlık mücadelemiz her şeyin üstündedir. Kendi hayatımızdan, sevgimizden, mutluluğumuzdan bile.

_ Milliyet şu anda öylesine kendimi üzgün, ama öylesine de rahatlamış hissediyorum ki...

_ Üzülme. Kendi nefsimiz için hiçbir şeye üzölmeye değmez. Her şey geçer, her şey biter. Haydi git yoluna, işine, nişanına... Bana karşı asla suçluluğa kapılma. Ben, sen benim olmasan da, seni severekten mutluyum.

Milliyet'le Veli uzun uzun muhabbet ettiler. Bütün olup bitenleri konuşup tartıştılar. Veli öylesine ferahlamıştı ki. Fakat onunla olamamanın, yaptığı ihmalkârlıkların ıstırabıyla da yol boyunca kendisiyle çatışmaktan duramadı. Sonra bir ara Milliyet'in; "her şey geçer, her şey biter" sözüne aklı takıldı. Bu söz onu yıllar öncesinin yolculuğuna ışınladı! Ne kadar da Pembe teyzenin; "her şey boş, hepsi yalan..." sözüne benziyordu ki! Yoksa Milliyet'le Pembe teyze... Ah kötü talih! Bir adresini bile alamamıştı! Acaba Veli gerçekten rahatlamış mıydı?...

***

Veli dernekte bir program üzerinde çalışıyordu. Bir telefon bü-

tün moralini alt üst etti aniden. Telefonun ucundaki, baba tarafından uzaktan akrabaları olan, yaşça kendisinden büyük bir ağabeyinin eşiydi:

_ Ne oldu yenge, neden ağlıyorsun?

_ Sorma Veli kardeş!... Çok zor durumdayız. Evimize haciz geliyor. Bankada ipotekliydi. Bir haftaya kadar para bulamazsak ortalıkta kalacağız.

_ Üzme kendini yenge. Bir çaresine bakarız. Ben birazdan oraya geliyorum. Sakin olun lütfen.

_ Sağ olasın Veli. Tüm ümidimiz sensin.

_ Estağfurullah yenge. Görüşürüz...

Yenge hanımın kocası, Veliden yaşça epeyce büyük birisiydi. Esnaftı. İşleri de bir hayli iyi gidiyordu. Fakat kafa kafa değildi ki mübareğin...

Uğur ağabeyiyle birkaç kere de memlekette karşılaşmıştı Veli. Öylesine bir havası, öylesine bir caka satması vardı ki!... İstanbul'a geldikten sonra irtibatları daha da artmıştı. Veli ile her karşılaştıklarında ne diyeceğini, ne yapacağını şaşırırdı. Bir keresinde Veli'nin epeyce de canını sıkıyordu:

_ Veli gel bugün gidip kafaları bir güzel çekelim.

_ Benim kafa mafa çekmekle işim olmaz, biliyorsun...

_ Adam sen de!... İçki içmezsin, kadına gitmezsin. Yemezsin, içmezsin. Sen nasıl bir adamsın! Otsun be oğlum ottt.

_ Sen bu saydıklarına adamlık diyorsan, bırak ben ot kalayım.

_ Oğlum yiyeceksin, içeceksin, hayatını yaşayacaksın. Yoksa bu dünyanın ne anlamı var ki?

_ Dünyayı anlamlılaştıran çok şey var. Fakat bilmem ki, sana bunları anlatmanın bir faydası olur mu?

_ Heh hee. Âlimleştirdi bizim oğlan. Neyse, sen dünyayı kurtarmaya devam et. Ben şöyle gidip biraz demleneyim.

Uğur bu patavatsızlığına devam edip gitti. İyi para kazanıyordu, fakat tutmasını bilmiyordu ki. İş yerine her türlü toplu ulaşım aracıyla gitmesi mümkünken, o patronlar gibi taksi tutarak gidip geliyordu. Yedi, içti, har vurup harman savurdu. Ve şimdi de babasından kalan...

Veli apar topar Alibeyköy'ün yolunu tuttu. Gerçekten de yenge hanım perişan bir vaziyetteydi. Gecekondu elden gitmek üzereydi. Veli bir süre yengeyi dinleyip bilgi aldı. Kafasında olayı evirip çevirdi, yardım alabileceği kimseleri hatırlamaya çalışıp:

_ İnşallah yenge hanım bir icabına bakacağız. Sanırım bu parayı toplayabiliriz. Dostlarımızı, çevremizi bir yoklayalım. Umarım geç kalmadan bir hal çaresi bulabiliriz.

_ Ah Veli kardeş! Tüm umudumuz sensin. Bu kulübe de elimizden giderse çocuklarla ortada kalacağız. Uğur ağabeyin iyice dağıttı kendini. Doğru dürüst işe de gitmiyor. Varsa yoksa içiyor. Ben ne yapacağım?

_ Üzülme yenge, Allah kerimdir. Elimizden geleni yapacağız. Ama kesin söz veremiyorum. Ben de üç beş kuruş katarım, fakat bu rakamın hepsini karşılamam mümkün değil. Umarım yardımseverler destek olurlar. Şimdilik hoşça kal.

_ Güle güle Veli kardeş...

***

Veli artık Fikri'nin ofisine bir başka şekilde gidiyordu. Ne de olsa müstakbel damatları sayılırdı. Burası şimdi hem arkadaşının, hem amcaoğlunun, hem de nişanlısının yurduydü. Bir süre nişanlısının yanında kalıyor, sonra Fikri'nin yanına geçiyordu. Fikri de Veli'ye hiç rahat vermiyordu. Aşağı damat, yukarı damat...

Doğal olarak muhabbetin çoğu evlilik üzerine oluyordu. Artık yavaş yavaş evlilik hazırlıkları yapılmalıydı, değil mi? Ancak Veli için çanlar da çalmaya başlıyordu!

İşin kötü tarafı, Veli bunca yıllık memuriyeti süresince bir birikimde bulunmamıştı. Eline geçen üç beş kuruşu hep ihtiyaç olan yerlere harcamıştı. Şimdi iş ciddiye biniyordu. Evlilik öyle kolay bir şey değildi. Yeni bir ev tutulacak, eşya alınacak, düğün yapılacak... Bütün bunların altından nasıl kalkacaktı? Yine kara kara düşünme seanslarına gömülmüştü!...

Nihal bir an önce evlilik hazırlıklarına başlamak için Veli'yi sıkıştırıp duruyordu. Veli ise çeşitli gerekçelerle biraz daha geciktirmenin yolunu arıyordu. Bu durum Nihal'in sinirlerini bozuyor, ara sıra da sürtüşmelere neden oluyordu.

Kurt Fikri Veli'nin üzüntülü hâlden bir şeyler çakmıştı. Bir

keresinde yardım edeyim diye yoklamış, fakat Veli kabul etmemişti. Ancak Fikri çok iyi anlamıştı ki, Veli maddî olarak çıkmazdaydı! Bu durumu iyi değerlendirmeli, bir taşla iki kuşu birden vurmalydı!

Yine bir gün Veli ile Fikri ofiste oturuyorlardı. Fikri Veli'nin düşünceli olduğunu görmüş, hemen teklifi patlatmıştı:

_ Veli senden bir ricam olacak.

_ Buyur amcaoğlu, nedir istediğin?

_ Ya bakıyorum çok düşüncelisin. Bunun parasal nedenden olduğunu biliyorum, ama yardımımı da kabul etmiyorsun. Madem yardım etmemi kabul etmiyorsun, gel sana şirkette bir iş vereyim.

_ Fikri ben bir öğretmenim. Senin işlerden anlamam. Hem benim öğretmenlikten ayrılmamı falan düşünmüyorsun, değil mi? O iş bir gönül işidir. Ben onsuz yapamam.

_ Fakat iyi güzel de, gönül işi de karnını doyurmuyor işte. Zor durumdasın. Evleneceksiniz, çoluk çocuk... Böyle giderse çok sıkıntı çekersiniz. Gel şu inadından vazgeç.

_ Hiç bu konuda ısrar etme Fikri.

_ Bak amcaoğlu, yersiz inadı bırak. Kadın kısmı parayı çok sever. Yarın evlendikten sonra başın çok ağrır. Çoluk çocuk olacak. Okuyacaklar... Masraf artacak. Böyle giderse Nihal da üzülür, sen de üzülürsün.

_ Valla ben bir öğretmenin. İş adamı falan değilim. Nihal da kararını buna göre vermiş olmalıydı. Yapacağım fazla da bir şey yok.

_ Peki, sen bilirsin. Yine de teklifimi iyi düşün.

_ Sağ ol.

Fikri oltayı atmıştı, ama Veli'nin takılmaya hiç de niyeti yoktu. O bir öğretmen, o bir gönül adamıydı. Parada pulda gözü olamazdı. Onun parası da, pulu da, sermayesi de insandı. Ne kadar insan yetiştirecek, ne kadar hayat kurtaracak, işte bütün meselesi buydu. Ancak yaşamak için de paraya mecbur kalınıyordu. Ne yapacak, masrafların üstesinden nasıl gelecekti? Şimdi kenarda köşede birikmiş üç beş kuruşu olsa ne de iyi olurdu ki.

Bu durumu acaba Nihal'a anlatsa mıydı? Nasıl karşılardı acaba? Bunca yıllık öğretmensin, üç beş kuruşun da mı yok, der

miydi? Ne yaptın, kiminle yedin, kime yedirdin derse?... Şüpheler şüpheleri doğurup, iş içinden çıkılmaz hâle gelir miydi? Düşküne, yoksula, fakir fukaraya verdim dese anlar, anlayabilir miydi? Yoksa...

Veli yine Fikri'yle beraberdi. Fikri bu sefer bir başka koldan dalış yapacaktı:

_ Veli be, sana bir işim düşecek...

_ Hayırdır inşallah Fikri!

_ Ya şöyle bi Anadolu yapıp gelinecek... Acaba atlayıp gitsen olur mu, ne dersin?

_ Nereye gidilecek, uzak mı?

_ Biraz uzak, ama merak etme sana bir araba vereceğim. Atlayıp iki günde gidip dönersin. Şöyle hafta sonu bu işi halledebilirsen...

_ Ne yapacağım orada Fikri?

_ Sen bir şey yapmayacaksın. Bizim adamlar her şeyi ayarlayacaklar.

_ Bulmaca gibi konuşma Fikri. Ne yapacağım, niye gideceğim?

_ Şey canım... Arabayla bir şeyler getirilecek de...

_ Nasıl bir şey, ne kadar bir şey?

_ Ya fazla değil... Sen hiç elini sürmeyeceksin. Birkaç paket... Arkadaşlar seni karşılayıp, arabaya yükleyecekler.

_ İçinde ne olacak Fikri paketlerin?

_ Önemli değil. Orasını dert etme. Hem bunun için de sana iyi bir ödeme yapacağım.

_ Nasıl bir ödeme? Ne için?

_ Hizmetine karşılık canım. Elli bin dolar! Arkası da gelebilir.

_ Sen ne diyorsun Fikri, bu para korkunç bir miktar!

_ Fazla bir şey sayılmaz. Sen hele bir olur de...

_ İşin içinde kirli, pis oyunlar var, değil mi? Yoksa bu paralar böyle havada uçuşmaz.

_ Fazla kurcalama amcaoğlu. Bu iyiliği yap bana.

_ Neden beni yolluyorsun?

_ Dikkat çekmez, güvenilir...

_ Haaa, şimdi daha iyi anlaşıldı! Kesin kirli iş.

_ Yapma be emmoğlu...

_ Benim böyle bir işte olmam mümkün değil. Canımın da oldukça sıkıldığını bilmeni isterim. Ben gidiyorum.

_ Yine de sen bir düşün...

Veli bürodan çıkıp kendini bir deniz kenarına attı. Kafası karmakarışık olmuştu. Bu ne acayip bir şeydi. Kirli bir iş teklif ediliyordu hiç sıkılmadan, utanmadan. Hem de amcaoğlu tarafından. Demek bu saltanatın altında yatan gerçekler buydu! Gör daha ne kirli işler çeviriyordu şu Fikri! Ama para da az uz bir rakam değildi yani. Tam elli bin dolar! Arkası da gelebilir... Hayatında böyle bir paraya ne ulaşabilir, ne de görebilirdi. Bir anda hayatı değişebilir, hiçbir maddî sorunu kalmazdı. Fakat paha biçilemez değerlerini de elli bin dolarlara satmış olmaz mıydı?...

Veli'nin gözleri deniz kenarından uzaklara takılıp gitti. Uzaklara, memleketine uzandı. Yengesi geldi gözlerinin önüne. Böyle bir anadan nasıl böyle bir çocuk olmuştu? Ama ya amcası?... Şu yengesi olmasa Fikri'yle ilişkisini hemen koparır, bir daha da mekânına uğramazdı. Öyle mi, ya Nihal ne olacaktı? Ne haber anlatacaktı? Neden gelmiyorsun dediğinde gerçeği ona söyleyebilecek miydi? Belki gerçeği söylese bir fırça da ondan yiyecekti! Elli bin dolar ve de arkası! Dile kolay... Kaç irade bunun tesiriyle çözülmezdi? Neden kabul etmedin diye Veli'yi yerden yere vurmaz mıydı? Ah Milliyet ah! Sen olsan şimdi bütün bunların hiçbirini yaşamazdı. Böyle bir teklifi Veli'den önce o elinin tersiyle iterdi. Parasızlıkmiş, eşyaymış, evmiş... Vız gelirdi Milliyet'e. O bunları çoktan aşmıştı.

Veli bunları düşündükçe kahrı daha da büyüdü. Eline küçük taşlardan toplayıp denizin yüzünde seğırtmecesine fırlattı durdu. Oturdu, kalktı, tekrar uzaklara daldı. Fikri'ye kızdı, Nihal'a sitem etti, Milliyet'i düşündü, kaderine öfkelen-di. Bağır-dı, çağır-dı; sonunda bir süre kafasını ellerinin arasına alıp kendini dinledi. Avucunu ıslatan damlalar onu bir nebze olsun ferahlatmıştı. Fakat nereye kadar?...

Veli birkaç gün boyunca Nihal'ın yanına uğramadı. Kafası hep Fikri'nin teklifine takılıyordu. Gece bile rüyasında, kâbusunda konuyla ilgili olarak kendisiyle, Fikri'yle boğuşup duruyordu!

“Bana ne ya, ben atlar giderim. Arabaya ne yüklerlerse yüklesinler, beni hiç ilgilendirmez” dese miydi? O zaman tomar tomar parayı cebe indirir, belki de bundan sonraki hayatında krallar gibi yaşardı. Ama ya kaybedecekleri? Fikri onu elli bin dolara satın almış olmayacak mıydı? Asla paha biçilemeyecek insanlık, insan böylece satılmış olmayacak mıydı? “Amaaan canım sen de! Kendini, ilkelerini, inançlarını satarak nerelere geldiğinin meslek hâline geldiği, bu tür insanların adeta ödüllendirildiği bir ortamda senin de düşündüğüne bak!...” Allah kahretsin! Şu para denen meret de ne kadar cazip ki...

Yapacağı pek fazla bir şeyi yoktu Veli'nin! Çaresiz yine Fikri'nin ofisine takılacaktı. Orada artık mecburî ziyaret etmesi gerekli nişanlısı vardı. Kadın kısmı fazla ihmale gelmezdi. Oraya gidince de Fikri'ye selâm vermemek olamazdı. Hay Allah kahretsin! Nereden de böylesine bir amcaoğlu olmuştu ki?...

Fikri ile Veli yine baş başa idiler. Fikri tekrar sordu:

_ Veli ne düşünüyorsun, gidecek misin?

_ Hayır Fikri, kararım kesin. Beni böyle şeylere alet etme. Senin de bu tür kirli işleri bırakmanı tavsiye ederim. Bak sonunda başın belâya girer. Anlaşılan şimdiye kadar bu haltları yemişsin, bari bundan sonra devam etme.

_ Aman Veliii. Başladın yine nutuk atmaya. Yavrum bu işlerin raconu böyle. Yaşamak için kurallara uyacaksın.

_ Bak Fikri! Bu işler tehlikeli ve günahı ağır olan şeylerdir. Bir gün sana döner. Gözyaşları üzerine; kimilerinin kanının, canının, namusunun üzerine imparatorluk kurma. Çoluğundan çocuğundan çıkar. Üzülürsün, üzersin bizleri de.

_ Veli gazel okuma. Bu düzende yaşamak için böyle şeyler olağandır. Sen bunları kafana takma. Gel atla git şuraya, indir paraları cebe...

_ Fikri ben haram parayla midemi bozamam, neslimi haram üzerine bina edemem. Yerin dibine girsin dolarların. Ben değer biçilemez hazinelerimi satamam, satılığa çıkaramam.

_ Hah hah haaa. Neymiş o değer biçilemez hazinelerin?

_ İnsanlık, insan, erdem... Ben böyle bir şeye kalkışırsam öğrencilerimin, çocuklarımla yüzüne bakamam. Onlara nasıl, hangi

yüzle doğruluktan, dürüstlükten, insanlıktan bahsederim? Hayır hayır, bu iş bana göre değil. Eğer arada yengem olmasa, seninle selâmı da keserdim.

_ Yaaa Veli sen de işi iyice dramatikleştirdin. Alt tarafı iki günlük bir yolculuk yapmanı istedik. İyi ki fazla bir şey demedik.

_ Olayın iki günlük yolculukla alâkası yok Fikri. Yaptığın iş yanlış. İnsanları zehirliyorsun, ocakları söndürüyorsun; gençleri, gençliği yok ediyorsun. Bu yoldan vazgeç. Senin de çoluğun çocuğun var. Bir gün döner dolaşır başına gelir. Bırak bu pis işleri. Yapma...

_ Bir şey olmaz Veli. Fazla dert etmeye başladın yahu. Biraz kendine gel. Ben kimseye zorla bir şey yapmıyorum.

_ Fikri anlamazlıktan gelme. Bu iş çok kötü bir şey. Gidişatın iyi değil. Ya bir gün yakalanacak, ya da günahlarının gazabına uğrayacaksın. Şöyle doğru dürüst, adam gibi bir işveren olsana... Yararlı iş üret. İnsanlara ekmek kapısı yarat. Fakirlere yardım et. Kimsenin ahını alma. Senin ne işin olur kirli, karanlık işlerle?

_ Veli, bir varlığı elde etmek kadar onu korumak da zor. Yaşamak için birilerini ezip geçmen gerek. Birilerini, bir yerleri doyurman gerek. Bol para lâzım. Kaynağı önemli değil. Ben bu hâle kolay mı geldim sanıyorsun. Dişimle tırnağımla yarattım. Bana ne, çok mu önemli insanların iş bulması? Ben varlığımı korumak zorundayım. Düşersen kimse yüzüme bakmaz. Fakir de çalışsın...

_ Ben sana ne söylesem boş Fikri. Allah sana akıl fikir versin. Umarım yaptığının yanlış olduğunu kısa zamanda anlar ve dönersin. İnşallah kötülüklerinin, günahlarının acısı çoluğundan çocuğundan çıkmaz.

_ Dert etmee. Bi şey olmaaaz.

_ Hadi bana eyvallah.

_ Güle güle...

***

Veli çaresizlik içerisinde kıvranıyordu. Acaba bu çaresizlik ona yeni maceralar mı yaşatacak, dönüşü olmayan yollara mı saptıracak, sonunda pişmanlığın fayda etmeyeceği denemelere mi giriş-tirecekti?

Evet, bu parasızlık nasıl aşılacaktı? Veli düşünüyor, taşınıyor bir çıkış yolu bulamıyordu. Nişanı atacak değildi ya! Evliliği ertelese ertelese daha ne kadar erteleyebilecekti? Her şeyi de taksitle alamazdı ya. Hem taksit yapılmayacak o kadar çok harcama vardı ki... Nihal'a anlatsa mıydı durumu? Yo yooo. O zaman daha da kötü olurdu.

Öyleyse tek çare kalmıştı ki, o da, birilerinden epeyce bir miktar borç bulmasıydı. Kimden, nasıl?... Fikri'den olamazdı. Asla ve asla... Tanıdık bazı hemşehrilerinden istese acaba ne derlerdi? "Bunca yıllık öğretmensin, üç kuruş da bir köşeye atamadın mı" derler miydi? Yok yok, bu da olmayacak galiba. Peki ne yapmalı, ne etmeli, nasıl bir hal çaresi bulmalıydı?

***

Veli içi burkularaktan Milliyet'i düşünüyordu. Ne iyi bir dosttu şu Milliyet. Artık onu bir sevgilinin ötesinde seviyordu. Ne kadar da anlayışla karşılamıştı onu. Asla nişanını bozmasını tavsiye etmemişti. "Hâlâ seni seviyorum, ama bir dost gibi, bir arkadaş gibi" demişti. Ne güzel sözlerdi bunlar. Demek kalpleri aynı ritimde çarpıyordu.

Veli'nin birden kafasında kıvılcımlar çaktı! Evet evet, Milliyet'e gidecek, ondan borç isteyecekti! Acaba var mıydı parası? Yoksa da o bir yerlerden muhakkak bulur buluştururdu. Fakat bu ne kadar doğru olurdu? Bir nişanlının ikide bir eski sevgilisine varmasına ne denir, ne denmeliydi! Gerçi onlar dosttular, arkadaşlıklar; ama bunu kime, nasıl anlatabilirdi ki?

Veli yine aklıyla değil de içgüdüleriyle Milliyet'in karşısında buldu kendini! Dalgındı, sıkılıyordu, utanıyordu... Milliyet Veli'nin bir derdi olduğunu çakmıştı. Ona yardım etmeliydi. O onun bir dostuydu. Dostluklar böyle günlerde işe yaramayacaksa ne işe yarardı? Aldı onu karşısına:

_ Hayrola Veli, bir derdin mi var? Canın sıkın gibi...

_ Ee, yok bi şey canım. Bir göreyim dedim seni.

_ Veliii. Biz seninle dostuz. Derdini benimle paylaşmayacaksın da kiminle paylaşacaksın?

_ Sağ ol Milliyet. Seni artık bir sevgilinin ötesinde seviyorum, ama nasıl anlatacağımı bilemiyorum...

_ Biliyorum Veli, ben de seni aynı duygularla seviyorum. Artık bizim sevgimiz sevgililerin sevgisinin ötesine geçti. Hadi söyle bakayım, nişanlınla bir problemin mi var?

_ Hayır Milliyet. Sorun onunla değil, kendimle...

_ Pişman mısın yoksa nişanlanmaktan?

_ Artık o iş dönülmez gibi oldu. Çok geç... Zaten sen de bunu kabul etmezsin.

_ Öyle... Doğru olmaz bu. Peki, nedir öyleyse?

_ Milliyet utanıyormuş söylemeye...

_ Benim bir sorunum olsa da sana söylemeye utansam, çekinsem, bunu hoş karşılar mısınız?

_ Hayır.

_ Öyleyse hadi, söyle Veli.

_ Milliyet, evlilik hazırlıkları için paraya sıkıştım...

_ Hay Allah iyiliğini versin!... Bu muydu seni bu kadar üzen? Çok şükür ki başka kötü bir şey yokmuş. Sen parayı dert etme. Benim biraz birikmişim var. Ancak bunu nişanlınla belli etmemelisin. Kadın kısmı pek şüpheli olur.

_ Teşekkür ederim.

_ Hadi bir an önce evlen de yeğenlerimizi sevelim.

_ Kısmet be Milliyet... Olur mu, olmaz mı bilinmez. Daha önce de bir çocuğumuz olacaktı...

_ Hep kötü şeyler düşünme. İnşallah hayırlısı olur.

_ Sağ olasın Milliyet. Bana müsaade. Hadi hoşça kal.

_ Güle güle. Yine gel. Neye sıkışırsan hiç çekinme.

Veli parasal yönden derin bir nefes almıştı. Yol boyunca ağlıyordu. İyi ki Milliyet gibi bir dostu vardı. Ama bu bir yanlış macera mı oluyordu? Eline yüzüne bulaştırmadan yürütebilecek miydi?...

20- GARA DÜĞÜN!...

Veli'nin işi gittikçe zorlaşıyordu. Bir yanda okul, bir yanda evlilik hazırlıkları, bir yanda Milliyet, bir yanda Nihal... Hele bir Nihal, Veli'nin Milliyet'le olan ilişkisini öğrenirse!...

Artık evlilik sathı mahalline girilmişti. Yeni bir ev tutulacaktı ilk başta şüphesiz. Yeni bir ev, yeni masraflar demekti. Peşinat, depozito, boya badana, perde, ev eşyası, düğün masrafı... Ya bir de Milliyet'ten borç bulamamış olsaydı...?

Veli'yle Fikri arasındaki soğukluk devam ediyordu. Aslına bakılırsa Fikri pek de oralı değildi, fakat Veli mesafeli durmak istiyordu. Şu Fikri de ne kaşarlanmış birisiydi. Ne lâftan sözden, ne uyarıdan, ne de öğütten anlıyordu. Sanki menfaat demek her şey demekti. Menfaati için yapamayacağı şey yoktu. İki amcaoğlu ne kadar da birbirine zıt karaktere sahiptiler!

Nihal Veli ile evlenmeyi neden kabul etmişti acaba? O da çok iyi biliyordu ki, Veli gariban bir öğretmendi. Öyle parası pulu bol olan biri olması imkânsızdı. Görünürde Nihal'ın paraya karşı ilgi ve hevesi hiç de yabana atılacak gibi değildi. Peki, şimdi ne olacaktı? Veli onu nasıl mutlu edecekti? Yoksa Veli'nin de bir gün Fikri gibi büyük bir iş adamı(!) olabileceğini mi umuyor, sanıyordu?

Günler günleri kovalıyor, evlilik hazırlıkları da kör topal devam ediyordu. Bu günler Veli'nin daha iyi günleri miydi? Felek ona daha ne sürprizler hazırlamayacak mıydı? Masraflar, istekler çığ gibi çoğalınca ne yapacaktı? Şimdilik dostu Milliyet'in yardımı ona biraz nefes aldirmişti. Ya o kaynak da tükenirse? Hele hele bu durum Nihal tarafından bir fark edilirse!...

***

Veli yıllardır alışmış olduğu dert ortağı, hayalhanesi, sırdaşı gecekonduşundan artık ayrılıyordu. Pek de ısınmıştı şu küçücük yuvaya. Ancak ne çare ki, yeni bir hayatı burada sürdürmesine imkân yoktu. Her ne kadar kendisi istekli olsa da, bu mümkün olmayacak bir düşüdü.

Uzun süren araştırmalardan sonra, Nihal'in iş yerine daha yakın bir muhitten yeni yuvalarını kiraladılar. Ne de olsa Veli erkekti. Okul biraz uzakta olsa da idare eder, gider gelirdi. Fakat bir bayanın her gün uzun ve yorucu bir yolculuk yapması uygun olamazdı.

Veli ta başından beri Nihal'in çalışmasına karşı çıkmamıştı. Çalışsın, hayatını kazansın, dedikodu ile hayatını boşa geçirmesin düşüncesindeydi. Elbette ki bütün bunlara o karar verecekti. Çalışmam derse de yapacağı, diyeceği bir şey olamazdı. Ama o zaman da imkânlarının el verdiği ölçüde ona bakabilecekti.

Nihal da zaten çalışmak istiyordu. Evde boş boş oturup ne yapacağım ki, diyordu. Epey bir müddet de çalışmışlığı vardı. Biraz daha dışını sıkıp para kazanır, emekli olur...

Kiralar da el yakıyordu! Üç aylık peşin, depozito, evin içinin masrafları... Veli daha şimdiden sarsılmış gibiydi! Hey gidi şirin gecekondü, meğer sen ne mutlu bir yuvaymışsın da!...

Sevmek, sevilmeğ, anlaşmak... Bütün bu kavramlar gerçekten ne demekti? Daha doğrusu kime göre ne demekti? Herkes için aynı şeyleri ifade ettiği söylenebilir miydi? Bu kavramları sadece zahiri olarak bol keseden kullanmakla; gerçekten onun anlamını kavriyor, gereğini yerine getiriyor, faydasını elde ediyoruz sanıp, kendimizi mi aldatıyorduk?

Nihal evlilik hazırlıklarında Veli'ye göre daha hızlı gidiyordu. Masraflar Veli'nin tahminlerinin ötesindeydi. Nihal hep pahalı şeylere yöneliyordu. Veli ise kâh evlilik arzusudur, kâh gençlik heyecanıdır diye fazla üstelemiyordu. Daha doğrusu yapacağı pek fazla bir şey yoktu!

Veli bütün bunlarla uğraşa dursun, okulda karşılaşacağı bir olay beynini darmadağın edecekti! Günlerce kendine gelemeyeceği; onu mesleğinden, insanlığından utandıracak olan olay kafasında zonklayıp duracaktı:

Dersten çıkan Veli, evlilik hazırlıklarının, gittikçe büyüyen masrafların hesabı kitabı içerisinde öğretdenler odasına dalgın bir vaziyette girmişti. Öylesine daldırmıştı ki, dakikalarca, yanı başında oturan Hulusi Öğretdenin başını önüne eğmiş bir vaziyette ne yaptığının, neyle uğraştığının farkına varamamıştı. Sonra

bir aralık, Hulusi Öğretmenin kendi kendine konuşarak bir liste üzerinde çalıştığını fark etti. Allah Allah, bu liste de ne işti! Çarşaf gibi bir şey... Göz ucuyla baktığında gördü ki; Hulusi Öğretmen öğrencilerinin listesini yapmış, yanlarına da aile durumlarını, mal varlıklarını... Ne alâkası vardı öğrencilerin ailelerinin mal varlıklarının? İyice merak etmeye başlamıştı. Ama Hulusi Öğretmen kafasını listeden kaldırmıyor; yanına yöresine bir şeyler ilâve etmeye, yazıp çizmeye, kendi kendine fısıldamaya devam ediyordu. Bir süre daha böyle devam edince Veli Öğretmen dayanamadı:

- _ Hayrola Hulusi Bey, ne hazırlıyorsunuz?
- _ Şeyyy, liste hazırlıyordum Veli Bey.
- _ Ne listesi yahu böyle?...
- _ Öğrencilerin aile durumunu belirten liste?
- _ Aile durumu mu?...
- _ Evet...
- _ Nasıl yani?...
- _ Yani ailenin maddî durumu, varlığı...
- _ Ne yapacaksınız ailenin maddî durumunu, mal varlığını?
- _ Ona göre kurs açacağım Veli Bey...

Veli'nin bir anda kafası zonklamaya, vücudunun tüm hücrelerine sanki paslı çiviler batmaya başlamıştı. Yanlış anlıyordu muhakkak. Yahut yanlış düşünüyordu. Hiç anladığı, düşündüğü gibi olabilir miydi? Evet evet, boşu boşuna Hulusi Öğretmenin günahına girmemeliydi. Böyle şey olamazdı. Tekrar sorup işin doğrusunu öğrenmeliydi:

- _ Ben yanlış anladım galiba Hulusi Öğretmen?
- _ Ne anlamıştınız Veli Bey?
- _ Bir an sanki öğrencilerinizin ailelerinin maddî durumuna göre çocuklarına kurs açacağımızı anlamıştım da...
- _ Doğru anlamışsınız...
- _ Ne yani; çocuğun ders durumuna göre değil de, ailenin maddî durumuna göre mi kurs açacaksınız?
- _ Aslında buna kurs da denmez. Ailenin durumuna göre çocuğa özel ders vereceğim.

_ Olamaz!...

_ Neden olmasın?...

_ Bu bir cinayet, bu bir ahlâksızlıktır!

_ Hah hayyy. Zavallı!... Sen bu kafayla daha çooook...

Veli şeytan çarpmışa dönmüştü! Olamazdı böyle bir şey. Fakat oluyordu işte. Ne Hulusi Öğretmenler vardı!... Tabî ki ne de Veli Öğretmenler vardı... Her şeyini yüce mesleğine, çocuklarına feda edenler gibi, her şeyini menfaati için satanlar da vardı. Veli düşünecek, kahrolacak, uykuları kaçacaktı, ama gerçekler de böyleydi işte.

Hey! Neredesiniz, acaba kaç kişi kaldık?

Topluyorum, ekliyorum bir etmiyoruz!...

Bal mı tatlı geldi, yoksa yük mü ağır bastı?

Heyhat! Biz kendimizi mi aldatıyoruz?...

***

Veli çoktandır böyle olmamıştı! Dalıp dalıp memleketine hayalleniyordu! Hep oralar burnunda tütüyor; Uyanış'ı, yengesini, sevdiklerini özlüyordu. Aslında oralar hiçbir zaman Veli'nin aklından çıkmıyordu, fakat bu seferki bir başkaydı. O her hâlde şimdi geçmişini, geçmişte yapamadıklarını yapmayı özlüyordu. Son zamanlarda iyice yorulmuş, hatta sıkılmıştı. Başka da bir şey bulamıyordu kendini avutacak.

Hey gidi Perişanköy günleri hey! Ne kadar huzurluymuş da farkında değilmiş. Bir parça ekmek, bir parça yemek... Ne kira derdi, ne depozito, ne eşya, ne... Kısa süren evliliğinde de hiç mutsuz olmamıştı. Onu en fazla mutsuz eden, kafasının sık sık Milliyet'e takılır olmasıydı. Ne alırsa giyerdi karısı. O da ne pişirirse yedi. Ama ya şimdi?...

Yine kafasını en fazla Milliyet meşgul ediyordu. Ne kadar da cahilmişim diye iç geçiriyordu. O işi biraz ciddiye almış olsa, belki de şimdi onunla mutlu bir beraberlikleri olacaktı. Gör Milliyet onu ne kadar da mutlu edecekti. Ah o günler, ah bir geri gelebilse!...

Ama olmuyordu... Geçen günleri geri getirmek mümkün değil-

di. Öyle olsa belki de kimse hata yapmazdı. Şimdi asıl olan bundan sonrasıydı. Acaba ne yapıp, ne etmeliydi ki; ileride büyük problemlere yol açacak, insanı pişman edecek hatalardan uzak durulabilsin? Asıl mesele bu değil miydi?

Veli, Nihal'a giderken otobüste bunları düşünüyordu. Acaba Nihal ile evlenmesi bir hata mıydı? Bu işin geri dönüşü olabilir miydi? Geri dönse ne yapacaktı? Milliyet onu bu hâlde kabul eder miydi? Nihal, şimdi sinyalinin verdiği ve ileride Veli'yi bezdireceği muhtemel olan anlayışından; evlilik ciddiyeti ve sorumluluğu omuzlarına binince vazgeçer miydi?

Veli akşamleyin Nihal'ı yemeğe götürmeyi plânlıyordu. O da çok iyi biliyordu ki, kadınlar böyle şeyleri çok sever, çok önem verirlerdi. Hem Nihal'ın gönlünü yapacak, hem de oluşacak muhabbet ortamında biraz hazırlıklardan bahsedecekti.

Bu düşüncelerle başlamıştı yemek. Fakat sonrası Veli'nin istediği gibi devam etmiyordu. Nihal hazırlıkların yavaş gitmesinden yakınıyor, Veli'nin evlilik işini yeterince ciddiye almadığını ima ediyor...

Veli'nin morali epeyce bozulmuştu. Nasıl hızlandıracak, nasıl ciddiye alacaktı? Bu iş beraberce karar verecekleri; her iki tarafın da razı olacağı şekilde yürütülecek, ileriye yönelik mutlu bir yuvanın yapılandırılması değil miydi? Başka ne yapabilir, elinden ne gelirdi? Çanlar Veli için çalmaya başlıyor muydu?...

Aslında durumlarına göre biraz pahalı bir yerden ev tutmuşlardı. Kira Veli'nin maaşını önemli ölçüde eritiyordu. Daha ne masraflar vardı... Şimdilik idare etse bile, evlendikten sonra işi nasıl yürütecekti? Aslında Nihal biraz Veli'ye ayak uydursa işler yoluna girecekti. Fakat Fikri gibi birinin yanında çalışana haber anlatmak da kolay olmayacağına benziyordu. Hele evlendikten sonra şu Sulhiye denen kadın ilişkileri iyice ilerletirse, vay geldi Veli'nin başına!...

Büyük tartışmalardan sonra evlilik tarihini kararlaştırmışlardı. Aslında Veli'ye kalsa düğün falan yapmak taraftarı değildi. Ama Nihal'a bunu kabul ettirmek mümkün olmamıştı. Sonunda düğüne karar verilmiş, fakat bu sefer de ne zaman yapılacağı konusunda anlaşmazlığa düşmüşlerdi. Nihal hemen okullar kapanır ka-

panmaz yapalım diyordu. Veli ise süreyi biraz uzatarak masraflar altında birdenbire ezilmemeyi düşünüyor, bir yandan da; yaz dolayısıyla herkesin tatile, köyüne gittiğinden, güzü bekleyerek gelmelerini istiyordu. Sonunda Nihal'ı ikna etmeyi başarmış, düğünün eylül ortalarında yapılmasını kararlaştırmışlardı.

Gelinlik, davetiye, düğün yeri kiralama... Yaz boyunca koşuştururup durdu. Masrafların bir kısmını Milliyet'ten aldığı borçtan, bir kısmını aylığından artırabildiğinden, bir kısmını da taksite bağladı. Bütün bu uğraş ve yorulmalara rağmen, bir şey onun da gözlerini yaşartmıştı:

Düğün evinden gün almışlar, kaparoyu verip çıkmışlardı. Düğün evi yakınlarında bir parkta oturup dinleniyorlardı. Her ikisi de duygulanmışlardı. Evleniyorlardı! Nihal gözlerine, kulaklarına, yaptıklarına inanamamış gibiydi: "Evleniyoruz değil mi Veli!..." diyordu. Bu sevinç ve heyecan Veli'yi de etkilemiş; evliliğin vereceği güzellikler içerisinde, bazı problemlerin çözülebileceği umuduyla, geçici de olsa moral ve huzur bulmuştu.

Artık davetiyeler bastırılıp dağıtılmış, ulaşamadıkları yerlere haber yollamışlardı. Bu konuda dernekteki arkadaşları ona bayağı yardımcı olmuşlardı. Veli Öğretmen, öğretmenleri evleniyordu! Bu ikinci denemesiydi. Memlekete de haber salınmıştı. Kim bilir belki gelenler bile olacaktı. Heyecanlı günler bastırıyordu...

***

Ve düğün günü gelip çatmıştı. Mutlu günleriydi onların! Acaba öyle mi olacaktı?

O gece Veli hiç de iyi uyuyamamıştı. Gecenin bir yarısında inleyerek uyanmıştı! Rüyasında annesiyle, yengesi Gara Gelin'i görmüştü. Birbirlerine sarılarak ağlıyorlardı. Veli kan ter içerisinde yataktan fırladı! Bildiği bütün duaları okumuş, tekrar uyumayı denemişti, fakat becerememişti. Bu kafayla, bu ruh hâliyle nasıl bir düğün geçirecekti?

Hep kafası rüyaya takılıyordu. Aman Allah'ım, hayra vesile et, diye, içinden gizli gizli dualar ediyordu.

Fikri gelin arabası olarak onlara lüks, gıcır bir aracı şoförüyle beraber tahsis etmişti. Veli bu teklife fazla direnememişti. Ne dese, nasıl olmaz deseydi? Nihal'a nasıl anlatırdı?...

Düğün salonuna vardıklarında henüz dolmamıştı. Bir süre sonra misafirler akın etmeye başladılar. Nihal'in anne babası, kardeşleri... Belki de Veli anne babasının yanında olmasını en fazla o anda arzu etmişti. Ama yoktu işte... Fakat ta Uyanış'tan kalkıp buralara kadar, onu bu mutlu gününde yalnız bırakmak istemeyen Seydo Reis ile birlikte muhtar emmi ve Muhsin Hocanın gelmiş olması yüreğine su serpmişti. Ne kadar da memnun kalmıştı!...

Merasim başlamıştı. Pasta kesme, takı takma... devam ediyordu. Nihal'in akrabaları, dostları; Veli'nin dostları, öğretmen arkadaşları... Milliyet de gelmişti! O artık Veli'nin hem bir akrabası, hem de eski bir arkadaşıydı. Aslında eski değil, her zaman en iyi arkadaşı ve dostu olacaktı. Fakat fazlasını ikisinden başkasının bilmesine ne gerek vardı, ne de iyi olurdu.

Milliyet'in daha büyük bir takı takmak içinden geçmişti, fakat dikkat çeker, lâf söz olur diye bir çeyrekle geçiştirmek zorunda kalmıştı. Takı kuyruğuna o da girmişti. Yüzündeki ifade sanki bir kardeşini evlendiriyormuş gibiydi! Ama Veli buruktu! Gece gördüğü rüyanın kafasına takılması da işin cabasıydı.

***

Nihal'in ağabeyi Ramazan, Veli'den birkaç yaş büyük, akli başında, sözü sohbeti dinlenen biriydi. Anne babası biraz ihtiyar oldukları için onun sözü daha fazla geçiyordu. Bir fabrikada çalışan Ramazan'la Veli'nin frekansları uyuşmuştu. Veli her zaman kayınçosuna karşı saygılı davranıyor, bir işi olduğunda ondan görüş alıyordu.

Takı merasimi bitmiş, misafirler oynayıp eğleniyorlardı. Ara sıra çiftleri de oyuna kaldırıyorlardı. Ancak gerek doğru dürüst bir oyun bilmemesinden, gerekse kafasının bulanık olmasından dolayı Veli, soğuk terler boşaltıp, kısa zamanda yerine dönmenin yollarını arıyordu.

Düğün yarılanmıştı ki, Fikri heyecan ve telâş içerisinde Veli'nin yanına koşarak geldi. Veli kötü bir şeylerin olduğu hissiyle sarsıldı. Henüz sırtı kurumaya yüz tutmamıştı ki, bütün hepsine rahmet okuturcasına; tepeden tırnağa, boşanan soğuk terlere gark oldu! Fikri'nin getirdiği haber hiç de yenilir yutulur cinsten değildi! Donup kalmış; ne yapacağını, ne söyleyeceğini şaşırılmıştı.

Fikri: “Annem kalp krizinden ölmüş! Ben cenazeye yetişmek için yola çıkmak zorundayım!” diyordu.

Veli'nin elleri ayakları titriyordu. Gece gördüğü o rüya... Peki şimdi ne yapacaktı?

Kayınço Ramazan kötü bir şeylerin olduğunu sezinleyip hemen onların yanına gelmişti. O çok iyi biliyordu ki, yengesi Veli için çok şeyler ifade ediyordu. Ne de olsa kayınço Ramazan epey güngörmüş birisiydi. Hemen kardeşi Nihal'ı bir kenara çekip bir süre konuştu. Sonra Veli'nin yanına gelip: “Veli, acımı anlıyorum. Böylesi bir günde böyle bir terslik!... Fakat sen de gitmelisin. Düğün bitti sayılır. Git de cenazeye yetiş” dedi.

Veli çaresizlik içerisindeydi. Ne yapacağını, ne diyeceğini bilemiyordu. Gözlerinden akan yaşları dindirmesi mümkün değildi. Nihal da gitmesini söyleyince, Fikri ile beraber yola çıkmaya karar verdiler.

Düğün salonunda bir anons yankılanmaya başladı: “Sayın misafirler! Şimdi aldığımız üzücü bir haber dolayısıyla merasimimizi burada bitirmek durumundayız. Hepinizden özür dileriz.”

Fikri ile Veli apar topar yola koyulmuşlardı. İyi ki Fikri'nin arabası sağlamdı. Fazla da etkilenmiş görünmüyordu Fikri elim olaydan. Gaza bastıkça yollar önlerinde dürüldükçe dürülüyordu. Fazla suret yapmasından Veli tedirgin oluyordu, fakat Fikri'ye lâf anlatmak mümkün olmuyordu.

Yol boyunca birkaç defa kazadan kıl payı kurtulmuşlardı. Veli direksiyona geçmeyi pek istemiyordu. Zaten üzüntüsünden eli ayağı da tutacak gibi değildi.

Sabaha doğru şehir merkezlerini geçtiler. Veli'nin duygularının doruğa ulaştığı yerlerdi buralar. Hiç gülmemişlerdi ona. Yine aklına Milliyet düştü! Ama o artık ikinci evliliğini de başkasıyla yapmış birisiydi! Fakat düşünmeden edemiyordu işte... İyi olan şeydi ki, Milliyet hâlâ onun bir dostuydu. Acaba sevmek bu muydu? Hiçbir karşılık olmadan, ona ulaşmadan, ondan faydalanmadan iyi duygular beslemek miydi?...

Kazanın yolları, dağları, tepeleri, ağaçları, suları... Bunlar Veli'nin duygu ırmaklarını deryalara dönüştüren berrak, saf, günahsız ilham kaynaklarıydı! Buralara bu şartlar altında mı gelmeli-

di!... O da çok özlüyordu memleketini, insanların; ancak Nihal'ı da yanına alarak, mutluluk içerisinde ziyaret etmeyi düşünüyordu. Hâlbuki şimdi, belki de hayatta en çok sevdiği insanlardan birini daha kara toprağa vermeye gidiyordu!...

Kaza girişinde Fikri aşırı hız yüzünden bir kediyi ezip geçmişti. Veli'nin yüreğini hoplatıp sızlatan bu durum karşısında Fikri'nin kılı bile kıpırdamamıştı. Bu iki kan bağı olan insanın his dünyalarındaki çelişki nasıl izah edilebilirdi?...

Yeşilvadi'ye vardıklarında cenaze hazırlanmış, namaz kılınmak üzereydi. Veli'yi teselli eden tek şey, cenazeye yetişebilmiş olmasıydı. Omuzlar üzerinde mezarlığa taşıdıklarında, Veli'nin gözleri yine mümbit bulutlar gibi cömertleşmişti. Yengesinin mezarı annesinin yanına kazılmıştı. Öyle vasiyet etmişti. Belki de Veli mezarı; yengesiyle annesinin yanına girmeyi, ilk defa bu kadar içten istemişti!...

Ve artık onlar dönüş yolundaydılar. Dönmeliydiler, dönmek zorundaydılar. Daha sonra, mutlu günlerde buluşmak dileğiyle veda etmeliydiler.

Veli bir an, düşüncelerin ağırlığından hafifleyen başını kaldırıncı; namus bekçisi şanlı asker gibi asil ve gururla dimdik nöbet tutan Göldağı ile göz göze geldi! İrkilmişti. Bu, tek tük çalılıklar ve ıstırap timsali otlarıyla, sanki sadece mahrem yerlerini kapatmaya yetecek kadar giysisi ve ölmeyecek kadar suyu erzağı olan soylu bir fukaraya benzeyen; fakat asla asaletinden ödün vermemeyen ve şikâyet izi taşımayan yüce dağ onu hayretle sarsmıştı. Kendisiyle onu mukayese etti. İnsanlığından utandı! Ona baktı, tebessüm etti; göğsü kabardı, onunla gurur duydu... Gerilerde kaldığında bir, bir daha döndü baktı. Artık gözden kaybolmuştu! Yüreği burkuldu, gözleri yaşardı ve onu hayalinde canlandırarak akıp gittiler.

Aradan yirmi dört saat ancak geçmişti ki; nerelerden nerelere, ne durumlardan ne durumlara sürüklenip gitmişlerdi...

21- NASIL BAŞLARSA...

Pek iyi başlamamıştı Veli'nin evliliği. En mutlu olması gereken günde, en çok sevdiği insanın ölümüyle sarsılmıştı. Sonra apar topar, düğününün yarıda kalması pahasına yola koyulmuştu. Bari bundan sonrası hayrolsardı.

Veli, gün geçtikçe sorunlarının azalacağını umarken, mübarek sanki çığ gibi büyüyerek devam ediyordu! Yeni bir evlilik genellikle yeni sorunlar demektir. İki ayrı insan bir araya gelip ortak bir yuva kuruyorlardı. Huylar farklı, davranışlar farklı... Hele bir de ortak idealler, inançlar yoksa!...

Aslında eşi Veli'nin mantık yapısında olsa, çoğu problem onlara vız gelir, tırıs giderdi. O öylesine kendini insanlık davasına vermişti ki; ne açlık, ne susuzluk, ne yokluk onun için üzülmeye, yerinme sebebi olabilirdi. O bir insan mimarıydı. Eseri insandı. Eğer insana, insanlığa bir şeyler katabilirse, bu mutlu olması için yeter ve her türlü çileye de değerdi. Yarıştığı tek kişi kendisiydi! Her gün biraz daha insanlığa, insan olmaya yaklaşmak için var gücüyle çabalıyordu. Tek korktuğu şey; bu dünyadan şahsiyetini kaybederek, adam gibi insan olamadan terki diyar etmektir!

Fakat eşinden aynı duyarlılığı beklemesi ne derece doğru olabilirdi ki? Kim bilir, ihtimal ki onun da genlerinde bu izler vardı. Pek umutlu olmasa da uğraşması gerekliydi. Belki çabaları sonucunda başarılı olabilir, cevheri meydana çıkarabilirdi. Zaten şıp diye her şeyin birden değişmesini beklemek akıl kârı mıydı? Hele Fikri gibi birinin yanında çalışandan fazlasını istemek, hızlı değişimler ummak hayalperestlik olmaz mıydı? Bir de işin içinde Sulhiye Hanım varsa!...

Şu cahil kadın gör Nihal'ı ne kadar etkiliyordu. Cehaleti varlık ve gösterişle cilâlamak, hiç şüphesiz ki çoklarını imrendirdiği gibi, Nihal'ı da imrendiriyor olmalıydı. O, neden onun yerinde olmamalıydı? Belki de birçok yönüyle Sulhiye'ye on basar durumdaydı. O varlık denizinde yüzerken, Nihal neden yerlerde...

Evet evet, Veli'nin korktukları artarak devam ediyordu. Nihal

evlilikten umduğunu bulamamışlığın sinyallerini veriyordu! Bu umutsuzluk filizlenmesine, Fikri ile Sulhiye'nin Velilere gelip gitmeleri, onları da onlara gitmeye bir nevi mecbur bırakmaları tuz biber ekiyordu! Nihal aradaki farkı görüyor, bu kıskanılacak uçurumun ıstırabını başka şeylere sarmalayarak Veli'ye postalıyordu. Evlilik öncesinde şüphelendiği, kâbuslar gibi çöreklenmeye başlayan bu azaptan Veli'nin sıyrılması pek de kolay olacağına benzemiyordu. Nasıl Sulhiyelerin gelip gitmesine mâni olabilirdi ki? Aslında bu ziyaretler Sulhiye'nin bir içini boşaltma, ferahlama, balgam akıtma ameliyesinden başka da bir şey değildi ama...

Veli'nin işi zamana yaymasından, sabırla Nihal'ı işlemesinden başka çaresi yoktu. O bir öğretmendi. Nasıl ki öğrencilerini işliyorsa, onu da öylece işlemeliydi. Ancak ikisi aynı şey miydi? Bir tarafta işlemeye müsait cevher, öte yanda sert... Hele Fikri, Sulhiye; para, varlık kıskacında...

Borç yükü de Veli'nin omuzlarını çökertmeye devam ediyordu. Her ne kadar Milliyet'in hiçbir zaman bu konuda onu sıkıştırılmayacağını biliyorsa da, ne de olsa borç insanı sıkıyordu işte. Sadece bu kadar olsa iyi... Yana yöreye de epeyce taksit vs. yüzünden borçlanmıştı. Bazen öylesine daralıyordu ki; kahrolası, Fikri'nin o berbat, alçak teklifini bile aklına getirmeden edemiyordu! Tam elli bin dolar! Elini suya sabuna...

Canı çok sıkıldığı zamanlar öylesine dertleşecek birini arıyordu ki. Fakat bir türlü kafasına uygun bir dert ortağı bulamıyordu. Aslında vardı. Onu en iyi dinleyecek, en iyi anlayacak Milliyet'ti. Ancak bu çok tehlikeli bir işti! Hatta bazen ayaklarının ona doğru yollandığı bile oluyor, sonra yarı yoldan geri dönüyordu. "Ey şaşkın Veli! Sen ne yapıyorsun?" diye, beyninin dalınlıktan kurtulmuş hücreleri ona ikazda bulunuyorlardı.

Belki de onu en çok mutlu eden, sorunlarını unutturan şey, öğrencileri ile birlikte olmasıydı. Acaba bir çocuğu olsa problemlerini onunla paylaşabilir miydi? Dert ortağı olabilir miydi ona? İhtimal ki Nihal bile dertlerinin bir kısmını unutabilirdi. Evet evet, bir evlilik için, bir yuva için çocuk çok önemli bir öğeydi. Ancak Nihal ne düşünüyordu bu konuda?

***

Evliliklerinin üzerinden epey bir süre geçmişti. Belki başlangıçtaki uyumsuzluklarının ve sorunlarının birçoğunun üstesinden gelmişlerdi, ancak Nihal'ın huzursuzluğu temelde devam ediyordu. Veli ise, aklına düşen şu çocuk olayını Nihal'a çitlatmanın hesabını kitabını yapıyordu! Her ne pahasına olursa olsun, bir münasip zamanda söyleyecekti. Ve sabırla bekleyip, onun neşeli olduğu bir zaman ve ortamda kılıcını kuşandı:

_ Nihal, karıcığım, biz de yavaş yavaş bir çocuk düşünsek...

_ Ne çocuğu be Veli, delirdin mi sen!

_ Neden öyle diyorsun hayatım? Bak yaşımız da geçiyor. Senin için de zor olur fazla uzarsa. Her şey zamanında. Bir çocuğa ihtiyacımız da var...

_ Veli şartlarımız çocuk yapmak için uygun değil.

_ Neden karıcığım? İkimiz de çalışıyoruz. Çok şükür sağlığı-mız da iyi...

_ Ya bu olayı sadece sağlığa, çalışmaya bağlamamı anlayamıyorum. Daha oturacağımız bir evimiz bile yok. Bir çocuk nasıl büyütülür, hayatı nasıl kazanılır, senin hiç haberin var mı?

_ Hayatım biraz sabreder, dişimizi sıkarsak evimiz de olur. Hem her şey yerli yerinde olsun diye beklersek, bakarsın o zaman da çocuğumuz olmayabilir. Bazı şeyleri olurlarına bırakmak gerek.

_ Ben seninle aynı görüşte değilim. Şartlar uygun hâle gelmeden çocuk çocuk olmaz.

Son cümleler aslında Veli'ye hem bir ulti-matom, hem de; artık ayağını denk alsan, yeni parasal yollar düşünsen uyarıları olmaydı. Veli için sabretmekten başka çare var mıydı?

Her üzüntü, her umutsuzluk Veli'yi maziye götürüyordu ister istemez. O çektiklerinin en büyük sebebini mazide; daha doğrusu geçmişte yaptığı hatalarda, yani kendisinde arıyordu. Eğer toy bir delikanlı iken şu Milliyet olayını biraz ciddiye alsaydı, bütün bunlar hiç başına gelir miydi?...

***

Bir akşamüstüydü. Veli üzgün ve sıkıntılıydı. Aslında ağlamak istiyordu. Ağlarsa belki biraz rahatlayabilirdi. Fakat ağlamak da kolay değildi! Her yerde, her zaman da ağlanamazdı ki.

Okul çıkışında kendini bir parka atmıştı. Akşam güneşi son

mutluluklarını paylaşıyordu insanoğluyula. Fakat Veli bundan nasiplenemiyordu işte.

Gözleri dolmuş, damlalar sağanak müjdesini veriyordu ki; bir olay durumu tam tersine döndürdü. Otuz yaşlarında bir babayla, üç dört yaşlarındaki oğlu, Veli'nin biraz ilerisine gelip oynamaya başlamışlardı. Veli onları seyrettikçe içi bir hoş oluyordu. Sanki kendisi de çocuğuyula oynuyormuş gibi keyif kesiyordu.

Kim bilir belki de bir gün kendisinin de böyle bir oğlu olacak, o da onlar gibi oynayıp, hırlaşacaktı. Neden olmasın ki?

Bir süre sonra bu oynaşmalar Veli'nin hayal dünyasını yerinden oynatıp, gerçeklerle yüz yüze getirmişti. Şimdi artık gerçekten ağlıyordu. Bu belki de acı gerçeğin, ileride olabileceklerin; hiçbir zaman o ikili gibi olamayacaklarının, oynaşamayacaklarının ön sinyalleri, hüznün gözyaşlarıydı!...

Daha birkaç gün önce mutlu haberi vermişti eşi ona: “Veli hamileyim!”

Veli bu haberi duyunca çığlıklar gibi sevinmiş; haykırıp zıplamış, sonra da Nihal'ı kucaklayıp etrafında döndürmüştü. Fakat neşesinin içine Nihal'ın sözleri yağlı kurşunlar gibi saplanmıştı:

“Veli, çocuk konusundaki görüşümün ne olduğunu daha önce sana söylemişim. Unutmadın, değil mi?”

“Unutmadım karıcığım.”

“O zaman neden saçmalıyorsun? Bu kadar sevinç niye?”

“Yani?...”

“Aldıracağız şüphesiz!...”

Veli beyninden vurulmuşa dönmüştü. Bir çocuk onun için çok şeyler ifade ediyordu. Fakat onu o doğuramazdı ki. Doğuracak olan ise, “olmaz” diyordu.

Her ne kadar ikna etmeye, doğurması için razı etmeye çalışmışsa da becerememişti. İşin ciddiyetini anlamıştı. Biraz daha zorlarsa belki evlilikleri bile sona erebilirdi. Bir başka bahara deyip işi noktalamıştı. Ertesi günü de gidip aldırılmışlardı!

Veli, gerçeğin hayalle yer değiştirmesi üzerine ağlamaya başlamıştı. Ne vardı sanki ağlayacak? Daha sonra olabilirdi. Fakat o öyle düşünmüyor, belki de bu gidişle hiçbir zaman bir çocuk sahibi olamayacağını önsezisine kapılıp hiçkırıyordu.

22- DERTLE GELEN UMUT!

Veli ev işlerinde mümkün olduğunca karısına yardım ediyordu. Daha doğrusu çoğunu o yapıyordu yahut yapmalıydı! İşten de az çok anlıyordu yani... Ne de olsa yıllarca bekâr kalmıştı. Yemek pişirmede; fazla bir çeşit bilmese de, bayağı yetenek sahibiydi. Arada sırada da evi süpürür, pencereyi kapıyı silerdi. Her ne kadar bu pencere silme yüzünden epey lâf işitse, sokağın erkekleri: “Karılarımızı bize karşı kıskırtıyorsun Veli Hoca!” diye takılsalar da, o hiçbir zaman, özellikle pencereleri Nihal’a sildirtmiyordu.

Velilerin tuttıkları daire işlek bir sokaktaydı. Hemen giriş katta olan bu yere alışmakta epey zorluk çekmişlerdi. Fakat bir var ki, çoğu ihtiyaçlarını temin etmek için oldukça uygun bir muhitti. Yine, henüz fazla ihtiyar olmasalar da, merdiven çıkma gibi bir dertleri de olmuyordu.

Veli çoğu kere hafta sonlarını ailesine ayırır; bazen ev işleri yapar, bazen de Nihal sıkılmasını diye dost, akraba, arkadaş çevrelerine gezmeye götürürdü.

İşte evde kaldıkları hafta sonlarından biriydi. Veli bu hafta sonu pencereleri silmeyi kafaya koymuştu. Hava da oldukça güzeldi. Ne de olsa yaz havasıydı. Daha henüz Nihal seherin tatlı uykusundan uyanmadan, kovaya suyu doldurup, bir iki de bez alıp ya bismillâh dedi. Her şey yolunda gidiyordu. Ta ki magandanın biri lâf atıncaya kadar.

Meymenetsizi görünce içine garip hisler üşüşmüştü. Akli sırayı alaycı bakışlarıyla Veli’yi yererekten meyilli sokağa aşağı iniyordu. Tam hizasından geçerken bir moral bozucu, sinir berhava edici kahkaha atınca:

- _ Ne oldu birader, bir terslik mi var?
- _ Hah ha haaa.
- _ Bir komiklik varsa, söyle de biz de gülelim.
- _ Sen ne gılibik bi herifsin be!...
- _ Nereden çıkardın bunu?

_ Heç ergek adam cam siler mü?

_ Peki camı kim siler?

_ Garı gısmı ne güne duriyi?

_ Sen; karının pencereden düşüp bir yerini parçalamasını, orasını burasını milletin seyretmesini hiçe sayarak, ona cam sil-dirmeyi erkeklik mi sanıyorsun?

_ Heh heyyy. Sa dersinü eyi vermişler adamım...

_ Hadi aslanım hadi... Boş yere canımı sıkma.

Gayet moralli başlamıştı işine, fakat uğursuz bir diyalog keyfini alt üst etmişti. Ne insanlar vardı şu dünyada! Herkes neden kendi işine bakmazdı ki? Şu erkeklik denen şey de neydi gerçekten? Kadın dövme erkeklik, kadını ölürcesine çalıştırmak erkeklik, insan yerine koymamak erkeklik... Eğer böyleyse, erkeklik de ne kötü bir şeymiş! Yo yo, işleri kötü hâle düşürenler bizler...

Bu düşünceleri kafasında evirip çevirdi Veli. Hem düşünüyor, hem de çalışıyordu. Son yargısı oldukça tutarlıydı: “İşleri iyi hâle de, kötü hâle de sokanlar bizler.” Belki de bu yargısını yaşayacağı ikinci olayla doğrulatacaktı. Biri moralini bozarak, diğeri ise düzelterek:

Yaşlı teyze sokağa yukarı dinlene dinlene çıkıyordu. Belki de fazla kilolarına içten içe kızılıyordu bile! Durmadan Veli’ye bakıyor; içindeki sevgi, saygı, hayranlık dalgalarını ona doğru ışınılıyordu. Anlaşılan teyze hanım Veli’yle bir şekilde konuşacak, ya da ona lâf atacaktı. İyice yaklaşmıştı ki:

_ Yavrum kolay gelsin.

_ Sağ ol teyze hanım.

_ Bayağı da temiz siliyorsun.

_ Ne yapalım, öğrendik artık teyze...

_ Aferin sana. Karın yok mu?

_ Var teyze.

_ Ne iş yapar?

_ Kadın hakları savunucusu!

_ Hah ha hayyy. Çok da şakacısın be oğlum. Fakat sana teşekkür ederim. Karına böylesine yardımcı olduğun için seni tebrik etmek lâzım.

- _ Az önce yaramazın biri geçti. Hiç sizin gibi düşünmüyordu.
- _ Boş ver be evlâdım. Her gördüğün iki ayaklıyı adam sanma.

***

Veli son zamanlarda derneğe uğramayı epey savsaklar olmuştu. Eee, kolay değildi hem evlilik, hem öğretmenlik, hem de; Allah bereketini versin, bolca sorun!...

Hem hasret gidermek, hem de üzerinde çalışılması gerekli konulara bir el atmak gayesiyle okul çıkışı varıp gitti. Birkaç hemşehrisiyle hoş beşten sonra odasına geçip çalışmaya, yanı yöreyi telefonla aramaya koyuldu. Hayat buydu işte! Çalışmadan bir şey olmuyordu. Kimse kendiliğinden harekete geçmiyordu. Çalışmak, didinmek, araştırıp bulmak gerekiyordu. O da öyle yaptı her zamanki gibi. Vakit bayağı ilerlemişti. Tam çıkmaya hazırlanıyordu ki, kapı tıkladı:

- _ Buyurun...
- _ Merhaba öğretmenim.
- _ Merhaba. Tanıyamadım ama...
- _ Ben Uyanış'tan Mehmet.
- _ Ha, tamam tamam. Şimdi hatırladım. Epeyce de yaramaz biriydin, değil mi?
- _ Ee. Her hâlde biraz öyleydin öğretmenim.
- _ Şaka canım. Ben size dördüncü sınıfta gelmiştim, değil mi?
- _ Evet öğretmenim.
- _ Eee, nasılsın bakalım Mehmet? Nerelerdesin, ne iş yapıyorsun?
- _ Buradayım öğretmenim. İstanbul'da.
- _ Ne işle uğraşıyorsun?
- _ Mühendis oldum öğretmenim.
- _ Haaa, çok iyi ya!... Buna çok sevindim. Nerede çalışıyorsun?
- _ Maalesef işsizim öğretmenim.
- _ Yapma!... Çok üzüldüm şimdi. Hiç iş bulamadın mı yani?
- _ Kısa süreyle bir fabrikada çalıştım, fakat daha sonra işsiz kaldım. Onu bulabilmek için de akla karayı seçmiştim inanın.
- _ Neden Mehmet?
- _ Öğretmenim hep benden, bende olmayanları isteyip durdular.

Ben de onları tamamlamak için didindim durdum safça! Sonra bir baktım ki, istedikleri şeyleri tamamlamam mümkün değil. Ben hallediyorum, onlar ilâve ediyorlar. Sonunda uyandım!

_ Nasıl yani?...

_ Aslında istedikleri bir şey yoktu. Onlar hep kibarca yüz geri etmenin yollarıydı. Açıkça, “torpilin kim, nereden, kimdensin?” diyemiyorlardı da, öylesine yapmacık isteklerle oyalayıp duruyorlardı. Sonra şansına o işi buldum. Fakat dedim ya; arkan, dayın olmayınca, orada da rahat bırakmayıp şutladılar.

_ Ne kadar süredir işsizsin?

_ İki yıla yaklaştı öğretmenim.

_ Ufff! İki yıl işsizlik!... Yenilir, yutulur cinsten değil. Hem de İstanbul gibi bir yerde. Okulu bitireli bayağı olmuş öyleyse?

_ Olmaz mı öğretmenim. Bir de araya askerlik girdi. İş buluruz diye de kısa dönem yaptık.

_ Vay be! Biz bayağı ihtiyarlamışız...

_ Hayır öğretmenim. Saçlarınızın kırışması hariç, hiç de yaşlı göstermiyorsunuz.

_ Teşekkür ederim. Evlilik var mı Mehmet?

_ Hayır öğretmenim. Evlenemedik. Şimdi artık bir de işsizlik var ki...

_ Hemen ümitsizliğe kapılma. Dur bakalım. Benim de epey bir çevrem, tanıdıklarım var. Bir onlarla görüşeyim, belki bir iş çıkar. Ara sıra buraya uğra. Bu derneği böyle günler için kurduk. Birbirimizin derdine derman olmayacağız da ne işe yarayacağız? Sizler de gelin, yardımcı olun, katkıda bulunun.

_ Elimizden bir şey gelirse hay hay öğretmenim.

_ Herkesin elinden gelen bir şey vardır. Yeter ki gönül edelim. Meselâ çok sayıda öğrencimiz var. Onlara çeşitli derslerinde yardımcı olabilirsiniz. Diğer arkadaşlarına da söyle. Onlar da gelsinler. He ya gerçekten, sen nereden bildin benim burada olduğumu?

_ Köylüler söyledi öğretmenim.

_ Kimler var sizin dönemlerden? Kimler okudular?

_ Ali doktor oldu. Şimdi ihtisas yapıyor Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde öğretmenim. Yavuz hukuk fakültesinde asistan. Musa ve-

teriner oldu. Selim öğretmen oldu, şimdi bizim kazada. Birkaç arkadaş daha var üniversiteyi bitiren, ama şu an hatırlayamıyorum. Bir kısmı da iş gücü sahibi oldu. Hepsi sizin sayenizde öğretmenim.

_ Estağfurullah.

_ Ama öyle öğretmenim. Siz olmasaydınız bizim ortaokula gitmemiz, üniversiteyi kazanmamız mümkün değildi. Bütün köye örnek oldunuz. İyiliğiniz hâlâ unutulmuş değil. Tüm köylü sizi hayırla anıyor inanın öğretmenim.

_ Sağ olun, var olun. Güzel bir şeyler yaptıysak ne mutlu bize. Sen şimdi diğer arkadaşlarıyla da irtibat kur. Onların da buraya gelmesini, hizmetlere katkıda bulunmasını sağla. İş konusuna gelince de, hem sen, hem de bizler araştıralım. Hayırlısı Allah'tan. Umutsuz olma. Kalacak yerin var mı? Misafirim olsan...

_ Sağ olun öğretmenim. Bir arkadaşla beraber kalıyoruz. Ha, bu arada sizi tebrik ederim öğretmenim, evlenmişsiniz.

_ Teşekkür ederim. Sağ olun. Hadi şimdi iyi akşamlar. Ben çıkmak zorundayım. Evlilik işte, anlarsın ya...

_ İyi akşamlar. Görüşmek üzere öğretmenim.

Veli bir şeyler yapmak, bir işe yaramak için gittiği dernekten yine üzgün dönüyordu. Ne emeklerle, ne zorluklarla okumuş çocuklar işsiz güçsüz dolaşıyorlar, dolaştırılıyorlardı. İnsanımıza iş üretmekten, iş bulmaktan sorumlu bir kısım muhteremlerimiz; rakiplerinin gözünü oymak, sükse yapmak, tüyü bitmediklerin hakkını götürmek için plânlar üretmekten, beş para etmez saltanatlar için küçülmekten başka ne iş yapıyorlardı ki acaba? Şu işe bakın; torpil her yerimize girmiş, her tarafımızı kuşatmış! Ne yapmalı, bu işlerin üstesinden nasıl gelinmeliydi? Üniversite mezunu boşta, fakat atandığı makamın ismini bile telâffuz edemeyenler bakan!...

***

O hafta sonu da gezme sırasıydı... Veli, Nihal ile birlikte kayınçosu Ramazanlara gitmişlerdi. Ramazan da hafta sonu olması dolayısıyla evdeydi. İyi karşılamışlardı onları. Ne de olsa bir yanda eniştereli, bir yanda kardeşleri. Zaten Ramazan Veli eniştesini çok sever, çok beğenirdi.

Veli de Ramazan'ı çok sevmiştir. Yaşı büyük olduğu için ağabey der de başka bir şey demezdi! Onlara misafirlğe gitmeyi sever, mutlu olurdu.

Gayet akli başında biriydi kayınço Ramazan. Bu yüzden belki fırsatını bulursa sorunlarından bile bahsedebilirdi ona. Fakat Veli çekiniyordu. Kendi sorunlarıyla başkalarını rahatsız etmek ne derece doğru olurdu? Ancak insan dertlerini birileriyle paylaşmalı, onlardan görüş almalıydı. Acılar da mutluluklar gibi paylaşılmalı değil miydi?...

Böyle bir ziyaret Nihal için de yararlı olacaktı şüphesiz. Ağabeyini görecek, yengesiyle dertleşecek, bir hava değişimi olacaktı. Bu yüzden Veli isteyerek, mutlulukla yola çıkmıştı. Fakat sevinç ve umutla gittiği ziyaretten, binlerce kez pişman olarak döneceğini nereden bilebilirdi ki?...

Yenge hanım Velilere bir güzel sofrayı hazırlayıp karınlarını doyurmuştu. Arkasından çaylar gelince, muhabbet iyiden iyiye kuyulaşmıştı. İşte tam bu sırada yenge:

_ Veli enişte, siz ablamla okul arkadaşısınız, değil mi? Ablam çok bahsedirdi de...

_ Ee, ha, evet. Öğretmen okulunda beraberdik. Sağ olsun, Milliyet iyi bir arkadaşır.

Veli bu sözcükleri söylerken soğuk terlere boğulmuştu. Yüzü gözü kızarıp morarmıştı. Her an yenge hanım daha da ileri gidebilir, bir pot kırılabilirdi. Sonra bir aralık Nihal ile göz göze gelmişler, fırtına öncesi sessizliği iliklerine kadar yemiştir!...

Eve dönüşleri sırasında çok şeylerin olacağı ayan beyan gibiydi. Nihal'in ağzını bıçak açmıyor, açtığı da imalı sözcüklerle; "ben sana yapacağımı bilirim!" diye, anlayana; "sivrisinek saz" misali gürlüyordu!

Veli bu mutsuzluk, keder, ıstırap üreten bataklıktan nasıl kurtulabilecekti? Nihal Milliyet olayını problem yapacak, belki de iş çıkırından çıkacaktı! Ya bir de Nihal yengesinden daha fazla bilgi alırsa! Ya birbirlerini sevdiklerini öğrenirse! Ya ondan borç aldığını duyarsa! Ya, ya, ya...

Nihal eve varır varmaz gidip yatağa düşmüş, Veli ile bir tek dünya kelâmı etmemişti! Veli için artık çanlar...

Veli son derece üzgündü. Şu kara talih bir türlü yüzüne gülmüyordu. Ne yapacak, nasıl bir yol izleyecekti, izlemeliydi? Talihin kötü cilvesine bakın ki; Nihal da, Veli de problemin Milliyet'ten kaynaklandığı inancında birleşiyordu! Nihal, Veli'nin onu tanımasını dert ediyor, Veli ise başına gelen bütün sorunların esas sebebini Milliyet'le birlikte olamayışına bağlıyordu.

Bir süre kendi kendine düşünüp taşındı. Bu kadının kendine geleceği, ona pas vereceği yoktu. Fakat ne yapıp, ne edip arayı düzeltmeliydi. Şimdi Nihal Milliyet için gör neler düşünüyor, aklında ne senaryolar oluşturuyordu. Gerçeği öğrenmek isterse Veli ne diyecekti? Yalan mı söyleyecekti? Ama böyle de olmazdı ki... Daha fazla uzatırsa, ilişkileri çat diye kopmaz mıydı?

Nihal'ın uzandığı yatağın yanı başına gidip bir süre ne yapacağını tartıp düşündü. Sonra biraz sever gibi yapıp:

_ Karıcığım! Neyin var, hasta mısın?

_ ...

_ Neden konuşmuyorsun, ben ne yaptım sana?

_ ...

_ Durup dururken bana küsmene bir anlam veremedim Nihal...

_ Beni aptal yerine koyma Veli!...

_ Estağfurullah, onu da nereden çıkarıyorsun?

_ Bak hâlâ numara yapıyor, anlamazlıktan geliyorsun...

_ Ne numarası, ne anlamazlığı Nihal?...

_ Sen bilirsin...

_ Ya bilmece gibi konuşmasana...

_ Lütfen Veli. Biraz dürüst ol...

_ Hangi konuda Nihal?

_ Milliyet konusunda...

_ Haaa, anlaşıldı senin derdin. Ne olmuş Milliyet'e?

_ Hâlâ numara peşindesin.

_ Yapma karıcığım, böyle konuşma...

_ Peki söyle öyleyse, Milliyet'le ilişkinizin derecesi nedir?

_ Allah Allah!... Biz Milliyet'le arkadaşız. Ne var ki bunda?...

_ Bana yalan söyleme Veli, sen onu seviyorsun...

_ Bunu da nereden çıkardın? Biz sadece iki arkadaş, iki dostuz.

_ Bana hiç de öyle gelmiyor. Yengemin sözlerinin altında çok şey gizli gibiydi. Bir defasında da: “Bir sevdiği varmış. Fazla yüz vermeyince evlenmekten vazgeçmiş.” demişti. O sen değil misin?

_ Yapma böyle Nihal. Yuvamızı, saygı ve sevgimizi hayallerle zedeleme. Ben seni seviyor, seninle evliyim. Geçmişle kafanı kurcalama. Ben senin geçmişini hiç kurcalıyor muyum?

_ Bak, onu sevdiğini itiraf ediyorsun. Değil mi?

_ ...

_ Cevap versene. Doğru değil mi?

_ Doğru, ama bu senin bildiğin gibi değil.

_ Nasılmış yani?... Sevmenin de benim bildiğim, senin bildiğin gibisi mi oluyormuş?

_ Biz birbirimizi iki dost, kardeş ve arkadaş gibi seviyoruz.

_ Madem öyle, neden onunla evlenmedin?

_ Nihal bunları anlatması hem zor, hem de gereksiz.

_ Ciddî bir konudan bahsediyoruz. Lütfen geçiştirmesene. Hadi anlat gerçekleri.

_ Ben tüm hayatımı ülkeme, insanımıza, insanlığa adadım. Hele gençlik yıllarımda bu tür şeylere hiç ehemmiyet verdiğim bile yoktu.

_ Sonra aklın başına mı geldi?

_ Şimdi de çok farklı düşünmüyorum. Olaylara, dünyaya bakışım çoğu kimseninkinden farklı.

_ Peki neden daha sonra onunla evlenmedin de benimle evlendin?

_ İnan ki, nişan merasimine kadar nerede olduğunu, ne yaptığını; evli mi, bekâr mı olduğunu dahi bilmiyordum.

_ Hâlâ onu seviyor musun?

_ Dedim ya, bizim sevgimizin veçhesi farklı. Sandığın gibi değil. Bırak bunları... Artık karım sensin. Biz bundan sonrasını düşünelim. Senden başkasına yan gözle baktığım mı var? Geçmişî didikleterek mutsuzluğu sevindirmeyelim. Hayatı sev, dünyaya değişik gözlerle bakmaya çalış.

_ Bu şartlar altında hangi gözlerle bakıp zevk alacağız?

_ Şartlarımıza ne olmuş?

- _ Yapma be Veli! Hani ev, hani araba? Neyimiz var?
- _ Var olanların değerini bilemezsek, yok olanların arzusu bizi kendi cenderesinde ezip, posamızı çıkarır!
- _ Hangi var olanlar?
- _ Çok şükür sağlığımız var, işimiz var, tahsilimiz var...
- _ Bunlar karın doyurmuyor ki.
- _ Aç mıyız, açıkta mıyız?
- _ Neyiz ya? Bir Sulhiye Hanımın durumuna bak, bir de benimkine. Benim ondan neyim eksik ki?
- _ İşte asıl mesele de bu değil mi?
- _ Hangi mesele?
- _ Senin ondan eksikğin yok, hatta fazlan bile var. Fakat sen fazlalığının kıymetini bilemiyorsun, hatta farkında bile değilsin.
- _ Nedir fazlalığım?
- _ Tahsilin fazla, güzelliğin fazla, sağlığın daha iyi. İyi bir koca; kültürün, görgün, kuralların...
- _ İyi bir koca mı?
- _ Evet...
- _ Ne yani, Fikri'den daha iyi bir koca olduğunu mu söylemek istiyorsun? Adam parayla oynuyor! Karısının bir dediğini iki etmiyor. Özel şoförlerle dolaştırıyor. Üzerindeki mücevherat bile benim tüm hayatım boyunca kazanamayacağım kadar.
- _ Yazık, üzüldüm sana doğrusu! Maddiyat karşısında bu kadar ezilebileceğini sanmazdım. Fikri'yle beni mukayese etmeni de yadırgadım inan. Onu kıskandığımı falan sanma, fakat yollarımız farklı. Ben bir öğretmenim. İşim gücüm insan yetiştirmek, insanlığa hizmet etmek. Beni maddiyat fazla ilgilendirmez. Doğru, insan zora düşmeyecek kadar varlık istemiyor değil. Ama her şeyi de maddî açıdan değerlendirmek çok yanlış. Bir de arada ahlâk anlayışı var...
- _ Şimdi de patronuma dil mi uzatıyorsun?
- _ Bu konuyu fazla deşelemek hoş olmaz. Fakat rica ederim, şu yanlış düşüncelerini ayıkla. Hayata neşeyle, mutlulukla, umutla sarılalım. Bir insan yetiştirmenin, insanlığa bir erdem katmanın fiyatı olmaz. Esas hazine budur. Diğerleri gelir geçer. Bugün var-

dır, yarın yok olabilir. Hadi kalk da bir şeyler hazırlayıp yiyelim. Senaryolarla kendini hırpalama.

_ Senaryo falan olduğunu hiç sanmam. Kuşularım devam ediyor. Biraz hayal âleminde uyanan derim.

_ Anlayamadım?...

_ Sen de bir şeyler yap. Fikri'den neyin eksik? Adam paranın içinde yüzüyor, sen züğürdün tekisin.

_ Ne yapayım yani; bu yaştan sonra patron olmamı, holdingler kurmamı düşünmüyorsun, değil mi?

_ Başka şey yap canım. Bak, senin gibi öğretmen olup da evi barkı, arabası, arsası olan bir yığın öğretmen var. Ders ver. Hiç mi öğrencilerinden ders almak isteyen yok? İşin gücün onun bunun derdiyle uğraşmak, zaman tüketmek. Dernek, köy, hemşehrilerin, öğrencilerin...

_ Ah Nihal delirteceksin beni! Deminden beri anlattıklarımın hiçbirini kulağına uğramamış. Ne diyeyim sana!... Şu sağlığının, gençliğinin kıymetini bil. Kafanı fazla takma. Bir gün bu hazineleri çok ararız. Ben sana en son olarak şunu tavsiye ederim: Her şey biter. Yaşamın her durumunun, her anının tadını çıkarmaya, değerini takdir etmeye çalış. Mutluluğu dışarıda değil, kendi içinde ara.

***

Veli, Nihal'in kendisi ve hayat hakkındaki görüşlerini özet olarak öğrenmişti. Gerçi daha önceki konuşmalarında da bunların birçoğunun ipucunu vermişti. Ancak bu kadar ciddî ve aşılması zor görüş farklılıklarının olabileceğini pek tahmin edememişti. Peki, şimdi ne olacaktı?

Olmaması gereken olacaktı, fakat ortada da evlilik gibi ciddî bir durum vardı. Öyleyse Veli Nihal'in dediği gibi mi yapacaktı? Bu yaştan, bu kadar emekten sonra, her şeyi sil baştan değiştirmesi mümkün müydü? Ne yani, Fikri gibi o da büyük bir iş adamı mı olacaktı? Yoksa Nihal'in özlem duyduğu; evi, arabası... olan, Hulusi Bey meslektaşları gibi olmanın yollarını mı arayacaktı? Ah Nihal bir Veli'ye inansa, hissettiklerini hissedebilseydi!...

Hayat kimilerine bir zulüm, kimilerine ise bir gül bahçesi miydi? Neden Veli'ye bir türlü gülmezdi kader? Neden ondan bütün

güzellikleri çekip gizlilikler sığınağında hapsediyordu? Bir kafa dengi hayat arkadaşımı bile neden ona çok görmüştü ki? Daha fazlasını hiç ister miydi?...

Veli'nin tutum ve davranışları, Nihal'in ona karşı olan duygu ve düşüncelerinde bir değişikliğe neden olacak mıydı? Her ne kadar değişik açıklamalarda bulunsa da, Nihal'in gözünde Veli hâlâ Milliyet'i seviyordu. O ne bir Fikri, ne öyle olabilecek biri; üstüne üstlük de başka birini seven bir kocaydı!...

Bu duygu ve düşünceler Nihal'ı kemirip duruyordu. Hem kendisini, hem de Veli'yi tüketiyordu. Veli düşünüyor düşünüyor bir çıkış yolu bulamıyordu. Acaba derdini gidip Milliyet'le paylaşsa mıydı? Peki, Milliyet'in elinden ne gelirdi? Üstelik çok tehlikeli oyununa devam etmiş olmaz mıydı? Acaba kayınçosu Ramazan'a mı konuyu açsaydı?

Bir de onların başını ağrıtacaktı. Hem kayınço ne yapacaktı? Kardeşini bir kenara çekip akıl verse çok mu işe yarardı? Yoksa kulağımı mı çekecekti?

***

Hey gidi günler hey! Veli İstanbul'a geledi de yıllar olmuştu. Yolun yarısını çoktan geçmişti. Siyah saçlar aklara, meydan dayığı yemişçesine yenik düşmüşlerdi. Nice talebeleri üniversiteler bitirmişti. O hâlâ bir çocuk sahibi dahi olamamıştı. Karısı da hayli yaşlanmış sayılırdı. Bir de inat tutturmuştu... Bu gidişle çoluk çocuk hayaldi. Şartların uygun olacağı zaman!...

Veli'nin böyle zamanlarda aklı hep memlekete düşer dururdu. Hep oraların hayaliyle yanıp tutuşur, avunurdu. Ama artık orada yengesi yoktu. Yine de bir seyahat kendisi için de, Nihal için de çok yararlı olabilirdi.

Bu düşünceyi uzun süre kafasında tartıp düşündü. Aklına koymuştu; yaz tatilinde şöyle bir Nihal'la atlayıp gidecekti. Dağlarını, taşlarını, insanlarını özlemişti. Bu fikrini Nihal da kabul ederse, yol verin dağlar...

Veli bunları düşünene, plânlaya dursun, Nihal onu acı bir haberle sallayacaktı. Bir süredir; bazen hafif yoklamalarla teğet geçen ağrıları, birkaç gündür feci bir darbe gibi sarsıyordu Nihal'ı!...

Veli bu haberi duyar duymaz, biraz da geç haber vermesi dola-

yısıyla Nihal'a sitem ederekten, atlayıp hastahaneye götürdü. Yapılan muayene, test, tahlil sonuçları ciddiydi. Nihal'da rahim kanseri olma olasılığı yüksekti!

Nihal'ı Çapa Tıp Fakültesine sevk etmişlerdi. Veli buna çok sevinmişti. Orada Dr. Hamdi isminde tanıdığı bir dostu vardı. Hem de Nihal'ın hastalığıyla ilgili bölümde. Hamdi Bey olmasa o kadar bürokrasiye, o kadar koşuşturmaya Veli'nin dermanı yeter miydi?

Evet, gerçekten Nihal'a rahim kanseri teşhisi konmuş, hastahaneye yatırılmıştı. Veli okulla hastahane arasında mekik dokuyup duruyordu. Her ne kadar hastahane ücretsiz olsa da, yine de görünmeyen o kadar çok masraf çıkıyordu ki.

Veli'nin morali bozulmuştu, ancak Nihal'ı üzmemek için mümkün olduğunca neşeli görünmeye çalışıyordu. Nihal çok tedirgin ve endişe içerisindeydi. Ölümün kapısını çaldığı hissiyle, moralizlik okyanusunda dalgalarla boğuşup duruyordu.

Karar verilmişti. Ameliyata alınacaktı Nihal. O gece yine Veli yanında kalmıştı. Öylesine feci bir ruh hâline girmişti ki Nihal! Ölecek, kurtulamayacak gibi hissediyordu kendisini. Gece boyunca uyuyamıyordu. Bir an bile Veli'nin yanından ayrılmamasını; onu yalnız, ölümlü baş başa, Azrail'in insafına bırakmamasını istiyordu. Ölüm korkusu onu Veli'ye daha çok yaklaştırmış, düşünce ufkuyla yeni gedikler açmıştı:

_ Veli, senden özür dilemek istiyorum...

_ Neden karıcığım?

_ Sağlık konusundaki sözlerinin değerini anlayamadığım için.

_ Bırak böyle şeyleri şimdi hayatım. Bunları düşünmenin sırası değil. İyileşeceksin, daha nice güzel günlerimiz olacak.

_ Veli ben bu dertten kurtulamayacağım...

_ Öyle deme güzelim. Ameliyat iyi geçecek inşallah. Bütün bu hastalıklar kötü sonuçla noktalanmıyor ki. Artık tıp çok ilerledi.

_ Sana bir çocuk vermediğim için şimdi öylesine pişmanım ki! Affet beni Veli. Hiç değilse kendimden bir parça kalırdı arkamda. Neden aldırırım sanki çocuğumuzu? Sen ne kadar da haklıymışsın. Her şey istediğin gibi olmuyor bir türlü. Bundan sonra da olamayacağı üzere...

_ Üzme bu kadar kendini canım. İyileşeceksin, ondan sonra da inşallah bir çocuğumuz olacak.

_ Milliyet konusunda da sana çok haksızlık ettim. Geçmiş geçmiş bırakmalıydık. Bağışlıyorsun beni, değil mi Veli?

_ Bağışlanacak bir şey yok. Böyle şeyler her zaman aile içinde olabilir. Ama ikna olayım diyorsan, evet, bağışlıyorum seni.

Nihal için epey döküp rahatlamıştı. Fakat her an Azrail ile buluşacağı endişesiyle de perişan bir vaziyette kıvranıp duruyordu. Sabaha doğru kısa da olsa bir uykuya dalmıştı. Uyandığında yine Veli karşısındaydı. Ona sevgi ve saygı dolu gözlerle hafif bir tebessüm etti. Bir süre sonra ameliyat için hazırlıklar başlamıştı. Artık ya gidiş dönüşlü, ya da sadece gidişi olan yolculuğa çıkılıyordu!...

Veli'nin asansöre kadar gelmesine müsaade ettiler. Tam asansör kapanacaktı ki, Nihal eliyle engel olup Veli'ye sordu:

_ Gerçekten karın olarak beni seviyor, saygı duyuyorsun, değil mi Veli?

_ Evet karıcığım. Bundan hiç şüphen olmasın.

Asansör kapanmış, ameliyathaneye doğru hızla yol alıyordu. Aynı yolcuyla tekrar döner miydi? Bilinmez... Ama Nihal, Veli'den aldığı son yanıtla; belki de tamamen, belki de umut ettiği kurtuluş anına kadar gönül acılarını unutacaktı!...

Veli saatlerdir dokuz doğuruyordu. Her asansör açılışında koşuyor, üzüntüyle geri dönüyordu. Ve saatler sonra bu sefer asansör istediği yolcuyla getirmişti! Ameliyat başarıyla geçmişti. Şimdi birkaç saat, belki de daha fazla süreyle alınan parçaların iyi huylu mu, yoksa kötü huylu mu olduğu sonucunu öğrenmek için bekleyeceklerdi.

Nihal gözlerini açtığında Veli'yi karşısında buldu. Acılar içerisinde kıvranıyordu. Veli onu bir yandan teselli etmeye çalışırken, bir yandan da; acaba iyi huylu mu, kötü huylu mu ile, ameliyat sonrasında çocuklarının olup olamayacağı derin düşünceleri içerisinde boğuşup duruyordu.

***

Veli'nin kafasına bir de Mehmet'in iş durumu takılmıştı. Söz vermişti ona, yardımcı olacaktı. Fakat son zamanlarda öylesine

başı dertlere dalmıştı ki, gerekli çabayı gösterememişti. Kolay mıydı İstanbul gibi bir yerde işsiz güçsüz kalmak? Yazık değil miydi bu kadar emeğe? Bir ülkenin bu kadar hovardalığa katlanmaya gücü, takati yeter miydi? Ne akılsız başımız vardı ki; o kadar masraf edip, ettirip okuttuğumuz çocuklarımızı boş boş dolaştırıyorduk!...

Artık Nihal hastahaneden çıkmıştı. Veli bu hastalığın sonucundan iki yönden memnun kalmıştı: Birincisi alınan parçalar kötü huylu çıkmamıştı. İkincisi ise, Nihal'ın Veli'ye karşı olan tutumu önemli ölçüde değişmişti. Belki de bu ilerisi için mutlu olacaklarının, bunu bir de çocukla süsleyeceklerinin bir müjdecisi olabiliirdi! Neden olmasın? Yoksa bu hastalık anının, ölüm korkusunun bir tezahürü müydü?...

Nihal'ın tedavisi devam ediyordu. Başlangıçta her hafta gidiyorlardı, şimdi ise ayda bire düşmüştü. Tahminen bu tedavi iki yıl kadar sürecekti. Veli'nin kafası yine çocuk olayına takılmıştı. Acaba tedavi bittikten sonra çocuk yapmalarında bir sorun olabilir miydi? Bunu dostları Hamdi Beye sordu. Hamdi Beyin verdiği cevap Veli'nin kafasını karmakarışık etmişti: “Veli Bey, tedavi süresince çocuk yapmaya asla teşebbüs etmeyin. Tedavi bittikten sonra olma ihtimali var. O zaman konunun bir uzmanına danışmak lâzım.”

Bu sözler Veli'nin umutlarıyla, poyrazın güz gazelleriyle oynadığı gibi oynamış, evirip çevirmişti. İçinden hep “ah!” çekiyordu. “Ah Nihal ah!... Ne vardı sanki çocuğumuzu aldırmasaydın...” diyordu. Fakat yapacak bir şey yoktu. Olan olmuştu bir kere...

23- HAZİN UĞURLAMA!

Veli dalgın bir vaziyette koridorda yürürken, öğrencisinin biri hızlı adımlarla ona doğru yaklaşır: “Öğretmenim, bir ziyaretçiniz var” dedi. Veli öğrencisiyle beraber merakla yürüdü. Biraz sonra karşısında Mehmet’i bulunca şaşırıldı. İçinden; “inşallah bir iş bulmuştur da, haber vermeye gelmiştir” diye geçirdi. Fakat Mehmet’in yüz ifadesi hiç de mutlu bir habercininkine benzemiyordu. Veli biraz utanarak, biraz da endişeyle:

_ Hoş geldin Mehmet. Nasılsın?

_ Hoş bulduk öğretmenim. İyi sayılırız işte...

_ Hayırdır inşallah, pek buralara gelmezdin...

_ Memlekete gidiyorum öğretmenim. Bir uğrayayım dedim.

_ Neden Mehmet, hâlâ bir iş yok mu?

_ Bulamadım öğretmenim maalesef. Çok perişan oluyorum buralarda. Hiç değilse köyümde, annemin babamın yanında kalırım. Masrafım olmaz.

_ Çok üzgünüm Mehmet inan. Aslında ben de sana yardımcı olamadım. Son zamanlarda başımız dertten derde dolandı durdu. Yengen hastalandı, ameliyat...

_ Geçmiş olsun öğretmenim. Duymamıştım. Şimdi nasıl?

_ Tedavisi devam ediyor. Neyse, kendimizi bırakalım... Ne yapacaksın memlekette Mehmet?

_ Ne yapayım öğretmenim; hiç değilse kalacak yerim, içecek bir tas çorbam olur. Bakarsın birkaç tane de hayvan beslerim. Babama yardım ederim. Burada hiçbir şey yapamıyorum. Bırakın mühendisliği, çaycılık bile yapmaya kadar düştük, ama...

_ Vay rezillik, şu ülkenin hâline bakın! Ne yapacağımı, ne söyleyeceğimi bilemiyorum. Şimdilik karar vermişsin. Dediğin gibi yap, git. Hiç değilse biraz kafanı dinler, moralini düzeltirsin. Ben de yine buralarda araştırmaya devam edeyim. Bir iş çıkarsa seni ararım. Fazla üzme kendini. Bunlar da bir gün geçer.

_ Sağ olun öğretmenim. Ben müsaade isteyeyim.

_ Hele biraz daha otur, bir çay daha yudumla. Ne zaman gidiyorsun?

_ Otobüs birkaç saat sonra kalkacak.

_ Sen çayını yudumla, ben bir iki dakikaya kadar geliyorum. Seni garaja kadar götürüyüm.

_ Zahmet etmeseydiniz öğretmenim...

_ Zahmet falan olmaz. Ben geliyorum.

Veli hemen bir kenara çekilip ceplerini yokladı. Hayır, bu kırıntıları veremezdi Mehmet'e. Kim bilir belki de çocuğun yol harçlığı bile yoktu. Hemen koşup bir iki öğretmen arkadaşına sorduysa da, onlardan da eli fukara döndü. Bu işi belki müdür bey çözebilirdi. Hem de izin alırdı. Veli kapıdan içeri girince, yüz ifadesinden tatsız bir şeylerin olduğunu çakmıştı tecrübeli müdür:

_ Hayrola Veli Bey...? Yüzünüzden düşen bin parça...

_ Pardon müdür bey... Bir tanıdığı yolcu etmeye gidebilir miyim? Bunun için rahatsız ettyidim...

_ Elbette, ne demek Veli Öğretmen! Çıkabilirsiniz.

_ Ee, şeyyy...

_ Başka bir sorun daha mı var? Çekinmeyin lütfen.

_ Acaba diyecektim, biraz borç verebilir misiniz?

_ Aman Veli Hoca! Dert ettiğiniz şeye bakın... Ne kadar lâzım? Size yardımcı olabilmek ne güzel...

Veli biraz para bulduğu için öylesine sevinmişti ki... Müdürün iltifatları da cabasıydı. Ancak bu parayı Mehmet'i incitmeden nasıl verecekti? Mehmet çayını bitirmiş onu bekliyordu:

_ Bir çay daha içelim mi Mehmet?

_ Teşekkür ederim öğretmenim, yeterli.

_ Çıkalım mı öyleyse?

_ İyi olur.

Veli Öğretmen kahroluyordu! Eli ayağı tutmaz olmuştu. Nereyeyse ağlayacaktı. Ne emekler vermişti okumaları için. Sanki kurbanlık koçlar gibi yanında götürüyordu onu! Neye yaramıştı o kadar emek, o kadar mücadele? Uyarmak istemişti insanları, ülkesini... Ama birileri kedi köpek gibi boğuşup ülkeyi açlığa, fakirliğe, işsizliğe; daha da korkuncu geriye, karanlığa, uyumaya

doğru acımasızca itekliyordu!...

Şu işe, şu garabete bakın! Otuz yaşlarında genç bir üniversite mezunu, işsizlik yüzünden, çaresizlik içerisinde köyüne dönüyordu! Neden? Neden işsiz bırakılıyordu bu gençler? İş yeri açmak, iş yaratmakla görevli sorumlular ne işle uğraşıyorlardı acaba? Onların asıl işi birbirleriyle boğuşmak, milleti bölüp parçalama rolü oynayıp, gerektiği zaman da dost olup birbirlerini aklamak mıydı? Bu genç ne yapacaktı şimdi? Onun insanca yaşamaya, evlenip çoluk çocuğa karışmaya, geleceğe umutla ve güvenle bakmaya hakkı yok muydu? İllâ ki torpili, dayısı, arkası mı olmalıydı? Ya Veli Öğretmenlerin bu kadar mücadelesi ne olacaktı? Utanması gerekenlere ar ne zaman ulaşacaktı?...

Garaja varmışlardı. Veli hemen Mehmet’i bir şeyler atıştırmaya götürdü. Bir yandan da ona moral vermeye çalışıyordu:

_ Umutsuzluğa kapılmayasın ha... Bakarsın hiç ummadığın bir yerden iş çıkar. Hep böyle devam edecek değil ya.

_ Bilemiyorum öğretmenim. Keşke hiç okumasa mıydım, diye ara sıra düşünmüyor da değilim! Bu yaştan sonra ne iş yapabiliirim ki?...

_ Öyle deme Mehmet. Çok karamsar olma. Biraz kendini dinle, dinlendir. Göreceksin bak; bu günler çabuk geçecek, geride kalacak.

_ İnşallah...

_ Köye de çok çok selâm götür. Annene babana, Seydo Ağaya, muhtar emmiye... Her hâlde saat geldi. Kalkalım mı?

_ Kalkalım.

Veli Mehmet için biraz öteberi almıştı. Zoraki kabul ettirebildi. Harçlığı da cebine sıkıştırdığı zaman hem onun, hem de Mehmet’in yüzü kızarmıştı. Mehmet direnince:

_ Sen de olduğu zaman başkalarına verirsin. Borç veriyorum iş bulana kadar ha.

_ Sağ olun öğretmenim. Beni çok mahcup ettiniz. İnşallah bu iyiliklerinize lâyük olabilirim.

Mehmet otobüse çıkmıştı. Cam kenarında oturuyordu. Birbirlerinin gözünün içine bakıyorlar, çok değişik duygulara dalıyorlardı. Bir aralık Mehmet kafasını içeri değru çevirip bir süre bekle-

di. Veli'nin yüreği ana yüreği gibi çarpmaya, sızlamaya başlamıştı. Her ne kadar Mehmet döndüğünde iz bırakmamışsa da, ağlamıştı işte! Bunları ancak emek verenler, yüreği olanlar, yüreği yananlar anlayabilirdi!...

Veli Mehmet'in moralini bozmamak için gözyaşlarıyla savaşır duruyordu. Bu kadar emekle buralara kadar gelmiş birini, şimdi tekrar işe yaramazlığa uğurlamaya yürek dayanabilir miydi? Nereye yolluyordu yavrusunu, çocuğunu, öğrencisini? Ellerine kına yakıp askere mi, gerdeğe mi, cepheye mi? Hayır, hiçbirisine. Sadece ve sadece emeklerin boşa çıkarılmasına, uyanışın törpülenmesine, uyutulmaya, yok olmaya! Kurban edilmeye!...

El sallayıp Mehmet'i uğurladıktan sonra: "Hadi bakalım, artık serbestsin. Dökülebildiğin kadar dökül!" dedi. O yürümeye başladı, yaşlar dökülmeye. Fakat ağlaması gereken Veli Öğretmenler miydi? Şüphesiz ki hayır. Ama ağlaması gerekenlerde ağlamaya değecek ne yaş, ne de göz yoksa!...

Kafasındaki düşüncelerle boğuşarak yürüyordu. O kadar değişik düşünceler birbiriyle harp ediyordu ki, nereye doğru gittiğini bilebilecek, anlayabilecek durumda değildi. Her ne kadar gideceği yönün tersine doğru adımladığını bilmesede, sorumlular için, ülkeyi bu duruma düşürenler için şöyle demekten kendini alamadığını biliyordu: "Size yazıklar olsun! Daha ne olsun? Size yazıklar olsun, yazıklar!..."

***

Mehmet'in zorunlu olarak köye dönüşü Veli'yi; meydan muharebesinde yenilip, kalelerini düşman eline terk etmiş, can ve namusunu onların insafına terk etmiş gibi üzmüştü! Bu ne çaresizlikti! Ne yapabilir, nereye başvurabilirdi?

İlk aklına gelenlerden biri Fikri olmuştu. Fakat her aklına düşüğünde bu fikri, şuurunun görünmez ufuklarının arkasına doğru öteliyordu. Fikri gerçekten bir iş adamı mıydı? O bunu evirip çevirip günün birinde ona karşı bir koz olarak kullanmaz mıydı? Belki de eğlenir; onu yapmak istemeyeceği şeyleri yapmaya, söylemek istemeyeceği sözleri söylemeye mecbur bırakabilirdi.

Acaba Veli Fikri hakkında yanlış mı düşünüyordu? Onu kıskanıyor, çekemiyor muydu? Hislerine, gururuna yenik mi düşüyor-

du? Son günlerde bir de bu düşünceler beynini hırpalamaya başlamıştı. Sanki yeterince derdi yokmuş gibi.

Evet evet, söz konusu olan genç bir delikanlının hayatıydı. Gurur kibir etmemeli; ne emekler verdiği, ne umutlar beslediği bu gençlerden birinin hayatını kurtarmalıydı. Kendisi için bir şey istemese, istemesi de mümkün olmasa da; öğrencisine, yavrusuna, ülkesinin geleceğine yardım edebilmek için bir denemde bulunmalıydı. Her ne derse desin, sonuç her ne olursa olsun.

O gün kafaya koymuştu, gidip Fikri ile konuyu görüşecekti. Zaten epey bir süredir de görüşmemişlerdi. Biraz muhabbet ederler, derken araya sıkıştırırdı.

Nihal ile biraz sohbet ettikten sonra kafasını Fikri'nin odasından içeri doğru uzattı. Odada Fikri ile birlikte; biri onların akranı, diğeri biraz daha genç gösteren iki bey daha vardı:

_ Meşgulsünüz galiba?... Ben daha sonra geleyim...

_ Ooo Veli! Buyur buyur... Arkadaşlar yabancı değil. Gel, geç içeri şöyle. Çekinme. Tanıştırayım: Avukat Seyfi Bey, Avukat Ateş Bey. İkisi de dostumuz, arkadaşımız. Bu da amcaoğlu Veli. Otur hele şöyle emmoğlu...

_ Merhaba. Tanıştığımıza memnun oldum. Nasılsınız?

_ Teşekkür ederiz, siz nasılsınız?

_ Çok sağ olun. İyi sayılırız işte. Memur kısmının durumu nasıl olursa...

_ Affedersiniz, görev ne?...

_ Amcaoğlu öğretmen. Sapına kadar idealist öğretmenlerden!...

Fikri'nin sözlerinde biraz alay, biraz aşağılama gizliydi. Misafirlerin yüzlerinde de; sanki kendilerini yetiştirenler öğretmenler değilmiş gibi, biraz hafife alma hisleri belirmişti! Fakat olsun, Veli bu gibi tavırlara hem alıştı, hem de ona vız gelir tırıs giderdi.

Fikri ile misafirlerin muhabbeti devam ediyor, Veli ise sabırla tahammül etmeye çalışıyordu. Nasıl tahammül etsin ki, genç avukatın dilinden dökülenlere bakın:

_ Adliyeden içeri gireceğim zaman kişiliğimi kapıda bırakıp öyle giriyorum! Bugün ... lira rüşvet verdim Fikri Bey.

_ Düzene uyacaksın dostum. Gerekeni yapacaksın. İşin raconu

böyle. Düzen sana uymazsa, sen düzene uyacaksın. Diğer avukat gülerek:

_ Haklısın Fikri Bey. Bazen düşünüyorum da, eğer kadın olsaymışım kesin ...rospu olurmuşum!...

_ Hah ha haaa. Çok hoşsun Seyfi Bey...

_ Ama doğrusu bu Fikri Bey... Başka türlü işler yürümüyor.

Veli'nin yüzü kıpkırmızı olmuş; elleri titremeye, soğuk terler dökmeye başlamıştı. Aman Allah'ım, neler duyuyordu kulakları! Koskoca adamların, hem de okumuş yazmış aydın insanların söylediklerine bakın! İnsan biraz utanmaz, biraz sıkılmaz mıydı? Hiç mi ahlâk kalmamıştı? Hiç mi direnme gücü, değiştirme azmi kalmamıştı? Bu ne kötü bir kâbustu!...

Onlar konuşmaya devam ederlerken, Veli'nin kafası genç Avukat Ateş Beyin şu sözleriyle dakikalarca zonklayıp durdu:

_ Bakınız arkadaşlar ismi üstünde: adli-YE! Bizim ne suçumuz var? "YE" diyorlar.

_ Hah hah haaa.

_ Ye, yedir, başka şansın yok. Adli-YE, Beledi-YE, Mali-YE. YE, YE, YEEE. Daha ne "YE"ler var ki...

_ Hah ha haaa. İyi özetledin Ateş Bey. Birer çay daha alır mıyız?

_ Teşekkürler Fikri Bey, biz artık kalkalım. Senin de misafirin var. Fazla bekletmeye gelmez idealist öğretmenimizi! Haydi bize eyvallah.

_ Güle güle, sizi geçireyim...

Fikri misafirlerini uğurlamaya gidince, Veli bir süreliğine yalnız kalmıştı. Kafasında "YE"ler uğuldayıp duruyordu. Fikri, yüzünde mutluluk ifadeleriyle dönüp:

_ Ha amcaoğlu, kusura kalma. Misafirlerden dolayı seninle fazla ilgilenemedim. Ne var, ne yok? Ne yapıyorsun? Okul ne âlemde? Çok şükür, Nihal'in durumu bayağı düzeldi galiba...

_ Sağ ol Fikri, biz iyi sayılırız da...

_ 'Da'sı ne emmoğlu, bir sorun mu var?

_ Var, var olmasına da... Nasıl söylesem, bilmem ki...

_ Aaa, hadi canım söylesene. Sanki yabancıyız. Senin derdin

benim derdim sayılır.

_ Dedenin köyü Uyanış'tan bir genç var...

_ Ulan emmoğlu, şu Perişanköy'ü de Uyanış yaptın ya! Senden korkular doğrusu.

_ Deme böyle Fikri.

_ Kimmiş bu genç?

_ Mehmet isminde bir genç. Benim de öğrencimdi. Belki tanır-sın. Süleyman amcanın oğlu.

_ Pek hatırlayamıyorum, ama her neyse... N'olmuş?

_ Ne zorluklarla okuyabilmişti! Mühendis olmuş. Bir süre önce dernekte karşılaştık. İşsiz kalmış... Geçenlerde de, dayanamayıp köye döndü. Bir iş ayarlayamaz mıyız derim?

_ Hah hah hayyy...

_ Neden güldün ki?...

_ Ah şu çocuklar... Diplomayı alınca bir şey olduklarını sanmı-yorlar mı!...

_ Kolay mı onu elde etmesi?

_ Ne yani, işte benim de var. Duvarda asılı durmaktan başka ne işe yarıyor ki?

_ Bilmem seninkini de, her diplomanın bir değeri, bir saygınlığı vardır. Ne emeklerle alındığını bilebilir misin?...

_ O zaman diploma ona iş bulsun!...

_ Hakaret etme Fikri. Aramız bozulmasın...

_ Sen de hemen kızılıyorsun be birader. Bu kadar ciddiye alma-nın ne âlemi var ki.

_ Şurada önemli bir konudan bahsediyoruz. Öyleyse söyle, bir iş ayarlayabilir misin?

_ Valla benim mühendise falan ihtiyacım yok. Fakat bi etrafım-da soruşturayım.

_ Çok memnun olurum. Kendim için olsa bir şey istemezdim, biliyorsun...

_ Amma da ayıp ettin şimdi emmoğlu. Sana her zaman kapım sonuna kadar açık.

_ Sağ ol. Ben artık çıkayım. Görüşürüz.

_ Güle güle...

Acaba arkadan Fikri daha ne kadar kahkaha atmıştı? Ne kadar Veli ile, Mehmet ile; diplomayla, emekle, saygınlıkla kafa bulmuştu?...

Veli biraz da Nihal'ın yanına takılıp beraberce çıktılar. Yol boyunca üzgün ve düşünceli olduğu her hâlden okunuyordu. Nihal sık sık “neyin var Veli?” diye soruyordu. Bu sefer dayanamamıştı:

_ Ofiste canım sıkıldı. Daha doğrusu sıktılar.

_ Neden, kim sıktı?

_ Hem Fikri, hem de avukatlar.

_ Niçin?

_ Bizim memleketten bir öğrencim vardı. Mühendis olmuş, işsiz kalmış! Fikri'den bir iş bulmasını istedim. Alay etti diplomayla, okumayla...

_ Eee hayatım, pek de haksız sayılmaz yani...

_ Yapma be Nihal! Bari sen böyle deme.

_ Neyse neyse, avukatlar neden canını sıktılar?

_ Devletin kurumlarına dil uzattılar alay ederekten...

_ Nasıl yani?

_ Adli-YE, Mali-YE, Beledi-YE. YE, YE, YEEE, diye kafa buluyorlardı. Bir şey deyip ortalığı bulandırmadım. Sonunda da; “daha ne YE'ler var ki!” dediler. Kafam takıldı...

_ Hangi ‘YE’ler?...

_ Açık söylemediler. Sanıyorum çekindiler!

_ Anladım senin neden şüphelendiğini...

_ Sen de mi aynı şeyi düşündün?

_ Evet. Fakat bu dil uzatılmalara kurumlarımızın kendileri müsaade etmemeli, değil mi?

_ Nasıl yani?...

_ Birkaç çıkarıcı, işini istismar eden yüzünden çoğu zan altında kalıyor. Ayıklasınlar adam gibi, kimse de lâf edemesin. Zaten görevini suiistimal edenleri ayıklamak da namusluların asıl görevi değil mi?

_ Haklısın, fakat birkaç kendini bilmez yüzünden kurumlarımız da böylesine insafsızca suçlanamaz ki.

_ Sen de haklısın. Ancak önemli olan bir nokta daha var...

_ Hangi nokta?

_ Adamın söylemek isteyip de söyleyememesi... Ne kötü değil mi? İnsanın bir ülkede bir şeyleri eleştirmesine; onların varlığının gereğini ve görevini tartışmaya cesareti yoksa... Ne demek yani tartışılmaz kurumlar, değiştirilmesi teklif dahi edilemez maddeler? Tanrı bile tartışılırken, olur mu böyle şeyler? Yoksa bizler öylesine şaşırдық ki; putlarımızın heykelleşmesini seyredip, onları dikerken de yıkarken de alkışlıyor muyuz?...

_ Biraz haklısın galiba. Hakaret etmeden, delilsiz suçlamadan, iftira etmeden herkes her şeyi eleştirebilmeli. Fakat asla dil uzatmamalı; yıkıcı, bölücü, dağıtıcı, can yakıcı olmamalı. Evet, hoşuma gitti bu görüşlerin. İyi de oldu tartışmamız. Kafam biraz rahatlar gibi oldu. Bu tartışmaları daha fazla yapalım, ne dersin?

_ Olur. İşi müzakereden münakaşaya götürmezsek...

_ İnşallah bizden beklenen, seviyeli şekilde tartışırız.

***

Veli'nin kafasına son günlerde bir de "YE"ler takılmıştı! Hakikaten böyle miydi, yoksa ulu orta konuşuluyor muydu? Eğer gerçek böyle ise, hâlimiz ne kadar da berbat ve acınacak bir hâl idi.

Şu Mehmet'in işi ne olacaktı? Köy yerinde ne yapacaktı? Gerçekten koyun, kuzu, sığır beslemeye mecbur mu kalacaktı? Aman Tanrı'm! Ne zorluklarla okuttuğumuz çocuklarımızın kötü talihi-ne bakın. Gör daha nice Mehmetlerin canı yanıyordu!...

Her ne olursa olsun bu işe bir çözüm bulunmalıydı. Veli Öğretmen böyle kalırsa kendini yenilmiş sayıyor; beyninden vurulmuş, kalbinden hançerlenmiş gibi acılar içerisinde kıvranıyordu. Az mı emek harcamış, ne belâları göze alarak onların okuması için çırpınıp durmuştu. Eğer onlar şimdi işsiz güçsüz, çaresizlik içerisinde, hayata küsmüş olarak yalnız başlarına bırakılırsa; bu gerçekten Veli Öğretmenlerin kaybı, yenilgisi ve hatta pes etmeleri anlamına gelecekti. Öyleyse yapılması gereken yapılmalıydı.

İyi güzel de ne yapılabilirdi ki? Bir ülke düşünün ki, okumuş üç insanından biri işsizdi! İşi olanların ise acaba kaçta kaç istediği, mesleğine uygun, kendini tatmin edici bir işteydi? Acaba yukarı-

lara konuyla ilgili olarak bir şeyler yazsa bir yararı olur muydu? Hiç de öyle görünmüyordu. Onlar iyide, güzeldede, başarıda yarışacaklarına, ölmüş eşek arayıp da mihını sökmenin telâşı içindeydiler. Ne kötü bir durumdu ki, insanlar kendilerine biçilen bu kötü talihi yine kendi gayretleriyle, acılarıyla, kayıplarıyla, gözyaşlarıyla yenmek zorundaydılar.

***

Veli, Mehmet için önüne gelenden iş istiyordu, ama ne hazindir ki, aşağı yukarı hepsi de aynı cevabı veriyorlardı: “İş yok, mühendislik işimiz yok...”

Birkaç hemşehrisi iş adamından da olumsuz yanıt alınca morali iyiden iyiye bozulmuştu. Sanki başka derdi yokmuş gibi; gece gündüz, okulda yolda ve hatta yatakta bile buna kafayı takıyordu. Rüyalar, kâbuslar... Acaba yine gidip Fikri’ye muhtaç olacak, ona rica minnette mi bulunacaktı, bulunmalıydı?

Aslında daha önce konuyu Fikri’ye söylemişti. Ancak o çok iyi biliyordu ki; bu tip insanlar öyle kolay kolay, ellerine ayaklarına düşmeden, ...aşaklarını okkalamadan iş yapmazlardı. Bu da Veli’ye öylesine zor geliyordu ki! Ama ne yapacaktı? Bir baba gibi, bir öğretmen de evlâdının yavaş yavaş yok olmasını seyredebilir miydi?...

Veli o gün bu iş için yine Fikri’nin ofisine gitmişti. Fikri bir işi dolayısıyla dışarıdaydı. Nihal ile sohbet ediyordu. Nihal’in tedavisi devam ediyor, ağrı sızılarda ciddi şekilde iyileşmeler görülüyordu. Şimdi en çok istedikleri, tedavi bitiminde bir çocuklarının olmasıydı.

Onlar muhabbete devam ederken, Sulhiye Hanım; koltuğunun altında Hayatım, kafasında kocaman yuvarlak bir şapka, gözünde kara bir gözlük; boynu, kolları mücevherat dükkânı gibi kapıdan damladı! Aman Allah’ım bu ne fors, bu ne gururdu! Şöyle bir yana yöreye bakınıp:

_ Merhaba çocuklar, dedi. Veli’nin beyni yıldırım yemiş gibi sendelemişti. Nihal karşılık verdi:

_ Merhaba Sulhiye Hanım. Bu ne şıklık!...

_ Teşekkürler şekerim, her zamanki hâlim...

_ Elbette efendim, ama bugün daha da güzelsiniz. Hayatım da

öyle. Bakın gözleri nasıl da parlıyor.

_ Eee, parlayacak tabîî. Ben ona kayısının en iyisini getirip yediyorum. Gözleri ışıdamayacak da ne olacak? Fikri içeride mi?

_ Dışarıda efendim. Birazdan gelir. Bir iş için çıkmıştı da...

_ Öyleyse birer az şekerli söyle de içelim bari beraberce. Siz nasılsınız Veli Bey? Tatildesiniz, dinleniyorsunuz galiba?

_ Öyle yenge hanım. Tatildegiz. Fakat öğretmenin dinlenmesi mi olurmuş! Yine dertlerle, problemlerle uğraşıyoruz. Derneğe takılıp bir şeyler yapmaya çalışıyorum. Öğrenciler, veliler, dostlar, akrabalar, kendimiz... Sorunlar bitmiyor işte.

_ Amaaan canım... Sana ne ondan bundan. Sen kendine bak. Bırak dernek mernek zırvalarını. Fikri'yle bir şeyler çevirin. Büyüyün, gelişin; yurt dışına açılın...

_ Yenge o işler benim harcam değil. Ben anlamam o işlerden. Benim işim eğitim.

_ Canım anlamayacak ne var bunda. Fikri çok mu anlıyordu ki? İçine girdi, öğrendi. Şimdi bak ne güzel götürüyor. Senin de anladığın bir iş olur. Açın dersaneler, okullar, kurslar...

_ Bu yaştan sonra çekilmez. Hem bir kere elimize para değince düşüncelerimize, ideallerimize, inançlarımıza paha biçeriz! Bırak bu hâlimizle kalalım. Bu diyalog Nihal'ın canını epeyce sıkmışa benziyordu. Devreye girdi:

_ Siz Veli'yi bırakın Sulhiye Hanım. O Nuh derse peygamber demez. Daha önce de ben defalarca söyledim, fakat odunum diyor da başka bir şey demiyor. Namazda gözü yok ki ezanda kulağı olsun!

_ Zorlayacaksın şekerim. Bu erkekler böyledir; zorlamazsan, kendi hâllerine bırakırsan bi iş beceremezler. Ben Fikri'yi bu hâllere getirene kadar az mı çektim. Yok o iş kötü işmiş, yok bu iş zararlıymış, tehlikeliymiş... Bir de sana öğüdüm şudur ki şekerim; ipleri hiçbir zaman erkeklerin eline kaptırmayacaksın, imkânları onlara bırakmayacaksın. Neden varlıkları onların üzerine yaptırıp da sonunda ağlayan biz oluyoruz? Anladın ne demek istediğimi, değil mi şekerim?

_ Çok iyi anladım Sulhiye Hanım...

Hayatım oralarda dolanıyordu. Her yere atlıyor, karıştı-

riyor, ağzını gözünü sürüyordu. Veli de onu izliyor; bir yandan Sulhiye'nin saçmalıklarına, bir yandan da Hayatım'ın bir insandan daha fazla değere lâıyk görülmesine içinden kasırgalar estiriyordu. Sulhiye Hanım çantasından bir şişe çıkardı. Sonra Hayatım'ı kucığına alıp, içinden çıkardığı bir iki parçayı ona verip:

_ Biliyor musunuz bunun ne olduğunu?

_ Hayır yenge hanım.

_ Bu bir vitamin. Çok pahalı bir şey... Hayatım zayıf kalmasın diye sürekli dışarıdan getirip kullanıyoruz.

_ Affedersiniz yenge hanım, Hayatım'ın ne kadar masrafı oluyor?

_ Valla bizim ailenin mutfak masrafından daha fazladır sanırım Veli Bey.

_ Özür dilerim de yenge hanım, bu kadar masrafla en az dört beş tane üniversite öğrencisine burs verirsiniz. O kadar parasızlık yüzünden okuyamayan çocuk var ki! Hiç değilse sonunda size; "Allah razı olsun" derler. Bu köpeğin size ne faydası olacak ki?

_ Yo Veli Bey, o kadar da ileri gitmeyin lütfen! Bu benim hayatım. Ona köpek demeyin. Can yoldaşım. Hiç değilse insanlar kadar nankör değil. Bana ne nankör birilerinin okuyup okuyamamasından. Okuyup da ne olacakları da cabası... Siz hiç sahibine ihanet eden bir köpek gördünüz mü?

_ Neden öyle düşünüyorsunuz yenge hanım? Biz insanlar da kendi türümüze bu gözle bakarsak... Siz de şimdiye kadar hasta olmuş, düşkün kalmış, yardıma muhtaç birine köpeklerin baktığını gördünüz mü? Ne yani, insanları hastahaneye köpekler mi götürüyor? Hasta olduğunda onlar bakıyor, cenazesini onlar mı kaldırıyor? Siz iyilik yapmaya bakın... Birileri nankörmüş, ne gam! Hepsi de öyle olacak değil ya. İyilik yap denize at, deniz... Bu arada Fikri, kucığında kocaman bir tablo ile soluyarak kapıdan içeri girdi:

_ Ooo, bakıyorum muhabbet iyi! Ne var ne yok Veli? Hoş geldin Sulhiye. Gelsenize içeriye...

_ İyi... Aferin sana. Dediğim tabloyu almışsın. Geleyim de nereye asacağını söyleyeyim.

Sulhiye Hanım orası olurdu, burası olmazdı diye Fikri'yi do-

laştırıp duruyordu. Fikri iyice yorulmuştu. Dayanamayıp:

_ Hadi karıcığım! Nereye astıracaksan asalım artık. Kollarım dűőecek...

_ Sus! Sesini yükseltme, gebertirim!...

Veli, içinden kıs kıs gülerekten usulca oradan çıkmıştı. Biraz Nihal'ın yanına takılmış, Sulhiye Hanım çıkınca da Fikri ile bir süre Mehmet'in iş durumunu konuşmuşlardı. Fakat yine bir ne-tice çıkmamıştı. Bekleyeceklerdi. İş öyle kolay kolay bulunur muydu? Artık ekmek aslanın ağzında değil, midesinin de ötesin-deydi!...

24- MAZLUMUN AHI MI?

Aylar ayları kovaladı, ancak Mehmet'e bir iş bulunamadı. Veli Öğretmen şimdiye kadar hiçbir işte böylesine zor duruma düşmemiş, yenilgiye boyun eğmemişti. Aman Allah'ım, ne berbat bir şeymiş çaresizlik! Şu iş bulmak da ne zormuş!... Bir akşam Nihal eve döndüğünde Veli'ye:

- _ Fikri Bey sizinle yarın görüşmek istiyormuş.
- _ Acaba konu neymiş, demedi mi?
- _ Hayır, bir şey söylemedi. Ben de soramadım.
- _ Hayırdır inşallah...
- _ Aranızda bir dümen mi çeviriyorsunuz bizden habersiz?
- _ Ne dümeni be kadın!...
- _ Peki neden çağırmış olabilir ki?
- _ Sanırım bizim Mehmet için bir iş ayarlamıştır. İnşallah öyledir. Canım öylesine sıkılıyorduk ki bu meseleye...

Veli merak ve heyecan içerisinde Fikri'nin ofisine varmıştı. Fikri her zamanki gibi Veli'yi iyi karşılamıştı. Şu Fikri de ne at cambazı, ne yüzü yırtık birisiydi ki. Başka birisi olsa belki de Veli'ye hiç pas vermezdi. Sanki; "İt ürer, kervan yoluna devam eder" der gibiydi! Gerçi Veli'nin söylediklerinde bir yanlış yoktu, ancak gel de bunu anlat. Fikri çayları söylemişti bile:

- _ Eee Veli, ne var ne yok?
- _ Ne olsun be Fikri. Sizde ne var ne yok?
- _ İş işte, ne olsun. Bazen düşüyoruz, bazen kalkıyoruz...
- _ Hayrola! Beni çağırtmışsın. Bir şey mi vardı?
- _ Hani bir zamanlar demiştin ya. Bir mühendis mi ne varmış... Ona bir iş isteyip duruyordun...
- _ Eee? Hayırdır inşallah! Bir iş mi ayarladın?
- _ Bizim karşıda bir depomuz var. Oraya biri lâzım. Ehliyeti var mıydı?
- _ Sanırım vardı. Peki ne yapacak?
- _ Anadolu'ya mal götürüp getirecek.

_ Yahu Fikri! Mühendis adamın mal götürüp getirmekle ne alâkası olur?

_ Ne yapayım kardeşim! Elimden gelen bu... Fabrikalarım mı var? Ben bir tüccar adamım. Ticaretten anlarım. Alırım satarım. Ali'nin külâhını Veli'ye, Veli'ninkini... Beğenmezseniz siz...

_ Neyse neyse, hemen kızma bakalım... Bunu bir düşüneyim. Sonra da gerekirse Mehmet'e haber ederim. Her hâlde adam gibi bi para verirsin. Daha çocuk evlenecek; ev, yuva kuracak.

_ Piyasa neyse ona göre... Ha, onu da söyleyeyim. Güçlü kuvvetli mi? İndirecek, bindirecek. Paşa paşa oturup direksiyon sallamak yok. "Üç dönüm bostan, yan gel yat Osman." Oh! Yok öyle... Terlemesini bilmesi gerek.

***

Çaresizlik buydu işte! Derler ya; "feleğin ...ok işleri ayıya kaval çaldırırmiş" diye! Veli Öğretmen günlerce düşünüp taşındı, ama başka da bir yol bulamadı. Sonunda Fikri'nin teklifini Mehmet'e ilettiler.

Mehmet birkaç gün içerisinde İstanbul'a gelip işe başlamıştı. Bir iş bulduğu için buruk da olsa sevinmişti. Ne yapsın, köyde boş boş oturup çürümekten iyiydi en azından!...

Veli yine derneğe takılıyordu. Yine öyle takıldığı günlerden biriydi ki, kapı tıklayıp içeriye Mehmet'le beraber yağız bir delikanlı girdi:

_ Merhaba öğretmenim.

_ Merhabaaa Mehmet! Hangi rüzgâr attı sizi böyle?

_ Ara sıra geliyoruz ya öğretmenim. Bu arkadaşını tanıdınız mı?

_ Ee, sanki biraz gözüm ısıyor gibi...

_ Biraz Uyanış'a doğru uzansanız...

_ Ali mi?

_ Evet öğretmenim, ben Ali. Elinizi öpeyim.

_ Aman estağfurullah. Hani doktor olan Ali değil mi?

_ Evet öğretmenim, sayenizde.

_ Rica ederim efendim. Biz ne yaptık ki?

_ Ne yapmadınız ki öğretmenim... Herkes bunu çok iyi biliyor.

_ Oturun şöyle de size çay söyleyeyim.

- _ Neredesin Ali, ne iş yapıyorsun?
- _ İhtisas yapıyorum öğretmenim.
- _ Ha doğru, Mehmet söylemişti. Çok iyi, çok iyi... Tebrik ederim. Umarım işlerin yolundadır.
- _ Şimdilik iyi sayılır öğretmenim.
- _ Senin işler nasıl Mehmet, memnun musun hayatından?
- _ Didinip duruyoruz işte öğretmenim. Pek memnun olduğumuz söylenemez, ama ne yaparsın ki...
- _ İyi olur inşallah evlâdım. Ülkemizin kaderi bu işte çocuklar! Aslında kadersizliği, daha doğrusu şanssızlığı. Elden de fazla bir şey gelmiyor ki...
- _ Hep biz garibanlar mı ezileceğiz öğretmenim? Malı götüren götürüyor...
- _ Direnmek, sabretmek, çalışmak gerek çocuklar. Çabalama-dan, acı çekmeden olumsuzluklar kendiliğinden değişmez.
- _ Ben şunu iyice anladım ki öğretmenim; sırtını bir yerlere yas-layacak, bir yerlerden tutunacak, sağlam kapılara kapağı atacak-sın. Yoksa iki yakan bir araya gelmiyor. Karar verdim, gidip etki-li yerlere kaydolacağım. O zaman değerimiz, kıymetimiz olur. Bu gidişle sürünüp gitmekten, kahr çekmekten başka çaremiz yok.
- _ Sen öğretmenimizin az önce söylediklerini duymadın galiba Mehmet? Direnmek, çalışmak, sabretmek gerek. Kötü gidişi de-ğiştirmenin başka yolu yok.
- _ Elbette... Sizin iyi kötü de olsa, garantili bir işiniz var. Ya benim? Ne zaman, ne olacağım belli değil. İşverenin iki dudağı arasındaki insafa hapsedilmişiz!
- _ Oğlum Mehmet! Sakin ol ve sabret. Şu anda tam kırılma nok-tasındasın...
- _ Nasıl yani öğretmenim?
- _ Zor durumda, umutsuz bir hâldesin. Dolayısıyla her an yanlış bir karar verebilirsin. Onun için çok iyi düşünmen gerek.
- _ Ne yani; etkili, yetkili yerlere girmemi istemiyor musunuz?
- _ Etkili yetkili yerler de ne demek evlâdım?
- _ Bir yığın arkadaş, tanıdık biliyorum ki; bu gibi yerlere gire-rekten çok iyi işler, mevkiiler elde ettiler. Biz yapmıyoruz da ne

oluyor? Hâlimi biliyorsunuz...

_ Ama bu mantık yanlış. Böyle yaparsak her zaman birileri hak ettiğinden fazlasını alır, çoğunluk da sürünür.

_ Peki bana kim acıyacak?

_ Kendimizi acınacak hâlden kurtarmak için topyekûn çabalayacağız. Ben senin toplumsal kuruluşlara girmene karşı değilim. Ancak çok dikkatli olman gerek. Toplumsal kuruluşlara; bana ne sağlayacak diye değil de, ben topluma ne verebilirim diye katılırsak iyi sonuç elde ederiz. Bir de bu yerlerde yok olmak var.

_ O da ne demek öğretmenim?

_ Bakın çocuklar! Tüm kuruluşlar başlangıçta yüce duygularla, iyi niyetlerle kuruluyorlar. Fakat zamanla yozlaşıyorlar. Bunun en büyük sebebi ise; bu tür kuruluşların birçoğunda demokrasinin ya tamamen, ya da yeterince olmayışı. Bir de buralardan biraz ağızımıza menfaat bulaşınca!

_ Sonra?

_ Maalesef onlarca yıl bu tür örgütlerin başında hep aynı kişiler kalıyor. Evet, iyi şeyler, faydalı katkılar katmıyorlar da değil başlangıçta. Fakat maalesef zamanla tükeniyorlar, kendilerini yenileyemiyorlar. Yani demokrasiyi işletemiyorlar. Sonuçta başarısız oldukça da; örgüte tamamen hâkim olma, onu malı, tapulu arazisi yapma endişesine kapılıyorlar! Küçülürse küçülsün, başarısız olursa olsun, yeter ki benim olsun da, diyorlar! Çok affedersiniz ama bu; tecavüze uğramakta olan birini kurtarıp da sonunda: “Nasıl olsa ben kurtarmamış mıydım?” deyip, kendisinin tecavüze kalkışmasına benziyor! Bakınız arkadaşlar! Bizim bu kadar bocalamamızın altında hep, partilere oy verirken; “acaba ülkeye ne verir yerine, acaba bana ne verir” yanlış yaklaşımı yatmıyor mu?

_ Öğretmenimiz çok haklı Mehmet.

_ Peki şu kırılma noktası da ne demek öğretmenim?

_ Dedim ya. Sen şimdi zor ve umutsuz bir durumdasın. Böyle olunca da yanlış karar verebilirsin. O zaman da ileride; farkına varabilirsen çok pişman olacağın, farkına varmayınca da yok olacağın bir duruma düşersin.

_ Kırılmayı...?

_ Mehmet, herkes gibi sen de bir ağacın dalı sayılırsın. Yani toplumun bir parçası. Böyle iradesiz olursan birileri seni ağacın gövdesinden koparmaya çalışır. Yani eğerler, bükürler... Şu anda tam eğilmiş, kırılmak üzeresin. Eğer direnirsen seni koparmaya çalışanlar pes eder, teslim olursan kırılıp bir sopa olursun.

_ Ne yapacaklar o sopayı ki?

_ İsterlerse yakarlar. İsterlerse baston gibi kullanırlar. İsterlerse ite de, ota da, ...oka da sürerler!...

_ Çok doğru söylüyorsunuz da, bütün bu sözler karnımı doyurmuyor ki!...

Veli Öğretmen umutların, umutsuzlukların girdabında evinin yolunu tutmuştu. Mehmet'in düşünceleri canını sıkılmış, Ali'nin tavrı onu bir nebze olsun teselli etmişti. Mehmet haklı mıydı, haksız mıydı? Veli'ye göre haksızdı, ama fazla da bir şey yapılamıyordu ki. Veli Öğretmenler düzeltiyor, birileri harıl harıl bozuyordu. Belki de Mehmet'in en haklı olduğu konulardan biri; "sizin belli bir iş garantiniz var." sözüydü. Veli Öğretmen bu söze epey üzülmüştü. Fakat Mehmet de çok fazla haksız sayılmazdı. Her ne kadar kafayı birkaç kez buraya takmışsa da, daha sonra: "Ben onlara her zaman beni de medenîce eleştirmelerini öğretmemiş miydim?" deyip, zihninden atmayı başarmıştı.

***

Aylar, yıllar geçmiş, Nihal'in tedavisi başarıyla sonuçlanmıştı. Artık bir doktora görünüp, çocuk yapma şanslarının olup olmadığını öğrenmelerinin zamanı gelmişti. Bir iki doktora görünmüşler ve denemenin herhangi bir sorun çıkarmayacağı müjdeli karşılığını almışlardı.

Hem Veli, hem de Nihal öylesine heyecanlıydılar ki! Bu hastalık Nihal'ı bayağı değiştirmişti. Fakat şu Sulhiye Hanım var ya! Böyle giderse...

Veli bir süredir Mehmet'i düşünüyordu. Bu düşünce hem Mehmet'in düşüncelerindeki erozyondan, hem de uzun süredir görünürlerde olmayışından kaynaklanıyordu. Acaba nerelerdeydi bu çocuk? Gerçekten etkili ve yetkili çevrelere mi dalıp gitmişti, yoksa başına bir kaza mı gelmişti? Birkaç kez Fikri'ye sormuş, ama doğru dürüst bir yanıt alamamıştı.

Bir gün öğretmenler odasında bir mektup ulaştı eline. Evet, Mehmet'ten geliyordu mektup. Allah Allah! Mehmet neden ona mektup yazmış ola ki? Zarfı açıp okumaya başladığında, birden zindanlara hapsedilmiş gibi oldu! Şöyle diyordu Mehmet: “Öğretmenim beni kurtarın! Ben suçsuz yere kodesteyim!...”

Veli Öğretmen apar topar Mehmet'i ziyarete gitti:

_ Hayrola Mehmet! Neden düştün buralara?

_ Beni kullandılar öğretmenim...

_ Nasıl yani?...

_ Arabaya farkında olmadan, gizlice uyuşturucu yerleştirmişler. Polis yakalayıp, tıktılar beni buraya.

_ Haaa, anladım. Sen şimdi kendini fazla üzme. Ben elimden geleni yapacağım. Tamam mı?

_ Tamam öğretmenim. Çok teşekkür ederim. İnanın benim hiç bir ilgim yok öğretmenim.

_ İnanıyorum evlâdım. Müsterih ol.

Veli apar topar Fikri'nin ofisinin yolunu tuttu. Öylesine üzül-müştü ki, kendi kendine, bir ananın; “ben seni bu günler için mi büyüttüm evlâdım?” dediği gibi o da: “Ben size, kurda kuşa yem olmanız için mi emek verdim?” diye, söylenerek gidiyordu. Ofise varınca hışım ile Fikri'nin odasına daldı. Nihal da bu girişten tedirgin olmuştu. Fikri'ye sert sert bakıp:

_ Sen ne terbiyesiz biriymişsin be adam!

_ Bu kadar celâllenme be amcaoğlu. Hele bi otur bakalım. Niye böyle öfkelisin?

_ Mehmet'i sorup duruyordum sana...

_ Eee, ne olmuş Mehmet'e?

_ Nerde şimdi çocuk?

_ Bilmiyorum, nereden bilebilirim ki?

_ Yalan söyleme be adam! Tıktınız gariban çocuğu içeriye, değil mi?

_ Aman amcaoğlu!... Bu kadar da haksızlık etme.

_ Bana bak! Ne yapıp, ne edip çocuğu kurtaracaksın. Yoksa seni mahvederim.

_ Ya bu kadar da dert etme be Veli. İçeriye ilk defa düşen o de-

ğil ki. Biraz kalır, sonra çıkar.

_ Çok gaddar birisin. Bu yaptıkların bir gün başına gelir. Allah seni öyle bir vurur ki, yaptıklarına bin pişman olursun. Sana tavsiyem odur ki, tez elden şu pis işlerinden vazgeç.

_ Dert etme emmoğlu. İşler yürür. Birilerinin yaşaması için birileri sürünür. Ölen ölür, kalan sağlar...

_ Ben onu bunu anlamam, Mehmet'i kurtaracaksın.

_ Bir şeyler yaparız, ama hemen de çıkmasını bekleme. Mahkemeye kadar kalacak, çare yok!...

_ Umarım fazla uzun sürmez bu iş...

***

Aylar ayları kovalamış; Mehmet mahkemedен mahkemeye, duruşmadan duruşmaya koşuşturup durmuştu. Ancak ne yazık ki; Veli Öğretmenin tüm çaba ve çırpınmalarına rağmen, tam altı yıl sekiz ay mahkûmiyetle cezalandırılmaktan kurtulamamıştı!...

Mehmet parmaklıklar arasında kaderine yanarken, Fikri yine vurdumduymazlığına devam ediyordu. Ne Veli'nin, ne de bir başkasının öğüdü ona para ediyordu! O para eden şeyleri çoktan keşfetmişti! Acaba bir musibet, bin nasihatten evlâ olacak mıydı?...

Aradan bir süre geçmiş, Fikri'nin oğlu son model lüks arabasıyla yarış yaparken; kucağındaki iki yaşlarındaki bebeğiyle birlikte, bir kadını feci şekilde ezip geçmişti! Fikri bu haber üzerine telâşa kapılmış, tüm parasal ve çevre gücünü devreye sokmuştu. Ancak oğlunun tutuklanıp ceza evine konmasına engel olamamıştı.

Kısa bir süre sonra da, bu sefer daha kötü bir haberle sarsılacaktı! Oğlu, ceza evinde çıkan bir tartışma sonucu şişlenip öldürülmüştü!...

25- ANNESİZ ÇOCUK

Nihal hamile olduğu haberini verdiği zaman, Veli'nin sevinci görölmeye değerdi! Ona sarılıyor, havalara fırlatıyor; öpüyor, öpüyor, öpüyor, öpüyor!...

Evet, yıllar sonra nihayet baba oluyordu Veli. Kırkını devirmiş çilekeş birinin, bu yaşta baba olabilme umuduyla gösterdiği aşırı sevinci anlayışla karşılamak gerekiyordu. Bir yavrusunu, daha kucağına bile almadan kaybedivermişti! Hem evlâdını, hem de karısını bir anda kara toprağına vermek! Dayanılır gibi miydi?...

Sonra pek umudu ve cesareti kalmamışken yeni bir evlilik. Kaybedilen sevgi, sevgili ve canları. Arkasından eşinin ciddî rahatsızlığı. Belki de asla çocukları olmayabilecekti! Fakat bu sefer kader ona gülmüştü. Ve Veli de artık baba oluyordu.

Günlerdir sarhoş gibi dolaşıyordu Veli. Hep oğluşum oğluşum diye söyleniyordu. Sokaklarda kaç kere birileri; “oğluşum olacak, inşallah arkasından da bir kızım” diye söylenirken, “efendim, bir şey mi dediniz?” diye karşılık vermişlerdi!...

Neden Veli bu sefer bir oğlunun olmasını istiyordu? Yoksa Milliyet'i unutmuş muydu? Onu unutmaması mümkün müydü? O bir sevgi, o bir dostluk, o bir yüce duygular abidesi değil miydi? Hayır hayır, bu asla mümkün değildi. Onu asla ve asla unutmamıştı, unutamazdı. O hâlâ onun en güvenilir dostu; en güzel duyguların, en yüce değerlerin toplandığı veya öyle gördüğü, görmek istediğı, ona yansıttığı bir örnekti! Hâlâ daha borcunu bile ödeyememişti. Bu borç da ne ifade ederdi ki? Asıl ona daha neler borçluymuştu, neler...

Evet onu unutmamıştı ve hiçbir zaman da unutmayacaktı. Fakat şurası da bir gerçektir ki, kafa yapıları pek uyuşmasa da, Nihal ile evli ve araları da epeyce düzelmişti. Bu kadar sevinci de ona çok görmemek gerekiyordu. Zaten bu habere hiç şüphesiz ki Milliyet, Veli'den daha çok sevinecekti.

Birkaç gün sonra atlayıp yanına gitti. Gerçekten de Milliyet haberi duyunca öylesine sevinmişti ki... Gözyaşlarını tutamayarak:

- _ Veli bundan daha güzel bir haber getiremezdin bana...
_ Teşekkür ederim Milliyet. Sen çok iyi bir dostsun.
_ Evet, gerçekten de biz iyi bir dostuz. İnşallah sevincin daim olur.
_ Sağ ol Milliyet. Aslında sana bir şey daha demek istiyordum, ama bilmem ki nasıl karşılırsın?
_ Söyle bakalım Veli.
_ Fakat kızmayacaksın...
_ Hayır be Veli, neden kızayım?
_ Diyorum ki, artık sen de evlenip çoluğa çocuğa karışsan...
_ Bu mümkün değil, biliyorsun Veli...
_ Sebep ben miyim?
_ Hayır, asla. Kader de, şans de, talih de...
_ Çok üzgünüm...
_ Üzülme Veli. Sevgiler asla ölmez! Ben iyiyim, beni dert etme sen.

***

Veli ile Nihal heyecanla doktorun yolunu tuttular. Eee, böyle önemli bir olay riske atılamazdı. Doktorun; “şimdilik her şey normal” karşılığı, ikilinin sevincine sevinç katmıştı.

Sevinç sarhoşluğu azalarak devam ediyordu. Baba oluyordu Veli, baba!... Ah bu ne mutluluktun! Şu babalık duygusu da ne hoş bir şeydi.

***

“Allah’ım, hiçbir çocuğu annesiz bırakma...”

Veli oğluyla birlikte parktaydı, fakat onu oyalamak için çırpınıp duruyordu! Küçük Veli iki de bir; “beni anneme götür, ben annemi istiyorum” deyip sızlanıyordu. Veli her defasında bir pembe yalan uydurup Küçük Veli’yi oyalamaya çabalıyordu. Ne diyecek, ona annesinin öldüğünü, bir daha göremeyeceğini nasıl anlatabilecekti? Bir haftadır akla karayı seçmişti! Ne yazık ki, anneannesinin sevgisi de Küçük Veli’yi teselli etmeye bir türlü yetmiyordu.

*****

Küçük Veli iki yaşlarındaydı ki, Veli tekrar baba adayı olmuş-

tu. Evet, mutluluklar bu sefer onun için sıraya girmeye başlamışlardı. Şimdi de Milliyet'ine kavuşmak üzereydi Veli.

Doğum epey gecikmişti. Bir, bir daha ertelenmiş, sonunda varmışlardı dostları doktorun hastahanesine. Nihal yatırılmadan önce muayeneye alınmış, Veli de koridorda dikilmiş bekliyordu.

Doğum katındaki feryatlar dayanılır gibi değildi! Bu arada orta yaş civarlarında bir çift geldi müracaata. Bayanın karnı burnundaydı! Hemşireyle bir şeyler konuştular. Hemşirenin doğum için söylediği rakam baba adayının yüzünde şafak işaretleri attirmişti! Sonra çaresizlik, umutsuzluk, güvenilecek dallarının olmadığını; anlayan kulakları çatlatırcasına sessiz feryat çığlıklarıyla çınlatan tavır ve yüz ifadeleriyle yürüdüler. Anne adayının eşi arkasındaki masum yürüyüşü Veli'nin yüreğini paramparça etmişti. Acaba o anda neler hissediyordu? Bir yanda karnındaki bebek, öte yanda hayatı; çaresizlik, perişanlık...

Ağlamamak için kendini zor tutuyordu. Sonra, etraftakilerin şaşkın bakışlarına neden olacak şekilde kendi kendine: “Kadınlarımıza daha iyi davranmalıyız, onlara çok şeyler borçluyuz. Onlar daha iyi şeylere lâyıklar” diye, yüksek sesle mırıldandı.

Buralar ıstırap yuvalarıydı. Her gün gör bunun gibi nice dramlar yaşanıyor bu mekânlarda. Gezmek, görmek, ibret almak gerekti. Veli de böyle düşünmeye başlamıştı ki, hastahane birden karıştı. Koşuşturanlar, anonslar, hemşireler, doktorlar...

Doğum yapmakta olan kadının birinin kalbi durmuştu! Anesteziye dayanamamıştı. Doktorlar var güçleriyle hastayı uyandırmaya çalışıyorlardı.

Kadının kocası, sekiz on yaşlarındaki kızları ve yakınları olan bir kadın hemen ameliyathanenin önüne çaresizlik içinde koşuşturdular. İçeri kimseyi almıyorlardı. Veli küçük kızın başını okşamaya, teselli etmeye başlamıştı: “Üzülme canım benim, annen kurtulacak. Bak bütün doktorlar onu iyileştirmek için seferber oldular...”

Nihal muayeneden dönmüş ve yatırılmıştı. Bir müddet sonra suni sancının feryatları arşa yükselmeye başlamıştı. Veli eşinin elini tutuyor, onu teselli etmeye çalışıyordu. Derken ağrısız doğumun iğnesi imdada yetişti. Ve bir müddet sonra da doğumhaneye

yolcu edildi.

Veli bu sefer şaşırmişti. Birinci doğum hiç bu kadar erken başlamamıştı. Nedendir bilinmez, o anda çocukla annesi arasında bir tercih yapma hissi doğdu içine! Veli, evlât acısını yüreğine gömererek, gözleri yaşararak: “eşim” dedi. Çok kolay olacağını sandığı doğumda, eşinin Azrail ile boğuştuğunu bilemezdi!

Küçük Milliyet doğmuş, Veli'nin kucağına kadar getirilmişti. Ancak Nihal'dan haber yoktu! Ve nihayet gergin geçen saatler, uzun süren bir ameliyat sonrası, çok şükür ki Nihal da dönmüştü. Ağrı sızı içerisinde kıvranıyordu, ama neyse ki sağ salim kavuşmuştu yavrusuna.

Zaman ilerliyordu, ancak Nihal da kıvranıp duruyordu. Mesai bitmiş, doktorların çoğu gitmişti. Belki de iyi de olmuştu!...

Nihal hasta bakıcılarına; “her hâlde kanamam var” demişti birkaç kez, fakat onlar; “içeride birikmiş kanlar, kımıldadıkça akıyordur” deyip geçiştirmişlerdi.

Nöbet değişimiyle birlikte yeni gelen hemşire Nihal'ı kontrol ederken; “ayyy, kanama vaaar!” deyip, çılgılık atarak fırlamıştı.

Nihal tekrar ameliyata alınmıştı. Bir müddet sonra Doktor: “Karnına yapışmış eşten kalan parçaları temizleyeceğiz. Kan lâzım. Bir yerlerden kan bulun” demişti Veli'ye.

Veli çaresizlik içerisinde ora senin, bura benim kan bulmak için dolanıp duruyordu. Ve sonunda bulmuştu umut, hayat sıvısını. Mutluluk içerisinde kanı doktora yetiştirmişti ki, doktorun yüz ifadesi hiç de bu kadar uğraşın karşılığına değecek cinsten değildi!...

***

Evleri pek de yakın sayılmazdı. Daha bugün anneannesinden almıştı onu. Ancak daha üzerinden bir gün geçmeden onu hayatından bezdirmişti Küçük Veli! Mini Milliyet'in de anneannesindeki masumiyeti kafasını zonklatıp duruyordu. İhtiyar haliyle kadıncağz nasıl başa çıkabilecekti?

Ne yapacağını, ne diyeceğini şaşırmıştı Veli. Ben annemi istiyorum, diyor da başka bir şey demiyordu Küçük Veli. Acaba tekrar anneannesine mi götürseydi? Küçük yumurcak ‘anne anne’ diye ağlayarak; hem kendisini, hem de babasını perişan ediyordu.

***

Veli kan ter içerisinde yataktan; “Allah’ım, hiçbir çocuğu annesiz bırakma...” diye fırladı!

Nihal sakin bir şekilde uyuyordu. Uyanmamıştı bu dehşetli fırlayışa. Veli bir süre yatakta dikilip derin derin soludu. Sonra Nihal’in karnının üzerine başını dayayıp, bir süre hasretiyle konuştu. Sonra: “Allah’ım inşallah seni de annesiz bırakmaz.” deyip, uykuyla boğuşmaya koyuldu...

***

Günler geçiyor, küçük Veli(!) annesinin karnında büyüyordu. Fakat Nihal; “bende bir gariplik, bir tuhafılık var” deyip duruyordu. Bu sözler başlangıçta Veli’nin hiç de hoşuna gitmemişti, ama sonraları; her hâlde normal hamilelik halidir deyip, unutmaya bırakmakta teselli arar olmuştu!

Küçük Veli neredeyse iki aylık olmuştu. Nihal’daki gariplikler devam ediyordu. O da olayın ne olduğunu anlayamıyordu. Ne bilsin ki, daha önceki hamileliği oldukça kısa sürmüştü. Demek hamilelik buydu işte.

İkili tekrardan doktora görünmeye karar vermişlerdi. Hem Nihal’daki gariplikleri soracaklar, hem de bir kontrol olacaktı. Her ikisi de heyecanlıydı! Acaba doktor ne diyecekti?...

Doktor ultrasonda evirdi, çevirdi: “Kalp atışları yok. Normalde başlamalıydı. Ancak bir haftaya kadar başlama ihtimali var. Haftaya tekrar kontrole gelin. Eğer atışlar başlamazsa alınız!”

Ne kadar da rahat söylüyordu! Bu sözler ikili için, özellikle de Veli için ne anlamlar ifade ediyordu, bir bilebilse! Fakat herkesin derdi kendisineydi. O görevini yapıyordu. Gör günde böyle kaç tane hasta gelip gidiyordu.

Veli buzul dağına ışınlanmış gibi olmuştu! Nihal da farklı sayılmazdı. Fakat Veli günlerdir, haftalardır “oğuşum, oğuşum” diye söylenip durmuştu. Bu da olmuş muydu şimdi yani! Bir akıllık olursa, kiminle konuşacaktı?...

Umut ne güzel bir şeydi... O olmasa acaba dünya yaşanır olur muydu? Birinin tükendiği yerde bir başkası yeşerir, ya da ekilirdi. Tükenmenin en büyük düşmanı o değil miydi? Onun için; “umut dünyası bu dünya!” dememişler miydi?

Onlar için de umuda sarılmaktan başka yapacak bir şey yoktu. Neden bir haftaya kadar kalp atışları başlamasın ki? Biraz daha sabretseler, belki de müjdeli haberi alacaklardı.

Bir haftalık süreyi hiç bitmeyecekmiş ıstırabıyla tüketip, heyecanla doktorun kapısına dayandılar. Yine doktor ultrasonda evirip çevirdi, ağzını gözünü ekşitip buruşturdu! Veli'nin şakaklarından aşağı süzülen terler, ağaran saçlarına bile acımadan ilerliyorlardı! Bu surat ifadesi hiç de hayra alâmet değildi! Ve nihayet doktor konuşmaya başlamıştı: “Üzgünüm! Çocuk ölmüş! Hemen almamız lâzım. Aksi hâlde anneyi zehirleriz!...”

Doktor Nihal ile Veli'yi yatıştırmaya çalışıyordu:

_ Üzülmeyin. Bu bir kromozom hastalığı. Otuz beş yaşın üzerindekielerde daha sık görülür. Yüzde bir ihtimaldir. Ölmeseydi de sakat doğardı.

_ Bundan sonra da sakat olma ihtimali var mı?

_ Yine aynı olasılık: Yani yüzde bir.

_ Bu çocuğun ölmesinin başka çocuk yapmamıza bir engeli var mı?

_ Hayır. Aynı şansınız devam ediyor.

Nihal'ı ameliyata aldılar. Gerek Veli'nin, gerekse Nihal'ın üzüntüsü anlatılır gibi değildi. Onları teselli eden tek şey, tekrar çocuk yapma şanslarının olmasıydı.

Veli Nihal'ın kolunda, hastahanedен çıkıyorlardı. Kafasında hep, bir süre önce gördüğü rüya vardı. Nasıl da o rüyadan fırlamıştı: “Allah'ım, hiçbir çocuğu annesiz bırakma!”

***

Evet, yeni bir şans daha olabilirdi... Denemek lâzımdı. Umutsuzluğa düşmenin gereği yoktu. Böyle söyleniyordu Veli kendi kendine. Ancak sık sık da umutsuzluğa düşmekten kendini kurtarıyordu.

Doktor birkaç ay çocuk yapmayı denemeyin demişti. O birkaç ay sanki bir ömür gibi geçiyordu! Fakat öyle de, böyle de geçmişti işte...

Veli her geçen gün eşinin, “hamileyim!” mutlu haberiyle kendisine koşacağını umutla bekleyip duruyordu. O bekleyip duruyordu, fakat Nihal'dan maalesef müjdeli haber bir türlü gelmiyordu!

Bu durum Nihal'in da her geçen gün moralini bozuyordu. Veli olayı anlamış gibiydi. Her hâlde tekrar doktora görünmek, başka tedaviler denemek gerekecekti. Ama bunu Nihal'a nasıl söyleyecek, nasıl kabul ettirebilecekti?...

Gerçekten de tekrar doktora görünme fikrini Nihal'a kabul ettirmek kolay olmamıştı, ama sonunda başarmıştı. Artık düzenli olarak doktora gidiyorlar ve tedaviye devam ediyorlardı.

Tedavi uzadıkça uzuyor, her ikisinin de sınırları gerildikçe geriliyordu. Nihal'in kötü durumda olduğunu anlayan Veli:

_ Nihal, belki de sorun sende değil, bende. Ben de bir doktora görünsem...

_ Hiç sanmam hayatım. Çocuk benim karnımda öldü.

_ Ama karıcığım, belki benden kaynaklanan bir sorun var.

_ Sanmıyorum, fakat istersen dediğin gibi yap.

Gerçekten de Veli birkaç doktora görünmüş, herhangi bir sorun çıkmamıştı. Şimdi iş daha iyi anlaşılıyordu. Sorun Nihal'daydı ve tek çare tedavi olmasıydı.

Aylarca gittikleri doktorlarından netice alamayınca, bir dostlarının tavsiyesiyle ünlü bir başka doktora gitmeye başladılar. Muayene, ilaç, yol parası... Masraflar bütçelerini önemli ölçüde sarsıyordu. Artık Velilerin bir ev alma umutları, sonbaharını da mı tüketiyordu?...

Ve ünlü doktor da aylarca tedavi uygulamıştı, ancak sonuç yine bir hiçti! Nihal günden güne daha da hırçınlaşıyor, sinirleniyor, huzursuzluğu artarak devam ediyordu. Bu iş nasıl çözülecek, nasıl eski huzur günleri geri gelecekti?

Artık o doktorda da iş yoktu! Çaresiz, en iyisinden bir başka doktor daha bulunacaktı! Konuyu Fikri de öğrenmiş, onlara yardımcı olabilmek babından, tanıdığı çok ünlü bir profesörü salık vermişti.

Randevu alıp gittiler. Profesör anlatılanları dinleyip, birtakım testler istedi. Aman Allah'ım! Ne el yakan şeylerdi bunlar. Ama olsun, hayırlısıyla bir çocukları olsun da...

Testlerin sonuçlarını alıp doktorun kapısına dayandılar. Doktor odasına çekilip bir süre testleri inceledi. Sonra kapıdan Veli'ye seslenip içeri aldı:

_ Bakınız Veli Bey, söyleyeceklerimi sakın bir şekilde dinleyiniz. Moralinizi bozmayın. Her şey olacağına varır.

_ Durum kötü galiba doktor bey?

_ Hiçbir zaman umutsuzluğa düşmek doğru olmaz. Ama...

_ “Ama”sı doktor bey?

_ Testlere göre karınızın çocuğunun olma ihtimali hemen hemen sıfır gibi.

_ Yani asla bir daha çocuğumuz olmayacak mı?

_ Öyle bir şeyi kesinlikle söylemem mümkün değil. Fakat durum iç açıcı değil. Karınızı teselli etmek size düşer. Her zaman bir umut vardır.

_ Teşekkür ederim doktor bey...

Veli, Nihal’ı alıp dışarı çıktığında; bir yandan Nihal’in sorularına nasıl cevap vereceğinin soğuk terlerini dökerken, bir yandan da yüzünün ifadesini nasıl sakinleştireceğinin cehennemi azabını yaşıyordu!...

Evet, bu çok büyük bir üzüntü ve huzursuzluk kaynağıydı. Şimdi Nihal’a ne diyecek, hangi pembe yalanla(!) onu teselliye çalışacaktı? Ya onun tükenen umutları ne olacaktı? Onu kim teselli edecek; bir çocuk sahibi olma arzusunun yok oluş sancısını kim dindirebilecekti?...

***

Veli uzun süre Nihal’ı uyutamamıştı! Gerek sözlerindeki çelişkidenden, gerekse tedavilere devam etmeme isteğinden gerçeği anlamıştı Nihal. Artık o da çok iyi biliyordu ki, bir çocukları olma ihtimali zelzele yemişti!...

Küçücük yuvalarının ne tadı, ne de tuzu kalmıştı. Nihal gittikçe hırçınlaşıyordu. Veli ne yapacağını şaşırılmış durumdaydı. Bir yanda Nihal, bir yanda çocuk olayı, bir yanda demir parmaklıklar arasında ömrünü çürüten Mehmet. Bir yanda da; genç bir delikanlıyı kara toprağa gömmeden bir ders çıkarmamışa benzeyen anne baba(!) Fikri ve Sulhiye Hanım.

Anlaşılan bundan sonra Nihal Sulhiye Hanımdan daha çok etkilenecekti. Onu artık dünyaya bağlayan ne kalmıştı ki? Eski dertleri birer birer depreşiyordu! Sulhiye Hanımın yaşantısı, Fikri’nin varlığı, kocasının durumu... Belki de bir başkasını seven bir ko-

cası olduğu fikri yeniden silkinip uyanacaktı! Artık onu hayata bağlayacak, teselli edecek bir çocukları da olmayacağına göre...

Veli, huzursuzlaşan eşine bir teselli olur diye alıp onu kayınçosu Ramazanlara götürdü. Acı haber onları da çok üzmüştü, ama Ramazan hem kardeşi Nihal'ı, hem de eniştesi Veli'yi bir güzel teselli etmişti. Nihal epey sakinleşmiş görünüyordu ki; yenge hanımın bir çift sözü ortalığı bulandırmaya, Nihal'ın eski dertlerini tekrar depreştirmeye yetip de artmıştı bile:

_ Veli Bey okulunuz nasıl, sağlığınız sıhhatiniz nasıl?

_ İyidir diyelim yenge hanım. Nasıl ola ki, uğraşıp gidiyoruz. Sizler nasılsınız?

_ Sağ olun, iyi sayılırız. Bizi de ablam üzüyor...

_ Hayrola, nesi var ki?

_ Evlenmedi, evlenemedi kızcağız bir türlü...

_ ...

***

Yengesinin bu sözleri Nihal'ı patlamaya hazır bir bomba gibi heyecanlandırmıştı! Veli olayın vahametini kavramış, ziyaret sonrasının acı gerçekleri karşısında nasıl bir tavır takınacağıнын derin plânlarına dalıp gidiyordu!

Yol boyunca huzursuzluğu; yüce dağların zirvesini kaplayan kara sisler gibi Nihal'ı kıvrandırıp duruyordu! Veli patlamanın şiddetini azaltmak için, yarı yolda Nihal'la beraber arabadan inmiş, bir deniz kenarına giderek beyhude çabalamıştı! Acaba hafif hafif onu konuşturmaya çalışmak yararlı olabilir miydi? Bir denemek lâzımdı:

_ Karıcığım, seni oldukça sinirli görüyorum...

_ Evet öyle!...

_ Neden karıcığım? Hâlbuki ağabeylerinde moralin oldukça iyi gibiydi.

_ Yengemin sözleri beni gerçeklere uyardı!

_ Hangi sözler, hangi gerçekler?

_ O kadından bahsetti yine...

_ Neden kafanı yine ona takıyorsun hayatım?

_ Takılmayacak gibi değil. Sen hâlâ onu seviyorsun. Benimle,

âdet yerini bulsun diye evlendin işte!

_ Hayatım düşündüklerin doğru değil. Bunları daha önce de konuşmuştuk. Biz onunla sadece iki arkadaş, iki dostuz. Hepsi o kadar.

_ Yalan söylüyorsun Veli. Sen onu seviyorsun. Doğruyu söyle. Artık çocuğum olmayacağına göre de, onunla evlenebilirsin. Beni boşamanı istiyorum. En doğrusu bu. Hem sevdiğine varırsın, hem de bir çocuğun olur. Böylece bu oyunu da daha fazla uzatmamış oluruz.

_ Rica ederim Nihal. Böyle konuşma. Sen beni bu kadar basit biri olarak mı düşünüyorsun? Çocuğu olmadı diye karımı boşayacak kadar zavallı biri miyim ben? Sen benim karımsın, öyle de kalacaksın. O da benim bir kardeşim, bir dostum olarak kalacak. Evet, bir çocuğumun olmasını çok istiyorum. Fakat olmadı, olmuyor işte. Terslik sende değil, bende. Daha önce de şansım yaver gitmemişti. Ne yapalım, her şeyde bir hayır vardır. Hele sen şimdi kendine gel bakayım bir kere.

_ Niye yalan söyleyeyim, gerçekten bir çocuk sahibi olmak senin de hakkın. Bu konudaki düşüncemde samimîyim. İstedığın zaman evlenmene müsaade edeceğim.

_ Canım benim! Olmaz öyle şey. Haydi, kalk da biraz yürüelim.

26- HUZURA YOLCULUK MU?

Hava değişimi... Evet bir hava değişimi ne kadar da iyi gelirdi. Hem Veli, hem de Nihal bunu burunlarından solurcasına hissediyorlardı!

Nasıl olsa yaz tatili yaklaşıyordu. Nihal da senelik iznini alırsa, ver elini memleket. Biraz gezmek, biraz tozmak... Dostu, akrabayı, tanıdıkları ziyaret etmek. Önce Nihal'ın kazasına uğrarlar; birkaç gün orada, akrabalarda kaldıktan sonra, yol verin dağlar Veli'nin memleketine. Oh, ohhh!... Bu fikir hiç de yabana atılacak cinsten değil. Ya Nihal kabul etmezse? Ya buradaki huzursuzluğunu oralarda da tekrarlarsa?...

Öyle veya böyle... Hiçbir şey denemeden olmuyor ki. Her iyi-liğin bir külfeti olacak şüphesiz. Evet evet, varıp gitmeliydi memleketine. Zaten ne zamandır gidememişti. Gözünün önünden hiç gitmiyordu oralar! Burnunda tütüyordu! Gör yıllar içerisinde ne kadar da değişmişti!...

Bu düşüncesine Nihal fazla muhalefet etmemişti. O da bir tatile ihtiyaçları olduğunu yeterince kavramıştı. Belki de bu yolculuk onun için bir mucize bile oluşturabilirdi! Neden olmasın?...

Veli, yola çıkmadan önce gidip Mehmet'i bir görmek istedi. Bitmek üzereydi neredeyse demir parmaklıklar arkası günler! Fakat zordu işte orada günleri saymak. Geçmiyordu zaman dışarıdaki dakikalarla... Aynı hızla ilerlemiyordu yelkovan!...

Veli kendini suçlu ve sorumlu hissediyordu. Keşke şu Fikri'ye hiç bulaştırmıştı çocuğu. Sanki bile bile; elleriyle tutarak getirip, kasaba teslim edilen bir koç gibi olmuştu! Bu vicdan azabından nasıl kurtulabilecekti? Acaba çıktıktan sonra yeni bir iş bulmaya çalışsa mıydı? Ya tekrar başına bir şey daha gelirse? Peki, onu tekrar işsiz güçsüz mü bıraksaydı? Yoksa gidip Fikri'nin yakasını bir silkeleyip: "Çocuğun gençliğini mahvettin. Bir miktar para bayıl bakalım!" mı deseydi?...

Utana sıkıla Mehmet'e uzandı Veli. Biraz hoş beş ettiler. Moral vermeye çalıştı. Bir miktar harçlık verdi. Sonra memlekete gide-

ceğini, bir isteğinin olup olmadığını sordu. Mehmet'in, inanmasa da gönderdiği sözler Veli'nin içini cızlatmıştı:

_ Anama babama söyleyin, ben çok iyiyim. Merak etmesinler. Günlerim çabuk geçiyor. Az bi şey kaldı.

_ Bir şey istiyor musun memleketten Mehmet?

_ Teşekkürler öğretmenim. Sağ olun. Bolca selâm götürün. Köyün temiz havasından benim için güzelce bir içinize çekin.

_ Haydi hoşça kal Mehmet.

_ Güle güle öğretmenim.

***

Uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra Nihalların kazasına varmışlardı. Teyze, hala, dayı... Birkaç gün orada kaldıktan sonra Veli'nin kazasına doğru yola koyuldular. Yol boyunca Veli anılarını anlatıp durdu.

Kaza merkezine iner inmez hemen Uyanış'a gitmeyi düşünüyordu Veli. Fakat karanlık çökmek üzereydi. Bu saatten sonra oraya araba bulmak zordu. Anlaşılan bu gece buralıydılar.

Bir süredir Veli'nin anneanesi kaza merkezinin yakınında, teyzelerine yakın bir yere gelip yerleşmişti. Dede ölünce, artık köy yerinde uzun süre yalnız kalamazdı. Daha önce gelip yerleşen kızının yakınında küçük bir ev almış, yaşayıp gidiyordu yumruk anneanne.

Veliler anneannenin yuvasına vardılar. Nine, yaşlı olmasına rağmen torununu tanımakta zorlanmadı. Hemen teyzesi, enişte, teyze oğlu da koşuşturdular. Hoş beş derken muhabbet başladı. Enişte oldukça mukallit birisiydi. Durmadan hikâyeler, fıkralar anlatıyor, ortalığı kırıp geçiriyordu. Muhabbetin frekansına kapılan Nihal ise, şimdilik hayatından oldukça memnun görünüyordu.

Sabahleyin Uyanış için yola koyuldular. Enişte misafirlerinden çok hoşlanmıştı. Gitmemeleri için çok direndi, ancak çabuk geleceklere dair söz alınca bıraktı. Arkalarından seslendi:

_ Çabuk gelin ha... Daha size anlatacağım, jelâtini açılmamış ne hikâyelerim var ki...

_ Olur enişte. Çabuk döneriz. Biz de çok merak ediyoruz.

_ Haydin öyleyse, güle güle...

***

Nihal ile Veli kaza merkezine doğru yürüyorlardı. Çarşıda belki bir araba bulabilirlerdi Uyanış'a doğru giden. O yana, bu yana bakılmaya başlamışlardı ki, bir otomobilden çıkan yağız bir delikanlı karşılarına dikildi:

_ Veli Bey siz misiniz?

_ Evet. Buyurun?...

_ Ben Seydo Reis in şoförüyüm. Sizi götürmeye geldim.

_ Allah Allah! Siz bizim geldiğimizi nereden duydunuz? Daha dün akşam indik...

_ Seydo Reis bu beyim! Ondan ancak kaçanla uçan kurtulur. Dün akşam köye gelenler oldu. Sanırım onlar sizi görmüş, söylemişlerdir. Kendisi gelecekti, ama bir toplantısı vardı. Çok özür diledi. Hadi atlayın, Seydo Reis geç götürdüğüm için kızar bana.

_ Peki, nasıl tanıdınız bizi?

_ Beyim buralar ufak yerlerdir. Kimin yabancı olduğu şıp diye anlaşılır. Yürüyüşünden, bakışından anlarsınız. Hele yanında da böylesine güzel bir bayan varsa...

_ Teşekkür ederim. Şımartmayın beni.

_ Rica ederim hanımefendi. Gerçek bu.

_ Övünmek gibi olmasın da, güzel bir hatun almışımıdır yani...

_ Sus bakayım yaramaz adam. Memleketine geldin diye şımarma. Bak bunun dönüşü de var...

_ Doğru söylüyor yenge hanım Veli Bey...

Muhabet iyi gidiyordu. Nihal bayağı neşeli görünüyordu. İyi mi gelmişti ne hava değişimi? İnşallah daha da iyi olacaktı. Bir an bu duygularla umuda daldı Veli. Tam Yeşilvadi'ye gelmişlerdi ki, birden kendine gelip Nihal'a uzun uzun anlatmaya başladı. Yengesi geldi gözlerinin önüne. Ah bir sağ olsaydı! Varır giderlerdi şimdi yanına. Gör ne kadar da sevinirdi Gara Gelin.

Sonra çocukluk günlerini, anasını babasını anlattı. Hilmi Öğretmeni saygıyla ve rahmetle andı. Dağları, tepeleri, Karababa'yi anlata anlata akıp gittiler.

Veli, yıllar önce mektuplarını düşürdüğü çayı geçerken, o dramatik sahne tekrar gözlerinin önünde canlandı. Bir süre mazinin içinde süzüldü durdu. Sessizliği şoför Hasan bozdu:

_ Biliyor musunuz Veli Bey, size küçük bir yalan söyledim.

_ Hayrola! Ne yalanı?

_ Ben sizi tanıyordum...

_ Nereden?

_ Siz benim öğretmenimsiniz. Birinci sınıfta iken bizi okutmuş-tunuz. Biraz değişmişsiniz, ama yine de tanıyabildim.

_ Hay Allah müstahakkını vere! Demek bizimle kafa buldun...

_ Bağışlayın öğretmenim.

_ Önemli değil.

Uyanış'a epey yaklaşılmıştı. Direklerden anlaşıldığı kadarıyla elektrik gitmişti köye. Merak etti Veli:

_ Hasan, köye elektrik mi geldi?

_ Nahiye öğretmenim, köy değil.

_ Hah ha haaa. Şu Perişanköylülere de bakın! Burunlarından kıl aldırıyorlar.

_ Şaka yaptım öğretmenim. Elektrik de var, telefon da, su da... Uyanış oldu adı ve artık koca bir nahiye...

_ Kerata, o kadarını biz de biliyoruz...

_ İsim babasisiniz buranın öğretmenim. Burada herkes sizden bahseder. Allah böyle birini de hükümetin başına vere.

_ İnşallah.

Uzaklardan güzel bir klârnet ve davul sesi geliyordu. Veli ne kadar da şu klârnetle davulun sesini özlemişti ki! Ah şöyle bir köy düğünü olsa da, doyuncaya kadar güzelce bir klârnetle davulun sesini dinleyebilse; içindeki, yılların birikimi dertleri o yanık dalgalarla uzaklara doğru öteleyebilseydi!...

Hasan olayı biliyordu, fakat Velilere bir şey çitlatmamıştı. Git-tikçe davulun sesi yaklaşıyor gibiydi. Yamacı çıkınca karşıdan birkaç arabanın onlara doğru geldiğini gördüler:

_ Bir yerlerde düğün var galiba Hasan...

_ Olabilir öğretmenim.

Tam birbirlerine yaklaşmışlardı ki, karşıdan gelen konvoy du-rup, içindekiler arabalardan inmeye başladılar. Şimdi davulla klârnetin sesi bir başka güzel geliyordu. Bir gurup halay çekip oynamaya başladı. Ne oluyordu, bir devlet görevlisini karşılama-

ya mı gidiyorlardı? Olsa olsa bu bir prova olmalıydı.

Biraz sonra arabadan Seydo Ağa da çıktı! Arkasından muhtar emmi, Muhsin Hoca, köyün ileri gelenleri... Evet, bu sürpriz Veliler için hazırlanmıştı. Kerata Hasan ser verip sır vermemişti. Velilerin gözleri dolmuştu. Nihal kocasıyla gurur duyuyor, dertlerini ötelere ötesine itekliyordu.

Kucaklaşmalar, sarılmalar, öpüşmeler... Merasim bir hayli sürdü. Sonra yine öttüre öttüre...

Uyanış'ta yediden yetmişe herkes Velilerin geldiğini duymuştu. Sanki büyük bir devlet adamı onurlandırmıştı Uyanış'ı! Ancak onlar çok iyi biliyorlardı ki, kendilerini o uyandırmıştı. İyilik işte böylesine unutulmamalıydı. Onlar asla vefasız olmamışlardı, olmayacaklardı da.

Vay be! Uyanış ne kadar da güzelleşmişti. Her taraftan şarıl şarıl sular akıyor, ağaçlar yeşil bir gelinlik gibi onu süslüyordu! Eski okul yıkılıp yerine kocaman, güzel bir okul yapılmıştı. Sokaklar onarılmış, asfaltlanmıştı. Kaza yolu asfalt değildi, ama eskiye nazaran oldukça bakımlıydı. Yeni yeni dükkânlar, iş yerleri açılmıştı. Meyve bahçeleri, sebze...

Biraz dinlenip, karınlarını doyurduktan sonra, Seydo Reis Velileri alıp baraja götürdü. Harika bir baraj yapılmıştı. Uyanış'ın tüm sulama ihtiyacını karşılıyordu. Dağlardan da içme suyu indirmişlerdi. Seydo Reis barajda yüzen balıkları gösteriyordu Nihal'a. Nihal çok şaşırılmış ve sevinmişti. Onlar muhabbete devam etsinler, Veli biraz yürüyüp, baraj duvarındaki bir tabelâyı seyretmeye koyuldu. Okudu, okudu, bir daha okudu. Gözleri yaşardı. Tabelâda: "Muallim Veli Uyanış Barajı" yazıyordu! Veli'nin donuk bir vaziyette olduğunu gören Seydo Reis ona doğru yürüdü:

_ Ne o Veli Öğretmen, tabelâyâ takılıp kaldınız...

_ Öyle oldu galiba Seydo Reis... Soyadımı beğenmediniz mi? Değiştirmemi mi istiyorsunuz?

_ Hayır Veli Öğretmen. Sizin adınız da, soyadınız da çok güzel.

_ Peki neden böyle yazdınız?

_ Burayı uyandıran sizsiniz. O kadar da olsun...

_ Aman estağfurullah. Bir katkı olduysa ne mutlu bana.

_ Nahiyezinde herkes sizin hakkınızı çok iyi takdir ediyor Veli

Bey. İnsanlarımız asla nankör değildir.

_ Sağ olsunlar, var olsunlar. Hakkım onlara helâl olsun.

Bir iki gün boyunca Seydo Reis Veli Öğretmenleri misafir etti; ağırladı, gezdirdi, tozdu. Aslında daha çok kalmalarını istemişti, ama onlar gitmek istiyorlardı. Gezmişler, görmüşler, yemişler, içmişlerdi. Seydo Ağa son bir sürprizini daha Velilere gösterdi: Veli'nin küçücük evi adam akıllı bir elden geçirilmiş ve kütüphane yapılmıştı. Bu ziyaret esnasında Seydo Ağa Veli'yi bir kenara çekip:

_ Veli Bey, sana bir sırrımı açıklayacağım ve senden helâlik isteyeceğim.

_ Hayırdır inşallah Seydo Reis!

_ Yıllar önce bir gece, ben sizi bu evde vurmaya gelmiştim.

_ Biliyorum...

_ Gerçekten mi? Nereden biliyorsunuz?

_ Duvardaki kurşun izleri...

_ Nasıl yani?

_ Sanki hafif bir Seydo'nun "S" si vardı. Hıh hıh hı hıu.

_ Hakkınızı helâl ettiniz mi?

_ Hiç endişeniz olmasın. Siz bu insanlar için çalıştıkça...

_ Ne cahilmişim! Ya ellerim titremeseydi? Şimdi bütün bu güzelliklerin hiçbirisini göremeyecektik.

_ O elleri mazlumların feryat dalgaları titretmiştir...

_ Her zaman harikasınız Veli Bey.

_ Estağfurullah. Hepimiz...

Mutluluk içerisinde, bu kez Seydo Reis ile birlikte kazaya doğru akıyorlardı.

***

Enişte Velileri görünce çok sevindi. Ne tesadüf ki, o gün komşularının birinin oğlu evleniyordu. Onlar da davetliyidiler. Oh be! Veli uzun yıllardır hayalini ettiği bir köy düğünü görecekti.

Aslında köy yerlerinde de eski âdetlerin yerinde yeller esiyordu. Nerede o eski düğünler!... Şöyle dut bahçesinde; kebaplı, damat kaçmalı, elbise giyinmeli, kına yakmalı düğünler... Bu onlardan, soyu tükenmişlerden biriydi işte. Sabaha kadar, dut ağaç-

ları altında doyasıya eğlenilecekti.

Akşam olunca hep beraber düğün bahçesine geçtiler. Enişte Velileri dostlarına tanıştırıyor, yerliler de onları saygı ve sevgiyle kucaklıyorlardı. Bir müddet sonra kebaba buyur ettiler. Ne kadar da özlemişti şu enfes kebap Veli. Sonra art arda geleneksel merasimler başladı. Saz takımı tam tekmildi. Klârnet, davul, cüm-büş, keman, def... Gecenin sessizliğinde şu davulla klârnet ne güzel de ötüyordu. Hem yöresel, hem de ortak türkü ve oyun havalarını tam bir ustalıkla çalıyorlardı. İnsanların neşesine diyecek yoktu. Düğün yapıyorlardı; eğlenecek, gülecek, oynayacak, zıplayacaklardı. Düğün düğün gibi, yas da yas gibi yapılmalı değil miydi?...

Enişte Velilerin yanından ayrılmıyor, bir ihtiyaçları olup olmadığı ikide bir soruyordu. Veli ise ondan, bu neşeli güne neşe ve renk katması için ara sıra hikâyeler, fıkralar istiyordu. Komik enişte ise anlattıkça coşuyordu:

_ Kendi hikâyemi mi anlatayım bu sefer de?

_ Hah hayyy. Bu daha iyi olur enişte. Hadi anlatsana...

_ Birkaç sene evveliydi. Şu aşağı köylerden birine saman alma-ya gitmiştik. Samanları harallara doldurup, motora yükledik. Saman sahibi Seyyit emminin kocaman bir armut ağacı vardı ki; başı da, dibi de doluydu. Seyyit emmi bize seslendi: “Hey çocuklar! Armutları toplayın da götürün. Garı yoh, çocuklar yoh. Eşşek de begenip yemiy! Bari sizin gursağıza girsin!...”

_ Hah ha haa hayyy.

_ Gülersin ya. Adam bizi eşekten beter etti!...

Veli şimdiye kadar Nihal’ı hiç böylesine mutlu görmemişti. İçin için seviniyordu. Oh be! Ne iyi etmişti onu alıp buralara getirmekle. Kim bilir belki de bu seyahat iyi gelip araları düzelecek, yeniden hamile bile kalabilecekti!...

Öyle güzel bir oyun havası öttürülüyordu ki, neredeyse düğün ahalisinin hemen hemen hepsi oynamak için ayaklanmıştı. Enişte Veli’nin kollarına asılıp kaldırmak istedi. Veli biraz itiraz etti, fakat bu gibi yerlerde direnmenin fazla bir fayda etmeyeceğini çok iyi biliyordu. İçinden; “ah şöyle doğru dürüst bir oyun bilseydim!” diye geçirdi. Veli, enişte, ahali karşılıklı olarak bir süre oy-

nadılar. Ne yapsın Veli! İşte öylesine, elini kolunu oynatıp, sallayıp duruyordu.

Ayakta dolaşması bile insanı yoruyordu. Eee, işte İstanbul'un hâli buydu! İnsanı hantal bırakıyordu. Nerede o eski Veli? Saatlerce yürürdü de yorgunluk nedir bilmezdi. Şimdi iki satır kol sallamakla nefesi kesilmişti. Buna bir de yaşlılık, kahır, sıkıntı, stres eklenince...

Teyzeler, anneanne, Veliler birlikte neşeleniyorlardı. Bir müddet sonra Veli'nin kuzeni, teyze oğlu İbrahim de onlara katıldı.

İbrahim otuzunu devirmesine rağmen hâlâ bekârdı. Anneanne de ikide bir ona sataşırdu. Zaten anneanne seksenini çoktan devirmiş, kafayı da biraz sıyırmıştı. Kimdir, nedir diye düşünmeden, ağzına nasıl gelirse öyle konuşurdu. En fazla da damatlarıyla zıtlaşırdu. Ama enişte onun durumunu çok iyi bildiğinden lâfına, sözüne aldırış etmez, tebessümle karşılar, bazen de kışkırtırdı.

Anneanne İbrahim'i bir süre süzdükten sonra:

_ Oğlum, bah herkez evleniy. Evde galacahsın. Yaşıtları hepsi evlendi çohtan. Sen ne zaman evleneceksin?

_ Senin yaşıtlarının da hepsi öldü. Sen ne zaman öleceksin?

Guruptan öylesine bir kahkaha yükselmişti ki, saz ekibi bile ötürmeyi bırakıp bir süre onları izledi. Klârnetçi Gani dayı olayı çok merak etmişti. Enişteye bir el işareti yaptı, enişte yanına vardı. Anlaşılan konuyu öğreniyordu. Bu sefer de Gani dayı uzun süre güldü. Ahali merak içindeydi. Gani dayı milleti sükûnete davet edip, olayı enişteye yüksek sesle anlattırdı. Düğün ahalisinin neşesine neşe katılmış, dakikalarca; gözlerinden yaşlar boşalırca-sına katıla katıla gülmüşlerdi.

Gece yarısı çoktan geçmiş, düğün olabildiğince neşeyle devam ediyordu. Oh be! Ne güzel de bir isabet olmuştu ki... Böylesine bir düğünü iliklerine işlercesine yaşıyordu Veli. Sabahlayacaktı. Uyumak yoktu bu gece. Seher vaktini; o davulun seherdeki yankılanışını, klârnetçinin; "sabahın seher vaktinde" türküsünü öttürüşünü dinleyecekti. Öyleyse enişteyi fişekleyip, hikâyelerine devam ettirmeliydi:

_ Hadi enişte, bir hikâyeye daha...

_ Kendi hikâyem mi olsun yine?

_ Evet evet. Senin hikâyeler bir başka oluyor.

_ Geçen sene kuluçka vurdum, tam on tane civciv çıktı. Biraz büyüdüler, baktım hepsi horoz. Hiç içlerinde ferik(tavuk namzedi) yok. Hepsi iyiydi, ama bir tanesini kedi hırpaladığı için kötürüm kalmıştı. Bunlarla başa çıkamam diye, çuvala doldurduğum gibi çarşıya satmaya götürdüm.

Dokuz tanesini hemen kaptılar, fakat kötürümün kimse yüzüne bakmıyor! Dolaştım dolaştım, yok. Tam eve geri getiriyordum ki, Karnik amca önüme çıktı:

“Ne o yienim, ne satiyin?” dedi.

“Civciv satıyorum Karnik amca” dedim.

“Ferik olsa ben alırdım amme” dedi. Ben de:

“İşte sana ferik” dedim. Adam alıp gitti.

Ondan sonra her çarşıda karşılaştığımızda durmadan sordum: “Karnik amca, tavuk yumurtluyor mu?” diye. O da her defasında:

“Böyiy(büyüyor) ağa böyiy” dedi durdu. En son seferinde yine sordum:

“Karnik amca, tavuk yumurtluyor mu?” Bu sefer ne cevap verseye iyi?

_ Ne dedi?

_ “Öti(ötüyor) ağa öti...”

_ Hah ha haaa. Adama horozu tavuk diye yutturdun.

_ Öyle oldu ya... Ama daha sonra helâlleştik. Ona götürüp bedavadan bir tavuk hediye ettim. Aslında Karnik amcayla aramız çok iyidir. Her karşılaştığımızda selâmlaşırız. Geçenlerde de yine duygusal bir anımız oldu.

_ Nasıl?

_ Çarşı başında karşılaşıp selâmlaşık. Hâl hatırdan sonra:

“Karnik amca yengem nasıl? Hasta falan değildir inşallah?” dedim. Karnik amcanın gözleri yaşardı. Elini omzuma vurarak:

“Müslim, Müsliim! Hakiketli Müsliim” diyerek uzaklaştı.

_ Ne güzel dostluklar. Hiç kaybetmeyin bu güzellikleri, bu zenginlikleri...

Veli anneanneyi fişeklemeye çalışıyordu:

_ Anneanne, en çok hangi damadını seviyorsun?

_ Hepisinin de yüzü yite! Yine en eyisi senin babandı. Enişte gırgıra katıldı:

_ Sen onun öyle dediğine bakma. O bizim hepimizi de çok sever...

_ Heee, neyizi sevem? Hiçbirizi de sevmim.

_ Seversin seversiiin. Biz olmasak senin kızlarını kim alacaktı?

_ Hah ha haaa. Çok hoşsun enişte...

Teyze de komiklik yönünden enışteden aşağı değildi yani! Eee, ne demişler; “kır atın yanında kalan...” Bu sefer de o hikâyeye başladı:

_ Aşağıda Serpik diye bir köy var, bilir misin oraları Veli?

_ Pek oralara gitmişliğim yok teyze.

_ Orada Musa amca diye biri var. İki tane yetişkin kızı, anlaşır, temmuz ayında kaçmışlar. Adam olayı öğrenince delilere dönmüş! Eşeği üzerinde giderken kendi kendine konuşuyormuş: “Beh ey vicdansız kızlar! Bu yazın ortasında, işimizin gücümüzün içinde hiç kaçılır mı?...”

_ Çok güzel ya... Sende de bayağı hikâyeler var gibi teyze...

_ Eee, az mı kırsal mürekkebi yaladık?...

_ Hadi bir tane daha...

_ Dul bir kadınla, yetişkin bir oğlu varmış. Kadın zar zor üç beş kuruş kazanırmış, fakat oğlu hiç çalışmayıp, durmadan rakı içermiş! Anası durmadan: “Oğlum içme şu zıkkımı! Ne buluyorsun bu merette?” dermiş. Oğlu da her defasında: “Hele bir iç, anlar-sın!” dermiş.

Gel zaman git zaman, durum aynen devam etmiş. Bir gün anası teşte un elerken, oğlu da içiyormuş. Yine oğluna çıkmış: “Oğlum içme diyorum şu zıkkımı! Ne buluyorsun şu merette?” demiş. Oğlu da yine: “Hele bir iç de gör!” demiş. Annesi, “öyleyse doldur bakalım bir parça” demiş. Oğlu doldurmuş, anası bir di-kişte bitirmiş. Bir, bir daha... Kafayı iyice bulunca başlamış unu teştin dışına, yerlere doğru elemeye! Oğlu seslenmiş: “Ana, ana-aa... Ne yapıyorsun? Teştin içine elesene...” Anası cevap vermiş: “Oğlum, anana göre her yer teşt!...”

_ Çok güzel. Anlaşılan sizde daha bunlardan çok?

_ Övünmek gibi olmasın...

_ Hah ha haaa.

Diğerleri uyumaya çekilmişlerdi, fakat Veli seher vaktinin tadını çıkarmak için bekliyordu. Kemancı Kenger “sabahın seher vaktinde...” türküsünü çalmaya başlayınca Veli’yi yanına çekti. Oyun oynamasını beceremiyordu, ama ıstırapla yoğrulmuş sesiyle türküyü bir güzel söylüyordu. Hem söylüyor, hem de gözlelerinden boşaltıyordu. Bu yaşlarda gör neler gizliydi! Anası, babası, Milliyet, Milliyetçik, Satı, Nihal, Fikri, Mehmet; çoluk çocuk, öğrenciler; garipler, kimsesizler... Acaba dertlerine daha sonra hiç ilâve olmasa bile; bu dökmelerle ne kadar boşaltmalıydı ki, içinde birikmiş keder onu rahat bırakacak seviyeye insin?...

Güzel bir geceydi, doya doya uyumayı hak etmişti. Sabahın serinleyen havasında kafasını yeni yastığa koymuştu ki, Nihal fer-yatlar koparak fırladı:

_ Veli, Veliii... Beni bir şey ısırdı!

_ Hani, nereni ısırdı?

_ Aha şurası, ensemei...

Gerçekten de Nihal’in ensesini bir şeyin ısırdığı aşikârdı. Veli bu gibi konularda bayağı tecrübe sahibiydi. Hemen yatağı karıştırdı ki, namussuz akrep kıvrılmış yorganın bir yerlerine. Çaktırmadan ezdi. Nihal’ı ikna edip, sokulan yeri çizerek bir miktar kan akıttı. Teyzesine koşup süt isteyip, biraz da sütü ağzına alarak emip tükürdü. Sonra da süratle hastahaneye yetiştirdi.

Doktor Veli’nin yaptıklarını dinleyince gülümsedi:

_ Veli Bey, siz de yarım doktor sayılırsınız. Mesleğiniz nedir?

_ Öğretmenim doktor bey.

_ Nereden öğrendiniz bu bilgileri?

_ Hayatımız hep bunların içinde geçti doktor bey. Yılanlar, çıyanlar, akrepler... Bilmesek yaşayabilir miydik?... Bu akreplere bin şükür! Hayatta daha ne akreplerle karşılaşacağız ki...

_ Doğru. Çok da şakacısınız. Tebrikler, tehlikeyi atlattmışsınız. Yine de ben her ihtimale karşı iki tane ilâç yazacağım. Kullanırsınız onları, olur mu?

_ Teşekkür ederiz.

_ Geçmiş olsun.

Ö gün Nihal gün boyunca yatıp istirahat etti. Ertesi günü hiçbir şeyciği kalmamıştı. Veli Nihal ile beraber anasının, babasının, yengesinin, dedesinin mezarlarını ziyaret etti. Bir iki tanıdığı uğrayıp, akşam eniştelere döndüler.

Eniştelere döndüklerinde diğer teyzesinin de gelmiş olduğunu gördü Veli. Buna çok sevinmişti. Yıllardır, İzmir'e yerleşmiş bu teyzesini görmemişti. Enişte bey emekli olmuştu, fakat maalesef gözlerini kaybetmişti. Yaz aylarında gelip, eniştenin baba yadigarı evinde kalıyorlar, kışa doğru tekrar İzmir'e dönüyorlardı.

Hem yaz boyu temiz hava iyi geliyor, hem de ara sıra anneanne yardımda bulunuyorlardı. Şimdi birkaç gün boyuca buradaydılar. Anneanneye can yoldaşlığı edeceklerdi.

Gözleri görmeyen eniştenin de muhabbeti iyiydi. Gözleri görmüyordu, fakat görenlere taş çıkartırcasına her şeyden haberdardı. Ama ne yazık ki, her şeye rağmen, anneannenin hiç de frekans alanına girmiyorlardı işte damatlar!...

Memlekette özellikle karasinek oldukça boldu. Bu yüzden âmâ enişte durmadan şikâyet ediyordu. Yine bir seferinde sineklere ağzını açmıştı ki, anneanne damadının yüzüne karşı hiç çekinmeden: "Hey yüzün yite he mi! Sanki çoh işi var. Bi sinegi de mi govamiysin?..."

Anneanne damatlarına dil uzattıkça, İzmir teyze de anneanneye takılıyordu:

_ Benim kocam bir tanedir! Onun gibisi hiç yok...

_ Hey öle de gurtulah gocandan, he mi!

_ Öyle deme! Ölürse ben nerede kalırım?

_ Aha şurada kör biri var. Hemen gider sa onu alurum!...

_ O zaman malının yarısını isterim...

_ Tek o öle de, malımın tamamını verem!...

_ Hah hayyy...

Temiz hava iyi gelmişti. Hem Veli'nin, hem de Nihal'ın yüzüne kan gelmişti. Kendi kendilerine, emekli olursak gelip buraya yerleşelim, diye konuşuyorlardı.

Enişte onları çaya götürdü, balık tutup kızarttı, balıklı pilâv

yaptı. Meralara götürdü, gezdirdi, tozdu...

Enişteyle Veli'nin frekansları uyuşmuştu! Sanki kırk yıllık dost gibiydiler. Enişte ne yapacağını, nereye götüreceğini şaşırıyordu. Onun bu tavrı Velileri üzüyor, rahatsız ediyordu. Ara sıra yapma, etme enişte deseler de, dinletemiyorlardı.

Derken bu sefer de eniştenin Ankara'daki oğlu geldi çocuklarıyla. Yeğen Salih, İbrahim'den birkaç yaş büyüktü, ama çoluğa çocuğa çoktan karışmıştı. O da komiğin tekiydi. Veli teyzeleriyle, yeğenleriyle, eniştereli ve anneannesiyle hiç böylesine haşır neşir olmamıştı. Gururluydu, sevinçliydi. Artık onun da bir ailesi vardı. Şimdiye kadar kendini hiç böylesine güçlü ve mutlu hissetmemişti. Bu mutluluk onu, annesini babasını hatırlamaya götürdü. Derin bir ah çekti. Ah ah!... Şimdi onlar da burada olabilselerdi.

O esnada su faturası dağıtan memur görüldü. Herkesin faturalarını bırakıyordu. Bir süre sonra teyze görüldü. Veli sordu:

- _ Teyze, ne kadar su parası geldi?
- _ İneklere on bir kâğıt geldi, ama bizi bilmem!
- _ Hah hayyy. Ömürsün be teyze...
- _ Hıh hıı...
- _ Teyze duyduğum kadarıyla sizin evde yılan varmış?
- _ Anammm! Ne istiyisiz evin yılanından?...
- _ Hah hah haaa. Evin yılanı...

Akşam olmuş, yemekler yenip kapı önündeki masanın etrafı cümbür cemaat çevrenmişti. Artık çay yapma sırasıydı. Bu işi Veli üzerine almıştı. Hem iyi çay yapıyor, hem de biraz yardım olur düşüncesiyle kimseye bırakmıyordu. Yeğen Salih annesine seslendi:

- _ Anne, dedem öleli kaç yıl oldu?
- _ On beş yılı geçmiştir.
- _ Demek anneannem dedeme on beş yıl fark attı!
- _ O da bi şey mi! Şu karşıda Ali amca diye biri vardı. Öldükten sonra karısı tam kırk yıl yaşadı.
- _ Eee, o kadarı da terbiyesizlik değil mi?...
- _ Hah hah haaa...
- _ Yeğen... Hadi artık, biraz da sen anlat. Ne var ne yok Anka-

ra'da? Sende hiç hikâye yok mu?

_ Olmaz olur mu? Bizim hayatımız hikâye!...

_ Anlat öyleyse...

_ Geçenlerde Ankaragücü-Gençlerbirliği maçına gitmiştik. Bu iki takımın taraftarları birbirlerine öylesine kızgın ki! Daha maç başlamamıştı. Baktık sahaya bir tavuk attılar. Arkasından da bir horoz. Tavuğu bir takımın rengine, horozu diğerine boyamışlar. Sahanın içinde horoz tavuğu kovaladıkça stat yıkılıyor! Horozun tavuğu yakaladığı anı görecektiniz!...

_ Çok hoş ya... Hadi enişte bir tane de sen anlatsana...

_ Hep bize anlattırmayın. Biraz da siz anlatın bakalım.

_ Bizde yok işte enişte. Hadi lütfen...

_ Bizim çok iyi bir arkadaşı vardı Kemal isminde. Allah nur içerisinde yatırsın...

Bir gün Kemal'i nişanlarlar. Ama hiç görmemiştir kızı! Yandan yöreden: "Ula Kemal, sen ne kadar yakışıklı birisin. Nereden buldular o çirkin kızı sana?" deyip takılırlar.

Kemal evlenir ve ertesini günü kırk beş yaşlarındaki zamlı bekâr arkadaşına dert yanar: "Ula Servet, şu insanlar da ne kadar hain! Nişanlın şöyle çirkin, böyle çirkin diyorlardı. Duvağı bir açtım ki; bir kaş, bir göz, bir endam..." Servet dayanamayıp: "Ula eyi Kemal, insanın ağzını sulandırma!" der.

_ Heh heyyy! Çok hoş ya... Bu kadarını da hiç işitmemiştim. Yaşa enişte... Nihal da gülme krizine tutulmuştu. Bir süre yerlerde yuvarlanıp durdu. Kendine geldiğinde:

_ Valla niye yalan söyleyeyim, bu kadar komiğini şimdiye kadar hiç duymamıştım. Ömrüm boyunca unutmayacağım. Yaşa, sağ ol enişte.

_ Sizler de sağ olun yeğenlerim...

_ Çaylar nasıl olmuş enişte?

_ Harika! Elleri sağlığı yeğenim. Teşekkür ederiz.

_ Afiyet olsun. Öğünmek gibi olmasın da, iyi çay yaparım yani.

_ Sen az içtin Nihal...

_ Sağ ol enişte. Fazlası dokunuyor.

_ Yooo. Bak bu olmadı! Allah rahmet eylesin, benim bi arkada-

şım vardı. Çok komik birisiydi. Böyle, senin gibi çaya direnenlere şöyle derdi: “Er oğlu üçtür, içmeyen puştur.”

_ Hah haaa. Çok iyisiniz enişte.

_ Hadi yeğen Salih, sıra sende...

_ Yahu daha gülmem sakinleşmedi Veli ağabey...

_ Anlatmaya başlayınca sakinleşirsin.

_ Ben size bizim trafik polisinden bir iki pasaj aktarayım...

_ Sizin trafik polisiniz de mi var?

_ Var ya... Kamber'siz düğün olur mu?

_ Hadi bakalım...

_ Bizim iş yerinin hemen önünde bir kavşak var. Nafi sürekli orada durur ve öğle yemeklerini de bizim karavanadan beleşe getirir! Ara sıra takıldıkça konuşuruz. Geçenlerde bir coştı ki, durmak bilmiyor! Gelin Nafi'yle diyalogumuza kulak verin:

“Nafi bugün hâsılat nasıl?”

“Allah bin bereket versin, iyi iyi...”

“Ne kadar verirlerse kabul ediyorsun?”

“Üçüne beşine bakmıyorum. Ne verirlerse alıyorum!”

“Günlük hâsılat ne kadar oluyor?”

“Otuzu toparlayınca rahat ediyorum. Onu karıya, onu ev kira-sına, onu da bana.”

“Kadınlardan da alıyor musun?”

“Almaz olur muyum? Onlardan da alıyorum. Geçenlerde bir bayan hata yaptı, çektim kenara. Ruhsatı açtım ki, arasında bir teklik! Bu ne hanımefendi, dedim. Kadın başladı paniklemeye: ‘Özür dilerim, kocam koymuş yanlışlıkla arasına’ dedi. Sandı ki ben reddediyorum. Ruhsatı geri uzatıp: ‘Bu az, bir teklik daha koy’ dedim!... Ama çok korkuyorum. Her an yakalayıp, kismet-ten edebilirler!...”

_ Allah Allah, şu hâlimize bakın!...

_ Maalesef komik ama gerçek...

_ Sağ olasın yeğen. Artık iyice geç oldu. Eniştelere erken kalkıyor. Haydin yatalım.

_ İyi geceler.

_ İyi geceler.

Veli kafasını yastığa koyunca beyni zonkladı! Evet evet, muhtar emmi...

Ne olmuştu muhtar emmiye? Çok şükür ki bir şey olmamıştı. Fakat Veli kendini mahcup hissediyordu. Yüreği hopladı, sıcak terler boşaldı.

Uyanış'ı ziyaretlerinde muhtar emmilere ayaküstü uğramışlardı. Ayıp etmişlerdi doğrusu. Muhtar emmi, Memnune yenge ki, az emekleri geçmemişti Veli'ye. Böyle de olur muydu hiç?...

Veli, Nihal'ı da ikna edip vardılar muhtar emmilere. Bir gece de orada kalıp; tatlı muhabbet, soğuk ayran ve mis gibi yoğurdu yiyip döndüler. Artık Veli rahatlamıştı.

Eniştenin hikâye ve fıkraları Nihal'ı bayağı sarmıştı. Akşam yine kapının önündeki masanın etrafına toplanınca:

_ Enişte...

_ Efendim yeğenim...

_ Bizi bu akşam da fıkralarınla coşturacak mısın? Bak bu yüzden erken döndük inanın.

_ Hay hay yeğenlerim.

_ Öyleyse başlayın. Veli de bir çay koysun.

_ Bir iki sene önceydi. Başım öylesine ağrıyordu ki... Gittim hastahaneye. Bir kalabalık, bir kalabalık! Sıramı beklerken oralarda dolaşıyordum. Birden hapsirince, ağızımdaki takma diş yere düşüp topaç gibi dönmeye başladı. Oradan geçen hemşirenin biri; "ay ayyy!" diye kaçtı. İnsanlar "n' oluyor, m' oluyor?" derken, çaktırmadan eğilip, alıp cebime indirdim.

_ Ay ayyy... Şimdi bayılacağım.

_ Çaylarr...

_ Yaşa yeğen.

_ Şimdi de çayların şerefine anlatırsın enişte...

_ Saatçi İzzet'i tanırırsın, değil mi Veli?

_ Tanırım enişte.

_ Yıllar öncesiydi... Beraber bir dükkânımız vardı. Bir gün sabahleyin dükkâna vardım ki, İzzet; elinde ayakkabısının bir teki, bir deliğin başında çömelmiş, pusuda bekliyor! Merak ettim:

"Ne o İzzet usta, ne yapıyorsun?"

“Biraaaz da sen begleee.”

“Neyi bekleyeyim İzzet usta?”

“Sııçanıı!”

_ Hah hayyy. Çayı üstüme döktüm enişte.

_ Bi şey oldu mu yeğenim?

_ Yo yo... Birazcık ıslandı. Devam et enişte.

_ Hep ben mi anlatacağım? Biraz da siz anlatın.

_ Bak, yakında bizi bulamayıp pişman olabilirsiniz...

_ Haklısınız yeğenlerim.

_ Öyleyse terini soğutma.

_ Bizim bir Türk mühendis Almanya’ya gitmiş. Bir iş bulup çalışmaya başlamış. Günlerden bir gün Alman mühendis arkadaşı:

“Ya Ahmet, sana bir şey soracağım” demiş.

“Sor arkadaş” demiş Ahmet.

“Sizin bu Türkler hep kelimelerin yanına ilâve bir şeyler katıyorlar. Niye?” demiş.

“Nasıl yani arkadaş?” demiş Ahmet.

“Meselâ: elma melma, uyku muyku, gelir melir gibi” demiş. Ahmet cevap vermiş:

“Yok öyle bir şey. Onu söyleyen köylü möylüdür!...”

_ Bi çay daha dolduruyorum. Isıttım ha enişte. Bir de onun şerefine... Sonra da kalkıp yatarız. Öbürsü günü de yolculuk...

Güle güle gidip, yine gelesiniz. Bizi garip bırakmayın yeğenler. Burası baba yurdu, ana vatani. Artık buralar toplanma, buluşma yerimiz olsun.

_ İnşallah enişte.

_ Önceki sene aşağı köylerin birine saman almaya gitmiştim. Saman sahibi de dostumuz. Yıllardır tanışırız, gider geliriz. Samanları doldurduktan sonra adam bizi yemeğe götürdü.

Adam eve yeni bir gelin getirmiş. Girip çıkıyor, ama dikkatimi hep neçeği çekiyor: Öylesine çekmiş ki, sadece iki gözü görünüyor.

Ulan dedim kendi kendime. Bu işte bir numara olmasın. Buralarda böyle neçek hiç çekilmez. Hem de ailece dostuz.

Neyse... Kadın girdi, çıktı... Bir ara neçeği bir düştü ki, her bir

burnunun deliği huni ağzı gibi...

_ Ha ha haaa. Sen de çok abartıyorsun enişte...

_ Haydin Allah rahatlık vere...

_ Size de...

***

Artık tatilleri bitiyordu. Ertesi günü İstanbul'a yolculuk vardı. İzmir teyzeler de o akşam, onları yolcu etmek için anneannelere gelmişlerdi.

Yine akşam kapı önüne sofru kuruldu. Teyze envaiçeşit yemek hazırlamıştı. Şu teyze de ne hamarat bir kadındı. O kadar işinin gücünün arasında bu kadar yemeği nasıl yapabilmişti!

Nihal'ın uyarılarına rağmen Veli bütün yemeklerden iyice tıktırdı. Yemek zorundaydı! Teyze onlar için hazırlamıştı. Yemeseler belki de darılacaktı. Arkasından meyve, çay...

Yine gecenin ilerleyen saatlerine kadar sohbet, muhabbet ettiler. Ne de olsa yarın ayrılık vardı! Belki de senelerce birbirlerini bir daha göremeyeceklerdi.

Geç vakitte yatağa girdiklerinde, Veli'nin istenmeyen beklenen misafiri onu ziyaret etmeye, karın kapısını tıklatmaya başlamıştı! Her birkaç dakikada bir zor belâ tuvalete yetişiyor, midesini boşalttıkça boşaltıyordu!...

Bu seanslar sabaha kadar Veli'yi bir gram uyutmama pahasına devam etti. Nihal haklıydı. Bu kadar karıştırmamalıydı. Ama olan olmuştu bir kere. Veli hâlâ kendine gelememişti. Yolculuğa çıkıp çıkmamayı bile düşünmeye başlamışlardı ki, biraz iyileşme belirince, hazırlanıp yola koyuldular.

Çarşı başına, otobüsün yanına vardıklarında gözlerine inanamamışlardı. Tüm tanıdıklar; hatta Seydo Reis, muhtar emmi, Muh-sin Hoca bile onları uğurlamaya gelmişlerdi. Şu Seydo Ağa da gerçekten korkulacak birisiydi! Nereden duymuş, nereden haber almıştı bugün gideceklerini. Veli'ye doğru yaklaştı:

_ Demek gidiyorsunuz Veli Bey?

_ Evet Seydo Reis. Her şey için çok teşekkür ederiz.

_ Aman efendim, biz ne yaptık ki?

_ Her şey çok güzeldi.

_ Daha çok kalmanızı isterdik, ama olsun... Bu kadarına da şü-

kür. Seneye yine bekleriz. Yenge hanım, muhakkak Veli Beyi ikna edip, seneye yine gelin.

_ Teşekkür ederiz efendim. Kısmet...

_ Yahu Seydo Reis! Bir şeyi merak ediyorum. Siz bizim bugün gideceğimizi nereden bildiniz?

_ Eee Veli Öğretmen... Her şeyi de siz bilecek değilsiniz ya. Meslek sırrı!

_ Lütfen Seydo Ağa. Bak ağa diyorum size...

_ Hah hah haaa. Peki. Yazıhaneleri tarattırıp, bugüne bilet aldığınızı öğrendim.

_ Valla sizden korkulur Seydo Reis!

Sarılıp kucaklaşarak, helâlleşerek, otobüse çıktılar. Aşağıdan bir el sallama seli kabardı! Bu selle otobüsün yanık ayrılık kornası birleşince, Veli de, Nihal da duygu zirvesine ulaştılar. Kalabalık gözden kaybolunca, Veli bu vefakâr insanlar için birkaç damla sevgi bıraktı.

Böyleydi işte Anadolu'nun insanları. Sevince, ölürcesine seviyorlardı. Asla ve asla nankör olmuyorlardı. Fakat bu yüceliği anlayamayan veya anlamaya yetecek hiçbir dürtüleri olmayanlar da vardı!

İşte o anda, bu zevatlardan, ünlü bir politikacı(!) aklına geldi Veli'nin. Kendisine oy vermeyen köylüler için: “Şapkalı deyyuslar!” demişti.

Nerelerden nerelere gelmiştik! Bir yanda “köylü yurdun efendisidir” diyen bir anlayış, öte yanda çıkarına gelmediği için onları “şapkalı deyyuslar” olarak zalimce, alçakça, insafsızca suçlayan bir zihniyet!... İşte, içine ancak birkaç nesil sığabilen, bir ömür kadar kısa sürede tökezlemenin, çürümenin, kokuşmanın seyri!...

Veli biraz bu düşüncelerle bocaladıktan sonra kendine geldi. Takılıp kalmamalı, güzellikleri zehir etmemeliydi. Nihal ile muhabbete daldı. Yollarla birlikte, akıp gidiyorlardı.

Bu bir yeniden; sorunlara, sıkıntıya, strese yolculuk muydu? Yoksa yeni bir değişimin başlangıcı mıydı? Birkaç günlük biriktirilmiş moral onlara ne kadar yetecekti? Nihal, yine eski hâline dönecek miydi? Veli, insanlıktan nasibini alamayanlarla, daha önce olduğu gibi boğuşmaya devam mı edecekti? Yenecek miydi,

yoksa yenilecek miydi? Umutları yeşerecek mi, yoksa bir süre sonra; suyu kesilmiş saksılı çiçekler gibi, yavaş yavaş solmaya mecbur, hata mahkûm mu kalacaktı?

Tanıdık yerleri yavaş yavaş süzülerek geçiyorlardı. Buralar hâlâ umut, hasret yerleri, baba yurduydular. Nihal'in bile yüzünün tebessümü hâlâ çözülmemişti!

Şehri geçmişler, Veli'nin öğretmen okulunun görülebileceği son yamacı aşmak üzereydiler. Veli arkasına dönüp okuluna doğru baktı. Bu bakış sanki maziyi; belki de dertlerini, sorunlarını, çıkmazını, umutsuzluklarını, ıstırabını ona tekrar iade etmenin sinyalleriydi!...

Acaba gerçekten emekli olunca memleketlerine dönüp yerleşebilirler miydi? Olur muydu bu? Ya bir çocukları olursa?... Onun geleceği için İstanbul'un kahrını yine çekmek mi gerekecekti?

Bütün bunları tartışa tartışa İstanbul'a doğru akıp gittiler. Bu akış onlar için yeni bir gelecekti. Belki de yeni kâbuslar, yeni dertler, yeni kavgalar... İyi şeyler umut etmek gerekiyordu. Her ne kadar yaşadıkları yaşayacaklarına yeterli sinyal veriyorsa da...

***

Mutluluk içerisinde dönmüşlerdi küçücük yuvalarına. Hele Nihal öylesine memnun kalmıştı ki; daha şimdiden, "seneye yine gidelim Veli" diye yoklamaya başlamıştı bile! Biraz dinlendiler. Sonra kalkıp, karınlarının uğultusunu dindirmek için bir şeyler hazırlamaya koyuldular.

Gecenin ilerleyen saatleriydi ki, telefon zangırdamaya başladı. Bu saatte de arayan kim ola? Ötüşü hiç de hayra... Veli koştu:

_ Alo. Buyurun...

_ Veli, hoş geldiniz. Ben Ramazan.

_ Ooo ağabey, nasılsınız?

_ İyiyiz, sağ olun. Yahu merak ettik! İnsan bi haber etmez mi?

_ Kusura bakma ağabey. Kendimizi kaptırdık her hâlde...

_ Nihal nasıl, ne zaman geldiniz?

_ O da iyi. Dinleniyor. Bu sabah geldik. Sizde ne var ne yok?

_ Biz iyiyiz de...

_ Bir şey mi var ağabey?

- _ Bizim baldız...
- _ Milliyet mi?
- _ He yaaa...
- _ N'olmuş Milliyet'e ağabey?
- _ Trafik kazası geçirdi.
- _ Bir şey oldu mu?
- _ Hastahanedeymiş...
- _ Durumu nasıl?
- _ Bugün kendine biraz geldi. Bir haftadır komadaydı.
- _ Hangi hastahane ağabey? Yarın bir ziyaretine gidelim.
- _ İyi olur ya. Nihal'la beraber gelin. Ben de orada olacağım.
- _ Geçmiş olsun ağabey. Görüşürüz.
- _ Güle güle...

Milliyet ismi geçince, Nihal'ın eski dertleri; volkan püskürmesi öncesi, bir fay hattı yırtılma başlangıcı gibi kıpırdamıştı! Tatilin tüm artıları bir iki dakikada allak bullak olmuştu. Hele Veli'nin ziyaret edelim sözleri, karakış ayazı yemiş gibi dağlamıştı onu!

O gece sabaha kadar tartıştılar. Her ikisinin de memleket havası ağızlarından burunlarından gelmişti! Veli bir türlü Nihal'a; Milliyet'in onun bir arkadaşı, dostu, kardeşi olduğu gerçeğini anlatamıyordu. Her hâlde anlatamayacaktı da!

Kendi ağabeyi bile ziyarete gitmelerini salık vermişti, ama Nihal hop oturup hop kalkıyordu. Veli ziyarete ikna için akla karayı, belki de yüzlerce defa ayıklamıştı!...

Gerçekten de Milliyet feci bir şekilde kaza atlatmıştı. Kafası, kolu, bacakları sargılar içerisindeydi. Güç belâ konuşabiliyordu. Kayınço Ramazan da oradaydı. Nihal'ın soğukluğu her hâlden belliydi, fakat Milliyet anlayışla karşılıyordu.

Yangından mal kaçırır misali, birkaç kelime zor konuşabildiler. Artık ayrılma zamanıydı. Ramazan'la Nihal önden yürümüşlerdi. Tam bu esnada Milliyet sağlam koluyla Veli'nin elini tuttu! Veli donup kalmıştı. Ya bir Nihal görseydi!...

“Şaşırma” dedi ve Veli'nin eline bir kart tutuşturdu. Tam bu esnada Nihal, kadının fendi gereği olacak ki; geriye dönüp Veli ile Milliyet'in el ele olduklarını yakalamıştı! Hırsıyla oradan uzaklaştı.

“Veli, bana bir şey olursa bu kartta yazan beye git” dedi Milliyet.

Veli afallamış, neye uğradığını anlayamamıştı. Merakla karta baktı ki, bir avukatın ismi yazıyor. Veli'nin tanımadığı bu avukatla ne işi olabilirdi ki? Bir şey de sormadı. Gitmek zorundaydı! “Bir çuval inciri berbat edeceğiz” diye söylenerek odadan çıktı. Aslında incirin içine çoktan olan olmuştu! Ama o bunun farkında değildi henüz!...

Odadan çıktığında kayınçolar ortalıklarda yoktu! Nihal kızgınlıkla fırlayınca, ağabeyi de arkası sıra koşuşturmuştu. Araya araya hastahanenin çıkışındaki çay bahçesinde buldu:

_ Nereye kayboldunuz ya birden?

_ Sus alçak!...

_ Nihal kendine gel! Nasıl kocanla böyle konuşuyorsun?...

_ Sen görmedin tabii onların el ele olduklarını!...

_ Ne olmuş yani... İki arkadaş, iki dost böyle günlerde birbirlerinin elini tutamazlar mı?

_ Ama bu bir aşk tutuşu!

_ Lâ havle ve lâ guvvete! Kadın acılar içinde inliyor, sen aşktan bahsediyorsun...

_ Yok yok ağabey, bu iş buraya kadar. Madem onu seviyor, gitsin, evlensin!...

_ Hasta etme be Nihal insanı! Delirdin mi ne!... Sen de bir şeyler söylesene Veli...

_ Valla ağabey ne söyleyeyim ki? Ben de neye uğradığımı şaşırdım. Elime bir kart tutuşturdu Milliyet. Demek o sırada Nihal bizi gözetliyormuş. İşte... Bir avukatın kartı. Niçin, neden olduğunu bile sormadım. Zaten güç belâ konuşuyor. Sadece: “Bana bir şey olursa, bu kartta yazan beye git Veli.” diyebilirdi. Hepsini kadar.

***

Nihal hem kendini hem de Veli'yi perişan ediyordu. Veli ne yapacağını şaşırmış vaziyetteydi. Çaresizlik içerisinde kıvranıp duruyordu.

Hiç yüzü gülmüyordu Nihal'ın. İştenden döner dönmez yatağın üzerine yüz üstü düşüyor, çoğu zaman hiç kalkmamacasına sabahlıyordu! Memleket havasının havası çoktan uçup gitmişti! Bu

İstanbul'un havası insana hiç mi iyi gelmeyecekti?...

Veli durmadan Nihal'in iş yerine gidiyor; onu gezmelere, yemeklere götürmeye çalışıyordu, fakat Nihal'in yüzünden düşen bin parçadan aşağı bir türlü düşmüyordu!...

Yine bir akşam işten dönmüş, her zaman yaptığı gibi yatağın üzerine yüzüstü düşüvermişti. Veli kara kara düşünüyordu. Aca- ba ne yapsa da şu kadını bir konuşturabilseydi? Konuşsa belki bi- raz açılır, kafasına takılan soruları aydınlatabilirdi.

Bir güzel soğuk limonata hazırladı. Gidip onu kaldıracak, yu- dumlamlarken de konuşacaklardı. Bakalım evdeki hesap çarşıya uyacak mıydı? Tedirgin bir şekilde yanına yaklaştı. Saçlarını ok- şayıp:

_ Karıcığım, hasta mısın?

_ ...

_ Hastaysan bir doktora gidelim...

_ ...

_ Haydi kalk. Limonata hazırladım. İyi gelir...

_ Sus be numaracı adam!...

_ Yapma be böyle Nihal! Neyin var senin?

_ Neyim olup olmadığını sen çok iyi biliyorsun. Git... O şıfır- tı sevgiline git!

_ Böyle deme Nihal! Benim senden başka sevgilim, gideceğim yerim yok. Haydi kalk. Birer limonata içelim de biraz konuşalım.

_ Konuşacak bir şey yok. Git ona. Elini, tutuşmanızı özlemiştir!

_ Nihal bu sözler sana hiç yakışmıyor. Ölümle pençeleşen biri hakkında böyle düşünmen çok yanlış. Neden onu kıskanıyorsun?

_ Kıskanmıyorum, nefret ediyorum. Evli birine sulanmak bir kadına yakışmaz.

_ Sulanma falan yok. O sadece iyi bir arkadaş ve dost. Başka gözle bakmıyorum inan ki.

_ Peki, o kart da neyin nesi?

_ Ben de bilmiyorum. Dedim ya... İstersen beraber tekrar ziya- ret edip soralım.

_ Hayır hayır... Asla ve asla! Ben bir daha o şıfırtının yüzüne bakamam!

_ O zaman ben gidip sorayım?

_ Ne!... Bir daha el ele tutuşma, ilânı aşk! Öyle mi?...

_ Yahu Nihal!... Ne el ele olması, ne ilânı aşkı?...

_ Hayır hayır, gidemezsin. Böyle bir şeye asla müsaade edemem. Eğer istiyorsan, izin veriyorum; beni bırakır, o çok muhterem sevgilinle evlenirsin. Böylece bu oyunu da daha fazla uzatmayız. Zaten sana bir çocuk da veremediğime göre...

_ Nihal bu konuları daha önce konuşmuştuk. Benim seni çocuk yüzünden bırakacağım falan yok. Zaten çocuk yüzünden onunla da artık evlenmemin bir mantığı olamaz...

_ Neden?

_ Bu yaştan sonra Milliyet bana çocuk mu verecek?...

_ Olur olur... Sizde bu aşk varken! O olmazsa...

_ Boşu boşuna huzursuzluk çıkarma lütfen Nihal. Senin Milliyet'i kıskanman için bir neden yok. Paylaşmadığın ben ise, ben seninim işte. Başka nedir seni böylesine üzen, düşündüren, hırçınlaştıran?

_ Hâlâ o kart işini, el ele tutuşma işini hazmedemiyorum. Bana muhakkak mantıklı bir açıklama getirmen lâzım.

_ O zaman söyleyeyim, Ramazan ağabey sorup öğrensin.

_ Hayır olmaz. Bu sefer de yengem karışır işin içine. Biz mutsuz, bari onların huzurunu kaçırmayalım.

_ Öyleyse nasıl çözeceğiz bu işi?

_ Sen bilirsin Veli! Bu işin altında başka şeyler var, ama sen dürüstlük gösterip bana anlatıyorsun.

_ Ah Nihal, sen adamı delirtirsin!...

_ Ya bu işin gerçeğini söyleyeceksin, ya da boşanacağız. Fazla da bekleyeceğimi sanma.

Veli çaresiz bir şekilde kayınçonun yolunu tuttu. Aslında kendi dertleriyle onların da başını ağrıtmak istemiyordu, fakat bu sefer iş oldukça ciddiydi. İşin ucunda boşanmak vardı! Hem Nihal da onun kardeşi, sorun biraz da onların sorunu sayılmaz mıydı? Ramazan karşısında Veli'yi görünce şaşırdı:

_ Ooo Veli, hoş geldin! Seni buralarda görmek ne güzel...

_ Hoş bulduk ağabey.

- _ Ne o, seni biraz üzgün gördüm?...
- _ Nihal be ağabey... İşi iyice uzattı. Boşanmadan bahsediyor.
- _ Neden?
- _ Geçenlerdeki o olay yüzünden.
- _ Hani şu bizim baldız meselesi mi?
- _ Evet ya...
- _ Bu kız bir türlü adam olmayacak. Okudu, ama nafile! Hep kafasının dikine gidiyor. Ne varmış sanki bunda?
- _ O kart olayı nedir? Bana muhakkak gerçeği açıklayacaksın, diyor da başka bir şey demiyor. Gel beraber gidelim soralım dedim, kabul etmedi. Ben gideyim diyorum, kıyametler koparıyor. Acaba sen bir sorup da bana söyleyemez misin ağabey?
- _ Veli böyle bir şey hiç de uygun olmaz. Sana inanıp, güvenip bir emanet bırakmış. Bundan benim veya başka birinin haberinin olmasını istemeyebilir. Sonra bunu nasıl ona anlatırım? “O neden gelip sormuyor” derse ben ne derim? Olayın bu kadar dallanıp budaklanmasından sen olsan rahatsız olmaz mısın?
- _ Haklısın ağabey... Ben de öyle düşündüm, fakat çaresiz kaldım. Ben şimdi ne yapacağım?
- _ Gidip o avukata sorsan...?
- _ Ama “bana bir şey olursa git” demişti. Şimdi gidersem ne der Milliyet? Belki de, adam da tersleyebilir beni.
- _ Haklısın...
- _ Şu anda durumu nasıl ağabey?
- _ Epey daha iyi. Sanırım bir iki haftaya kadar da taburcu ederler. Fakat iyileşmesi biraz sürer.
- _ Tekrar geçmiş olsun.
- _ Sağ ol Veli. Kafanı da fazla bozma. Sanırım zamanla yatıştır bizim deli kız. Olmazsa ben bir gelir konuşurum.
- _ Haydi hoşça kal ağabey.
- _ Bir çay daha içseydin Veli.
- _ Sağ ol ağabey. Gideceğim. Senin de işin gücün var.
- _ Güle güle...
- Veli'nin çaresizliği katmerleşerek devam ediyordu! O şimdi ne yapacaktı? Ne olduğunu kendisinin dahi bilmediği bir konuyu

Nihal'a nasıl izah edebilecekti? Kayınçosu bile bu konuda kendisine yardımda bulunamamıştı. Haklıydı da... Kendisinin de gidip öğrenmesine izin çıkmıyordu! Peki ya, n'olacaktı şimdi?...

Evet evet, tek çare vardı ki, gidip kendisi öğrenecekti. Ya bunu Nihal öğrenirse? O zaman şüphesine şüpheler zamladırımış olmaz mıydı? Belki de böylece, kendi elleriyle boşanma celbini kendine postalamış olurdu!...

Öyle veya böyle... Başka da çözüm yolu yoktu. Gidip olayı Milliyet'ten öğrenecekti. Hem de bir kere daha geçmiş olsun derdi. Ne olursa olsun, onlar dost ve arkadaş idiler. Ucunda ölüm yoktu ya. Her ne kadar iş boşanmaya varacak olsa da!...

Gerçekten de Milliyet epey kendine gelmişti. Veli'yi karşısında görünce öylesine sevindi ki. Allah'tan ki yalnızdı! Ya kardeşi olsaydı da bunu Nihal'a çitlatsaydı!... Veli her renkten birer adet gülle donatılmış demeti Milliyet'e uzatarak:

- _ Geçmiş olsun Milliyet. Çok iyi gördüm seni. Nasılsın?
- _ Teşekkürler Veli. İyiyim. Çok şükür Allah'a, paçayı yırttık gibi...
- _ Allah bir daha böyle felâketler vermesin.
- _ Çiçeklerin de çok güzelmiş... Senin bu kadar romantik biri olduğuna bilmezdim. Neden her biri değişik renkten?
- _ O renklerin her birini, gıyabında da olsa yaşadık, değil mi?
- _ Çok iyisin...
- _ Teşekkür ederim.
- _ Memlekete gitmişsiniz galiba?
- _ Evet Milliyet. Sizin oralara da gittik.
- _ Nasıl geçti?
- _ İyiydi de...
- _ Bir şey mi var Veli?
- _ Nihal...
- _ Nedir sorun?
- _ Bir türlü huzursuzluğu dinmiyor. Ya patronu karısına takıyor, ya evimizin arabamızın olmayışına takıyor, ya...
- _ Başka?...
- _ Bir de çocuk olayı...

- _ Nasıl yani?
- _ Nihal'in çocuğu olmuyor Milliyet.
- _ Aaa! Çok üzıldüm doğrusu. Hepsini birleştirtince de...
- _ ...
- _ Sen de çok üzgünsün galiba bu çocuk olayına?
- _ ...
- _ Üzülme be budala herif. Senin binlerce çocuğun var.
- _ Nasıl yani?...
- _ Binlerce çocuk okuttun, okutuyorsun. Onlar senin çocukların sayılır. Ne yani, çocuğa sahip olmak sadece onu doğurmak veya babası olmakla mı oluyor? Emek gerek. Senin onların üzerinde hakkın var, emeğin var...
- _ Ama yine de insan bir çocuk sahibi olmayı istiyor Milliyet. Doyasıya sevmek, koklamak, oynamak, oynatmak... Onu elleriyle büyütüp, yetiştirmek istiyor.
- _ Haklısın. Fakat kısmet... Olmayınca da olmuyor işte. İşin iki taraflı zor... Hem kendini, hem de karını idare edeceksin. Allah yardımcın olsun. Neden bir evlâtlık düşünmüyorsunuz sahi?
- _ Bilmem ki. Buna Nihal'in hiç de olumlu bakacağını sanmam. Hem başka birinin çocuğunu...
- _ Az önce konuştuk ya Veli... Çocuğa emek vermekle kendi çocuğun olur.
- _ Haklısın ama...
- _ İstersen yavaş yavaş karını hazırla.
- _ Önce bir kendimi hazırlayayım da... Milliyet senin borçlarını da bitiremedim.
- _ Çok rica edeceğim Veli...
- _ Aslında bugün sana gelmemin bir başka nedeni daha vardı. Fakat sakın buraya geldiğimden kimsenin haberi olmasın.
- _ Hayırdır! Neler oluyor?
- _ Orasını karıştırma...
- _ Anlıyorum galiba. Eğer beni görmek seni üzüyorsa, ömür boyu görüşmeyebiliriz.
- _ Ben seni görmeden nasıl yaşarım Milliyet? Seni her geçen gün biraz daha çok seviyorum. Sanırım gittikçe sevgim daha da

yüceleşiyor.

_ Nasıl yani?...

_ Belki gençlik sevgimde biraz menfaat vardı!

_ Anlayamadım?...

_ Yani o zamanki sevgimin içerisinde biraz, senin karım olman menfaati yatıyor olabilir. Hâlbuki şimdi seni sadece iyi bir dost, arkadaş; iyi ve güzel şeylerin kaynağı olarak görüp seviyorum.

_ Teşekkür ederim. Sen de benim için öylesin. Her hâlde sevmek buymuş... Hani buraya geliştikten söyleyecektin?

_ Evet. Şu kart olayı... Neden beni o avukata yolluyorsun?

_ 'Bana bir şey olursa' demiştin Veli...

_ Allah korusun da, sana bir şey olursa benim avukatla ne işim olacak ki?

_ O avukatta benim vasiyetnamem var...

_ Eee, bununla benim ne alâkam var Milliyet?

_ Dinle budala herif!... Hayatta en fazla güvendiğim kişinin sen olduğunu bilmen gerek.

_ Teşekkür ederim de...

_ O vasiyetnamemle mal varlığımı sana bırakıyorum...

_ Olamaz! Asla böyle bir şeyi kabul edemem. Daha borçlarımı bile ödeyemedim. Hem ben senin malını ne yapayım ki? Akrabalarına neden bırakmıyorsun?

_ Dinle deliii. Duyan da çok malım varmış sanacak. Babadan kalma bir dairem, biraz param falan... Zaten sana değil, çocuklarıma bırakıyorum...

_ Çocukların mı?... İyi de sen evli...

_ Deminden beri hep bunu konuşuyoruz Veli... Sadece evlenmekle, doğurmakla çocuk sahibi olunmuyor ki...

_ Peki ya?

Milliyet koynundan bir tane fotoğraf çıkarmıştı. Minik iki tane kız çocuğu. Onlara baktı baktı, iç geçirip:

_ Bunlar benim çocuklarım, yavrularım. İkizler...

_ Çok da şirinlermiş Milliyet. Nereden buldun bunları?

_ Köylümüz... İlkokula gidiyorlar. Doğdukları zaman babaları askerdeydi. İki ay sonra da şehit haberi geldi!...

_ Çok üzüldüm.

Veli bir süre çocukların fotoğraflarına daldı gitti. Perişanköy'ü, Nazlı ile Aslı'yı hatırladı. Karababa'da ölümle boğuşmasını... Acaba Milliyet'i de bu miniklerin duaları, çaresizlikleri, gelecekleri, günahsız solukları mı kurtarmıştı ölümden? Ya Nazlı ile Aslı'nın feryatları olmasa kendisi hayatta olabilecekti miydi? Kendi kendine, "canlarım benim" diye mırıldandı.

_ Bir şey mi dedin Veli?

_ Minikleri birilerine benzetmiştim de... Perişanköy'den Nazlı ile Aslı'ya. Onlar da öğretmen olmuşlar. Çoktandır göremedim yavrucakları. Sen bana bakma. Ben böyle ara sıra konuşurum.

_ Anneleri Ayşe Hanım çaresizdi. Hiçbir gelirleri de yoktu. Babaları ırgatlık yapardı köyde.

_ Yazık!...

_ Ayşe Hanıma varıp; kızlardan birini bana evlâtlık vermesini, eğer kabul ederse, diğeri için de kendisine sürekli yardımda bulunacağımı söyledim. Ayşe Hanımın cevabı beni düşündürdü, duygulandırdı, ağlattı: "Öğretmen hanım beni yavrumdan, yavruları da birbirinden ayırma. Annelik hasretini anlıyorum. Ama anne olmak sadece onu doğurmak değildir. Gel, yardım edeceksen, benim sıcak bağrımdaydım et onlara. Sen yine anne olursun. Hem de, çok daha yüce ana olarak!..."

_ Geçekten de çok anlamlı ve duygulu konuşmuş. Ben bile şu anda ağlamak istiyorum.

_ Evet, bu çocuklar benim. Mal varlığımı da bu yavrulara bırakıyorum. Şu an her ay sürekli bir şeyler gönderiyorum. Eğer bana bir şey olursa, vasiyetnameme uygun olarak; ikizlerim üniversiteyi bitirene kadar, yettiği kadar onlara harcayacaksın. Ondan sonra geriye bir şey kalırsa istediğini yap. Akrabalarımdaya ne bunlara yetimlerim kadar ihtiyacı olan var, ne de bu işe senin kadar...

_ Bana gösterdiğin güven için çok teşekkür ederim. Fakat bu sorumluluğu omuzlarıma yıkmasan...

_ Hayır, hayır Veli. Bu iş sana ait. Neyse, şimdilik yırttın. Sanırım kefeni gömlektik.

_ İnşallah sana bir şey olmaz da... Eğer öyle bir şey olursa, şunu bil ki; kızlar üniversiteyi bitirdikten sonra da onlara göz kulak

olurum ve malını da uygun yerlere bırakırım. Bir kuruşuna bile dokunmam. Bundan emin olabilirsin.

_ Sağ ol Veli. Sana güvenmekle ne kadar da haklıymışım.

_ Ben de seni her geçen gün daha fazla sevmekle ne kadar haklıymışım. Bugün bana iyi bir ders verdin. Çok etkilendim inan.

_ Asıl dersi ben senden alıyorum da, senin bundan haberin yok.

_ İltifatına teşekkür ederim. Hadi hoşça kal...

_ Güle güle. Kendine iyi bak ve üzülme. İnsanlık için olmayan hiçbir şey üzülmeye değmez.

***

Evet Veli konuyu öğrenmişti, ancak bunu Nihal'a nasıl anlatacaktı? Anlatsa bir dert, anlatmasa bir başka dertti!...

Anlatayım mı, anlatmayayım mı? Kendim mi söyleyeyim, başka birine mi söyleteyim, diye düşünürken; postacı boşanma celbini uzattığında, artık çok geç olduğunu anlamıştı! "Al sana bir kaya, nerene dayarsan daya!" diye söyleniyordu.

Evet, ona bir haber bile vermeden boşanmak için başvurmuştu Nihal. Peki şimdi ne olacaktı? Acaba onunla konuşsa bir yararı olur muydu? Milliyet'ten öğrendiklerini olduğu gibi aktarsa bir işe yarar mıydı? "Vursan ölüyor, vurmasan ekmeğini elinden alıyor..."

Veli düşündü düşündü, en sonunda tekrar kayınço Ramazan'ı varmayı uygun gördü. Ramazan Velilere gelip, kız kardeşine nasihat verip, tatlı sert biraz da azarladı. Kart olayının iç yüzünü sanki kendisi öğrenmiş gibi, Veli'den duyduğu kadarıyla anlattı. Ortalığın iyice karışmaması için; gerek kendisinin geldiğini, gerekse olaylar hakkında eşine bir şey söylenmemesini de tembihleyip gitti.

Nihal'ın boşanma isteği şimdilik rafa kalkmıştı. Fakat ne morali düzelmiş, ne de düşüncelerinde gözle görülür bir değişme meydana gelmişti.

27- DOST KAZIĞI!

Fikri'nin oğlu öleli epey olmuştu, ama Veliler kendilerine bir türlü gelip de başsağlığına gidememişlerdi. Hem bir ziyaret olur, hem de Nihal biraz açılır düşüncesindeydi Veli. Nihal da olur deyince, varıp gittiler.

Gidişleri bayağı zor olmuştu. Fikirler yazlıklarındaydı. Yazlık da uzak mı uzak...

Görünürde Fikirlerde üzüntüden eser yoktu. Sulhiye Hanım yine kendi âlemindeydi! Acayip kıyafetler, sükse, fors... Ancak izet ikram boldu. Acaba bu da bir, süksenin gereği miydi?

Yemekten sonra Velileri alıp yazlığın bahçesini gezdirdiler. Kocaman, harika bir çiftlik! Ağacından, kuşundan, havuzundan, hayvanından... Yok, yoktu işte! Bu ne ihtişam, bu ne saltanatı. Sulhiye Hanım ağzını büke büke anlattıkça anlatıyor, övündükçe övünüyordu. Fikri de ara sıra Veli'ye; "sözlerimi tutsaydın şimdi sizin de böyle bir yeriniz olurdu" kabilinden, fısıldayıp duruyordu. Bu söz ve davranışlar ise Nihal'ı, sanki bir çalar saat gibi kurdukça kuruyordu!...

Her şeye rağmen huzurlarının olduğu pek söylenemezdi. Fikri ile Sulhiye Hanımın arasındaki iplerin bir hayli gergin olduğu imalardan anlaşılıyordu. Yine yetişkin kızlarının da nerede olduğu, ne yaptığı pek umurlarında değildi. Fazla sorunca da; "altında araba, cebinde para, onu da mı biz düşünelim?" deyip geçiştiriyorlardı.

Ziyaret kazasız belâsız atlatılmıştı, fakat Nihal da doldukça dolmuştu. Şu Veli bir ağzını açsaydı!...

Kıvılcımı, Veli'nin, Nihal'ın yattığı yatağın yanına gidip: "Hadi hayatım kalk. Kendini bu kadar bırakma. Bak sana neskafe yaptım." sözleri çakmıştı! Nihal yüzüstü düştüğü yataktan doğrulmuş, Veli'yi anasından doğduğuna pişman edecek şekilde açmış ağzını, yummuştu gözünü:

_ Hay Allah kahretsin neskafesini! Bunlarla ne yapmaya, neyi savuşturmaya çalışıyorsun?

_ Hayrola karıcığım, ne oldu seni bu kadar sinirlendirecek?
_ Veli Veli, sıkıldım artık ben bu hayattan. Boğuluyorum!...
_ Neden boğuluyorsun karıcığım? Ne yapmamı istiyorsun?
_ Ne bileyim ben... Şu hâlimize bak!... Bizim yaşımızdakilerin torunları, tosunları; atları, katları, yatları var. Bizim hâlâ kafamızı sokacak bir evimiz bile yok.

_ Üzme kendini bu kadar karıcığım. O da olur. Şurada emekliliğimize bir şey kalmadı. Tazminatlarımızı alınca, biz de kavuşuruz bir yuvaya. Çoluk çocuk işi de, kısımetse olur.

_ Ya Veli, nasıl da bu kadar vurdumduymaz olabiliyorsun! Daha emekli olacaktıydık da, ev alacaktıydık da, kısımetse çoluk çocuk olurmuş da...

_ Karıcığım, her şeyin hayırlısı de. Bak Fikrilerin koskoca çocukları ölüp gitti. Çok istersin, bir de bakarsın ki bin pişman olmuşsun. Hem ben ne yapayım çocuk konusunda?

_ İkide bir bunu başıma kakma. Çocuğum olmuyorsa benim ne kabahatim var? Hem sen diğer şeylere neden bakmıyorsun?

_ Neye bakayım?

_ Hah, işine gelmezse anlamazsın...

_ Bak Nihal, mutluluğu varlıkta, şan ve şöhrette görüyorsan aldanıyorsun. Fikrilerin mutlu olduğunu mu sanıyorsun? Zenginlik, varlık mutluluk demek midir? Nereye varınca, ne olunca mutluluğa ulaşacağını sanıyorsun? Öyle bir şey yok. Mutluluk her zaman elimizin altında. Bize çok yakın. Ama onu anlamak, takdir etmek gerek. Mutluluk; mesai sınırlaması tanımaksızın harıl harıl çalışarak yarattığımız, nefesimizi bile çevrelettiğimiz mutsuzluk deryasının içinde. Elimizi daldırıp, nazik bir çiçek gibi incitmeden almamız gerek. Sen mutluluğu her şartta yaratmasını bilemezsen, mutluluk ısmarlama vasıtalarla asla gelip seni bulmaz. Her anın, her nefesin, her şeyin kıymetini bilemeden mutlu olamazsın.

_ Başladı yine filozofumuz... Sen bana gerçeklerden haber ver. Sulhiye Hanımdan, Fikri'den bahset. Bir de bize bak! Ne zaman bir evimiz olacak? Yazlığı, çiftliği bıraktık da... Ne zaman bir arabamız olacak? Biz insan gibi yaşayanların arasına ne zaman katılacağız? Bütün mesele bu işte...

Veli tartışmayı daha fazla uzatmadı. Uzatmanın kime faydası olabilirdi ki? Ne yapsaydı yani? O bir öğretmendi. Onu bir ev kirasına mahkûm edenler utanmıyorsa... Hem kendisi de Veli ile beraber değil miydi? Ne işi vardı Sulhiye Hanıma takılmada? O onun ne dengi, ne de yolunu izleyeceği biriydi. Cahil, gösteriş meraklısı, kibirli, gururlu; gözü doymaz, insaf ve ızan fukarası birisi nasıl olurdu da ona örnek olabilirdi? Sulhiye Hanımın partilerine katılmak da ne demektir? Akıl işi miydi onun gibi para harcamaya yeltenmek? Atlar tepinirken, eşeklerin arada canı çıkmaz mıydı?...

Yazık değil miydi zavallı bir kocaya pahalı hediyeler, eşyalar aldırılmaya? Yazık değil miydi evin tüm yükünü onun sırtına yüklemeye? Mademki bir şeyler sahibi olmak istiyorsun; neden el ele, omuz omuza vermiyorsun? Neden parayı çar çur ediyorsun? Sen de kocan kadar maaş alıyorsun. Nerede? Lüzumsuz, gösteriş icabı harcamalar. Yakınlarına, sözüm ona dostlarına, arkadaşlarına bol keseden dağıtma. Millet parasını değerlendirirken, sen onlara yardım ediyorum diye kazık yiyorsun. Birileri seni kullanıyor, fakat sen acısını kocandan çıkarıyorsun.

Daha bunun gibi binlercesini Veli kendi kendine düşündü taşındı, evirdi çevirdi. Nihal ile bunları tartışmasının ne yararı olabilirdi ki? İyisi mi gerilimi iyice büyütmemeliydi. Çok uğraşıyordu, fakat başaramıyordu işte. Yapacak fazla bir şey yoktu. Belki zaman, ilâç olma lütfunu bir gün sunabilirdi!...

***

Veli'nin kafası yine karman çormandı. Aradan geçen bunca süre hiç de lehine gelişmemiş; umutlarının, hayallerinin üzerine hep karlar yağmıştı. Çok arzuladığı, çok istediği bir çocuk sahibi olma hayali bir türlü gerçekleşmemiş, Nihal ile akortları nedense bir türlü uymamıştı. Yoktu işte ağızlarının ne tadı ne de tuzu. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, şimdi buna bir de hiç beklemediği, hiç ummadığı büyük bir problem daha ekleniyordu!

Kapının zilini açtığında karşısında iki tane zebellâ gibi adam duruyordu:

_ Buyurun...

_ Veli Bey siz misiniz?

_ Evet...

_ Borcunuzun vadesi bir hayli geçti Veli Bey. Bir an önce öde-
mezseniz...

_ Ne borcu beyefendi?

_ Bakınız, bu çekte yazan isim sizin değil mi?

_ Evet, benim. Ama benim böyle bir çekim yok. Daha doğrusu
ben çek kullanamam. Ben bir memurum, öğretmenim...

_ Biz onu bilemeyiz. Birkaç çek daha imzalamışsınız.

_ Haklısınız. Benim adım kullanılarak çıkarılmış. Ama...

Veli Öğretmen beyninden vurulmuşa dönmüştü. Bu borç yükü
altında, bu moralsizlik ortamında bir bu eksikti!...

Veli bir süre önce nüfus cüzdanını kaybetmişti. Hemen gidip
bir gazeteye ilân vermiş, yenisini çıkartmıştı. Fakat eskisini bulan
üçkâğıtçı birisi gidip Veli adına çek almış ve piyasayı, Veli'nin
ömrü boyunca hiç yiyip içmeden ödeyerek bitiremeyeceği şekilde
dolandırmıştı. Şimdi savcılık savcılık, mahkeme mahkeme: "Bu
ben değilim, bu çek bana ait değil" diye dolaşacak; sanki eli çok
genişmiş gibi cepten de epeyce bir miktar masraf edecekti. Ya so-
nuç bir de olumsuz çıkarsa? Ya bir de memuriyetten olursa?...

***

İşte böyleydi... Aksilikler onun yakasını bırakmaya hiç de ni-
yetli değillerdi. Otobüste, bu sorunları kafasında evirip çevirerek
gidiyordu. Fazla kalabalık değildi içerisi. Arkaya yakın bir yerde,
ayakta dikilmişti. Arka koltuklar tamamen talebelerle doluydu.
Bunlar lise öğrencileri olmalıydı. Gör Veli Öğretmenin yetiştir-
diği öğrencilerden kaç talebe vardı lise sıralarında. Uyanış'taki
öğrencilerinin ise belki de çoğu üniversiteyi bitirmişlerdi.

Cavur cuvur otobüsü inletiyorlardı. İnsan arkadaş gurubu ile
birlikte olunca hep böyle neşeli ve daha serbest oluyordu. Belki o
da öğrencilik günlerinde böyleydi. Onlara kendini kaptırınca, ka-
fasındaki sorunlar bir anlık olsun tatile çıkmıştı. Ah gençlik ah!
Ne de güzelmişsin... Veli belki de onların babalarının yaşına var-
mıştı. Ama birçokları gibi onları horlamıyor, hırlamıyor, üstelik
anlayışla karşılıyordu.

Onlar bizim geleceğimizdi. Biraz hoşgörüyü onlara çok mu gö-
rüyorduk? Ne kadar da güzel olurdu onlara biraz anlayış göstere-

bilsek. Varsın biraz bağırtı çağırıtı yapsınlar. Varsın bazen de daha büyüklere yer vermesinler. Onların hiç yorulmaya, hasta olmaya... hakları yok muydu?...

Arka koltuktaki öğrenciler bir ara birbirleriyle el kol hareketine giriştiler. Sonra içlerinden biri seslendi: “Hey! Bu eşofmanı kim giymiş? Hıyar kokusu geliyor!...”

Veli gayriihtiyarî olarak bir süre güldü. Biraz neşelenmişti. Daha sonra biri kalkınca, gidip aralarına oturdu. Niyeti onlarla konuşmaktı:

- _ Aranıza gireyim de bari kavga etmeyesiniz.
- _ Kusura bakma be ağabey...
- _ Rica ederim. Arkadaşlar arasında böyle şeyler olur. Liseli misiniz?
- _ Evet ağabey. Siz ne iş yaparsınız ağabey?
- _ Öğretmenim.
- _ Lise öğretmeni mi?
- _ Hayır, ilk...
- _ Kaç yıldır öğretmensiniz?
- _ İlk mezunlarım üniversiteyi çoktan bitirdiler.
- _ O ooo!... Fakat hiç de o kadar yaşlı göstermiyorsunuz inanın öğretmenim.
- _ Teşekkürler. Ancak sizin yaşlarda olmayı öylesine çok istedim ki...

***

Veli Nihal’ın iş konusuna şimdiye kadar hiç burnunu sokmamıştı. Nereye gidecek, ne zaman dönecek, kiminle görüşecek...

Fazla sık olmasa da, Fikri bazı iş ziyaretlerine Nihal’ı da götürüyordu. Bazen Veli’ye; “kusura bakma Veli, Nihal’ı da uzaklara götürüyorum, ama mecbur kalıyorum,” dediğinde Veli: “İş konusuna ben burnumu sokmam. Sizinle Nihal’ın arasındaki mesele.” derdi. O bu gibi konularda eşine güvenmişti. Güvenmek de zorundaydı. Ne yani, burnunu Nihal’ın işlerine soksa; onun avukatlığına, koruyuculuğuna soyunsa işler daha mı rayında gidecekti?

Yine o tür iş görüşmelerinden biriydi. Fikri Nihal’ı da berabe-

rinde götürecekti. Her zaman olduğu gibi Veli anlayışla karşılamıştı. Çalışıyor, para kazanıyordu. Elbette ki gereğini yerine getirecekti.

***

Sabahın erken saatlerinde Fikri ile Nihal yola çıktılar. Erken oluşu işlerini kolaylaştırıyordu. Trafik yoktu. Birkaç saat içinde, kız gibi arabayla Ankara'nın kokusunu alır olmuşlardı. Bir yerde mola verip, bir güzel kahvaltı yapıp tekrar ateşlediler. Mesai saatinden çok fazla çalmadan iş görüşmesine yetiştiler.

Görüşmeler, yazışmalar, öğle yemeği derken; yorucu bir günün akşamına kalmadan dönüş yoluna çıktılar.

Fikri iş görüşmesinden son derece memnun kalmıştı. Keyfi gıcırdaydı. Ancak aynı sevinç Nihal'da yoktu. Ne de olsa o bir çalışandı işte! Kısacası bir emekçi... Atalarımızın dediği gibi; “eşek kuyruğu, ne uzar ne de kısalır!...” Bu yüzden Fikri'nin neşesine, onun frekansı ölçüsünde katılamıyordu. Fikri de zaten bu akortsuzluğun farkındaydı. Eee, ne de olsa az kulağı kesiklerden, az yolun yolcularından değildi!...

Yine yolda bir mola verip karınlarını doyurdular. En güzel, en pahalı yemekler ısmarlıyordu Fikri. Sonra bir iki kadeh de; her ne kadar Nihal teklifini reddetse de, kendisi yuvarlamıştı. Ara sıra da manası her tarafa çekilebilecek türden lâflar ediyordu Nihal'a!

Tekrar yola koyulup süzöldüler. Yol güzel, araba da gıcır olunca mesafe dayanmıyordu. Neredeyse İstanbul'un kokusu geliyordu ki, Fikri ana yoldan saptı! Nihal bir garipliğin olduğunu sezmişti:

- _ Nereye gidiyoruz Fikri Bey? Yoldan sapmadık mı?
- _ Şey. Şurada, hemen ileride bir yazlık var. Gelmişken bir uğuralım, ha...?
- _ Gecikmeyelim Fikri Bey. Akşam oluyor...
- _ Ya sadece bir iki dakikamızı alır.

Fazla üsteleyememişti Nihal. Bir iki dakika dediği yol yarım saati aşmıştı. Ama artık itirazın da bir anlamı olamazdı. Arabadan inip yazlığa yöneldiler. Kapıyı açıp buyur etti Fikri. Yazlıkta kimsecikler yoktu. Üst kata çıktılar. Oradan balkona.

Nihal balkona çıktığında büyülenir gibi olmuştu. Balkonun kor-

kuluklarına doğru ilerlerken, denizin harikası onu hayrete düşürmüştü, kendine doğru çeker olmuştu. Fikri arkasından onu izliyordu. Ne harika bir yerdi!...

Nihal bir denize, bir bahçeye, bir ormanlıklara baktı. Tam yaşanacak yerdi, fakat o kısık sesle, “tam ölünecek yer!” diye mırıldandı. Fikri; avını yakalamak üzere sabırsızlanan bir canavar gibi arkada kıvranıyordu! Ona doğru biraz daha yaklaştı: “Dilerseniz bu denizler, bu ormanlar ayağınızın altına serilir” dedi! Nihal bir anda bu sözlerin ne anlama geldiğini anlayamamıştı. Kötü bir şeyler ima ediyor olamazdı. O her zaman, özellikle de Veli ile beraber oldukları zaman: “Nihal benim kardeşim yerindedir.” demiyor muydu?...

Fikri biraz daha yaklaşmıştı. Nihal ensesinde nefesinin sıcaklığını hissederken, o da kollarıyla avını kavramak üzereydi!...

Nihal’in beyninde kısa süre içinde onlarca senaryo canlandı. Deniz, orman, atlar, katlar, yatlar... Sonra Veli geldi gözlerinin önüne. Bu adamdan da ne köy, ne de kasaba olurdu! Daha fazla beklemenin ne âlemi vardı ki? Bekleyip de ne olacaktı sanki? Bu ömür bu şekilde tüketilmeye değer miydi?

Peki Fikri sözlerinde samimî miydi? Ya gayriciddî ise?... Gerçekten dediklerini ayaklarının altına serer miydi? Ya Sulhiye Hanım?... Yoksa geçici bir arzunun yansıması mıydı bu sözler? Yahut da kendi kendine gelin güveyi mi oluyordu? Ya bir de duyduklarını yanlış anlamışsa!...

Sonra Veli ile tanıştıkları ilk günler gözünün önüne geldi. Bir arkadaşı ile beraberlerken Veli: “Ben kimsenin uçkurunun bekçisi değilim!” demişti. Bu sözler Nihal’in beyninde zonk diye çınıladı. Hayır hayır, her ne olursa olsun, bu adama böyle bir kahpelik yapılamazdı! Hem o bir ...rospu muydu?...

Fikri Nihal’ı kavıyordu ki, Nihal ani bir refleksle: “Hayır, olmaz! Böyle bir şeyi nasıl bana söylersiniz?” diye, arkasına dönüp suretle kaçmaya başladı. Fikri birden şaşırılmıştı. Böyle bir tepkiyi beklemiyordu. Ne yapıp, ne edip bu pisliği temizlemeliydi. O da Nihal’in arkasından seslenerek koşmaya başladı:

_ Duuur. Nihaaal... Niye kaçyorsun?

_ Hayır, duramam. Bu berbat yerden... Sizi de...

- _ Yapma be Nihal! Sen beni yanlış anladın.
- _ Bunda yanlış anlayacak ne var ki. Düpedüz bana yeltendiniz. Hemen istifa edeceğim.
- _ Aaa! Nasıl da böyle düşünebiliyorsun? Neden sözlerimi yanlış anlıyorsun...
- _ Peki ne demekti o sözler?
- _ Hangi sözler Nihal?
- _ Bu denizler, bu ormanlar ayağınızın altına serilir demekle ne kastediyordunuz?
- _ Yahu bundan kötü manalar çıkarmanın âlemi var mı? Yani isterseniz sizin de böyle yerleriniz olur, dedimdi.
- _ Nasıl yani?
- _ Eee, o kadar Veli'ye söyledim... Gel beraber olalım, beraber çalışalım diye. Kabul etmedi. İsteseydi şimdiye kadar ne köşeler dönerdik. Yine de yapabiliriz. Hepsi bu.
- _ Özür dilerim. Bennn...
- _ Aaa Nihal! Biz Veli ile hem arkadaş, hem de akrabayız. Sen de benim kardeşim sayılırsın. Düşündüğün gibi olabilir mi hiç?
- _ Tekrar özür dilerim.
- _ Önemli değil. Haydi gidelim.

Tecrübeli Fikri bu badireyi de usta bir manevrayla kısa sürede atlatmıştı. Nihal da sakinleşmiş, yola koyulmuşlardı. Fakat Fikri'nin son sözleri Nihal'ı gün geçtikçe dolduracak, huzurunu kaçırdıkça kaçıracaktı: "İsteseydi şimdiye kadar ne köşeler..."

***

Veli olanlardan bi haberdi. Nihal söylememişti başından geçenleri ve asla da söyleyemezdi, söylemeyecekti. Fakat bu olay onun ağırlı başının daha ziyade ağrmasına tuz biber ekmeye devam edecekti.

Veli de mutlu değildi. Nihal ile bir türlü akortları tutmuyordu. Artık yavaş yavaş onun da bu evlilikten umutları hazan olmaya başlamıştı. Çaresi yok gibiydi. Ne dese, ne yapsa Nihal'ı ikna edemiyor, onun hayata bakış açısını değiştiremiyordu.

Yalnız hissediyordu Veli kendini. Bunca yıl aşkla, şevkle bu ülkeye hizmet etmiş bir gönül adamının, ne yazık ki tutunacak dalı

yok gibiydi. Ona en fazla destek olacak, hayatını en fazla paylaştığı eşi ayrı telden çalıyor, ayrı dünyaların insanıymış gibi davranıyordu. İşin en acı tarafı ise, o kadar fedakârlığa, o kadar uğraşa, o kadar ikna çabasına rağmen; gelip geçici bazı düzelmeler dışında, bir arpa boyu yolun ötesine geçememiş olmasıydı! Daha fazla direnmenin ne faydası olabilirdi? Bu, kendisini de tüketmekten başka ne işe yarardı?...

Eşi böyleydi de diğerleri çok mu farklıydı? Sanki dört bir yan dertlerle çevrenlenmişti! Kendi çocuğu gibi üzerine titrediği Mehmet'i, yine kendi elleriyle kodese tıkmamış mıydı?... Ah be kötü talih! Vay be vicdansızlar, namussuzlar! Vay insanlığa değmemişler! Vay insanlığa bir esinti kadar bile katkı sağlamayanlar! Vay...

Fikri ile Sulhiye Hanım ise işin bir başka cabasıydı! Her ikisi de; Veli'ye rağmen, isteyerek ve istemeyerek Nihal'ın kanına girmeye devam ediyorlardı. Bu cendereden kurtulması imkânsız gibiydi. Nihal da lâf anlamadığına göre; ikiliye söz geçirmesi, lâf anlatması, onları yola getirmesi mümkün müydü?

Derneğe de son zamanlarda pek takılamaz olmuştu. Ama bir var ki, dernek artık yavaş yavaş kendi kendine yürüyordu.

Hayatta en çok sevdiği insan Milliyet'ti, fakat içinde bulunduğu şartlar onunla da fazla diyalog kurmasına imkân vermiyordu. Çok istiyor, çok arzu ediyordu sık sık görüşmek, muhabbet etmek, dertleşmek, ama...

Okul da diğerlerinden pek farklı değildi. Bazı öğretmenlerin tavırları canını öylesine sıkıyordu ki. Ancak iyi olan bir şey varsa o da şu idi ki; Veli, bu kadar sorununa rağmen, öğrencilerine olan ilgisinden hemen hemen hiçbir şey eksiltmemişti. Belki de onun, bu kadar problem karşısında yıkılmamasının en büyük iksiri bu idi.

Öğrencilerinin sorunları, kendi dertleri yanında, arkadaşlarının problemleriyle de ilgilenmek zorunda kalıyordu. Yahut o kendisini öyle hissediyordu. İşte böylesi sorunlardan biri, yine dönüp dolaşıp onu bulmuştu:

İngilizceci Volkan Öğretmenin bir süredir durgun olduğunu çakmıştı Veli. Ama ne o Veli'ye anlatıyor, ne de Veli sormaya

cesaret edebiliyordu. Zaten çok samimî de sayılmazlardı. Ancak Veli Öğretmen Volkan Öğretmenin; gün be gün kronikleşen bir dert enkazı altında, giderek kısılan çılgınlarla haykırmaya çabaladığını çok iyi tahmin ediyordu!...

Bir gün Volkan Öğretmeni iyice perişan hâlde gören Veli, çaktırmadan onu bir kenara çekti:

_ Hayrola Volkan Bey! Sizi uzun süredir durgun, dalgın, bir sorunu varmış gibi görüyorum. Nedir mesele?

_ Hay Allah sizden razı olsun Veli Bey. Ben de bunu sizinle konuşmak istiyordum, ama bir türlü cesaret edemiyordum.

_ Aman efendim, rica ederim. Ne cesareti! Biz şurada hepimiz arkadaş değil miyiz? Birbirimizin sorunlarına da duyarsız kalırsak...

_ Öyle demeyin Veli Bey. Her insanla sorun paylaşılmaz. Bu konuyu sizden başkasıyla konuşamazdım...

_ Estağfurullah.

_ Her insan derdini anlayamaz. Her insan makul ve mantıkî bir yaklaşım gösteremez. O yana çeker, bu yana çeker. Önüne gele-ne, bin de ilâve edip anlatır. Sır saklamak, dert paylaşmak adam işidir Veli Bey.

_ Ee. Öyle Volkan Bey...

_ Ben sizi hep güvenilir, inanılır, dert paylaşılır biri olarak görmüşümdür...

_ İnşallah size yardımcı olabilirim. Anlatır mısınız sorununu-zu?

_ Çok zor durumdayım Veli Bey. Lütfen beni mazur görün.

_ Bu kadar sıkılmayın Volkan Bey. Sorun insanlar içindir. Hayvanların böyle bir derdi yok. Madem sorun bizim için, onun çözümü de bizim tarafımızdan olacak. Bugün size, yarın bize. Kınanacak, sıkılacak bir şey yok. Buyurun, sizi dinliyorum.

_ Bir kız var Veli Bey...

_ Anlıyorum...

_ Ne yapacağımı şaşırdım. Bana bir akıl verin.

_ Âşık mı oldunuz yani Volkan Bey?

_ Hem de nasıl! Tutuldum!...

_ Çok üzüldüm. Her insanın başına bu tür olaylar gelebilir. İnsanın gözü bir, başka şey göremez olunca!... Şu anda siz ondan başkasını göremiyorsunuz, değil mi?

_ Aynen öyle.

_ Fakat Volkan Bey, siz evli barklı, çoluğu çocuğu olan birisiniz. Nasıl olur?...

_ Doğru da, dayanamıyorum ki Veli Bey!...

_ Nereden bu kız? Arkadaş mı, dost mu, tanıdık mı?

_ Orası daha da berbat Veli Bey!...

_ Neden?

_ Kız benim öğrencim!

_ Aaa, nasıl olur Volkan Bey! Sizin öğrencileriniz daha çok küçük!...

_ Sekizinci sınıf öğrencisi. Fizik olarak da çok gelişmiş. Ne yapıp, ne edip elde edeceğim! Kafaya koydum bir kere.

_ Peki, kızın haberi var mı olaydan?

_ Bilmiyorum. Belki de sezinliyordur. Ancak ben ilgimi son zamanlarda iyice belirginleştirdim.

_ Valla ne diyeyim Volkan Bey. Çok yanlış yaparsınız. Sonunda da pişman olacağınız kesin. Size sabır ve akıl tavsiye ederim. Lânet olsun! Bu hırs, bu ateş insanın içine bir düşmeye görsün... Söndürülmesi, atılması çok zor.

_ Evet, maalesef öyle Veli Bey.

_ Sonra etrafınızdan, çevrenizden, dostlarınızdan ne gibi tepkiler geleceğini düşünün. Sizin neredeyse onun kadar çocuklarınız var. Yuvanız yıkılacak, adınız lekelenecek. Peki, bütün bunlar niye? Sonunda bir bakacaksınız ki, hepsi bir hiçmiş! Geri dönebilecek misiniz? Kaybettiklerinizi geri getirebilecek misiniz?

_ Söyledikleriniz doğru da Veli Bey, gelin siz bunları içimdeki kasırgalara anlatın!...

_ Anlamaya çalışıyorum; fakat işin yanlışlığı, vahimliği, korkunçluğuyla da uyarmak istiyorum sizi. Olayı ancak siz çözebilirsiniz. Beyninizde çözmelisiniz. Şimdi duygu ve hisleriniz aklınıza galip geliyor. Eğer aklınızı galip getirirseniz bu belâdan kurtulursunuz. Kendinizi dinleyin. Aklınızı ön plâna çıkarın. Çok

düşünün. Ben ancak size sabır ve akıl tavsiye edebilirim. Bilmem ki, bir psikoloğa görünseniz... Dersten sonra çıkalım da şöyle bir volta atalım. Belki temiz hava, yürüyüş iyi gelir. Ne dersiniz Volkan Bey?

_ Teşekkür ederim Veli Bey. İyi olur.

_ Haydi görüşürüz.

***

Yalnızlık, çaresizlik, umutsuzluk... Bütün bu uğursuzlar elinde inleyen Veli, bir çıkış yolu düşündü durdu. Ne yapıp, ne edip de hayata dört elle sarılacaktı? Olmuyordu işte, hayat ona bir türlü gülmüyordu. Ya o gülmesini beceremiyordu, ya da gerçekten ona gülmek yasaktı.

Yine bunalımlar okyanusunda filika ararken, kendini Dolmabahçe'de, deniz kenarında bulmuştu. Belki bir deniz havası iyi gelirdi. Ne kadar da iyi olurdu şu kıyıya vuran dalgalar sorunlarını alıp götürselerdi.

Ferahlamak şöyle dursun, sanki dalgalar kucak dolusu dertlerle merhaba diyorlardı! Veli gözlerini denize doğru daldırdı. Yıllar öncesindeydi: Ülkenin yedi düvel tarafından işgal edildiği yıllar... Dikilmişlerdi sömürücüler gemileriyle, top ve tüfekleriyle karşılına. Ama geldikleri gibi gitmişlerdi! Fakat bu sefer yedi düvel yerine tam yetmiş düvel işgal etmişti yurdunu! Gemi yoktu, top tüfek, asker yoktu. Fakat bu sefer çok daha başkaları, çok daha vahimleri vardı: Sömürü vardı, emperyalizm vardı; vurgun, soygun, yalan, talan, rüşvet; cahillik, kabalık, kavga, dövüş, kan, intikam, acı, gözyaşı... Öyle bir yetmiş düvelde ki, yok yoktu işte:

Adaletsizlik, sahtekârlık, soygun, sömürü, torpil, tokatçılık, talan, rüşvet, kazık, kalleşlik, haksızlık, düşmanlık, iftira, dalavere, ihanet, hakaret, gaddarlık, yağma, üçkâğıtçılık, zorbalık, zalimlik, menfaatperestlik; alay, aldatma, bağınazlık, saygısızlık, taassup, kibir, haset, lânet, lekeleme, erdemsizlik, edepsizlik, efelik, münakaşa, fitne, fesat, ilkelik, yalan, yağcılık, utanmazlık, zevzeklik, riyakârlık, nankörlük, nezaketsizlik, anlayışsızlık; kin, şiddet, öfke, kan, hınç, ihtiras, tahrik; azgınlık, arlanmazlık, asalaklık, küstahlık, kölelik, hırlaşma, laçkalık, laklak, liyakatsizlik, pasif-

lik, cahillik, gaflet, görgüsüzlük, uyuşukluk, uşaklık, umutsuzluk, onursuzluk!...

Böyle garip duygular içerisinde dalıp gitmişti Veli. Kendini bu berbat bataklıkla sarmalanmış hissetti. Bütün pislikler bir okyanus gibi azgınlaşıp etrafını çevreliyordu! Sonra bu dert deryasının üzerinde; önde iki büyük ve arkasında binlerce ağlayan göz gördü. Öndeki iki büyük gözden birinin kendisine, ötekini de Milliyet'e ait olduğunu hissetti!...

Gözlerden sağanak gibi yaşlar boşalıyordu. Bu yaşlar umudun, özlemin, barışın, adaletin, saygının, sevginin, birlik ve beraberliğin damlalarıydı. Işık saçarak dert deryasına boşalıyorlardı. Damlalar giderek işgal okyanusunu delmeye başladılar. Sonra dibinden bir filiz! Büyüdü, büyüdü... Açılmakta olan bir gonca... Veli: "Geldikleri gibi giderler"i tekrarlayarak uyandı!...

Evet bu hayal ona bir ışık tutuyordu, tutacaktı her hâlde! Bayağı etkilenmişti. Acılar, gözyaşları aslında bir umudun, bir uyanışın müjdecisiydiler. İnsanları uyarmaya, çalışmaya, didinmeye devam etmek gerekiyordu. Velilere yılmak yakışmazdı.

İyi de, nasıl?... Ne kadar çabalasa da, birileri ezip geçiyordu. O yetiştiriyor, namussuzlar kallesçe kodese tikiyordu. Aklını çeliyor, fikrini bulandırıyor. Bütün bunlara nasıl karşı koyabilirdi?

Sonra kafası Nihal'a takıldı. Ah şu Nihal bir kafa dengi olsaydı! O zaman sorunlarla ne kadar da cesaretle savaşırdı. Ona yardımcı olması bir yana, üstüne üstlük moralini de berhava ediyordu.

Ve aklına oğluşu düştü! Belki de asla olamayacak oğluşu... Şimdi bir oğluşu olsa ne kadar da iyi olurdu. Onunla dertleşir, onunla boğuşurdu. Stres atardı. Onu kendisi gibi yetiştirirdi. Zayıfladığı zaman davasına o kucak açardı. Ya şimdi?... "Ah Nihal ah! Hem kendi hayatını, hem de benimkini kararttın" dedi. Asla ulaşamayabileceği oğlunun özlemiyle ağlamaya başladı! Sonra başladı kendi kendisiyle konuşmaya:

- _ Yahu gerçekten bu kadar dertle ben nasıl başa çıkacağım?
- _ Sen de biraz büyütüyor musun Veli?
- _ Neresi bunun büyütme? Ben yapıyorum, onlar bozuyor...
- _ Yaşamın kuralı bu Veli: Birileri yapacak, birileri de bozacak.

Neden onlar değil de sen pes ediyorsun? Ölüncüye kadar yapmaya devam et. Zaten yaşamının, bu ömrü tamamlamanın da esas esprisi bu değil mi?

_ Yani ölüncüye kadar iyi şeyler yapmaya yılmadan devam et diyorsun?...

_ Hah işte!... Demiyorum, doğrusu aynen öyle çünkü.

_ Fakat gücüm, takatim tükeniyor. Yaptıklarım bozulunca moralim...

_ İşte esas irade burada başlar. Güçlü olmalısın, yılmamalısın.

_ O gücü ve iradeyi nereden bulayım? Ne doğru dürüst bir ailem, ne çocuklarım, ne param, ne pulum...

_ Bütün bunlar iyi de, hepsi geçici şeylerdir. Neden kalıcı şeyler düşünmüyorsun?

_ Ne gibi yani?

_ Meselâ bir eser...

_ Ben nasıl bir eser verebilirim ki?

_ Neden? Bu kadar yıllık birikimin var. İnsanlar yetiştirdin, sorunlar çözdün. Madem insanlar bozuluyor, bozuyorlar diyorsun; bozulmayan bir eser meydana getirebilirsin.

_ Ne tür bir eser?

_ Meselâ bir kitap...

_ Haaa! Olur mu dersin?

_ Neden olmasın?...

Veli'nin bu kitap olayı kafasına yatmış gibiydi. Evet evet, bir kitap yazmalıydı. Ama ya yanlış, zararlı bir şey yazarsa? Hadi canım sen de! Kitabın da zararlısı mı olurmuş? Okumasını, faydalanmasını bilmek gerek. Siz eğer zarar çıkarmak isterseniz, yararlanmasını bilmezseniz, dünyanın en iyi kitabı da size bir şey sağlamaz.

Kalıcı bir eser... Yıllarca, yüzyıllarca insanlara faydalı olacak bir eser. Kim bilir, belki de bir çocuktan bile daha faydalıydı! Çocuk... Besleyeceksin, büyüteceksin, fakat ona ne kadar hâkim olabileceksin. Belki de sana asi olacak! Sözüünü dinlemeyecek, karşı gelecek, zararlı olacak. Bu kadar hengâmede ona nasıl sahip çıkabileceksin? Fakat bir kitap öyle mi? Asla nankörlük etmez...

Bu olumlu düşüncelerle Veli bir süre kendini yoğurdu. Artık geri dönülmez yola besmele çekiyor gibiydi!...

İyi iyi... Bu kitap olayı Veli'yi bayağı rahatlatmıştı galiba. Sanki dertlerinin bir kısmını alıp götürmüştü. Ne oluyordu, yetmiş düvel de geldikleri gibi gidiyorlar mıydı? Veli'nin yeniden yeşermekte olan iradesi, onları geldiklerine bin pişman mı edecekti?

Bir akşamüstü Veli otobüse binmiş evine gidiyordu. Otobüste yer vardı, oturdu. Biraz yol aldıktan sonra içerisi kalabalıklaşmaya başladı. Bir başka durakta durduğunda da, yaşı Veli'den bir hayli fazla olduğu anlaşılan bir bey bindi. Veli hemen kalkıp yer verdi.

Yaşlı amca teşekkür edip oturdu. Sonra çantasını açıp bir küçük kitap uzattı Veli'ye. Kitabın üzerinde, "Garip Aşklar" yazıyordu. Sonra kitabı Veli'den alıp, imzalayıp geri verdi.

Amca bey öğretmen emeklisi olduğunu söyleyince, Veli de gururla öğretmen olduğunu söyledi. Çok hoşuna gitmişti Veli'nin. Hemen aklına; "Neden benim de böyle bir kitabım yok? Şimdi ben de ona hediye ederdim" sorusu takıldı. Başladı hayıflanmaya!

Veli amca beye hayran kalmıştı. Bu yaşta yılmamış, bir eser çıkarmıştı. Hem de kendi imkânlarıyla. Takdir etmekten başka ne yapılırdı ki?

Ancak kitabı okumaya başladığında bu fikri giderek erozyona uğramaya başlayacaktı! Evet, bir şiirdi ki, görmeye gözler!... Son zamanlarda oldukça modalaşmış mıydı ne bu çeşit abuk sabuk şeyler? Kelimeleri art arda sırala, olsun sana şiir! Bu da onlardan biri miydi ne! Bu kadar beleş miydi! İyi güzel, her şeyi anladık da; insan hiç değilse bu kelimeleri bir şey söylemek, bir fikir anlatmak için, biraz emek sarf edip sıralayamaz mıydı? Eser kimin için yapılır? Öyle bir eser vereyim ki, onu kimse anlamasın, kimseye fayda sağlamasın! Bu maharet miydi? Peki eserler kimin içindir?

Öyle veya böyle... Beğeniriz, beğenmeyiz. Fazla da diyecek bir şey yoktu. Ama kitabın içinde okuduğu bir cümle Veli'yi dehşete düşürmüştü.

Adam kitabın arkasında, içinde, dışında... kendisini ballandırıp durmuştu. Öyle başarı, böyle ödül... Kitapta çok sayıda da alıntı vardı. Bu alıntılar acaba bir bedavacılığın da sırtması mıydı? Her ne şekilde olursa olsun, topluma mal olmuş şahsiyetlerin sözlerine yer vererek; ucuzundan, bedavaca, onların safında olduğunu ima ederek, o parsadan nemalanmak mı isteniyordu? Acaba, birilerinin; “yüzde on hain kontenjanımız var.” dediği bir ortamda, yüzde kaç bedavacımız, beleşçimiz var, diye düşünmeden de edemiyordu insan!...

Veli’yi dehşete düşüren cümle aynen şöyle devam ediyordu: “Ramazan’ın 26. günü, Regaip Kandili’ni kutlamak için ...e telefon ettiğimde...”

Evet gün görmüş, devran sürmüş, birtakım duygu ve düşünceleri istismar ettiği aşikâr olan, Veli’nin duayenlerinden bir zatı muhteremin kitabında aynen böyle yazıyordu. Ramazan’ın 26. günü Regaip Kandili kutlanıyordu!...

Veli’nin morali bozulmuştu. Kendi meslektaşına bu ayıbı yakıştıramamıştı. İnsan bir toplumdan bu kadar soyut; insanların duygu, düşünce, inanç ve değerlerine bu kadar yabancı, bu kadar kayıtsız kalabilir miydi? Bilmiyorsun, bari sus! Her şeye burnunu sokmak zorunda mısın? Bu bir, alay etme şekli miydi yoksa?...

Böyle insanların yetiştirdiği nesil nasıl olurdu acaba? Vay ki vaylar hâlimize! Neden bu hâllere düştüğümüz belli olmuyor muydu? Veliler yapacak, birileri hoyratça, kaygısızca; sıkılmadan, utanmadan, arlanmadan bozacaktı. Kitap kim sen kim, denmemeli miydi?...

Düşünsün düşünsün, kızsın, bağırsın, başına ağrılar girsin... Ancak sonunda gerçeği görmek lâzımdı. Kızmakla bir yere varılamazdı. Onlar bozuyorsa, kendisi düzelterecekti. Kendisi faydalı bir kitap yazsaydı. İnsanların anlayacağı, faydalanacağı...

Evet işte bu kitapçık, belki de Veli’nin kesinlikle bir kitap yazmasına neden olacaktı. Öyle ki, artık bir eser verebilmenin heyecanıyla yanıp tutuşuyor ve: “Allah’ım! Kalıcı, faydalı bir eser üretmeden canımı alma” diye dua ediyordu.

28- DOSTLUK

Karabaş o gece havlayarak koşuşturup duruyordu. Belki de hayatında hiç bu kadar tedirgin ve huzursuz olmamıştı. Dostunu arıyordu! Küçük Emine'yi. Onu bulsaydı, belki de ortak dostlarını kurtarabileceklerdi. Fakat bilmiyordu evini, bulamıyordu işte...

Öyle garip bir geceydi ki; Karabaş ortalıklarda kıvranıp duruyor, Nihal evde yalnızlıktan kendi kendini yiyor, Veli Öğretmen ise varlığından bile habersizdi!

Karabaş'ın o gece yaptığı pek alışılmış değildi. Gece yarısını geçmişti ki, vücuduna sanki ağrılar üşüşmüş, gariplikler onu silkelemişti. Biraz kendini dinleyince, bunun açlıktan olduğunu sanıp, bir şeyler bulmak umuduyla yollara koyulmuştu. Ancak her nedense bu sefer pek de alışıktı olmadığı, daha önce fazla gitmediği bir yöne doğru sürükleniyordu!

Bir süre o istikamette yanı yöreyi kolaçan ederekten yürüdü, koştu. Küçük bir ormanlık olan park yerine yaklaşmaya başlamıştı ki, burnuna nefis bir et kokusu geldi. "Oh be! Ne iyi etmişim de bu taraflara doğru gelmişim" dedi içinden. "Şu eti bir bulursam bayram eder, ağrıyan midemi dindiririm" diye homurdandı.

***

O gün Veli Öğretmen uzun süre kendini deniz kenarlarına, parklara, bahçelere salmıştı. Kafası bozuktu. Yine Nihal'in kaptırımları, ulu orta konuşmaları, gereksiz söylenmeleri canını öylesine sıkıyordu ki. Maaşını almıştı. "Ne olursa olsun, gidip şöyle yarım kilo kıyma alıp, güzel bir çığ köfte yoğuracağım" dedi. Yıllar olmuştu ki, çığ köftenin tadını da, kokusunu da unutmuştu. Bu sefer tamamdı. Bir güzel acılı...

Akşam karanlığı çökmüştü. Kasaba varıp yarım kilo çığ köfte-lik yaptırdı. Evde baharat vardı. Biraz da yeşillik... Artık eve gidip yoğurmaktan başka mesele kalmamıştı. Kendini bu işe iyice kaptırmıştı. Fena da olmamıştı. Nihal'in verdiği can sıkıntılarını, şimdilik de olsa unutmuştu.

Kafasında çığ köfte yoğurarak yürürken, yanında bir araba dur-

du: “Beyefendi, Şu adresi biliyor musunuz?” diye, bir kâğıt uzatılar. Veli kâğıtta yazılı adresi biliyordu. Kendi yolunun üzerindeydi. Birkaç defa anlattıysa da, adamların anlamadığını gördü: “İsterseniz ben de sizinle geleyim. O taraflara doğru gidiyorum. Sizi oraya kadar götürebilirim” dedi. Zaten adamların istediği de buydu!

Biraz gittikten sonra araba yönünü başka bir tarafa çevirmişti. Veli önce, “yanlış girdiniz, Şu tarafa” falan dediyse de, sonunda işin içinde bir bit yeniği olduğunu anlamıştı. Kapıyı açıp atlama-ya veya bağırma-ya yelteneyim dediyse de; yanında oturan kara gözlüklü, dazlak kafalı zebellâ gibi adamın koltuğunun altına dayadığı tabancayı görünce!...

Küçük ormanlık yere gelince Veli’yi arabadan indirdiler. Ağzını açmasına bile müsaade etmeden: “Hey seni gibi köpek, bize numara yaparsın ha! Bu sana iyi bir ders olsun da, bundan sonra uyarılarımızı ciddiye alırsın. Demek sana ettiğimiz telefonlar ninni gibi geldi, öyle mi?” deyip, zavallıyı döve döve perişan hâle getirdiler. Sonunda da kafasına levye ile vurup; ölü bir vaziyette bırakıp, üstüne de Veli tarafından yazılmış(?) çekin fotokopisini atıp, çekip gittiler.

Veli bu çek olayı ile birkaç yıl önce tanışmıştı! Hani Şu nüfus cüzdanını kaybetme olayı var ya, işte o dava devam edip gidiyordu. Mahkeme mahkeme sürünmesi bir yana; bu tür tehlikeli durumlar, telefonla, ya da bizzat eve gelip tehdit etmelerle dertli başına dert olmaya devam ediyordu.

***

Karabaş et kokusuna iyice yaklaşmış, sevincine diyecek yoktu. Biraz, biraz daha yaklaştı. Veli Öğretmenin poşeti parçalanmış, çiğ köftelik kıyma yerlere dağılmıştı. Karabaş tam kıymalara yumulacaktı ki, evet, bir başka koku geldi burnuna. Bu bir dost kokusuydu! Onu, nefis kıymayı yemekten alıkoyabilecek kadar önemli bir koku!... Yana yöreye biraz bakındı, sonra yanı başındaki çitiliklere göz gezdirdi. Evet evet, yanılmamıştı. Bu çok sevdiği Veli Öğretmenin ta kendisiydi! Artık kıymayı, kokuyu falan unutmmuştu. Veli Öğretmen sere serpe düşmüş yatıyordu. Bir iki havladı, fakat Veli Öğretmende canlılık emaresi yoktu! Sonra ya-

nına varıp orasından burasından yaladı. Yine çıt çıkmadı. Bu sefer elbisesinden dişleriyle tutup çekmeye çalıştı. Alıp götürmeliydi. Böyle kalırsa, ölmemişse de ölecekti! Ancak gücü bir türlü sürüklemeye yetmiyordu. Fakat çalılıklardan biraz olsun çıkarmayı başarabilmişti. İyi ki de öyle olmuştu. Veli Öğretmenin kafası, orada bulunan küçük bir su birikintisine temas etmişti. Bu belki de hayatta kalabilmesinin son şansıydı!...

Karabaş Veli Öğretmeni sürükleyemeyeceğini anlayınca, koşarak Emine'yi bulmaya koyulmuştu. Emine'yi ona dost yapan da Veli Öğretmen olmuştu! Fakat ne Emine'nin, ne de Veli Öğretmenin evinin yerini tam olarak biliyordu.

Nihal evde yalnızdı. Kuduruyordu! Zaten morali iyice bozuktuk, bir de buna Veli Öğretmenin evi terk etme alışkanlığı eklenince... Gör şimdi kimlerle fingirdeşiyordu! Hele bir eve gelsin, ona yapacağını biliyordu... Bu tür şeylere ne gerek vardı ki? O ona, "istediğin zaman evlenebilirsin" dememiş miydi? Böyle de yapılmazdı ki.

Emine Veli Öğretmenin öğrencisiydi. Her ikisi de birbirlerini çok seviyorlardı. Daha Karabaş'la tanışmadan önce Emine Veli Öğretmenin talebesi olmuştu.

Emine birinci sınıfa başladığında çok üzgündü. Veli Öğretmen birkaç kez Emine'nin gizli gizli ağladığını görmüş, nedenini sormuşsa da yanıt alamamıştı. Son kez yakaladığında ise artık bu işi çözecekti. Birkaç kez, "yok bi şey öğretmenim" dediyse de, Veli Öğretmen üstelemiş ve Emine'nin, çantasının olmamasından dolayı ağladığını öğrenmişti. Ona moral vermeye çalışıyordu:

- _ Hiç insan çantası olmadığı için ağlar mı?
- _ Ama öğretmenim, babam bana çanta almıyor.
- _ Öyle deme Emine, hiç babalar çocuklarına çanta almak istemezler mi? Almıyor deme, belki alamıyordur.
- _ Fakat ben defterlerimi, kitaplarımı nasıl götürüp getireceğim öğretmenim? Niye bana çanta almıyorlar?
- _ Hadi bakayım Emine, artık şu ağlamayı bırak. Söz sana, yarın bir çantan olacak.

Veli Öğretmen gerçekten de ertesi günü Emine'ye bir çanta götürmüştü. Yıllarca kendisine hizmet ettikten sonra emekliye ayrı-

lan çantasıydı! Ama temizdi ve yırtığı pırtığı yoktu. Emine'nin çantayı gördüğündeki sevincine diyecek yoktu. Veli Öğretmen; her ne kadar bu çanta yüzden, burnu kanlar içinde kalacak şekilde yumruk yiyecek olsa da, onun sevincinin zevkini çıkarıyordu.

Emine o gün okulundan eve sevinç içerisinde dönmüştü. Artık onun da bir çantası vardı. Hem de güzel mi güzel bir çanta. Annesi merak etmiş ve kuşkulandı. Fakat Emine “Veli Öğretmen verdi” deyince de fazla üstelememişti.

Ancak ablası okuldan dönünce kızılca kıyamet başlamıştı. Ablası; “bu çantayı ben alacağım, sen küçüksün” diyor, Emine ise, “olmaz, çantamı kimseye vermem” diye boğuşup duruyorlardı.

Bu didişme babaları Hüseyin'in eve dönmesiyle de nihayet bulmamıştı. Biraz da Hüseyin, kızına çanta alamamanın verdiği huzursuzlukla dolmuştu. Kızlar babalarının yanında da kavgayı, didişmeyi sürdürdüler. Öyle ki, gece yarıları olmuştu ki paylaşma sorunu bitmemişti. Hüseyin bir iki defa kızlarının kulağını çekmişse de olay çözülmemiş, iş uzadıkça uzamıştı.

Hüseyin sabahleyin Emine ile beraber kalkmış; “kızım bugün seni okula ben götüreceğim” diye, Emine'nin elinden tutup yola koyulmuşlardı. Emine şaşırılmıştı. Babası şimdiye kadar hiç onu okula götürmemişti! Ne değişmişti acaba?

Epey yürümüşlerdi ki, karşılarına Veli Öğretmen çıktı. Emine, “öğretmenim” diye Veli Öğretmene doğru koştu. Hüseyin tam Veli Öğretmenin yanına varmıştı ki: “Veli Öğretmen siz misiniz?” dedi. “Evet,” cevabını alınca da küüüt diye burnunun üzerine bir yumruk!...

Veli Öğretmen yüzü kanlar içinde yere yığılmış, Emine ağlayarak kaçmıştı. Sükûnet içerisinde doğrulan Veli Öğretmen:

- _ Hayrola beyim, bir sorun mu var?...
- _ Olmaz olur mu!...
- _ Nedir?
- _ Siz neden benden habersiz kızıma çanta verirsiniz?
- _ Ne gibi bir kötülük var bunda beyim?... İnsanlar birbirlerine yardımcı olamazlar mı?
- _ Ama beni sabaha kadar uyutmadılar.
- _ Kim?

- _ Ablasıyla Emine.
- _ Neden?
- _ Çantayı bölüşemediler.
- _ Hah ha haaa. Demek mesele buydu. Olur böyle şeyler efendi. Affedersiniz, adınızı bağışlar mısınız?
- _ Hüseyin.
- _ Hüseyin Bey siz hiç dert etmeyin... Ben ayınısından yarın bir tane daha alırım. Onu da ablasına verirsiniz, olur biter.
- _ Çok özür dilerim öğretmen bey. Kendime hâkim olamadım.
- _ Takmayın kafaya, ara sıra olur böyle şeyler. Hadi görüşürüz.
- _ Güle güle. Tekrar özür dilerim.

Hüseyin ile Veli Öğretmen aralarını düzeltmişlerdi, ama Emine Öğretmenine yaklaşıyor, adeta ondan köşe bucak kaçıyordu. Utanıyor, sıkılıyor, babasından da nefret ediyordu! O onun öğretmenini dövmüştü. Veli Öğretmeni döven babayı ne yapacaktı ki! Evde de onunla hiç konuşuyorlardı.

Emine çalışkan bir öğrenciydi. Çalışkan olduğu kadar da uslu bir çocuktü. Öğretmenini de çok seviyordu. Ancak son olay onu öylesine derinden etkilemişti ki; bu durum hem derslerine aksetmeye, hem de öğretmeniyle arasının her geçen gün soğumasına neden oluyordu!

Veli Öğretmen çok uğraştı, çok didindi. Büyükler arasında ara sıra böyle tatsız şeylerin olabileceğini ona anlatmak epeyce zor olmuştu. Fakat sonunda başarmıştı. İkna çabası sonuç vermişti. Artık Emine Babasından nefret etmiyor, öğretmeninden de köşe bucak kaçmıyordu.

*****

Emine o gün de sevinç içerisinde okuluna gidiyordu. Okulunu seviyor, öğretmenini seviyor, derslerini seviyordu. Onu üzecek, canını sıkacak bir şey yoktu. Hopluyor, zıplıyor, şarkılar söylüyordu. Ancak bütün bu mutluluk tablosu, bir dönemeci geçmek üzere oluncaya kadar sürebilecekti!... Dönemecin kenarına boylu boyunca uzanmış bir köpeğin kuyruğuna farkında olmadan bastığında olan olmuş; bu güzel tablonun yerini acı, gözyaşı, hıçkırık... almıştı.

Köpek, kuyruğunun acısıyla Emine'nin kalçasından ani bir ref-

leksle ısırmişti. Emine hem korkmuş, hem de acılar içerisinde ağlayarak okuluna, Veli Öğretmene koşuşturmuştu. Veli, Emine'nin bu perişan hâlini görünce şaşırılmıştı:

_ Ne oldu Emine, neden ağlıyorsun?

_ Köpek ısırıldı öğretmenim.

_ Nerede?

_ İleride, yol kenarında öğretmenim.

Veli Öğretmen Emine'nin kalçasındaki ısırığa baktı, yara fazla büyük değildi. Ama ya köpek kuduz ise!... Hemen gidip köpeği bulmak lâzımdı. Emine'yi kucağına aldığı gibi yola koyuldular.

Köpek Emine'yi ısırıldığı yerdeydi. Sakinleşmiş gibi görünüyordu. Emine kızgındı:

_ Aha işte bu köpek öğretmenim. Beni bu köpek ısırıldı. Onu öldüreceğim.

_ Dur Emine, yapma. Neden seni ısırıldı, bir şey mi yaptın?

_ Hayır öğretmenin, bir şey yapmadım. Görmeden kuyruğuna bastım.

_ Bak gördün mü, bir kaza olmuş. O da can havliyle seni ısırılmış. İsteyerek yapmamış.

Veli köpeği bir süre süzdü. Köpekte kuduz olabileceğine dair bir işaret göremiyordu. Fakat bu iş ciddî bir işti. İyice emin olmalıydı. Yandan yöreden soruşturdu ki, köpek sürekli buralarda duran tanıdık, bildik bir köpekmiş. Veli Öğretmen rahat bir nefes almıştı. Gidip yiyecek bir şeyler alıp, Emine ile beraber yedirip, onu bir süre sevdiler. Sonra da adını Karabaş koyup, okula döndüler.

Karabaş bu olaydan çok memnun kalmıştı. Hem bir adı, hem de iki tane dostu olmuştu. Güzergâh Emine'nin güzergâhıydı. Veli Öğretmeni seyrek görürdü, ama Emine her sabah akşam oradan geçirdi. Her sabah geçerken de, çantasından öğleliğini çıkarır, Karabaş'ın hakkını verip öyle giderdi. Karabaş da onu yalnız bırakmaz; sabahleyin okula doğru, akşamleyin de evine doğru bir süre izledikten sonra yurduna dönerdi.

***

Evet, o gece Emine'yi bulmak için bağıırıp duruyordu Karabaş. Evinin yerini tam olarak bilmediği için ulu orta havlıyor, insan-

ları rahatsız ediyor, çoğundan da azar işitip küfür yiyordu. Yol boyunca Emine'ye eşlik ederdi, ancak hiç evine kadar gitmişliği olmamıştı. Bilseydi evinin önünde havlar, onu ne edip ne yapıp uyandırırdı. Zaten dostlukları öylesine ilerlemişti ki, Emine'nin Karabaş'ın sesini tanımaması imkânsızdı.

Fakat olmuyordu işte. Emine'ye bir türlü ulaşamıyordu. Havlaması yüzünden birkaç tane de taş yemişti. Fakat ne olursa olsun Emine mutlaka bulunmalı; Veli Öğretmen, dostu, dostluk timsali kurtarılmalıydı!

Karabaş maalesef başaramamıştı! Sabaha kadar, neler pahasına havlamışsa da Emine'yi bulamamıştı. Tek çare kalmıştı ki, o da; sabahleyin okula giderken onu yakalayabilmesiydi. Ya okula gitmezse? Ya başka bir yoldan giderse? Ya onu gözden kaçırırsa?

Çocuklar yavaş yavaş okullarına gitmeye başlamışlardı. Karabaş heyecanlanmıştı. Bir o yana, bir bu yana koşuşturuyordu. Sonunda Emine'yi gördüğündeki sevincine diyecek yoktu! Hemen koşup eline, yüzüne atılmaya, havlamaya başladı. Emine şaşır-mıştı. Karabaş hiç böyle huysuzluk yapmazdı. Karnı çok acıkmış olmalı diye çantasından bir şeyler vermişse de, aldırış bile etmemişti.

Karabaş Veli Öğretmenin yattığı yöne doğru havlayarak koşuyor, Emine'nin kendisini takip etmediğini görünce tekrar dönüp üzerine atılıyordu. Huzursuzluğu diz boyundaydı, ancak Emine bir şey anlayamıyordu. Yine o tarafa doğru koştu, havladı, bağırdı, yerleri tırmaladı. Emine, “Neyin var Karabaş?” diye sızlandı, fakat gerçeği bir türlü çözemedi.

Bu seans böylece bir süre devam edip gitti. Sonunda Karabaş Emine'nin kolundan dişleriyle yakalayıp çekmeye başladığında Emine'nin aklı başına gelmişti: “Bu Karabaş beni bir yerlere götürmek istiyor galiba” deyip, arkasından koşmaya başladı.

Karabaş hızlı koşuyor, Emine yetişemiyordu. Dönüp Emine'nin yanına geliyor, tekrar koşuyorlardı.

Nihayet Veli Öğretmenin yattığı yere vardılar. Emine öğretmenin boylu boyunca cansız bir şekilde yattığını görünce beyninden vurulmuşa döndü. Ağlayarak hemen gerisin geri koşmaya başladı. Karabaş'la beraber öylesine koşuyorlardı ki...

Okula vardıklarında Emine'nin neredeyse pili bitmişti. Nefes nefese kalmış; hem ağlıyor, hem de “Veli Öğretmen, Veli Öğretmen” diye, bağırabildiği kadarıyla bağırıyordu.

Karabaş da huysuzlanıp duruyordu. Bu hengâmeye öğretmenler koşturdular. Emine'nin durumuna köpeğin sebep olduğunu sanıp onu kovalamaya koyuldular. Emine artık bitmiş bir vaziyetteydi. Veli Öğretmen diyerek bayıldı!

Öğretmenler şaşırmişti. Bu işte bir iş vardı, ama neydi? Karabaş yine havlayıp, bağırıp, hırçınlaşıyordu. Birkaç kez kovalamışlardı; fakat o yine gelmeye, havlamaya, hırçınlaşmaya devam ediyordu.

Sonunda müdür bey de inmişti olay yerine. Biraz aralarında tartışınca, Karabaş'ın bir şeyler anlatmak istediğini kavradılar. Karabaş yine ilerlere kadar koşuyor, tekrar onların yanına geliyordu. Müdür bey: “Arkadaşlar, her hâlde Veli Öğretmenin başına bir şey gelmiş. Emine bayılmadan önce onun ismini söylediğine, Veli Bey de henüz gelmediğine göre... Siz Emine'yi bir hastahaneye kaldırın. Biz de birkaç arkadaş şu köpeği bi takip edelim” dedi.

Müdür beyle birkaç arkadaşı Karabaş'ı takip ettiler. Veli Öğretmen boylu boyunca yatıyordu. Hemen hastahaneye yetiştirdiler. Ancak oraya bırakılmış olan çek fotokopisi Veli'nin uzun bir süre canının sıkılmasına, derdini anlatmak için soğuk terler dökmesine neden olacak, onu bunalıma düşürüp, her önüne gelene; “ben böyle bir şey yapmadım, ben suçsuzum” dedirtip duracaktı.

Veli Öğretmen artık hastahanedeydi, emin ellerdeydi. Yaşayıp yaşamayacağı için ciddiyetine bağlıydı. Ama ya Nihal?...

Nihal kızgınlıkla, sinirle, Veli Öğretmene bin bir türlü bedduayla akşamı sabah etmişti. Sabahleyin iş yerine varınca da hemen Sulhiye Hanımı aradı:

_ Alo. Sulhiye Hanım, benim. Nihal...

_ Hayrola Nihal, bir şey mi var?

_ Ya bu gece bizim herif eve gelmedi de, bir bilginiz var mı, diye soracaktım.

_ Ah be kızım!... Sen bu erkekleri daha anlamadın mı? Erkek

milleti böyledir, onlara güvenilmez. Gelmezse gelmesin. Bırak ne zaman gelirse gelsin. Ne yapacaksın bir ömür boyu o adamla kuzum? Gitsin, gelmesin. Sen de böylece kurtulursun.

Veli akşama doğru komadan çıkmıştı. Nerede olduğunu, neye uğradığını bilmiyordu. Bir beyin kanaması atlatmıştı. Ancak bunu Karabaş'a borçlu olduğunu henüz bilmiyordu. Karabaş onu çekip, kafasını suya bırakmasaydı, doktorun dediğine göre çoktan "Tahtalı Köy"ü boylamış olacaktı!

***

Veli'yi böylesine için için ağlatan neydi? Aslında iki şey için ağlıyordu; ancak son zamanlarda çok ister olduğu bunlardan birisini şimdiye kadar hiç de dert etmemiştir.

Bir evinin olmasını istiyordu. Belki böylece Nihal'in can sıkıcı sözlerinden sıyrılabilir, evliliğini kurtarabilirdi! Gerçekten de öyle mi olurdu? Evden sonra bir başka istek, sonra bir başkası sıralanmaz mıydı?

İkincisi ise bir çocuğunun, özellikle de oğlunun olmasını istemesiydi. Ama görüldüğü kadarıyla bu da imkânsızdı!...

Neden bir oğlunun olmasını istiyordu? Başka ne yapacaktı ki? Bir türlü Nihal ile anlaşamamışlardı işte. Belki bir oğlu olsa derdini onunla paylaşabilirdi. Koskoca dünyada yalnızlık içindeydi!

Çok mu şey istiyordu? Elbette ki hayır, ama olmayınca da olmuyordu işte. Ömrünü ülkesine adanmış bir öğretmenin, başını sokacak bir ev sahibi olamamaya mahkûm edilmesi anlaşılır gibi değildi. O aslında bir değil, belki de binlercesini çoktan hak etmişti, ancak...

Veli'nin çaresizlik karşısında istedikleri, aslında derdinin dermanı şeyler değildi. Ona, kafasına uygun bir yar lâzımdı. O zaman ne ev, ne de çocuk derdi bu denli onu hiçkürtir olabilirdi. Fakat bütün çabasına rağmen bunu başaramamıştı işte. O Veli Öğretmen ki, hiçbir zorluk karşısında pes etmemiş, bütün sorunların üstesinden gelebilmişti. Fakat Nihal konusunda maalesef kaybetmişti. Bütün gayret ve uğraşısına rağmen kafaları uyuşmamış, dünyaya bakış açısını değiştirememişti bir türlü.

İşte bu ruh hâli de, Veli Öğretmeni kitap yazma konusunda dürtükleyip duruyordu. Bir eseri, dikili bir dalı, bir evlâdı olacaktı.

Asla hayırsız olmayacak bir evlât. Yıllarca, yüzyıllarca insanlığa faydalı olabilecek bir evlât. İyi bir eser; belki de yüzlerce eve, onlarca evlâda değer demektir. Peki ya bu konuda da ona rahat var mıydı?

Daha ta işin başında, ona en fazla destek olması gereken eşi kafasını bulandırmaya başlamıştı. Veli ufak ufak notlar tutuyordu ki, bir pisliliğin olduğundan şüphelenip pirenlenmişti:

_ Ne o, sevgiline mektup mu yazıyorsun?

_ Ne sevgilisi, ne mektubu be Nihal! Kitap yazacağım. Kısa kısa notlar tutuyorum.

_ Hah hayyy! Bizim adam bu sefer de yazarlığa soyunmaz mı! Biraz da kendini öyle avutursun. Aklın doğru şeylere çalışmaz ki zaten...

_ Ne var bunda gülecek? Kitap yazmak, bir eser vermek kötü mü?

_ Yazarlıktan önce başka ne yapman gerekenler var ama...

_ Neymiş onlar?

_ Kafanı biraz para kazanma yollarına yorsan...

_ Bir bildiğin yol var mı?

_ Bu kadar insan nasıl yapıyorsa...

_ Bunları daha önce tartışmıştık Nihal.

_ Ya, elbette... Bir kitap maceran eksikti. Aldığın üç beş kuruşu da o işe kaptırırsın. Oh ne âlâ!

Nihal çaktırmadan ara sıra Veli'nin notlarını karıştırıp, gerçekten birilerine bir şeyler yazıp yazmadığını kontrol ediyordu. Veli ise gün be gün biraz daha kendini bu işe kaptırıyordu. Eee, tamam, oluyor demeye hazırlanıyordu ki, bu sefer de neler yazması, nasıl yazması; yazacaklarının doğru mu, yanlış mı olacağı kafasını bulandırmaya başladılar.

Bu kararsızlık hâli Veli'yi bir süre oyaladı. Sonunda anladı ki, bu iş; rotasız olarak uçsuz bucaksız okyanusta yol beğenmeye benziyor. Önemli olan iyi niyet: Kimseyi yanıltmamaya çalışmak, faydalı şeyler üretmek... Kısaca: karar verip, dosdoğru ilerlemek...

***

Veli kitap yazma işinde epey ilerlemişti ki, bomba gibi bir haber ortalığı acıya boğup dağıldı! Fikri'nin kızı, fazla miktarda uyuşturucu aldığı için, maalesef genç yaşta hayatından olmuştu!

Bu olayda Veli'nin ne kabahati vardı? Hatta anne ve babasını çok defalar uyarmıştı bile. Ancak o öyle düşünmüyor, kendini suçlu ve sorumlu hissediyordu. Ne yapıp, ne edip çocukları kazanmalıydı. Eğer çocuklar hayatla, yaşama, kendileriyle barışık olsalardı; bir idealleri olsaydı, belki de şimdi yaşıyor olacaktı. Öyleyse onları bir yolunu bulup topluma kazandırmalıydı. O bir öğretmendi. Bu yüzden sorumlu kendisiydi. Yolunu yöntemini nasıl bulur, o surlarla çevrili mantığa nasıl sirayet edebilirdi? O da onun meselesi olmalıydı. Fakata Veli Öğretmen de biraz şahsına haksızlık etmiyor muydu? Peki ya, kendisine bir el uzatan, derdine derman olan var mıydı?

Kolay mıydı yetişkin iki evladı kara toprağa vermek!... Ama ne Fikri'yi, ne de Sulhiye Hanımı çok da fazla sarsmışa benzemiyordu. Genç Tuğba'nın cenazesi başında; kara kara gözlüklerin arkasında kelli felli adamlar iş, aş, belki de aşk muhabbetindeydiler. Kim bilir, acaba Veli kadar içi yanan bir başkası daha var mıydı?...

29- İNSANIN BEDELİ!...

Aradan aylar geçmişti. Veli, Nihal'ın can sıkıcı tavırlarına, başının etini yercesine söylenmelerine rağmen, kitap konusunda epey ilerleme sağlamıştı. Ancak daha çok yolu vardı: Önce müsveddeyi bitirecek, sonra temize çekecek. İmlâ hataları, düzeltmeler, çıkarmalar, ilâveler... Bütün bunları nerede, neyle yapacaktı. Bir, kötü mötü de olsa bilgisayarı olsaydı.

Bazen ilham geliyor saatlerce yazmaktan kendini alamıyor, bazen de günlerce elini kaleme, kâğıda sürmek istemiyordu. Bu iş de demek bir ilham işi, sabır işiydi. İçinde acıyı ve sorumluluğu hissettiği ölçüde yazabiliyordu. Kendi kendine şöyle söyleniyordu: “Demek ki çilesi olmayanın sanatı olmuyormuş! Ne kadar seversen, ne kadar yanarsan, eserin de o denli büyük oluyormuş!”

O gün Fikri'nin yanına gitmeye karar vermişti. Gidip biraz hoş beş edecek, ölen kızı dolayısıyla biraz teselli edip, bütün bunlardan ders çıkarması gerektiğini edebî lisanla anlatmaya çalışacaktı. Bir derdi daha vardı. Mehmet hapisten çıkmış, yine iş arayıp duruyordu. Şu çocuğa bu sefer adam gibi bir iş vermesini, ya da bir miktar yardımda bulunmasını talep edecekti.

Tatsız tuzsuz da olsa, Nihal ile biraz sohbet edip Fikri'nin odasına geçti. Fikri her zamanki gibi Veli'ye çay ısmarlayıp, halini hatırını sordu. O da karşılık verip, tam konuya girmeye hazırlanıyordu ki, kapıyı; kendilerine göre yaşça biraz küçük gösteren bir bey tıklatıp, kafasını içeri doğru uzattı. Fikri hararetle ayağa fırlayıp:

_ Ooo Şeref Bey, sizi buralarda görmek ne şeref! Buyurun, buyurun...

_ Merhabalar. Şımartmayın Fikri Bey. Ara sıra uğramıyor muyuz? O kadar da vefasız sayılmayız.

_ Tanıştırayım: müteahhit Şeref Bey ve Veli Bey. Şeref Bey ... Partisinin İstanbul il başkan yardımcısı, Veli Bey de amcaoğlu.

_ Ha öyle mi!... Memnun oldum. Demek sizin böyle yakışıklı amcaoğlunuz da vardı Fikri Bey?

_ Teşekkürler Şeref Bey. Gerçekten de amcaoğlu yakışıklıdır, lâf aramızda.

_ Teveccüh ediyorsunuz.

_ Rica ederiz... Nasılsınız Veli Bey?

_ Teşekkür ederim. Siz nasılsınız Şeref Bey?

_ Sağ olun. Uğraşıp gidiyoruz işte. Geçim dünyası...

_ Müteahhittiniz değil mi, yanlış anlamadımsa?

_ Evet öyle... Siz ne iş yaparsınız?

_ Öğretmenim efendim.

_ Amcaoğlu idealist öğretmenlerdendir Şeref Bey!

_ Amaaan sen de... İdealistliği mi kaldı bu işlerin. "Salla başı al maaş" yapıyorlar. Elifi görse mertek sanan, sözüm ona talebeler yetiştiriyorlar.

Şeref Bey bir süre daha bu şekilde ulu orta, hakaret dolu sözlerle konuşup durdu. Veli meslektaşlarının, mesleğinin böylesine acımasızca, fütursuzca, insafsızca suçlanmasına bir hayli içerlemişti. Zaten kafası da bozuktu. Şu toy politikacı müteahhide bir dersini vermeliydi:

_ Pardon, ne tür müteahhitlik işleri yapıyorsunuz Şeref Bey?

_ Genelde kamu, belediye işleri...

_ Ha... Şu üfürsen yıkılan cinsten inşaatlar!...

_ Aman efendim, böyle suçlamayın hemen herkesi.

_ Estağfurullah, fakat nice canların bu binalar altında kara toprak olduğunu da kabul etmelisiniz. Düşündükçe insanın içi yanıyor da...

_ Biraz da devletin kabahati değil mi?

_ Nasıl yani?

_ İhalelerde o kadar kırma istenirse, olacağı budur...

_ Siz de almayın efendim. Devletin yanlışı sizi haklı çıkarır mı?

_ O zaman da iş alamıyoruz. Aç mı kalalım yani?

_ Şeref Bey, gördüğüm kadarıyla epeyce genç gösteriyorsunuz.

_ Teşekkürler.

_ Lâtime olsun diye demedim. Durumunuz nasıldır?

_ Ne bakımdan?

_ Her hâlde çulsuz değilsiniz. Bir partinin, hem de iri bir parti-

nin İstanbul gibi koca bir ilinin başkan yardımcısı da olduğunuza göre...

_ Hâlimize bin şükür. Aç değil, açıkta değiliz.

_ Hah, ben de bundan bahsedecektim işte.

_ Nasıl yani?

_ Aç değil açıkta değilseniz, binlerce insana canlı mezar olacak külüstür binaları yapmaya sizi kimse zorlayamaz. Gerçi aç da olsanız bu bir mazeret sayılmaz ama...

_ Ne yapalım yani, elimiz kolumuz bağlı mı oturalım?

_ Başka iş yapın: iyi iş, temiz iş... Bir engel mi var?

_ O zaman da gerilerde kalırsınız... Rakipleriniz sizi fersah fersah geçer. Zamana ayak uydurmak zorundasınız.

_ Hah, işte şimdi asıl mesele anlaşıldı! Zamana ayak uydurmak, rakiplerden geri kalmamak... Sözün kısası, sizin meşhur deyiminizle: “değişmek!...”

_ Nasıl yani?

_ Bu lâflar bayatladı artık Şeref Bey... Siz bu ihaleleri torpilsiz, partili olmadan aldığınızı söylemeyeceksiniz her hâlde.

_ Bu imkânsız.

_ İşte bir değişim felsefesi!...

_ Amcaoğlu yeter. Şeref Beyi zorlama bu kadar. Bizim Veli biraz doğrucudur(!) da Şeref Bey...

_ Ne güzel. Biz de öyleyiz. Gelsin bizimle beraber çalışsın.

_ Ben bir öğretmenim. Yani devletin memuru. Benim partiyle martiyle işim olmaz.

_ Amaaan Veli Bey siz de! Ne memurlar var ki, particiliğin danişkasını yapıyorlar.

_ Onlar da sizin gibi zamana ayak uyduranlardan, değişenlerden demek! Peki nasıl gidiyor çalışmalar? Seçimde ne yapacaksınız?

_ Çok iyi gidiyor, kesin kazanacağız.

_ Haaa, iyi iyiii... Umarım şu millet için güzel şeyler yaparsınız. Siz de diğerleri gibi hem kendinizi, hem de milleti aldatıp kandırmazsınız inşallah.

_ Ondan hiç şüpheniz olmasın efendim.

_ Peki bundan nasıl bu kadar emin olabiliyorsunuz?

_ Her şeyimiz şeffaf. Programımız iyi. Kadromuz çok güçlü... Demokratik bir partiyiz. Gayemiz ülkemize, insanlarımıza hizmet etmek.

_ Hah hah haaa. Çok özür dilerim. Kusura bakmayın, kendimi tutamadım da bir an.

_ Neden güldünüz Veli Bey?

_ Demokratik bir partiyiz deyince...

_ Niçin? Bir yanlışlık mı var bunda?

_ Şeref Bey, sizin yaşınız bunları bilmek için biraz küçük olabilir. Fakat şu gördüğünüz garip bendeniz, bugün başımızdaki buyuranlarınızla yıllarca bu konu için kavga edip durdu.

_ Anlamadım...? Vurdu kırdı yapacak gibi birine de pek benze miyorsunuz ama...

_ O şekilde değil Şeref Bey. Yani fikir mücadelesi...

_ Niçin?

_ Bugün pek demokrat geçinen ağabeyleriniz bir zamanlar demokrasi düşmanı idiler! Onun için kavga eder dururduk. Şimdi ne oldu ise birdenbire değiştiler(!) ve demokrasinin yılmaz savunucuları kesildiler. Çıkarları öyle mi gerektiriyordu? Demokrasi, kendimiz için gerekli olduğu zaman mı savunulacak bir şeydi? Yoksa; “gayeme ulaşmak için papaz cübbesi giyerim!” mantığı mı galip geldi?

_ Değişme olamaz mı Veli Bey?

_ Bu kavram da son zamanlarda pek moda oldu be kardeşim! Zorda kalan kıvırtıp, “değiştim” deyip geçiyor. Bu nasıl bir değişimdir? Sen şurada kısa bir zaman önce ak dediğinin, bugün yılmaz kara savunucususun! Evet, adam gibi değişmeye, yani gelişmeye ne diyebilirim ki? Ama bu zevatlar dün söylediklerinin hemen hemen hepsinden çark ettiler. Yüz seksen derece dönülerek değişme olmaz. Değişim ancak gelişme şeklindeyse anlaşılır olur. Siz dün insanların bir kısmının duygu, düşünce, inanç ve hislerini kullanacaksınız. Sonra daha büyük yerlere gelmek, daha büyük parsalar toplamak için bu kesimi çiğneyip, bir peçete gibi kullanıp fırlatarak; eski fikirlerinizi inkâr edip, “değiştim” diyerek insanların karşısına çıkacaksınız. Buna değişme değil; kendini in-

kâr etmek, çıkarı uğruna kendini satmak denir!

_ Bu kadar da insafsız olmayın, ileri gitmeyin Veli Bey.

_ Yalansa siz düzeltin Şeref Bey. Bu ya çok korkunç bir dar görüşlülük ve cehalet, ya korkunç bir aldatma, ya da vahim bir kendini satmaktır.

_ Her insanın bir bedeli vardır. Aksini mi söylüyorsunuz?

_ Evet, öyle söylüyorum. İnsana değer biçilemez. Eğer insansa tabii! İnsanın değeri; fikrinin büyüklüğü, ona gösterdiği bağlılığın derecesi ve başka fikirlere olan saygısının ölçüsüne bağlıdır. Eğer siz kendi fikrinizi satıyor, birilerini paspas gibi kullanıyor, işinize geldiği zaman dansöz gibi fikir değişimi yapıyorsanız, size adam demek haksızlık olur. Adam odur ki; “Bir elime güneşi, bir elime de ayı verseler yine de devamdan dönmem” diyen adamdır. Varsa bir davanız; bunun değeri, karşılığı olmaz, onu satın alacak banknot bulunmaz. Bu ise sizin insanlık değerinizdir. Kısaca Şeref Bey: İnsanlık ne makamla, ne parayla, ne de bir başka karşılıkla satılamaz. Söyleyin bana; davaları uğruna çark etmeyip ipe gidenler mi, yoksa menfaati uğruna kıvırtanlar mı delikanlı?... Değişen ne?... Biz bu kadar canları uşak olup olmamak uğruna mı; yoksa o mu, bu mu bizi uşak yapsın diye feda ettik?

_ Ama bu kadarı da çok...

_ Neden rahatsız oluyorsunuz ki? Siz konuyu açıyorsunuz, ben de görüşümü belirtiyorum. Bu kadar çözülmeyi, kokuşmayı ben böyle yorumluyorum. Siz varın zamana ayak uydurma deyin, değişme deyin... Umarım ki, global kitlesel işgal furçasının içsel taşeronu olmazsınız! Demokrat olduğunuzu, şeffaf olduğunuzu söylemişsiniz...

_ Evet öyle...

_ Peki kaç kere başkanınızı yanlışlıklar, hatalar karşısında uyurabildiniz, ıkazda bulunabildiniz?

_ Öyle bir durum hiç olmadı ki...

_ Vah, vah, vah ki, hem de ne vahlar hâlimize!...

_ Neden?

_ Aynı terane sizin partinizde de devam ediyor demek...

_ Ne teranesi Veli Bey?

_ Öyle bir şey hiç olmadı ki diyorsunuz.

_ Doğru...

_ Bakınız Şeref Bey, bu tutum bizi yiyip bitiren korkunç bir iletir. Biraz açalım isterseniz.

_ Ee, buyurun. Fazla uzun sürmesin de...

_ Bu yaklaşımınızın altında şu korkunç gerçekler var. Şöyle ki: Bir kere bu tutumunuz sizin, başkanınızın hiç hata yapmadığı inancına mahkûm olduğunuzu gösterir ki; bunun ne ilmî, ne de dinî hiçbir geçerliliği yoktur. Bu korkunç bir saplantıdır. Ne demek bizim büyüklerimiz, bizim başkanımız yanlış yapmaz demek? Hâşâ onlar Allah mı?

_ Estağfurullah.

_ Öyleyse onlar da hata yapabilirler. O zaman ya biz onlara körü körüne, kayıtsız ve şartsız bir şekilde kul köle olmuşuz; hatalarını göremez hale gelmişiz, ya da yanlışlarını söylemeye ne cesaretimiz kalmış, ne de bunu yapmaya müsaade ediliyor demektir! Her iki durumda da vahlar hâlimize! Böylece kendi ellerimizle onları tanrılaştırırız! Beyimiz de her yaptığının doğru olduğu tanrıvari yanlış sanısıyla uçar da uçar! Gidebildiği kadar, gider de gider! Ama işler ters yüz olunca da kızılca kıyametler kopar. Başlar suçu birilerinin üzerine atmaya. Teşkilât yıkılmış, yok olmuş, dağılmış. İnsanlar sürünmüş, çile çekmiş, yerle bir olmuş... Ne gam! O artık bir ilâhtır! Hata kendisinde değil, onu kul gibi dinlemeyenlerdedir. Parti, kurum, teşkilât... sıfırlanmış, peeeh! Kendisi bir baş ya!... Sözüünü iki etmeseler işler yolunda gidecek. Neden kullukta sebat etmiyorlar ki?

_ Fakat bu dedikleriniz bütün partilerde de böyle değil mi Veli Bey?

_ Ama be kardeşim!... Siz de diğer partilerin aynısı iseniz, bir farkınız yoksa neden çıktınız? Evet, sahi söyler misiniz, siz neyi nasıl değiştireceksiniz? Şu, açık bir partiyiz, lâfını da biraz açar mısınız? Kararlarınız tam bir demokratik usul ile mi alınıyor? Seçimler tam demokratik bir ortamda mı yapılıyor? Başkan atamaları, tayinleri kendisi yapmıyor mu? Başkanın istemediği biri bir yerlere gelebiliyor mu? Partinizin malî kaynakları açık, seçik, şeffaf mı? Hesabını kitabını verebiliyor musunuz?

_ Bütün bunları benim bilmem mümkün değil Veli Bey. Gelin

partiyeye, sorun öğrenin.

— Ama siz dediniz açık, demokratik bir partiyiz diye. Bilmediğiniz bir partiye beni davet ediyorsunuz. Programımız belli diyorsunuz, fakat neyi nasıl yapacağınız hakkında bir bilginiz yok. Söyler misiniz bana, işsizliği nasıl çözeceksiniz? Gelir dağılımını nasıl düzelteceksiniz? Her gün, ne rezil yerlerini, ne rezil şekilde kıvırtarak yahut ne idiği belirsiz gizli mahfillerden destek alarak meşhur olmalara, bu ülkenin maddî ve manevî kaynaklarını kurtarılanlara nasıl engel olacaksınız? Yoksa başkalarının yaptığı gibi sırtınızı bir yerlere yaslayıp; onun çıkarını kollayarak, ona uşaklığın karşılığında aldığınız riyakârane destekle size rakip olan, canınızı sıkan, içinizde gizlediğiniz kinin intikamını mı alacaksınız?

— Bütün bunları benim bilmemi beklemeniz haksızlık değil mi Veli Bey? Partinin programı var, yayını var, ilgili kurumları var. Cevabını ancak onlar verebilir.

— Siz de pek alt tabakadan sayılmazsınız ki... Ne için bu partiye girdiniz? Programını severek, inanarak değil mi? Yoksa ufukta iktidar ışıltısı gördünüz de, daha büyük ihaleler kotarmak için mi?

— Emmoğlu yeter artık. Şeref Bey sevdiğimiz, saydığımız bir arkadaşımız. Bu kadar üstüne gitme. Bu kadar da idealistlik, doğruluk olmaz. Sana anlatamadım gitti be emmoğlu...

— Üzdümse özür dilerim Şeref Bey. Ama her geçen gün biraz daha kötüye gitmenin ıstırapıyla söyledim bütün bunları. Niyetim asla hiçbir kurum, kuruluş ve şahıs olamaz. Kavgam sadece yanlışlarla, kötülüklerledir. İnsanları yok etmek gibi bir niyetim yok ve asla da olamaz. Önemli olan olumsuzlukları yok etmektir.

— Siz hiç merak etmeyin Veli Bey. Partimiz bütün işlerin üstesinden en kısa zamanda gelecektir. Fikri Beyin, sizlerin ve vatandaşlarımızın sayesinde.

— İyi şeyler yaparsanız her zaman destekçiniz olurum. Kötü şeyler yaparsanız da her zaman yakanızıdayım.

— Belki biliyorsunuzdur, Fikri Bey de seçimlerde milletvekili aday adayımız. Sizi de aday yapalım Veli Bey.

— Haaa! Öyle mi Fikri? Nereden çıktı bu yahu? Hiç duymamış-

tım. Sen de ne; “yere bakan, yürek yakan” cinstenmişsin ki emmoğlu!

_ Öyle oldu emmoğlu. Şeref Beyin dediği gibi, gel seni de aday yapalım.

_ Olmaz Fikri, ben bir devlet memuruyum.

_ İstifa edersin...

_ Hayır. Ben bir eğitimciyim. Ondan anlarım. Siyasetten anlarım diye düşündüğüm zaman ne âlâ. Ama şu anda ne partiler beni anlıyor, ne de ben onları. Yani anlayacağın; ne kafama göre bir parti var, ne de şartlarım siyasete girmeye uygun. Bütün partilerimize başarılar. Onlara hep aynı uzaklıktayım. Her zaman, insanlarımıza iyi şeyler yaptıklarında destekçileri olacağım.

_ Yine de şu adaylık konusunu bir düşünün Veli Bey.

_ Peki, bu sizin elinizde mi Şeref Bey?

_ Evvel Allah... Partide yerimiz, gücümüz sağlamdır. Sözümüz dinlenir, hatırımız sayılır.

_ Ya seçimlerde elenirsek?

_ Orasını bana bırakın Veli Bey.

_ Ya genel merkez veya başkan elerse?

_ İşte orasına pek bi şey diyemem.

_ Aslında hiçbir yerine diyeceğiniz bir şey yok da...

_ Niçin?

_ Baştan aşağı iddianızın tersi...

_ Neden?

_ Söylediklerinizin hiçbirisi demokrasiyle bağdaşmıyor da...

_ Tamam emmoğlu... Bırak da taze çaylarımızı yudumlayalım. Konuyu da değiştirelim artık. Biraz hâl hatır edelim. Değil mi Şeref Bey?

_ Senin emmoğlu bizde çare bırakmadı ki...

_ Özür dilerim. Niyetim şahsınızla, partinizle kavga etmek değildi.

_ Önemli değil Veli Bey. Umarım ileride sizi de Fikri Bey gibi aramızda görürüz.

_ ...

Çaylarını yudumlarlarken Veli, Şeref Beyi biraz kendi hâline

bırakmıştı. Ne de olsa taze siyasetçi epeyce terlemişti. Ama fırsat bu fırsattı! Koskoca müteahhit, siyasetçi; iktidar namzedi iri bir partide sözü dinlenir, hatırı sayılır üst düzey yönetici... Artık bir hamle yapma sırasıydı. Toy siyasetçi biraz soluklanınca:

_ Şeref Bey.

_ Buyurun Veli Bey.

_ Benim bir talebem var da, mühendis...

_ Vay be, siz de neymişsiniz Veli Bey! Mühendis talebeniz, talebeleriniz var ha?...

_ Evet, öyle de...

_ Bir sorun mu var?

_ Çocuk kötü bir talihsizliğe uğradı, hapse düştü... Şimdi de işsiz. Yaşı da epey ilerledi; ne evlilik, ne çocuk çocuk...

Yazık! Üzüldüm doğrusu.

_ Diyorum ki, siz de müteahhit ve üst düzey bir siyasetçi olduğunuza göre...

_ Evet Veli Bey?

_ Bir iş ayarlayamaz mısınız? Lütfen...

_ O iş kolay Veli Bey. Kartımı vereyim, beni partiden bulsun. Gelsin üye kaydı yaptırsın. Nasıl olsa yakında iktidardayız.

_ Şeref Bey garip bir çocuğu partiyle martiyle uğraştırmayın.

_ Ama çalışacak, didinecek, biraz ter akıtacak. Öyle bedavadan iş var mı?

_ Yani üyeniz olmayana iş yok mu demek istiyorsunuz?

_ Fakat milyonlarca işsiz var. Herkese de iş bulamayız ki.

_ Peki sadece partililerinize mi iş bulacaksınız?

_ Yapmayın Veli Bey! Öyle bir şey demedim. Tekrar tartışmaya girmeyelim lütfen.

_ Peki peki, siz bilirsiniz.

Tam bu sırada Şeref Beyin cep telefonu çalmıştı. Ayağa kalkıp ofisin bir köşesine doğru ilerledi:

_ Buyrun, buyrun başkan yardımcım...

_ ...

_ Emredersiniz. Baş üstüne. Siz hiç merak buyurmayın.

_ ...

_ Tabiî, tabiî efendim.

_ ...

_ Evet efendim.

_ ...

_ Ne demek efendim.

_ ...

_ Haklısınız efendim.

_ ...

_ Siz en iyisini bilirsiniz efendim.

_ ...

_ Tamam efendim. Müsterih olun efendim. Şey efendim...

_ ...

_ Efendim... Bir istirahatım olacaktı da...

_ ...

_ Efendim, başkanımızla bir görüşmemizi sağlayabilir misiniz, diyecektim de...

_ ...

_ O mübarek ellerinden bi öpüp...

_ ...

Özellikle son cümle Veli'yi cin çarpmışa döndürmüştü. Kulaklarına inanamıyordu. "Mübarek ellerden..." Yerlerde sürünmenin boyutuna bakın!... Şeref Bey telefonu kapatıp yerine oturunca dayanamadı:

_ Mahvettiniz ortalığı! Beni sukutuhayale uğrattınız Şeref Bey.

_ Ne oldu Veli Bey? Hayrola!...

_ Özür dilerim de, sorabilir miyim hangi dine mensupsunuz?

_ Aman efendim, rica ederim. Bu da sorulur mu! Müslümanız tabiî ki, elhamdülillah.

_ Bildiğim kadarıyla Müslümanlık Tanrı'ları inkârla başlar...

_ Haydaaa! Bu da nereden çıktı? Müslümanlık tanrıtanımazlık, ateistlik mi yani?

_ Tanrıtanımazlık değil, Tanrı'ları tanımazlık... Evet, işin özü, besmelesi; Tanrı'dan başka bütün Tanrı'ları reddederek işe başlamaktır.

_ Evet, doğru da; bunun bizimle, konumuzla ne alâkası var?

_ Telefonda en son ne söylediğinizi hatırlıyor musunuz?

_ Hayır...

_ Elbette hatırlamazsınız. Öylesine kendinizden geçmişsiniz ki! “Başkanımın o mübarek ellerinden bi öpeyim” de ne demek? Bir insana bu kadar eğilmek yakışır mı? İşte size bir ilâh! Sonra para bir başka ilâh! Mevki, makam; şan, şöhret; parti, marti... Buyurun size Tanrı ganimeti!...

_ Çok abartıyorsunuz, çok saptırıyorsunuz...

_ Umarım ben yanılığ içindeyimdir. Ancak, korkarım ki bu gi-dişle topluma bir şeyler verebilmeniz olası değil. Söyler misiniz bana; misyonunuz nedir, vizyonunuz nedir?

_ Nasıl yani?

_ Köleliği nasıl kaldıracaksınız?

_ Ne köleliği Veli Bey? Kölelik tarih olalı...

_ Siz öyle sanmaya devam edin. Yahut da öyle sanmanız işi-nize geliyor olabilir. Söyler misiniz bana; açlığa, işsizliğe, üç ku-ruşluk asgarî ücrete mahkûm edilmek modern kölelik değildir de nedir? Daha bu sene, komşumun çocuğunu yazdırmaya götür-düm. Müdür benden ... lira istemez mi! Nasıl düzelteceksiniz?

_ Bizim ne kabahatimiz var bunlarda?

_ Bu ülkeye, bu çilekeş insanlara ne verebileceksiniz? Bu ülke-yi, bu insanları şahlandırıp yeni; dünyada eşi benzeri olmayan, maddeten ve manen muktedir bir medeniyet yaratabilecek misi-niz? Yoksa birilerinin kuyruğuna taktırıp uydu ve sömürü ülkesi yapmaya devam mı edeceksiniz? Ya da birilerinin bir eyaleti mi?

_ Veli Bey siz de çok ileri gidiyorsunuz! Bu kadar öterseniz ba-şınızı...

_ Beni tehdit mi ediyorsunuz? Sizin tehditleriniz vız gelir tırıs gider bana. Gölgesinden korkanlardan değilim ki başımın üstün-de kandil taşıyayım!...

_ Emmoğlu... Bırak bunları artık. İşi çığırından çıkarmayalım. Kavgaya vardırmanın lütfen. Rica edeceğim.

_ Ben ne yapayım Fikri? Sizin misafiriniz, partiliniz beni tehdit ediyor. Bende öyle korkacak göz var mı? Neyimi kaybedeceğim? Bir şeyim yok ki... Bir canım var, onu da bu ülkeye, insanlığa adamışım. Helâl olsun.

Veli, Fikri'nin ricası üzerine tartışmayı daha fazla uzatmamıştı. Ama toy politikacıya da epey dersini vermişti. Cin olmadan adam çarpanlar cirit atıyordu memlekette. Birileri de çıkıp onların der-sini vermeli değil miydi?

Bir müddet sonra Şeref Bey müsaade isteyerek kalkmış, Veli ile Fikri baş başa kalmışlardı. Veli Fikri'ye bir kitap yazdığından bahsetti. Fikri ise tebrik eder gibi görünüp, gizliden gizliye kafa bulmaya çalıştı: "Senin kitap da, sağlığında satılmayıp, öldükten sonra antika olan ressamların tabloları gibi olmasın emmoğlu!..." Sonra söz dönüp dolaşıp siyasete geldi. Veli işi eşelemeye başla-dı:

_ Yahu Fikri, bu adaylık işi de nereden esti sahi?

_ Ne yapalım emmoğlu, sırtımızı sağlam bir yerlere dayamamız lâzım. Yoksa işler kesat.

_ Nasıl yani?...

_ Valla Veli işler gittikçe kötüye gidiyor. Bunlar da iktidara ge-leceğe benziyorlar. Paraya ve adama ihtiyaçları var. Görmedin mi Şeref Bey size de ne kadar sulandı! Eğer sırtımızı iktidar imkân-larına, iktidar çevresine dayamazsak hâlimiz perişan.

_ Peki nereden adaysın?

_ Memleketten. Daha henüz aday adayıyım. Kesin değil.

_ Mademki böyle bir işe soyunmuşsun, çok dikkatli olman ge-rek. Aday yapacağız deyip, yer bitirirler. Sonra da kışına bir tek-me! Sayısız örnekleri var. Kendini, geçmişini inkâr edenler...

_ Bakalım. Hayırlısı...

_ Peki memleketten kazanabilecek misin?

_ Hemen hemen kesin gibi. Hele bir aday olayım...

_ Çalışmaya başladınız mı?

_ Memleketteki akaryakıt istasyonu harıl harıl çalışıyor.

_ Nasıl yani?

_ Her gelene bedava akaryakıt veriyoruz.

_ Bununla nasıl başa çıkacaksın?

_ Çoğu zaten kaçak geliyor! Bu işlere senin kafa fazla basmaz emmoğlu. Haydan gelen huya...

_ Ooo, anlaşıldı açık seçik partimizin kaynağı!

_ Fazla takma kafaya Veli.

_ Size aklım ermiyor zaten. Neyse biz sadede gelelim. Ne olacak bizim şu Mehmet'in durumu?

_ Hangi Mehmet?

_ Anlamazlıktan gelme Fikri. Hani şu uyuşturup kodeslediğin Mehmet!

_ Yapma be emmoğlu. Benim bunda ne kabahatim var dikkatli olmayınca?

_ Neyse, seninle bu konuyu tekrar tartışacak değilim. Doğru dürüst bir iş ayarlayacak mısın, yoksa çocuğa bir miktar yardımda mı bulunacaksın?

_ Hele fazla acele etme emmoğlu. Bir seçilip Ankara'ya gideyim. İşler o zaman kolaylaşır. Aldırırım güzel bir işe.

_ Desene, "Göle su gelinceye kadar kurbağanın gözü kör olacak!"

_ Eee, ne yapayım Veli. Sana da yaranılmıyor ki...

_ Eldeki kuş daldaki kuştan iyidir.

_ Nasıl yani?

_ Sen o seçimi, milletvekilliğini, Ankara'yı falan bırak. Çocuğa adam gibi bir iş ayarla veya biraz yardımda bulun.

_ Emmoğlu gerçekten seçimlere kadar hiçbir şey yapamam.

_ Peki, anlaşıldı. Bana müsaade...

_ Güle güle.

Veli umduğunu ne Fikri'den, ne de Şeref Beyden bulabilmişti. Herkes kendi işini yürütmeye bakıyordu. Kafası bozulmuş, canı da sıkılmıştı. Kendine geldikçe, Fikri'nin gizliden gizliye kitap konusunda kendisini alaya aldığını, bıyık altından güldüğünü de sezmeye başlıyordu!

***

Veli, daldırılmış bir vaziyette, muhabbet ederekten giden iki gencin arkası sıra yürüyordu. Kafasının bozukluğunu, dalgalınlığını; bir süreliğine de olsa, gençlerden birinin yüksek sesle, gördükleri bir dondurmacıya lâf atması giderecekti:

Gençler yürürlerken yol kenarında; "my name is K. Maraş Dondurması" yazan, bir dondurmacının tabelâsını okudular. Gen-

cin biri: “Hey ...na ...duğumun adamı! Sanki seni yalayacaklar!”

Bir süre sonra karşısında öğrencisi Dr. Ali’yi buldu. Hem şaşır-
mış, hem de sevinmişti:

_ Merhaba Ali! Ne iyi oldu karşılaştığımız. Özlemiştim. Nasıl-
sın?

_ Teşekkürler öğretmenim. İyiyim. Siz nasılsınız?

_ Dertlerle boğuşup gidiyoruz işte... İşlerin nasıl Ali?

_ Fena sayılmaz öğretmenim. Ama kavga her yerde...

_ Anlıyorum...

_ Son zamanlarda dernekte pek göremez olduk öğretmenim...

_ Öyle oldu be Ali. Derdimize düştük.

_ Hayrola öğretmenim! Bir şey mi var?

_ Yok yok. Önemli bir şey değil. Ailevî meseleler. Mehmet ne-
relerde? Çoktandır göremiyorum.

_ Köye gitti öğretmenim.

_ Yaaa! Neden?

_ Yine işsizlik... Çok uğraştı, hatta başbakanla reise bile mek-
tup yazdı ama...

_ Ne mektubu Ali?

_ Belediyeye alınacak hamallarla ilgili...

_ Ne hamalı, ne belediyesi Ali? Bir şey anlamadım! Mehmet’le
bunun ne ilgisi var?

_ Öğretmenim gazeteleri okumadınız mı? Reis ile başbakan,
belediyeye alınacak hamallar için pazarlık yapmışlar. Yarısı senin
kadro, yarısı benim kadro diye.

_ İyi de bunun Mehmet’in iş bulmasıyla...?

_ Mehmet de hem reise, hem de başbakana; “ben de hamal ol-
mak istiyorum!” diye mektup gönderdi.

_ Ah, ahhh! Eee, ne oldu sonuç?

_ Hiç... En ufak bir vicdan sızlaması bile çıkmadı! O da daha
fazla dayanamayıp, tekrar köye döndü.

_ Çok üzüldüm! Bir şey de yapamadık çocuğa. Kendi derdimi-
ze düştük. Ne yapacağız, şaşırırım kaldım! Hadi seni bize götüre-
yim. Misafirim olursun.

_ Çok teşekkürler öğretmenim. Gitmem gerek. Sonra görüşü-

rüz. Hoşça kalın.

_ Güle güle. Görüşürüz.

***

Veli kitap yazma işine var hızıyla devam ediyordu. Fakat onu, başta Nihal olmak üzere pek de kimsenin anladığı, ciddiye aldığı yoktu. Onlara göre o bir maceraya soyunmuştu. Hâlbuki o, bir eser verebilmenin şevkiyle yanıp tutuşuyordu.

Evet bir eser, eserler vermek... İnsan dünyada başka ne için yazardı veya yaşamalıydı? Hele ki Veli Öğretmen gibi birisi için bundan daha doğal, hatta bunu yapmaya zorunlu olmasından daha olağan ne olabilirdi? Bir öğretmen ki, yaşamının neredeyse tamamını insanlara, insanlığa, ülkesine adanmış. Öğretmiş, öğrenmiş, çalışmış, çabalamış... Dert çözmüş, derman olmuş; insanların mutluluğu için düşünmüş, uygulamış, direnmiş, savaşmış. Doğru bildiklerinden her ne pahasına olursa olsun ödün vermemiş. Asla ne insanlığı, ne de insanlığını satmamış; rant tokatlama evrimi geçirmemiş. Dün ak dediğine bugün kara dememiş. Yahut dün kara iken bugün aklanmamış! Zifirî karanlık elbisesini şeffaf maskeyle kapatmaya çalışanlardan olmamış! Hele hele; “Dün dündür, bugün bugündür.” kıvırtmasını asla yapmamış. Keyfine, çıkarına göre değişmemiş. Menfaati için eğilmemiş, kıvırmamış, değiştim deyip tüm değerlerini satıp kendini inkâr etmemiş...

İşte böylesine biri o. Bu bilgilerini, deneyimlerini, inançlarını, ilkelerini daha geniş kitlelere ulaştırmak için onları bir kitap hâline getirmesinden daha doğal, daha güzel ne olabilirdi ki? Aslında bunu yapmaması bir hata, hatta eksiklik, yanlışlık; ülke için, insanlık için bir kayıp olmaz mıydı? Bir de onun ruhî durumunu anlayışla karşılamak gerekirdi. O ki, binlerce evlâdı olmasına, binlerce çocuk yetiştirmiş olmasına rağmen; soyundan bir çocuğunun olmaması dolayısıyla, gereksiz yere soyu kesileceklerden sanıyordu. Kendinden bir parça bırakmadan dünyaya veda edecekti. Düşündüğü doğru değildi, ama hiç değilse bu eser onu tesselli edecekti. Bütün bunlara rağmen çevresindekiler onu anlayamıyor, belki de anlamak işlerine gelmiyordu.

Bir eser vermek... Görüldüğü, sanıldığı gibi kolay değildi. İnsanın, hiçbir zaman yanından ayrılmayan, gölgesi gibi bir ayna!

Her zaman karşısında. Siz istesenez de, istemesenez de o hep kendinizi gösteriyor! Elinizi, kolunuzu, dilinizi bağıyor. Asla, hayır, öyle demedim, dedirtmiyor. Azatsız şahidiniz.

Bu yüzden Veli çoğu zaman sıkılıyor, yazıp yazmama konusunda karamsarlığa düşüyor; değiştiriyor, siliyor, yırtıp atıyor, tekrar başlıyordu.

Hata yapmama endişesiyle de epeyce imlâ öğrenmişti. Fırsat buldukça kılavuzu karıştırıp duruyordu. İşi bazen çığırından çıkardığı bile oluyordu! Okuduğu her ne olursa; eline bir kalem alıp, kural ve yazım hatalarını işaretliyordu. Bazen de yolda yolda, çarşıda pazarda gördükleri, onu kahkahalar attırarak gülürüyordu:

İşlek bir caddenin kenarındaki bir dükkânın, her iki cephesindeki tabelanın birinde ‘imalatan...’, diğesinde ‘imalattan’ yazısını her gördüğünde gülmekten kırılıyordu. Yine büyük bir caminin şadırvanında ‘çadırvan’ yazısını, kalabalık bir caddedeki seyyar biletçinin, ‘İTTE’ biletleri bulunur gibi birçok hatayı yakalayıp; bazen tebessüm ediyor, bazen de: “Hey Allah’ım! Sen ne büyüksün ki, yazı yazmasını bile beceremeyenlere rızık kapısı açıyor-sun” diye söyleniyordu.

Ancak; lügatte olmayan kelimeleri kitabına ad olarak koyan yazarları, üstat sayılabileceklerin çok bariz hatalarını ve güya varlıklarının gayesini açıklayan sloganı her yerde yanlış yazan sözüm ona iri(!), iktidar namzedi partileri düşündükçe de kahroluyordu.

***

Veli artık kitap konusunda Nihal’in çıkışmalarını kanıksamış gibiydi. Şimdi, bitkisel hayat yaşamakta olan ilişkilerinin arasına, bir de bu kitap olayı, sanki kara bir kedi gibi dalmıştı. Ancak her ne olursa olsun, Veli bu kitabı çıkarmayı aklına koymuştu. Bazen Nihal’ı yatıştırmak için açıklamalarda bulunuyor, bazen ise her ne derse sineye çekip, işine devam ediyordu.

Kitap yazılmasına yazılıyordu, ama Nihal’in huzursuzluğu da gün geçtikçe çeşitlenerek, değişikliklere uğrayarak, büyüyerek devam ediyordu. Veli artık bu konuda umutsuzluğa düşmüştü. Ne onu yatıştırıcı, ikna edici konuşmaları; ne yolculuk, ne ziyaret; ne

sevgi, ne de saygı veya başka bir metot sonuç veriyordu. Aklına başka bir çözüm de gelmiyordu. Aslında Nihal'in bir psikoloğa görünmeye ihtiyacı vardı. Fakat Veli bunu söylemeye yeltendiğinde, "ben deli miyim?" deyip, kafasından aşağı bardak, tabak, kaşık, çatal ne varsa uçmuştu!... İşi oluruna bırakmaktan başka çare yok gibi, diye söyleniyordu kendi kendine.

***

Veli bir süredir Ramazanlara gitmeyi düşünüyordu. Bu bir başsağlığı ziyareti olacaktı. Yenge hanımın anneanesi ölmüştü. Yani Milliyet'in de anneanesi. Ona da gitmek gerekti şüphesiz, ancak...

Epey gecikmişlerdi bu ziyaret için. Dostluklar böyle zamanlarda belli olmaz mıydı? O Ramazan kayınço ki, Veli, çok defalar başı ağrıdığına ona koşmamış mıydı? Gerçi duyduğu kadarıyla anneanne de bayağı yaşlıymış. Ama olsun... Hatır işi, gönül alma...

Aslında bu işi Nihal'in daha fazla düşünmesi gerekirdi, ancak Veli götürmek için bile zor ikna edebilmişti!

Vardı gittiler Ramazanlara. Hoş beş, başsağlığı... Derken yenge hanım anneannenin bir fotoğrafını getirmiş, Nihal'a gösteriyordu. Sonra yan yana oturan Veli ile Ramazan'a doğru uzattı yenge. Ramazan'ın elindeyken Veli'nin gözleri takıldı fotoğrafa. Daldı gitti yıllar öncesine ve farkında olmadan: "Her şey boş hepsi yalan, seni istiyorum" diye mırıldandı. Bunu duyan yenge:

_ Efendim enişte, bir şey mi dediniz?

_ Yo yo, bir şey yok. Bu fotoğraftaki Pembe teyze değil mi?

_ Evet. Anneannemin adı Pembe'ydi. Tanıyor muydunuz onu?

_ Yıllar önce tren yolculuğu yapmıştık beraberce. Tanıdım onu.

_ Yaaa. Rahmetli çok iyi birisiydi.

_ Anlamıştım...

Veli "anlamıştım" demişti, ama ya Nihal bu tesadüften ne anlamıştı?... Gerçekten bir tesadüf müydü? Yoksa aştan fiştanın tüm sülâlesini tanıyor muydu? Bu nasıl bir işti? Nihal delilenmesin de kim delilensin!

***

Günler günleri kovalamıştı, ama Veli de hemen hemen kitabı

bitirmeyi başarmıştı. Defalarca okuyor, düzeltmeler yapıyor, eklemeler, çıkarmalar... Artık yavaş yavaş ciddî bir işin sorumluluğunu omuzlarında hissetmeye başlamıştı. Çoğu gece gözlerine uyku girmiyordu. Ya bastıracak bir yer bulamazsam? Ya birilerini ürkütüp de mahkeme mahkeme sürünürsem? Yok efendim şurası ... âli menfaatlerine tersmiş. Yok efendim şurası ... birlik ve bütünlüğüne... Ya birileri çıkıp da kitapta hata bulursa? Ya gerçekten kendisinin de kabul edemeyeceği bir şeyler gözünden kaçarak kitapta yer alırsa? Ya, ya, ya...

Öyle veya böyle... Bir eser sahibi olmak kolay mıydı? Hem de kalıcı bir eser. Oyuna giren kol sallamalıydı! Korkak tüccar ne kâr ederdi, ne de zarar. Mükemmel iynin düşmanıydı...

Veli bir kitabın nasıl yayımlattırılacağı konusunda tecrübe sahibi değildi. Piyasayı da bilmiyordu. İyi bir kitap yazmıştı. Şüphesiz ki nasıl bir kimsenin çocuğu kendisi için çok kıymetli, çok değerli ise, bir eser sahibi için de kendi eseri o derce kıymetli ve değerliydi. Öyleyse böylesine değerli bir kitaba hangi yayın evi hayır diyebilirdi ki?...

Ve artık bir başka etap başlamıştı. Bu etap da yazımı kadar zor ve meşakkatliydi. Ne de olsa burası hak edenlerin değil, hak ettirilenlerin ülkesi değil miydi? Ne uyduruk şeylerin, ne gizli örgüt, gizli tarikat mensuplarının eserlerinin; ne duygu, düşünce, şehvet tahrikçilerinin en çok satanlar listesine girdirildiği bir ülkede, bir düzende; Veli Öğretmen, insanlık sevdalısı garip bir öğretmen ne yazarsa yazsın, çok mu önemliydi sanki!...

Şevkle çıktıklarını koltuğunun altına alıp düştü yola. Ya Allah! Hemen o günlerde açık olan bir kitap fuarına daldı. O kitapçı senin, bu kitapçı benim... Döndü dolandı. Kimi yayın evleri adresini, kimi telefonunu verip, belki de başlarından medenice sepetlediler! Bir bayan yayın evi sahibesinin tavrı ise, Veli'yi yazdıklarına bin pişman etmişti:

Selâm verip girmişti içeriye Veli. Yayın evi sahibesi olduğunu sonradan öğrendiği bayan:

- _ Buyurun beyefendi.
- _ İyi günler hanımefendi.
- _ İyi günler...

_ Efendim, şöyle bir çalışmam var. İncelemeyi, yayımlamayı düşünür müsünüz? Veli'nin elleri titriyor, yüzü gözü kıpkızıl kesiliyordu. Bayan Veli'nin uzattığı çıktıları alıp şöyle üstün körü bir karıştırdı. Sonra dudağını büküp Veli'yi incitici, küçük düşürücü bir tavırla: "Bunu yayımlayabileceğimizi hiç sanmam!"

Veli ilk rauntta bayağı sağlı sollu kroşeler yemişti! Fuardan dışarı çıkıp biraz kendine gelmeye, terini soğutup, yüzünün gözünün morarmasını dindirmeye çalıştı. Olmamıştı işte. Bugünlük kaybetmişti. Ama doğacak nice günler vardı daha.

Günler geçiyor, fakat Veli kitabını yayımlayacak bir yayıncı bulamıyordu. Artık yavaş yavaş umutsuzluğa düşmeye başlamıştı. Ne olacaktı bu işin sonu? Bu kadar emek verdikten sonra böyle ortada mı kalacaktı? Bunca uğraş verip, insanların faydasına bir eser yazdıktan sonra; onu insanlara ulaştırmak için torpile, birilerinin himmetine, birtakım güç odaklarının insafına, desteğine mecbur mu kalacaktı?...

Daha önce bir yayıncıya çalışmasını bırakmış, bir süre sonra araması istenmişti. Belki bir şey çıkar diye o süreyi sabırsızlıkla tamamlamıştı. Ve elleri titreyip, kalbi gümbürdeyerek telefona sarıldı. Karşısına çıkan bayan yetkili birini bağladı. Veli titrek sesle:

_ Efendim, bir süre önce size bir kitap çalışmamı bırakmıştım. Bizi bir ay sonra arayın demiştiniz. Bir gelişme var mı efendim?

_ Ne arayıp boşu boşuna bizi rahatsız ediyorsun be kardeşim! Biz bir şey olursa sizi ararız.

Veli'nin sanki kaynar sular kafasından aşağı kazanlarla boşalmıştı. Telefonu elinden bırakıp, kendini yere attı. Yok yok, bu iş olmayacaktı. Bu işi çözemeyecekti.

Kendini toparlayınca yine yollara düştü. O olmadıydı, bu oldu, derken dolaştı da dolaştı. Ama her gittiği yerden ya ekildi, ya da rencide edici tavırlarla karşılaştı! Sonunda bir umut ışığı doğmuş gibiydi. Bu sinir tüketici dolaşmalar esnasında tanıdık bir yazar ona yardımcı olmuştu. Kendi kitabının da basıldığı yayın evinin bir yetkilisinin ismini vermişti. Telefon edip randevu aldı.

Veli'nin içi içine sığmıyordu. Bir yazar ona yardımcı oluyor, yetkili birine onun selâmıyla gidiyordu. Evet evet, kitap basılıyor

muydu ne!...

Zamanı iple çekerek o gün yollara düştü. Sora sora ve de ne berbat yerlerden yürüyerek yayın evini buldu. Yetkilinin ismini verdi. Bir süre sonra buyur ettiler. Hoş beşten sonra yetkili: “Biz doğal olarak meşhur olmuş bir yazarın kitabını yayımlarız. Sizin kitabınızı neden yayımlayalım?” dedi. Veli’nin birden dünyası başına yıkılmıştı! Daha fazla kalamadı, kendini sokağa bıraktı. Her yer dönüyordu! Yağlı kurşun misali sözler kafasında çınlayarak; en fazla bilgiye belki ayaklarının sahip olduğu üzere söylenerek, bir taraflara doğru işte öylesine yürüyordu:

**Öleyim, biteyim, istersen yok olayım,
Her derdi yâr gibi bağrıma basayım.
Tek, gözlerimden yaş yerine kanlar boşalsın,
Senin de hiç değilse biraz, vicdanın sızlasın!**

Veli kendi kendine: “Ben yapıyorum onlar bozuyor. Onlar bozsa da ben yapmaya devam edeceğim. Yılmak yok, tırsamak yok...” diye söylenerek sokak aralarına dalmıştı. Değişik yaşlardan bir grup çocuk Veli’nin arkası sıra, “deli deli” diye bağrışaraktan yürümeye koyuldular. Veli gülümsemeye başladı. Onlar gibi, onlar yaşta olmayı yürekten diledi. Fakat artık çok geçti! Hemen bir bakkala girerek, biraz şeker alıp dağıttı. Biri hariç, şekerleri kapılarla koşuşarak dağıldılar. Yaşı dokuz on gibi görünen, kara kuru, ancak oldukça şirin bir çocukla Veli bir süre göz göze geldi. Çocuk duygulanmış ve ağlamaktaydı:

_ Çok özür dileriz ağabey. Bize iyi bir ders verdin.

_ Önemli değil canım. Çocukların kusuruna bakılmaz. Kabahat sizde değil; bir öğretmeni bu şekilde sokak ortalarında ulu orta konuşturanlarda.

_ Öğretmen misiniz ağabey?

_ Evet canım.

Çocuk Veli’ye yaklaşıp elini öptü, tekrar özür diledi. Veli çok duygulanmıştı. Onu kucaklayıp sarıldı, kokladı; öptü, öptü, bir daha öptü...

Çocuk Veli’den hiç ayrılmak istemiyormuş gibiydi. Bir süre

göz göze bakiştılar. Veli tekrar çocuğun saçlarını okşadı, sevdi... Tam ayrılacaklardı ki, nemlenmiş boncuk gibi gözlerini yine Veli'ninkine doğrulttu. Sanki ondan bir şeyler istiyormuş gibiydi. Bir iki defa da bir şeyler söylemeye çalıştı, kekeleydi, başaramadı. Sonunda Veli devreye girdi:

- _ Senin adın ne bakayım yakışıklı çocuk?
- _ Mazlum, ağabey. Şeyyy, ağabey...
- _ Söyle bakayım canım. Bir şey demek istiyorsun galiba...
- _ Şeyyy ağabey. Ben öğretmenleri çok seviyorum.
- _ Ah canım!... Ben de çocukları çok seviyorum.

Veli bir baktı ki çocuğun gözlerinden boncuk boncuk sevgi, saygı ve imdat çılgınlıkları boşalıyor. Tekrar bağına basıp kokladı, sevdi, okşadı, sakinleştirmeye çalıştı:

- _ Neden ağlıyorsun bakayım?
- _ Öğretmenleri çok seviyorum dedim ya ağabey...
- _ Evet, ne güzel işte... Yoksa sevmiyor musun?
- _ Çok seviyorum ama...
- _ 'Ama'sı ne?
- _ Ama benim hiç öğretmenim olmadı ki ağabey!

Bu sözler Veli'yi yıkmıştı! Birden yıllar öncesine ışınlanmış gibi oldu. Hilmi Öğretmeniyle karşılaştığı o dramatik güne. Sonra, aslında bir nevi çıkmazımızı özetleyen yayıncının düşündürücü sözleriyle durumu birleştirdiğinde, vahametin derecesini çok daha iyi kavrar oldu. Maalesef yeni bir kâbusa uyandığını iliklerine kadar hissetmişti!...

- _ Neden, okula gitmiyor musun?
- _ Gidemiyorum ağabey. Annem gönderemiyor. Paramız yok.
- _ Peki baban nerede?
- _ Babam yok benim ağabey. Çok az hatırlıyorum öldüğü zamanı. Köyde hastalıktan, bakımsızlıktan öldü. Ben üç dört yaşındayken, annem aldı bizi İstanbul'a getirdi. Memlekette hiçbir şeyimiz yoktu. Burada da annemin kazandıkları boğazımıza yetmiyor. İki küçük kardeşim daha var. Ben de çalışmak zorundayım.
- _ Peki buralarda başka okula gidemeyen de var mı?
- _ Çoook ağabey!

Bu haykırışa, bu zulme Veli daha fazla dayanamazdı. Gözyaşlarını ona fark ettirmeden bir an evvel uzaklaşmalıydı. Adresini alıp, onu tekrar görmeye geleceğine ve okuması için yardımda bulunacağına dair söz vererek ayrıldı. Çocuk onu gözden kayboluncaya kadar izleyip el salladı. Bu seferki bakışlarında umut kıvrıntıları, hayat ışıltıları var gibiydi.

Veli sendeleyeni bacaklarla yürüyerek durağa vardığında Han-ya'yı Konya'yı anlayacaktı! Daldırdığı ceplerinden elleri boş dö-nüyordu! Ne bilet vardı, ne de metelik kalmıştı. Cepteki üç beş kuruşu da çocuklara şeker almada tüketince... Gırgır geçilmekten kurtulmuştu, fakat yaya kalmaktan...

Bir süre oturup ne yapacağını düşündü. Gideceği yol uzak mı uzaktı. Otobüs şoförüne rica etse gör ne azar işitecekti. Yanı yö-reyi, dostlarını, tanıdıklarını hatırlamaya çalıştı. Hayır, en yakını bile bayağı uzaktaydı. Hem; "Koskoca adam bir bilet parasına muhtaç hâle gelmiş, demezler miydi?" Bir çıkar yol bulamayınca, tabanvay dedi. "Kara toprak, zaten beni senden başka anlayan yok galiba. Sonunda da seninle arkadaş olacağım!" deyip, yürü-meye koyuldu.

***

Umut ve umutsuzluk karışımı beyhude dolanmak artık Veli'yi pes ettirmişti. Yapılabilecek tek bir şey kalmıştı ki, o da, kitabı kendisinin bastırmasıydı.

Kime, kaça, nasıl bastırabilirdi? Bu sefer de bunun araştırma-sına başladı. Matbaacı matbaacı dolaştı. Hiç de birbirini tutmayan fiyatlar çekiyorlardı. Bir de bu işin bürokrasi ayağı vardı.

Günlerce uğraşıp bürokratik işlemleri tamamladı. Ve bir tanıd-ğının tavsiyesiyle de bir matbaacı bulup anlaştı. Matbaacı iyi fi-yat söylemiş, hem de taksit yapmıştı.

Veli derin bir oh çekmişti. Taksit işi onu rahatlatmıştı. Kitabı hiç satamasa bile, biraz kendisi ilâve ederek, biraz da borçlanarak matbaacının taksitini ödeyebilir, kimselere de mahcup olmazdı.

Bütün hazırlıklar yapıp matbaaya verilmişti. Artık kitabın çık-ması an meselesiydi. Veli heyecanla bekliyordu. Ancak başına nelerin geleceğini, nasıl zorluklarla karşılaşacağını, ne tür tepki-ler alacağını henüz bilmiyordu.

Nihal ise bu işe hiç taraftar olmamıştı. Veli ile, “Seninki ‘karanlıkta göz kırpmak’ gibi bir şey” diye, belki de kafa buluyordu. Yapacağı masrafların yanına kâr kalacağı düşüncesiyle de, bastırılma işine kesinlikle karşı çıkmıştı.

Derken kitap çıkmıştı. Hakikaten de güzel bir eser olmuş gibiydi. Veli elleri titreyerek matbaada çalışan, çoğu okumuş yazmış birkaç kişiye imzalayarak verdi. Artık alın morun belli olacağı zaman gelmişti! Veli’nin ilk acemiliğinin ve ilk moral takviyesiyle moral bozukluğunun yaşandığı gün, kitabın çıktığı bu ilk gün olacaktı.

O gün hemşehrilerinin bir gecesi vardı. Veli iki paket kitabı bir arkadaşının arabasına koyup, beraberce toplantı yerine gittiler. Utana sıkıla kitabını çevresine, dostlarına göstermeye başladı. Hemşehrilerinden biri kitapları alıp, Veli’yi de yanına oturttu. Yaşça kendisinden büyük olan bu ağabey, Veli’ye isim söyleyip imzalatırıp, teker teker götürüp dağıttı. Veli çok duygulanmıştı. Ara sıra görüşürlerdi, fakat bu kadar ince, nazik ve yardımcı olabileceğini hiç tahmin etmemişti. Gözleri yaşardı ve kendi kendine: “Demek dostluklar böyle zamanlarda belli oluyormuş” diye söylenmeye başladı.

Morali oldukça iyiydi. Ancak bir hemşehrisinin sözleri onu vurgun yemişe çevirecekti!

Mehmet ağabey yine bir kitap alıp, yanlarındaki masada oturan tanıdık birine uzattı:

_ Al, bu kitap hemşehrimizin. Öğretmen Veli’nin. İmzalattım senin için.

_ Yok, istemem. Bende o kitaptan var. Geçen ay almıştım!...

Veli, daha o gün çıkan kitabının bir ay önce satın alındığı ifadesi karşısında şaşırılmış ve yıkılmıştı. Hem de ne yazık ki kendi hemşehrisi tarafından!...

O gece götürdüğü iki paket kitabı Mehmet ağabey dağıttı. Veli’nin eline ilk taksit için bir miktar para geçmişti. Gerisi için de Allah kerimdi...

Mevsimlerden yazdı. Hem iyi, hem de kötü... İyi tarafı şu ki, okullar tatil olmuştu. Veli’nin önünde, kitaplarını satması için epeyce bir süre vardı. Kötü olan tarafı da, havalar öldüresiye sı-

çaktı.

Yine o öldüresiye sıcakların olduğu günlerden biriydi. Veli iki paket kitabı bir tanıdığına dükkânına bırakmak için, kışından bile oluk oluk terler boşalırçasına yürüyordu. Paketlerden birini omzunda, diğerini koltuğunun altında taşıyor, biraz gittikten sonra değiştirerek ilerlemeye çalışıyordu.

Evet ne yazık ki bu trajikomik vaziyet bizim, bize hizmet edenlere verdiğimiz değeri tüm çıplaklığıyla gözler önüne seriyordu! İşte bir öğretmen, işte her şeyiyle bir öğreten... Ve işte bizim onu düşürdüğümüz acınacak durum:

Bu ülke için, nice umutsuz bozkırları canlandırmak için cananlarını feda eden, canlar kurtarmak için canını bir el titremesinin insafına borçlu bir öğretmene bu işkence reva mıydı?

Niceleri bedava şöhret meşhuru, niceleri soyguncu patron bey, kimileri haksız başefendi olup, “bu ülke kimin?...” denecek hâlde gelinmiş olabilir de; peki ya namuslular, dürüstler neredeler?...

Kimin şeyini kimin şeyine uyduranlara, ırzına geçmek için fırsat kollayanlara peştamal tutanlar kimler? Kanını emip dinine küfredenleri yüceltmek için, harıl harıl mesai tüketenler hangi bakar körler?...

***

O zamanlar ülkede bir yazar ne hikmetse alabildiğine popüler edilmişti. Daha kitabı çıkmadan, aylar öncesinden medya reklâmını yapmış da yapmıştı. Programlar, duyurular, reklâmlar. Yazar ve eseri bu kadar reklâm edilmişti, ama Veli kitabı alan her kiminle karşılaştı, “hiçbir şey anlamadık, okuyamayıp attık” diyorlardı! Zaman geçecek, medya kendi elleriyle yücelttiği ve belki de tanrılaştırdığı bu yazarı; bilmem ne üyesi, bilmem ne tarikâtı mensubu diye karıştırdıkça karıştıracaktı. Biz her zaman böyle; önce putlaştırıp tapacak, sonra da tu kaka deyip ellerimizle yakıp yıkacak mıydık?...

İşte Veli bu ünlü yazarı düşünerek, kıcı da alabildiğine terleyip, kafası güneş altında zonklayarak yürümeye çabalıyordu. Kendi kendine söyleniyordu: “Acaba taşıdığım paketler altın olsa, meşhur yazar ...’a bu sıcakta, ‘hepsi senin olsun’ dense taşıtabilir miyiz?”

Bu duygu, düşünce ve ıstıraplarla boğuşarak yürümeye çabalar-ken, bir “dat dat” korna sesi ile kendine geldi. Yolun kenarına yaklaşan gıcır bir arabadan ona el sallanıyordu. Veli arabaya doğru yaklaştığında direksiyondaki:

_ Ne o Veli Bey, nedir taşıdıklarınız?

_ Kitap...

_ Ne kitabıymış böyle!...

_ Benim kitabım. Roman... Kendim bastırdım da, bir arkadaşın dükkânına götürüyorum.

_ Haaa! Ne o, bu sefer de yazarlığa mı soyundunuz?

_ Aman efendim estağfurullah. Kusura bakmayın da sizinle ne-reden...

_ Görüşürüz. Beklerim...

Adam gaza basarken ağzının ucuyla, “ben Şeref” deyip, pis bir kahkahayla gözden kayboldu! Veli, gözünün bir yerlerden ısırdığı bu adamı hatırlamak için kafa patlatmaya başladı. Bu sıcakta, bu stres ve kan ter içerisinde başka derdi yoktu sanki! Sonunda, Fikri’nin ofisinde tanıştıkları müteahhit, il başkan yardımcısı, toy politikacı Şeref Bey olduğunu hatırlayınca tatlı bir ıstırap tebesümü etti!...

Pek okur mu, okumaz mı olduğunu bilememesine rağmen, Fikri’ye de bir kitap vermişti Veli. Umuyordu ki, okuyup beğenirse; belki yanına yöresine biraz dağıtırdı. Bakalım ne umup, ne bulacaktı?

Veli bir süre sonra kitabını bastıracağı matbaaya uğramıştı. Matbaanın yöneticisi Abdullah Bey onu umutlandırmış ve heyecanlandırmıştı: “Yahu, inanın kitabı elimden bırakamıyorum! Oradaki kahramanın yerine kendimi koydum, kaptırdım gidiyorum. Karı bile bu kadar daldırdığımdan dolayı rahatsız olmaya başladı. Çok teşekkürler. Çok çok tebrikler.”

Veli duygulanmıştı. Çıkıp bir park yerine attı kendini. Gözle- rinden yaşlar akıyordu. Bu yaşlar bir emeğin karşılığını almanın ipuçlarını görmüş olduğundan mı; yoksa kitabın sevileceği, beğenileceği, tutulacağı ve meşhur olacağı bastırılmış duygularının kıpırdamaya başlamış olmasından mıydı?

Ve işte hayat buydu: inişler çıkışlar, iyi günler kötü günler, gül-

meler ağlamalar. Öyle de geçip gidecek gibiydi...

***

Nihal Veli'ye, Fikri'nin kendisiyle görüşmek istediğini ve ofisine çağırdığını iletmişti. Bu muhtemelen kitap için bir görüşme olacaktı. Belki de Fikri kitabı okumuş, beğenmiş ve onu tebrik edip; "Emmoğlu, ver şuradan elli yüz tane de yana yöreye dağıtayıym" diyecekti!...

Veli heyecan ve merakla Fikri'nin ofisine vardı. Amcaoğlunun yüzü asıktı. Şimdiye kadar hiç böyle suratsız hâlini görmemişti. Fikri, Nihal'ı da odasına çağırıp, açtı ağzını yumdu gözünü!...

Veli neye uğradığını şaşırmişti. Fikri nasıl olmuşsa kitabı yarım yamalak da olsa okumuş; kendisine hakaret edildiği, özel sırlarının deşifre edildiği gerekçesiyle olmadık sözler söyleyip duruyordu. Adeta ağzından çıkanlar, öğüt duymaz kulak mekânına uğramıyordu! Fakat tüm can sıkıcı, insafsız, haksız saldırılarına rağmen, Veli hiç karşılık vermeden sabırla dinliyordu. Belki biraz boşalınca insafa gelirdi. Ara sıra Nihal'a bakıyor, fakat o da Fikri'yi onaylayan kafa sallamasından başka bir şey yapmıyordu. Hâlbuki Nihal başka gayelerle de olsa kitabın tamamını belki defalarca okumuş, Fikri'nin iddia ettiği konular hakkında en ufak bir eleştiride bulunmamıştı. Şimdi ne olmuştu da...

Veli kitabının hiçbir yerinde Fikri'nin isminden bahsetmemişti. Sadece çevresinde geçen olayları anlatıyor; gördüğü yanlışları vurguluyor, güzel şeyleri de övüyordu. Fikri'nin kendisi olarak gördüğü şahıs hakkında da öyle şahsiyeti rencide edici kelimeler kullanmamıştı. Yanlışlıkları, hataları edebî bir lisanla yermeye, hatta güzellikleri ön plâna çıkararak topluma mesaj vermeye çalışmıştı. Fikri keşke kendisi olduğunu sanıp, hakaret edildiğini iddia ettiği kişi kadar olabilseydi!

Beyimiz öylesine kaptırmıştı ki, adeta ahkâm kesiyordu! Ne yayın ahlâkı kalmıştı, ne kişilik hakları, ne aile mahremiyeti, ne... Her şeyden de anlıyordu! Neredeyse filozoflaşmıştı ciğerparemiz! Eksik kalmasın diye Veli'nin düşünce, inanç ve fikirlerine de saldırdı!... Ve hepsinin üzerine tuz biber ekercesine; Nihal ile aralarının iyice açılması ve bekli de bir daha bir araya gelmemesi için fütursuzca aile avukatlığına soyundu! Attı, tuttu...

Veli, Sulhiye Hanımın evliliklerini bitirmek için elinden geleni yaptığını biliyordu, fakat Fikri'ninki için tuzu biberi olmuştu. Belki Veli ile Nihal'ı kendi başlarına bıraksalardı evlilikleri hal yoluna girecekti. Ancak ne demişler: “Dana eve gelecek, ama el oğlu bırakmıyor ki!...”

Bütün bu hakaretleri birer taş gibi sinesine bastı Veli. Aslında tüm ömrü boyunca şahsına yapılan hakaretlere aldırılmazdı. Yine öyle yaptı. Bir de arada Nihal vardı. Kendi yüzünden patronuyla arasının açılmasını istemezdi. Fikri tüm kurtlarını, içindekileri boşalttıktan sonra, Veli dermanı kesilmiş ayaklarına; kendisini تنها bir yerlere taşıması için “haydi Abbas” dedi. Dilinden de bir şeyler dökülüyordu:

**Baharımı, yazımı, güzümü çaldın.
Ne o vicdansız! Kışım da mı senin?
Malımı, canımı, cananımı aldın,
Behey insafsız! Ruhum da mı senin?...**

Neydi Fikri'yi böylesine kin kusturtan? Kıskanmış mıydı? Moralini bozup da, kısa devreden bu işe son vermesini düşünmüş olabilir miydi? Yoksa gerçekten başarılı bulmuştu da düzenin, çıkarının bozulacağına yönelik bir başlangıç gibi mi görmüştü? ‘Yılanın başı küçükken ezilmeli!’ miydi? Her ne kadar kitaptan, okumadan, yazmadan bi haber; o çıkarının dikine doğru yürüse de: “Neden oyunu bozuyorsun? Bize ısmarlama kitaplar zaten çıkarılıyor! Biz diz kapakla göbek arası şeylere alıştık!” mı demek istiyordu? Yoksa ağababalarının, göbeğinden bağlı olduğunu hissettiklerinin borazanlığını mı yapıyordu? Yahut da; “Ak köpeğin pamuk pazarına zararı dokunur.” gerçeğini mi özetliyordu?...

Veli günlerdir sarhoş gibi dolanıyordu. Fikri'nin sözleri birer ur gibi tüm hayatî organlarını sarmalamıştı. Ne yapacaktı? Nasıl bu işin içinden sıyrılacaktı? Fikri anlaşılan onu rahat bırakmayacaktı. Peki bu kadar kitap, bu kadar masraf ne olacaktı? Fikri'yle kapışmayı göze alabilir miydi? Mahkemeye verebilir, onu süründürebilir, başına bilinmez gaileler açabilir miydi? Nihal ne olacaktı? Ne yaparlardı?...

Ve Veli düşündü, düşündü, düşündü... Sonunda kararını verdi: Kitaplar yakılacaktı!...

***

“Milliyet, Milliyeet. Canım!...”

Bu haykırış, Veli ile Nihal arasındaki olmayan ilişkinin üzerine tuz biber ekecekti!...

Veli'nin bir çıkış yolu bulamaması, Fikri'nin savaşı kazanmış olması demektir. Bu ise yüzlerce kitabın çöpe götürülüp ateşlenmesine neden olmuştu! Canının yongası alevler içerisinde yanarken, Veli gözyaşlarını tutamamıştı. Derin üzüntü ve umutsuzluk kalbini yenmiş, boş bir torba gibi oracığa yığılmıştı!...

“Kimi mal derdinde, kimi can derdinde!” derler ya... Veli'nin vücudu kara toprakla kucaklaşa dursun; belki de onun gerçek tek dostu ve mirası olan, çöplükte facia geçirmiş bu kalıntı, bir bayan yazar tarafından tesadüfen fark edilir. Yanmamış, ona yetecek kadar fazlasıyla kitap kalmıştır. Kitaptaki adres ve isimden yola çıkarak Veli'nin karısıyla ilişki kurar ve ona hiç çaktırmadan konu hakkında bilgi toplar. Enkazdan ve Veli'nin eşinden elde ettiği bilgileri harmanlayıp, yeni bir kitap çıkarır.

Veli, karısının mucizevi bir şekilde hamile olduğu gerçeğini bilemeden sadık dostuna kavuşmuştur! Ve cesedi toprak olurken bir kızı dünyaya gelir. Elbette ki adı Milliyet olacaktı!... Gerçi son zamanlarda hep oğuşum, oğuşum demişti ama...

Kitap piyasada tutulur ve yazar ünlendikçe ünlenir. Ancak yazar yaptığından pişmandır ve vicdan azabı çekmektedir. Çünkü eserin büyük bölümü alıntıdır. Bir ödül töreni arifesidir. O gün gidip Veli'nin mezarı başında ağlayıp, af diler.

Yazar Nihal ile arkadaş olmuştur. Milliyet ise sekiz on yaşlarında. Nihal'ı da ikna ederek ödül törenine giderler. Törende bir açıklamada bulunur ve gerçeği ifşa eder. Ödülü geri çevirip; hak sahibi Veli adına, kızı Milliyet'e verilmesini ister. Milliyet ödülü alırken hıçkırıklara boğulur ve şöyle der: “Ödülünüzü istemiyorum, bana babamı verin!...”

Bu sözler üzerine Veli, Milliyeet” diye kâbustan fırlar. Fakat ne yazık ki çılgınlıkları Nihal duymuştur. Veli; “Nerede Milliyet? Kitaplarım, evlâdım, evlâtlarım; yanmamış, hah kâbuş...” diye

söylene dursun, Nihal mesajı çoktan almıştır bile!...

Yataktan fırlayıp mutfağa giden Nihal kendi kendine söylenmeye başlamıştı: “Bak işte!... Ben demiyor muydum? Hâlâ o şıfıntıyı seviyor. Yok yok, bu iş bitti artık. Gitsin, varsın, ne yapacaksa yapsın. Artık bu oyunu daha fazla uzatmanın hiç gereği yok...”

Veli bu kâbusu Nihal’a nasıl anlatacaktı? Anlatabilse bile bir işe yarar mıydı?...

***

Veli uzun bir süre Fikri’nin tesirinde kalmış, fakat kitapları yakmaktan vazgeçmişti. Yine dolaşmaya devam...

Baskı ve diğer masrafların çok az bir fazlasıyla satıyordu kitaplarını. Bazen zararına bile verdiği oluyordu. Bir, matbaaya olan borçlarını kapatabilseydi...

Çoğu tanıdıklara kitabını bırakıyor, bir süre sonra gidip değerlendirmelerini alıyordu. Bu sefer, daha önce bürosunda tanışıp bir kitap verdiği, avukatın birinin görüşlerini öğrenmeye gitmişti. Avukat hoş beş ettikten sonra başladı eleştirmeye. Veli dinledi, dinledi ve sordu:

_ Siz kitabı okudunuz mu?

_ Hayır!...

Fena olmuyordu... Veli bu sayede değişik ortamlara giriyor, çok farklı tepki ve eleştirilerle karşılaşılıyordu. Bunlardan birkaçı:

*

“Hayatımda hiç kitap okumadım, ama seninkini okuyacağım!”

*

“Ben romana karşıyım. Ne demek roman ya! Adam kendi fikirlerini yazıyor. Bana ne senin fikirlerinden be kardeşim!...”

*

“Hayatımda hiç roman okumadım ama...”

*

“Siz bu kitapta yazılanları yaptınız mı? Gerçek mi yazdıklarınız?”

“Bu bir kitap...”

“Kusura bakmayın da, kitabınızı iade edeceğim...”

“Peki, siz kitabı okudunuz mu?”

“Hayır. Bazı yerlerini şöyle bir karıştırdım...”

*

Veli bazı dostlarına satmaları için üçer beşer adet kitap bırakmıştı. Ama ne hazindir ki, birkaç paket sigara parası bile tutmayan kitapları, bazı dostları(!) bir müddet sonra iade edeceklerdi. Daha da üzücü olanı ise, bazı dostlarının(!) kendilerine emanet edilen kitaplara sahip çıkmamaları; onların çöpe, hatta kâğıt fabrikasına bile gitmesine neden olmalarıydı!...

Fakat gerçek dostlar da vardı şüphesiz. Bir kitap alıp, destek olsun diye birkaç kitap parası vermek isteyenler; ne yapabiliriz, nasıl yardımcı olabiliriz, diyenler de vardı. Demek ki, gerçek dostluklar ancak bir iş esnasında; darda, zorda kalındığında anlaşılabilirdi.

*

Veli bir işi dolayısıyla İstanbul Üniversitesinin arka taraflarında yürüyordu. Karşısına bir delikanlı çıktı:

“Veli Bey... Değil mi?...”

“Evet. Ama ben kiminle müşerref oluyorum?”

“Adım Gökhan. Ben de sizin meslekten. Bu sene yeni bitirdim okulu hocam.”

“Ooo, ne iyi! Nereden tanışıyoruz?”

“Bir kitabınız çıkmış. Bir dostumda gördüm ve okuyup çok etkilendim. Kitaptaki resminizden tanıdım. Siz yürürken birkaç kez karşınıza geçip sizi süzdüm. Sonunda; ne olursa olsun, soracağım dedim”

“Hah haaa. Çok uyanıksınız. Göreve başladınız mı?”

“Henüz değil. Ama kitabınızdan sonra korkmaya, tedirginlik duymaya başladım...”

“Neden?”

“O kadar mücadele, o kadar darbe...”

“Öğretmenler asla korkmaz ve yılmaz. Direndiğimiz şeyler yılmaz!...”

“Peki hocam, bu kadar özveriye değer mi?”

“Fazlası bile...”

“Yani kokuşmuş, çürümüş, bozulmuş; gözleri maddî şaşaaadan başka bir şey görmeyenlere, köleleştirilmiş...”

“Güzel kardeşim, bu hâle de yine bizler getirmedik mi? Şimdi söyler misin bana, okyanusun ortasında bir gemi var. İçerisinde de bin kişi var ki, bunun dokuz yüz doksan dokuzu kötü, biri iyi. Bu gemiyi batırmaya mı, yoksa kurtarmaya mı çalışırsın?”

“Ee... Sanırım kurtarırım her hâlde hocam. İyi olan bir kişi yüzünden...”

“Sadece o bir kişi yüzünden değil. Diğerlerinin de iyi hâle getirilmesi için. Amacımız yok etmek değil, düzeltmek olmalı.”

“Haklısınız hocam. Özür dilerim. Yanlış düşündüm galiba. İzinizle...”

“Rica ederim. İrtibatımızı koparmayalım.”

“Tamam hocam.”

“Hadi hoşça kal. Unutma, iyiler daha çok...”

“... ”

*

Ne edip, ne yapıp kitapları satmalıydı. Taksitler demoklesin kılıcı gibi başının üzerinde sallanıyordu. Biraz kitap alıp, insanların akın ettiği bir deniz kenarına gitti. Gazeteyi serip kitapları dizdi. İnsanlar merakla kitabı inceliyorlardı. Her ne kadar alan pek az olsa da, bu ilgi bile Veli’ye şimdilik yetiyordu.

Protez ayak takılı eski bir denizci Veli’nin yanına oturup muhabbete başladı. İyice şarap içtiği belliydi. Veli’nin bu işi parasızlıktan dolayı yapıyor olduğunu sanmıştı. Biraz hoş beşten sonra moral vermeye başladı: “Bak hemşehrim! Hiçbir şeyi dert etme. Önce sağlık... Paran var mıymış, yok muymuş çok da önemli değil. Benim vaktiyle çok param oldu. Ama mutluluk para demek değil. Şimdi yüz trilyonum olsaydı şu ayağım için verirdim, fakat...”

Bir taraftan da martılar kitapların üzerine ediyorlardı! Ancak asıl işin içine, bir polis memurunun Veli’nin kafasına dikilmesiyle edilecekti:

- _ Buradan kaldır bu kitapları...
- _ Neden?

_ Yassahhh!...

*

Ne garip bir ülkeydi şu ülke... Ebediyetle edebiyatı karıştıranlar aslan eleştirmen kesilmişlerdi! Bu cinsten biri dikilmişti Veli'nin karşısına:

_ Yahu kardeşim! Kitabın da amma sıkıcıymış. Birazcık güzel şeyler yazsanıza...

_ Siz kitabı okudunuz mu?

_ Hayır, bir arkadaş öyle söyledi.

_ Siz hele önce bir okuyun da... Ben gördüklerimi, yaşadıklarımı, hissettiklerimi yazıyorum. Siz de toz pembe şeyler yazın. Öyle hissediyorsanız... Size yazmayın diyen mi var?

***

Veli düşe kalka yürümeye devam ediyordu. Bazı dostları vasıtasıyla taksitlerini şimdiye kadar aksatmamıştı. Fakat daha çok kitap ve taksit vardı. Mübarek adam, bu ne cesaret! Neden bu kadar da bastırdın ki?...

Bazı kitapçılara bırakmak istemiş, ancak başarılı olamamıştı. Seyyar kitapçılara bıraktığında ise; belediye götürdü, polis kaldırdı deyip, satsalar bile parasını vermiyorlardı. Şimdi Veli'nin aklına iyi bir fikir gelmişti. Üniversitelere dilekçeyle başvuracak, izin alarak öğrencilerine satmaya çalışacaktı. Üniversiteler gibi ilim, irfan yuvaları böyle bir başvuruya hiç duysuz kalabilirler miydi?...

Ama Veli'nin güvendiği dağlara karlar çoktan yağmıştı! Belki de Munzur'un zirvesi bile onlardan daha sıcak karışlardı!... Onlarca üniversitenin hiçbirisinden olumlu bir yanıt alamamıştı. En medenî çıkanı ancak, aradan bir süre geçtikten sonra telefon edip, olumsuz yanıt verme nezaketi gösterebilmişti! Dilekçesiyle birlikte verdiği kitabını, dilekçesini kaybedenleri, dilekçesini kabul dahi etmeyenleri, kabul etmeme nedenini söyleyemeyecek kadar; demokrasi şövalyesi rektörlü üniversitenin sekreterini gördükçe, duydukça gözleri fal taşı gibi açılacak ve ona şunu söyleteceklerdi: "Vay ki vaylar bize! Üniversitelerimiz de böyle olursa... Biz düzeltiyoruz, birileri bozuyor. Onlar bozsa da, biz düzeltmeye devam edeceğiz. Neden biz pes edelim ki?..."

***

O gün Veli çantasına doldurduğu birkaç kitabı satmak için dolanıp durmuştu. Ne ters tavırlar, ne alaylar, ne...

Hele bir tanıdığının tavrı ise çok ilginçti. Tanıdık Veli'nin ailevi huzursuzluğunu da biliyordu ve ona bir sürü nasihat etti: vay yeni projeler düşünmeliymiş de, vay para kazanma yolları bulmalıymiş da, vay ek iş yapmalıymiş da...

Veli bunları dinledi dinledi ve sonra çantasından bir kitap çıkarıp dostuna(!) uzattı. Bu kadar ahkâm kesen dostunun dili bir türlü; “Yahu be adam! Bu da kaç paradır? Şunun masraflarına bir nebze de olsun ben katılayım. Ah ne güzel, tebrik ederim. Elleri-ne sağlık” falan filan gibi bir şeyler demeye varamadı!...

Veli'nin gün boyunca hem bedeni, hem de ruh dünyası öylesine yorgun düşmüştü ki... Biraz dinlenirim diye, akşam karanlığı henüz bastırmadan bir deniz kenarına indi. Denizle bir süre konuştu. Sonra çantasından birkaç kitap çıkarıp: “Ey deniz! Bunları al, anlayanlara doğru götür. Onlar benim evlâtlarım, oğluşum...” deyip bıraktı.

***

Ne garip insanlar vardı şu dünyada! Kendisine bırakılan bir iki adet kitabın parasını vermemek için bin bir dereden su getirenler, Veli'ye durmadan ahret sualleri soruyorlardı:

“Kaç adet bastırdın? Kaça satıyorsun? Kaç liraya bastırdın? İyi kazanıyor musun?...”

Ama bütün bu üzüntülere, olumsuzluklara, yorulmalara rağmen iyi tarafları da vardı elbette. Kötü gün dostlarını öğrenmişti Veli. Ona el uzatmışlar; almışlar, satmışlar, okumuşlar, okutmuşlardı. Hiç bunları unutabilir miydi? Ve işte bir dostu: “Kitabın çok hoşuma gitti. Zevkle okudum. İlk kitabın ha! Valla tebrik ederim. Şimdi eşim okuyor. O bitirince de üniversitedeki kızım okuyacak. Ona, kitabı en az iki defa okumasını tavsiye ettim.”

*

Bir başkasının sözleri ise adeta Veli'nin gözlerini dolduracaktı. Aynı meslekten, ablası, emekli öğretmen Hürriyet ile bir düğünde karşılaşmışlardı. Hürriyet gözleri ışıldayarak Veli'ye yaklaştı:

_ Veli, seni gerçekten kalbi gönülden tebrik ederim. Çok güzel

bir kitap yazmışsın.

_ Teşekkürler abla. Teveccüh ediyorsunuz. Şımartmayın lütfen.

_ Ne teveccüh, ne de şımartma... Gerçekten kitabın çok harika. Her insana böyle bir eser nasip olmaz. Doğrusu kıskandım seni. Aynı zamanda da gurur duyuyorum bir meslektaşım olarak seninle. Düşünsene, bir kitap sahibi olmak öyle kolay mı? Ne çilelerle, ne zorluklarla yazılıyor.

_ Sağ ol, var ol. Moral verdin abla bana.

_ Ayrıca ne harika fikirlerin varmış. Senin böyle düşündüğünü bilmezdim.

_ Maalesef bizleri bölüp parçaladılar abla. Aslında aynı şeyleri düşünüp savunuyoruz; ama bedavacılar her birimizi çil yavrusu gibi dağıtıp, parsanın üzerine çöktüler.

_ Haklısın. O zaman uyanmamız gerek. Sunîlikleri bir tarafa bırakıp; doğruluktan, iyilikten, insanlıktan yana topluca tavır takınmalıyız. Namuslular cephesini güçlendirmeliyiz. Bizler de en az namussuzlar kadar cesur olmalıyız. Sana, davana destek olacağımdan emin olabilirsiniz. Belki bazıları ürkecek, kızacak, seni yıldırmaya çalışacak, fakat asla yılmamalısın. Her zaman yanımdayım.

_ Sağ ol, var ol abla. Çok duygulandım inanın. Bundan daha iyi bir moral, bundan daha güzel bir hediye veremezdim bana. Hep birlikte olacağız inşallah.

_ Görüşmek üzere.

_ Güle güle...

***

Zor günler devam ediyordu. Bir yanda kitap, bir yanda Fikri, bir yanda Nihal'in huzursuzluğu...

Şu garipliğe bakın ki, yüzlerce insanın derdine derman olan birinin sorunlarını çözmeye ne kendinin gücü yetebiliyor, ne de çevresinden herhangi bir yardım ediliyordu. Yardım şöyle olsun; bir kısım hain ise çelme takmaya, yuvasının yıkılması için harıl harıl çalışmaya var güçleriyle devam ediyorlardı!

Veli'nin en çok üzüldüğü nokta, Nihal'in şuursuzca çevresinin etkisi altında kalmasıydı. Ne yazık ki Nihal, kendisine akıl verenlerin, bir gün zora düştüğünde etrafından çil yavrusu gibi dağıla-

caklarını bir türlü idrak edemiyordu. Bir keresinde ağzından kaçırmıştı: “Dostlarım senden bir an önce ayrılmamı istiyorlar!...”

Ne biçim, nasıl dostlardı bunlar?... Sulhiye Hanımı biliyordu, ama diğerleri kimlerdi? Çok sıkıştırmasına rağmen, Nihal bunların kimler olduğunu bir türlü açıklamamıştı. Belki açıklasa ona göre tedbir alacaktı, fakat maalesef söyletememişti. Onların gerçekten dost olup olmadıklarını anladığında, vakit çoktan geçmiş olmayacak mıydı?...

Üniversitelerden eli boş dönen Veli, bu sefer de medya ve basın dünyasında etkili ve yetkili yerlere, kişilere kitabını gönderecekti. Ama ne yazık ki buralardan da umduğunu bulamayacak; elleri boş, hevesi kursağında kalacaktı! İnsanların, insanlığın ortak değerlerini yağmalanmış deniz manzaralı arazideki gecekondu işta-hıyla samimiyetsizce sahiplenener, hesaplarına gelenleri önce tanrılaştırıp, işleri bitince mezarlık arayanlar; sanki dillerini yutmuşçasına, gözleri görmez, kulakları duymazcasına bu feryada kayıtsız kalacaklardı. Ve ne hazin ki bu çırpınışa; Veli'nin onlarca yıl hizmet verdiği, her şeyi ile savunduğu kurumun yayın organı bile, bin bir dereden su getirerek duyarsız kalıp kapılarını kapatacaktı. Onu sadece, tesadüfen ellerine geçen bir kitabından telefonunu bulan “Yayvan Dergisi” yetkilileri arayacak, haber ve röportaj yapacaklardı.

Olsun, Veli her şeye rağmen yine de devam ediyordu. Sıcak demiyor, soğuk, kar kış demiyor; kitabını birilerine, bir yerlere ulaştırmaya çabalıyordu. Ve bazen öyle duygulu anlar yaşıyordu ki, bu kadar çileye değer demekten de kendini alamıyordu. İşte öylesine anlardan biriydi. Veli bir arkadaşına birkaç adet kitap bırakmak için gitmişti. Biraz sohbet ettikten sonra arkadaşısı:

_ Veli, geçenlerde bir televizyon programında seyrettim: İnsanın ömrü boyunca tam manasıyla güvenebileceği, dost diyebileceği insanların sayısı dördü beşi geçmezmiş. Sen benim için, onlardan birisin.

_ Teşekkür ederim Hasan. Sen de benim için öylesin.

Karşılıklı olarak gözleri dolmuştu. Ve Veli, gerçek manada se-venlerinin olduğu mutluluğuyla tabana devam diyecekti.

*

Veli bir başka arkadaşındaydı. Arkadaşı kitabı görünce bayağı sevinmişti:

_ Veli bu ne harika bir şey! Tebrik ederim seni. Bana birkaç adet bırak da eşime dostuma satayım.

_ Çok teşekkürler Habip. Beni öylesine mutlu ettin ki...

_ Rica ederim Veli. Biz dost değil miyiz?

_ Nice dostlar gördük de!...

_ Öyle Veli öyle... Çok bozulduk, çok dağıldık. Garip bir millet olduk. Geleceğimizden çok endişeliyim. Ne olacak, ne yapmamız gerek?

_ Bana öyle geliyor ki Habip; bir kesime medeniyet, bir kesime de maneviyat vermek gerek. Her birimiz bir taraflardan aç bıraktık!

_ Haklısın galiba dostum. Kimseye bir şey söylemek, kimseye lâf anlatmak, kimseye güvenmek mümkün değil. İlkokula giden çocuğuma söz dinletemiyorum. Çok moralim bozuluyor... Beni dinlemeyen çocuktan ne hayır gelecek bu topluma.

_ Doğru söylersin. Ancak kurtuluş topyekûn olmalı. Ya hep, ya da hiç. Sadece kendi ailemizi, sadece kendimizi kurtararak sorunu çözemeyiz. Millet olarak, toplum olarak, insanlık olarak kurtulmanın yollarını aramamız gerek. Yoksa ne çocuğumuza, ne eşimize, ne de kendimize lâf geçirebiliriz. Bunun için de fedakârlık gerek. Bana ne dememeliyiz. Her olayın bir yerlerden, bir zaman sonra bize de ulaşacağını idrak etmeliyiz.

_ Ya ne hoş konuşuyorsun! Sohbetini özlemişiz. Nerelerdeydin şimdiye kadar?

_ Biz de sizler gibi kendi derdimize düştük galiba. Sanırım o curcuna arasında kaybolup, boğulup gittik maalesef. Çevremizde sizin gibi yüreği yananlar kalmadı. Yaramız da kaşınınca...

_ Herkes bir garip oldu! Kimse işini yapmıyor. Resmî daireye gidiyorsun, memur yüzüne bile bakmıyor. Sanki kendisi devlet! Vatandaşa hizmet etmek mecburiyetinde olduğu gibi bir duygu ve düşünce hiç yok. Dayamış sırtını devlete... Bir şey diyen de yok. Oh!... Var mı dünyanın bir başka yerinde böyle bir şey? Memuriyet lâklâk yapmak, yan gelip yatmak, vatandaşa zulüm etmek demek mi? Böyle yapınca da dürüst memuru zan altında bı-

rakıyorlar, kafasını ve ruhunu bulandırıyorlar. Bak sana bir tanıdığımın başından geçen olayı anlatayım Veli.

_ Hadi anlat bakalım Habip.

_ Çok iyi tanıştığımız bir arkadaş var. Kamyonculuk yapıyor. Bu arkadaşın bir çocukluk arkadaşı varmış. Küçükken arkadaş onu bir defa dövmüş.

Gel zaman git zaman, bu dövdiği arkadaşını trafik polisi olmuş. Ve arayıp bizim arkadaşını bulmuş. On beş gün üst üste, her sabah kamyoncu arkadaşını durdurup en yüksek cezalardan kesmiş. Arkadaş çılgına dönmüş. Ne yapacağını, ne edeceğini kara kara düşünmeye başlamış.

Bir gün kamyonunu kum ile doldurup, Boğaz Köprüsü'nün üstünde, yolun ortasında damperi kaldırıp dökmüş. Arabayı da kilitleyip; anahtarını, evraklarını fırlatıp atmış. Yol birkaç saat trafiğe kapanmış.

Arkadaşını tutuklayıp, çıkarmışlar mahkemeye. Hâkim sormuş:

“Neden yaptın böyle bir şeyi evlâdım?” Arkadaş elindeki ceza makbuzlarını hâkime gösterip:

“Hâkim bey, yapacak başka bir şey bulamadım. On beş gün üst üste aynı polis bana en yüksek cezaları kesti. İki şey düşünüyordum. Ya öldürecektim, ya da böyle bir şey yapacaktım sesimi duyurmak için. Cinayet işlemek bana ters geldi. Ben de bu yolu seçtim. Cezam ne ise razıyım.”

“Hadi sen git evlâdım. Biz gerekeni yaparız.” demiş hâkim bey. Vahameti görüyor musun?

_ Maalesef öyle Habip. Kendilerine villalar, şatolar, saraylar, kaleler, zırhlar inşa edip, asıl vazifelerini unutuyorlar. Son zamanlarda da bir moda gelişti ki... Herkes görevini kabul etmez oldu. Ağzını açan her sorumlu, kendi işi için: “Biz onu en son düşünürüz” diyor! İyi de be kardeşim! Sen ne düşünüyorsun? Asıl görevini sen yapmayacaksın da ben mi yapacağım? Sen ne iş yaparsın?...

_ Onlar vatandaşa aslan kesilirler! Garibana aslan kesilenler, zalim karşısında alı al moru mor olup, al hatları mor hatta döner!

_ Vay be Habip, sen de neymişsin ki! Döktürdün yine...

_ Öyle tabîî, biz mühendisiz... Ne demişler: Düşünen hayvan

insan, iyi düşünen insan da mühendistir!...

_ Hah ha hayyy. Uçtun be Habip yine...

_ Heh heh hee. Şaka ediyoruz be Veli. Her meslek kutsal, her görev yücedir. Elbette ki en başta da öğretmenlik gelir. Biz onlara neler borçluyuz...

_ Teşekkürler.

_ Daha sık görüşelim. Kafa patlatalım. Ne yapabiliriz, nasıl düzelebilirizin yollarını araştıralım. Yoksa dediğiniz gibi topyekûn batacağız galiba. Kafamıza bombalar düştüğünde, rahmet yerine mel'anet yağdığında uyanmanın ne manası olur?...

_ Çok haklısın dostum. Ama üzgün olduğum kadar da mutluyum. Çünkü sizin gibi düşünenlerin de var olması moralimi düzeltiyor. Hadi bana müsaade.

_ Yine beklerim Veli.

_ İnşallah.

***

Veli, bu dördüncü kezdi ki, birkaç kitap bırakabilirim diye Şeref Beyin karargâhını arşınıyordu! Hani şu müteahhit... Siyasetçi, il başkan yardımcısı ve de Veli ile o bunaltıcı sıcak günde kafa bulan Şeref Bey!...

Ne saf birisiydi şu Veli!... Şeref Bey kendisiyle görüşecek, üstüne üstlük de kitap alacaktı! O ki artık zamane bir siyasetçi olmuştu! Maalesef namuslularını da zan altında bırakıp, mesleği en az güvenilir meslek hâline getirenler kervanına katılmıştı. Gör Veli gibi günde kaç kişiyi ekiyordu!...

Bu sefer de Veli'yi, başka bekleyenlerle beraber, toplantısı var diye uyutturuyordu! Yalan mı yoktu sanki memlekette! Saatlerdir bekliyordu; sıkılmıştı, bunalmıştı. Bu esnada yan tarafında duran iki kişinin konuşmasına ister istemez kulakları misafir oldu:

_ Ula Selim, daha ne kadar bekleyeceğiz?

_ Ya biraz daha sabretsene Kadir...

_ Sabredip de ne olacak ki?

_ Görüşüp derdimizi anlatacağız işte...

_ Yahu kardeşim! Bizimle bu adam görüşmeeeez.

_ Biraz daha bekleyelim de...

Bir süre daha bekledikten sonra sekreteri çıkıp:

_ Arkadaşlar, bugün boşuna beklemeyin. Şeref Beyin toplantısı uzayacak. Yarın gelirsiniz. Kadir sinirlenmişti:

_ Ben sana demedim mi bu adam bizimle görüşmez diye...

_ Nereden biliyorsun ya?

_ Onu partiden tanıyan bir arkadaşı var. Senin iş dolayısıyla sordum, tanıyor mu diye. Adam ne dese iyi?

_ Ne dedi?

_ Bırak o şerefsiz Şeref'i, dedi. Hadi arkadaşım hadi. Bu adamdan bi şey çıkmaz. Boşuna hayale kapılma!...

***

Veli o gece yatakta kıvranıp duruyordu. Neydi derdi? Nihal ile kavga mı etmişlerdi? Hayır. İş, aş, çoluk çocuk derdi mi? Hayır. Ya ne?...

Bir kadın! O da ne! Veli'nin bir kadınla ilişkisi mi vardı? Kim olabilirdi bu? Ciddi miydi? Mesele neydi?...

Baktı ki Nihal'ı uyandıracak, içerilere gidip biraz oyalanmaya çalıştı. Ama olmuyordu işte... Bir türlü kafasından çıkarıp atamıyordu. Öyle ki, bu yüzden bazen dayanamayıp ağlıyordu bile!

Nihal için ağlaması normal olabilirdi. Artık sanki iki yabancı gibiydiler! Hiçbir öğüdünü tutmamış, hiçbir girişimi başarıya ulaşmamıştı. Evliliklerinin sadece adı kalmıştı! Diyalogları öylesine kopmuştu ki, herhangi bir konu hakkında konuşup tartışmıyorlar, hatta Nihal; Veli'yi kahredecek şekilde ona mektuplar bırakıp duruyordu! Bu sebepten dolayı ağlayabilirdi, ama değildi. Öyleyse Milliyet için ağlıyordu. Bu da anlaşılabilirdi, fakat o da değildi! Peki ya bu kadın kimdi? Aralarında ne ilişki vardı? Onu elde etmek mi istiyordu? Hayır, hayır, hayır... Ne bir ilişkisi vardı, ne onu elde etmek istemişti, ne seviyordu, ne... Ancak onu düşündükçe, gözlerinin önüne geldikçe, kendini onun yerine koydukça irkiliyor, üzülüyor, kızıyor, ağlıyordu. Bazen de içine düşürüldüğü o badireden kurtulduğu için şükrediyordu!...

*****

Fikri ile kavga edeli yahut da ondan zılgıt yiyeli aylar olmuştu. Artık ne onun yanına, ne de Nihal'ın yanına uğrar olmuştu. İlişkilerinin tamamen bitmesini istiyordu.

Ama bir gün Fikri Nihal'a: "Veli'ye söyle, bi yanıma uğrasın. Konuşacaklarım var onunla. Ne bu küslük be!... Biz onunla hem arkadaşız, hem de amcaoğlu..." Nihal bu daveti bir pusulayla Veli'ye iletti!...

Veli günler geçmesine rağmen davete icabet etmemiştir. Etmeyi de pek düşünmüyordu. Ne yani, kallavisinden yeni bir yıkama yağlamaya daha mı uğrasaydı!...

O gitmemek için dirensin, bir akşam Fikri Nihal'la beraber gelip: "Kalk emmoğlu, bu akşam seninle biraz takılacağız. Konuşacaklarımız, tartışacaklarımız var. Bizi merak etme Nihal. Ben Veli'yi eve getirir bırakırım" deyip; her ne kadar Veli itiraz ettiyse de, yaka paça sürükleyerek arabaya atıp:

_ Çok ayıp ediyorsun emmoğlu. Bu kadar küslük de niye. Tamam, haklısın; sana biraz fazla yüklendik. Ama biz arkadaşız, akrabayız. Özür dilerim. Var mı ötesi?

_ Tamam, her neyse de, nereye gidiyoruz akşam akşam?

_ Sen orasını karıştırma. Şöyle sakın bir köşe bulalım. Sana anlatacaklarım, tartışacaklarımız var.

_ Evde konuşsaydık...?

_ Olmaz. Sakın bir yer olmalı. Evde, Nihal'ın yanında olmaz. Sen şimdi bunları boş ver. Hele bir yer bulalım, orada uzun uzun konuşuruz.

Fikri gıcır arabaya bastıkça bastı. Şehrin kenar muhitlerinin birinin, lüks bir otelinin önünde durdu:

_ Hadi Veli, atlasana...

_ Yahu Fikri, ne işimiz var bizim buralarda?

_ Hadi hadi, fazla uzatma da atla. Şöyle felekten bir gün çalım.

_ Ne feleği, ne çalması kardeşim! Benim böyle yerlerde ne işim var?

_ Hadi be emmoğlu, iyice uzattın! Sana hiç yakışmıyor. Altmışına merdiven dayadın, hâlâ...

Fikri Veli'nin koluna girip, harika bir manzarası olan otelin balkonunda ayrılmış masalarına oturttu. Garsonlar koşuşarak hemen Fikri'nin etrafına üşüştiler:

- _ Ne arzu ederdiniz Fikri Bey?
- _ Önce Veli Beye sorun.
- _ Veli Bey ne emredersiniz?
- _ Ne emretmesi be kardeşim! Hiçbir şey istemem.
- _ Siz onun sözlerine bakmayın. Benim söylediklerimden ona da getirin. Veli ne içersin: rakı, şarap, viski...?
- _ Benim içki içmediğimi biliyorsun Fikri...
- _ Yahu bir iki kadehten bir şey olmaz.
- _ Hayır be kardeşim, benim içkiyle işim olmaz. Bana bir meyve suyu, soda falan getirsinler.
- Garsonlar gitmişler, Fikri ile Veli baş başa kalmışlardı. Veli:
- _ Eee emmoğlu, hadi bakalım... Seni dinliyorum. Nedir benimle konuşacakların, tartışacakların?
- _ Emmoğlu senin yardımına ihtiyacım var. Hoş ya, senin de benim yardımına ihtiyacın olduğu gibi...
- _ Neymiş benim senin yardımına ihtiyacım olan konu?
- _ Nihal ile aranıza iyi olmadığını biliyorum. Bunun düzelmesi için sana yardım etmemiz gerek.
- _ Kösteği bırakın da!...
- _ Rica ederim emmoğlu. Nasıl böyle düşünebilirsin!
- _ Ama Sulhiye Hanımın Nihal'ın aklına girdiğini biliyorum...
- _ Arkadaş bütün mesele ekonomik. Sen şimdi şöyle köşelik biri olsaydın, Nihal'a kimsenin lâf geçirmesi mümkün olur muydu?
- _ Eee, ne olacak şimdi? Para mı basacağı?...
- _ Bak Veli, dedim ya; senin bana, benim de sana ihtiyacım var. Şu aralar işler oldukça kesat. Adaylık yüzünden de epeyce içeri girdik.
- _ Seni o konuda daha önce uyarmıştım...
- _ Neyse...
- _ Peki, sen şimdi benden ne istiyorsun?
- _ Dedim ya, bu adaylık işi bizi epey kötülletti. Bir de işler kesat gidince...
- _ Hâlâ anlayamadım benden ne istediğini.
- _ Anla işte Veli. Ortak bir şeyler yapmamız lâzım.
- _ Nasıl yani? Seninle ortak ne iş yapabiliriz ki?

_ Sen başında olmak üzere bir ekip oluşturmam lâzım. Devlet memuru geçmişli, güvenilir, şüphe çekmez biri. Bir iki posta mal sevkiyatı yapmalıyız. Anlarsın ya...

_ Fikri bu konuyu daha önce konuşmuştuk. Benim bu taraklarda bezim olamaz. Sen hâlâ uslanmadın. İki tane aslanlar gibi evlâdını kara toprağa gömdün, yine de bana mısın demiyorsun. O kadar öğüt verdik, nerede? Sen ne biçim bir adamsın?

_ Ne yapayım yani, ölenle öleyim mi? Mecburum bunları yapmaya. Yoksa batacağım.

_ Duygusuzluğun, hissizliğin böylesine de pes doğrusu! Ben o çocukları düşünerekten geceleri uyuyamıyorum, sen kalkmış neler saçmalıyorsun. Başına daha ne tür belâların gelmesini bekliyorsun?

_ Bak emmoğlu, şu garip fikirlerinden vazgeç. Bu piyasa kurtlar sofrası. Ya yersin, ya yutulursun. Bu işten iyi para alacaksın. Evin de, araban da, yazlığın da, kışlığın da olacak. Hepsi birkaç operasyon...

_ Değil ev, araba; bana dünyaları versen bile kendimi inkâr edeceğim şeyleri yaptıramazsın. Varsın ev için, araba için, para pul için beni istemeyenler istemesinler. Bana, yüzüme tükürtecek malın gereği yok. Ben insanlık onuru gibi; hiçbir fiyatın değer biçmeyeceği bir varlığa sahibim. Varsın dünyanın aldatici, geçici malı da olmasın. Böyle bir parayla evliliğim kurtulacaksa...

Tam bu esnada; “teşbihte hata olmaz” misali, ilâhe gibi iki kadın gelip masaya kondular! Veli bir anda şaşırmişti:

_ Fikri bu ne iştir?

_ Bunlar bizim hatunlarımız. Bu gece buradayız. Biri senin, biri benim. Biraz kafaları demleyip, odalarımıza geçeriz.

_ Ne, ne dedin?... Bizim hatunlarımız mı? Odalarımız mı?

_ Heee...

_ Benim böyle bir şeyi kabul etmeyeceğimi bilmen gerekirdi. Ne yani, şimdi beni oyuna mı getireceğini sanıyorsun? Çok yanıltılmışsın Fikri. Ben hâlâ evli biriyim... Huzursuz olsam da, o kuruma sonuna kadar saygılıyım. Sana da hiç yakıştıradım doğrusu.

Veli kızarak masayı terk etti. Dışarı çıkıp derin bir oh çekip,

mırıldanmaya başladı:

**Lâf anlatabilmek için biterim, tükenirim,
Adam olursun diye beyhude yorulurum.
Sen dünyaya kazık çakmak için didinirken,
Belki de ben çoktan kara toprak olurum!...**

Şimdi bu uzak semtten, gecenin bu vaktinde evine nasıl ulaşacaktı? Bazen yürüdü, bazen koştu. Bazen araba buldu, bazen oto stop çekti. Oradan oraya koşuşurken ona en büyük desteği; kimi kez birilerinin, “efendim, bir şey mi dediniz?” muhatabına maruz kalmasına, kimi kez yüksek sesle haykırmasına, bazen kızmasına, ağlamasına, hiddetlenmesine neden olan, bazen de kendi kendine; “iyi oldu, beğenmedim...” diye dillendirmeye çalıştığı şu dizeler moral verecek, yardımcı olacak, güç katacaktı:

**Ey benim garip yoldaşım! Niye kınarsın beni?
Hâlime bakıp da ağlayacağına, neden gülersin?
Yerden, gökten; çile, mel’anet boşalırken,
Saçların gür-siyah tutulması zordur zor...**

**Fırıldak çevirmek ne yazık ki moda oldu!
Anayı boyayıp babaya satmak oyuncak oldu!
Şeytan olup insan ayartmak alkışlanırken,
Doğru düşünmek, iyi düşünmek zordur zor...**

**Dört bir yanımız pislik, çirkef deryası oldu.
Güzelin üzerine çirkin gökdelen kondurdu!
Rezalet cesaret bayrağını dalgalandırırken,
Güzel görmek, güzeli görmek zordur zor...**

**Yalanla yaşamak neredeyse mecburiyet sanki!
Doğruluk, dürüstlük neredesin, kiminlesin hani?
Doğru söyleyen doksan dokuz köyden kovulurken,
Hak söylemek, hakkı söylemek zordur zor...**

**Haram ne, helâl ne?... Birbirine karıştı!
Vurgun, soygun, yalan, talan arşa ulaştı.
Birileri yetim malıyla saltanat sürerken,
Kokan girtlağa helâl lokma bulmak zordur zor...**

**Sorma dostum, arsızlık övünç kaynağı oldu!
Aldatmaksa yolgeçen hanı gibi tıka basa doldu.
His tükendi, duygu tekme tokat yerken,
Yürek yanarak, kalpten sevmesi zordur zor...**

**Beyinler sarsıldı, beller iki büklüm kamburlaştı!
Parsa toplamak için ne rezilce uşaklaştı.
İradesiz bacaklar zulüm karşısında titrerken,
Doğru yürümek, dosdoğru yürümek zordur zor...**

**Eller uzamış, gözler oynaşta, kulaklar namahrem misafiri!
Uçkurlar çözülmüş, beller iğrenç hevesler dilberi...
Riyakârlık, şan, şöhret, saltanat tanrılaşmışken
Gögüs germek, yıkılmadan dimdik durmak zordur zor!...**

**Ey yaralı dostum! Anladım, hem de çok iyi anladım seni.
Bu kadar da anlayış fukarası niye sanırsın beni?
İnsan diyorsun! Kısaca şöyle desen olmaz mıydı sanki?
İnsanlık haraç mezat açık artırmaya çıkarılmışken,
İnsan olmak, hele **adam gibi adam** olmak zordur zor...**

***

Evet, işte o günü, o hatunları düşündükçe Veli'nin huzursuzluğu beynini zonklatıp duruyordu. Gerçekten de ne harika şeylerdi! Ara sıra gözlerinin önüne getirdiğinde içi cız bile ediyordu! Kim böylesi kadınlara sahip olmak istemezdi ki? Fakat o kabul etmemişti işte. Evlilik akdine, sorumluluğuna, ahlâk ve inanç sistemine uygun bulmamıştı. Hâlbuki günlerdir, belki de aylar, yıllardır Nihal ile doğru dürüst bir ilişkileri bile olmamıştı! İhtiyaç sahibi

olması doğaldı. Bir kadına, bir sevgiye, bir dostluğa, bir arkadaşlığa gör ne kadar susamıştı. Ama o olmaz demişti. Şimdi o kadınları düşündükçe irkiliyor, üzülüyor, sinirleniyor. “Ya o tuzağa düşüp kendimle ters düşseydim” diye kıvranıp duruyor. Fikri’yi, Nihal’ı düşünüyor. Evliliğini, geleceğini, Fikri’nin teklifini düşünüyor. “Önerileri kabul etseydim ne olurdu?” diyor. Kendisine böyle bir gücü verdiği için Allah’a şükrediyor. En fazla da o ilâhe kadınları, onları o duruma düşürülenleri düşünüyor! Ve hıçkırıklarını tutamayarak ağlıyor. Veli yerinde biz olsaydık...?

30- MAZİDE GEZİNTİ

Problemlerden bunalan Veli kendini, dinlenirim umuduyla Gülhane Parkı'na atmıştı. Arkasını Topkapı Sarayı'na doğru çevirip, sırtını da dede yadigârı kocaman bir çınara dayamıştı. Bu dev çınar ona, sanki sırtını yüzyılların ata mirasına dayamışçasına güven veriyordu. Bakışlarını da boğaza doğru yöneltmişti. Ve doğal olarak gözleri Dolmabahçe Sarayı'na kaydı. Arkasında ataları, önünde Ata'sı... Her birimiz gibi o da gururlu ve mutluydu.

Ancak çok geçmeden bütün dertleri tespih boncukları gibi şıkır şıkır süzülüp doluştular: bitmiş, ya da bitkisel hayatta olan bir evlilik, çoluk çocuk, kitap, ev, maddî sorunlar...

Bir anda kafası allak bullak olmuştu. Başlı zonklamaya, nefesi daralmaya başladı: “Ne yapıyorum, yanlış mı düşünüyorum; ben de birileri gibi putlaştırdığım Tanrı'larımı mı tapıyorum?” dedi kendi kendine! Tam bu sırada kulaklarında: “Yazıklar olsun sizin gibi evlâtlara, torunlara! Nasıl da kendi nefsinizin esiri olmuşsunuz! Biz bu ülkeyi kanımız, canımız, her şeyimiz pahasına bunun için mi size emanet ettik, miras bıraktık? Dert ettiğiniz şeylere de bakın! Sizin iradeniz tükenmiş, kalpleriniz mühürlenmiş, gözleriniz kendi hevesinizden başka bir şey göremez olmuş. Bu şamar, bu parmak belki sizi kendinize getirir, gözünüzü açar...” diye bir ses çınlarken; arkasındaki çınar sanki bir tekme gibi onu itip, okkalı bir şamar gibi ensesinde patlıyor; Dolmabahçe'den uzanan bir parmak ise, kendine doğru yağlı bir ok gibi süzülüyordu!

Veli, sanki parmağın; ‘geldikleri gibi gitsinler’ diye, kafasına üşüşen basit meselelere bir ikaz kabilinden gözüne giriyormuş gibi, tüm benliğinde korkunç bir acı hissederek irkildi!

Kendine gelebilmek için yavaş yavaş aşağı doğru yürümeye koyuldu. Deniz kıyısına varınca çömelip onunla konuşmaya başladı. Gözlerinden dökülen pişmanlıklarla onu kucaklaştırdı. Öylesine dalmış ve bunalmıştı ki, düşüncelerinin ağırlığını dengeleyemeyip onun bağına yuvarlandı!

Veli denizin içinde bocalayıp duruyordu. Bir türlü kendini to-

parlayıp da çıkamıyordu. Boğulmaya ramak kalmıştı ki, liseli oldukları anlaşılan iki genç hemen atlayıp, onu ölümünün pençesinden çekip kurtardılar. Veli gençlere minnettar kalmıştı:

- _ Sağ olun evlâtlarım. Neredeyse tükeniyordum.
- _ Rica ederiz ağabey, görevimizi yaptık.
- _ Ah evlâtlarım! Sırılsıklam oldunuz...
- _ Bizi düşünme ağabey. Biz genciz. Sizin üstünüzü değiştirelim bir şeyler bulup. Böyle yapamazsınız.
- _ Hayır evlâtlarım, bu bana bir ders olsun...
- _ Neden öyle diyorsunuz ağabey?
- _ Kendimi fazla düşündüm. Hâlbuki insanlık bu hâldeyken şahsımı düşünmem...
- _ Ağabey çok manidar konuşuyorsunuz.
- _ Aldırmayın bana. Siz öğrenci misiniz?
- _ Evet ağabey. Lisedeyiz.
- _ Ah canlarım benim!
- _ Siz ağabey?
- _ Ben de öğretmenim yavrularım.
- _ Öğretmenim sizi asla böyle bırakamayız.
- _ Hayır, hayır evlâtlarım. Çok teşekkür ederim. Ben kendi çarem düşündürüm.

Veli gençlerin tavrından oldukça etkilenmişti. İşte değer verdiği, uğruna yapamayacağı, yapmadığı fedakârlık kalmayan nesil seher yelleri gibi geliyordu! Veli'nin, Velilerin attığı tohumlar yeşeriyordu!...

Veli yürüyerek kendini bir otobüse attı. Günlerce yatak döşek yatıracak, birkaç durak kaçtıracak olsa da; daha önce de ona çok şeyler kaybettirmişlere benzeyen türden tatlı bir uykuya daldı...

***

Aile mutluluğu gibisi var mıydı?... Veli gerçekten buna öylesine muhtaç, öylesine hasretlik çekiyordu ki. Meret şey de ona öylesine yabancıydı ki; sanki Kuyruklu Yıldız kadar uzak, onun kadar seyrek görünüyordu!...

Belki Nihal ile araları düzelse diğer dertlerini unutabilirdi. Zaten bazılarını dert etmeyi sürdürmesinin artık bir manası da yok

gibiydi: bir oğluşunun olması...

Ancak görünürde bu düzelmeye işaret edecek en ufak bir belirti yoktu. Hatta daha da kötüye gidiyor gibiydi. Nihal'ın son günlerde eve ne zaman gelip gittiği bile belli olmamaya başlamıştı. Sürekli Sulhiye Hanımlara takılıyor, oyun moyun oynuyorlardı. Eve uğradığı zamanların çoğunda ise; bazen başım ağrıyor diye düşüp kalkmıyor, bazen de gece sabaha kadar anlamsız şeylerle oyalanıp, kendi kendine mırıldanıp duruyordu. Artık onlar bir evde iki yabancı gibiydiler!...

Veli biraz açılırim umuduyla kendini yollara bıraktı. Epey bir süredir gitmediği, Nihal'ın rahatsızlığı dolayısıyla dost oldukları Doktor Reşit Beyin yolunu tuttu. Daha önce bir kitabını bırakmıştı. Kitap hakkında yorumunu alır, iki de lakırdı ederim, diye düşünüyordu. Reşit Bey Veli'yi çok iyi karşıladı:

_ Ooo Veli Bey! Nerelerdesiniz yahu? Görünmez oldunuz uzun süredir...

_ İş, güç, dertler... Bitmiyor işte Reşit Bey. Nasılsınız bakalım?

_ Teşekkürler. İyi sayılırız. Uğraşıp gidiyoruz. Siz de iyisinizdir inşallah?

_ İyi diyelim de iyi olsun. Kitabı okuyabildiniz mi?

_ Okumam mı Veli Bey! Hem de zevkle ve şevkle. Öncelikle sizi tebrik ederim. Kitabınız gerçekten harika.

_ Aman efendim, şımartmayın lütfen! Teveccühünüz...

_ Rica ederim. Gerçek düşüncelerimi söylüyorum inanın. Size bir de itirafta bulunacağım çok özür dileyerekten.

_ Rica ederim, buyurun. Nedir?

_ Doğrusunu söylemem gerekirse, sizin böyle bir kitap yazabileceğinizi hiç ummuyordum.

_ Nasıl yani?

_ Yani ben sizi kendi hâlinde, sessiz sakin biri olarak bilirdim. Fakat kitabı okumaya başlayınca gözlerime inanamadım!

_ Neden?

_ O ne güzel değerlendirmeler, o ne güzel düşünceler, o ne güzel; kelimenin tam anlamıyla taşı gedğine oturtmalar! İnanın,

olayların özünü anlatmak için bu kadar harika cümleler, harika vurgular olamazdı!

_ Yapmayın... Ben garip bir öğretmen, çaylak bir yazarım. Bu övgüleri hak etmiyorum.

_ Mütevazı olmaya gerek yok. Siz bu hâlinizle mevcut yazarların çoğundan ileridesiniz.

_ Hıh hıh hıı...

_ Hayrola Veli Bey?

_ Sessiz sakın sözleriniz gıdıkladı da beni...

_ Nesine güldünüz bunun?

_ Tercümesine...

_ Nasıl yani? Tercümesi de nedir bunun?

_ Pısırik, aptal, mıymıntı...

_ Çok rica ederim Veli Bey.

_ Siz üzerinize alınmayın da, bunun bizim toplumdaki karşılığı budur maalesef. Yani kim makul, mütevazı, ağır başlı ise biz onu böyle nitelendiririz. Sizin suçunuz değil.

_ Takmayın bunları kafaya... Ama niye yalan söyleyeyim Veli Bey, siz benim hayata bakış açımı değiştirdiniz.

_ Neden?

_ Artık insanlara daha değişik gözle bakacağım. Şimdiye kadar hep dış görünüşüne göre değerlendiriyordum. Çok yanılmışım. Ne demişler: “Ummadığın taş baş yarar.” Tam bu atasözü “cuk” diye oturdu buraya. Demek ki, meyveli ağacın dalları eğik oluyormuş doğağ olarak.

_ Teveccühlerinize çok teşekkür ederim. Eğer faydalı oldum ise ne mutlu bana. Doğrusu çok cesaretlendirdiniz inanın beni. Bu kadar darbeye rağmen, yeniden yazmaya devam etme gücü mü geldi ne bana.

_ Ne darbesi Veli Bey?

_ Baksanıza, o kadar uğraşımıza rağmen bir yayımcı bulamadık kitaba.

_ Ee, maalesef ülkemizi bu hâle getirdiler. Böldüler, parçaladılar; yıktılar, döktüler; uyuşturdular, köleleştirdiler. Fakat bunlar da geçecek. Siz yazmanıza devam edin. Hasret nesli bir gün gele-

cek. O zaman ne yapacaklar?

_ Teşekkürler Reşit Bey. Ne de güzel konuşuyorsunuz. Kendime geliyor gibiyim...

_ Aman aman Veli Bey, lütfen yazmayı bırakmayın! Bu eserler kalıcı şeyler. Bizim yaptığımız işler gelip geçici. İnsanı yaşatacak bu gibi kalıcı eserlerdir.

_ Yapmayın Reşit Bey! Sizin mesleğiniz en ulvî mesleklerden biri. Hayat kurtarıyorsunuz. Bir hayat kurtarmak ne demek!...

_ Doğru. Teşekkür ederim. Ama bir kitap da gör kaç can kurtarıyor...

_ Kitaba, okumaya, ilme böylesine değer veren birinin alnından öpmeli.

_ Teşekkür ederim. Haydi çıkıp bir şeyler atıştıralım. Hem de bi hava almış oluruz.

***

Veli Reşit Beyden çok mutlu ve umutlu dönüyordu. İnsanlara faydalı olduğu kanaati uyanmıştı. Belki de bu yeniden kendine dönüşün, yeni eserlerin tetikleyicisi olacaktı. Ancak aksilikler yakasını bırakmaya hiç de niyetli değillerdi. Bu çilekeş adamın yüzü acaba iki gün üst üste gülebilecek miydi? Eve vardığında bir telefon: “anneanne öldü...”

***

Aslında memleketi bir ziyaret ne kadar da iyi olurdu ki... Hem Veli'ye, hem de Nihal'a can simidi gibi gelirdi. Gerçi bu bir zorunlu taziye ziyareti olacaktı, ama olsun... Zaten anneanne yaşını başını çoktan almış; toruna tosuna karışmış, ele avuca fazla düşmeden çekip gitmiş değil miydi?

Peki buna Nihal ne diyecekti? Veli'yi söylediğine bin pişman etmeyecek miydi? Daha önceki ziyaretten çok mutlu dönmüştü. Belki bu ziyaret de iyi gelecek, ilişkileri; “çıkılmamış candan umut kesilmez” misali iyileşecekti! Ancak Veli yine yanılmıştı... Aslında bunu tahmin etmeliydi ve: “Biliyorsun ...ötünün huyunu, niye içersin üzüm suyunu?” sözüne göre hareket etmeliydi!...

Veli memlekete vardığında anneannenin cenazesi çoktan kaldırılmıştı. Az yol değildi...

Teyzesine, yakınlarına başsağlığı diledi. Ninesinin mezarını zi-

yaret etti. Sonra anne ve babasının, Gara Gelin'in mezarını...

Veli yine anneanneninin mezarını ziyaretten dönüyordu. Bir baktı ki, yolun ortasında, bir iki adım önünde küçük bir kuş. Kaçmıyor, uçmuyordu! Tam yanına vardı, kıpırdamadı. Hemen eğilip aldı avucunun içine. Yanına yöresine, bir yarası var mı diye baktı. Yoktu. Şöyle yana yöreye bir göz attı ki; yolun bir kenarında, otları siper edinmiş bir kedi! Olsa olsa bu kedi pençelemiş olmaydı. Hemen kediyi dehledi.

Kuşu severek teyzelere doğru yürüyordu. Hiç avucundan kaçmıyor, o da onu sevdikçe seviyordu. Hep aklına Nihal geliyordu. O da bu kuş gibi ona yakınlaşırdı! Beraber muhabbet edebilirdiler... Sonra kafasına kuşu ne yapacağı takıldı. Keşke uçup gitsydi kendi âlemine. Bir yerlerde yine bir kedi kaparsa...

Acaba kuş kendisine alışır mıydı? Bir kafese koyup bakabilir miydi? Becerebilir miydi bunu? Bakımı kolay mıydı? Gerçekten onu koruyabilir miydi? O alışır, Nihal da kendisine alışabilir miydi?

Yürüyerek teyzesine gelmişti. Kuşu ellerinin arasında seviyordu. Sonra arayıp bir kutu buldu. Hiç değilse şimdilik onun içinde saklamalıydı. Kaçmıyordu, kaçmak istemiyordu; ona alışmak, dost olmak istiyordu işte. Belki de Nihal da ona alışacak, ondan kaçmayacak, ona dost olacaktı!

Kutuyu kafasına göre güzelce ayarlamıştı. Kuşu içine koyduğu anda kuş "pırrr" edip...

***

Buraya kadar gelmişken bir Uyanış yapılmalı değil miydi şimdi? Muhtar emmi, Seydo Ağa, köylüler... Öylesine burnunda tütüyordu ki. Ama yapamadı. Evlâdını, ne umutlarla okumaları için savaş verdiği Mehmet'i; elinde sopa, çobanlık yaparken görmeye dayanamazdı. Bir iş bulamamıştı maalesef şu çocuğa. Ne kötü bir hâldi ki; iş bulabilmek için birilerine yalakalık etmek, inanmasa da birilerinin safında görünmek zorunda kalınır olmuştu! Öyleyse Uyanış özlemine bağına gömmeliydi.

Zaten memlekette de fazla kalamazdı. Yanında Nihal olsa neyse. Dönmeliydi. Dönse ne yapacaktı gerçi: bitmiş bir evlilik, huzursuzluk...

Hiç değilse, buralara kadar gelmişken Yeşilvadi'yle bir güzel hasret gidermeliydi! Teyzelerinden yürüyerek yola çıktı. Ah şu çocukluğunda arşınladığı yollar... O zamanlar daha bir uzun geliyorlardı! Eee, adımları da şimdikininkinin yarısı kadar değil miydi?

Yeşilvadi'nin yeşilliğini görünce içi açılmış, sonra da burkulmaya başlamıştı. Yeşilvadi eski Yeşilvadi değildi! Göç perişan etmişti bu şirin yöreyi de niceleri gibi. Aslında her türlü alt yapı gelmişti. Fakat maalesef çok geç ve iş işten geçtikten sonra!

Yol fazla iyi olmasa da elektrik, içme suyu, telefon... Ah şu bizim garip devletimizin işleri! İnsanlar terki diyar etmeden önce neredesiniz?...

Burukluğunu, anne babasını, yengesini hatırlaması alevlendir-di! Ne olurdu sanki onlar da şimdi sağ olsalardı! Yapayalnızdı işte şu koskoca dünyada. Bir yârı yoktu...

Veli hasretle ilkokuluna doğru yürüyüp inmeye başladı. Yaklaştıkça heyecanı ve hayreti artıyordu. Bir süreden beri kapanmış olduğunu duymuştu. Ancak ilerledikçe daha iyi seçebildiği kadarıyla; yavaş yavaş ölüme, harabeye terk edildiğini bilmiyordu! Anılarının yok oluşa terk edildiğinin anlaşıldığı mesafeye eriştiğinde, dizleri onu daha fazla taşıyamadı. Acılarının ıstırabı, onu düşünmeye başlayınca kadar ferahlatınca, kalkıp viranenin içerisinde mazarını aramaya koyuldu. Sınıflar, depo, öğretmenler odası... Evet evet, öğretmenler odasında birtakım evraklar vardı. Fakat orada istediği bir şey bulamamıştı. Sonra depoya geçti.

Sanki bütün evraklar burada gibiydi, eğer sağ kalabilen varsa! Bir fotoğrafını, küçüklüğünden kalma bir şeyler arıyordu. Ona mazarını hatırlatabilecek en ufak bir iz nelere değmezdi ki! Belki de eline Hilmi Öğretmeninin yahut da başka bir yakınının hatırası ulaşacaktı.

Heyecan ve umut saatlerce sürmüştü. Fakat eline yarı yırtık, tanınamayan, kara kuru bir küçük fotoğraf parçasından başka bir çaba ürünü geçmemişti.

Okulundan eli boş dönen Veli, üzgün bir şekilde mahallesine doğru yürüyerek çıkmaya başladı. Evlerinin önüne geldiğinde, mazarın altında kalmış gibi çöküverdi! Dede, baba yadigarı, ana yuvası evleri hatırı sayılır ölçüde hırpalanmıştı. Aslında bu sahip-

sizlik bir nevi Gara Gelin'in ölümünün yansıması ve yankılanmasıydı! O göçtüktan sonra bu hatıralar öksüz ve yetim kalmıştı!

Veli, biraz kendine gelince “anaaa, anaaa” diye seslenerek kanatlı kapıyı yumruklamaya başladı! Umduğunu bulamayıp hıçkırığı gırtlığında düğümleince, bu sefer de “babaaa, babaaa” diye...

Bir süre kapıyla, duvarlarla konuştu. Yüzünü dayayıp kapı aralığında içerilere doğru bakınıp seslendi. Bir kıvılda, bir gölge görebilseydi!... Gözlerinden boşanan yaşları kanatlı kapıya sürdü. Bir ses, bir kapıyı açan el çıkar umutsuz bekleyişinin idrakine varınca, yengesinin evine doğru yollandı.

Biraz yürüdüktan sonra kafasını çevirip aşağıya doğru baktı. Acaba geç duymuş olup da, sonradan kapıyı açıp kendisine doğru bakıyor olabilirler miydi? Sanki anasını; “yavrum ben buradayım, gelsene...” diye, sesleniyor gibi görüyormuşçasına tebesüm etti. Ama yine elleri, gözleri boşta kalınca; sağanak gözlerle mırıldanarak yürümeye devam etti:

Şimdi anam olsaydı yanımda, anam...

Ne düşün isterdim ne de bayram.

Bir tek kuru ekmekle yanında soğan,

Oh be, ne gam! Boş ver amaaan...

Meğer hepsi yalanmış, hem de ne yalan!...

Şimdi hiç değilse yengesi sağ olsaydı, acılarını bir nebze olsun bağına gömebilirdi. Onların evi sağlamdı, ama boştu. Emmisi çoktan kaza merkezine göçüvermişti. O olsa belki, fakat Gara Gelin olmayınca...

Dağına, taşına, ağacına, kuşuna, yoluna, yokuşuna selâm verip, vedalaşarak yollandı... Değişik duygularla İstanbul'a dönüyordu. Hiç değilse memleketinde ana yadigârı, aynı kanları taşıyan bir anneanesi vardı. Şimdi o da yoktu. Gidip de ne yapacaktı, kalsa ne yapardı?

Uzun bir yolculuk vardı önünde Veli'nin. Gör neler düşünecek, neler hayal edecekti? Daha şimdiden biri gidip, öbürü geliyordu.

Ah şu Anadolu'nun saf insanları! Saflığı bile insana tebesüm

ettiriyor, bir anlık da olsa dertlerden uzaklaştırıyordu:

Veli'nin koltuğu şoföre yakındı. Derin dűşüncelere dalmıştı ki, yandaki bir yolcuyla muavin ve şoförün diyalogu onu bir süre dertlerinden silkeleyip, hasret çektiği gülümsemeyi ona ziyaret ettirecekti. Yolcu:

_ Muavin bey, size zahmet, bi su verir misiniz?

_ Zahmetüne ...oham, ne zahmetü abey...

_ Ula Mustafa, sa heç: "Müşterüye kibar davran." demedüler mü, ...arağını yedüğüm?...

31- BESMELE ÇEKMEKLE...

“Kalmadı neşesi ne baharın ne yazın...” dendiği gibi, Veli için de maalesef ne memleketinin, ne de İstanbul’un tadı tuzu kalmamıştı. Problemler moral kaynaklarını buldozerler gibi eziyorlardı. Hiçbir temel meselesini çözememişti, çözemiyordu. Bu böyle ne kadar daha devam edecekti?...

Nerede, hani Mehmet’e iş? Nasıl düzelecekti Nihal ile araları? Bir çocuk, kitap... Memleket meseleleri, Milliyet, Fikri, Sulhiye Hanım...

Her şeye rağmen dost ve tanıdıkları ziyaret etmek bir nebze olsun onu teselli ediyordu. İşte bu yüzden, dertlerden bunaldığı bir anda arkadaşı Yusuf geldi aklına. Çok uzun zamandır uğramamıştı yanına. Yıllardır tanırdı ve saygı, sevgi beslerdi. Dürüst birisiydi. Sözü sohbeti dinlenirdi. Bir konuyu adam gibi tartışabilirdi münakaşa etmeden. Aka ak, karaya kara demesini bilirdi. Yanlış üzerinde inadım olsun diye diretmezdi...

Gerçi Yusuf’la tüm konularda fikirleri uyduğu söylenemezdi. Ancak yüzde yüz fikir birliği de olmazdı ki. İnsan olanın farklı düşüncesi olmalıydı. Asıl olan bu farklılıklara saygı duymak ve bunun gelişmeye, ilerlemeye, yücelmeye katkı sağlayacağını takdir edip, asgarî müştereklerde bir araya gelmeyi becerebilmek değil miydi?

Küçükük dükkânından kafasını içeriye doğru uzattığında, Yusuf başını önüne eğmiş, kâğıt kalem daldırılmış gitmişti. Veli kısa bir süre onu tebessümle süzüp:

_ Selâm. Daldırılmış gitmişsin be Yusuf kardeş...

_ O ooo, Veli kardeş! Sen de buralara gelir miydin! Gel gel... Gelsene içeriye yahu! Ne duruyorsun orada, girmeyecek misin yoksa? Ciii demeye gelmedin ya!...

_ Geleceğim geleceğim Yusuf kardeş, merak etme.

_ Geç hele... Geç de şuraya bi otur bakalım şöyle. Yahu bu kadar da vefasızlık olmaz ki!

_ Kusura bakma Yusuf kardeş. İş, güç, sorunlar...

_ Doğru gerçekten... Hepimiz öyleyiz. Yine de en vefalımız sensin. Biz o kadar da yapamıyoruz. Nasılsın bakalım?

_ Çok şükür diyelim. Sen nasılsın görmeyeli?

_ Fena sayılmaz be Veli. Sürünüp gidiyoruz işte... Değişik bir şey yok şimdilik. Bir ara olur gibi oldu ama...

_ Nasıl yani olur gibi?

_ Duymadın elbette. Bu kadar arayı açarsan...

_ Hayırdır inşallah. Hadi, meraklandırma.

_ Milletvekilliğinden direktten döndük...

_ Bu işin direği de mi var yahu?

_ Olmaz olur mu...

_ Anlatmayacak mısın?

_ Seçimlerde bu bölgeden milletvekili adayı oldum.

_ Eee...?

_ Sıram da iyiydi. Kazanmam neredeyse garanti gibiydi. Bir süre de kendimi milletvekili olmuş sanıp, dolanıp durdum...

_ Eee, sonra?

_ Merkez önümüze kafadan on iki tane aday bindirince!...

_ Yine pek bi şey anlamadım. Bildiğim kadarıyla senin parti şu meşhur barajın altında kaldıydı. Sıran iyi olsaydı bile...

_ Şeyyy... Ben ... Partisinden aday olmuşum.

_ Anlamadım! Sen şimdi parti mi değiştirdiğini söylüyorsun?

_ Kızma be Veli hemen. Bizim partinin kazanma ihtimali yoktu. Ben de bu ülkeye bir hizmet edeyim, favori partiyi menfaat çetelerine bırakmayayım diye düşündüm.

_ İyi ama senin bu partiden farklı görüşlerin vardı bildiğim kadarıyla. Partine yıllarını verdin, hatta bazı konularda yeni partini ölesiye de eleştiriyordun...

_ Doğru da, hizmet edebilmek için dört dörtlük bir parti de bulunmuyor ki işte Veli. Ya parti iyi oluyor kazanma şansı olmuyor. Ya parası olmuyor propaganda yapamıyor. Ya kadrosu iyi olmuyor. Ya... Hepsini bir arada bulmak...

_ Bilemem. Ancak bana biraz garip geldi.

_ Çok mu kötü yaptık dersin?

_ Öyle bir şey diyemem, fakat seni bekleyen tehlikeler var.

_ Nedir o tehlikeler Veli?

_ İki tane önemli tehlike görüyorum. Birincisi: Yılların müca-
delesini seni yormuş, tüketmiş olabilir. Herkes malı götürüyor, ben
niye duruyorum deyip, içindeki bastırılmış Tanrı'lara tapmaya
doğru yuvarlanabilirsin. Kendi kendine şöyle düşünmüş olabilir-
sin: "Yahu çoluk çocuk, vatandaşla kafa bulan, kendisiyle bera-
ber birilerini de hayvan yerine koyan nice ehliyetsizler bakan,
milletvekili, reis oluyorlar da, ben niye duruyorum?" Fakat bu
çok yanlış ve tehlikeli bir yaklaşımdır. Dediğim gibi, bizi sinsice
bekleyen Tanrı'lardır bu tuzaklar. Bir tapınmaya başlamaya gör-
meyesin!...

İkincisi: Katıldığın yeni partinin yaptıklarının hepsini savun-
mak gibi yanlış bir mecburiyete kendini kaptırmandır. Yapılan
her şeye iyi demek, yanlışları bile savunmak ve zaman içerisinde
gerçekten öyle görür inanır hale gelerek, eriyip yok olmak.

_ Fakat bu dediğin tehlikeler bütün partilerde de yok mu?

_ Doğru. Ancak popüler partilerde daha fazla oluyor.

_ Hiç hoşuna gitmedi galiba bu olay Veli?

_ Valla benim öyle çok katı tutumlarım olmadığı gibi, tam ola-
rak desteklediğim bir parti de yok. Endişe ve korkum odur ki, ye-
ni ve insanî bir medeniyet oluşturmak zorunda olan bir ülkenin
bir avuç kalmış idealist insanın; yüce uyanışı her ne pahasına
olursa olsun engelleyip, onları azatsız kölesi, herhangi bir eyaleti
veya uşağı yapmak isteyenler tarafından yok edilmesidir. Ve ma-
alesef işin en acı ve dramatik tarafı ise, bu hazin imha operasyo-
nunun; insanî bir medeniyet kurma çabasındaki onuru idrak ede-
memiş, onunla asla mukayese edilemeyecek, geçici heves ve ego-
larının basit tatminleri için insanlık düşmanlarına şuursuzca ram
olmuşlar eliyle gerçekleştirilmesidir!

_ Böyle bir tehlike mi görüyorsun?

_ Bu tehlike her zaman vardı. Hiç kesilmedi. Ve şimdi daha da
büyük. İliklerim titriyor! Sanki bütün kalelerin, limanların işgali
için son darbeye hazırlanılıyor gibi geliyor bana.

_ Ürkütme insanı lütfen Veli. Şurada ülkeye bir hizmet edelim
dedik. Köşemize çekilip, bolca şikâyet mi etseydik?

_ Kusura bakma. Ben hissettiklerimi, kavrayabildiklerimi söy-

luyorum. Sizin görüşünüze de saygı duyarım. Hiçbir partiye düşmanlığım olamaz. Her partiye eşit mesafedeyim. İnsan merkezli; ilmi, akli ve değerlerimizi rehber edinen, yeni bir insanî ve insanlık medeniyeti oluşturma çabasına katkı sağlayan her hareketi destekler, yardımcı olurum. Bu hedefe mani olacak, köstekleyecek, saptıracak her hareketin, birlikteliğin ve teşebbüsün de karşısında dururum. İnşallah sen de bu yürüyüşe; içindeki Tanrı'lara tapmadan ve kendini kaybetmeden bir katkı sağlarsın.

_ Hah şöyle! Biraz içim ferahladı. Fakat doğrusunu söylemem gerekirse, beni muhtemel tuzaklar konusunda uyardığın için sana çok teşekkür borçluyum.

_ İşte ben de bu güzel özelliğin dolayısıyla seni çok seviyor, sayıyor ve beğeniyorum. Umarım ki bu bir yorgunluktan kaçış olmayı değildir.

_ Nasıl yani?

_ Sevgili kardeşim, değerli dostum! Yıllarca çalıştım, çabaladım, didindin durdun. Bütün bunlar takdire şayan şeylerdir. Belki de yoruldun, bunaldın. Bir başarı elde edemeden dolayı sıkılıp, psikolojik bunalıma girdin farkında olmadan. Bu bir; güçlünün, kazananın, zahiri de olsa başarılı olanın yanında, safında olup, kendinin kazandığı, başardığı yanlış sanı teşebbüsü olabilir. Belki de bir şuuraltı tepkisi! Yılların hor görülme birikimi, ezikliği, yorgunluğu var. Bunları üzerinden atma çabası mı? Dikkatli olmalısın. Hangisi doğru?...

_ Sağ ol, var ol Veli kardeş uyarıların için. Bütün bu anlattıklarının sakın kafayla iyice bir düşüneyim. Şimdi çaylarımızı tazeleyelim. Peki, yapılanları nasıl görüyorsun? İyi değil mi?

_ İyilik ayrı bir kavram... Fakat yeterli mi diye sorarsanız, ben de o zaman: Bu sizin kullandığınız, kıyas kabul ettiğiniz ölçüye bağlı derim.

_ Anlamadım, nasıl yani?

_ Şöyle açıklamaya çalışayım: Bir kilogram veya bir metre az mıdır, çok mudur?

_ Ee. Neye göre?

_ Bravo! İşte sizden de bu beklenirdi: neye göre? Evet neye göre?... Eğer bir gram veya bir santimetreye göre mukayese eder-

seniz çok, bir ton veya bir kilometreye göre mukayese ederseniz azdır. Kısaca bu iş sizin yüreğinizle, beyninizle, hayalinizle, ufkunuzla, hedefinizle, çapınızla... orantılıdır.

_ Ee... Doğru. Haklılık payınız var.

_ Başka ne var ne yok Yusuf? Peki, önüne aday yığılması yapılmınca kızmadın mı? Yahu beni teşkilât buraya getirmişti demedin mi?

_ Bunların pek bir anlamı olmaz Veli. Şu konuda yanılma. Ben bu partiden aday oldum diye tam demokratik, dört dörtlük bir parti olduğunu savunmuyorum. Acaba bir hizmetim olabilir mi diye düşündüm. Bir ucundan da ben tutayım... Hem partiler milletin malı değil mi? Neden cambazlara, menfaatperestlere bırakalım bu kuruluşları?

_ Saygı duyarım... Kendini koruyabildiğin sürece ne güzel. İyi insanlar, namuslu insanlar birlik olun.

_ Sen de katılsana bize Veli.

_ Yahu ben bir memurum...

_ Emeklilik gelmiştir. Yoksa bas istifayı, git memleketinden reis ol.

_ Hah ha haaa.

_ Niye güldün Veli?

_ Memleketteki reisliği, şarapçı reis; istifa edip yeni partine katılarak, şimdiden garantiledi bile!

_ Olsun be Veli, sana göre iş ayarlanır.

_ Anlamadım...

_ Bu tip yerlerde çalışmanın karşılığı bir şekilde veriliyor.

_ Nasıl yani?

_ Seçim çalışmalarından dolayı bizi ... müdürlüğüne atadılar.

_ Eee?

_ Ama hazineye takıldık.

_ Neden?

_ İki nedenden: Birincisi, daha önce hiç devlet memurluğu geçişimin olmamasıydı. Bunu, başkan yardımcısı Ali Bey araya girip kitabına uydurdu. Fakat ikincisine bir şey yapamadılar.

_ Neydi o?

_ Üniversite mezunu olmayışım... Formda üniversite öğrencisi kısmını işaretlemiştim. Bakanlar, bunu üniversite mezunu sanıp, basmışlar imzayı!

_ Hani devlette küçülmeye gidilecek, yeni eleman alımı olmayacaktı?

_ O dediğin lâftan ileri gitmiyor Veli kardeş. Kitabına öyle bir uyduruyorlar ki!

Veli ile Yusuf muhabbete dalmışlardı ki, kapıdan biri kafasını uzattı:

_ Selâm Yusuf kardeş. Ne haber? Misafirin var galiba?

_ Aleykümselâm Veysel. Girsene... Arkadaş yabancı değil. Değerli bir dostumuz. Geç şöyle de bi çayımızı iç.

_ Sağ olasin. Fazla kalmayacağım. Ne yapıyorsun, belediye seçimlerine aday olmuyor musun?

_ Henüz bir şey yok. Aday yaparlar mı, yapsalar da kazanabilir miyiz, bilemiyorum.

_ Sen hele bir aday ol, gerisini bize bırak. İş kitabına uydurur, malı götürürüz...

_ Anlayamadım...?

_ İş sandık başında biter dostum! Sen ... ..'in nasıl başkan olduğunu sanıyorsun ki?

_ Haaa?...

_ Seçim gecesi neler dönüyor neler... Diğerleri hep para hesabıyla gelmişler, çekip gittiler. Bizler dava adamıyız, gider miyiz hiç! Sandıklar kaldı bize...

_ Yaaa! Bak bunu hiç bilmiyordum...

_ Benim iki arkadaş kesin aday gibi. Onlar da ... gibi ... ekolünden. Sen de başkan ol da, helâlinden küpümüzü dolduralım!...

Veysel bir süre daha atıp tuttuktan sonra gitmişti. Yusuf'un da, Veli'nin de kafası karışmıştı. Sandıklar, dava adamlığı, ... ekolü, helâlinden küp... Veli dayanamayıp sordu:

_ Yusuf nedir bütün bunlar?

_ Veli kardeş sanırım referanssızlık...

_ Anlayamadım?

_ Referansımız doğruluk, dürüstlük, insanlık; hak, hukuk, ada-

let... olmayıp da, başkası yaptı ben de yaparım. Yaparım, kim bana ne yaparmış olunca...

_ Haklısın galiba. Fakat çok üzüldüm doğrusu. Demek ki, benden ol da, benim olsun da... Gerisi tufan!

_ Maalesef...

_ Aman Yusuf kardeş, kendine çok dikkat et! Bu tür adamların arasında... Şunu unutma ki; "Keşfedilmiş toprakları arşınlamakla kâşif olunmaz!" Yahu Yusuf, iyi geldi aklıma. Madem çevren bu kadar genişledi...

_ Evet Veli...?

_ Benim bir öğrencim var, mühendis. Şu çocuğa bir iş ayarlasana. Zavallı köyde çobanlık yapıyor!

_ Ne demek Veli! Elimden geleni yaparım. Sen öz geçmişini bi bana bırak...

_ Peki, bir iş çıkarsa nasıl halledeceğiz? Çocuk memlekette.

_ Hele bi o zaman olsun da...

_ Çok iyi olur be Yusuf.

_ Hiç meraklanma Veli.

_ Teşekkürler. Artık kalkayım... Amma da daldırmışız be lâkır-dıya.

_ Biraz daha muhabbet...

_ Yo yooo. Hadi bana eyvallah.

_ Güle güle. Daha sık görüşelim. Ben bir iş çıkınca seni ararım.

_ Hoşça kal.

Veli, kafası karman çorman olmuş bir şekilde yürüyordu. Yusuf onu şaşırtmıştı! Parti değiştireceğini hiç ummazdı ondan. Ne oluyordu bize, teker teker devriliyor muyduk? Sonra Veysel'in anlattıkları...

Fakat Veli de çok mu ince eleyip sık dokuyordu ne? Böyle bir ortamda ne arıyordu? "Amacıma ulaşabilmek için gerekirse papaz cübbesi giyerim" diyenlerin, "...li yorgansız olur da oğlansız olmaz!" diyen delikanlıların(!) cirit attığı bir ortamda Veli'nin arayışı, lâğım çukurunda billûr pınar aramaktan farklı mıydı? Hiç diken bozkırında lâle aranır mıydı? Nerede Munzur dağı gibi sarılmaz iradeler?...

Sonra aklına Yusuf'un kendisini yeni partisine daveti geldi: "Beni, bir medeniyetin son nefesini sıkma projesine alet etmeyin. Birilerine öldürdüler, birilerine de gömdürüyorlar mı ne!... Rezalete bakın! Çözülme, tükenme, kokuşma, inkâr, ahlâksızlık alabil-diğine! Sanki su gibi, hava gibi; bulduğu her delikten ilerliyor, yakaladığı her boşluğu dolduruyor! Garabetin böylesine de... Her sakallı gördüğümüzü dedemiz sanıyoruz! Sandıkları, irademizi, namusumuzu kimlere emanet ediyormuşuz!... 'Kurda kuzu teslim etmek' gibi bir şey! Bizlere yön verenlere bakın: Adam zirveye çıkıyor, yine de egosu doymuyor. Başlıyor yanını yöresini, eşini dostunu, kendi geleceğini garibanların lokmalarıyla şişirmeye! Bu ne doyumsuzluk!... Bu ne bulunduğu mevkiinin onurundan tatminsizlik! Siyasetçi siyasetten doymuyor, iş dünyasına el atıyor. İş adamının gözü doymuyor, siyasete dalıyor. Bilim adamı tatminsiz... Sonuçta hepsi de yarım yamalak, karman çorman bir şeyler olup çıkıyor" diye söylenerek, sokakların hengâmesinde, kendi yalnızlık ve sessizliğine yürüyüp...

***

Aradan epey bir süre geçmişti, ama geçtiğine de değmişti doğrusu! Yusuf'tan Mehmet için bir iş umudu ışıltısı çıkmıştı. Veli'nin içi içine sığmıyordu. Atlayıp Yusuf'un yanına gitti:

- _ Hayrola Yusuf!... Ne işi bu?
- _ Partide üst düzey bir yönetici, Hüseyin Bey araya girip ayarladı. Daha henüz garanti bir şey yok. Belediyenin bir kuruluşuna eleman temin eden taşeron bir firma...
- _ Eee, ne yapacağız şimdi? Mehmet de burada yok...
- _ Ben Hüseyin Beye aktardım vaziyeti. O da firmanın yetkiliyle görüşüp, Mehmet'in öz geçmişini oraya faksladı. Yarın görüşme var.
- _ Yarına yetişemez ki...
- _ Sen gidip Selim Bey diye biriyle görüşeceksin. Bilgileri var.
- _ Ya inşallah olur da çocuğun hayatı kurtulur!
- _ Olur olur inşallah. Bu kadar tasalanma.
- _ Nasıl tasalanmayayım Yusuf. Bir gelecek göz göre göre yok oluyor!
- _ Anlıyorum seni. Hem de öğretmenisiniz...

_ Peki, ben adresi alıp yarın bir görüşeyim bakayım... İnşallah şansımız yaver gider.

_ Hüseyin Beyi sorarlarsa arkadaşım, dostum deyiver.

_ Tamam. Hadi hoşça kal.

_ Güle güle.

Veli ertesi günü heyecanla, randevu saatinden bir hayli erken varmıştı görüşme yerine. Biraz bekledikten sonra buyur ettiler. Selim Bey hâl hatırdan sonra:

_ Hüseyin Beyi nereden tanıyorsunuz Veli Bey?

_ Dostumuz olur kendileri...

_ Peki Mehmet'e kefil olabilecek misiniz?

_ Elbette. Öğrencimdir kendisi...

_ Ha. İyi... Zaten Hüseyin Bey de arada olduktan sonra...

Veli bir baktı ki, Selim Beyin önünde onlarca başvuru formu! Canı sıkılmaya başladı. Onlarca torpilli arasından... Sonra tekrar Selim Beyin konuşmasına yöneldi:

_ Eleman bizim elemanımız olacak. Biz ...T'ye kiralayacağız bu elemanları. Maaşını bizden alacak. Sadece maaş var. İki yıllık sözleşme yapılacak...

_ Ücret durumu belli mi?

_ Net ... Lira.

Veli'nin alı moru birbirine karışmıştı. Teklif edilen ücret gerçekten komikti. Bir mühendise böyle bir teklif yapılır mıydı? Ancak elinden gelen fazla bir şey yoktu. Gücü yeten yeteneydi! Bir ülke ki: "Başbakanlığa alınacak memurlar üniversite mezunu olacak, dil bilecek..." deniyordu. Fakat hiç kimse çıkıp da; "Yahu be kardeşim! İyi güzel diyorsunuz da; dil bilmeyen, üniversite mezunu olmayan başbakanlara, bakanlara, eline tutuşturulan iki satırlık yazıyı bile okuyamayan milletvekillerine ne buyuruyorsunuz?" diyemiyordu!

Görüşmeden çıkınca hemen kapağı Yusuf'un yanına attı. Ücret durumu canını öylesine sıkmıştı ki. Yusuf da şaşırılmıştı. Hemen belediyenin o kuruluşunda çalışan tanıdık birine telefon etti.

Veli'nin Yusuf'tan aldığı bilgi daha da beterd! Bu elemanları malum şirket belediyenin o kuruluşuna tam üç misli fiyatla satı-

yordu! Düzen yine aynı düzendi... Değişen neydi? Besmele çekmekle domuz eti piliç olmuyordu işte!... Gelen gideni yine aratıyordu! Her şey iyiye gidiyor “cukka şakşakları” arasında; son bir yılda, şeffaflıkta bile on basamak geriye gitmiştik! Basına güvende dünyada yüz on altıncı sırada, gelir dağılımında...

***

Günler günleri kovalayıp gitmiş ve maalesef Veli'nin elleri yine bağrında, hevesi kursağında kalmıştı. Rencide edici ücrete, ağalara pašalara bir nevi hizmetçilik edilecek olmasına rağmen tamam dediği, Mehmet'in iş durumundan yine olumlu bir sonuç alınamamıştı! Gör daha ne torpilliler...

Veli belediye otobüsünde daldırmış bir vaziyette gidiyordu. Her gelen durakta yolcular araca akın ediyorlardı. Daha şimdiden neredeyse tıka basaydı! Şu meret ulaşımı da bir türlü rayına oturamamışlardı. Bazen en işlek hatlarda bile onlarca dakika otobüs beklendiği oluyordu. Bu hattınki ise oldukça kıttı. Yolcu çok, araç az, şikâyet falan eden de olmayınca...

İyi ki yer bulup da oturabilmişti. Yoksa şimdi pestili çıkardı. Yine bir durakta durmuştu otobüs. Aslında durulacak gibi değildi. İçerisi çoktan ana baba günü olmuştu. Şimdi buna duraktakiler de eklenince...

Yolcular ön kapı, arka kapı demeden hücum ettiler. Biraz, biraz daha gayret...

Dakikalar sonra şoför ağır ağır yürümeye başladı. Arka kapıdan kendini içeriye bir eşya gibi sıkıştırmaya çalışan, altmış yaşlarındaki teyzenin birinin bir bacağı, kapanan kapının dışında kalmıştı! Yaşlı teyze acılı feryadıyla: “Bacağımın birini de haftaya mı alayım, şoför bey!” diye haykırdı. O kadar çileye rağmen, otobüsün içini bir kahkaha tufanı kaplamıştı ki...

Veli'nin gözleri yol kenarındaki reklâm panolarına takıldı. Bir, bir, bir daha... Hepsi de belediyenin reklâmını yapıyordu. Bir otobüsün içindeki zavallılığa, dünyanın en geri kalmış ülkesinde bile görülemeyecek rezalete baktı. Sonra gözleri tekrar reklâmlara kayd. Kendi kendine mırıldanmaya başladı: “Buyurun işte size; mesailerinin, işlerinin yarısı kendilerini reklâm etmekten ibaret olan bir hizmet anlayışı! Daha fazla ne beklenmeli...”

Veli otobüsün, yolcuların, insanların, Mehmet'in hâlini düşünüp duruyordu. Şu hâle bakın!... Nerede yetkililer, diye söylendi. Sonra aklına, elamanları belediyeye üç misli fiyatla satan şirket ve şirketler takıldı. Yusuf'u düşündü. İstenirse istediklerine iş buluyorlardı. Mesleğine, eğitimine bakmadan basıyorlardı imzayı. Değişen bir şey yoktu. Eski hamam eski tasts! "Yine aldatma ve kandırma politikası" diye, kendi kendine biraz yüksek sesle söylenmiş olacak ki, yanında oturan bayan:

_ Efendim? Bir şey mi dediniz?

_ Özür dilerim. Yok bir şey. Kendi kendime...

İyi ki yüksek sesle konuşmuştu. Bu sayede kendine gelmişti! Yoksa gör daha kaç durak kaçıracaktı!...

32- ÖMÜR BEDELİ SANİYELER!...

Bu sefer de Veli'nin kafasına Mazlum takılmıştı. Ona yardımda bulunacağına dair söz vermiş, adresini almıştı. Ama aradan aylar, yıllar geçmiş, gidememişti bir türlü. Dertleri onu kendi hâline bırakmıyordu ki!

Gitse ne yapacaktı? Elinden ne gelirdi? Evlâtlık mı alacaktı, para yardımında mı bulunacaktı, yoksa okula mı kaydettirecekti? Belki de hiçbirini yapamayacaktı, fakat söz vermişti bir kere. Merak ediyor, aklına geldikçe üzülyordu. En azından gidip görmeli, yapabileceğinin en azını bile olsa yapmalıydı. Hiç değilse bir tebensüm, bir başını okşama; konuşma, dinleme, dertleşme...

Bu arada Nihal emekliliğini istemişti. Uzun süredir Fikri maaşlarına zam yapmıyordu. İşlerin kötüye gittiğinin o da farkındaydı. Üç beş kuruşluk tazminatımız da uçup gitmesin diye...

Fikri orasından burasından kırparak, gaz tuz parası cinsinden de olsa üç beş kuruş vermişti. Veli, nasıl değerlendireceği konusunda bir iki tavsiyede bulunmuşsa da, Nihal ona pek aldırmış etmemişti. Dövizin curcunalı zamanında gidip biraz dolar almış, patır patır düşerken de zararına satmıştı. Sonra bir, bir daha derken...

Veli'nin Ankara'da bir bacanağı vardı. Yüksek dereceden bir devlet memuruydu. Baldız ise Nihal'ın ablasıydı. Birkaç ay önce İstanbul'a tayinleri çıkmıştı. Durumları, vaziyetleri hiç de fena sayılmazdı: Ankara'da iki tane daireleri, arabaları, yazlık evleri... Bir gün Nihal Veli'nin karşısına dikilip:

- _ Emekli tazminatımı ablamlar istiyor, onlara vereceğim, dedi.
- _ Neden?
- _ Ev almak istiyorlarmış.
- _ İyi de, bildiğim kadarıyla onların evleri de, arabaları da var.
- _ İstanbul'dan almak, kirada oturmamak istiyorlarmış.
- _ İyi, güzel... Ankara'dakini satıp alsınlar.
- _ Satmak istemiyorlarmış.
- _ Fakat o paraya bizim çok ihtiyacımız var. Ben de tazminatımı

alınca, birleştirip, şöyle başımızı sokacak bir yer alırız. Onlar isterlerse kendi imkânlarıyla alabilirler.

- _ Ben kararımı verdim. Ablam istiyor, ben de vereceğim.
- _ Kararımı verdinse bana niye soruyorsun ki?
- _ Para benim değil mi? İstedieğim yere veririm.
- _ Peki. Sen bilirsin...

***

Veli Mazlum’u kafaya takıp duruyordu. O gece bu yüzden bir türlü gözüne uyku girmiyordu. Buna bir de şu para olayı eklenmişti ki...

Acaba şimdi Mazlum neredeydi? Yolunu bekliyor muydu? Gitse bulabilecek miydi? Balsa ne yapabilecekti? Ya şu Nihal’a ne demeliydi! Artık bir ev alma umutları da tamamen... Kıvrandı, kıvrandı; gece yarılarını çoktan geçmişti ki, dalar gibi oldu. Sabahleyin bir yolunu bulup mutlaka Mazlum’a gidecekti. Gidip görmeli, konuşmalıydı. Belki aklına bir çözüml gelebilirdi.

Rüyasında Mazlum’u arıyordu. Elinde adres, dolanıp duruyor, bir türlü bulamıyordu. Ne berbat yerlerde düşe kalka, kan ter içerisinde kıvranıp duruyordu. Sonunda bir yardan aşağı kayıp yuvarlanırken; “Mazluuummm” diye yataktan fırladı.

Nihal uyanmamıştı. Kâbusun dehşetinden kurtulmak için mutfağa geçip bir bardak su içmeye yollandı. Bu esnada içeri odadan bir sesler duydu. Oraya vardıdağında pencerenin açık olduğunu gördü. Birden irkilmışti!

Veli “Mazluuum” diye bağırdığı zaman, hırsız yatak odalarının kapısına kadar dayanmıştı! Birkaç saniye daha geç bağırsaydı, hırsız onları spreyle bayılıp mesaisine başlayacaktı! O birkaç saniye var ya...

Nihal paraları bankadan çekip eve getirmışti. Ertesi günü ablasına götürecekti. Yatak odasındaki kol çantasında bulunan paralardan; belki hırsızın fendi yahut burnunun kokusu dışında, kendisinden başka kimsenin haberi yoktu. Veli ‘Mazluuum’ diye bağırmasaydı, belki de paralar çoktan hırsızın kaçış mesafesinde olacaktı!...

33- TÜKENİŞ YOLCULUĞU!

Fikri, Şeref Beyin şeref sözüne(!), birçok üst düzey yetkilinin her türlü teminatına rağmen, adaylık konusunda tekmeyi yemişti! Adaylık hikâye olduğu gibi, hatırı sayılır derecede de masrafa sokulmuştu. Fakat yeni türedi siyasetçi Şeref Beyler hâlâ Fikri'yi, çeşitli vaatlerde bulunarak uyutmaya devam ediyorlardı!

İşin bir başka çıkmazı ise, Fikri'nin işlerinin son zamanlarda pek de yolunda gitmeyişi idi. Fikri bir çıkış yolu bulabilmek için debelenip duruyordu.

Bütün bunlara rağmen Fikri, Veli'yi türlü oyunlarla bulaştırmaya çalıştığı kirli işlerinden bir türlü vazgeçmiyordu. Belki de artık mecburiyet noktasındaydı! Fakat son zıplayışında bir parti uyuşturucu yakalatması hem parasal yönden, hem de polis ve adli açıdan başının büyük ölçüde derde girmesine neden olmuştu. Arkasından da bir kaçakçılık olayından yakayı ele vermişti! Onun için şimdi en güvenli çıkış yolu, Şeref Beylerin el uzatması, kol kanat germeleriydi. Ancak Fikri'nin güvendiği dağlara karlar çoktan... Bu ülkede tutmayacağını, tutamayacağını bildiği hâlde ne sözler veren, yüzüne tükürüldüğünde; “oh be, serinledim!” diyebilen, ‘rüsva tavır evrimi’ne uğramış ne Şeref Beyler(!) vardı ki... Hadi, söyledikleri söze kendileri dahi inanmayanları anlayalım da, onlara; tarifi imkansız bir saflıkla inanan zavallılara ne demeliydi!...

***

Veli hırsızlık olayının şoku dolayısıyla Mazlum'a gitmeyi geciktirmişti. Ancak hiç aklından çıkmıyor, düşündükçe kendini sorumlu ve suçlu hissediyordu. Artık ne edip, ne yapıp gidecekti. Nihal ise son zamanlarda iyice tuhaflaşmıştı. Bazen saatlerce hiç konuşmadan düşünüyor, bazen kendi kendine konuşuyor, bazen hiç olmadık yerde ya gülüyor, ya da ağlıyordu!...

Veli artık Nihal konusunda başarısızlığı kabullenmişti! Birkaç defa yine kayınçosu Ramazan'a gitmeyi düşünmüşse de; “Bir şey çıkmaz, üstelik kendi meselelerimizle adamları da rahatsız ederiz” deyip vazgeçmişti. Fakat iş gittikçe ciddileşiyordu. Artık ara-

larındaki bütün bağlar tükenmişti!

Çok özlediği hâlde Milliyet'e de çoktandır gitmemiştir. Daha doğrusu gidememiştir! Gidip de boşu boşuna ortalığı bulandırmanın ne gereği vardı. Nihal bir yerlerden duyacak, kaprislerine kapris katıp, zehir zıkkım olup akacaktı! Tek o bir aklını başına alsaydı da... Ama şimdi eline bir tane kitabını alıp da Milliyet'in karşısına çıksa ne iyi olurdu. Gör Milliyet ne kadar sevinir, onu ne kadar tebrik ederdi!

Bütün bunlara rağmen o her şeyi kalbine gömdü! Şimdiye kadar neler gömmemiştir ki!... Dertlerinden uzaklaşmak için kendini okuluna, çocuklarına ve de kitabına verdi. Neredeyse kitabını da tüketmek üzereydi. Bir kısmının parasını alamamış olsa da, bir kısım kendini bilmezler onunla kafa bulmuş olsalar da, tabanları şişercesine yorulmuş olsa da iyi bir iş yapmıştı. Kalıcı bir eser vermişti. Her ne kadar düzenin devamçıları ona hayat hakkı tanımamış, onu oyunbozan olarak görmüş; insanların sömürülmesine, bölünüp parçalanmasına karşı çıkan bir sesi duymazlıktan gelmiş olsalar da, Veli gerçekten doğru bir iş yapmıştı. Hayat ona evlilikte, çocuk konusunda, sevgilisine ulaşmakta gülmemişse de, onların yerine geçemese de; onun da artık dikili bir ağacı, bir eseri, bir evlâdı vardı. İşte bu yüzden olmalı ki, artık ölümden bile eskisi kadar korkmuyordu!...

Evet, Veli yola çıkmıştı. Gidiyordu. Nereye?... Nihayet küçük Mazlum'a gidiyordu. Ne yapacaktı, ne yapabilecekti? Kendi derdine deva bulabiliyor muydu ki bir başkasının kine de bulabilsin? Fakat o kendini sorumlu hissediyordu. En azından saçlarını da mı okşayamazdı? Hele bir de Nihal, "olur" deyip de, evlâtlık alabilirse...

Elindeki adresle, ora senin bura benim Mazlum'u arayıp duruyordu. Aman Allah'ım! İstanbul'un göbeği sayılabilecek bir muhitte de bu kadar gecekondular, bu kadar berbat yapılaşma; bayır, çukur...

Sora sora adrese ulaşmıştı, ancak adresteki gecekondular boştu! Arayıp sorup bir tanıyanı buldu. Mazlum yaşatlarındaki çocuk:

- _ Ağabey onlar buradan taşındılar.
- _ Nereye gittiklerini biliyor musun canım?

- _ Bilmiyorum ağabey.
- _ Neden taşındılar?
- _ Kirayı ödeyemediler, ev sahibi kapıya attı.
- _ Senin arkadaşın mıydı Mazlum?
- _ Evet ağabey. Niye aramıştınız, akrabası mı oluyorsunuz?
- _ Ee, evet.
- _ Annesi de çok hastaydı ağabey...

Veli önüne gelene; muhtara, esnafa, kim gördüyse sorduysa da, maalesef nereye gittiklerinden...

Dolaşa dolaşa akşam karanlığını etmişti Veli. Hani derler ya, “ayağıma kara sular indi” diye, işte öylesine de yorulmuştu. Ama yorulduğuna da değmemişti ne yazık ki...

Üzgün bir vaziyette dönüyordu. O berbat yerlerden otobüs yoluna varacaktı. Aylar öncesinde buralarda karşılaşmıştı Mazlum ile. Ne güzel de duygusal bir bağ oluşmuştu aralarında. Mazlum ona sanki; “imdat, beni kurtar!” diye bakmıştı. Fakat geç kalmıştı. Maalesef dertleri izin vermemişti bir türlü!

Otobüs yoluna yaklaşıyordu. Hani köprü altı derler ya, işte öylesine bir yerden geçiyordu. Bir baktı, evet, orada bir çocuk vardı. İçinden, “keşke Mazlum olsa” diye geçirdi. Ve gayriihtiyarî olarak, “Mazluuum” diye de seslendi. On, on iki yaşlarındaki çocuk karşılık verdi:

_ Ne o bey amca, oğlunu mu kaybettin? Veli sakin ve tedirgin bir vaziyette çocuğa doğru yaklaştı:

_ Hayır, oğlumu değil ama arkadaşımı kaybettim.

_ Allah Allah! Senin yaştaki birinin benim yaştaki biriyle nasıl arkadaşlığı olabilir ki?

_ Arkadaşlığın yaşı maşu olmaz dostum. Arkadaşlık anlaşmak, paylaşmak demektir.

_ Vay be! Bilgiç birine benziyorsun bey amca. Meslek ne?

_ Mesleğimi boş ver de, söyle bakayım, adın ne senin?

_ Benim adım Çile...

_ Anan baban yok mu?

_ Anam çok, babam yok!

_ Nasıl yani?

_ Beni her bahar doğurur, her kış ölürüm. Yani anam bahardır...

_ Yerin yurdun, evin barkın yok mu senin?

_ Kuylular benim yerim yurdumdur. Soğuk, kar kış beni kefenleyip inime sokar. Sıcak, bahar, güneş benim ebemdir.

_ Kaç yaşındasın?

_ Dedim ya, ben her bahar doğarım diye...

_ Bana bilgiç dedin ama, sen benden daha bilgin birisine benziyorsun. Hey bilgin çocuk! Ben senin baban olayım mı?

_ İçindeki hayvan mı kabardı?

_ Ne demek istiyorsun?

_ Senin gibi birisi de öyle demişti de; hayvanlığını ispatlamak için beni iğfal etmeye yeltenme gibi bir çaresizliğe düşmüştü!...

_ Vay terbiyesiz herif! Ama ben gerçekten samimiyim. Ben bir öğretmenim ve hiç çocuğum yok. Seninle arkadaş olmak istiyorum. Senin bana, benim de sana ihtiyacımız var. Eğer kabul edersen seni evlât edineceğim. Bir tane daha anan olur. Düşünmen için sana yarın bu saate kadar müsaade ediyorum. Yarın gelirim; eğer kabul edersen, beraberce evimize gideriz.

_ Ben de size yarın bu saate kadar müsaade ediyorum.

_ Niçin?

_ Düşünesiniz diye...

_ Neyi?

_ Beni neden, niçin istediğinizi... Gerçekten bir arkadaş mı istiyorsunuz; yoksa kendinizi, kendi nefsinizi tatmin etmek mi istiyorsunuz? Beni ihtiyacınız olduğu için mi, yoksa insanlık için mi istiyorsunuz? Yani mecburiyet mi, yoksa insanlık vicdanı, Allah korkusu, kısaca Allah rızası için mi?

_ Ee, kafamı karıştırdın be çocuk. Fakat düşüneceğim. Sana söz veriyorum; yarın sana, doğru olan ne ise onu söyleyeceğim.

_ Ben de ona göre kararımı vereceğim bilgiç amca.

_ Haydi, öyleyse Allaha ısmarladık.

_ Güle güle...

Veli evinin yolunu tutmuştu, ama kafası karman çormandı. Sahi bu bilgiç çocuk ne demişti? Ne demek istemişti? Vay terbiye-

siz adam! Demek çocuğu iğfal...

Bir yandan Mazlum'u, bir yandan Çile'yi, bir yandan da Nihal'ı düşünüyordu. Acaba çocuk tamam dese bile, Nihal onu evlâtlık olarak kabul eder miydi? Kabul etse ne iyi olurdu. Evlilikleri yoluna girer, hatta kendisi bile içine düştüğü çıkmazdan kurtulabilirdi. Peki ya bu acayip çocukla gerçekten başa çıkabilirler miydi?...

***

Milliyet Veli'yi, elinden tuttuğu küçük bir çocukla, garip bir haletiruhiye içerisinde karşısında görünce hem şaşırmış, hem de çok üzülmüştü:

- _ Hayrola Veli! Ne bu hâl?... Neden ağlıyorsun?
- _ Yardımına ihtiyacımız var Milliyet! Yavrumu sana...
- _ Anlamadım. Ne yavrusu, ne yardımı?...
- _ Bu benim yavrum...
- _ Senin yavrun mu? Ama senin çocuğun...
- _ Anne baba olmak için illâ da kanından, canından bir çocuğunun olması gerekmediğini her zaman demez miydin?
- _ Ee. Evet, doğru söylüyorsun. Haklısın da...
- _ O zaman bu çocuk da benim. Onu sana getirdim... Anası da sen olur musun?
- _ Peki, neden karına götürmüyorsun?
- _ Götüremem. O artık yok...
- _ Anlıyorum!
- _ Ne olur Milliyet, ortak bir eserimiz olsun.
- _ Hadi hadi. Bu kadar üzme kendini. Bir çaresine bakarız.
- _ Çile.
- _ Efendim.
- _ Annenin elini öper, ona sarılıp koklar mısın? Bak bakalım sana ana olabilir mi?...
- _ Ohhh! Ne de güzel kokuyor! Gerçek bir ana gibi...

Otobüsün sendelemesi Veli'yi kendine getirmişti. Artık hayalden arınıp, gerçeklerle yüzleşmesi gerekiyordu!...

***

O gün Veli'nin doğum günüydü. Akşam iyice ilerlemişti. Böy-

lesi bir günde eli boş dönüyordu! Ne Mazlum’u bulabilmiş, ne de Çile ona şimdilik olumlu bir yanıt vermişti. Acaba eve vardığında kimseler onu arayıp, doğum gününü kutlayacak mıydı?

Mahallesine vardığında otobüsten indi. İyi ki bu sefer durağı kaçırmamıştı! Gidip biraz meyve ve kuruyemiş aldı. Nihal’in gönlünü hoş etmeliydi eğer evdeyse! Kim bilir, belki hoşuna gider de Çile’yi evlâtlık alabilirlerdi. Hiç değilse bile, o gün onun doğum günüydü. Yarı mutlu olması bile...

Evlerine doğru çıkan yokuş onu, sanki yetmişlik bir delikanlı gibiymişçesine zorluyordu!... Aman Allah’ım! Birileri, bir şeyler eve gitmemesi için gerisin geri itiyorlar mıydı ne! Yüreği burkuluyor, midesi ağzına gelircesine bir tuhaf oluyordu. Bu ne acayiplikti! Terslik neredeydi?

Uzaktan evlerini gördü, ışık yanmıyordu. Ya bir yere gitmiş, ya da uyumuş olmalıydı Nihal. Kapının zilini bir süre çaldı; hayır, yoktu. Anahtarıyla açıp içeri girdi. Sanki gizlenmiş birileri üzerine atlayacaklarmış gibi garip hislere kapıldı! Yana yöreye tedirgin bakışlar atıp seslendi:

_ Nihal... Evde misin Nihal?

_ ...

_ Yok yok... Uyuyor olsaydı uyanırdı.

Sonra yatak odasına baktı. Gerçekten de uyuyan muuyuyan kimse yoktu. Oturma odasında... Orada da kimseler yoktu. “Anlaşılan bir yerlere gitmiş. Her hâlde birazdan neredeyse gelir. Ben bir yüzümü elimi yıkayayım. Sonra da bir şeyler hazırlayayım” dedi.

Banyodan içeri giriyordu. Kapıya bir şey çarptı sanki iter gibi. Birden irkilmişti:

_ Nihal, sen misin oradaki?

_ ...

Ses soluk yoktu. Tekrar açmayı denedi, yine o şey çarptı kapıya. Sanki kapının açılmasına engel olan biri vardı içeride! Veli korkmuş, heyecanlanmış, irkilmişti: “Hırsızzzz” diye bağırarakten içeriye fırladı. Kalbi güm güm atıyordu. Biraz sakinleşince yavaş yavaş yine banyoya doğru yaklaştı. Lâmbanın ışığından gölgeyi fark edebiliyordu. Bir eline elektrik süpürgesinin sapını alıp, diğeri eliyle uzaktan kapıyı yavaş yavaş itmeye başladı. Kapı aralı-

ğından tavandan aşağı bir şeyin sarkmakta olduğunu gördü. Evet, bu bir ipti!...

Biraz, biraz daha cesaret toplayıp kapıyı yeterince aralayınca, kafasını içeriye doğru uzatmaya başladı. Bir çılgınlıkla tekrar gerisin geri fırladı: “İmdaaat, yetişiiin! Nihaaal. Ölmüşşş. Ass... Asmış ken...”

Veli hem ağlıyor, hem korkudan titriyor, hem de kendi kendine bağırıp duruyordu. Evin içinde biraz bocaladıktan sonra, yanlış mı gördüm diye tekrar bakmaya cesaret etti. Evet evet, maalesef doğru görmüştü. Biraz sakinleşir gibi olunca aklına kayınço Ramazan geldi:

- _ Alo. Yenge. Ra... Ramazzz...
- _ Ne oldu Veli, neyin var?
- _ Ramazan abi evde mi yenge?
- _ Bir şey mi oldu Veli?
- _ Kötü, kötü... Kötü şeyler oldu. Lütfen Ramazan ağabeyi...
- _ Hemen çağırıyorum, sakın ol Veli.
- _ Alo... Veli ne var, ne oldu?
- _ Abi, abi... Kötüüü.
- _ Nedir kötü olan Veli? Sakın ol da anlat bakalım.
- _ Abi bizim Nihal...
- _ N’oldu Nihal’a Veli?
- _ Kendini asmış abi...
- _ Eyvah! Bu da mı başımıza gelecekti? Ah ahhh! Peki, korkma ve telâşlanma. Ben hemen yola çıkıyorum.

***

Ramazan kayınço bir süre sonra Velilere ulaşmıştı. Kardeşinin sallanan cesedini görünce birkaç damla yaş döktü. Acı acı iç geçirip:

- _ Başımız sağ olsun Veli. Yapılacak bir şey yok. Allah günahlarını affetsin.
- _ Sağ ol ağabey. Sen olmasan ben ne yapardım...
- _ Dostluklar, akrabalıklar böyle günler içindir Veli.
- _ Teşekkür ederim.
- _ Ben zaten bu kızın böyle bir halt işleyeceğini hep düşünüp

duruyordum. Fakat çare olamadık ne yazık ki. O kadar öğüdümüz, nasihatimiz fayda etmedi maalesef. Ulaşamayacağın şeylere imrenmenin; mutluluğu elinde olmayan şeylerde, şartlarda aramanın sonucu budur işte.

_ Ben de çok uğraştım, ama üzgünüm başaramadım ağabey.

_ Sen şimdi sakın ol ve olanlardan kendini sorumlu tutma. Takdir buymuş diyeceksin. Biz senden fazlasıyla memnunduk. Bundan sonra da dostluğumuz, kardeşliğimiz devam edecek. Şimdi sakinleşelim de, yapmamız gerekenleri yapmaya bakalım.

Veli hayatı boyunca defalarca ölümle karşılaşmış, burun buruna gelmişti. Fakat ne böylesine irkilip korkmuş, ne de böylesine şaşırılmıştı. Sağ olsun kayınço Ramazan, tecrübesini, büyüklüğünü göstermiş; kısa zamanda gereken her şeyi yapmıştı.

***

Cenazenin olduğu caminin önü öylesine kalabalıktı ki! Duyan, işiten gelmişti. Ramazan nasıl da bu kadar insana ulaşabilmişti! Hakikaten becerikli birisiydi şu kayınço.

Gelenler arasında Milliyet de vardı. Salâ okunurken hıçkırarak Veli'ye doğru yaklaşıp:

_ Başın sağ olsun Veli. Çok üzüldüm.

_ Sizler sağ olun. Teşekkür ederim.

Veli bu sözleri söylerken; Nihal'dan ne kadar ürküttüğü, ne kadar çekindiği hâlâ canlı olacak ki, bir yandan da musallada duran tabuta doğru bakıyordu!

Milliyet Veli'ye bir süre sevgi, acıma, sempati dolu bakışlarla bakıp ayrıldı. Acaba bu bakışlarda yeni bir canlanışın, yeni bir aşkın masum umutları mı gizliydi?...

***

Mezarlık tenhalaşmıştı. Veli Nihal'ın mezarının başında, yüzü ellerinin arasında, çömelmiş bir vaziyette hıçkırarak ağlıyordu. Ne de olsa bunca yıllık eşi, hayat arkadaşıydı. Her ne kadar mutlu bir evlilikleri olmasa da, birçok şeyi paylaşmışlardı. Hakları vardı birbirlerinde. Hâlâ kendini sorumlu ve suçlu hissediyordu. Arkadan bir el uzandı Veli'nin omuzlarına:

_ Veli... Dostum, arkadaşım, kardeşim...

Allah Allah! Bu dost eli de kimdi? Milliyet olamazdı, çünkü bu

bir kadın sesi değildi. Ramazan mıydı? Hayır, onun sesine de benzemiyordu. Dost eli Veli'yi yukarı doğru çekti. Veli ayağa kalkıp döndüğünde, karşısındakinin Fikri olduğunu görünce şaşırmişti:

_ Sen misin Fikri?

_ Kardeşim beni affet. Seni dinlemeliydim...

İki amcaoğlu ağlaşıarak birbirleriyle kucaklaştılar. Veli gerçekten çok şaşırmişti:

_ Affedecek ne var ki Fikri?

_ Öğütlerini dinlemedim; sana haksızlık ettim, kendimi de perişan ettim, bitirdim. Şu anda mahvolmuş bir kardeşin var karşımda. Ne olur, hiç değilse sen affet beni.

_ Ne oldu, ne var, neden mahvoldun Fikri?

_ Battım, iflâs ettim. Sulhiye de beni kovdu. Neyimiz kaldıysa onun üzerineydi. Beni evden attı. Ben tükendim...

_ Üzme kendini kardeşim. Her şey bitiyor işte gördüğün gibi...

_ Beni affedebilecek misin?

_ Benden değil, Allah'tan af dile. Ben kendime yapılanları her zaman affederim. Kendini de bu kadar üzme bakayım. Oturacak bir yerimiz var şimdilik. Biraz da maaşım. Beraberce yaşamaya çalışırız. Önemli olan hatalarımızı anlayabilmek ve onlardan ders çıkartıp terk etmektir.

_ Bir büyük felâket daha var emmoğlu...

_ Hayırdır inşallah!

_ Kötü illet içimi yemiş bitirmiş!

_ Her şeyin bir çaresi olabilir. Ölüm hariç elbette... Onu da yenebilirsin. Yeter ki yaşamaya değer bir ömrün olsun!

_ Veli sen gerçekten ne büyük bir dostmuşsun. Ancak maalesef ben bunu çok geç, iş işten geçtikten sonra anladım.

_ Sonunda hatanı anladın mı, önemli olan bu. Gerisi için fazla üzölmeye değmez. Hadi al şu evin anahtarını. Ben bir yere kadar gitmek zorundayım. Hemen dönerim.

_ Ben de geleyim.

_ Hayır, bu olmaz. Yalnız gitmeliyim...

***

Veli tanıdık birinden bir araba bulmuş, yola koyulmuştu. Gitmeliydi. Gitmek zorundaydı. Çile'ye karşı mahcup olmamalı, hayalini yıkmamalı, meslektaşlarını onun gözünde töhmet altında bırakmamalıydı.

Biraz geç kalmış sayılırdı. Acele ediyor, gaza bastıkça basıyordu. Kafası da dopdoluydu: Nihal, Fikri, Mazlum, Çile...

Çile'nin sorularına henüz yanıt bulabilmiş değildi. Sahi bu çocuk ne demek istemişti gerçekten? Şimdi ona ne cevap verecekti? Doğrusu neydi? Dün, bir annen daha olacak dememiş miydi?

Yollar... Yollar ki, insanları birbirine kavuşturur. Sevgilileri buluşturur. Uzakları yakın eder. Her zaman öyle miydi acaba? Bazen de uzakları sonsuz ederdi! Sevenleri ebediyen birbirinden koparıp...

İşte Veli de, hangi şıkkı kendisine sunacağını bilmediği bu yolların birinde, dalgın bir şekilde ve var hızıyla gidiyordu. Bir yandan da Çile'nin sorularını kafasında evirip çeviriyordu. Fakat bir türlü doğru yanıtın ne olduğuna karar veremiyordu.

Bazen bu yolların bazı şeritleri ayrılıp, karşı istikametten gelenlere verilirdi. Trafik yoğunlaşmasın, birbirine kavuşmak isteyenler tez kavuşsun... diye. Bazen de ölüme karşı direnenlerin kalan nefeslerini yolda tüketmemelerine, hastaların bir an evvel hastahaneye ulaşmasına hizmet ederdi bu işaretlerle ayrılmış yollar....

Veli bu yoğun düşünceler içerisinde, karşı istikametten gelenlere ayrılmış olduğunu fark etmediği şeride var hızıyla dalmıştı. Kendisine birkaç metre kala, karşı yönden gelmekte olan aracı fark ettiğinde ise, artık çok geçti!...

***

Evet, Veli Öğretmenin şimdi nerede olduğunu bilemiyoruz. Ama bildiğimiz bir şey varsa o da, Veli Öğretmenlerin aramızda olduğudur. Veli Öğretmenler de, Milliyet Öğretmenler de, diğerleri de aramızdalar.

Her ne kadar unutulmuş, hak ettikleri değer verilmemiş, verilmiyor olsa da, onlar varlar ve aramızdalar. Hem de alınları açık...

Varsın onlar unutulmuş; açlığa, sefalete, sahipsizliğe mahkûm edilmiş olsunlar. Varsın bir avuç soyu tükensinler onların onur-

larına, saygınlıklarına, gurur ve haysiyetlerine gölge düşürmüş olsunlar. Her şeye rağmen onlar dimdik ayaktalar ve öyle olmaya da devam edecekler. Onlar asla yılmayacaklar. Ta ki sahtekârlar, namussuzlar yılıncaya kadar.

O Veli Öğretmenler ki; kendilerini ülkelerine, insanlarına, insanlığa, doğruluğa, dürüstlüğe adanmış abideler. Onlar işçi olarak da, memur olarak da, asker olarak da, polis olarak da; yaşlı, genç, çocuk; öğrenci, iş adamı, devlet adamı... olarak da, her yerde şanla ve şerefle varlar. Hayat onları ezmiş, bezdirmiş; uçkâğıtçılar sabırlarını son noktasına kadar tüketmiş olsa da, onlar varlar. Var olacaklar ve olmalılar.

Saçları ağarmış, yüz hatları ıstıraptan solgunlaşmış, çaresizlikten dizleri feryat ediyor olsa da, onlar varlar işte. Hem de dimdik. Hem de derli toplu. Eski olsa da elbiseleri, tertemiz. Değerlerini takdir edemesek de, onlar bize güler yüzlü, sempatik...

Evet, onlar aramızda ve her şeye rağmen onurlarıyla yaşıyorlar. Fakat önemli olan biz onları ne ölçüde anlıyor, takdir ediyor, ne ölçüde yardımcı oluyoruz? Esas mesele bu değil mi? Esas mesele: Biz ne yapıyoruz?... Evet:

BİZ NE YAPIYORUZ?...

*****

HER *LİSE*LİYE,
HER ÜNİVERSİTELİYE

HER *OKUMAYI SEVENE*,
HER ÜLKESİNİ SEVENE

KISACA:

HER *EVE* BİR
ÇİRPİNİŞ
GEREK

Üniversitelinin ÇİRPİNİŞİ
376 sayfa sosyal içerikli roman.
Haziran 2002 basımlı.

Metin ÜSTÜNDAĞ

Not: **Sinir Baba** adlı romanımız hazırlanmaktadır.

ROMAN

ÜNİVERSİTELİNİN

ÇIRPINIŞI

Metin ÜSTÜNDAĞ

